T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 12

BECERİ TEMELLİ ETKİNLİK KİTABI

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Günümüzde bilgiyi üreten, günlük hayatında kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen vb. niteliklerdeki bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Anlaşılacağı üzere bireyden yalnızca bilgi sahibi olması değil, belli becerileri kazanması ve bu becerileri hayatının her alanında kullanması beklenmektedir.

Çağımızın becerilerinin öğrenciler tarafından benimsenmesi, içselleştirilmesi ve yaşama aktarılması için beceri temelli uygulamalara yer veren öğrenme süreçlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle öğrencilere bilgi edinmenin yanı sıra bilgiyi beceriye dönüştürmelerini sağlayacak faaliyetler planlanmalıdır. Bu amaçla hazırlanan etkinlik kitabında öğretim programındaki kazanımlar doğrultusunda belirlenen bilgi ve becerilerin öğrencilere bütünleşik bir biçimde kazandırılması hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda konu içeriğine uygun beceri kazandırmaya yönelik etkinlikler tasarlanmıştır. Beceri kazanma süreci karmaşık olduğundan öğrencilerin becerileri yeni durumlara aktararak sürekli kullanmasını sağlamak amacıyla aynı becerinin farklı durumlarda kullanımını içeren farklı konu içeriğine sahip etkinliklere yer verilmiştir. Etkinlikler basitten karmaşığa olacak şekilde sıralanmıştır.

Etkinlik kitabında yer alan etkinliklerin bazılarının bireysel, bazılarının grupla yapılması bazı etkinliklerinin iş birliğine dayalı olması, bazı etkinliklerde teknolojinin ön plana çıkarılması öğrencilerde farklı becerilerin geliştirilmesini sağlayacaktır. Etkinliklerin genellikle farklı kategoride farklı becerileri geliştirmeye uygun hazırlanmasının yanında çoğu etkinlikte günlük hayatla ilişki kurulmasına ve öğrencilerde ilgi uyandıracak düzeyde olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca kalıcı ve anlamlı öğrenmeyi sağlamak için etkinliklerde öğrencilerin sürece aktif katılması, sorumluluk alması da beklenmektedir.

Etkinliklerin öğrencilerimiz için yararlı olması dileğiyle...

12.SINIF

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

ETKİNLİKLER LİSTESİ

1. ÜNİTE			
Etkinlik No	**Kazanım No**	**Etkinlik Adı**	**Sayfa No**
1	A.4.1.	Medya ve Dil	5
2	A.4.1.	Felsefe ve Roman	7
3	A.4.2.	Dilin Önemi	9
4	A.4.2.	Her Yerde Türkçe	11
5	A.4.3.	Romanlarda Felsefi İçerik	13
6	A.4.3.	Geçmişten Günümüze Türk Sözlükçülüğü	15
7	A.4.4.	Düşünceler ve Etkileri	17
8	A.4.5.	Edebiyatta Psikoloji	19
9	A.4.5.	Akıl ve Hayal	21
10	A.4.6.	Edebiyat ve Psikoloji	23
11	A.4.6.	Metin ve Ötesi	25
12	A.4.7.	Edebiyatta Postmodernizm	27
13	A.4.7.	Ataç'ın Sözcükleri	29
14	A.4.8.	Sosyal, Siyasi ve Tarihî Ögelerin Edebiyata Yansıması	31
15	A.4.8.	Millî Dil Sevgisi	33
16	A.4.9.	Dokuzuncu Asabiye Koğuşu	35
17	A.4.10.	Felsefe ve Edebiyat Arasındaki Etkileşim	37
18	A.4.10.	Bakış Açısı	39
19	A.4.11.	Felsefeden Edebiyata	41
20	A.4.11.	Toplum ve Devrik Cümle	43
21	A.4.12	Felsefi ve Edebî Düşünüş	45
22	A.4.12.	Metin ve Yorum	47
23	A.4.13.	Halit Ziya Uşaklıgil	49
24	A.4.13.	Edebiyat Çalışmaları ve Psikoloji	51
25	A.4.14.	Edebiyat Röportajları	53
26	A.4.15.	Edebiyat Eserindeki Psikolojik Katmanlar	55
27	A.4.15.	Dil Bilgisi Çalışmaları	57

2. ÜNİTE			
Etkinlik No	**Kazanım No**	**Etkinlik Adı**	**Sayfa No**
28	A.2.1.	Metindeki Kelime ve Kelime Gruplarını İnceliyorum	59
29	A.2.1.	Kelimelerin Peşinde	61
30	A.2.2.	Farkındalıkların Tanıklığını Yapan Tür: Hikâye	63
31	A.2.2.	Hikâyecilikte Dergilerin Rolü	65
32	A.2.3.	Bir Kişi Değişir Dünya Değişir	67
33	A.2.4.	Hayatımız Çatışma	69
34	A.2.4.	Empati Çatışmayı Bitirir	71
35	A.2.5.	Olayların Akışını Değiştiren Unsurlar	73
36	A.2.5.	Hikâyedeki Olayların İçindeyim	75
37	A.2.6.	Üç Kuşağın Gözünden…	77
38	A.2.6.	Hikâye ve Kahramanlar	79
39	A.2.7.	Benden Önce Benden Sonra	81
40	A.2.7.	Unutulmaz Mekânlar ve Zamanlar	83
41	A.2.8.	Yaşadığım Yer ve Bakış Açım	85
42	A.2.8.	Hikâye Anlatıyorum	87
43	A.2.9.	Yazarın Sanatı	89
44	A.2.9.	Hikâyeyi Nasıl Anlatıyorum?	91
45	A.2.10.	Hikâyenin Tarzı	93
46	A.2.10.	Hikâyede Üslup	95
47	A.2.11.	Turgut Reis ve Diğerleri	97
48	A.2.11.	Sardunyalar	99
49	A.2.12.	Hâlâ Devam Eden Edebî Bir Macera	101
50	A.2.12.	Yeni Bir Akım	103
51	A.2.13.	Sessizliğin Sesi	105
52	A.2.13.	İnci Kefali	107
53	A.2.14.	Anı Tarzındaki Bir Hikâyesinde Tarık Dursun K.	109
54	A.2.14.	Yazar-Metin İlişkisi	111
55	A.2.15.	Mini Mini Öyküler Yazıyorum	113
56	A.2.15.	Döneminin Tanığı Eserler	115
57	A.2.16.	Dil Bilgisi Çalışalım	117
58	A.2.16.	Metnin Dil Özellikleri	119

3. ÜNİTE			
Etkinlik No	**Kazanım No**	**Etkinlik Adı**	**Sayfa No**
59	A.1.1.	Sözcüklerin Arasında	121
60	A.1.1.	Dilimizdeki Kelimeler	123
61	A.1.2.	Bu Şehir Başkadır	125
62	A.1.2.	Şiirde Temayı Buluyorum	127
63	A.1.3.	Şiir ve Ahenk	129
64	A.1.3.	Ahenk Özellikleri	131
65	A.1.4.	Nazım Biçimini Buluyorum	133
66	A.1.4.	Nazım Biçimlerini ve Nazım Türlerini Buluyorum	135
67	A.1.5.	Tek Hece, Bin Çağrışım	137
68	A.1.5.	Şiirdeki Çağrışımlar	139
69	A.1.6.	Mısraların Dili	141
70	A.1.6.	Söyleyici Benim	143
71	A.1.7.	Çakıl Taşı	145
72	A.1.7.	Görmeden Bir Büyük Âlemi Gören Gözler	147
73	A.1.8.	Şiirde Sanat	149
74	A.1.8.	II. Yeni'nin Getirdikleri	151
75	A.1.9.	Ölümsüz İki Âşık: Leyla ile Mecnun	153
76	A.1.9.	Sevgiler Yarına Bırakılmaz	155
77	A.1.10.	Diyar Diyar Anadolu	157
78	A.1.10.	Dünyasını Havaya Çizen Şair	159
79	A.1.11.	Şairinin Yaşamından Ayrı Düşünülemeyen Şiir	161
80	A.1.11.	Aşkla Yazan Şair	163
81	A.1.12.	Şiirin Dili İşliyor, Tıkır Tıkır	165
82	A.1.12.	Şiirin Dili	167
83	A.1.13.	Masaldan Şiir Yazıyorum	169
84	A.1.13.	Yeni Şiir	171

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

12.SINIF

ETKİNLİKLER LİSTESİ

4. ÜNİTE

Etkinlik No	Kazanım No	Etkinlik Adı	Sayfa No
85	A.2.1.	Kelimelere Anlamlar Yüklüyorum	173
86	A.2.1.	Sözcükler Arasında	175
87	A.2.2.	Bir Düğünün Düşündürdükleri	177
88	A.2.2.	Toplum ve Roman	179
89	A.2.3.	Mutluluğun Gizi	181
90	A.2.3.	Doğaya Salınan Yaşamlar	183
91	A.2.4.	Konuşalım, Anlaşalım	185
92	A.2.4.	Bataklık Akçasaz	187
93	A.2.5.	Olaylar Değişseydi…	189
94	A.2.5.	Olayların Akışı ve Sürükleyicilik	191
95	A.2.6.	Şahıslar ve Karakterleri	193
96	A.2.6.	İç Dünyalara Yolculuk	195
97	A.2.7.	Romanda Mekân ve Zamanın Önemi	197
98	A.2.7.	Bodrumdan Deniz Kıyısına…	199
99	A.2.8.	Susuyorum Anlatamıyorum	201
100	A.2.8.	Romana Bakış Açım	203
101	A.2.9.	Kendimle Konuşuyorum	205
102	A.2.9.	Anlatıcının Sanatı	207
103	A.2.10.	Üslupsuz Roman Olmaz	209
104	A.2.10.	Romanda Üslup	211
105	A.2.11.	Evrenin Sırları	213
106	A.2.11.	Sosyal Hayat	215
107	A.2.12.	Yaşananı Yaşandığı Gibi Anlatmak	217
108	A.2.12.	Âşık Diliyle Roman	219
109	A.2.13.	Zamanı Yakalamak	221
110	A.2.13.	Anlatıcı ve Yorum	223
111	A.2.14.	Romanlarda Tarih	225
112	A.2.14.	Yazar-Metin İlişkisi	227
113	A.2.15.	Köy Yaşamını Anlatıyorum	229
114	A.2.15.	Romanlarımızda Toplumsal Gerçekçilik	231
115	A.2.16.	Metindeki Dil Özellikleri	233
116	A.2.16.	Yazıyorum, İnceliyorum	235

5. ÜNİTE

Etkinlik No	Kazanım No	Etkinlik Adı	Sayfa No
117	A.3.1.	Kelimelerden Metinlere	237
118	A.3.1.	Bir Kelime Bin Anlam	239
119	A.3.2.	Tarihin Tiyatrodaki İzleri	241
120	A.3.2.	Türk Tiyatrosunun Kaynakları	243
121	A.3.3.	Tiyatro Eserlerinde Konu ve Tema	245
122	A.3.3.	Tiyatroda Konu ve Tema	247
123	A.3.4.	Bu Kadar Çatışma Fazla	249
124	A.3.4.	Benimle Çatışma	251
125	A.3.5.	Dramatik Örgü ve Tiyatro	253
126	A.3.5.	Olayların Birbirine Etkisi	255
127	A.3.6.	Kişilik ve Başarı	257
128	A.3.6.	Eyvah, Repliğimi Unuttum!	259
129	A.3.7.	Sözcükler Yönümüzü Bulmada Anahtardır	261
130	A.3.7.	Tiyatro Eserlerinde Mekân	263
131	A.3.8.	Fikirlerimizi Anlatan Sözcükler	265
132	A.3.8.	Yazarın Dili, Halkın Sesi	267
133	A.3.9.	Tarih Sahnesinde Türkler	269
134	A.3.9.	Tiyatro ve Mitoloji	271
135	A.3.10.	Tiyatroda Gelenek	273
136	A.3.10.	Tiyatro ve Yansıtılan Düşünceler	275
137	A.3.11.	Yorulma Yorumla	277
138	A.3.11.	Senin Yorumun Ne?	279
139	A.3.12.	Yazarı Anlamak	281
140	A.3.12.	Yansımalar	283
141	A.3.13.	Engin Bir Denizdir Tiyatro	285
142	A.3.13.	Sahne Şiiri ya da Şiir Dramı	287
143	A.3.14.	Ben Yazsaydım	289
144	A.3.14.	Yazım Kuralları Değişir mi?	291

6. ÜNİTE

Etkinlik No	Kazanım No	Etkinlik Adı	Sayfa No
145	A.4.1.	Anlamını Arayan Kelimeler	293
146	A.4.1.	Metnin Anlamı Kelimelerde Gizli	295
147	A.4.2.	Denemek	297
148	A.4.2.	Denemenin Tarihsel Bağlamı	299
149	A.4.3.	Neden Deneme?	301
150	A.4.3.	Kitapların Sırları	303
151	A.4.4.	Düşünüyorum, O Hâlde Varım!	305
152	A.4.4.	Normal İnsan'ın Mesajı	307
153	A.4.5.	Fikir Ustalığı	309
154	A.4.5.	Deneme ve Anlatım Biçimleri	311
155	A.4.6.	Düşünceyi Görmek	313
156	A.4.6.	Sanatsal Hakikat	315
157	A.4.7.	Denemede Üslup	317
158	A.4.7.	Ödülden Üsluba	319
159	A.4.8.	İnsan Olmak	321
160	A.4.8.	Değişen Değerler	323
161	A.4.9.	Bilgi ve Yorum	325
162	A.4.9.	Nesnellik ve Öznellik	327
163	A.4.10.	Yazma Hâlleri	329
164	A.4.10.	Deneme ve Yazarın Özgünlüğü	331
165	A.4.11.	Varlığın Özü	333
166	A.4.11.	Sanat ve Özgünlük	335
167	A.4.12.	Yazı-Yorum	337
168	A..4.12.	Güzele Yormak	339
169	A.4.13.	Ataç ve Öz-Türkçe	341
170	A.4.13.	Metin, Yazarın Kimliğidir	343
171	A.4.14.	İyi ki Varsın Süreya	345
172	A.4.14.	Deneme Türünün Öncüleri	347
173	A.4.15.	Paragraf ve Noktalama	349
174	A.4.15.	Kahveli Bilgiler	351

12.SINIF

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

ETKİNLİKLER LİSTESİ

7. ÜNİTE			
Etkinlik No	**Kazanım No**	**Etkinlik Adı**	**Sayfa No**
175	A.4.1.	Kelimeler ve Anlamdaki Değişim	353
176	A.4.1.	Millî Mücadele ve Söylev	355
177	A.4.2.	Bengi Söylevin İzinde	357
178	A.4.2.	Söylev Nehri Akarken	359
179	A.4.3.	Ebedî Taşlar	361
180	A.4.3.	Kime, Niçin?	363
181	A.4.4.	Üretimin Gücü	365
182	A.4.4.	Mazinize Layık Şekilde	367
183	A.4.5.	İnsan, Düşünce ve Anlatım	369
184	A.4.5.	Söylev ve Düşünceyi Geliştirme Yolları	371
185	A.4.6.	Görselli Söylev	373
186	A.4.6.	Orada Olmak	375
187	A.4.7.	Hatip ve Üslup	377
188	A.4.7.	Üslubundan Tanıdım Seni	379
189	A.4.8.	Millî Mücadele Ruhu	381
190	A.4.8.	Değerler Eğitimi	383
191	A.4.9.	Doğruluk ve Geçerlilik	385
192	A.4.9.	Söylevin Gücü	387
193	A.4.10.	Senin Söylevin Senin Tavrın	389
194	A.4.10.	Konuşmacının Dilinden	391
195	A.4.11.	Sözlerdeki İşaretler	393
196	A.4.11.	Madde mi Ruh mu?	395
197	A.4.12.	Dilimiz	397
198	A.4.12.	Söylevi Yorumluyorum	399
199	A.4.13.	Kürsüde Bir İstanbul Hanımefendisi	401
200	A.4.13.	Tercüme Yolunda	403
201	A.4.14.	Hitabetler ve Hatipler	405
202	A.4.14.	Tekerlek Dönüyor	407
203	A.4.15.	Bir Romanı Savunmak	409
204	A.4.15.	Anlam ve Noktalama	411

EKLER	
Cevap Anahtarları	413
Kaynakça	468
Görsel Kaynakça	476

Etkinlik İsmi	**Medya ve Dil**	20 dk.
Amacı	Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını metnin bağlamından yola çıkarak bulabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Televizyonda Ne Var?

Bunca sorun dururken dille uğraşmayı gereksiz bulanlar var mıdır, bilmiyorum. Gereksiz değildir; çünkü dildeki bozulma, hem o sorunların göstergesidir hem de dolaylı olarak nedeni. Türkçenin bu kadar kötü kullanılıyor olması, bütün işlerin kötüye gidiyor olmasından bağımsız mı?

Üstüne titrediğimiz bir anadilimiz olsaydı, başkaca sahip olduklarımızın da üstüne titremez miydik?

Anadilimize saygı duysaydık başka anadillere de saygı duymaz mıydık?

Dili doğru dürüst kullanamayan insanın, doğru, mantıklı, kapsamlı düşündüğüne inanıyorsanız bu inancınızdan hemen vazgeçin. Ne kadar konuşuyor, ne kadar yazıyor, nasıl anlatıyorsa o kadardır o insan, daha fazla değil. Düşünmeyi de biçimlendiren dildir çünkü. Hiç kimse dil olmadan düşünemez.

(...) Siz bakmayın derin düşünceleri varmış da bunları bir türlü anlatamıyormuş gibi iki sözün arasına İngilizce sözcükler sıkıştıranlara. Bunlar genellikle *"-mış gibi yapanlar"*dır. Düşünüyor-*muş gibi yaparlar,* anlatamıyor-*muş gibi yaparlar.* Yoksa gerçekten düşünüyor olsalar anadilleriyle düşündükleri bir gerçeği, niye yabancı sözcüklerle anlatmaya kalksınlar? Anlattıkları sözcüklerle düşünüyor olduklarını varsaymak daha da çelişkili, ürkütücü sonuçlara götürür bizi. Anadilimiz düşünmeye yetmiyor mu, o duruma mı getirdik Türkçeyi?

Eğer öyleysek bunda, "dilin düşünmeye bile yetmeyecek" boyutlara indirilmesinde, en büyük günah kimin, biliyor musunuz? Dilimize yeni girmiş ve göz açıp kapayıncaya kadar yaygınlaşmış şu ünlü sözcükle söylersek medyanın. Birtakım gazetelerin yadsınamaz payının yanı sıra asıl suç, görsel ve işitsel medyanın, daha çok da televizyonun. Televizyon, tüm kötü güçlerin 60-70 yılda, daha geniş düşünürsek 600-700 yılda yapamadığını 10 yılda yaptı. İnsanları ne söylediğini bilmez, söyleneni anlamaz duruma getirdi.

"Ne yapmak istediğimi bilmek istemiyorum." gibi bir tümceyi ilk duyuşta yadırgarsınız belki; ya ikinci, üçüncü duyuşta? Daha sonrakilerde? Her gün birkaç kez böyle tümceler duyarsanız? Artık yadırgatıcı gelmez, değil mi? İşte televizyonun yaptığı en büyük kötülük bu! Anlamsızlığı o kadar çok ve o kadar art arda dayatıyor ki anlam siliniyor ortadan. Neden? Bence bu "Neden?" sorusunu pek sevmiyorlar. Ne demek istedi, diye düşünmemizi istemiyorlar. Bakın, dinleyin yeter. Anlamaya gerek yok, zaten anlaşılacak bir şey de yok. "Hoşça vakit geçirtiyoruz ya size! Daha ne istiyorsunuz? Gülün, eğlenin, yeter." diyorlar. Öyle yapıyoruz. Gülme yalaması olduk. Olura olmaza gülüyoruz. Gülmezsek konserve kahkahalar anımsatıyor gülmemiz gereken yerleri. Bu kadar çok güldüğümüz için *"Zamanlaman çok yanlış bir vakte denk geldi."* tümcesine gülemiyoruz artık. *"Sahip olduğu güçten kuvvet alıyor."* diyorlar biri için. Gülemiyoruz. Anlamıyoruz da. Oysa, birinden, bir şeyden kuvvet almak, bilmediğimiz söz değil. Kimden kuvvet alıyormuş? Sahip olduğu güçten. O güce zaten sahipse? Düşünmeyin, dediler ya size; niye anlamak için bu kadar çaba gösteriyorsunuz? Siz adamın (…) asalete bakın, (…) bunlara bakıp kendinizden geçin, hatta hep öyle kalın; kendinize gelmeyin. Asıl istedikleri bu.

"Ama eminim seninle çalışmak onun için kolay değildir sanırım." Bu sözü söyleyen, söylediğinden "emin" miymiş, öyle olduğunu "sanıyor" muymuş yalnızca? (…) *"Dört ayrı yerde başlayan yangında mutlaka kasıt ihtimali var."* Soru, başka sözcüklerle soruluyor da olsa durum aynı: "İhtimal" mi, "mutlaka" mı? Olasılık mı, kesinlik mi? (…) *"Bence çağımızın en büyük hastalığı olarak bunu görüyorum."*da "görüyorum" (yani "ben") denecekse "bence"ye gerek olmadığı gibi.

Başka biri şöyle diyor: *"Kısmen de olsa kendimi tümüyle sorumlu hissediyorum."* Siz yine başlayacaksınız: Kısmen mi sorumlu hissediyormuş kendini, tümüyle mi? Ne kadar huysuzsunuz. Hatta nankör bile denebilir size. Adamlar onca masraf edip her şeyin en iyisini, en güzelini sunuyorlar, yalnızca siz mutlu olasınız diye bulunmadıkları özveri kalmıyor; tutturmuşsunuz "Ne demek?" diye. Ne demek olduğunu öğrenseniz başınız göğe mi erecek? Bırakın bu boş işleri.

Bu gece televizyonda ne var?

Feyza Hepçilingirler, *Türkçe "Off"*

1. Metindeki *Kısmen mi sorumlu hissediyormuş kendini, tümüyle mi?* cümlesinde kullanılan "hissetmek" sözcüğünün değişik metinlerde bağlama göre kazandığı pek çok anlamı vardır. Buna göre aşağıdaki tabloda verilen boşlukları uygun biçimde doldurunuz.

Sözcüğün Farklı Anlamları	Örnek Cümle
	Kısmen mi sorumlu hissediyormuş kendini, tümüyle mi?
Bir şeyden etkilenmek, duymak.	
	Bu yıkılışın ona geldiğini hep hissediyorduk.
Fiziksel bir uyarıyı duymak.	

2. Metinden alınan cümlelerdeki altı çizili ifadelerin anlamlarını metnin bağlamından hareketle kısaca açıklayınız.

a) *Gülmezsek konserve kahkahalar anımsatıyor gülmemiz gereken yerleri.*

b) *Ne demek olduğunu öğrenseniz başınız göğe mi erecek?*

3. Metinden alınan *Anlattıkları sözcüklerle düşünüyor olduklarını varsaymak daha da çelişkili, ürkütücü sonuçlara götürür bizi.* cümlesindeki altı çizili sözcüklerin yerine eş ya da yakın anlamlılarını yazarak cümleyi yeniden oluşturunuz. İki cümleyi anlamları bakımından karşılaştırınız.

4. Yazar bu yazısını özel televizyon kanallarının yaygınlaştığı zamanlarda görsel medyanın Türkçeyi nasıl etkilediğini dile getirmek için yazmıştır. Siz de günümüzde sosyal medyanın dili nasıl etkilediği hakkında bir yazı yazacak olsanız kullanacağınız beş anahtar sözcük ne olurdu?

Hazırlayan: *Hikmet GÜNDÜZ*

1.ÜNİTE> Giriş | Kazanım A.4.1: Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Felsefe ve Roman	25 dk.
Amacı	Metindeki deyimleri, ilgeçleri, eş ve yan anlamlı kelimeleri tespit ederek cümle içinde kullanabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Düşünce ve Sanat

Flaubert, "sanat bir düşüncenin ifadesidir" der. Fikir veya felsefeden ne kadar uzak tutarsak tutalım, sanatı, fikir veya felsefeden bütünüyle arındırmak mümkün olamaz. Çünkü "büyük" diye anılan bütün romancıların eserlerinde insana ve topluma dönük bir taraf vardır. Bu nitelik, romanın kendi yapısından gelmektedir. Çünkü roman, diğer türlere kıyasla bireyi ve toplumu yansıtmada daha güçlü, daha yetenekli bir daldır. Özellikle 19. yüzyıldan itibaren tarih, psikoloji, felsefe, sosyoloji hatta antropoloji… gibi dallardan beslenerek pozisyonunu güçlendirir, hakim bir tür konumuna gelir. Hal böyle olunca roman, romancının çeşitli konulardaki görüş ve düşüncelerinin topluma ulaştırılmasında bir vasıta rolü oynar.

Bazı romancıların eserleri, bir vakitler moda olmuş felsefi düşüncelerin yayıncısı durumundadır. Mesela Sartre'ın romanlarında varoluşçuluk, Camus'un romanlarında absürt felsefesi kendini hissettirir. Bu konudaki örnekleri çoğaltmadan şu gerçeği kabul etmek gerekir: Bir roman ekseriya bize hem macera, hem derin görüşler takdim eder. Roman, özgün yapısı itibariyle bu işi, en geniş biçimde yerine getiren güçlü bir sanat dalıdır.

Bir romanda ister bireysel konular, ister toplumsal sorunlar anlatılsın bir romancı, açık ve gizli felsefelere, düşüncelere eserinde yer verebilir. Felsefeye mesafeli duran romancıların eserlerinde bile felsefi bir temel vardır. Bir romanda felsefi bir temelin bulunup bulunmaması bir yana, önemli olan felsefenin yerinde ve ölçülü kullanılmasıdır. Çünkü yerinde kullanılmak şartı ile felsefe, karmaşık ve tutarlılık gibi bazı önemli sanat değerlerini desteklediği için bir eserin sanat değerini arttırır. Fikirler ve felsefeler, ölçülü kullanıldığında "nitelikli romanın vazgeçilmez" ögeleri olmuştur.

Mehmet Tekin, *Roman Sanatı I*

1. Tablodaki kelimeler okuduğunuz metinden alınmıştır. Bu kelimelerin eş anlamlarını tahmin ederek cümle içinde kullanınız.

Kelime	Kelimenin Eş Anlamlısı	Eş Anlamlı Kelimenin Cümle İçinde Kullanımı
Absürt		
Ekseriya		
Öge		
Vasıta		

2. Metinde "uzak tutmak", "yer vermek", "rol oynamak" gibi deyimler kullanılmıştır. Sizce metinde deyimlerden yararlanılmasının metne katkısı ne olmuştur?

3. a) Metinden alınan *Bir roman ekseriya bize hem macera, hem derin görüşler takdim eder.* cümlesinde "derin" kelimesinin cümleye kattığı anlamı tespit ediniz.

b) "Derin" kelimesini üç farklı anlamını yansıtacak biçimde birer cümle içinde kullanınız. Kelimelerin kurduğunuz cümlelerdeki anlamlarını yay ayraç içinde belirtiniz.

4. *Çünkü yerinde kullanılmak şartı ile felsefe, karmaşık ve tutarlılık gibi bazı önemli sanat değerlerini desteklediği için bir eserin sanat değerini arttırır.*

Metinden alınan bu cümlede altı çizili kelimeleri metindeki bağlamından hareketle cümleye "birliktelik, benzetme ve sebep" anlamı katacak şekilde aşağıdaki tabloda cümle içinde kullanınız.

Kelime	Cümleye Katacakları Anlam	Cümle İçinde Kullanımı
ile	birliktelik	
gibi	benzetme	
için	sebep	

Hazırlayan: *Oya DURAN*

Etkinlik İsmi	**Dilin Önemi**	25 dk.
Amacı	Türkçenin tarihsel süreci hakkında bilgi sahibi olabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Dilimize Özgürlük Gerek Efendiler

Türkçe sorunlarının başında Batı'da gelişen felsefi ve teknik terimleri karşılayacak uygun terimler bulmakta zorlanması, bu konuda yetersiz olması gelir. Ancak dikkat edilirse bu dilin kendi yapısındaki bir yetersizliği ifade etmez. Bilgisayar teknolojisi ile ilgili kelimeleri alalım. Bunlar İngilizce için de yenidir çoğu zaman. Kelime eski bile olsa, ona yeni bir anlam yüklenmiştir. Demek ki elli sene önce İngilizce ile Türkçe arasındaki bu alandaki kelimelerin varlığına yahut yokluğuna dayanan bir yeterlilik-yetersizlik karşılaştırması yapılamazdı. Bugün yapılabiliyor. Ne oldu da İngilizce orta hacimli bir sözlük tutarındaki sözler sayısında Türkçenin (veya başka dillerin) önüne geçti? Türkçenin söz yapma yolları çalışmaz mı oldu?

(…)

Oysa bir dilin varlığını emniyet altına almanın yegâne şartı, o dili felsefe ve bilimde kullanmak; o dil ile düşünce ve bilgi üretmektir. Eğer düşünce ve bilgi üretiminde kullanılmıyorsa bir dil, zamanla mutfak dili olmaktan başka bir geleceği olabilir mi?

Elbette hem felsefenin, hem bilimin, hem sanatın, yani entelektüel olan her faaliyetin birinci şartı özgürlüktür. Eğer düşünce ve üretimin türlü safhalarında karşınıza engeller, yasaklar, tabular çıkıyorsa düşünceyi, bilimi, teknolojiyi ve sanatı üretmeniz mümkün olamaz.

(…)

Düşünce dil üzerinden gerçekleştirilir. Dil olmazsa düşünce olmaz. Diliniz ne kadar zengin ve imkânları genişse o kadar zengin bir entelektüel varlık alanına sahip olursunuz. Doğru. Ama düşünce de aynı zamanda kendi varlığını mümkün kılan dili yeniden üreten bir fenomendir. Dil sayesinde düşünmeniz mümkün olur, düşünceler yeni algılara ve kavramlara ulaşır, bunları dilin imkânları içinde isimlendirirsiniz, böylece dili düşünce ile üretmiş olursunuz.

(…)

Hayati Develi, *Dil Doktoru*

1. a) Sizce yazarın düşüncelerini bu türde bir metinle anlatma sebebi ne olabilir?

b) Metnin ilk paragrafında bulunan sorulara sizin cevabınız nedir?

2. Metinde geçen *Elbette hem felsefenin, hem bilimin, hem sanatın, yani entelektüel olan her faaliyetin birinci şartı özgürlüktür.* cümlesini de dikkate alarak dilimizin geçmişteki durumu ve geleceğiyle ilgili düşüncelerinizi yazınız.

3. Bilindiği üzere günümüzde bilgiye ulaşmak geçmiş zamanlara göre daha kolaydır. Dijital imkânlar ve değişen şartları da göz önünde bulundurarak Türkçeyi korumak ve geliştirmek adına neler yapılabileceğini yazınız.

4. Dil ve düşünce arasındaki bağla ilgili sizin fikirleriniz nelerdir? Geçmiş zaman ve günümüz çerçevesinde bu bağı nasıl değerlendirirsiniz?

5. İnsanlar bir konu hakkındaki fikirlerini aktarırken düşünce yazılarından yararlanabilirler. Sizce düşünce yazıları nasıl ortaya çıkmıştır? Siz bir düşünce yazısı yazacak olsaydınız hangi konuda yazardınız?

Hazırlayan: *Feridun SAĞOL*

1.ÜNİTE> Giriş | Kazanım A.4.2: Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönemle ilişkisini belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Her Yerde Türkçe	25 dk.
Amacı	Türkçenin ortaya çıkışı ve tarihsel dönemlerle ilişkisi hakkında bilgi sahibi olabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Türk Dilinin Doğuşu ve Gelişimi

Binlerce yıllık geçmişi olan Türkçenin son 1500 yıllık metinlerinin çeşitli coğrafî bölgelerde ve tarih içerisinde Göktürk, Uygur, Mani, Süryani, Brahmi, Çin, Arap, Ermeni, Grek, Kiril, Latin gibi alfabelerle yazılı metinlere dayandığını biliyoruz. Bu gibi çeşitli alfabelerle yazılan dilin konuşma sınırları ise şöyledir: Güney Sibirya üst sınır olarak alındığında Mançurya'dan başlayarak kuzeydoğuda dünkü isimleri Yakut Türkleri, 1990'dan sonraki isimleri ise Sahalar Türkleri olan soydaşlarımızın Lena-Amur nehirlerinin kıyılarından kuzeybatıdaki Çuvaş Türklerine kadar, Asya'da aşağılara inersek Hindistan'ın ortalarına kadar, Avrupa'da Uralları geçip Balkanlardan daha yukarılara gidersek Estergon, Zigetvar, Avusturya önlerine kadar, Afrika'ya gidersek bütün Kuzey Afrika ve Habeşistan'ın altında Tuareglere kadar uzanan bir coğrafyada Türkçe yüzyıllardır yirmiden fazla değişen lehçesi ile konuşulan bir dildir.

Türkçe ile tarih içerisinde çağdaş olduğu bilinen dillerden dünya üzerinde sadece Çince yaşamaktadır. Diğer çağdaş büyük diller, ne Sümerce, ne de hiyeroglifler ile yazılan Mısırlıların dilleri. Hiçbirisi bugün yaşamıyor. Türkçe ile çağdaş diğer bütün diller bugün birer ölü dildir.

Binlerce yıllık geçmişi olan Türkçe bugün Asya'nın büyük bir kısmında, Avrupa'da, Afrika'da konuşuluyor. Amerika'da bazılarına göre 300.000, bazılarına göre kıtanın bütününde 500.000 kişi Türkçe konuşuyor. Bugün Avustralya'da 50.000 ile 80.000 arasındaki bir nüfus Türkçe konuşuyor. Anadil olarak, birinci dil olarak Türkçe konuşuyor.

Dünya üzerindeki nüfus sayımlarına göre birinci dil Çince, ikinci dil Hintçe, üçüncü dil Latin Amerika'da da konuşulan İspanyolca, dördüncü dil iletişim dili olarak İngilizce, çünkü Hindistan, Pakistan gibi ülkelerde de konuşuluyor. Beşinci dil ise Türkçe. Bu sıralama UNESCO'nun tespitidir.

Ancak Türkçe dünyada binlerce yıldan beri yayılarak varlığını devam ettiren ve yirmiden fazla lehçesi ile beş kıtada konuşulan tek dildir ve başka örneği yoktur.

Prof. Dr. Osman Fikri SERTKAYA, *Türkçenin Tarihi Gelişimi ve Bugünkü Durumu*

1. Sümer ve Mısır dillerinin bugün yaşamayıp çağdaşları olan Türkçenin yaşamasının nedeni sizce ne olabilir?

2. Metne göre Türkçe, dünyada binlerce yıldan beri yayılarak varlığını devam ettiren ve yirmiden fazla lehçesi ile beş kıtada konuşulan tek dildir ve dil olarak başka örneği yoktur. Bu durumun nedeni sizce ne olabilir?

3. Tarihin farklı dönemlerinde Mani, Süryani, Brahmi, Çin, Arap, Ermeni, Grek, Kiril ve Latin alfabeleri ile yazılmış Türkçe metinlerin olmasını nasıl yorumlarsınız? Açıklayınız.

4. Metne göre yazar, Türkçenin geçmişini binlerce yıla dayandırmaktadır. Sizce bu düşünceyi destekleyen kanıtlar neler olabilir?

5. Türkçe üzerine bir araştırma yapmak isteseniz Türkçenin hangi tarihsel dönemini incelemeyi tercih edersiniz? Neden?

6. Türkçenin yüz yıl sonraki durumu hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Hazırlayan: *Teoman Ali GÜNEŞ*

1.ÜNİTE> Giriş | Kazanım A.4.3: Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	**Romanlarda Felsefi İçerik**	25 dk.
Amacı	Bir metnin ortaya çıkmasıyla yazılma amacı, konusu ve hedef kitlesi arasındaki ilişkiyi belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Edebiyat ve Felsefe İlişkisi

(…)

Romanları içeriklerine, konularına göre sınıflandırma, macera romanları, tarih romanları, aşk romanları vb. şeklinde devam ederken belki de örnekleri daha az olduğundan, 'felsefi roman' kategorisi üzerinde pek durulmuyor. Bir yaratının edebiyat eseri olarak nitelendirilebilmesi, yalnız konusuyla ve içeriğiyle değil, biçim özellikleriyle de ilişkilidir. Macera, tarih, aşk vb. konulara el atıp da 'trivial' olmanın dışına çıkmamış kitapları sanat anlamında edebiyattan sayamadığımız gibi felsefi bir konuya ilgi duymuş, ama felsefi edebiyattan sayamayacağımız ürünler de var.

(…)

Felsefe, doğası gereği soyut olanla uğraşır. Edebiyat ise soyutu somutlaştırma gibi bir işleve sahiptir. Başka deyişle edebiyat, bizim konumuzda felsefi roman, felsefi görüşleri ete kemiğe bürüyerek onlara adeta 'can verir', ruh katar. Bu anlamda diyebiliriz ki edebiyat, felsefenin sanat katına 'yükseltilmiştir'. Düşüncenin, felsefenin 'yükseltilmesi' de olur mu denebilir, ya da edebiyat katında gerçekleşen somutlaştırma, olsa olsa bir düzey kaybıdır görüşü ortaya atılabilir. Ama bu, düşünce yanı olsa da trivial düzeyde kalan ürünler için söz konusudur. Sanatlaşan felsefe, ya da felsefi romanlar, felsefi düşüncelerle beslenmiş yaratıcılık (sanat) ürünleridir. Buna karşılık mesela 18. yüzyıl Fransız filozoflarından Jean Jacques Rousseau'nun Emile'ini de onun felsefe görüşünü, doğalcılığını kolay anlaşılır bir üslupla ortaya koyduğu halde sanatlı 'roman' niteliği taşıdığını düşünmediğim için felsefi roman örnekleri arasına alamıyorum. Felsefeyle uğraştığı, araştırma alanı felsefe olup da romancılığı deneyenlerin sanatçılığı sürdüremedikleri söylenebilir, aynı iyi romancı olduğu halde felsefede öğrenciliği aşamayanlar olduğu gibi.

Gürsel Aytaç, *Felsefi Roman*

Kelime Dağarcığı
trivial: Önemsiz.

1. Okuduğunuz metinden yola çıkarak edebiyat ve felsefe ilişkisi hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.

2. Felsefi roman kavramının size neler ifade ettiğini nedenleriyle açıklayınız.

3. Metinde geçen *Felsefeyle uğraştığı, araştırma alanı felsefe olup da romancılığı deneyenlerin sanatçılığı sürdüremedikleri söylenebilir, aynı iyi romancı olduğu halde felsefede öğrenciliği aşamayanlar olduğu gibi.* cümlesiyle yazar ne anlatmak istemiştir?

4. Felsefi bir roman yazsaydınız konunuz ve amacınız ne olurdu? Nasıl bir hedef kitleye hitap etmek isterdiniz?

Hazırlayan: *Feridun SAĞOL*

1.ÜNİTE> Giriş | Kazanım A.4.3: Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Geçmişten Günümüze Türk Sözlükçülüğü	15 dk.
Amacı	Metinden hareketle metnin konu, amaç ve hedef kitlesini bularak bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Sunuş

Divan… Lügat… Kamus… Tuhfe… Nuhbe… Ferheng… Ve nihayet *Sözlük…*

İlk sözlüğümüz *Divanü Lugati't-Türk*'ten bu yana sözlüklerimizi adlandırmakta kullandığımız sözcükler bunlar…

Arapça kökenli *lügat* 'söz, sözcük, lakırdı' anlamındadır. Çokluğu 'sözler, sözcükler' anlamında olmak üzere *lugāt*tır. Bu sözün her ulusun konuştuğu iletişim aracını ifade eden 'dil, lehçe' anlamı da bulunmaktadır. Kâşgarlı Mahmud'un eserine verdiği *Divanü Lugati't-Türk* adındaki lugât sözü de 'dil, lehçe' anlamındadır. Asıl anlamı 'sözlük' olmasa da esere bu anlamı katan sözcük *divan*dır.

Lügat sözünün Türkçede 'sözlük' anlamını kazanması çok daha sonralarıdır. *Kitabü'l-lügat, lügat kitabı* gibi adlandırmalarda *kitap* sözünün zamanla eksiltilmesiyle *lügat* Türkçede sözlük anlamını kazanmıştır. *Lehcetü'l-Lügat, Lügat-i Osmanî, Lügat-i Remzî, Lügat-ı Cudi, Ünsü'l-Lügat* gibi Osmanlı Türkçesi sözlüklerine ad olan *lügat* sözü Türkçede uzun süre kullanılmıştır.

Eskiden olduğu gibi günümüz Arapçasında da *'sözlük'* anlamında kullanılmakta olan sözcük *kāmūs*'tur. Eski Yunancadan ödünçleme ωκεανός sözünün asıl anlamı 'büyük deniz, okyanus; denizin ortası' iken Firuzabadî'nin XV. yüzyılda yazdığı ünlü Arapça sözlüğe ad olmasının ardından 'sözlük' anlamını da kazanmıştır. Mütercim Asım Efendi bu sözlüğü *el-Okyanasü'l-Basit fi Tercemeti'l-Kamusi'l-Muhit* adıyla Türkçeye çevirmiştir. *Kamus-ı Türki, Kamus-ı Osmani, Mükemmel Kamus-ı Osmani, Resimli Kamus-ı Osmani, Resimli Türkçe Kamus* gibi sözlükler de bu adla hazırlanmıştır.

Arapça 'armağan, hediye; yeni çıkma, hoşa giden güzel şey' anlamlarındaki *tuhfe* sözü manzum sözlüklere de ad olmuştur. Bir dildeki sözcüklerin bir başka dildeki karşılığının şiir biçiminde verildiği sözlüklerin çeşitli örnekleri arasında *Tuhfe-i Vehbi, Tuhfe-i Şahidi, Tuhfe-i Hüsami, Tuhfe-i Asım* sayılabilir. Ancak *tuhfe* sözünü taşımayan *Lügat-i Halimî, Lügat-i Bahrü'l-Garaib* gibi manzum sözlükler de bulunmaktadır. Arapça 'her şeyin iyisi; seçkin, seçilmiş' anlamlarındaki *nuhbe* sözü de manzum sözlük adı olarak kullanılmıştır.

'Bilgi; sözlük' anlamlarındaki Farsça *ferheng* ise sözlükçülük tarihimizde genellikle Farsça-Türkçe sözlüklere ad olarak kullanılmış ancak Arapça *lügat, kamus* gibi Türkçede geniş bir kullanım alanı kazanamamıştır.

Bu sözcükleri adlarında bulundurmasalar da dilimizin söz varlığını yıllar, yüzyıllar ötesinden bize ulaştıran *Mukaddimetü'l-Edeb, Codeks Cumanikus, Ahteri, Eser-i Şevket* gibi sözlüklerimiz de var...

Türkçe söz kökünden türetilen sözlük ise dilimizin söz varlığına yakın zamanda eklenmiştir. Atatürk'ün başlattığı Dil Devrimi ile pek çok alanda olduğu gibi dil bilgisi ve dil bilimi alanlarında da Türkçe terim türetme çalışmaları yürütülmüştür. Azerbaycan, Türkmen ve Uygur Türkçelerinde *sözlük*, Kazak Türkçesinde sözdik, Kırgız Türkçesinde sözdük biçimlerinde kullanılan sözlük terimi, Türk Dil Kurumunun kurucu üyesi ve ilk saymanı Celâl Sahir Erozan'ın önerisiyle söz kökünün türevi olarak dilimize kazandırılmıştır. *Osmanlıcadan Türkçeye Cep Kılavuzu*'nda (1935) *kamus* karşılığı yine kamus olarak verilirken *lügat* için *sözlük* karşılığı verilmiştir.

Türk Dil Kurumunun *Türkçe Sözlük*'ü yayımlamasıyla birlikte *sözlük* terimi kullanım sıklığını artırmış; tek dilli, iki dilli, çok dilli sözlüklere, terim sözlüklerine, atasözleri ve deyimler sözlüklerine,

kısacası sözlüğün her türünde yayımlanan esere ad olmuştur. Yazılan, yayımlanan her sözlük bir yandan dilimizin söz varlığının gelişmesine katkıda bulunduğu gibi diğer yandan da sözlükçülüğümüzün gelişmesini sağlamıştır.

Türk sözlükçülüğünün ulaştığı bu noktayı gözler önüne sermek üzere bu sergiyi düzenlemiş bulunuyoruz.

(…)

Çalışmanın yalnızca sergiyle sınırlı kalmaması, kalıcı bir esere dönüşmesi, sergiyi gezenlerin Türk sözlükçülüğü konusunda bilgilendirilmesi amacıyla da bu kılavuz kitap hazırlanmıştır.

(…)

Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın, *Geçmişten Geleceğe Türk Sözlükçülüğü*

1. Okuduğunuz metin, 3. Türk Dili ve Edebiyatı Kurultayı kapsamında düzenlenen "Geçmişten Bugüne Türk Sözlükçülüğünden Bir Kesit" adlı sergi için hazırlanan bir kitaptan alınmıştır. Buna göre

a) Metnin konusu ve yazılma amacı nedir?

b) Metnin hedef kitlesi kimlerdir?

c) Siz de bu sergiye katılmak ister miydiniz? Neden?

2. Metinden öğrenildiğine göre *Osmanlıcadan Türkçeye Cep Kılavuzu*'nda "lügat" için "sözlük" karşılığı verilirken "kamus" karşılığı yine "kamus" olarak verilmiştir. Kamus sözcüğünde değişikliğe gidilmemesinin sebebi sizce ne olabilir? Kısaca açıklayınız.

Hazırlayan: *Hikmet GÜNDÜZ*

Etkinlik İsmi	**Düşünceler ve Etkileri**	25 dk.
Amacı	Metindeki asıl düşünceyi ve yardımcı düşünceleri belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Edebiyat ve Psikolojinin Buluşma Noktası: Bibliyoterapi

Yaratıcılığın ve güzel söz söylemenin vücut bulmuş hâli olan edebiyatın, başta insan olmak üzere canlıların davranışlarını inceleyen psikoloji ile pek çok ortak noktası vardır. Her iki alan kendine has inceleme yöntemleri barındırmakla birlikte söz konusu insan olduğunda birbirlerinden yararlanırlar. Bu durumun bir sonucu olarak ortaya çıkan bibliyoterapi, edebî değeri ve etkileyiciliği yüksek eserler aracılığı ile bireylerin yaşadıkları sorunlara çözüm üretebilmelerini, farkındalık kazanabilmelerini amaçlar. Bibliyoterapi öncelikli olarak, çocukluk ve ilk gençlik döneminde görülen sınav kaygısı, motivasyon eksikliği, uyum güçlüğü, ergenlik neticesinde yaşanan fiziki ve ruhi değişimler, çatışma, çekingenlik vb. gibi kısa süreli ve belirli dönemlerde etkili olan sorunların çözümünde tercih edilir. Dolayısıyla yaşanan her problemin çözümünde etkili olamayacağı gibi daha ciddi ve uzun süreli durumlarda tıbbi yardım alınması gerekebilir.

Kitapların insan yaşamında ne kadar önemli bir yer tuttuğu alternatif terapi yöntemi olarak kullanılmasından anlaşılabilir. Bu süreçte öğretmenler ve kütüphaneciler olmak üzere velilere pek çok görev düşmektedir. Başta okuma becerisi olmak üzere diğer dil becerilerinin geliştirilmesi ve edebî zevk kazandırılması amacıyla kitaplardan en fazla yararlanan öğretmenler sınıf öğretmenleri, Türkçe öğretmenleri ve edebiyat öğretmenleridir. Bu noktada tavsiye edilecek eserler üzerinde daha titizlikle durulması gerekir. Birey, bir yandan kendini edebiyatın büyülü dünyasına kaptırırken öte yandan yaşadığı duygusal sorunlardan okuduğu eserlerde izler bulabiliyorsa, okuma faaliyeti daha anlamlı olacaktır. Bu yüzden kişinin örnek alacağı, kendinden izler taşıyacağı eserlerle buluşturulmasına dikkat edilmelidir. Edebiyatta biyografik eserler bu bakımdan ayrıca değerlendirilmelidir. Olumlu benlik algısı geliştirmede en etkili türlerden olan biyografiler, gerçeklik boyutuyla da bireylerin ilgisini çeker.

Kütüphanecilerin sorumluluğu da en az öğretmenler kadar fazladır. Bilgi edinme, ödev amacıyla araştırma yapma vb. gibi durumlar dışında bireylerin doğrudan okumak için kendi seçimleri doğrultusunda aldıkları eserler, aslında onların ihtiyaç duydukları eserlerdir. Bu bağlamda kütüphanecilerin bireylere ihtiyacı olan eserleri tavsiye edebilecek kadar kitapların konularına ve gelişim dönemlerinin genel özelliklerine vâkıf olmaları gerekmektedir. Veliler, çocuklarının okudukları eserleri takip etmeli, her veli çocuğunun yaş özellikleri hakkında fikir sahibi olmalı, kitap tavsiye ederken ya da hediye alırken bu hususlara dikkat etmelidir.

Sonuç olarak, her iki bilim dalının (psikoloji ve edebiyat) buluştuğu bir nokta olan "insan" her ne kadar karmaşık bir yapı sergilese de edebiyat ve sanattan zevk aldığı, ondan etkilendiği bilinen bir gerçektir. Edebiyatın insana derinden tesir eden gücü ise dilin kullanım becerisi, konu seçimi, konunun işleniş tarzı ve kahraman seçiminden ileri gelir. Bu nedenle sanat kaygısı güden, yazarın yaratıcılığının sergilendiği edebî değeri yüksek eserleri okuması, insanın psikolojisi üzerinde olumlu etki yapacaktır.

Dr. Müzeyyen Altunbay, *Edebiyat ve Psikolojinin Buluşma Noktası: Bibliyoterapi*

1. Yazarın vermek istediği mesajı metinde geçen hangi anahtar sözcüklerle açıklayabilirsiniz? Seçtiğiniz sözcükleri kutucuklara yazınız.

2. Yazarın metnin başlığı için seçtiği *Edebiyat ve Psikolojinin Buluşma Noktası: Bibliyoterapi* ifadesi, metnin anlaşılmasına nasıl bir katkı sağlamaktadır? Siz yazarın yerinde olsaydınız okuduğunuz metin için nasıl bir başlık tercih ederdiniz?

3. Okuduğunuz metinde verilmek istenen mesajı desteklemek için aşağıdaki görsellerden hangisini tercih edersiniz? Niçin?

1

2

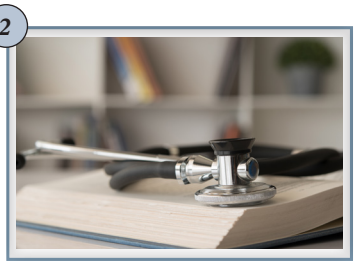

3

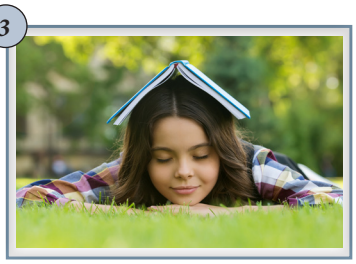

4. Yazar, savunduğu düşünceyi desteklemek için öğretmenleri ve kütüphanecileri örnek göstermektedir. Yazarın savunduğu düşünceyi desteklemek için başka hangi meslek sahipleri örnek gösterilebilir? Niçin?

Hazırlayan: *Teoman Ali GÜNEŞ*

1.ÜNİTE> Giriş *Kazanım A.4.5: Metindeki anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirler.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Edebiyatta Psikoloji**	20 dk.
Amacı	Metindeki anlatım biçimlerini ve düşünceyi geliştirme yollarını ayırt edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Eser ve Psikoloji

Sanatçının psikolojisini, bilinçaltı dünyasını ortaya çıkarmak, davranışlarını açıklamak aynı zamanda eserlerini yorumlamak, eserlerindeki kişilerin psikolojisini açıklamak için psikanalizden yararlanılır. Freud sanatçının yaratma eylemi ile psikanaliz arasında sıkı bir ilişki bulur ve bilinçaltının yaratmadaki rolünü belirlemeye çalışır.

Sanatçının kişiliği ile eserleri arasında sıkı bir bağ vardır. Yazarın hayatında yer alan olaylar, içinde yaşadığı koşullar, aile ortamı, okuduğu kitaplar, başından geçen aşklar vb. bütün bunlar yazarın kişiliğinin ve dolayısıyla eserlerinin iyi anlaşılması için gerekli bilgiler sayılır. Denir ki bu bilgiler sayesinde yazarın inançları, dünya görüşü, psikolojik durumu saptanırsa eserlerini bu bilgiler ışığında inceleyerek sağlam yorumlara ve değerlendirmelere varabiliriz. Böyle düşünenler şuna inanmaktadır: Eserin gerçek anlamı, yazarın kafasında düşündüğü, tasarladığı, dile getirmek istediği anlamdır. Bunun için yazarın ruhuna ve kafasına sızabilir ve eseri meydana getiren duyguları, fikirleri keşfedebilirsek eserin gerçek anlamını kavrar, yorumlar ve yazarın yapmak istediğini yapıp yapamadığına bakarak eserin başarı derecesini ölçebiliriz. Yazarlar eserlerinde kendi kişiliklerini yansıttıklarına göre, bu eserlerden yazarın kişiliğini çıkarabiliriz.

(…)

Eserin gerçek anlamı yazarın düşündüğü anlamdır. Bu iddianın doğru olduğunu sanmıyoruz. Yazarın anlatmak istediği ile anlattığı şey her zaman aynı olmaz. Eğer yazarın kendi yorumunu yazı desteklemiyorsa yazar kendi yorumu için ayrıcalık iddia edemez. Yorumun metne dayanması şarttır; metnin desteklemediği bir yorum kabul ettiremez kendini. Yazarın amacı olan anlamla eserin anlamı aynı olmayabilir. Bundan ötürü eserin yorumlanmasında son söz, eseri yaratan sanatçının değildir. Yazar da eseri karşısında bizim gibi okurdur. Eserin bir tek yorumu yoktur. Her çağ, hatta her eleştirici yeni yorumlar getirebilir. Ancak bazı hallerde sanatçıya başvurduğumuzda esere hangi açıdan bakacağımızı anlar ve bundan yararlanarak eseri daha doğru yorumlayabiliriz. O halde eseri değerlendirirken yazarın amacına başvurmak işe yaramaz mı? Bazen de yarar.

Berna Moran, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*

1. Yazar, bir eserin veya yazarın iyi anlaşılabilmesi için bazı bilgilerin gerekli olduğunu ifade etmiştir. Yazar bu bilgileri aktarırken hangi düşünceyi geliştirme yollarından yararlanmıştır?

2. Metnin sonunda soru soran yazar *Bazen de yarar.* yanıtını veriyor. Düşünceyi aktarırken soru ve cevaplar kullanmanın anlatıma etkileri neler olabilir? Açıklayınız.

3. Metinde hangi anlatım biçimi tercih edilmiştir? Siz bu yazıyı kaleme alacak olsaydınız hangi anlatım biçimini kullanırdınız? Neden?

4. Tartışmacı anlatım biçimini kullanarak kısa bir metin yazınız. Yazınızda düşünceyi geliştirme yöntemlerinden en az ikisini kullanınız.

Hazırlayan: *Feridun SAĞOL*

Etkinlik İsmi	**Akıl ve Hayal**	20 dk.
Amacı	Metindeki anlatım biçimlerini ve düşünceyi geliştirme yollarını ayırt edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Felsefenin Aklı, Kurmacanın Hayali

"Bir gün bir kitap okudum ve bütün hayatım değişti." Sene 1994. O vakitler dilimize pelesenk olan bu cümle, Orhan Pamuk'un *Yeni Hayat* kitabının açılış cümlesi. Hafızam beni yanıltmıyorsa, *Yeni Hayat*'la birlikte ilk kez yeni yayımlanmış bir kitap ana haber bültenlerine konu olmuş, reklamları dört bir yanı sarmış, edebiyat okuru olsun olmasın herkeste merak uyandırmış, "çok satan" kavramıyla tanışmamızı sağlamıştı. Kitabı okuyanlar, okumayanları biraz da hor görerek okumaları tavsiyesinde bulunuyor, fakat kitabın konusu sorulduğunda birkaç muğlak cümleyle geçiştiriyorlardı. Aşk, kitap, yolculuk, yeni bir hayata ve arayışa dair felsefi düşünceler… Peki, *Yeni Hayat* felsefi bir roman mıydı, yoksa okur konusu bir nebze de olsa belirsizlik taşıyan romanların felsefi öğeler barındırdığını düşünmek kolaycılığını mı âdet edinmişti?

Aynı yıl, kitapçı raflarında -ve maalesef korsan tezgahlarında- *Yeni Hayat*'ın hemen yanında yer alan ve satış rakamları Türkiye'deki yayıncısını bile şaşırtan bir kitap daha çok konuşulmuştu. Norveçli yazar Jostein Gaarder'ın *Sofie'nin Dünyası* romanı ilk bakışta cüssesiyle insanın gözünü korkutan cinsten olduğu halde çok okunmuş, bazılarınca "felsefeyi basitleştirdiği" iddialarıyla küçümsenmiş, bazıları içinse en karmaşık görünen konuları kurgusu sayesinde akıcı bir dille anlatıverdiği için bir felsefe kılavuzu olmuştu. Neredeyse bütün felsefe tarihini, on beş yaşındaki kahramanı Sofie vasıtasıyla adeta hap yapıp okura sunan bu roman yalnızca Türkçede değil, çevrildiği bütün dillerde muazzam satış rakamlarına ulaşmış, felsefenin bunca ilgi görmesi o zamanlar herkesi hayretler içinde bırakmıştı. Acaba bu romana felsefe sözlüğü de diyebilir miydik?

(…)

Felsefe ve edebiyatın ilişkisi nerede başlar? Sanırım anlatıda, yani dilde. Her ikisi de anlatısını kurabilmek için ortak dili kullanır, hem felsefe hem de edebiyat metinleri dil yapıtlarıdır. Felsefe bir dünya görüşü, düşünce, duygu ve hayata dair fikirlerin uçuşturulması olabilir; ama genel kanının aksine kavranması zor, gizemli ve çelişkili değildir; entelektüellerin ve "meczupların" tekelinde de değildir kuşkusuz. Edebiyat ise epey kaba bir tarifle duygu, düşünce ve hayata dair fikirlerin estetik ve sanatsal bir biçimde ifade edilmesidir. Her ikisi de müşterek kaynaklardan, hayattan, insandan, iletişimden, bireyin ya da toplumun deneyimlerinden, bilinçten, tarihten, kültürden ve bunların yansımasıyla ortaya çıkan soyut meselelerden beslenseler ve ifade aracı olarak ortak bir dili sistemli bir şekilde kullansalar da yöntem olarak farklılaşırlar. Felsefe daha ziyade genel ve kapsayıcı olanla ilgilenirken, edebiyat özel ve farklı olanın peşindedir. Felsefe yanılsamaları ortadan kaldırmaya çalışırken, edebiyat yanılsama yaratma peşindedir. Felsefe soyut ve somut kavramları berraklaştırmaya çalışırken, edebiyatın hiç de öyle bir derdi yoktur. Derrida'nın ifade ettiği gibi edebiyatı "insanın her şekilde her şeyi söylemesine olanak tanıyan kurgusal bir kurum" olarak düşündüğümüzde, felsefenin zorunluluklarının edebiyat için geçerli olmadığı sonucuna varabiliriz. Edebiyat, dili yalnızca estetik bir kaygıyla, çağrışımlarla, betimlemelerle kullanma özgürlüğüne sahiptir. Bilhassa kurmaca söz konusu olduğunda felsefenin gerektirdiği akıl işin içinden tamamen sıyrılarak, yerini hayal gücüne ve bunun sağladığı özgürlüğe bırakır.

Felsefecilerin ve edebiyatçıların iki alan arasında edebiyat eleştirisinden bağımsız bir ilişki kurma ve onu anlamlandırma çabaları yıllardır devam ediyor. Şimdilik edebiyatın bilindik felsefi tartışmalar aracılığıyla elde edebileceğimiz kavrayışı sağlayıp sağlayamayacağı, dahası böyle bir yükümlülüğünün olup olmadığı konusunda bir uzlaşmaya varamamış olsalar da, edebiyatın okura olasılıklar üzerine düşündürerek ve hayal gücünü teşvik ederek felsefi bir bakış açısı sağladığı konusunda hemfikirler. Amerikalı felsefeci Martha Nussbaum, edebî eserlerin toplumsal kavrayışı ve anlayışı geliştirdikleri için ahlak felsefesinin ürünleri olarak görülebileceğini savunmasına rağmen edebiyatın bizi daha duyarlı, daha yeterli insanlara dönüştürmek için yeterli olmayacağını söylüyor. Felsefi kurmaca, tanımı üzerinde mutabakat sağlanamamış bir edebî tür olmasına rağmen, felsefi görüşleri konu edinen kurgu eserler genellikle bu kategoride değerlendiriyor. Bunu da pek çok alt türe ayırmak

mümkün elbette, ama bence temelde ikiye ayırabiliriz: felsefeyi edebiyatın konusu olarak görenler ve edebiyatı felsefenin bir yöntemi olarak benimseyenler.

(…)

Bütün bunların ışığında edebiyat ve felsefe ilişkisine dair kesin bir hükme varmak mümkün olmadığı gibi, yepyeni sorularla baş başa kalıyoruz. Edebiyat-felsefe ilişkisinin bir başlangıcı ve sınırı var mıdır, hangisi diğerine nasıl yön verir? Kurgu dediğimiz şey okurun gerçeklik algısını bozmayı amaçladığından, kurmaca eserler yazma eylemi felsefeden bağımsız düşünülebilir mi? Şu durumda her yazar bir felsefeci midir? Felsefe ve edebiyat aynı kaynaklardan beslendiklerine göre, farklılıkları yalnızca izledikleri yol ve yöntemlerde midir? Bu sorular şimdilik edebiyatçılar ile felsefeciler arasında bitmek bilmez bir tartışmanın konusu. *Yeni Hayat* felsefi bir roman mıdır; *Sofie'nin Dünyası*'na felsefe sözlüğü diyebilir miyiz; *Küçük Prens* çocuk romanı mıdır, yoksa felsefe metni midir; *Alice'in Harikalar Diyarındaki Maceraları* edebiyata mı bilim felsefesine mi aittir gibi soruların cevabı ise sanırım okurun niyetinde gizli.

Seda Ateş, *Felsefenin Aklı, Kurmacanın Hayali*

1. Bir yazar; eserini oluştururken bilgi verme, izlenim oluşturma, bir olayı aktarma ve kanıları değiştirme amaçlarından bir veya birkaçını güdebilir. Bu amaçlar ise yazıda hangi anlatım biçimlerinin kullanılacağını belirler. Okuduğunuz metinde yazar, bu amaçlardan hangisi için hangi anlatım biçimini yoğun olarak kullanmıştır?

2. Bir yazar; okuyucusunu etkilemek, onun ilgisini sürekli kılmak, anlattıklarını daha anlaşılır hâle getirmek, ileri sürdüğü düşünceleri kanıtlamak vb. için düşünceyi geliştirme yolları adı verilen bazı yöntemlere başvurur. Yazarın metinde başvurduğu düşünceyi geliştirme yollarından ikisini metinden örneklerle yazınız.

3. Edebiyat ile felsefe arasındaki ilişki hakkındaki düşüncelerinizi kısaca yazınız. Yazınızda düşünceyi geliştirme yollarından en az ikisini kullanınız ve bunların hangileri olduğunu belirtiniz.

Hazırlayan: *Hikmet GÜNDÜZ*

1.ÜNİTE> Giriş | Kazanım A.4.6: Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Edebiyat ve Psikoloji	30 dk.
Amacı	Metin ile görsel unsurlar arasında ilişki kurabilmek. Görsellerle ilgili anahtar kelimeler belirleyebilme.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Edebiyat ile Psikoloji İlişkisi

(…)

Kuşkusuz edebiyat ile psikoloji arasındaki ilişki bugün geçmişte olduğundan çok daha belirgin hâle gelmiştir. Gerek edebiyat konusunda yapılan çalışmalar ve geliştirilen yeni yöntemler, gerekse psikolojinin vardığı sınırlar, her iki çalışma alanını birbirine biraz daha yaklaştırmış ve hem psikoloji hem de edebiyat kendi doğalarına uygun yöntem arayışları esnasında birbirlerinden azami ölçüde yararlanmanın yollarını aramaya başlamışlardır. Romanların ve tiyatro eserlerinin bize insan psikolojisi bakımından bilgi vermek gibi değerli bir yönleri daha vardır. Hatta romancıların insan tabiatı hakkında psikologlardan daha fazla bilgi verdiği sık sık iddia edilmektedir.

(…)

Edebiyatın psikoloji bilimi için ifade ettiği anlam, sadece insan ruhunu kavramanın farklı yollarından biri oluşu değildir. Bu olsa olsa bir tespit ve teşhis olarak düşünülebilir; ancak edebiyatın ikincil bir işlevi vardır ki söz konusu tespit ve teşhisi tedaviye dönüştürür: Terapi. Şiirin bizim içgüdülerimizi bir düzene koyduğu görüşü ve böylece onun bir çeşit fizik tedavi olarak kabul edilmesidir bu.

(…)

Cumhuriyet sonrası metinlerinde Peyami Safa, Ahmet Hamdi Tanpınar, Yusuf Atılgan hatta Oğuz Atay metinlerine uzanan çizgide edebî metin yazarı ile psikolojinin kurumsal gelişimi arasında doğrudan bir bağ kurmak mümkündür. Bunun başlıca sebeplerinden biri Cumhuriyetin yüzünü Batıya dönmesinden kaynaklı yeni bir toplumsal yapının inşa edilmesi; bu toplumsal yapıya uygun bir anlayışın gelişerek zamanla birey toplum arasındaki çatışmanın derinleşmesi sayılabilir. Cumhuriyet yazarlarının yararlandıkları toplum modelinin modern görüntüsü ile içinde yaşadıkları şehir insanlarının bireysel anlamda içine düştükleri derin açmazlar, kaotik ortamlar da yazarların yarattıkları metinlere yoğun şekilde psikolojinin girmesine yol açmıştır. Üstelik bu, kademeli şekilde artarak devam etmiştir. Psikolojinin bilimleşmesinden sonra psikoloji metinlerinden yazar-öznenin doğrudan etkilenmesi yoluyla gerçekleşen etkilenmeler Ahmet Hamdi Tanpınar: Huzur, Saatleri Ayarlama Enstitüsü; Yusuf Atılgan: Aylak Adam, Anayurt Oteli; Oğuz Atay: Tutunamayanlar, Tehlikeli Oyunlar metinleri bu kategoride değerlendirilebilir.

İsmet Emre, *Edebiyat Bilimi*

1. Metinde bahsedilen "Huzur" adlı roman için bir kapak görseli tasarlasanız görselde hangi unsurlara yer verirdiniz?

2. Okuduğunuz metin, görsellerle desteklenmiş olsaydı görsellerin metne nasıl bir etkisi olurdu?

3. Okuduğunuz metinden hareketle aşağıdaki görsellerin sizde oluşturduğu çağrışımlarla ilgili,

1

2

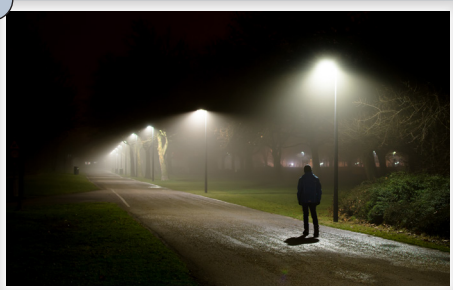

a) Her bir görsel için altı anahtar kelime belirleyiniz.

b) Belirlediğiniz anahtar kelimeleri kullanarak görselleri betimleyiniz.

2. Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.***

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel İletişim Bölümü "Desen" dersi final projesi için öğrencilerden Kafka'nın "Dönüşüm" adlı eserini, anlatılanın özeti olacak şekilde görselleştirmeleri istenmiştir. Bu doğrultuda kitapların özetleri atölyede öğrencilerle birlikte okunmuştur. Ardından öğrencilerin eser hakkındaki yorumlarını ifade edebilecekleri kompozisyona ulaşabilmeleri için her türlü tekniği ve dijital teknolojiyi kullanmaları serbest bırakılmıştır. Bir hafta sonra derse okumuş oldukları romanı anlatan çizimleriyle gelen öğrencilerle çalışmaları hakkında kritikler yapılmıştır.

Dr. Mehtap Pazarlıoğlu Bingöl, *Desen Eğitiminde Edebiyatın Rolü.*

4. Yazınsal bir yapıtın görsel bir yapıta dönüştürüldüğü bu projenin öğrencilere katkısı neler olabilir?

5. Böyle bir proje hangi amaçla verilmiş olabilir? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Oya DURAN*

1.ÜNİTE> Giriş | Kazanım A.4.6: Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Metin ve Ötesi	25 dk.
Amacı	Metinde yer alan görsel unsurların metinle ilişkisini belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Çocuk Kitaplarının Çocuk Gelişimine Katkıları

(…)

Kitap, çocuk ruhu için vazgeçilmez bir ilaçtır lakin doğru zamanda, doğru dozajda verilmeli, gelişim aşamaları asla göz ardı edilmemelidir. Çocuğun gelişim evresine uygunluk kitap tercihinin sıradan bir işlem olmadığını göstermesi bakımından önemlidir. Çocuk ve kitap ilişkisinin zedelenmeden ilerleyebilmesi için çocuğu iyi tanımak gerekir. İtiraf etmeliyiz ki; bu oldukça meşakkatli bir iştir çünkü tanımak asla tek boyutlu gerçekleştirilemez zira çocuk gelişimi çok boyutludur. Çocuk gelişimi sadece biyolojik değil aynı zamanda bilişsel, psikolojik ve sosyolojik boyutludur. Yani gelişim hem içten dışa hem de dıştan içe doğru bir seyir takip etmektedir.

Çocuğun önce kendisini sonra dünyayı tanıyabilmesi için iyi bir bilişsel düzeye ulaşmış olması gerekmektedir. Çocuğun sonraki ödevi, kendini ve dünyayı sevmektir. Bunun için kendini bir birey olarak ortaya koyabilmeye, "ben" olmaya ihtiyacı vardır. Son olarak da en zor ödevi geçer karşısına; toplumun bir parçası olabilmek. Ben olmayı başarabilmenin sancısı dinmeden yeni bir sancıyla boğuşmak zorunda kalmak, çocuğun psikolojik ve sosyolojik gelişimine ket vuracaktır, bu nedenle çocuğa bu yolda refakat edecek önemli bir yardımcıya kesinlikle ihtiyaç vardır. Bu refakatçilik görevini ise kitabın en iyi şekilde yapacağı kanısındayız ve bu savımızı üç alt başlıkta gerekçelendirmeye çalışacağız.

(…)

Fahriye ÇAKIR, *Çocuk Edebiyatına Psikopedegojik ve Sosyopedagojik Yaklaşım*

1. Metnin görselini değiştirmek isteseydiniz nasıl bir görsel tercih ederdiniz? Niçin?

2. Metinlerde kullanılan görsel unsurların okuyucuya katkısı neler olabilir? Açıklayınız.

3. Aşağıda verilen görseli metindeki hangi sözcüklerle ifade edebilirsiniz? Seçtiğiniz sözcükleri kutucuklara yazınız.

4. Film afişlerini inceleyerek film hakkında çıkarımlarda bulunabilirsiniz. Bu durum, metinlerde kullanılan görseller için de geçerli midir? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Teoman Ali GÜNEŞ*

1.ÜNİTE> Giriş | Kazanım A.4.7: Metnin üslup özelliklerini belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Edebiyatta Postmodernizm	20 dk.
Amacı	Yazara özgü dil ve anlatım özelliklerini belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Edebiyat ve Postmodernizm

Temelde, postmodernizm siyasal, sosyolojik, felsefî ve edebî görünüşlerinin dışında da pek çok alanı ilgilendirdiği; modernin kapladığı ve kuşattığı ne denli alan varsa o kadar da postmodern alan olduğunu söylemek postmodernizmi hem tanıma hem tanımlama yaklaşımlarımızı biraz daha kolaylaştırır. Bu, biraz da postmodernizmin kendini biçimlendirme, oldurma çabasının bunca geniş alana yayılma zorunluluğu kadar, 'postmodern' durumun bir zorlaması olarak da düşünülebilir. Yukarıda da işaret edildiği gibi postmodernizm, mimarîde, antrolopolojide, sinemada, dil biliminde ve hatta tıp alanında da yansıması olan bir hayatın her alanını kuşatmaya aday bir harekete dönüştürmüştür. Belki, bu alanlarla ilgisi onu, bütün bu alanları kendi uhdesinde toplayan ve varlığını onlarla bitiştiren edebiyat bilimiyle edebiyat sanatında daha etkin ve daha merkezi bir yer edinmeye itmiştir. Edebiyat gibi, bilimsel kaygılardan ziyade insanî durum ve tutumla ilgili, objektiviteden çok sübjektiviteye dayalı, homojenden çok heterojenliğe yakın durmasıyla hem bilim hem de sanat olma özelliği gösteren bir alan her hâlde postmodernizmin kendini daha rahat ifade edişine zemin hazırlayacaktır. Aynı zamanda bu, edebiyatın bilim olduğu gerçeğini ortadan kaldırmayacaktır. Edebiyatı, sadece sanatın bir kolu olarak düşünüp; onu, bilim kabul etmemek, edebiyat bilimleşmediğinde nelerin kaybedileceğini görmemek demektir. Hele hele, postmodern düşüncenin bilim anlayışının gölgesindeki, kendi mantığını katı pozitivist ve mutlaklık anlayışların dışına taşırarak rölativiteye yaklaştığı bir minvalde, edebiyatın bilim olduğunu söylemek, geçmişe göre daha kolaydır. Yukarıda bahsedilen alanları ilgilendirmek ve onlara bir şekilde sızmak biçiminde olsa bile, herhalde postmodernizmin varlık, ortaya çıkış ve kaynak sahası olarak kendini özdeşleştirdiği alanın edebiyat ve edebî metinler oluşu bu karmaşık yapısının yenileşme ve farklılaşmaya uygunluğundan olsa gerektir.

İsmet Emre, *Postmodernizm ve Edebiyat*

1. Metnin genelinde uzun cümlelere yer verilmiştir. Sizce yazarın uzun cümleleri tercih etmesinin sebebi nelerdir? Bu tür cümleler, okuyucuyu ne şekilde etkilemektedir?

2. Metinde yazar, edebiyatın özellikleriyle ilgili fikirlerini anlatırken postmodernizmin kendisini edebiyatla daha rahat ifade edebileceğini belirtmiştir. Sizce postmodernizm kendisini nasıl bir üslupla ifade etmelidir?

3. Metnin yazarı; roman, şiir, deneme, makale ve günlük gibi birçok farklı yazın türünde eserler vermiştir. Okuduğunuz metnin üslup özelliklerinden yola çıkarak yazarın diğer alanlardaki eserlerini okumayı düşünür müsünüz? Niçin?

4. Bir edebiyatçının felsefeyle ilgili bir konuda düşüncelerini anlatırken kullandığı dil ile bir felsefecinin edebî bir konudaki düşüncelerini anlatırken kullanacağı dil arasında nasıl bir üslup ve bakış açısı farklılığı olabilir? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Feridun SAĞOL*

1.ÜNİTE> Giriş | Kazanım A.4.7: Metnin üslup özelliklerini belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Ataç'ın Sözcükleri	20 dk.
Amacı	Yazara özgü dil ve anlatım özellikleriyle bu özelliklerin yazı ve konuşma diline etkilerini belirleyebilme.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Ahmet Rasim

Ahmet Rasim Bey için bugünlerde çok şeyler yazılacaktır. Gördüklerini anlatmağı, biz yaştakiler için artık büyük bir şey ifade etmeyen vak'aların hikâyesini bile tatlı tatlı dinletmeği bilirdi. *Muharrir, şair, edip*'ini zevkle, bir defada okumuştum.

Eserleri, gerek mevzu, gerek lisan itibarile bir devrin damgasını taşıdığı için elbette ki uzun zaman kalamıyacaktır. Hattâ bugün bile onları okuyanlar azdır. Fakat onun yaşadığı senelerin tarihini tetkik etmek isteyenler o kitaplardan çok istifade edecektir; bundan başka müntehabat kitaplarına, girecek birçok parçaları vardır.

Ahmet Rasim bir gazeteci, yani günün hâdiselerini takibe, her neden bahsederse etsin yazılarında bir "actualité" kokusu bulundurmağa mecbur bir muharrirdi. Fakat bu şair olmasına mani değildi. Bunu söylerken şarkılarını, bir gençlik eseri olarak *Kitabei-gam*'ını düşünmüyorum; şarkıları pek bilmem, *Kitabei-gam*'daki mensur şiirleri, bir zamanlar Yakup Kadri'nin adeta heyecanla bahsetmesi üzerine okumak istemiştim. Fakat onlarda Ahmet Rasim'in yazılarında hiç alışmadığımız bir tasannu, bir "préciosité" bulduğum için okuyamadım. Hayır, Ahmet Rasim'in asıl şiiri o kitabında değil, ertesi sabah neşredilmek üzere alelâcele yazılmış makalelerindedir.

Şairlik dediğimiz şey belki sadece, her anı hafızamızda canlı olarak saklıyabilmek demektir. Ahmet Rasim her an, en eski günlerini de yaşıyor gibi idi. Onlardan, heyecanını karşılarındakine de sirayet ettirerek bahsederdi. Bahsederdi diyorum: kendisiyle ancak iki defa konuşmuştum; fakat onun yazısında öyle bir konuşma hâli vardı ki insan «yazardı» demekten çekiniyor. Bugün bize pek garip ve zevksiz gelen terkip dolu Türkçe ile yazarken bile yine konuşur gibi idi.

Ahmet Rasim gazeteci idi ve gazeteciliğin ne kadar şerefli bir meslek olduğunu isbat etmişti. Her gün yazdığı zamanlar makalelerinin gayesi bir veya iki sütunluk yer doldurmaktan ibaret olduğunu kabul etmemişti. Sırf kendi hayatına ait hâdiselerden bahsettiği zaman bile karilerine bir şey öğretmek, hakikatin keşfine elinden geldiği kadar hizmet etmek istediği belli idi.

Gazeteci idi; fakat kalemini hiç bir zaman hak bilmediği şeyin müdafaasına, kendisinden başka kimseye yaramıyacak menfaatler teminine âlet etmedi.

Nurullah Ataç, *Milliyet gazetesi*

Kelime Dağarcığı
actualité: Güncellik. **kari:** Okuyucu, okur. **muharrir:** Yazar. **müntehabat:** Seçki, antoloji. **préciosité:** Süslü anlatım. **tasannu:** Yapmacık.

1. Nurullah Ataç'ın kaleminden çıkan yazıların en belirgin özellikleri mizaha kaçan bir dille, genelde devrik cümlelerle ve öz Türkçe sözcüklerle oluşturulmuş olmalarıdır. Yazarın Ahmet Rasim'in ölümü üzerine 1932'de kaleme aldığı bu yazısında bu üslup özelliklerini tercih etmemesinin sebepleri sizce neler olabilir?

2. Nurullah Ataç kendini daha çok denemeci olarak ifade eden bir yazardır. Buna göre yukarıdaki metinde bulunan üslup özelliklerinden hangileri, Nurullah Ataç'ın deneme türüne daha yakın bir sanatçı olduğunu göstermektedir? Kısaca açıklayınız.

2. Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle ilgili soruyu cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

(…) 1944 yılından itibaren yazılarında öz Türkçe kullanmaya başlayan Ataç böylelikle kültür hayatımızda yeni bir savaşımın da içine girmiştir. Oluşturduğu sözcüklerle, inatla onları savunması, yazılarında kullanmasıyla Cumhuriyet sonrası kültür dünyamızın en önemli sorunlarından biri olan "Dil sorununda" en önemli tarafı oluşturmuştur.

"Çoğu tutmayacakmış... Biri bile tutmasa ne çıkar? Ben seviyorum yeni tilcikleri, doğru yolun öz Türkçe olduğuna inanıyorum. Doğru bildiğim yolda bir başına gitmek de korkutmaz beni. Bir başıma da değilim doğrusu, bunun doğru yol olduğunu anlayanlar günden güne çoğalıyor" diyen Ataç, 700'ün üzerinde sözcük önermiş, ölümünden sonra Yılmaz Çolpan'ın hazırladığı Ataç'ın sözcükleri kitabından anladığımız kadarıyla bu sözcüklerin 300'e yakını halen halk tarafından benimsenmiş, kullanılıyor. Bu da herhalde küçümsenemeyecek bir rakam. (…)

Ataç'ın Sözcüklerinden Bazıları

Abstraction: (Soyutlama), Beynelmilel: (Uluslararası), Cemiyet: (Toplum), Elbise: (Giysi), Fiiliyat: (Eylem), Hadise: (Olay), Hafıza: (Bellek), Haziran: (Kiraz ayı), Hulâsa: (Özet), İktifa Etmek: (Yetinmek), Papağan: (Kakavan), Realist: (Gerçekçi), Şubat: (Gücük), Şuur: (Bilinç), Telefon: (Uzak konuşur), Trafik: (Geç-Göç), Vasıta: (Araç)…

Melih Celâl, *Güneş gazetesi*

3. Buna göre Nurullah Ataç'ın dil tercihi, yazı ve konuşma dilimizi nasıl etkilemiştir? Görüşlerinizi kısaca yazınız.

Hazırlayan: *Hikmet GÜNDÜZ*

Etkinlik İsmi	Sosyal, Siyasi ve Tarihî Ögelerin Edebiyata Yansıması	30 dk.
Amacı	Metinde millî değerler ile sosyal, siyasi ve tarihî ögeleri belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kuruluş Dönemi Türk Edebiyatı

(…)

1 Kasım 1928'de yeni Türk Alfabesi oybirliğiyle yasalaştı. 1932'de Türk Dil Kurumu oluşturularak "Türk dilinin öz güzelliğini meydana çıkarmak, onu dünya dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğine eriştirmek" amacıyla dil devrimi başlatıldı.

Cumhuriyet öncesinin siyasal ve toplumsal olayları, yazar ve şairleri, genellikle bir arayışa ya da başlandıkları bir görüş ve akımın etki alanına sokmuştu.

Kurtuluş Savaşı yıllarından sonra Cumhuriyet'in kuruluşu ile yeniliklerin, Atatürk devrimlerinin toplumsal yapımızda yarattığı değişiklikler, kuşkusuz, sanat ve edebiyat alanlarında da kendini göstermiştir.

(…)

Töresel, toplumsal, siyasal nitelikte yurtseverliğe, ülkeci ulusçu bir ülküye yönelen öykü ve romanlar ise İstanbul ve Anadolu insanının çelişki ve çatışmalarla dolu sorunlarını dile getirir. Cumhuriyet Kuruluş Dönemi şair ve yazarlarının sanatsal yapıtları yanında düz yazının kimi türlerinde de yazdıkları görülmektedir. Cumhuriyet öncesinden başlayarak bu dönemde de eğitici, öğretici, yol gösterici, aydınlatıcı nitelik kazanan düz yazılar; daha yalın, daha anlaşılır olmuştur.

(…)

1939'da başlayan II. Dünya Savaşı, uluslararası boyutlarıyla her ülkeyi olduğu gibi Türkiye'yi de olumsuz etkisi altına almıştı… Büyük savaş altı yıl sürdü. Bütün bu dalgalanmalar, edebiyata da yansıyor; gerçekler yapıtlarda görüntüleniyordu. 1938 yılından başlanarak uygulamaya konulan bir takım kültür etkinlikleri de edebiyatı etkilemekteydi: Köy Enstitülerinin kuruluşu, tercüme bürosunun kuruluşu, Dünya klasiklerinin çevirisi; Türk İslam Ansiklopedilerinin yayımına başlanması, Halkevlerinin kültür, sanat, tiyatro ve spor alanlarındaki çalışmalarını artırması; gençlerin halkevi kitaplıklarından yararlanması önemli etkinliklerdir.

Savaş sonrasında gazete ve dergilerin etkinliklerini artırması da edebiyatın canlanmasında önemli rol oynamıştı. Özellikle dergiler, yazar ve şairler için olumlu ortamı hazırlıyorlardı. Bunun yanında savaşın yaydığı psikolojik korku, insanlarda "günü gününe yaşama, yarından endişeli olma" duygusunu oluşturdu. Bu da yenilikler yapma isteğini kamçılamaya başladı…

Mahir Ünlü, *Örneklerle Edebiyat Bilgileri*

1. a) Metinde millî değerler ile tarihî ve siyasi ögeleri tespit ederek tabloya yazınız.

Millî Değerler	Tarihî ve Siyasi Ögeler

b) Metinde tespit ettiğiniz millî değerler ile tarihî ve siyasi ögelerin edebiyatımıza yansımasıyla ilgili neler söyleyebilirsiniz?

2. Metne göre II. Dünya Savaşı'ndan sonra tercüme bürosu kurulmuş, dünya klasikleri çevrilmiş, gazete ve dergi etkinlikleri artırılmıştır. Tüm bu etkinlikler o dönemin sosyal ve kültürel yaşamına ne tür katkılar sağlamış olabilir?

3. Metinde savaşın insanlar üzerinde korku ve endişe gibi psikolojik etkiler oluşturduğundan bahsedilmiştir. Günümüzde yaşanan COVID-19 salgını da insanlarda benzer psikolojik etkiler oluşturmuştur. COVID-19 salgınıyla sosyal medyanın ve teknolojinin günlük yaşamdaki rolü de artmıştır. Buna göre,

a) Sizce salgınla birlikte toplumsal yapıda ve psikolojik düzeyde ortaya çıkan değişimler neler olmuştur?

b) Teknoloji ve sosyal medya, dili nasıl etkilemektedir? Görüşlerinizi günlük hayattan örnekler vererek yazınız.

Hazırlayan: *Oya DURAN*

Etkinlik İsmi	**Millî Dil Sevgisi**	25 dk.
Amacı	Millî ve manevi değerler ile tarihî ögeleri metinden hareketle tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Dil Savaşları

(…)

Bilmek lazımdır ki millî dil sevgisi millet sevgisinin büyük ve bölünmez parçasıdır. Milli dil sevgisi bütün manası ile bir milli renk sevgisidir. Bu milli renk al renktir bayrak rengidir. Fakat Türk milletinin bayrağındaki milli rengi meydana getiren unsurlar sadece kumaştan ve boyadan ibaret değildir. Bir milletin rengi onun tarihini dolduran sanat ve medeniyet maceralarının kültür hareketlerinin iman ve mefkure hamlelerinin büyüme ve korunma savaşlarının başka milletlerle yapılan dil kültür ve medeniyet alışverişlerinin ve bilhassa vatan topraklarının hep birden meydana koyduğu mukaddes terkibdir.

Mesela Türk milletinin tarihinde iman savaşları medeniyet savaşları vatan savaşları kadar devamlı lisan savaşları da vardır. Milletimiz asırlar boyunca onun kolunu bükemeyen kuvvetlerin dilini bükmek yolundaki amansız baskıları karşısında Türkçeyi tıpkı bayrak gibi vatan gibi korumak ve yüceltmek heyecanını duymuş ve bunda muvaffak olmuştur. Vatan edindikleri ülkelerde daha evvel yaşamış büyük diller ve büyük sanatlar varsa bunların tesiri altında kalıp kendini kaybetmemiş millet çok azdır. Tarihte milli dili ve milli karakteri koruma zaferini dünyanın en büyük eski kültürleri ülkesinde gerçekleştiren Türk milleti bunun için başka milletlerle ölçülemeyecek bir milli zafer kazanmıştır.

Selçuk ve bilhassa Osmanlı asırlarında Türkçe başta Arapça ve Acemce ile değil fakat onlar da dâhil başta Yunanca ve Latince olmak üzere Rumca ile Ermenice ile İtalyanca ile ve başta Sırpça olmak üzere bütün Balkan Kafkas ve Suriye dilleriyle çok tabii bir ölüm kalım mücadelesi yapmış ve milletimizin büyük dil sevgisi ile Osmanlı Hükümdar Ailesinin şuurlu Türkçecilik siyaseti bu savaştan muzaffer çıkmıştır. Bugün bütün dışarıdan ve içeriden yıkmalara rağmen Türkiye'de hala büyük ve güzel bir milli dil yaşıyorsa bunu yabancı ülkelerde dil zaferi kazanmış bir milletin bu milli lisan yaşatma gücüne ve alışkanlığına borçluyuz.

Türkiye'de bir Yahya Kemal Türkçesi bir Reşat Nuri Türkçesi bir Refik Halid Halide Edib Faruk Nafiz Orhan Seyfi hatta Said Faik ve Orhan Veli Türkçesi bugün hala en sevilen Türkçe ise bir Yunus Emre ve bir Karacaoğlan Türkçesi birbirinden farksız güzel Türkçeler halinde hala en çok sevilen dillerse bunu milletimizin büyük ve milli dil şuuruna ve başka dillere mağlup olmamak için asırlarca yürüttüğü dil savaşlarına borçluyuz.

(…)

Nihad Sami Banarlı, *Türkçenin Sırları*

Kelime Dağarcığı
mefkûre: Ülkü, ideal. **muvaffak:** Başarılı. **şuur:** Bilinç. **terkib:** Birleşim, sentez.

1. Metinde geçen tarihî ögeler, millî ve manevi değerlerle ilgili olduğunu düşündüğünüz sözcükleri tabloda verilen boşluklara yazınız.

	Tarihî Ögeler	
Millî Değerler		Manevi Değerler

2. Metinde geçen *Milletimiz asırlar boyunca onun kolunu bükemeyen kuvvetlerin dilini bükmek yolundaki amansız baskıları karşısında Türkçeyi tıpkı bayrak gibi vatan gibi korumak ve yüceltmek heyecanını duymuş ve bunda muvaffak olmuştur.* cümlesini millî ve manevi değerler ile nasıl ilişkilendirirsiniz?

3. Metinde geçen cümlelerden hangisi veya hangileri yazarın tarihî değerlere verdiği önemi göstermektedir?

4. Yazarın metinde tarihî ögelere yer vermesinin nedeni sizce ne olabilir? Açıklayınız.

5. Yazarın yerinde olsaydınız metinde başka hangi tarihî ögelere yer verirdiniz?

Hazırlayan: *Teoman Ali GÜNEŞ*

Etkinlik İsmi	Dokuzuncu Asabiye Koğuşu	25 dk.
Amacı	Metindeki bilgi ve yorumları/görüşleri; kanıt, tutarlılık, geçerlilik ve doğruluk açısından değerlendirebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Peyami Safa'nın Roman Karakterlerinin Psikolojik Çıkmazları

Dünya edebiyatında, kalıcı ve evrensel niteliğe sahip romanlar yazmanın yollarından biri de karakterlerinin iç dünyasını romana yansıtmaktan geçer. Dostoyevski, Emile Zola, Charles Dickens, Balzac, Goethe gibi romancılar bu özellikleriyle klasik olmayı başaran yazarlardan bazılarıdır. Roman karakterinin aykırı bir kişiliğe sahip olması onu tasvir etmeyi kolaylaştırarak ona tip özelliği kazandırır. Yazar, romandaki tip/karakterin ruhsal dünyasını okuyucuya tanıtarak, okuyucunun kendisini bu kişiyle özdeşleştirmesini sağlar. Peyami Safa da Türk edebiyatında Psikolojik Roman tarzının önemli temsilcilerinden biridir. Roman karakterlerinin iç dünyasını, etkili biçimde romana yansıtan sanatçının roman karakterlerinin bazıları gerek yaradılışları itibariyle, gerek aile yapılarıyla gerekse sahip oldukları çevre koşulları itibariyle gerçek dünyayla uyuşamayan ve hayatın kıyısında yaşayan kimselerdir. Karakterlerin çoğu yaşadıkları olaylardan dolayı, psikolojik çıkmaza sürüklenirler.

(…)

Türk edebiyatında, psikolojik roman tarzının güzel örneklerinden biri sayılan Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'nda anlatıcı konumundaki yazar çocukluğundan beri ayaklarından rahatsızdır. Ameliyat olması gerektiğini öğrenen ve bir süre bu durumu ailesinden gizleyen anlatıcı/yazar sonunda tedavi olmak üzere hastaneye başvurur. Hastaneye giderken Erenköy'de bulunan akrabaları Paşa'ya da uğraması gerekmektedir. Tedavi süresince konakta kalması gereken ve Paşa'ya kitap okuyan anlatıcı/yazar, bir süre sonra evin kızı Nüzhet'e âşık olmaktan kendini alamaz. Kendisinden dört yaş büyük olan kızın samimi davranışları bu aşkı daha da derinleştirir. Fakat Nüzhet'in annesi onu Doktor Ragıp'la evlendirmeye kararlıdır. Romanın sonunda rahatsızlığından dolayı acılar çeken yazara, hastanedeyken gelen kartta Paşa'nın rahatsızlandığı ve Nüzhet'in de Doktor Ragıp'la nikâhlanacağı bildirilmektedir. Acıları katmerleşen yazar hayal kırıklığına uğrar.

Romanda Peyami Safa'yla özdeşleştirilen anlatıcı, rahatsızlığının da etkisiyle roman boyunca psikolojik bunalımlar yaşar: "Bir ağaç altına oturdum ve hasta dizimin zaviyesini her vakitki itina ile ayarlayarak bacağımı uzattım. Bu zavallı uzvumun talihine ait hiçbir şey düşünmek istemiyordum, şuurumun hastalığım üstüne boşaltacağı aydınlıktan kaçmak için ruhumun daha karanlık ve izbe hatlarına kendimi atıyor, daha korkunç ve karışık hayallere dalıyordum."

Romanın bu bölümünde bacağından duyduğu rahatsızlık yazarı, ruhunun karanlıklarına doğru bir yolculuğa çıkarır ve yazar korkunç hayaller içinde psikolojik depresyonlar yaşar. Nüzhet'e âşık olduktan sonra da iç dünyasındaki karmaşıklıklar yüzünden kuşkularının esiri olur: "Nüzhet bana yalan söyledi. Ah ben ruhumun içindeki o ikinci ruhu bilirim, esrarı gören gözleriyle ve esrarı duyan kulaklarıyla her şeyi sezer ve bana sezdirir ve beni aldatamaz, ah, içim beni aldatmaz."

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'nun sonunda da anlatıcı/yazarın sıkıntıları devam eder. Bu sıkıntılar onu dünyadan usandıracak boyuttadır. Anlatıcı, ruhunun sıkıntılarını tavana, dünyaya yansıtır. O, artık ızdırap içinde kıvranan bir zavallıdır: "Dünyanın bütün tavanlarına lânet olsun. Arka üstü yatmaktan usandım. (…) Istırabın derinliklerine indikçe sevincimizi kaybetmek korkusu kalmadığı için, yeni bir sevinç başlıyor: Istırabın ilâcı ıstıraptır. İkisinin hâsıl-ı zarbı: Sevinç."

(…)

Peyami Safa, Dünya edebiyatında önemli bir nitelik olan, roman karakterinin iç dünyasını yansıtma geleneğinin Türk edebiyatındaki temsilcilerinden biridir. Romanlarında ele aldığı karakterler genel-

likle marazi ve hayatın kıyısında yaşayan karakterlerdir. O, bu karakterlerini iç dünyalarıyla birlikte ele alır. Karakterlerini mutsuzluğa, umutsuzluğa ve depresyona sürüklerken yer yer felsefi, psikolojik ve sosyolojik çözümlemelere de başvurur. Ona göre, bir karakteri yaratan, karakterin sahip olduğu aile, çevre ve toplumdur. O, olayların geçtiği dönemin siyasi özellikleri, zihniyeti ve dini inanışlarının da karakterin kimliğini belirlediği düşüncesindedir. Karakterin olayları değerlendirmesinde kişiliğin önemli bir etkisi olduğuna inanan Peyami Safa'ya göre, her insan dış dünyasından farklı bir iç dünyaya sahiptir. Bu ikinci ben, çoğunlukla dış yapıdan tamamen farklıdır. Onun bazı roman karakterleri bu iki kişilik arasında zaman zaman çelişkiler yaşayarak, bunalıma sürüklenirler. Bazı romanlarda ise kahramanların yaşadığı bunalım, anlatıcı/yazarın iç dünyasının yansıması olarak esere yansır.

(…)

Nurullah Ulutaş, *Peyami Safa'nın Roman Karakterlerinin Psikolojik Çıkmazları*

Kelime Dağarcığı
hâsıl-ı zarb: Çarpım. **izbe:** Basık, loş, nemli, kuytu (yer). **marazi:** Hastalıkla ilgili, hastalıklı. **zaviye:** Açı.

1. Metinden biri bilgi, diğeri yorum/görüş içeren iki cümle belirleyiniz. Bu cümleleri kanıt, tutarlılık, geçerlilik ve doğruluk açısından değerlendiriniz.

2. Metinden yola çıkarak Peyami Safa'nın roman karakterleri hakkında dört yorum/görüş cümlesi oluşturunuz.

3. Edebiyat ile psikoloji arasındaki ilişki hakkındaki yorumlarınızı/görüşlerinizi kısaca yazınız. Yazınızı okuduğunuz metinle ilişkilendirmeye dikkat ediniz.

Hazırlayan: *Hikmet GÜNDÜZ*

1.ÜNİTE> Giriş | Kazanım A.4.10: Metinde yazarın bakış açısını belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Felsefe ve Edebiyat Arasındaki Etkileşim	25 dk.
Amacı	Metnin türü ile yazarın bakış açısı arasında ilişki kurabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Edebiyat ve Felsefe

Aralarındaki ilişki çok eski dönemlere kadar uzanan edebiyat ve felsefe, birbirine paralel olarak ilerleyen ve gelişen iki alan olmuştur. Bu paralellik kimi zaman birbirinden istifade etme şeklinde gerçekleşmiştir. Edebiyat konusunda da fikir beyan eden filozoflar, bazen felsefî düşüncelerini daha iyi açıklamak için edebî dili kullanmışlar, bazen de edebiyatçılar metni, yazarı, dönemi, okuru daha iyi anlamak için felsefî kuram, yöntem ve kavramlara müracaat etmişlerdir. Bu ilişki varoluşçularla birlikte daha belirgin bir hâl almıştır. Öncekilerden farklı olarak insanı ve insanlık durumlarını açıklamaya çalışan varoluşçu filozoflar; bu konuda felsefî dilin yetersiz kaldığını fark edince edebî dile yönelmişler, edebî eserlerden ve bu eserlerde ortaya çıkmış olan karakterlerden büyük oranda istifade etmişlerdir. Hatta bu konuda o kadar ileri gitmişler ki bu durum kimilerinin edebiyatçı olarak anılmasına bile sebep olmuştur.

(…)

Felsefenin edebiyata, edebiyatın felsefeye dönüşmesi mümkün müdür? Bu iki alan birbirinin yerine geçebilir mi? Felsefî bir metin edebî metin olarak, edebî bir metin de felsefî bir metin olarak değerlendirilebilir mi? Bu mümkünse değerlendirmede hangi adlandırma kullanılmalıdır? Felsefe ve edebiyatın gerekleri, istekleri, yöntemleri birbiriyle aynı mıdır?

(…)

Edebî bir eseri değerli kılan bir düşünceyi anlatması değildir. "Başka bir deyişle romanlar, öyküler ya da şiirler bize birtakım düşünceleri anlatmak amacıyla yazılmazlar. Bir edebiyat eseri, öncelikle edebiyatın gereklerini/ölçütlerini yerine getirmek durumundadır." (Günay, 2014: 267-268). Bunları yerine getirirken eserin felsefî bazı düşüncelere sahip olması onun değerini arttırmaz. Aynı şekilde felsefî bir düşünceye sahip olmayan edebî bir eser de zayıftır denilemez (Günay, 2014: 267-268). Bizim kültürümüzde geçmişte de yakın dönemde de felsefî düşüncelere sahip edebî eserler yazılmıştır.

(…)

Daha önce de üzerinde durduğumuz gibi edebiyattan beklenen öncelikle kendi gereklerine göre hareket etmesidir. Bu gerekleri yerine getirirken felsefî düşünceyi de işleyebilir. Bu durum onun değerini azaltmayacağı gibi, felsefî düşüncenin olmadığı edebî eserler de zayıftır denilemez. Felsefe için de aynı durum geçerlidir. Edebî bir eser yazmayan ya da edebî eserlerden alıntı yapmayan filozoflar yetersizdir demek doğru değildir. Dikkat edilmesi gereken husus iki alanın ihtiyaç ölçüsünde birbirinden istifade etmesidir.

(…)

Murat Kara, *Varoluşçuluk Bağlamında Edebiyat ve Felsefe, Şiir ve Endişe*

1. Okuduğunuz metnin türü makaledir. Makale; alanında uzman kişilerce herhangi bir konuda bilgi vermek, bir düşünceyi desteklemek veya savunmak amacıyla yazılır. Buna göre, metnin türü ile yazarın bakış açısı arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız.

2. Metinde sorulan *Felsefenin edebiyata, edebiyatın felsefeye dönüşmesi mümkün müdür?* sorusunun cevabı sizce ne olabilir?

3. Bilimsel çalışmalarda bilgi toplanırken diğer araştırmacıların bilgi ve düşüncelerinden faydalanılabilir. Bir bilimsel makalenin, başka bir bilimsel makaleyi kaynak göstermesine atıf yapmak denilmektedir. Yazar, okuduğunuz metinde atıfta bulunmuştur. Buna göre, atıf yapmanın metne katkısı ne olabilir?

4. Okuduğunuz metinde yazarın okuyucuyu yönlendirdiği söylenebilir mi? Niçin?

5. *Edebî bir eser yazmayan ya da edebî eserlerden alıntı yapmayan filozoflar yetersizdir demek doğru değildir. Dikkat edilmesi gereken husus iki alanın ihtiyaç ölçüsünde birbirinden istifade etmesidir.*

   Metinden alınan bu cümleleri yazarın konuya bakış açısını göz önünde bulundurarak kendi cümlelerinizle ifade ediniz.

Hazırlayan: *Oya DURAN*

1.ÜNİTE> Giriş | Kazanım A.4.10: Metinde yazarın bakış açısını belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Bakış Açısı	25 dk.
Amacı	Metni, yazarın gördüğü açıdan değerlendirebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Dilin Canlandırma Gücü

Maksim Gorki, fırıncı çıraklığı yıllarında, Tolstoy'un bir hikâyesini okurken, öylesine kendinden geçer ki, acaba kağıdın içinde büyülü bir şey mi var diye havaya kaldırır bakar. Tabii beyaz sahife üzerinde siyah harflerden başka bir şey görmez. Fakat saf fırıncı çırağını ve bütün saf okuyucuları büyüleyen şey, o ak sahife üzerinde yazılı kara harflerden başka bir şey değildir. Harfler, seslerin işaretleridir. Kelimeler ise seslerden mürekkeptir. Yazılı veya sözlü işaretlerle, gözönünde bulunmayan her şeyi göz önüne getirebilir, ölüleri diriltebilir, ağaçları konuşturabilirsiniz. Bu büyü değil de nedir?

Güzel bir romanı okurken, Maksim Gorki'de oldu bu gibi, kitap, kağıt, harf ortadan kalkar, gitmediğimiz şehirlerde dolaşır, tanımadığımız insanlarla tanışır hatta ruhlarının içine gireriz. Dile bu büyük gücü veren nedir? Kendiliğinden çalışan bir şartlı refleks mekanizması dolayısıyla, dilin varlığın yerine geçişi! Ünlü Rus alimi Pavlov, yaptığı denemelerle köpeklerde suni olarak çeşitli şartlı refleksler yaratmağa muvaffak olmuştu. Uyguladığı usül son derece basittir: Köpeğe acıktığı zaman et verilirken bir de zil çalınır. Bu hareket tekrarlanınca köpeğin ağzından, sadece zil sesi ile de salyalar akmaya başlar. Böylece zil sesi, köpeğin hafızasında etin yerini tutmuş olur. Tabii zil sesi karın doyurmaz ama etin hayalini uyandırır.

(…)

Bir yazar, kullandığı her kelimenin dış alemde veya insan hayatında neye tekabül ettiğini bilmelidir. Bülbül ile karga aynı kuş çeşitlerini gösterir. Şefkat, merhamet ve sevgi kelimeleri arasında öyle ince farklar vardır ki, sevdiklerimizin bize karşı besledikleri duyguyu tavsif ederken bu kelimelerden birini veya ötekini kullanmak, bazan hayati bir önem kazanır.

Dil bir vasıtadan ibarettir. Hayatta veya edebiyatta olsun, biz kelimelere değil, kelimeler vasıtasıyla bize tanıtılan veya sunulan varlıklara, eşyalara ve insanlara bakarız. Değerli olan, sevilen veya nefret edilen kelimeler veya harfler değil, insan, hayat ve dünyadır. Dil bizi, kendisini unutturarak doğrudan doğruya varlığa götürdüğü nispette vazifesini yerine getirmiş olur. İyi yazar, dile hakim olduktan sonra, onu unutur. Bizzat varlık, hayat ve insan ile uğraşır. Daha doğrusu o dili kullanırken dürbünle dünyayı seyreden biri gibi dikkatini kelimelere değil, varlığa çevirir. Dünyayı seyredecek yerde dürbünün kendisine bakan biri, dünyayı değil, dürbünü görür.

Mehmet Kaplan, *Kültür ve Dil*

1. Yazarın metinde okuyucuyu yönlendirdiğine dair izlenimlerinizi metinde geçen hangi ifadelerle açıklarsınız?

2. Metindeki *Dünyayı seyredecek yerde dürbünün kendisine bakan biri, dünyayı değil, dürbünü görür.* cümlesi yazarın konuya bakış açısıyla ilgili hangi ipuçlarını vermektedir? Açıklayınız.

3. Okuduğunuz metinde yazarın konuya bakış açısını belirleyebilmek için yazara nasıl bir soru yöneltirsiniz?

4. Yazarın konuya bakış açısının aksi yönde bir bakış açısıyla konuyu nasıl aktarırsınız?

5. Metnin başlığı ile yazarın konuya bakış açısı arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Teoman Ali GÜNEŞ*

1.ÜNİTE> Giriş | Kazanım A.4.11: Metinde fikrî, felsefi veya siyasi akım, gelenek veya anlayışların yansımalarını değerlendirir.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Felsefeden Edebiyata	25 dk.
Amacı	Metindeki felsefi ve edebî anlayışları değerlendirebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Felsefeden Edebiyata

Edebiyatın felsefeye ya da felsefenin edebiyata kendini nasıl eklemlediği sorusu yazılı metinlerin, ondan önce de sözlü metinlerin mayasına kadar iner, çünkü insanoğlu dile geldiği andan itibaren dile getirdiği şeyi bir düşünce içinde getirme kudretine de sahip olmuştur. Dünyaya gelen ve dile gelen insanoğlu içinde olduğu ve kendisi tarafından da kuşatıldığı dili kullanmaya başlar. Düşüncenin işlenmediği bir dil düşünülemez. İçinde insanın iradesinin, zihninin, belleğinin yansımasının olmayacağı bir dili tahayyül etmek imkânsız gibi gözükmektedir. İnsan her şeyden önce düşünen bir canlıdır, bu yönüyle de hayvanlardan ve bitkilerden ayrılır. Düşünme yetisiyle dilini tanzim ettiğinde, dili düşüncelerini yansıtma aracı olarak kullandığında ve bunu da sürekli hâle getirdiğinde medeniyet ve sivilizasyon oluşur.

Edebiyatı düşünceden, düşünceyi de edebî söyleyişten ayırma imkânımız yoktur. Onlar bir aysbergin üstü ve altı gibi, bir dişin sert tabakası ve kökü gibi anlam kazanırlar. Düşüncenin sistematik bir hâl aldığı zamanla artık bilim haline geldiği, düşüncenin sistematikleştirildiği dönemlerden sonra edebiyatın felsefeyle, felsefenin de edebiyatla illiyet bağı çokça tartışılmıştır. Edebî söyleyişe sahip olan filozoflar, edebî söyleyişe sahip olmayan filozoflardan tarzları ve felsefe yapma şekilleriyle ayrılmış oldular. Japers ve Husserl; Kierkgaard, Novalis ve Nietzcsche'den ayrıldı. Kendi felsefesini, felsefenin ağır ve ciddi terminolojilerinde, muğlak dilinde yansıtmak isteyen filozoflar felsefelerini lirik bir dille, edebî bir söyleyişle, insanın canını sıkmayan ve literal bir dille veren filozoflardan ayrıldılar. Zamanla sadece felsefelerini muğlak ve ağır bir jargonla yazan filozofların yanında şiirsel bir dili kendi felsefe yapma şekli olarak görenlere sadece felsefi metinler yazan filozoflar değil edebî türlerde roman, hikâye, şiir ve başka sanatsal çalışmalar üreten filozoflar da eklenince felsefe ve edebiyatın yolları ya da ortaklıkları, farklılıkları; hangi alanda kesiştikleri, hangi alanda kesişmedikleri; felsefeyse edebiyattan, edebiyatsa felsefeden yardım alma yoluyla iyi mi kötü mü ettiği tartışmaları da çıkmış oldu.

(…)

Ahmet Sarı, *Felsefe Edebiyata Kendini Nasıl Eklemler?*

Kelime Dağarcığı

illiyet: Nedensellik. **muğlak:** Anlaşılması güç. **sivilizasyon:** Uygarlık. **terminoloji:** Terim bilimi.

1. Yazar, insanın dile geldiği andan itibaren düşüncelerini anlatma çabası içinde olduğunu ifade etmiştir. Geçmişten günümüze insanın anlatım anlayışı hangi değişikliklere uğramıştır? Açıklayınız.

2. Yazarın medeniyetin oluşumuna ilişkin düşüncelerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Açıklayınız.

3. Metinde geçen *Edebî söyleyişe sahip olan filozoflar,* edebî *söyleyişe sahip olmayan filozoflardan tarzları ve felsefe yapma şekilleriyle ayrılmış oldular.* cümlesinde filozoflar edebî söyleyiş anlayışı bakımından ikiye ayrılmıştır. Siz hangi filozofların görüşlerini daha çok destekliyorsunuz? Neden?

4. "Edebiyatın felsefeden, felsefenin de edebiyattan yardım alması iyi midir, kötü müdür?" tartışması eskiden beri süregelmektedir. Sizin bu konudaki fikriniz nedir? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Feridun SAĞOL*

Etkinlik İsmi	**Toplum ve Devrik Cümle**	20 dk.
Amacı	Fikrî, felsefi veya siyasi akım, gelenek veya anlayışların; siyasi ve toplumsal değişimlerin yazı ve konuşma diline etkilerini değerlendirebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız. (Metinler, asıllarına sadık kalınarak alınmıştır.)***

1. Metin

Dilde Millî Olması Gereken Unsurlar

Her dilde "mutlakâ millî olması gereken" iki temel unsur vardır. Biri, o dilin "sesi"dir. Milletler, hem kendi kelimelerini hem başka dillerden aldıklarını, kendi dillerinin mûsikîsine uydurarak kullanırlar. Böyle millî bir dil mûsikîsi içinde kullanılan kelimeler, kökleri ister millî ister yabancı olsun, mutlakâ millî kelimelerdir.

Meselâ Türk milleti, Acem dilindeki "câme-şûy" kelimesini almış, "çamaşır" demiş; "gûşe" kelimesini almış, "köşe" demiş; "şüban" kelimesini almış, "çoban" demiş; "Çehâr-şenbih"e "Çarşamba", "penc-şenbih"e "Perşembe" demiş; hatta çehâr-şenbih'den", … "çarşamba pazarı", "çarşambanın gelişi", "dokuz ayın son çarşambası" gibi deyimler yaratmıştır.

Yine Türk milleti Arapça'dan "hevâ" kelimesini almış, "hava" demiş; böylelikle kelimeye daha ferah ve engin bir ses ve mânâ vermiştir. Acem'in "âteş" kelimesine, Türk'ün "ateş" deyişi de böyledir. Yine Türk Fârîsî'ye Yunanca'dan geçme "külbe" kelimesine "kulübe" demiş, Bizanslılardan aldığı, "Aya-Nikola"ya, "İnegöl", "Adriyanopolis"e "Edirne" demiştir.

Çamaşır, köşe, çoban, Çarşamba, Perşembe, hava, ateş, kulübe, İnegöl, Edirne kelimeleri Türkçe'dir. Çünkü bu kelimelere bu sesi, Türk milleti vermiştir. (…)

Yine bir dilin millî olması ve millî kalması için, mutlakâ millî olması ve millî kalması gereken mühim bir unsur da o dilin mîmârîsi, gramer kâideleri ve cümle yapılarıdır.

Türkçe'nin geçen asırlarında bâzı zarûrî sebeplerle başvurulan ve yaşatılan Arap ve Fars dili kâideleriyle, bu dillere âit terkipleri Türkçe'den uzaklaştırmak yerinde olmuştur.

Meselâ "mektepler" demek dururken, Arapça cemi kâidesine uyarak "mekâtib" demek; "asker mektepleri" demek dururken "mekâtib-i askeriyye" demek, Türkçe'nin istiklâline aykırıdır.

"Tıpkı bunun gibi", belki bütün dünyâda en sağlam ve mantıklı cümle yapısına sâhip olan Türkçe'nin, kendi tabiî cümlesini bozup, onun yerine, "devrik cümle, ters cümle" şekilleri koymak da Türkçe'ye ihânettir. (…)

Nihad Sâmi Banarlı, *Türkçenin Sırları*

2. Metin

Devrik Tümce

Diyorum ki: Türk ulusunun konuşma dilinde devrik tümceler vardır, demek ki bizde devrik tümce kullanmak dilimizin özüne aykırı bir özenti değildir, Türkçede devrik tümce olduğu dilbilgisinde de gösterilmelidir. Bu bir. İkincisi: Türkçenin devrik tümceler kullanabileceğini şiirimiz de çok iyi gösteriyor. Türkçe devrik tümceyi kaldırmasaydı divan şairlerimizin yazdıkları da, saz şairlerimizin yazdıkları da bize aykırı gelir, güç anlaşılırdı. Oysaki değildir öyle. Türkçede ismin yedi hali olması devrik tümceyi kolaylaştırıyor, yazarlarımız bu kolaylıktan niçin asılanmasınlar? (…)

Nurullah Ataç, *Dergilerde*

Kelime Dağarcığı
asılanmak: Faydalanmak, yararlanmak. **cemi:** Çoğul. **terkip:** Tamlama.

1. Birinci metinde, Nihad Sâmi Banarlı'ya göre dilimize yabancı dillerden geçmiş olsalar bile *çamaşır, köşe, çoban, çarşamba, perşembe, hava, ateş, kulübe, İnegöl, Edirne* kelimeleri Türkçedir ve hâliyle millîdir. Yazarın bu görüşüne katılıyor musunuz? Niçin?

2. Nurullah Ataç, yazılarında sıkça devrik cümle kullanmış ve bu sebeple de devrik cümlenin Türkçenin söz dizimine uygun olup olmadığı tartışmalarının her zaman odağında olmuştur. 1940-1950 yılları arasında yaşanan bu tartışmalarda devrik cümleye karşı çıkan ve devrik cümleyi savunan yazarlar olmuştur. Siz de söz konusu dönemin yazarlarından biri olsaydınız devrik cümle ile ilgili tartışmada hangi anlayışı benimserdiniz? Niçin?

3. Günümüze kadar Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet'in ilanı, Dil Devrimi gibi pek çok siyasi ve toplumsal değişim yazı ve konuşma dilini etkilemiştir. Sizce günümüzdeki hangi değişimler Türkçeyi etkilemektedir? Görüşlerinizi açıklayınız.

Hazırlayan: *Hikmet GÜNDÜZ*

Etkinlik İsmi	Felsefi ve Edebî Düşünüş	25 dk.
Amacı	Metinde anlatılan felsefe ile edebiyat ilişkisini yorumlayabilme.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Edebiyat ile Felsefe İlişkisi Üzerine

(…)

Felsefe ile yakın ilişkisi bulunan disiplinlerden biri de sanattır. Edebiyat da güzel sanatların bir türüdür ve bu özelliğiyle de felsefeden ayrılır. Felsefe ile ilgili ilk düşünce kırıntılarının dini metinlerde, trajedilerde, efsanelerde bulunduğu gerçeği ve 20. asırdaki felsefi roman türünün gündeme gelişi dikkate alınacak olursa felsefe ile edebiyat arasında önemli bir ilişkinin bulunduğu düşünülecektir. Ama bu ilişki, felsefeyi edebiyata, edebiyatı da felsefeye indirgeyici olmamalıdır.

Felsefe ile edebiyat arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığı, eğer böyle bir ilişki varsa bu ilişkinin niteliği, bu ilişkinin tarafların varlığını tehlikeye atıcı olup olmadığı konularında doğru bir kanaate ulaşabilmek için felsefi olanla edebî olanın özelliklerinin bilinmesi gerekir. Bu özellikler bilindikten sonra, söz konusu özelliklerin aynı eserde birlikte bulunmalarının mümkün olup olmadığı tartışılmalıdır. Felsefe tarihine baktığımızda pek çok filozofun aynı zamanda edebî bir tarzı kullandıkları görülür. İlkçağ filozoflarından bazıları görüşlerini şiirler şeklinde dile getirmişler ve aynı zamanda ozan olmuşlardır. Platon, St. Augustine, Schopenhauer, Nietzsche aynı zamanda büyük edebiyatçılardır. Russel, Camus, Sartre Nobel Edebiyat Ödülünü almışlardır. Ama bazı çok iyi filozoflar da vardır ki bunlar kötü yazar olmuşlardır. Örneğin Aristoteles, Kant gibi isimler çok iyi filozof oldukları hâlde, kullandıkları dil bakımından iyi yazar değillerdir. Bu örnekler bize şunu göstermektedir: İyi bir filozof olmak için iyi bir edebiyatçı olmak şart değildir. Yine aynı şekilde iyi bir edebiyatçı olmak için de filozof olmak şart değildir; öyleyse bir filozofu filozof, eserini de felsefi yapan, edebî ve estetik değerlerin dışında başka değerlere ve özelliklere ihtiyaç vardır. Bir edebî eser de bir düşünüşün eseridir ama her düşünüş felsefi olmadığından bir düşünüşün felsefi olabilmesi için bir takım fikri inşa gereklerine ve felsefi temellendirmelere uygun olması gerekmektedir. Bundan ötürü de eğer bir edebî eser bile, bu fikri inşa gereklerine uyuyorsa o eserin aynı zamanda felsefi olabileceği yönünde bir kanaate sahip olabiliriz. Çünkü böyle bir eserde fikir zevke indirgenmemekte, zevk fikrin anlatımı için daha büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Bir düşünüşün felsefi olabilmesi için mantıksal ve tutarlı önermelerden meydana gelme, var olan karşısında bir tavır alışı dile getirme, eleştirel olma ve en yüksek genellik derecesinde bir bilgi arayışına yönelme gibi hususların yanında felsefi sayılabilecek bir soru etrafında vücut bulması, sistematik olması, varlık kavramı etrafında merkezileşme, felsefe tarihi çerçevesinde belli bir problematik devamlılık içerisine oturtulabilmesi gibi fikri inşa gereklerine de ihtiyaç duyulmaktadır.

(…)

Hem edebî eser, hem de felsefi eser bireysel bir çabanın ürünüdür. Ama edebî eserde üslup, estetik zevk önemli olduğu için esere yazarın üslubu, estetik zevk anlayışı yansıtmakta ve yazarın şahsiyeti eserde bulunmaktadır. Felsefi eserde ise amaç, estetik zevk olmadığı için kullanılan dil soyut ve kuru bir dildir ve dolayısıyla da akıl yürütme ve mantıksal çözümlemelerle doludur. Edebiyat, kavram analizlerinden uzaklaşarak, olayları somut bir hâle sokmak suretiyle, felsefenin soyutluğunu ve kuruluğunu giderir.

Ali Osman Gündoğan, *Edebiyat ile Felsefe İlişkisi Üzerine*

1. Metinde geçen *Edebiyat, kavram analizlerinden uzaklaşarak olayları somut bir hâle sokmak suretiyle, felsefenin soyutluğunu ve kuruluğunu giderir.* cümlesini yorumlayınız.

2. *Hem edebî eser, hem de felsefi eser bireysel bir çabanın ürünüdür. Ama edebî eserde üslup, estetik zevk önemli olduğu için esere yazarın üslubu, estetik zevk anlayışı yansımakta ve yazarın şahsiyeti eserde bulunmaktadır.*

Yukarıdaki parça okuduğunuz metinden alınmıştır. Buna göre,

a) Yazar *Hem edebî eser, hem de felsefi eser bireysel bir çabanın ürünüdür.* diyerek edebî eser ile felsefi eser arasındaki ortak özellikten bahsetmiştir. Cümleyi siz devam ettirecek olsaydınız edebî eser ile felsefi eserin başka hangi ortak özelliğinden bahsederdiniz? Açıklayınız.

b) Bir edebî eserin sadece estetik amaçla yazılmasını nasıl değerlendirirsiniz?

2. Yönerge ***Filozof ve televizyon programcısı Bryan Magee'nin Oxford Üniversitesi'nde felsefe hocası ve aynı zamanda ünlü bir yazar olan Iris Murdoch'la felsefe ve edebiyat üzerine yaptığı 1977'de BBC'de yayımlanan söyleşisinden alınan parçayı okuyunuz ve soruyu cevaplayınız.***

Bryan Magee	:	(…) Bir yandan roman, öbür yandan felsefe metinleri yazıyorken bu ikisinin kökünden farklı yazı türleri olduğunun bilincinde misiniz?
Iris Murdoch	:	Evet. Felsefe açıklamayı ve netleştirmeyi amaçlar, çok zor ve son derece teknik problemleri ifade etmeye ve çözmeye çalışır, bu yüzden yazı biçimi bu amaca uygun olmak zorundadır. Edebiyatı çok sayıda ve türlü türlü insan okur, felsefeyi çok az insan okur.
BM	:	(…) Şimdiye dek felsefe ve edebiyat arasındaki farklardan söz ettik, zira bunların altını çizmemizin önemli olduğunu düşünüyorum: Ama bazı önemli ortaklıklar da var, değil mi?
IM	:	Evet, doğru, her ne kadar farklı olsalar da, hem felsefe hem de edebiyat hakikat-arama ve hakikat-açma faaliyetleridir. İkisi de bilişsel faaliyetlerden ve açıklamalardan oluşur.

3. Bu parça ile okuduğunuz metni, edebiyatın felsefe ile ilişkisini ele alışları yönüyle karşılaştırınız.

Hazırlayan: *Oya DURAN*

Etkinlik İsmi	Metin ve Yorum	25 dk.
Amacı	Metni farklı bakış açısıyla yorumlayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Varoluşçuluk Bağlamında Edebiyat ve Felsefe, Şiir ve Endişe

(…)

Edebiyatta uygulanan kuram ve yöntemlerin, kullanılan kavramların en çok felsefeyle bağlantısı vardır; bunlar felsefî arka planı olan bir dünya görüşünü yansıtırlar. Benzer bir durum felsefe için de geçerlidir. Felsefî akımların da zaman zaman estetik bir tutum sergiledikleri, görüşleri bağlamında edebî eserleri değerlendirdikleri de görülür. Bu durum iki disiplini birbirine yaklaştırmıştır. Hatta birbirlerini dışladıkları dönemlerde bile bu yakınlık devam etmiştir. Ancak varoluşçulukla birlikte bu yakınlaşma daha samimi bir hâl almıştır. Bunun sebebi varoluşçulukla birlikte üzerinde durulan insanlık durumlarını açıklamada felsefî dilin yetersiz oluşudur. Bunu fark eden varoluşçu filozoflar edebiyata yönelmişlerdir. Edebiyat ve felsefe arasındaki bu yakınlaşma birbirinin yerine geçme, birbirine indirgenme değil, birbirinden istifade etme şeklinde gerçekleşmiştir. Edebiyatın, özellikle metin okumalarda felsefenin yol göstericiliğine, felsefenin ise özellikle insanlık durumlarını açıklamada edebiyatın diline her zaman ihtiyacı vardır.

Edebî türler içerisinde felsefeye en yakın tür ise şiirdir. Bu da aynı şekilde felsefenin şiirin yerine geçmesi onun vazifesini alması anlamında değil, varoluşsal durumları daha iyi göstermesi anlamındadır. Şiir insana kendi varoluşunun kapılarını gösterebilecek, insana kendisini tanıtabilecek onu kendisine yaklaştırabilecek bir imkâna sahiptir. Şiirin parçalı bir yapıda olması bunun önünde bir engel değildir. Hatta anlam çerçevesini sağlayan unsurlar, anlam açısından çok katmanlı bir yapıya sahip olması ve az sözle çok şeyi anlatabilme özelliği göz önüne alındığında diğer türlere göre şiirin bu konuda daha başarılı olacağı anlaşılmaktadır.

Varoluşçulukla birlikte değer kazanan temel kavramlardan birisi de endişe olmuştur. Endişe varoluş yolunda adım atan her insanın, tezgâhından geçmek zorunda olduğu insanlık durumlarından ilkidir. Endişe, insan olmanın bir sonucudur ve şair de her şeyden önce bir insandır. Endişe, gerçek şiirin de özelliklerinden birisidir. Şiirde bulunması gereken metafizik gerilim; şairin beninden, zamandan, dünyadan acı çekmesi; huzursuzluk, tedirginlik gibi özellikler; ölüm ve yokluk fikri; belirsizlik ve zaman anlayışı hep endişe alametleri olarak şiirde karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan büyük şairlerin endişesiz olduğunu söylemek imkân dâhilinde gözükmemektedir. Bu durumda edebiyat araştırmacılarının yapması gereken şey felsefeyi dışlamak değil onun sağladığı imkânlardan istifade etmektir. Aynı durum endişe için de geçerlidir. Başlangıçta Kierkegaard ve daha sonra diğer varoluşçu filozoflar tarafından özellikleri ortaya konulmaya çalışılan endişe kavramı, edebiyat araştırmacıları tarafından bir çeşit şiir okuma yöntemi olarak kullanılabilir. Bu, şiiri felsefî içermeleri olan bir metin olarak okumak değil, onun gerçek değerini ortaya çıkarmak, onu ve şairini daha iyi anlamak ve şiir hakkında yeni ve özgün şeyler söylemek için varoluşçu felsefenin sağladığı bir imkân olarak görülmelidir.

Murat Kara, *Varoluşçuluk Bağlamında Edebiyat ve Felsefe, Şiir ve Endişe*

1. Metinde geçen *Edebî türler içerisinde felsefeye en yakın tür ise şiirdir.* cümlesini metne göre nasıl yorumlarsınız? Neden?

2. Metne göre edebiyat ve felsefe ilişkisi hakkında ne gibi çıkarımlarda bulunabilirsiniz? Açıklayınız.

3. Yazarın metinde kullandığı *endişe* sözcüğü size neleri çağrıştırmaktadır?

4. Yazar *Edebiyat ve felsefe arasındaki bu yakınlaşma birbirinin yerine geçme, birbirine indirgenme değil, birbirinden istifade etme şeklinde gerçekleşmiştir.* derken ne anlatmak istemiştir? Açıklayınız.

5. *Endişe varoluş yolunda adım atan her insanın, tezgâhından geçmek zorunda olduğu insanlık durumlarından ilkidir.* ifadesindeki örtülü anlamı açıklayınız.

Hazırlayan: *Teoman Ali GÜNEŞ*

1.ÜNİTE> Giriş | Kazanım A.4.13: Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Halit Ziya Uşaklıgil	20 dk.
Amacı	Siyasi ve toplumsal değişimlerin yazarı ve eserinin dilini nasıl etkilediğini değerlendirebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Türkçeyi Sevdim

Ben Türkçenin ezelî bir âşıkıyım. Hepimiz öyle değil miyiz? Türkçeyi muhtelif devirlerinde, muhtelif libaslarla, muhtelif şekillerde gördüm ve sevgilimi o şekiller, o libaslar altında kendi cevherinde sevdim.

Ben eski Bâbıalî kâtiplerinden işittiğim süslü dili sevdiğim gibi, Aksaray'da karpuz sergisinde müşteri ayartmak için çığırtkanlık eden Türk delikanlısının türlü zarafetlerle dolu olan Türkçesini de sevdim.

Ben Divan edebiyatının gazelleriyle mest oldum. Fakat sevgili İzmir'imin, ismini yâd ettikçe ciğerimi sızlatan sevgili İzmir'in İkiçeşmelik kızının incir işlediği esnada okuduğu Türkçe şarkıya da mest oldum. Ben, o sevgiliyi, atlas şalvarıyla, başının üzerinde altın işlenmiş takyesi ile gördüm. Ben onu perişan gönüllü şairin:

O gül endâm bir al şâle bürünsün yürüsün

Ucu gönlüm gibi ardınca sürünsün yürüsün

beytinde olduğu gibi, bir şala sarılıp büründüğünü görerek de sevdim. Sonra üç peşli entarisiyle, canfes terlikleriyle salınırken yine gördüm, yine sevdim. Başında hotozu, belinde kuşağı, sedef kakılı sediri üzerinde uzanmış, yahut Sa'dâbâd'da, Göksu'da seyrana çıkmış hâliyle gördüm, yine sevdim.

Fakat tabiatta her şey tekâmülden, inkılâptan ibaretse, bazan tekâmül, bazan inkılâp devirden devire geçtiği gibi her devrin zevki de birbirinin aynı olmaz. Ben son devrin, İpekiş'in kelebek kanadı kadar ince, zarif, dört metrelik kumaşı ile giyinmiş, başında küçücük beresiyle bir rüzgâr gibi kaldırımlar üzerinde seke seke giden ve rüzgâr mı onu götürüyor, o mu rüzgârı götürüyor diye insanı şüpheye düşüren hâliyle de Türkçeyi gördüm ve sevdim.

Halit Ziya Uşaklıgil, *Türkçeyi Sevdim*

Kelime Dağarcığı
canfes: Üzerinde desen bulunmayan, ince dokunmuş, parlak, tok, ipekli kumaş. **hotoz:** Kadınların süs için saçlarının üstüne taktıkları, çeşitli renk ve biçimde yapılmış küçük başlık. **libas:** Giysi. **peş:** Bazı giysilerin bol olması için yanlarına eklenen kumaş parçası. **takye:** İnce kumaştan dikilmiş veya ipten örülmüş, çoğunlukla yarım küre biçiminde başlık, takke. **tekâmül:** Olgunluk, gelişim, evrim.

1. Okuduğunuz metinde Halit Ziya Uşaklıgil *Türkçeyi muhtelif devirlerinde, muhtelif libaslarla, muhtelif şekillerde gördüm ve sevgilimi o şekiller, o libaslar altında kendi cevherinde sevdim.* dedikten sonra bu devir, libas ve şekillere benzetmeli örnekler vermiştir. Siz de bu örneklere kendi dünyanızdan bir ekleme yapmak isteseydiniz bu, ne olurdu? Örneğinizi metne uygun biçimde yazınız.

2. Halit Ziya Uşaklıgil, metindeki hangi ifadesiyle siyasi ve toplumsal değişimin yazı dilini etkilediğini belirtmek istemiş olabilir? Kısaca açıklayınız.

3. (…) *Aşk-ı Memnu* romanı gerek olay örgüsünün kuruluşundaki ustalık, gerekse şahısları tahlil, eşyayı, tabiatı tasvir etmekteki başarısı onu yüz yıl sonra bile okunabilen bir roman hâline getirmiştir. (…) Servet-i Fünûn edebiyatının zor anlaşılan kelimeleri, tamlamaları, imgeleri bu romanda da etkisini hissettirir, fakat değişen edebiyat ve dil anlayışını gören Halit Ziya, kendi eserlerinin dilini daha anlaşılır bir şekilde sadeleştirerek, *Aşk-ı Memnu* romanının uzun bir süre daha okunmasını sağlamıştır.

Prof. Dr. Muharrem Kaya

Buna göre Halit Ziya Uşaklıgil'in Türkçenin her hâli için gösterdiği tutumun eserlerine yansıması nasıl olmuş olabilir? Görüşlerinizi kısaca açıklayınız.

Etkinlik İsmi	Edebiyat Çalışmaları ve Psikoloji	25 dk.
Amacı	Metin ve yazar arasındaki bağlantıyı fark edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Edebiyat Çalışmaları ve Psikoloji

Günümüz edebiyat çalışmalarında psikolojinin yeri ve önemi, birçok uzmana göre oldukça açıktır. Edebiyat üzerine düşünmenin önemli bir boyutu insan üzerine düşünmekse, edebiyat çalışmalarını psikolojiden tamamen bağımsız düşünmek mümkün değildir. Edebiyat var olduğundan beri, hep insan üzerine kafa yormuş, dil dediğimiz olgunun zengin ifade potansiyelini en iyi şekilde kullanarak insan duygu, düşünce ve davranışlarını anlatmaya, anlatırken de her zaman daha iyi anlamaya gayret etmiştir. Psikolojinin gözü ile de benzer bir sonuca ulaşılabilir. Psikolojinin bir bilim dalı olarak ortaya çıkmasından çok önce bile, insan üzerine yürütülen düşüncelerde edebiyat eserlerine hep gönderme yapılmış, insana özgü bazı temel duygu, durum ve davranışlar, neredeyse tüm dünyaya mal olmuş edebiyat karakterleriyle özdeşleşmiştir. Bu sebepledir ki, aşk deyince hemen akla Shakespeare'in Romeo ve Juliet'i veya kıskançlık deyince Othello'su gelir; suç ve vicdani hesaplaşma deyince Dostoevsky'nin Raskolnikov'u, ölümüne hırs deyince Moby-Dick'in Kaptan Ahab'ı, ihanet deyince Shakespeare'in Macbeth'i, yalnızlık ve yabancılaşma deyince Kafka'nın bir sabah uyandığında kendini bir böcek olarak bulan Gregor Samsa'sı ya da Camus'nün Mersault'su ve daha nice edebî karakter hemen hatırlanır. İnsan duygularını, davranışlarını ve zihinsel süreçlerini bilimsel bir çerçeve içerisinde açıklamaya çalışan psikolojinin doğuşunda da, özellikle Sigmund Freud'un düşünce ve kuramlarını geliştirmesinde, edebiyatın önemli bir esin kaynağı olduğu bilinir. Günümüzde bile psikoloji alanında uzmanlaşmış kişilerin, zaman zaman edebiyat üzerine düşündüklerini ve psikolojinin bazı kavram, olgu ve kuramlarını incelerken edebiyattan örnekleri de akıllarına getirdiklerini söylemek pek yanlış olmaz.

Tüm bunlar, edebiyat çalışmaları ile psikoloji arasında oldukça sorunsuz bir ilişki varmış izlenimi yaratabilir. Her iki disiplinin tamamen kendi penceresinden bakıldığında, bu gerçekten de böyledir. Bir edebiyat eleştirmeni, yaptığı çalışmalarda psikolojiye sistematik veya sistematik olmayan şekillerde gönderme yapabilir, hatta yaptığı incelemenin çerçevesini bir psikoloji kuramı üzerine oturtabilir. Bu, edebiyat çalışmalarında oldukça yaygın bir pratiktir. Bir psikolog içinse edebiyat, belki çoğu zaman ilgi ve sempati duyduğu, belki de zaman zaman çalışmasının düşünsel temellerini anlatırken gönderme yaptığı, ama aslında ona oldukça uzak duran, gerçekliği ne kadar temsil ettiği şüpheli, yabancı bir alandır. Diğer bir ifadeyle, bu iki disiplinin uzmanları gerçek anlamda bir disiplinlerarası çalışma yapmak için bir araya gelmediği sürece pek de bir sorun yoktur. Ancak böyle bir ortak çalışmaya niyetlendiklerinde aslında bunun ne kadar zor olduğunu ve her iki disiplinin yöntem, algı ve anlayış açısından birbirine ne kadar uzak durduğunu hızlıca göreceklerdir. Daha kabaca bir ifadeyle, bugün psikoloji denince bir edebiyatçının aklına gelenle bir psikoloğun aklına gelen arasında ciddi farklar vardır. Hatta bunun tersi de söylenebilir: Edebiyat çalışmaları denince de bir psikologla bir edebiyatçının aklına gelen kavram ve aktiviteler oldukça farklı olabilir.

(…)

Nil Korkut Naykı, *Edebiyat Çalışmaları ve Psikoloji*

1. Metinde geçen *Edebiyat var olduğundan beri, hep insan üzerine kafa yormuş, dil dediğimiz olgunun zengin ifade potansiyelini en iyi şekilde kullanarak insan duygu, düşünce ve davranışlarını anlatmaya, anlatırken de her zaman daha iyi anlamaya gayret etmiştir.* cümlesinden yola çıkarak yazarın edebiyata bakış açısını değerlendiriniz.

2. Sizce yazarın bahsettiği karakterlerin kolay hatırlanmasının sebebi nedir? Sizin bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

3. Yazar metinde edebiyat ve psikoloji arasında dışarıdan bakıldığında sorunsuz görünen bir ilişkinin olduğunu ifade etmiştir. Yazarın bu konudaki fikirleriyle ilgili düşünceleriniz nelerdir?

4. Edebiyatın ve psikolojinin; yöntem, algı ve anlayış açısından birbirine çok uzak durduğunu ifade eden yazar niçin böyle düşünmektedir? Sizce bu iki disiplin hangi ortak paydalarda buluşabilir?

Hazırlayan: *Feridun SAĞOL*

Etkinlik İsmi	**Edebiyat Röportajları**	25 dk.
Amacı	Metinde bahsedilen türdeki eserler ile yazarları hakkında fikir sahibi olabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız. (Metinler, asıllarına sadık kalınarak alınmıştır.)***

1. Metin

Selma Yazoğlu: Romanlarınızda bilhassa psikolojik konuların ve psikolojik tahlillerin ortaya atıldığı görülüyor. Sizi buna sevk eden sebep nedir? Bu işte muvaffak olduğunuza inanıyor musunuz?

Peyami Safa: Öyle sanıyorum ki, benim romanlarımda insanların fizik ve ruh hareketlerine bağlı davranışları bütün halindedir; birbirini tamamlarlar. Bir bakıma dinamik bir ruh tahlili bahis mevzuudur. Romandaki hayatım dolgunlaştığı nispette, ruh tepkilerine ve bunların tahlillerine verdiğim ehemmiyet artar. Bu, klâsik manada psikolojik roman değildir. Beden ve ruh hareketlerini paralel olarak hesaba katan bir romancının şahsi metodudur. Romanda, bu nevi psikolojik tahlil şart olmadığı gibi, lüzumsuz da değildir sanıyorum.

Selma Yazoğlu: Yeni bir roman hazırlıyor musunuz?

Peyami Safa: Düşünüyorum.

Selma Yazoğlu: Bugün için felsefe ve sanatın birbiriyle olan münasebetini nasıl açıklarsınız?

Peyami Safa: Felsefe ile münasebeti olmayan hiçbir insan faaliyeti yoktur. Denebilir ki; adeta insan felsefi bir hayvandır. Batıda da bütün insanlar, felsefi bir temele dayandılar.

Türk Dil Kurumu, *Röportajlar*

2. Metin

Konur Ertop: Çok okunan kitaplarınızdan biri Şiir Tahlilleridir. Bu çalışmanızın Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar uzanan ilk cildinde üslup araştırmaları, Cumhuriyet dönemini kapsayan ikinci cildindeyse psikolojiye dayanan çözümler yer alıyor. Bu ayrılık hangi zorunluluktan ileri geldi?

Mehmet Kaplan: Üniversite'de öğrenciyken, Fuad Köprülü'nün tesiriyle onun metotlarına uygun olarak Eşrefoğlu Rûmî ile Emir Sultan üzerinde araştırmalar yaptım. Fakat bunlar beni tatmin etmedi. Namık Kemal üzerindeki doktora tezimde biyografi ile edebiyat ve fikir yazıları arasında bir bağlantı kurmaya çalıştım. Doçentlik çalışmam olan Tevfik Fikret'te bunlara psikolojik ve stilistik metotlarını da ilave ettim. Felsefe, sosyoloji ve psikolojide birbirinden farklı bakış tarzları vardır. Bunlardan her biri insan ve toplumun bir yanını ve yönünü gösterir. Edebiyat araştırmalarında da böyledir. Yunus Emre'nin çok hoşuma giden derin manalı bir mısraı vardır: "*Her biriyle bile gör.*" Her edebiyatçı ve fikir adamı varlığa, insana ve sanat eserine ayrı bir gözle bakmıştır. Bize düşen iş, onların hepsi ile dost olmak ve dünyaya, onlardan "her biriyle bile bakmak"tır.

Türk Dil Kurumu, *Röportajlar*

1. Birinci metinde Peyami Safa'nın romanlarında özellikle psikolojik konuların ve psikolojik tahlillerin yer aldığından bahsedilmektedir. Edebî eserlerde/romanlarda psikolojik tahlillere yer verilmesinin o esere/romana katkısı ne olabilir?

2. İkinci metinde yazar, doktora tezinde edebiyat ile fikir yazıları arasında bir bağlantı kurmaya çalıştığını söylemektedir. Edebiyat ile fikir yazıları arasında siz nasıl bir bağ kurabilirsiniz? Kısaca açıklayınız.

3. Her edebî eser, felsefi bir görüş barındırır, denilebilir mi? Niçin?

4. İkinci metinde bahsedilen Namık Kemal ve Tevfik Fikret, gerek edebî gerek öğretici yazılarıyla dönemlerine ve Türk edebiyatına yön vermişlerdir. Şair ve yazarlar, eserleriyle toplumun düşünce yapısına yön verebilirler mi? Niçin?

Hazırlayan: *Oya DURAN*

1.ÜNİTE> Giriş | Kazanım A.4.15: Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Edebiyat Eserindeki Psikolojik Katmanlar	25 dk.
Amacı	Metin üzerinde imla ve noktalama çalışmaları yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Varoluşsal Katman

Edebiyatın zemini psikolojiktir; çünkü o baştan beri insanın duygu ve davranış alanında kendini gerçekleştirir. İlk şiir örneklerinde de insanın, hem de tek insanın duyu ve düşünceleri, davranış biçimleri görülür. Dolayısıyla edebiyat, psikoloji diye bir bilim olduğu için psikolojik değildir; psikolojik olmak, insan davranışları, duyguları, zihinsel ve duygusal süreçleriyle ilgilenmek, onun doğasında vardır. Edebiyat eseri demek, derin duygusal katmanları olan eser demektir. Eserin evrenselliği ve niteliği arttıkça bu anlam katmanları da derinleşir, güçlenir. Edebiyat, bu doğayı yitirdiğinde, kendi zeminini de yitirir. Bu nedenle düşünce yoğunluklu eserlerin edebî değerinin düşük olduğu söylenir; zira felsefeye yaklaşır. Edebiyat, tekil olgularla, tekil yaşantılarla ilgilenir; insan davranışları konusunda bir bütün olarak, soyutlayarak ve genelleştirerek konuşmaz. Bu yönüyle hem psikolojik değerdeki bir konuyu ele alır, ayrıntılı bir şekilde açımlar, ortaya koyar; hem de bu tutumuyla psikolojiye zemin hazırlar. Her edebiyat eseri bir tema üzerinde varlık kazanır; anlattığı, anlatacağı, vaat ettiği bir öykü vardır. İşte bu tema, bu öykü psikolojik desenlerin, psikolojik motiflerin ortaya çıktığı bir alandır.

Edebiyat, insan varoluşunun bir fotoğrafı gibidir. Edebiyatın konusu, yukarıda da değinildiği üzere geniş anlamda insandır; insan dünyasıdır, insan davranışlarıdır. Edebiyat eseri, ne anlatırsa anlatsın, sonuçta insan davranışlarını anlatır, hep söylenegeldiği gibi yaşanmış ya da yaşanması muhtemel olayları anlatır. İnsana insanı anlatır, insana kendi dünyasını anlatır, insana kendi davranışlarını anlatır; böylece ona ayna olur. Hiçbir edebiyat eseri yoktur ki, insana kendisini anlatmasın, hiçbir edebiyat eseri yoktur ki, okuyan onda cümle cümle kendini bulmasın, kendini görmesin. Birey, psikolojinin alanıdır. Psikolojik değerdeki davranışların ortaya çıktığı alan, bu psikolojik alandır. Her edebiyat eseri güçlü ya da zayıf bir varoluşsal doku üzerinde varlığını gerçekleştirir. Bu varoluşsal doku yaşantıların, duyguların, sevgilerin, korku ve umutların alanıdır. İnsan dünyasında var olan her şey orada ortaya çıkar. Edebiyat insanı anlatır, insanın duygusal ve zihinsel süreçleri ve bu süreçler sonucunda ortaya çıkan davranışları açıklar. Bu yüzden, varoluşsal katman, psikolojinin en yoğun şekilde yaşandığı ve ortaya çıktığı, yazardan esere, eserden okuyucuya doğru yansıdığı bir alandır. Psikolojinin ilgilendiği her davranış orada görülebilir, oradaki bireylerin şahsında örneklenebilir. Bir sanat eseri varoluşun farklı renklerdeki doku ve motiflerinden oluşur. Bu varoluşsal doku, baştan sona psikolojiktir. Usta yazarlar, bu süreci iyi yansıtabilen ve iyi anlatabilen yazarlardır.

Vefa Taşdelen, *Edebiyat ve Psikoloji*

1. Metinde geçen *Edebiyat, tekil olgularla, tekil yaşantılarla ilgilenir; insan davranışları konusunda bir bütün olarak, soyutlayarak ve genelleştirerek konuşmaz. Bu yönüyle hem psikolojik değerdeki bir konuyu ele alır, ayrıntılı bir şekilde açımlar, ortaya koyar; hem de bu tutumuyla psikolojiye zemin hazırlar.* cümlelerinde altı çizili yerlerdeki virgül ve noktalı virgüllerin hangi görevle kullanıldığını yazınız.

2. *Hiç bir edebiyat eseri yokturki, insana kendisini anlatmasın, hiç bir edebiyat eseri yokturki, okuyan onda cümle cümle kendini bulmasın, kendini görmesin.* cümlesinde geçen ve yazımı karıştırılan sözcük ve ekler hangileridir? Sizce bu sözcük ve eklerin yazımının karıştırılmasının sebebi nedir?

3. Sosyal medya paylaşımlarında imla ve noktalamaya özen gösterilmemesi veya kelimelerin anlamına uygun kullanılmasına dikkat edilmeyişiyle ilgili düşünceleriniz nedir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

Hazırlayan: *Feridun SAĞOL*

Etkinlik İsmi	**Dil Bilgisi Çalışmaları**	20 dk.
Amacı	Metin üzerinde imla ve noktalama çalışmaları yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Psikolojide Edebiyatın Ayak İzleri

(…)

İyi bir gözlem yeteneği ve analiz gücü olan yazarın kaleminden dökülen, insanın ruh dünyasını tasvir eden kelimeler; okuyan insanların tahayyülünde birkaç boyutlu bir film gibi belirir. Aslında gün içerisinde sıklıkla karşılaştığımız ve (…) gözümüze sıradan görünen olayların, davranışların, ilişkilerin arka planında tüm insanlar için tekerrür eden bir şablon olduğunu fark edebiliriz. Bu açından iyi bir edebiyat eseri, insanın ruhunu inceleyen bilim insanları için emsalsiz bir olanaktır. Bu açıdan bakıldığında bugün psikolojinin geldiği noktada, edebiyatın katkısı gerçekten çok büyüktür.

(…)

Edebiyat ve psikoloji ilişkisi sadece psikolojinin edebiyattan aldığı ilhamlarla sınırlı değildir; psikoloji literatürü genişledikçe, çalışmalar arttıkça elde edilen bilgilerin yansıması edebiyat eserlerine katkı sağlamaya başlamıştır adım adım. Freud'un ortaya koyduğu psikanaliz, yolun başında beraberken ve hatta Freud'un hakkında büyük ümitler beslediği ancak hayal kırıklığına uğradığı bir isim olan Carl Gustav Jung'un Analitik Psikolojisi ve kolektif bilinç dışı hakkındaki çalışmaları edebiyatın da içinde olduğu birçok sanat dalına ilham vermiştir.

(…)

"Mrs. Dalloway çiçekleri kendi alacaktı." Virginia Woolf'un ünlü romanı bu cümleyle başlar ve bilinç akışı tekniği ile ilerleyip gider. William James bilinç akışı kavramını dünyaya kazandırdığından beri yalnızca Virginia Woolf değil sayısız edebiyatçı bu teknikle etkileyici romanlar yazarak okuyucularını karakterlerinin zihnine davet ettiler. Karakterin bakış açısını, iç monologlarını ve gözlemlerini olduğu haliyle yazıya dökmeye çalışarak bir başkasının zihnini olduğu haliyle tasvir etmeye çalışan edebiyatçıların ne denli zor bir iş başardığını anlatmaya gerek dahi yok. Diğer yandan bu teknik bilimsel araştırmalara da yeni imkânlar sağladı.

(…)

Varoluşçuluk yaklaşımının edebiyat üzerindeki etkisini, Türkiye'de şehirleşmenin arttığı, modernizmin etkilerinin daha yoğun yaşanmaya başlandığı 1950'li yıllardan itibaren daha fazla fark etmeye başlarız. Yusuf Atılgan'ın *Aylak Adam*'ında, Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar*'ında tam olarak ruhsal anlamda var oluş mücadelesi veren kahramanlara şahit oluruz.

Psikoloji alanından gelen yazarlar, psikolojik öğelere fazlaca yer veren kurgular ve psikoterapi öyküleri tüm dünyada olduğu gibi bizim ülkemizde de çok popüler. Özellikle vaka öyküleri kaleme alan Amerikalı Psikiyatr Dr. Irvin Yalom, Türkiye'ye geldiğinde gördüğü ilgi karşısında şaşırdığını ifade eder, *Bir Psikiyatristin Anıları* isimli kitabında. Peki, neden insanlar bu tür kitapları okumayı çok seviyor?

İnsanlar olarak tabiatımızı, gerçekte kim olduğumuzu merak ediyor ve anlamaya çalışıyoruz. Kendi davranışlarımıza bakarak bir yorum getirmeye çalışsak da bu çoğu zaman objektif olmuyor. Bir referans noktasına ihtiyaç duyuyoruz. Kıyaslanabilecek başka bir insana. Belki de bu yüzden kendimizi en iyi bir başkasına bakarken görüyoruz. Bazen bir başkasında olanı görmek kendinde olanı görmekten daha kolay olabiliyor. Yaşadığım problemlerin başkalarında da olduğunu gördükçe, okudukça kendime olan bakış açım normalleşiyor ve daha şefkatli bir hale dönüşüyor.

Aynı şekilde diğer insanların düşünceleri de kendimizi değerlendirmemizde etkili oluyor. Zamanla onların bizi gördüğü şekilde kendimize bakmayı öğreniyoruz. Tüm bunları düşündüğümüzde psikoloji alanındaki iyi yazarların neden bu kadar çok okunduğunu anlamak zor değil. Her şeyden önce kendimizi bir başkasından dinlemeyi seviyoruz, içinde "biz"i barındıran eserler ilgimizi çekiyor. Özellikle de toplumun psikologlara alanında uzman olmanın da ötesinde üstün yetenekler

atfettiğini düşünürsek -içimi okuyabilir, sorunlara bir çırpıda çözüm getirebilir gibi- bu rağbetin normal olduğunu söyleyebiliriz. İnsanlar olarak kendimizi değerli hissetmeyi seviyoruz, öyle görüyoruz da. İstediklerimizi başarabileceğimize yönelik büyük bir inançla geliyoruz dünyaya. Psikologlar tarafından yazılan eserlere talebin fazla olmasının bir diğer sebebi de şu; insan ruhunun labirentlerine daldıkça bir gizemin kapılarını araladığımızı hissediyoruz ve içgörü kazanıyoruz.

Beyhan Budak, *Psikolojide Edebiyatın Ayak İzleri*

1. Metindeki *varoluşçuluk, atfettiğini, okuyabilir, hissediyoruz, birkaç* kelimeleri bitişik yazılan birleşik kelimelerdendir. Bu kelimelerin bitişik yazılma sebeplerinin neler olabileceğini belirtiniz.

varoluşçuluk: _____
atfettiğini : _____
okuyabilir : _____
hissediyoruz : _____
birkaç : _____

2. Metinde kullanılan noktalama işaretlerinden bazılarının görevleri aşağıda verilmiştir. Bu görevlerin hangi işaretlere ait olduğunu metinden bulacağınız birer örnek cümle üzerinde gösteriniz.

a) Bazı kısaltmaların sonuna konur:

b) Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:

c) Kendinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul vb. bildiren kelimelerden sonra konur:

ç) Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur:

d) Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözlerin başına ve sonuna konur:

3. İmla ve noktalama kurallarına özen göstermeyen bir yazarın okuyucuya ulaşabilmesi, onu etkileyebilmesi mümkün müdür? Kısaca açıklayınız.

Hazırlayan: *Hikmet GÜNDÜZ*

2. ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım A.2.1: Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamını tespit eder.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Metindeki Kelime ve Kelime Gruplarını İnceliyorum**	25 dk.
Amacı	Kelime ve kelime gruplarının anlamını metinden hareketle bularak bu kelime gruplarını farklı bağlamlarda kullanabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Rozalya Ana

Mart rüzgârının kırbaçladığı kadınlar, ıslak küçük tezgâhlarına sıraladıkları yeşil soğan, kırmızı turp, kuru sarımsak ve şakayık, lâle demetlerinin gerisinde durmuş bekleşiyorlardı. Havanın rengi koyulaşıp caddeyi iş dönüşlerinin kalabalığı sardığında, otobüslerin ve tramvayların aydınlığı bu kıpırtısız kadınların beyaz yüzlerine değip değip geçerdi. Yağmurlar değip değip geçerdi. Anlamsız bakışlar değip değip geçerdi. Mağazaların boş camekânlarına, kirli floresan aydınlığı ile birlikte çöken kasvet, kepenklerin indirilmesiyle silindikten, yolun ıslak sessizliği geri gelinceye kadar bu insan akışı devam ederdi.

Elceğizleri kızarık bükük, kalın kaba hırka veya yelekleri ceplerinde ısınmak için depreşip dururdu. Bazen de bu eller, kul görünüşünde göğüslerinin tam altında birleşip toplanmış olurdu. Bunlar hiç mi kadın olmadılar Tanrım?

(…)

Demetçiklerden belliydi yoksulluklar… Sapların üçü dördü bir aradaydı bu yoldan gelip geçenlerden bazıları kırmızı turpların parıltısına kapılır, başları döner, ağızlarında baharlı yakıcı bir tat ararlardı. Şapkalı, yün başlıklı, kalpaklı, hiçbir zaman bir daha hatırlamayacakları bir kalabalık akıp giderdi… Tezgâhlarda demetçikler eksilmeğe başladıktan sonra ısınır ve canlanırlar arada bir konuşurlardı birbirleriyle.

– Bu kışı bakalım nasıl geçireceğiz?

– Ah bir dükkâncık açaydık şuralarda… Bir lokanta…

(…)

Rozalya Ana evini düşünürdü. Yarı yarıya örülmüş duvarlarıyla penceresiz kapısız evciğini… Mavi kırmızı daçalar gibi olamazdı o ev elbet. Onlar mağrur çatıları, kâğıt süslemeler benzeri nakışlı pencereleriyle ağaçların arasında, tâ Çarlık devrine uzanan sessizlikleriyle belirirlerdi. Onun evi toprak üstünde baharın baş veren sarı çiğdemleri gibi olacaktı.

Sevinç Çokum

1. Yazar metinde "değip değip" ikilemesini art arda cümlelerde tekrarlamıştır. Bu ikileme metindeki bütün cümlelerde aynı anlamda mı kullanılmıştır? Yazarın böyle bir anlatıma neden başvurmuş olabileceğini açıklayınız.

2. Metinden alınan *Onun evi, toprak üstünde baharın baş veren çiğdemleri gibi olacaktı.* cümlesinde geçen altı çizili deyim hangi anlamda kullanılmıştır? Bu deyimin yerine başka hangi sözcük kullanılabilir? Bu sözcüğü cümle içinde kullanınız.

3. Aşağıdaki tabloda yer alan kelimeler okuduğunuz metinden alınmıştır. Bu kelimelerin sizde uyandırdığı çağrışımları tabloya yazınız. Yazarın neden bu tür kelimeleri tercih etmiş olabileceğini açıklayınız.

Kelime	Sizde Uyandırdığı Çağrışım
Elceğiz	
Demetçik	
Evcik	
Dükkâncık	

4. *Mağazaların boş camekânlarına, kirli floresan aydınlığı ile birlikte çöken kasvet, kepenklerin indirilmesiyle silindikten, yolun ıslak sessizliği geri gelinceye kadar bu insan akışı devam ederdi.*

Metinden alınan yukarıdaki cümlede yazar, altı çizili kelime grubuyla ne anlatmak istemiş olabilir? Bu kelime grubunu oluştururken hangi anlam olayına başvurmuştur? Bu anlam olayının metne katkısını belirtiniz.

Hazırlayan: *Gül BÜYÜMEZ*

2. ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım A.2.1: Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Kelimelerin Peşinde**	25 dk.
Amacı	Türkçenin söyleyiş zenginliğinin farkına varabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Tükenmeyen Bakış

(…)

Otobüsün içi sıkı fıkı insanlarla tıkılıydı. Kapının yanında ak sakallı, eski püskü giysili biri oturuyordu.

Bilmem neden, onun bir gemici ve bir denizci olduğunu anladım. Yanında bir bay oturuyordu. Pantolonunun ütüsünü ve kendi külüstür yaşantısında görenek edindiklerini yaradılışın yasası sayıyordu. Çocuğu yanındaydı. Temiz giysileri o denizciye dokunur diye, çocuğu oturmuyor, ayakta durduruyordu. Yaşlı denizci: "Burada yer var. Çocukcağız sığar..." dedi. Sesinde, sessiz bir durgunluk vardı. Serbest olarak yaşamış bir adamın sesi.

(…)

Adamın gözlerine baktım. Ve öyle bir sesin ancak böyle bir bakışı olabileceğini anladım. Kaptan mıydı, gemici miydi, her neyse!.. Adam kaptanın nezaketine karşılık vereceğine kaşlarını çattı. Çocuğu büsbütün uzağa çekti. Sanki çocuk yaşlıya dokununca kirlenecekti. Kirlenmek mi?.. Adamda uçan kuşların, esen rüzgarların, uzaklardaki gurup ışığının temizliği vardı.

O bayın bu hoyratlığına, ihtiyarın güceneceğini sandım. Ama ne gezer? Yaşlı adam, o bayı hiç görmemiş gibiydi. Ne diyeyim sana, hayran kaldım.

(...)

Hani ya, sonbaharda solan yapraklar olur. Bir yanı esmer, ötesi yeşilimsi, beriki pembe. İşte, ihtiyarın giysileri de rüzgârda, denizde, güneşte tıpkı böyle olmuştu. İnsana moda dışı bir güzellik veriyordu. Sanki bir avuç deniz, bir tutam gök ve bir fiske toprağı terziye götürmüşsün de bunlardan bana bir giysi yap, demişsin gibi bir şey.

Adamın yüzü de öyleydi. Rüzgârla, güneşle, soğukla yıpranmış bir yüz değil, fakat bir yemiş gibi ermiş bir yüz. O sakin gözleri, arkadaki pencereden Beyoğlu'na, Galatasaray'a, Taksim'e, Pangaltı'ya görmeden bakıyordu. Dünya umurunda değil miydi acaba? Hiç de değil. O bakışlar dünyayı umursamayacak kadar sönük değildi. Tam tersi, pek canlı bakışlar. O kadar ki, artık dünyadaki küçüklüklerden hiçbirini göremiyordu. Benim evler, apartmanlar, tramvaylar, arabalar gördüğüm yerde o, boş ve açık uzaklıklar görüyordu. Biliyorum. Saçmalıyorum. Seni bu sözlerimle sıkıyorum.

Mehmet'in yüzünde, duyup da başkalarına anlatamadığını belli eden sıkıntılı bir durum vardı. Ona:

"Vallahi sıkılmıyorum. Anlat" dedim. Bana:

"Sıkılıyormuşsun gibi bakıyorsun" dedi.

"Hayır. Bekliyorum" dedim.

"Hah! İyi! Anlattıklarımla anlatmak istediklerimin bitmediğini anlıyorsun demek!" dedi.

Oturduğu sandalyedeki durumunu değiştirdi. Ateşli ateşli...

"Ben de hepsini anlatmış olmadığımı biliyorum. Fakat asıl gerçeği nasıl anlatacağım. Mucizeyi yani!" dedi.

(…)

Halikarnas Balıkçısı

1. Okuduğunuz metinden alınan *Otobüsün içi sıkı fıkı insanlarla tıkılıydı.* cümlesi ile yakın anlamlı olabilecek üç cümleyi deyim ve ikilemelerden de yararlanarak kurunuz.

2. Tablodaki cümleler okuduğunuz metinden alınmıştır. Bu cümlelerdeki altı çizili köklerin sesteşini birer cümle içinde kullanarak tabloya yazınız.

Metinden Alınan Cümleler	Sizin Cümleniz
Dönüş otobüsüne bindim.	
Seni bu sözlerimle sıkıyorum.	
Yanında bir bay oturuyordu.	
Adamın yüzü de öyleydi.	
Sanki çocuk yaşlıya dokununca kirlenecekti.	

3. Bu metindeki otobüste geçen diyaloga, Türkiye'nin herhangi bir kırsal bölgesinden İstanbul'a yeni gelmiş ve yerel ağızla konuşan bir kişiyi de katıp birkaç cümleyle konuşturunuz.

4. Metni, benzetmelerden de faydalandığınız bir paragraf oluşturarak devam ettiriniz.

5. *Temiz giysileri o denizciye dokunur diye, çocuğu oturmuyor, ayakta durduruyordu.*

Tükenmeyen Bakış hikâyesinden alınan parçada bir baba, çocuğunu yanındaki yaşlı adamdan uzaklaştırmıştır. Metnin bu bölümüne eklenebilecek üç farklı cümle oluşturunuz. Bu cümlelerde içinde "insan" kelimesi geçen ve metinle ilişkili olabilecek atasözleri kullanınız.

Hazırlayan: *Melda HÜR*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.2: Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Farkındalıkların Tanıklığını Yapan Tür: Hikâye	25 dk.
Amacı	Metin türlerinin oluşumunda kültürün, toplumsal değişimlerin ve etkileşimlerin katkısını belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Çiçek Dirilticileri

(…)

Taşlık karanlıktı. Kokulu karanlıkta çiçeklerin renkleri babaannenin ince uğultusuna karışıyordu: "Elini öpüver oğlum. Baba oğul arasında olmaz dargınlık."

Çiçeklerden çok, taşlığın öte yanındaki kapı çekiyordu Şükriye'yi. Açsa mıydı? Dede orada mıydı ki? Yüreği çarparak kapının tokmağını çevirdi. Bir süre hiçbir şey göremedi. Odada bir nezle kokusu vardı yalnız. Gözleri alışınca yatağı seçti. İki iskemleyle tahta bir masa duruyordu yatağın yanında. Karşıki duvara babaannenin beyaz elbiseli bir gençlik resmi asılmıştı. Saçları örülüydü. Bir iskemleye dayanıyordu. Çizmeli bir adam oturuyordu iskemlede. Eski bir oda görmenin ezikliği çöktü Şükriye'nin üstüne. O sırada yataktaki gölge doğruldu. "Kimsin sen?"

Şükriye karşılık vermek istedi, olmadı. Yerinde kalakaldı.

Elini uzattı ihtiyar.

– Sen Şükriye'sin herhalde? Gel bakalım. Yaklaş. Ama önce pencereyi aç da yüzünü göreyim.

Şükriye çekinerek pencereye yaklaştı, ayaklarının ucuna basarak camı itti. Yukardan vuran ışık, ihtiyarın kırçıl saçlarını, aşağı doğru yaylanmış kara kaşlarını, gür bıyıklarını aydınlattı.

– Ne zaman geldin sen Şükriye?
– Biraz önce.

Böyle diyerek suçunu hafifletmeyi umdu.

İhtiyarın yüzünde suçlayıcı bir öfke gizliydi sanki. Özellikle ağzının ucundaki kıvrımlarda.

– Otur bakalım, dedi. Otur bakalım şöyle.

İhtiyar bir adamın küçük bir kıza soracağı şeyleri bilmiyor, diye düşündü Şükrüye. Konuşmayı zorladı.

– Okula gelecek yıl başlıyorum. Adım Şükriye değil Şükrüye'dir. Hasta mısınız?
– Ya, üşüttüm.
– Üşütmek kötüdür, annem…

Dedenin hoşlanmayacağını sezerek sustu. Sonra:

– Çiçekler sizin mi?
– Benim.
– Hepsi mi?
– Hepsi.
– Ne yaparsınız bu kadar çiçeği?
– Satarım.
– Peki, ya beğenmezlerse?

– Beğendiririm. Neden beğenmesinler? Bunca ter döküyorum. Bak: her akşam bir kova alırım. Çiçeklerin çürümüş saplarını, kararmış yapraklarını ayıklarım, köklerini biraz keserek kovadaki suda dinlendiririm. Yüzlerine sıcak su serperim. Sabaha dirilirler.

– Demek siz çiçek dirilticisisiniz? dedi Şükrüye. Bizim köşede öyle birine rastlamıştım. Bir de vazo satan bir adam görmüştüm; koca bir vazoyu kucağında dolaştırıp duruyordu.

İhtiyar duygulanmıştı.

– İyi kızsın Şükrüye, dedi. Babana çekmişsin. İçerde mi?

(…)

Tomris Uyar

1. a) Başlangıçta *İhtiyar bir adamın küçük bir kıza soracağı şeyleri bilmiyor* diye düşünen Şükrüye ile dedesi konuştukça aralarında bir yakınlık doğar. Günümüzde nesiller arasındaki iletişim konusunda neler düşünüyorsunuz?

b) Bir insan hakkında bilgi sahibi olmak, onunla iletişim kurarken gerekli midir? Niçin?

c) Hikâye gibi edebî türlerin "insanları tanıma, anlama ve insanlarla iletişim kurma" konusunda işlevleri olduğunu düşünüyor musunuz? Düşüncelerinizi gerekçesiyle birlikte ifade ediniz.

2. Metnin yazarı, hikâye türü ile ilgili olarak "Bir hikâye kişisini yaşamdan soyutlanmış iyi ya da kötü, olumlu ya da olumsuz kalıplar içinde vermeyi yaşama da yazın tavrına da aykırı buluyorum." demiştir.

Sizce Şükrüye ile dedesi arasındaki iletişim, yazarın bu düşüncesine uygun biçimde mi gelişmiştir? Düşüncelerinizi gerekçesiyle açıklayınız.

3. Tomris Uyar; durmadan yenilikler arayan, Türkiye dışındaki roman ve hikâye gelişmelerini iyi takip eden, bunun için de sürekli üslup değiştiren, taze teknikler arayan bir yazardı.

Bu anlayıştaki bir yazar aşağıdaki gerekçelerden hangisi ile yeni bir hikâye kitabı yayımlar? Niçin?

a) Ortalıkta görünmezsem unutulurum, bir kitap bastırmalıyım.

b) Hikâye türünün ustaları arasındaki yerimi sağlamlaştırmalıyım.

c) Yeni bir ürün meydana getirdim ve bunu yaparken kendimi aştım.

ç) Yazdıklarım şimdilerde yazılanlardan iyi, onları yayımlamamam için bir neden yok.

d) Kitap bastırmaya devam etmeliyim, belki gün gelir farklı bir eser meydana getirebilirim.

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.2: Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Hikâyecilikte Dergilerin Rolü	25 dk.
Amacı	Hikâye türünün gelişmesinde yayın organlarının nasıl bir etkiye sahip olabileceğini kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Sizi Görmeliydim

(…)

Biliyor musunuz müzik için fazla şansım olmadı. Klasik müzik başlar başlamaz kapatılan radyoların yanında büyüdüm. Lisede iken bir müzik dersinde hoca klasik bir parça dinlettirmeye kalkmıştı, öğrencilere. Hatırlayabiliyorsam öyküsü şöyle idi: Bir Sezar, seferdeyken tahtına el konduğunu öğrenir. Hırsla geri döner. Bir tepeden Roma görünür. Orada konaklar. Karanlık. Gün ağarınca saldırır.

Tabi plağı sonuna kadar dinlettirmediler. Ve hatırlamıyorum, bir ara nedense gürültü yapılmadı… Sezar geri dönüyordu. Sanıyorum ben de, dişlerimi sıkmış, şiddetle nefes alarak, onunla birlikte, aynı savaş arabasında, belki de onunla aynı hacmi kaplayarak Roma'ya dönüyorduk. Atın sağrısında işleyen adelelerden birinde müzik hocasının gözlüklü yanıp sönen çehresi. Koşuyorduk Roma'ya, hırsla ve o durumda insanın arkasında sürüklediği büyük ordu umurunda olmuyor. İçimizdeki öfke ve kalleşliğe uğramış olma acısı tek başına Roma'yı yeniden ele geçirmeye yeterli görünmüyor… Önümüzde son bir tepe kalmıştı, üzerine geldiğimiz an Roma görünecekti. O anda içimizi kasırga gibi dağıtan korkuyu anlatamam.

Ya Roma yoksa!.. O mutlaka orada olacak olan Roma yerinde yoksa ne yapardık? Yıldırım hızıyla, savaş arzusuna, öfkeye, yırtıcılığa ve melankoliye dönüşen o azgın güç, tepeye çıktığında Roma'yı görmeseydi birdenbire paramparça olmaz mıydık? Fakat Roma oradaydı.

Gece bastırdığı için ya da savaş kurallarına uymak için konaklanmadı bütün gece o tepede. Tersine, Roma'yı gören Sezar'ın onu idrak etmesi o kadar uzun sürdü.

Bu yüzden konaklamayı anlatan bölümde tanımadığım bir sessizlik vardı.

Böylece bir dostum oldu. Onu keşfetmiştim. İçimdeydi ama onu zorlamadım. Sadece korudum. Bu çok uzun sürdü. Sabırlı, kıskanç fakat bazen de hiç seçme yapmayan dostumun yaşlandığını hissederdim. Sonra birden iki yıl süreyle bir teybim oldu. Sekiz saat süren bir bandda yalnızca Wagner doluydu. Bir diğerinde yine Wagner, Brukner, Çaykovski, Betoven, Brahms… Bunlar aslında bana ömrümce yeterdi. Çünkü müzik bilgisi ve çeşit istemiyordum. Buna hazır olmadığım gibi hevesli de değildim.

Zamanla içimin iyi tanıdığı parçaları müziksiz kalınca kendi kendime dinlemeyi öğrendim. Yolda giderken alnımı yukarıya kaldırır, gözlerimi biraz kısar ve dinlemeye başlardım.

Asıllarını dinlemeye dinlemeye bu yeteneği kaybettim.

YAZMAYA başlamadan birkaç gün önce karışık, sinir bozucu sesler işitmeye başlıyorum. Orkestranın konserden önce günlerce süren bir akort faslını düşünün. Yazmaya başlayınca müzik belirir. Fonda.

(…)

Cahit Zarifoğlu

1. Günümüzde hikâye veya modern hikâye türü, Batı'da 19. yy.da, Türk edebiyatında ise 19. yy.ın sonlarında şekillenip bağımsız bir edebî tür hâline gelmiştir. Modern hikâyenin doğuşunda, süreli yayınların (gazete, dergi) önemli bir etkisi vardır. Özellikle 1947-1957 yılları arasında çıkarılan *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi* hikâyecilere geniş imkânlar sağlamıştır.

O dönemde birçok sanatçının ilgiyle takip ettiği ve yeni yetişen hikâyecilere yön vermiş ve çok popüler olan bu derginin editörlüğünü yaptığınızı düşünün. Buna göre,

a) Cahit Zarifoğlu'nun *Sizi Görmeliydim* hikâyesine derginizin seçki bölümünde yer verir miydiniz? Niçin?

b) Derginizde, okuduğunuz hikâye ile ilgili Cahit Zarifoğlu'yla bir röportaj yapılmış olsun. Bu röportajda hangi soru sorulmuş ve Cahit Zarifoğlu bu soruya ne cevap vermiş olabilir?

Soru:

Cevap:

c) Cahit Zarifoğlu, derginizde genç bir hikâyeciye "Yazdığın hikâyelerin gerek dilindeki gerekse genelindeki ihtiyarlığı aşabileceğini sanıyorum…" şeklinde başlayan açık bir mektup yazmıştır. Mektubundaki bu cümle ile genç hikâyeciden ne istemiş olabilir?

ç) Derginizi takip edenler farklı anlayışta yazan hikâyecilere rastlamışlar mıdır? Niçin?

d) Derginizin eleştiri köşesinde, o dönemin usta hikâyecileri ve okuyucuları tarafından aynı konuyla ilgili eleştiriler yayımlanmıştır. Sizce hangi konuda derginizi eleştirmiş olabilirler?

e) Derginizin özel sayısı için okuyucularınız, şimdiye kadar aldığınızdan çok daha fazla teşekkür mektubu göndermiş olsun. Bunun nedeni ne olabilir?

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

2. ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım A.2.3: Metnin tema ve konusunu belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Bir Kişi Değişir Dünya Değişir**	25 dk.
Amacı	Metnin temasını, konusunu belirleyerek toplumdaki diğer bireylerin haklarına saygı duymanın önemini fark edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kente İnen Kaplanlar

Bir süredir sık sık o yüzlerle karşılaşıyordum. Olur olmaz yerde göz göze geliveriyorduk. Bir ürperme sarıyordu sırtımı. Önceleri neden ürperdiğimi, ürpermelerimin bu karşılaşmalarla ilgili olduğunu anlayamıyordum.

Daha bu yılın içindeydi. Bir gün, bir caddede yaya geçidinin iki yakasında kümelenmiş, yeşil ışıkların yanmasını bekleyenler arasındaydım. Alış verişten dönen, çocuklu, gebe kadınlar; elleri kolları paketlerle dolu kapıcılar, itişip kakışan öğrenciler, sarmaş dolaş çiftler, birbirinin elini bırakmayan ürkek, yaşlı karı kocalar. Tümümüz, ışıkları, caddeden akıp giden araçları gözlüyorduk.

Caddeye sarı ışıklar yandı. Son arabalar önümüzden kaydılar. Işıklar kırmızıya döndü. Akıntı kesildi. Yaya geçidinin yeşilleri yanınca, acınacak bir acelecilikle, birbirimizden kopmamaya çalışarak, karşıdakiler bize, biz karşı kaldırımdakilere doğru atıldık. Öndekiler daha ikişer adım ya atmış ya atmamışlardı ki, kocaman spor bir araba, kırmızı ışıklara falan kulak asmadan, sağ sol şeritlerde duran araçların arasından fırladı, üstümüze yürüdü, topumuzu darmaduman etti. Kaçıştık: "Ayy, gidiyordum!"
(…)

Arabadaki, iki yanından bağrışanlara, anlamadığı bir dilden konuşuyorlarmış gibi, çok kısa birer bakış attı. Bakışları bana da değdi geçti. Sırtım ürperdi. Adamı birden tanıyorum sandım. Bomboş, acımasız bakan gözler, yuvarlak basık kafatası, kısa iri delikli burun, burnun iki yanından inen derin yanak çizgileri, bütün çeneyi dolanan genişlikte, sert ince dudaklı ağız… Evet oydu! Son günlerde sık sık karşılaştığım, göz göze gelince sırtımı ürperten yüz. Sırtımın ürpermesinden bile tanıyabilirdim onu. Kaçışıp dağılanlar yeniden bir araya gelip karşıya geçerken, iki yanımdakilere, ben bu adamı tanıyorum, hep böyledir, her zaman yaptığı iş bu! der gibi bakıyordum.

Önümde yürüyen bir delikanlı kız arkadaşına, "kaçışmayacaktık" dedi. "Ezilirdik!"
(…)

O arada birinin, iyi ki toktu, dediğini duydum. Evet, iyi ki toktu! Nedenini bilmeden doğruluğunu sezdim bu sözün. Bu sözle, nereden tanıdığımı daha iyi hatırlayacak gibi oldum adamı. Karşı kaldırımda, bir süre, bu sözle gördüğüm yüzü birbirine vurarak yürüdüm. Adamı nereden tanıdığımı, hep böyle olduğunu nereden bildiğimi tam olarak çıkarmaya çalıştım. Sonunda kaldırımın kalabalığı, vitrinler, dikkatimi dağıttı, kesin bir sonuca varamadım.
(…)

Bir lokantada hesabı istedim. Şişirilmişti. Yemediğim bir sürü şey vardı pusulada. Fiyatları listeyi tutmuyordu. Garsona söyleyecek oldum. Gitti, az sonra yanında iri kıyım iki arkadaşı ile geri geldi. Ödeyeceksiniz! dedi. Gözlerine bakınca hemen anladım. Üçü de onlardandı!

Mahallemizin bunca yıllık kasabı, bakkalı bir gece yok oldular. Ertesi gün yerlerini başka bir kasapla başka bir bakkal aldı. Her gün aldığım peyniri, ekmeği, eti daha eksik tartıyorlar, her gün fiyat artırıyorlardı. Neden? diyemiyordum.
(…)

Necati Cumalı

1. a) Necati Cumalı, hikâyesinde kırmızı ışıkta spor arabasını yaya geçidindeki yayaların üzerine umursamazca süren bir kimseyi betimlemiştir. Bu kişi anlatıcıya niçin tanıdık gelmiş olabilir?

b) Arabadaki kişinin bu hatayı dalgınlıkla yaptığını farz ediniz. Hikâyenin ilgili paragrafını buna uygun biçimde değiştirerek yeniden yazınız.

2. Sizce yazar hikâyeye niçin *Kente İnen Kaplanlar* adını vermiş olabilir?

3. Necati Cumalı, bu hikâyesinde kent yaşamında yer alan kimi insanların duyarsızlaşabildiğine değinmiştir. Yazara umutlanmasını sağlayacak olumlu bir bakış açısı kazandırmak için neler söylemek isterdiniz?

4. Kent yaşamında bir kimsenin diğer bireylerin hâlinden anladığı insancıl bir tutumu, bir durumu veya olayı öyküleştirdiğiniz bir metin oluşturunuz.

5. "Dünyayı değiştiremezsiniz, sadece kendinizi değiştirebilirsiniz."

Bu ifadedeki düşünceye katılır mısınız? Niçin?

Hazırlayan: *Melda HÜR*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.4: Metindeki çatışmaları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Hayatımız Çatışma	25 dk.
Amacı	Metindeki çatışmaları tespit ederek bu çatışmaların toplumsal boyutunu değerlendirebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Gül Yaprağının Pembe Sesi

Biliyorum. Herkes sözünü ediyor o görkemli, pahalı otelin. Evet, güzel bir koya kurulmuş. Yadsıyacak değilim. Ama ben, kayalık denizi severim. Bir kayadan öbür kayaya yüzmeli insan.

Kıyıdan en uzak olanın üzerine çıkar otururşun.

Denizin ortasındasın. Bir sen, bir deniz. Herkesten uzak.

İçin kıyım kıyım kıyılır. Geçmiş yazları düşünürsün. Hep bir arada olduğunuz, çocuklarınızın küçücük olduğu, paranızın olmadığı, ucuz pansiyonlar aradığınız o coşkulu yazlar.

Ankara'dan sonra deniz kenarı çok başka güzellikler düşletirdi sizlere. Bir avuç su görseniz derya, deryayı görünce, Milat'tan önce, Milat'tan sonra, Antik Çağ, tiyatro, kazılar, mozole… Özgürlük avucunuzda (sanki), yürekleriniz aşkla dolu…

Şimdi yaşlandınız. Yaşamak gene çok güzel. Ne ki, zorlaştı. Onlar için büsbütün zor. Açık havadan, doğadan, güneşten uzak yaşıyorlar. Yaşamayanların anlayamayacağı o mekânın bir başka zamanı içinde.

Hepiniz birbirinizi seversiniz. Tanısanız da tanımasanız da. Bu, başka türlü bir sevgidir. Bu, sevginin yitirilmemesi isteğinde birleşmenin sevgisidir. Özetle istenen bu değil mi? Sevmek değil mi? Ancak sevince başlamaz mı, insanla, yaşamla ilgili en küçük birimden en büyüğüne doğru açılan anlam! İncindi bizim kaba ellerimizde.

Denize bakar kalırsın, içinde acıların en zor anlatılanı. Çaresizliğin sıkıntısıyla yüreğin daralır.

Sonunda (her şeye karşın) başına güneş geçmesin diye dalarsın suya. O kaya senin, bu kaya benim, bu kaya yassı kaya, şu kaya sivri kaya derken kıyıya çıkarsın.

(…)

Ben, yandaki ucuz kamp yerinin çakıllı kıyısına çıkıyorum. Havlumla sepetim de orayı kendilerine daha yakın buluyorlar. Yüzükoyun yatıyorum. Kimseler yok. Uzaktan gelen gülüşmelere, acemi sörfçülerin çığlıklarına dalıyorum. Uzun yüzünce yoruluyorum. Uyukluyorum bile bazen.

(…)

Ben bu yeni kuşağı ilgiyle izliyorum. Anlamasına çok iyi anladığımı sanıyorum da buralara nasıl geldiler ona şaşıyorum. Bu insanca ilişkileri, ne zaman, nerelerden edindiler; bunca yozluğun, karışıklığın içinde. Nasıl böyle arı, böyle dost, böyle insan kalabildiler.

Onlara bunları soramam. Beni yaşlı bulurlar sorumda. Çekiniyorum. Görünüşüm yaşlı ama aklımda onların can dostu olduğumu ne bilsinler.

Nezihe Meriç

1. Anlatıcı, kayalık bir denizin sakinliğini ve yalnızlığını görkemli ve pahalı bir otele tercih etmektedir. Anlatıcının görkeme karşı sadeliği tercih etmesinde sizce neler etkili olmuştur?

2. *İçin kıyım kıyım kıyılır. Geçmiş yazları düşünürsün. Hep bir arada olduğunuz, çocuklarınızın küçücük olduğu, paranızın olmadığı, ucuz pansiyonlar aradığınız o coşkulu yazlar.*

   Metinden alınan bu cümlelerde insanın geçmiş günlere olan özlemi anlatılmaktadır. Geçmişe özlem insanların yaşadığı bir çatışma olabilir mi? Bu çatışmayı her insan yaşar mı? Görüşlerinizi açıklayınız.

3. Metinden alınan *Ankara'dan sonra deniz kenarı çok başka güzellikler düşletirdi sizlere.* ifadesine katılıyor musunuz? Yaşadığınız şehri başka bir şehirle kıyasladınız mı hiç? Görüşlerinizi sebepleriyle yazınız.

4. *Özetle istenen bu değil mi? Sevmek değil mi? Ancak sevince başlamaz mı, insanla, yaşamla ilgili en küçük birimden en büyüğüne doğru açılan anlam! İncindi bizim kaba ellerimizde.*

   Metinden alınan bu ifadelerde sevginin elimizde incindiği anlatılmış. Bu durum, toplumumuzun yaşadığı bir çatışma olabilir mi? Siz bu konuda neler düşünüyorsunuz? Açıklayınız.

5. Çatışma yaşadığınız herhangi bir durumda bu çatışmayı çözmek için neler yaparsınız? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Nurgül GÜVEN*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.4: Metindeki çatışmaları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Empati Çatışmayı Bitirir	25 dk.
Amacı	Günlük hayatta karşılaşılabilecek çatışmalara çözüm üretebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kalıt Paylaşımı

(…)

Deniz kıyısındaki bu balıkçı köyünde bir marangoz vardı. Marangozun o günün ve köyün koşullarına göre iyi sayılabilecek bir işliği, işliğinde yeterince araç gereci, hızarı bulunuyordu. İkindi üzeri öğrencileri evlerine yolladıktan sonra doğru oraya giderdim… Nedeni, bir kez marangoz güzel konuşan, doğru bir adamdı; ikincisi, benim tahta işlerine tutkum vardı. Hem marangoz Kerem'le konuşuyor hem de eşya kutusu, çerçeve gibi şeyler yapıyordum. Marangoz Kerem, kendine yoldaş olduğuma hem seviniyor hem de bana yardım ediyordu.

Marangoz Kerem, okuma yazmayı kendi kendine öğrenmişti. Güzel düşünen, yeni düşünenlere açık biriydi. Bana dünya olaylarını, özellikle tarihsel konuları sorardı. Arada bir, "Hep ben öğretecek değilim, sen de öğret bir şeyler" diyerek bana takılır, beni onurlandırmak isterdi. Sonra eklerdi: "Sana öğrettiğim tahta işleri çok önemli değil, yaşadığımız ve yaşamakta olduğumuz olaylardan ders çıkarmak önemli. Yalnız, öğrencilere öğretmelisin, bilmeyenlere de yardımcı olmalısın!" Yüzüme gülümseyerek bakar, sorular sormaya başlardı: Dünyanın oluşumu, ülkeler arasındaki savaşlar, bölüşüm kavgaları. En çok da İkinci Dünya Savaşı'yla ilgili sorular. Aramızda otuz yaş fark vardı. O ellisinde, ben yirmimdeydim.

(…)

Bir gün yine böyle konuları konuşurken Kerem Usta, "Bizim vergilerimizle devlet sizleri yatılı okulda okuttu" dedi. Bir süre durduktan sonra söylev çeker gibi konuşmasını sürdürdü: "Barındığınız yapıların yapımında kullanılan çimento, kireç, taş, tuğla, tahta gökten inmedi. Bu ülke insanlarının verdiği vergilerle edinildi. Bunlardan yararlandınız.

(…)

Tarımcılar hayvanların, doktorlar insanların nasıl sağlıklı yaşayacağını öğretmeli insanlara. Sözgelimi sen, geceleri de halkı eğitmelisin, okutmalısın. Dahası, köyde insanlar arasındaki kavgaların nedenlerini araştırmalısın, engel olmaya çalışmalısın…" diyordu ki söylevini birden noktaladı, çünkü dokuz on kişi bir kayığı omuzlamış geliyordu… Onlara baktı şaşkın şaşkın. Gelenler işliğin önünde kayığı omuzlarından indirdiler. Biri "Kerem Usta, bu kayığı enlemesine ortadan hazırla kes!" dedi. Kerem Usta iyice şaşalamıştı. "Delirdin mi sen?" dedi. Bir başkası, "Evet, keseceksin!" dedi sertçe. Kerem Usta "Kesemem" dedi. İkisi de üsteledi: "Paranı alacaksın, niçin kesmiyorsun?" diye. Kerem usta "Bakın" diyerek söze başladı; "Konuyu biliyorum. Duydum. Ata andacı, ata kalıtı kayık sizin düşündüğünüz gibi, ortadan ikiye bölünerek bölüşülmez. Kayığın ederinin yarısını biriniz öder. Kayığı da alır! Kayığı ortadan kesmekle ne kazanacaksınız? Öfkeyle kalkan zararla oturur demişler. Siz bunu yapıyorsunuz. Yapmayın!" İkisi de, "Keseceksin!" diye diretti. Biri, daha çok sinirliydi, ekledi: "Emeğini almayacak mısın? Sen emeğinin karşılığını al! Akıl ver demeye gelmedik buraya." Öbürleri sessizdiler. Kerem Usta, onlara döndü, "Siz ne diyorsunuz?" diye sordu. Biri, "Biz çok uğraştık anlaştıramadık. İki kardeş de diretti…" dedi. Bir başkası, "Baltayla keseceklerdi. Bari tavuk kümesi yapın. Ata andacı, ata kalıtı evinizin önündeki tavukları barındırsın deyince baltayla kesmekten, parçalamaktan vazgeçtiler de getirdik." Kerem Usta, iki kardeşe döndü, "Temel Reis, Salih Reis! Yapmayın. Ayıp!" der demez, ikisi de birden, "Kerem, senden öğüt almaya gelmedik." dedi.

(…)

Behzat Ay

Kelime Dağarcığı

andaç: Yadigâr. **kalıt:** Miras.

1. Okuduğunuz metinde marangoz, miras için tartışan kardeşlere bir çözüm yolu sunmuş ancak kardeşler bunu kabul etmemiştir. Kardeşler arasındaki çatışmanın ortadan kalkması için nasıl bir çözüm önerirsiniz?

2. Okuduğunuz metinde aralarındaki çatışma nedeniyle marangoza *Kerem, senden öğüt almaya gelmedik.* cümlesini söyleyen kardeşlere karşı marangoz nasıl bir davranış sergilemiş olabilir?

3. Hikâye, yaşanan ya da yaşanmış olma ihtimali olan olayları anlatan edebî türdür. Buradan yola çıkarak okuduğunuz hikâyedeki gibi gerçekten böyle bir çatışma yaşanmış olabilir mi? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

4. Elinizde bir yetki olsaydı miras nedeniyle kardeşler ve akrabalar arasında çıkan çatışmaları önlemek için neler yapardınız?

5. Okuduğuz metinde geçen *Öfkeyle kalkan zararla oturur.* atasözünü metindeki çatışmayı göz önünde bulundurarak yorumlayınız.

Hazırlayan: *Cüneyt ZÜHRE*

2. ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım A.2.5: Metnin olay örgüsünü belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Olayların Akışını Değiştiren Unsurlar**	25 dk.
Amacı	Metindeki olaylarda geçen veya olaylara konu olan unsurlarda yapılacak değişikliğin, metnin olay örgüsüne etkisini kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Şeker Kutusu

"İndir!" dedi. "Ne kadar kutun varsa indir!"

Şekerci kalfası, üzeri çiçekli, içi dışı kadifeli, iç kapağının ortası aynalı, pırıl pırıl selofanlı ne kadar kutu varsa, serdi tezgâhın üstüne. Ali Yılmaz, iç kapağı aynalı kutuyu kestirmişti gözüne:

"Ne kadar şeker alır bu kutu?" diye sordu.

"Bir kilo alır! Karışık mı yapalım?"

"Karışık. Biraz çikolatalı, biraz bademezmeli… Altına da bir sıra lokum, fıstıklısından! Anlıyorsun ya! Temiz bir şey olsun!"

Şekerci, yirmi yaşındaki bir delikanlının böyle bir kutuyu kime göndereceğini kestirmişti çoktan.

Ali Yılmaz, "İki kat kâğıda sarın kutuyu!" dedi. "Şıklığı dışarıdan belli olmasın."

Bu biraz da onun sıkılganlığını gösteriyordu. Sardı sarmaladı, sırmalı iplerin düğümlendiği yere de firmanın yaldızlı etiketini yapıştırdı. İki kat kâğıda sardıktan sonra, "Buyrun!" dedi. "Kime verirsen ver, mahçup olmazsın! Haydi güle güle!"

(…)

Çiçekçinin önünden geçerken, birden daldı içeri. "Karanfil!" dedi. "On tane kadar kırmızı karanfil… Bir sıra da kenarlarına beyazlarından!"

Çiçekçi, karanfilleri jelatin kağıdına sardı güzelce, tutuşturdu eline. Hiç düşünmemişti çiçekleri nasıl götüreceğini. Utanırdı böyle şeylerden. Bir Bayram gazetesi aldı, koydu çiçeklerin arasına.

(…)

Dokundu Sevgi'nin kapısındaki zile… Ev, tıklım tıklım misafirdi, bir yılgınlık çöktü içine. Elindekileri kapıdan verip gitse, ne iyi olurdu! İster istemez girdi içeri, merdivenleri çıktı. Çiçekleri uzattı nişanlısına. Çiçekler, şeker kutusundan daha çok ilgilendirmişti Sevgi'yi. Kutu çifter çifter sarılı olduğu için, ne biçimi belli oluyordu ne içindeki aynası. "Hele kâğıtları bir sıyırsın!" diye düşündü. "Bayılır o zaman!"

Tam yirmi lira yalnız kutusuna vermişti. Lacivert kadife kapağın içinde, yürek biçimi pırıl pırıl bir ayna vardı ki, hele bir açsın kutuyu!

Büyüklerin elini öptü sıradan. Geriye kalanlarla tokalaştı. Sevgi'nin uzattığı şekere parmakları titreyerek uzanırken keskin bir arpej kokusu, fırıl fırıl döndürmüştü başını. Çok oturmadı, kapıdan çıkarken rahat bir soluk almıştı. Ne olursa olsun büyük bir yük kalkmıştı üzerinden.

(…)

Rıfat Ilgaz

Kelime Dağarcığı

selofan: Selülozdan yapılmış, ince, saydam, ambalaj yapımında kullanılan tabaka.

1. Hikâye türünün önemli unsurlarından biri olan olay örgüsü, belli bir konu çevresinde gelişen birden fazla olayın, sebep-sonuç ilişkisine bağlı bir biçimde oluşturduğu yapısal bir bütündür. Bir metinde yer alan kişi, zaman, yer ve olayların oluşmasındaki sebep-sonuç ilişkilerinden bir veya birkaçı değişirse bu durum, metnin olay örgüsündeki akışı da değiştirir.

Örneğin okuduğunuz metinde sözü edilen Ali Yılmaz, bir bayram sabahı nişanlısının evini değil de hasta bir yakınını ziyaret edecek olsun. Buna göre;

a) Şeker kutusu ve içindekilerde değişiklik olur muydu? Niçin?

b) Aynı çiçekleri mi seçerdi? Niçin?

c) Ziyaret edeceği mekânda ne gibi değişiklikler olurdu? Değişebilecek mekânı betimleyiniz.

ç) Ali Yılmaz'ın ruh hâlinde ne gibi farklılıklar olurdu?

d) Metinde yazar, Ali Yılmaz için kullandığı *Ne olursa olsun büyük bir yük kalkmıştı üzerinden.* ifadesini değiştirir miydi? Niçin?

e) Yukarıdaki sorulara verdiğiniz cevaplar doğrultusunda oluşan metnin yeni olay örgüsünü şemalaştırarak yazınız.

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.5: Metnin olay örgüsünü belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Hikâyedeki Olayların İçindeyim	25 dk.
Amacı	Olayların birbirleriyle ilişkisini ve sıralanışını (kurgulanma) belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Saatlerin Tıkırtısı

Tabelâcı dükkânının önünde yaş yaş, kurusunlar diye duvara dayanmış iki levha vardı. Baktım birinde "Saatçi A. Yayladan" yazılı. İçimi bir hüzün bürüdü. Karşıdaki saatçinindi bu levha, sormuş öğrenmiş gibi biliyordum bunu. Küçücük dükkânın önünden her geçişimde hep aynı hüzün kaplardı içimi. Bütün gün orada oturan benmişim gibi. Yolun çarşılığından kurtulup evlerinin başladığı ucundaydı dükkân. Daracıktı. İçi karanlıktır diye düşünürdüm. Saatçinin hikâyesini yazmak istiyordum.

Karşıya geçtim. Saatçinin kapısındaki cama dayadım burnumu, içeriye baktım. Loştu. Saatçi bir masanın ardında oturuyordu. Gözlüklüydü. Bıyıksız oluşuna şaştım. Kafamdaki bıyıklıydı. Gözlüklerinin üstünden dik dik bakıyordu bana. Hoşuma gitti. Çekildim. Başka biri olsaydım belki dükkâna girer, saatimi çıkarır, "Usta, günde üç dakika geri kalıyor bu," derdim. O saati ayarlarken ben dükkânın girdisine çıktısına bakardım. Birkaç soru da sorardım saatçiye. Hikâyenin olayı daha baştan kafamda hazır olurdu.

(…)

Ben saatçiye soru sormak gereğini de duymuyorum. Yalan söyleyeceğini biliyorum. "İşler nasıl ustam?" desem gözlüklerinin üstünden kuşkuyla bakar bana. "Kim bu herif? Neden soruşturup duruyor? Vergimi arttırmak için mi gönderdiler bunu?" diye düşünür. "Kötü, kötü," der. Ne soracağım ona? Evli olduğunu, çocuğu olmadığını, çocuk istemediğini de biliyorum. Bütün uyanık düş görenler gibi o da az bencildir. Dükkânın içini göreceğim de ne olacak? Duvarlarda durmadan işleyen saatler asılı olduğunu bilmek bana yeter. Adını da bilmek istemiyorum. Soyadıyla dükkânı arasındaki karşıtlık içimi burkuyor. İzmir fuarındaki sırtlanı düşünüyorum. Kafesinin beton tabanı çepçevre aşınmış; gezinmekten. Aşınan yer kafesin en uzun yolu. Adını öğrenmekten korkuyorum. Tabelâcının önündeki levhada. "A. Yayladan" yazılı. "Ali ya da Ahmet'tir" diyorum içimden.

(…)

Bir delikanlı masanın önünde oturmuş patates soyuyordu. Erkendi. Başka kimse yoktu içerde. Bu çocuk aşçının çırağı olacaktı.

"Merhaba!" dedim.

"Merhaba."

"Saatim bozuldu da. Şu karşıki saatçiye yaptırmak istiyorum. Bir sorayım dedim. Nasıl adamdır, ha? İçinden bir parçasını çalmasın?"

"Yok abi," dedi, "öyle adam değildir o. Korkma."

(…)

Sokağa saptım. Baktım sağımda bir ayakkabı onarıcısının dükkânı vardı. İçerisi görünmüyordu.

(…)

Yusuf Atılgan

1. Metinden alınan *Birkaç soru da sorardım saatçiye. Hikâyenin olayı daha baştan kafamda hazır olurdu.* cümlelerinden yola çıkarak yazarın aklındaki hikâyede yer alan olay hakkında neler söyleyebilirsiniz?

2. a) Hikâyedeki olay örgüsünde de görüldüğü gibi yazar saatçiye karşı bir ön yargıya sahiptir. Sizce bu ön yargının sebebi ne olabilir?

b) Saatçiye karşı oluşturduğu ön yargıyı değiştirmek için yazara neler söylerdiniz?

3. Okuduğunuz metindeki olay örgüsünden yola çıkarak saatçide oturan bir müşteri olsaydınız saatçi ile aranızda nasıl bir konuşma geçerdi? Yazınız.

4. Okuduğunuz hikâyede yazar ile saatçi yer değiştirseydi hikâyenin olay örgüsünde ne tür değişiklikler olurdu?

5. Metinden alınan *Baktım sağımda bir ayakkabı onarıcısının dükkânı vardı. İçerisi görünmüyordu.* cümlelerinden yola çıkarak ayakkabı onarıcısı hakkında bir paragraflık olay örgüsü kurgulayınız.

Hazırlayan: *Cüneyt ZÜHRE*

2. ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım A.2.6: Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Üç Kuşağın Gözünden...**	25 dk.
Amacı	Metinde geçen şahısların özelliklerini tespit ederek bu şahısların diğer şahısları ve olayları nasıl etkilediğini belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Şarkısız Gecelerin İlki

O sabah yalnız Sarıkum'a yağmur yağmış. Bunu çok sonra öğrendim.

Bizler için, bütün öteki günlerden biraz değişik bir gün olmuştu bu. Serindi, sıkıcıydı. Sarıkum, aylardan beri ilk olarak yağmuru koklayabiliyor, emebiliyordu.

O gün yalnız ninem vardı evde. Onun saçımı başımı kurulayışı, annemin paylamasından da daha sert gelirdi bana. Sert gelirdi ya, beni tartaklayacak elin, yalnız onun eli olmasını isteyecek kadar da severdim onu.

Fikret sünnet olalı bir hafta olmuştu ancak; gözümde birden büyümüştü ama bu birkaç gün içinde; büyümüş, çok büyümüş, koskoca bir adam olmuş gibiydi. Oysa bizi hiç düşündürmemişti aramızdaki yaş farkı; onunla konuşurken, altı yılı hiç getirmemiştim aklıma, o güne kadar...

Ninem ağır ağır yukarı çıkarken, Fikret beni yan odaya çekti. Kapıyı kapar kapamaz yere çömeldi, karyolanın altından, kırmızı lokomotifin, yeşil vagonların, parlak çelik rayların dolduğu oyuncak kutusunu çekti. Trenle oynamak benden çok onun hakkı gibi gelirdi bana… Babası, Sarıkum istasyon şefiydi çünkü.

Birden rahatlamış olduğumu hâlâ hatırlarım. Bir haftalık büyüklüğü savrulup gitmişti Fikret'in. Keyfim yerine geldi, oyuna daldık.

Oynamaktan yorulunca yere yatıp kitap okuduk. Odaya dolan güneş bizi, daldığımız uzak adalardan güçlükle getirdi Sarıkum'a. Ama kimse tutamazdı bizi artık. Gene de, ninemin bizi salıvermesini beklemiştik ya sokak kapısının önünde...

(…)

Yanımıza geldiklerinde, Çetin, hepimizi birden kucaklayacakmış gibi bir hareketle "Alman orduları Polonya'ya girmiş," dedi. Ses çıkmamıştı bizden, gene de çıkmadı. Metin bisikletini, o irikıyımlığına yaraşan bir sertlikle Çetin'in eline tutuşturarak bize daha da yaklaştı, eli belinde "Harp başladı demek istiyoruz, anladınız mı?" diye savurdu. "Babam radyodan biliyor…"

Sarıkum'da o zamanlar bir onlarda bir de Çuhacı'ların takım taklavat doluştukları meşhur oniki odalı evde radyo vardı. Bu evlerin ikisi de demiryolunun öte yanındaydı. Çetin'le Metin'in böbürlenişini haklı görürdük bu yüzden. Annem babam bile onlara sık sık "misafirliğe" değil de "radyo dinlemeğe" giderlerdi.

(…)

Harp başlamıştı... Hani tarih kitaplarında gördüğüm, atların, mızrakların biribirine girdiği, ölülerin yerlerde yattığı resimlerdeki gibi…

Fikret'e baktım. Susmuştu o. Sonra bana bile bakmadan istasyona doğru uzaklaşmağa başladı. Durgundu, yolda yürürken bile. Koşardı oysa her zaman. Metin'lerse, evlerinde bundan dolayı hiç de üzüntü duyulmuyormuş gibi konuşmuşlardı, her zamanki hâlleri vardı üstlerinde, içlerinde… Anlayamıyordum. Eve koştum.

Ninem oturma odasındaki sedire uzanmıştı. Koşup tepesine dikildiğimi, ikizlerle ötekilerden duyduklarımı bir solukta anlattığımı hatırlarım.

(…)

Bunları söylerken bakmamıştı yüzüme. Kızmışa da pek benzemiyordu ya; gözleri yaşarmıştı yalnız.

(…) Almanları annemin de sevmediğini biliyordum. Çok sonra öğrenecekmişim nedenini. Dayımın genel savaşta ölümünü onlardan bilirlermiş...

(…)

Neden sıkıldığımı bilmiyordum. Bahçe kapısından nineme gözükmeden kaçtım bostanların içine doğru.

Kimseleri görmek istemiyordum. Harpten korkmuyordum ama, kötü bir şeydi muhakkak. Sıkılıyordum. Saatlerdir görmediğim Fikret'i bile çağırmadım yanıma.

(…)

Hava birden karardıydı sonra. Böcek sesi her yanı kaplıyordu. Yaprakların arası sıcak, yapışkandı. Annemle babamın gelişi yakındı herhalde. Uzaktan bir tren sesi geliyordu. Bir ağacın dibine çömelip beklemeğe koyuldum. Dalmışım. Babamla annem duruyordu tepemde. Kalktım. Birden, babama harbi anlatmağa başladım. Durdum sonra. O konuşsun istedim.

Bekledim, konuşmadı. Çayırdan konuşmadan geçiyorduk. Annem, evin kapısında durup bize el sallayan nineme doğru hızlı hızlı yürüdü. Babam o zaman konuştu: "Korkacak bir şey yok oğlum, diyordu, her harp istiklâl harbi olmaz. Güç bir şeydir harp. Geçer ama..." Sustu sonra. Korkmadığımı anlatamadım. Eve girerken ninemin elini öpmüştü babam. Yapmazdı bunu her zaman...

Bir şey takılmıştı aklıma, ne olduğunu bir türlü bulamıyordum. Hatırlarım, uyumadan önce, uykunun mor aydınlığı içinde birden bunu çözdüğümü: Babam, eve girdiği andan beri şarkı söylememişti o gece, ilk olarak...

Bilge Karasu

1. Anlatıcının gözünden aktarılan bu hikâyede anlatıcı ile Fikret, aralarındaki yaş farkına rağmen iyi arkadaşlardır.

a) Onları arkadaş olarak bir arada tutan yönler nelerdir?

b) Arkadaşlık ilişkilerinizi yakın arkadaşlarınızla benzerlikleriniz ve farklılıklarınız bakımından yorumlayınız.

2. Okuduğunuz metindeki üç kuşağı temsil eden kişilerin savaşa karşı düşüncelerini ve bu düşüncelerin altında yatan nedenleri metinde anlatılanlardan hareketle yorumlayarak aşağıdaki tabloda ilgili alana yazınız.

Anlatıcı	
Fikret	
Çetin ile Metin	
Anlatıcının babası	
Anlatıcının ninesi	

3. Okuduğunuz metinde anlatıcı, Çetin ile Metin'in böbürlenişinin çocuklar arasında haklı görüldüğünden söz etmektedir. Toplumda bu tür insanların kibirli tavırlarında karşılarındaki insanların da payı olabilir. Diğer çocukların onların böbürlenişine bakışı bu şekilde olmasaydı Çetin ile Metin'in davranışları farklı olabilir miydi? Yorumlayınız.

Hazırlayan: *Gülendam KARACA ÇETİN*

2. ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım A.2.6: Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Hikâye ve Kahramanlar**	25 dk.
Amacı	Öyküleyici metinlerde şahısların rol dağılımları ile olay akışını etkileyen fiziksel, psikolojik ve ahlaki özelliklerini tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kaybolmuş Akşam Alacaları

(…)

Elmas Nine'm, hâlâ seferberlik günlerinin insanıydı. Sıkıntılara alışmış olanların rahatlıkta yaşaması zordur. Kızgın gün altında tarlada çalıştığı, harman yerlerinin engin sarısı içinde düş kurduğu, cephelerden haber bekleyip yollara baktığı, Tekâlifi Milliye kanunu çıktığında bir çift manda ile cepheye bir şeyler taşıyıp durduğu günleri nasıl unutabilirdi ki? Nasıl? İçi köz gibi yanarak, dudakları, avuçları, tabanları çatlayarak sofaları adımlayan, emekleyen bebeklerine süt vermeğe koşuşunu, iniltili uykularını, uyuyamayan bedenini, kadınlığını unutmuş kuru kavruk bir saz halini almış bir bedeninin yorgunluk sızılarını nasıl unutsundu?

Dedemin cepheye gittiği günü ve ondan sonraki bekleyiş yıllarını, ninem bütün çizgileriyle hatırlıyordu… Dedem köyden ayrıldığında ninem gelin olduğu gün giydiği üç eteğini işte o kara sandığa katlayıp koymuştu. Genç askerler buğulu bir dağın ardında kaybolup gittikleri gibi köyde kadın sesleri çoğalmış, geceleri sönük fersiz pencereleri karanlıklar örtmüş, ölü zamanlara girilmişti artık. Köy dünyanın bir ucunda kalmıştı. Ninem, geceleri, pencere önünde karanlığı sırtına bürler, yüreğinin atışı saat rakkası gibi odada duyulur, Anaç Dağ'a doğru yüksek, ulu bir sesle ağlamak ister, sonra aklını yitirmekten korkup soluğunu, boğazındaki düğümlenmeleri çözmeğe, bastırmağa çalışırdı. Kimi zaman o tarladayken, terini sile sile veya bastonuna dayanıp da aşağı yoldan gelen kocamış birini görür, hemen o yana koşardı. "Dayı, emmi, cephelerden bir haber var mı, kurban olayım emmi?"

Cepheler, cepheler… Hangisindeydi onun Osman'ı? Şam'da diye işitmişti. Şam burdan çok uzak mıydı? Cephe dendi mi, bir ahiret günü karmaşıklığı geliyordu gözünün önüne. Şam nere? Şu dağın mı, bu dağın mı arkası? Kocamış kişiler, "Burdan epey ıraktır… Katar katar kara vagonlarla gidilir." diyorlardı.

(…)

Sonra askerler, cephelerden dönmeğe başlamışlardı. Evlerin o zamana kadar yanmayı unutmuş lambaları, artık güvenle gecenin siyahlıklarını aydınlatıp duruyordu. Ama Osman yoktu, dönmemişti. Elmas Nine'm, kuru bir kış dikenine benzemiş, nay gibi içi ahla dolu derviş gövdesini sürüyüp, oraya buraya seğirtip, "Benim erim çıkıp gelmedi Rabbim!" diye inildiyor, sızlanıyordu.

Anaç Dağ "Beri gel!" diye çağırıp duruyordu. Yumuşak dolgun eteğine, ana gövdesinin bir kıyısına çağırıyordu. Avutmak için… Varıp gidiyordu o da…

Sonra bir gün Anaç Dağ, kurt kuş hepsi birden seslendiler. "Osman geldi!" diye. Osman döndü. Dizinde bir mermi yarasıyla… Osman döndü… Bebelerin gül yüzleri açıldı. Kendi saz gövdesi dirildi, yeşerdi. Osman döndü…

(…)

Sevinç Çokum

Kelime Dağarcığı

nay: Oluk. **bür(ü)mek:** Örtmek, sermek.

1. Metinde Elmas Nine ile ilgili olarak verilenlerden hareketle Elmas Nine'nin kişilik özellikleri hakkında çıkarımlarda bulununuz.

2. *Kaybolmuş Akşam Alacaları,* torununun gözüyle bir ninenin geçmiş değerleri ele alınarak oluşturulan bir hikâyedir. Okuduğunuz metinde nine ile torunu arasında ilişki açısından kuşak çatışması, anlayış farklılığı var mıdır? Düşüncelerinizi metinden hareketle belirtiniz.

3. Anlatıcının *Sıkıntılara alışmış olanların rahatlıkta yaşaması zordur.* ifadesini metinden hareketle açıklayınız.

4. *Sonra bir gün Anaç Dağ kurt kuş hepsi birden seslendiler. "Osman geldi!" diye. Osman döndü. Dizinde bir mermi yarasıyla… Osman döndü…Bebelerin gül yüzleri açıldı. Kendi saz gövdesi dirildi, yeşerdi. Osman döndü…*

   Osman'ın dönüşüyle ilgili verilen ifadelerden yola çıkarak anlatıcının ruh hâli ile ilgili çıkarımlarda bulununuz.

5. Metinde Elmas Nine, Kuvâyi Milliye'ye katılmış, âdeta hayatın bütün acılarını yaşamıştır. Siz Elmas Nine'nin yerinde olsaydınız zorluklar karşısında aynı sabır ve olgunluğu gösterir miydiniz? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle belirtiniz.

Hazırlayan: *Nurcan BOZBIYIK*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.7: Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Benden Önce Benden Sonra	25 dk.
Amacı	Hikâyedeki mekân ve zamandan yola çıkarak bu unsurların insan ve toplum için önemini değerlendirebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Büyük Mağazada İşçiler

Duisburg şehrinin ortaları her nasılsa güneşliydi o gün. Aklı bozlu güvercinler, yerin beton kaplı yüzüne konmuşlar, didinerek, dürtünerek, yiyecek bir şeyler arıyorlardı. Ama bulamıyorlardı.

Dışı arı peteklerini andıran süslerle kaplanmış büyük Horten mağazası ile Şehir Kitaplığı, çok eski bir Anadolu deyimi ile birbirine üç adımdı. Aradan tramvay geçiyordu. Savaş öncesinin çançanlı tramvayları yoktu artık. Şimdikiler sessizce gelip "Cııızzzt!" geçiyorlardı. Metro yapımı, yerin altında, köstebek tünellerini andırır biçimde ilerliyordu.
(…)

Deli, acayip, ele avuca sığmaz bir değişmeyi yaşıyordu Duisburg. Yüz yıl öncesinin dar sokaklı, güzel, bir mahallesinden öbürüne yaya gezmelere gidilen şehri çoktaan uçup gitti. Walsum, Dinslaken birleşti. Krefeld, Rahm birleşti. Şehirden çıkmadan şehre giriyorsun şimdi. Üç kişiden birinin altında otomobil Bura Bochum, şura Oberhausen, ora Mülheim… Gelsenkirchen, Köln, Bonn üçer dörder şeritli, rahat otoyollarla hemen şuracıktalar. Duisburg'la Düsseldorf'u bağlayan yolda, pencereleri çiçekli evlere baka baka gidiyor, kıra bayıra ancak bir kez açılıyor.

Şehir kitaplığında görevli Anton Gebler, şimdi biraz yadsıyor, "Hayır, değilim!" diyor ama, yüzyıl öncenin Polonyalı maden işçisi Patowsky'nin soyundan geliyor.
(…)

İkinci Dünya Savaşı bitince başlayan yapım ve onarım işleri bir türlü bitmedi, bitmiyor şehirde. Büyük bankalar, sigorta şirketleri, iş hanları, oteller yapıldı. Kule gibi kat kat satış mağazaları, alt yollar, üst yollar açıldı. Gene de pat küt, haldur huldur yeni yapımlar, onarımlar sürüyor.

"Ömrümüz gürültünün, pisliğin içinde geçiyor!..." diye söylendi Anton Gebler. Üç gün önce televizyonda çevre kirlenmesi konulu yayını izlerken, dünyanın en kirli şehirlerini gösteren tabloya, uzağı gösteren gözlüğü takınarak dikkatle baktı.
(…)

Birinci katı bitirip Hazır Giyim, Kadın, Erkek, Yazlık, Kışlık bölümlerinin yerleştirildiği ikinci kattan inen çıkan merdivenlere yeniden baktı. Dünyanın elektriğini tüketen lambaların altında, evirip çevirip bakanların, satın alıp saldıranların arasında bıkıntıyla, üşentiyle yürüdü. Bir arka odada tek başına oturan arkadaşı Georg Bender'in kapısını şakadan vurup girdi. Bir hafta önce yirmi dördüncü yaş gününü kutlayan sekreter Monika telefonda not alıyordu. Sekreteri selamlayıp geçti.

Georg Bender, iç denetim işlerinin başındaydı. Kapalı devre çalışan bir televizyon donanımıyla yapıyordu bunu. Mağazada önemli önemsiz hırsızlık olayları olup duruyordu. Başında oturduğu denetim düzenine yirmi bir tane kamera bağlanmıştı. Bu düğmeyi, o düğmeyi açıp kapatıyordu.
(…)

Pazarcıklı Ökkeş'le Akyazılı Ergün de, bir yanı ucuz serüven romanları, bir yanı pahalı sanat kitapları, bir yanı tek boyda, boyada gezi kılavuzlarının yer aldığı Kitaplar köşesine o anda geldiler.
(…)

Fakir Baykurt

Kelime Dağarcığı

yadsımak: Yaptığı bir işi, söylediği sözü veya tanık olduğu bir şeyi yapmadığını, bilmediğini söylemek, yaptığını saklamak, inkâr etmek.

1. a) Metinden alınan *Deli, acayip, ele avuca sığmaz bir değişmeyi yaşıyordu Duisburg.* cümlesinden yola çıkarak şehrinizin mimarisinde değişiklikler yapmak isteseydiniz şehirde ne tür çalışmalar yapardınız?

b) Şehrinizde yaptığınız bu değişiklikler, insanların yaşayış biçimlerini nasıl etkilerdi? Sebepleriyle yazınız.

2. Şehrinizin zamanımızdan elli yıl önceki hâlinde mi, elli yıl sonraki hâlinde mi yaşamak isterdiniz? Düşüncelerinizi sebepleriyle yazınız.

3. Metinden alınan *Üç gün önce televizyonda çevre kirlenmesi konulu yayını izlerken, dünyanın en kirli şehirlerini gösteren tabloya, uzağı gösteren gözlüğü takınarak dikkatle baktı.* cümlesinden yola çıkarak sizce şehirlerdeki çevre kirliliğinin sebepleri nelerdir? Gerekçeleriyle yazınız.

4. *Pazarcıklı Ökkeş'le Akyazılı Ergün de, bir yanı ucuz serüven romanları, bir yanı pahalı sanat kitapları, bir yanı tek boyda, boyada gezi kılavuzlarının yer aldığı Kitaplar köşesine o anda geldiler.* Metinden alınan bu cümleden yola çıkarak böyle bir *Kitaplar köşesinde,* okuduğunuz kitaplardan hangilerinin bulunmasını isterdiniz? Niçin?

Hazırlayan: *Cüneyt ZÜHRE*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.7: Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Unutulmaz Mekânlar ve Zamanlar	25 dk.
Amacı	Metindeki zaman ve mekân unsurlarını tespit ederek bunların metne katkısını belirleme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Bağbozumu

Çocukluğumuzda eşsiz bağbozumlarını yaşardık. Ekim ayı, kasabamızın en güzel aylarından biriydi. Ne kışın dondurucu soğuğu, ne yazın kavurucu sıcağı vardır. Güneş parlak, gök açıktır. Rüzgârlar serin serin eser. Yağan yağmurlar, sürekli olmazlarsa, bahçeleri, bağları, evleri ve sokakları yıkayan, tertemiz yapan tabii bir banyodur, tabiatın sabah sabah duş alması gibi bir şeydir.

Bu ayda, bağlarda üzümler toplanır; pekmez, pestil, sucuk ve kesme gibi isimleriyle kış tatlıları yapılır, küplere doldurulur. Yaza kadar onlarla idare edilir.

Bağbozumu dolayısıyla diğer bütün kış hazırlıkları da tamamlanır. Büyük kazanlarda kavurmalar pişirilir. Pastırma yapılır. Bulgur, yarma, döğme, nişasta, tarhana, un hazırlanır. Sebzeler kurutulur. İplere dizili biberler haftalarca pencerelerde güneşe karşı konur. Turşu ve reçeller yapılırdı. Kısacası, kasım ayı girince kışa her şey hazır girilirdi.

O vakitler, yıl demek, kış demekti. Öbür mevsimler, geçim bakımından önemsenmezdi. Baharda süt, peynir, yumurta çıkar, çeşit çeşit kır bitkileri toplanır. Yaza doğru dut, kiraz, vişne gözükür. Yazın da kavun, karpuz her türlü yemiş ve sebze her yanı kaplardı. Kavun, karpuz çuvallarla, yüklerle alınırdı. (Taneyle ya da kiloyla alınacağı o gün söylenseydi, bu, o insanlarca kıyamet alameti kabul edilirdi herhalde). Hele üzüm çıktı mı, geçim daha da kolaylaşırdı.

Kışı da kurtaran yazdı o vakitler. Yazdaki o bolluk, o bereket. Yaz, hayatın ta kendisiydi. Kışsa, adeta, ölüm kadar ciddiye alınırdı.

Kışa, sanki uzun bir yolculuğa çıkılacakmışçasına ve çok uzaklara gidilecekmişçesine hazırlanılırdı. Sanki, kış gelince kapılar kapanacak, dışarıyla, dış dünyayla tam ilgi kesilecek ve bir daha, kapılar ancak güneş, yaz güneşi çıkıp ortalık ısınınca açılacakmışçasına telaşla ve en ufak bir ayrıntı unutulmaksızın -ve her evde de birbirinin tıpkısı- aynı şeyler hazırlanırdı. Bu yüzden, kış da kendine mahsus bir renk kazanırdı. Sıcak sac sobaların kıpkırmızı kesildiği, kilimler, halılar, minderler, yastıklar, sedirler, kalın perdeli kapılarla bambaşka görüntülü kış odalarında, geceleri, petrol lambasının ışığında, tatlıların da ayrıca tatlandırdığı çok farklı bir hayat vardı.

Fakat ben burada, şimdi, ne o, ölüme karşı koymak için bütün bir ömür yapılan ibadetlerin, edinilen din ahlakının törenlerine benzer bir ciddiyet ve sadakatle girişilen güz hazırlıklarını ne de içine girildiği halde içinde -biraz da vaktiyle yapılanların bir ödülü olarak- önceden kestirilemez bir mutluluğun tatlı hayalleri ve sevinçleriyle ruhu dolduran ölüm ötesi çehreli kış gecelerini anlatacağım. Onlar başlı başına konulardır.

Burda, bambaşka bir bağbozumundan bahsedeceğim.

İlkokulun beşinci sınıfına geçtiğim sene güze doğru kasabamıza yakın bir köye gittik. Babam, yan yana olan iki köyde birçok bağ kiralamıştı. "Bağın yüzünü almak" deniyordu buna. Baharda bağın yüzü alınır, sonbaharda artık ne üzüm geldiyse talihine. Yani anlaşma, bağın bir mevsimlik verimini devşirmek için olurdu. Babam ayrıca bir tüccarla ona pekmez gönderilmesi için anlaşmıştı.

(…)

Köylüler, köyde üzümleri topladılar. Bağlardaki taş teknelerde ezdiler, şıra yaptılar. Büyük kazanlarda kaynatıp pekmez yaptılar. Biz de köy evlerinde kaldık. Geceleri ocaklarında büyük büyük kütükler yakıyorlardı; öyle ısınıyorduk. Sabahları dağ havasıyla uyanıyorduk. Buz gibi sular içiyor ve üzümler yiyorduk.

Babam kasabada kalmıştı. Her şeyi köylüler yapıyordu. Pekmezleri tenekelere dolduruyorlar, sonra onları da kiralanmış bir eve depo ediyorlardı. Evin kapısında uydurma bir asma kilit vardı. Ama aslında ev açık gibi bir şeydi. Her şey itimada dayanıyordu. Böylece bal renkli üzüm gün ışığında koyulaşmış pekmeze dönüşüp tenekelere konmuş oldu. İşler bitince eve döndük. Ve biz okula başladık.

Pekmez tenekeleri geldi ve evimizin bir bölümüne koyduk. Kasabamızdaki normal hayatımız her zamanki akışına girdi. Kış geliyordu. Pekmezler gönderildi ve biz köyü, köylüleri, pekmezleri unuttuk.

Fakat kış ortasında aldığımız bir haber babamı ve dolayısıyla bizi çok üzdü. O kadar para ve emeklerle hazırlanmış o güzelim ve saf pekmezi sözde tüccar iyi bulmamış ve bir iki ay beklettikten sonra geri göndermiş. Güya satamamış onları. Orta yaşı geçmiş olan ve birçok acı ve tatlı günleri artık gerilerde bırakmış bulunan babam, bir umudun da yok olmasının kederiyle eve dönüyordu akşamları. Vaktiyle zengin olmuş, fakat sonra servetini yitirmişti. Son yıllarda girişilen her iş ya yarı kalmış ya da zararla sonuçlanmıştı. Bu pekmez işinden çok umutluyken o da sönen bir tatlı hayaldi artık. O bağbozumu, aile hayatımızın bir bağbozumuna dönüşmesini somutlaştırır, sembolleştirir gözümde. Sonraki yıllarda o köylerin ve bağların acı kaderlerinin hüzünlü hatırası, ailemizin sonbaharıyla birbirine geçer içimde.

Sezai Karakoç

1. Okuduğunuz metinde yazarın anlattığı gibi siz de çocukluğunuza ait, özlem duyduğunuz bir mekânı veya anı, bunların sizde bıraktığı izleri ifade ederek betimleyiniz.

2. Okuduğunuz metinde geçmişteki bazı geleneksel uygulamaların günümüzde değiştiğinden söz edilmektedir. Günümüzde var olan geleneksel unsurlardan hangilerinin zamana yenilmemesini istersiniz, bunun için neler yapılabilir?

3. Okuduğunuz metinde *Kış da kendine mahsus bir renk kazanırdı.* denerek zorlu kış şartlarının bile bir tadının olduğundan söz edilmektedir. Kişilerin iç dünyaları ve sahip oldukları yaşam şartları zamanı ve mekânı algılamasında etkilidir. Sizin için hangi mevsimin daha etkileyici özellikleri olduğunu sebepleriyle yazınız.

4. Okuduğunuz metinde yazarın başvurduğu zaman ve mekân unsurlarının metni yazma amacına katkısını yorumlayınız.

Hazırlayan: *Gülendam KARACA ÇETİN*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.8: Metindeki anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Yaşadığım Yer ve Bakış Açım	25 dk.
Amacı	Anlatıcının bakış açısından yola çıkarak anlatıcı ile ilgili çıkarımlarda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Bir Orman Hikâyesi

"Orman bizim her şeyimizdir delikanlı, anamız, babamız, evimiz…" diye, yanımda oturan bir ihtiyar anlatmaya başladı. Alacakaranlık gittikçe artıyordu. Güneş, aşağılarda uzanan ovadan tamamen çekilmişti. Yalnız arkamızdaki büyük ormanda, ağaçların üstüne atılmış kırmızı bir çuha gibi rüzgârla hafif hafif kıpırdıyordu. Biraz sonra büsbütün kayboldu. Ve o anda her şey değişiverdi. Şimdiye kadar yaşayan, kımıldayan, ses çıkaran ova artık ölüydü ve beyaz, ince bir sisle örtülmeye başlamıştı.

Buna karşılık orman canlanıyordu. Sabahtan beri ancak mırıltıları duyulabilen ağaçlar konuşuyorlar, bağırıyorlar, sallanıyor ve ellerini birbirlerine uzatıyorlardı. Yalnız ağaçlar değil, yerdeki otlar, kuru yapraklar, çalılar, ağaçların gövdesine sarılan sarmaşık soyundan nebatlar, hatta kahverengi mantarlarla koyu yeşil yosunlar bile canlanmıştı. Gürültülü bir kımıldama, bir ses kargaşalığı ormanın kenarlarından dışarı dökülüyordu. Arkamızda büyük bir şehir uyanıyor zannediyordum. Birden bir işaret almışlar gibi bu ahenge hayvanlar da karışıverdiler. Kuş haykırışları, ulumalar, acele koşan ayakların altında kırılan dalların sesleri birbirlerini kovalıyordu.

(…)

"Babalarımız dedelerimizden, biz de babalarımızdan ne gördükse onu yapıyor, tıpkı onlar gibi yaşıyorduk. Bundan memnunduk. Zaten yeryüzünde başka bir şeyin de olacağını bilmiyorduk ki memnun olmayalım."

(…)

İhtiyar, kolumu tuttu. Elleri titriyordu. Kendisine bir şey olmuş gibiydi. Küçük, dermansız gözleri yaş doluydu. Buruşuk yüzünde birçok çizgiler daha belirmişti. Bir şey söylemek istiyor, fakat tıkanır gibi oldu. Yüzünden, ağzının kenarlarından, gözlerinden hatta vücudunun her sarsıntısından dökülen bir acı beni sarıyor, kucaklıyordu. Nihayet, boğazını tıkayan bir şey varmış da onu fırlatmaya muvaffak olmuş gibi birdenbire ve haykırışa benzeyen bir sesle:

"Delikanlı, bizim elimizden ormanımızı aldılar, bizi ormansız bıraktılar… Bizi bir tek ağaçsız bıraktılar!.." diye bağırdı.

Sonra elini başına götürdü. Kasketini geri iterek seyrek beyaz saçlarını yakaladı. Böyle bir müddet kaldı. Ben onun içerisindeki vukuatı takip ediyor ve kurulması biten bir duvar saatinin rakkası gibi nasıl yavaş yavaş sükûnete geldiğini görüyordum.

(…)

Fakat çok geçmeden ormanın öbür ucunda birbiri arkasına devrilen ağaçları, gittikçe büyüyen meydanları görünce nasıl bir tehlikenin yanaştığını fark eder gibi olduk; bu tehlikeyi gücümüzün yettiği kadar kendimizden uzak tutmaya çabaladık. Fakat ormana düşen bu yara, yavaş yavaş yayıldı, kökleşti. En eski, en büyük ağaçlar, önünde bilmeden ürperdiğimiz, ceddimizmiş gibi çekindiğimiz ihtiyar gövdeler birbiri arkasına devriliyor, çıplak meydanlar günden güne artıyordu. Çocukluğumuzda güçbela aralarından geçebildiğimiz, güneşin bile giremediği kuytu, sıkı yerlerde şimdi kel birer meydan vardı.

Sabahattin Ali

Kelime Dağarcığı

cet: Dede, büyükbaba, ata. **muvaffak olmak:** Başarmak. **rakkas:** Sarkaç. **sükûnet:** Durgunluk, dinginlik, hareketsizlik, sessizlik. **vukuat:** Olanlar, olan bitenler. **nebat:** Bitki.

1. a) Okuduğunuz metinde yer alan *Orman bizim her şeyimizdir delikanlı, anamız, babamız, evimiz…* cümlesini kuran birinin böyle bir bakış açısına sahip olmasındaki etkenler neler olabilir?

b) İnsanların yaşadığı yer, kişilik özelliklerini ve hayata bakış açısını nasıl etkiler? Açıklayınız.

2. *Babalarımız dedelerimizden, biz de babalarımızdan ne gördükse onu yapıyor, tıpkı onlar gibi yaşıyorduk.* Okuduğunuz metinde yer alan böyle bir bakış açısı hakkında ne düşünüyorsunuz?

3. Bir öğretmen olsaydınız ve ormanların korunması görüşünü çocuklara benimsetmek isteseydiniz bunun için neler yapardınız?

4. Hikâye kahraman bakış açısıyla yazılmıştır. Buradan yola çıkarak sizce yazar gerçekten böyle bir olayla karşılaşmış olabilir mi? Düşüncelerinizi sebepleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Cüneyt ZÜHRE*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.8: Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Hikâye Anlatıyorum	25 dk.
Amacı	Metindeki anlatıcı ve bakış açısının metnin anlatımına katkısını tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Bizans Definesi

Ama nasıl heyecan ve umut içinde günlerce didinir dururduk! Ara sıra hatırlıyorum; büyük ağabeyimin elinde kazma, ortancada kürek, küçüğünde sönük bir gaz lambası, onlar önden ben birkaç adım geriden o korkunç mağaradan içeri giriverirdik. Önce ağabeylerim biraz aralarında konuşurlar, lâmbanın ışığını karanlık içinde bir gezdirirlerdi. Böcekler, akrepler, örümcekler ve daha bir sürü garip şekilli haşarat aydınlıktan korkup kaçardı. Mağaranın içi bir dehlize benzer, etrafta birtakım acayip şeyler varmış gibi görünür, durmadan tepeden damla damla su sızar, yer daima ıslak olurdu.

(…)

Sur dibindeki mağara bana korku verirdi. Gündüzleri yalnız başıma kapısından bile bakmak beni ürkütürdü. İçerisi daima karanlıkla, rutubetle bir sürü bitip tükenmeyen çıtırtılarla dolu olurdu. Geceleri ise bahçeye çıkmak imkânsızdı. Bizans'tan kalma bu surların altında neler olmuş, neler geçmişti! Babam çok defa bu surların hikâyesini alayı, şakayı, mübâlağayı, seven güleryüzlü hâliyle anlatır, bizleri heyecandan heyecana sürükler, sonra: "Biz de vaktiyle bu mağaradaki defineyi çok aradık. Hele bîçare Nihat Bey amcanın ömrü bu define peşinde geçti." der, bizi sıcak hayallere, bir Binbir Gece Masalına doğru götürürdü.

(…)

Ailemiz kaç nesil boyunca bu defineyi aramış! En korkak olanlar bile kazma küreği sırtlayıp, insana ürperti veren mağarayı altüst etmişler. Ara sıra bir şeyler bulmuş, ev halkını heyecana düşürmüşler ama, netice daima sır olmuş.

(…)

Babam o zamana kadar gerçekten bir define var sanırmış, fakat amca oğlunun yıllar yılı süren gayretinin neticesiz kalmasından sonra bu masalı aklından çıkarmış, unutmuş gitmiş…

Ne oldu bilmiyorum, bir gün komşulardan biri, mağaranın tekin olmadığını, gece yarıları oradan sesler geldiğini, söylemişti. Belki bunları bizi korkutmak için uydurmuştu. Babam hemen bunu duyar duymaz bir masal yaratıvermişti: sözde o hazine ile bir Bizans prensesi de oraya gömülüymüş; filmlerdeki gibi babasının düşmanı olan bir adamı sevmiş diye o prensese bu cezayı vermişler, onu bütün servetiyle birlikte oraya gömmüşler… Bunu babam öteden beri bilirmiş, bizi korkutmamak için söylemezmiş…

(…)

Uzun zaman mağaraya yaklaşmaktan korktuk. En cesurumuz olan küçük ağabeyim bile geceleri su çekmek, kömür taşımak için bahçeye adım atmaz oldu. Ama gün geçtikçe bu çekingenlik ve ürkme duyguları hafifledi, eski ümit ve hayaller kat kat artmaya başladı. Yeniden mağarada Bizans prensesini ve hazinesini, o sıralarda oynayan esrarengiz bir filmdeki gibi heyecan ve korkuya rağmen aramaya koyulduk.

(…)

Oktay Akbal

1. Yazar hikâyede anlatılanları tek bir kişinin yaşadıkları, gördükleri, hissettikleri ile vermektedir. Bu durumun anlatımı nasıl etkilediğini belirtiniz.

2. Okuduğunuz hikâyede kısa bir masala yer verilmiştir. Buna göre,

a) Okuduğunuz hikâyedeki anlatıcı ile masalın anlatıcısı arasında bir benzerlik olup olmadığını açıklayınız.

b) Masallarda sözü edilen olayların olay kahramanının dilinden anlatılabileceğini düşünüyor musunuz?

3. Siz de bir mağarada define arayan gençlerin yaşadıklarını aşağıdaki bakış açılarını kullanarak yazmaya çalışınız.

Kahraman Bakış Açısı:

Hâkim Bakış Açısı:

Gözlemci Bakış Açısı:

Hazırlayan: *Gül BÜYÜMEZ*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.9: Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Yazarın Sanatı	25 dk.
Amacı	Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerini metni farklı biçimde kurgulamak için kullanabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

İlki

İstasyon gerilerde kaldı. Büyük, yoğun, taş. Puslu ışıkları yaygın. Acı soğuk. Atların nalları buzları kırıyordu. Sokak lambaları ölü ölü mat aydınlıkta. Ayak parmaklarım sızlıyordu, dizlerim donuyordu. Ağaçlar çıplak, donuk, katı. Şehir tortoptu, dumansızdı, büzülmüştü. Mangallarda kıvılcımlar bile sönmek üzeredir. Üstlerini örten kül çoktan soğumuştur. Odalar soluk kokuyordur: Ağır, kekre. Kirpik diplerinde, göz uçlarında sarı, ak çapaklar birikmiştir. Çenelerim birbirine vuruyordu. Atların sırtı buğulanıyor, arabacının buğulu soluğuna karışıyordu. Parmaklarımı yadırgıyorum: Nemli, ılık ağzımda. Şehri yabancılıyordum. Lisenin önünden geçtik. Bir yıl olmamıştı ayrılalı. Babamla bu yoldan dönmüştük, kan ter içinde. Annemi geride bıraktığım istasyondan yolcu etmiştik. Annem sık sık içini çekerdi. Hep ağladığı sanılabilirdi. "Erkekler ağlamaz," demişti, babam. Ağlamamıştım. Annem istemiyordu. Zayıfmışım, yapamazmışım.

(…)

Saçaklarda boy boy, uçları sipsivri buzlar sarkıyor. Parmaklarımı hafifçe dişliyordum. Parmaklarım duygusuz. Atlar öksürüyordu. "Çarşı Camii"nin minaresi delip geçmişti mor soğukluğu. Arabanın fenerleri çizik çizikti. Lambanın kızarık aydınlığı gözlerimi sulandırıyordu. Teller ışıyordu. Üzerlerinde küçücük karaltılar sezinliyordum. Serçeler, leke leke, kıvrık pençeleriyle asılı kalmış olmalılardı. Atlar birden durdu. Arabacı körükten içeri eğildi: "Geldik." Arabacının suratı kabuk bağlamış, ışık vurmuştu gözbebeklerine. İçi çatlamış, üstü cam cam parlıyordu gözbebeklerinin. Bıyıkları dikelmişti, sertti.

Bavulum elimde, ıpıssız sokakta, ortada kaldım. Tekerlekler, atlar göçük sesler çıkararak uzaklaştılar hızla. Hızla yok oldular. Bir yumuşaklığa dalıvermiş gibi. Sesler hiç yankılanmadı. Evler, duvarlar kaskatıydı. Çinko oluklar, çatıları kristal parıltılarla çevreleniyordu. Ortalıkta bir köpek bile yoktu. Ipıssızdı her yan. Orada çömeldim. Bu evin tokmağı böyle el biçiminde miydi? Tunçtu el. Kara binektaşı burada mıydı? Bilye çukurlarımızı doldurmuşlar. Duvar boyunu yokladım.

(…)

"Jandarma kumandanı"nın oğlu ne yapıyor acaba? Fenerlerimize pil çalmaya kalkışmıştık, yakalanmıştık. Kapıya kulağımı dayadım. Çeşmenin şırıltısı duyulmuyor. Donmuş demek. Donmuştur. Pencereler karanlık. Geleceğimi bilmiyorlardı. Koğuşlarda yatılan, tiz zil sesleriyle sınıflarına girilen okuldan ilk günler kaçmak istemiştim. Ama büyümüştüm artık. Annem kolları uzun, üstüme iyice oturmayan elbisemin içinde beni koskocaman görünce kim bilir nasıl şaşıracaktı. Karşı komşunun camları yönü belirsiz bir ışımayı yansıtıyordu. El biçimi tokmağı tutup kaldırdım. Tunç ellerime yapıştı. Soğukluğu içimi üşüttü. İndirdim. Sıyırdım parmaklarımı. Tok, kuru bir ses çıktı. Bir köpek bile yoktu sokakta. Bir inilti bile duyulmuyordu. Bekledim. Tokmak şehrin tüm kapılarına vurulmuş gibiydi. Tüm evlerin buzlu camlarında birer mum ışığının büyüyeceğini, titreyip gerineceğini bekliyor gibiydim. Tüm şehri çekirdeğine çekilmiş sıcaklıklarından ayıracaktım. Bizim evin camlarında bir ışık dolandı. Bir gölge perdeyi aralayıp kaygıyla sokağı gözetledi. Yüzünü görememiştim. Annemdi ama! Düz saçlarını, dümdüz, telleri kalın, kestane saçlarını ayırt edebildiğimi sanıyordum. Merdivenin başına gelmişti şimdi. Orada duruyordu.

Vüs'at O. Bener

Kelime Dağarcığı

kekre: Tadı acımtırak, ekşimsi ve buruk olan. **körük:** Bazı araçların açılıp kapanabilir üst üste katlanmış bölümü.

1. Metinde anlatıcının yaşadığı sokağa döndüğü bölümde *Evler, duvarlar kaskatıydı. Çinko oluklar, çatıları kristal parıltılarla çevreleniyordu. Ortalıkta bir köpek bile yoktu. Ipıssızdı her yan.* ifadeleri iç konuşma tekniğiyle verilmiştir. Bu bölümü anlatıcı ile sokakta karşılaşacağı tanıdığı bir kişi ile karşılaştığındaki konuşması şeklinde yeniden yazınız.

2. Anlatıcı *Babamla bu yoldan dönmüştük, kan ter içinde. Annemi geride bıraktığım istasyondan yolcu etmiştik. Annem sık sık içini çekerdi. Hep ağladığı sanılabilirdi.* ifadeleriyle geçmişe dönerek geriye dönüş tekniği kullanmıştır. Bu durum metnin anlatımını nasıl etkilemiştir?

3. *Büyük, yoğun, taş. Puslu ışıkları yaygın. Acı soğuk. Atların nalları buzları kırıyordu. Sokak lambaları ölü ölü, mat aydınlıkta. Ayak parmaklarım sızlıyordu, dizlerim donuyordu. Ağaçlar çıplak, donuk, katı. Şehir tortoptu, dumansızdı, büzülmüştü. Mangallarda kıvılcımlar bile sönmek üzeredir.*

   Yukarıdaki parçada altı çizili kelimeleri kullanarak yaşadığınız sokağı betimleyiniz.

4. Hikâyenin son kısmına diyalog tekniğini kullanarak anlatıcının annesiyle karşılaştığı bir bölüm ekleyiniz.

Hazırlayan: *Nurcan BOZBIYIK*

2. ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım A.2.9: Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Hikâyeyi Nasıl Anlatıyorum?**	25 dk.
Amacı	Metinde kullanılan anlatım biçimleri ve tekniklerinin metnin anlatımına katkısını tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Aklım Arkada Kalacak

Evimiz sokağın alt başında. Yatıp kalktığım odanın penceresinden bakınca, bir baştan bir başa bütün sokağı görüyorum. Bir saat sonra yola çıkacağım. Odamda öte beri eşyamı bavuluma yerleştirmiş doğruluyordum ki, sokaktan gelen bir çocuk ağlaması beni pencerenin önüne çekti.

Çocukların ağlamasına dayanamam. Bir fena olurum duydum mu. Çocuklar boş yere ağlamaz. Şu dünyada çocukların ağlaması ne kadar azalırsa, bilin ki kötülükler de o kadar azalmıştır. Ağlayan bir çocuk sesi duyar da ilgilenirseniz, bilin ki şu bozuk düzenin sizi üzecek bir olayıyla karşılaşacaksınız.

Pencerenin önünde baktım: Karşı komşumuz Boşnak Nuri'nin küçük oğlu, yalın ayak, donsuz, kapılarının önüne yüzükoyun düşmüş, ağlıyor.

(…)

Nuri'nin karısını etraflıca hatırlayayım diyorum ama, olmuyor. Pek az şey geliyor kadından hatırıma. Eve girip çıkarken, şöyle gözlerinin içi ışıl ışıl, kapılarının arasından görünürdü. Yüzü gülerdi hep. Çocuklarını sabahtan sokağa salardı gitsin. Bazen de şarkı söylediğini duyardım. Hepsi bu kadar...

Ne tuhaf! İnsan kapı komşusu hakkında bile bazen bir şey bilmiyor. Nuri'yi desen, onu da ancak o kadar tanıyorum. Sabah omuzunda kazma, arkasında keçisi evden çıkar; akşam omuzunda kazma, koltuğunun altında bir demet ot, arkasında keçisi eve dönerdi. Arada bir karşılaşırsak "Ne var, ne yok bey?" derdi. "Ne yazıyor gazete?" Eline hiç gazete almamış, okuma yazma bilmeyen biri size gazetede ne yazıyor diye sorarsa ne anlatırsınız önce ona? Bulup seçemezdim söyleyeceğimi, "Şundan bundan" derdim kısaca. Gayet ciddî başını iki yana sallardı. "Acayip?.." derdi o Boşnak şivesiyle. "Muharebe var mı? Muharebe?" "Yok." derdim. "Yeni bir muharebe yok. Habeşistan'da vardı. Bitti." Hayreti büsbütün büyürdü. Alt dudağı uzar, başını iki yana sallardı gene. "Acayip?" diye tekrarlardı. "Vardır muharebe. Dünyada olmaz muharebesiz."

Balkan Harbi'nin bitimi çocukluktan çıktığı yıllara rastlamış Nuri'nin. Osmanlı ordusu yenik düşünce, Sırbistan'da çoğu Müslümanlar dağa çıkmış o zamanlar. Nuri'nin de o sırada eline bir mavzer tutuşturan tutuşturmuş. Sonra nasıl olduğunu anlamadan Suriye cephesinde, Galiçya'da Kafkaslar'da on seneye yakın bırakmamış elinden o mavzeri Nuri.

(…)

Necati Cumalı

1. Hikâye, yazarın kendi kendiyle konuşmasıyla başlamıştır. Yazar, niçin böyle bir anlatıma başvurmuş olabilir? Siz de "Çocukların Ağlaması" konulu bir paragrafı aynı teknikle anlatınız.

2. Yazar hikâyede geçmişe dönüyor ve Nuri'nin savaş yıllarındaki yaşantısına değiniyor. Buna göre,

a) Yazarın bunu yapma amacı ne olabilir?

b) Yazarın kullandığı bu teknik, hikâyenin gerçekçiliğine katkı sağlamış mıdır? Düşüncenizi gerekçelendirerek ifade ediniz.

c) Sizce geriye dönüş tekniği daha çok hangi konuyu işleyen eserlerde görülür?

3. Metinde yazar ile Nuri arasında kısa bir konuşmaya yer verilmiştir. Yazar niçin böyle bir anlatıma başvurmuş olabilir? Yazarın diyalog tekniğini kullanmadan da bu anlatımı sağlayıp sağlayamayacağını nedenleriyle belirtiniz.

Hazırlayan: *Gül BÜYÜMEZ*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.10: Metnin üslup özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Hikâyenin Tarzı	25 dk.
Amacı	Örnek metinlerde dil ve anlatım özelliklerini belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Taş İskele Üzerinde Ayaklar, ve...

Hafif bir eğimle yokuşlaşıyor yol, öyle yokuşçacık, aşağılara doğru uzayıp gidiyor. Yukarıdan bakan göz, yolun dibinde, güneşin ısıttığı ışıl ışıl denizi görüyor en uçtan öte. Yolun iki yanında insana benzeyen ağaçlar var. İki sıralı güngörmüş insanağaçlar, bir iki de ev var. Evler birbirine surat asıyor, araları da açık. Denizin görüne görüne işte şöyle bir parçacığı görünüyor. Yolun genişliği denizin görünen parçasına. Bu denklem hiç bozulmuyor. Yol gidip gidip denizin kıyısında apışıp kaldı mı, oradan öte, birkaç metrelik Taş İskele çıkıyor denize doğru.

(...)

Uzun bir süre, üzerinde yatıp kalkıyor, yavaş yavaş yorgun düşüp, dinginleşip, gerileyip, yeniden atılarak öyle hani, ileri, o deniz... Ardından yine yaz denizi doyumlu ve yaz deniziyle birlikte, Osman Dayı'nın o kocaman, ıslak, yarık ayakları. İlk görünen, Osman Dayı ayakları, ama ardından, ilkyaz günleri geçip de havalar ısındı mı, öteki ayaklar da beliriyor Taş İskele üzerinde. Yıldan yıla artıyor sayısı ayakların. Küçük çocuk ayakları, koca erkek ayakları, ayak ayak ardında, bir sürü, dolanıp duruyorlar Taş İskele üzerinde. Ve bütün bu her türden ayağın arasında, yine Osman Dayı'nın, oranın gediklisi, tuzlu, çatlak ayakları, kocaman...

Hele pazar günleri yok mu pazar, var ya hani, işte o pazar günleri bir geldi mi, Taş İskele işlek bir kundura dükkânından farksız oluyor. İskelede görünerek yitiyor, yerlerini başka ayaklara bırakıp, durmadan yenileniyorlar birbirinin ardından. Yalnız Osman Dayı'nın iri, tuzlu, çıplak ayakları hep orada kalıyor, Taş İskele'nin sağlı sollu iki yanına yanaşmış kayıkları arasında gidip geliyor, didinip duruyorlar. Pazar günleri parayı hiç esirgemez günlerdir, para akıyor kentten bu yana doğru köye. Osman Dayı'nın işi iyi gidiyor, köy insanlarla dolup taştıkça.

(...)

Temel Reis uzun boylu, güneş yakmış derisi kayışlaşmış, kolunda, bacağında uzun damarlarla sinirler dolaşıyor, yaşlı bir adamsa da dimdik, iğri burnu kocaman. Gözleri görünmüyor, yuvalara çekilmiş sır vermiyor, avurtları büyük bir çöküntüden kalma avurtlar, hiç gülmemiş bir adam. Kızılderili şefleri vardır hani filmlerde, onların gülmemesi gibi gülmüyor. Sımsıkı kapalı bir adam, çevresine kapalı. Şimdi durmuş da işte şöyle, bakışı görünmeyen derindeki gözlerini Osman Dayı'nın yorgun akçıl gözlerine dikmiş, kendince bir bakıyor. Bakması bakmak değil. Yırtıcı kuş. Atladı atlayacak yaban kedisi. Pusu kurar hani yaşlı, gün görmüş kara panter. İleri fırlamış iğri burun akındaki ağız hiç açılmazmış gibi, sımsıkı, dudaklar, içeri dönüp yok olurmuş gibi ince. Bir süre bakıyor hiç konuşmadan, elini ensesine, burnuna götürüyor, kaşıyor burnunu şöyle. Taş İskele üzerinde, önce sağa, sonra dönüp sola yürüyor, Osman Dayı'nın kayıklarını gözden geçiriyor, dönüp geliyor gene, Osman Dayı'nın yanında duruyor.

Zeyyat Selimoğlu

Kelime Dağarcığı

avurt: Yanağın ağız boşluğu hizasına gelen bölümü. **dingin:** Sakin, durgun. **gedikli:** Müdavim. **pusu:** Birine saldırmak için saklanarak beklenilen yer.

1. a) Okuduğunuz metinden alınan *Evler birbirine surat asıyor, araları da açık.* cümlesinde de görüldüğü gibi yazar anlatımda yer yer kişileştirme sanatına başvurmuştur. Sizce yazarın böyle bir anlatım yolunu seçmesinin sebebi ne olabilir? Yazınız.

b) Siz yazar olsaydınız okuduğunuz metinde hangi edebî sanatları kullanırdınız? Niçin?

2. Okuduğunuz metinde görüldüğü gibi metnin üslubunda eksiltili ve devrik cümleler kullanılmıştır. Böyle bir anlatımın metne katkısı sizce nedir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

3. *Hele pazar günleri yok mu pazar, var ya hani, işte o pazar günleri bir geldi mi, Taş İskele işlek bir kundura dükkânından farksız oluyor. İskelede görünerek yitiyor, yerlerini başka ayaklara bırakıp, durmadan yenileniyorlar birbirinin ardından.*

Okuduğunuz metinden alınan bu cümlelerden ve metindeki üslup özelliklerinden yola çıkarak yaşadığınız yerdeki pazar gününü nasıl betimlerdiniz?

4. *Kızılderili şefleri vardır hani filmlerde, onların gülmemesi gibi gülmüyor. Sımsıkı kapalı bir adam, çevresine kapalı.* cümlelerinden yola çıkarak dış görünüşün kişilik üzerindeki etkilerinin sebepleri sizce nelerdir?

Hazırlayan: *Cüneyt ZÜHRE*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.10: Metnin üslup özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Hikâyede Üslup	25 dk.
Amacı	Metindeki dil ve anlatım özelliklerinden hareketle yazarın üslubunu belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Gelinlik Kız

Çocukken gidilen evler iki türlüydü: annemin seçtiği dostluklar ve gitmek zorunda kaldığı yerler. Annemin gönlünce kurduğu dostlukları severdim ben. Çoğu dünyadan elini eteğini çekmiş kimselerdi. Öyle yerlere gideceğimizde annemin ince kıvrımlarla biçimlenmiş dudakları sevinçle çözülüyor, ruj, dudaklarda hafifçe gezinip kızıla dönüştürüyor kırmızısını. Kapıdan kedi adımlarıyla çıkıyoruz. Annem, dikkatle sokak kapısını kilitlemiyor. Sonra sokak, yazsa daha bir iç açıcı serinlikle, sonbaharı yaşıyorsak iyicene iliklerimizi ısıtan ılık güneşle dolardı.

Yollarda dönüp dönüp gerime bakıyorum. Şifa'nın denize çıkan burnunda sakız ağaçları vardı. Artık deniz banyolarından vazgeçilmiş günlerde, gençler onların altlarına otururlardı. Yoğurtçu tarafından sandallar çıkıyor; Kurbağlıdere'nin ağzına gelince ya Kalamış kıyılarına uzanırlar ya da Şifa'dan Moda'ya kadar gezinirlerdi. Öğlen güneşinin omuzlara eğilişi, okşayışı.

Annemin yeniden genç kız gibi yollardan geçtiği sıralarda, yağmurlardan bile gönenirdim. Bu yağmurlar ergenlik yıllarımın ve şimdinin yağmurlarına yabancıdır. Rüzgâr üşütmezdi; soğuk rüzgârlar yağmurluğumun yakasını, eteklerini açıp uçurtmazdı. Yağmurda yürüyüşlerimiz annemle. Tramvayların, otobüslerin, vapurların, ender bindiğimiz otomobillerin pencerelerine iri damlalar vururdu. Damlanın bütünleşerek cama çarpışı; dağılarak kendine su yolları açıyor. Binlerce resim çizerdim kafamda. Annemi görürdüm; kuşlar uyduruyorum; ayyıldızlı Türk bayrakları… Yağmurun çiçek dürbününden binlerce şekil geçerdi arka arkaya. Bulutlarla da hep bu oyunu oynardık. İncilâ Abla'yla. İncilâ Abla, annemin isteyerek, özleyerek gittiği evlerin kızıydı.

Annemin onları nereden tanıdığını çıkaramıyorum. Belki uzaktan bir yakınlık, hısımlık vardı aramızda. Bizim geldiğimizi görünce delicesine sevinirlerdi. İffet Hanım beni kucaklar, saçlarımı defalarca öpüp koklardı.

(…)

İncilâ Ablaların evi, Bahariye'nin arka sokaklarındaydı. Buradaki üç katlı kârgir konaklar, zenginlik çağlarını kapadıklarından kiraya verilmişti. Ev sahipleri, herhalde pek önceden karşı yakaya taşınmışlardı. Bazı günlerde, havanın açık ve aydınlık olduğu günlerde at arabasıyla gelirdik İncilâ Ablalara.

Öteden sokağa sapar sapmaz dantelalı mendil kenarlarını hatırlatan çatı çıkmaları görünürdü. Tahta oymalar çok güzeldi. Nicedir konağın yüzü yağlı boya görmediğinden kararıp çirkinleşmişti. Damında hep sazlar bitmişti. Kırık döküktü pencerelerin kepenkleri. Bahçeden girince, konakta kimselerin yaşamadığını düşünüyordu insan. Dut ağaçlarıyla akasyalar bakımsızlıktan yabanıllaşmışlardı.

İncilâ Ablalar, hemen bahçeye açılan en alt katta oturuyorlardı. Ama pencereleri kapalı durduğundan mevsimlerin rengi, ışığı, kokuları konağın kilerinden bozma eve giremezlerdi. Evin içinde suskunluk ve sıcak, İncilâ Ablanın yeşil marul yapraklarıyla beslediği kanaryasının ötüşleriyle dağıldı. Taşlıkta duvarlar ak badanaydı.

(…)

Dışarda yaşanan kalabalıklardan, eğlencelerden, sevinçlerden, hattâ üzüntülerden ve kederlerden bu eve sızabilen bir tek bizlerdik: annemle ben. İncilâ Abla, geçmiş zamanlardan kalma bir peri kızı gibiydi. Kızıl saçlarını omuzlarına döker, ağır ağır tarardı.

(…)

Selim İleri

1. Metinde geçen *Öğlen güneşinin omuzlara eğilişi, okşayışı...* cümlesinde kişileştirme, *Yağmurun çiçek dürbününden binlerce şekil geçerdi arka arkaya.* cümlesinde ise mecazlı söyleyiş vardır. Siz de kişileştirme ve mecazlı söyleyişten yararlanarak bir yeri anlatınız.

2. Okuduğunuz metinde geçen *İncilâ Abla annemin isteyerek, özleyerek gittiği evlerin kızıydı.* ifadesini nesnel biçimde yeniden yazınız. Nesnel cümleler metinde kullanılmış olsaydı metnin üslubunda ne gibi farklılıklar olurdu?

3. Yalınlık; bir düşünceyi sade, gösterişsiz, kısa, herkesin anlayabileceği şekilde anlatma hâlidir.

Buna göre metinden alınan aşağıdaki ifadeleri yalınlık ilkesi açısından yorumlayınız.

- *İncilâ Abla, geçmiş zamanlardan kalma bir peri kızı gibiydi.*
- *Öteden sokağa sapar sapmaz dantelalı mendil kenarlarını hatırlatan çatı çıkmaları görünürdü.*

Hazırlayan: *Nurcan BOZBIYIK*

2. ÜNİTE > **Hikâye** Kazanım A.2.11: Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**Turgut Reis ve Diğerleri**	25 dk.
Amacı	Anadolu'nun kültürel ve manevi varlıklarıyla değerlerini fark edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Deniz Oğlu

(…)

Güneşin ateş yuvarlağı birdenbire denizden fırladı. Yıldızlar soldu. Denizi örten leylak rengi buğular tel tel süzülerek vadilere kıvrıldılar.

İşte o zaman, çocuk, beş kadırgayı sisler arasında hayal meyal seçebildi.
(…)

Yelkenler güneşe tutulan aynalar gibi çakıyorlardı. Gemiler parıl parıl parlayarak, çocuğun önüne geldiler. Çocuk, kadırgalardan apansız, kıyametler kopararak bir müziğin çalmaya başlamasını bekliyordu. Gemiler, dalgalara bir çıkıp bir inerken, su kesimlerinin kırmızısını şimdi gösteriyor, şimdi köpüklerin içine gizliyorlardı. Onlar, çiçek toplaya toplaya yürüyen ve saçları rüzgârda savrulurken, çocuğa türkü okuya okuya eğilip irkilen beş peri kızı gibi ilerliyorlardı.

Çocuk, o ana dek yoksul yoksul ötmüş olan kavalının anlatmak isteyip de bir türlü anlatamadığı şeylerin ne olduğunu birdenbire anladı. Çünkü kadırgaların beşi de ona, doğuştan -ana dilinden bile yakın olan bir dille- konuşuyorlardı. Çocuk, kendini tutamayarak "Yaşşa!" diye haykırdı.
(…)

Yerinde duramıyordu. Gönlünün atılışına denk bacakları olsaydı, kaya tepesinden bir Ege parsı gibi, kadırgaların, çakan yelkenlerin içine fırlayacaktı.

Beş kadırga, bulut yelkenlerle tuzlanmış beş savaşçı gibi, kıpkızıl ışıkta, zafer kazanmış gibi bir tavırla gelip geçtiler. Çoban, kavalını çıkarıp taşa çarparak parça parça etti ve kayadan aşağıya sıçradı. Kadırgaların ardından bin bir çarpıntı ve hülyayla, kıyı boyunca koştu. Kıyıda yolunu kesen sarp bir kayalığa rastgelince, kaldırıp kendini denize attı. Gemiler, burunlarının altında, köpükten çifter akbıyık sala sala ve artlarında uzun dümen suları süze süze, ufuktan öteye geçip gittiler. İşte o zaman çocuk, kavalın sesindeki öksürüğün ne demek olduğunu anladı. Hıçkıra hıçkıra karaya çıktı. Artık ondan sonra, gözleri açıkken kayıp geçen kayıkları hülyasında, gözleri kapalıyken düşünde görür dururdu.

İnsan insan olalı, Akdeniz insanının içine tuhaf tuhaf karıştıran duyguların doğumuna neden olmuştur. O duygular, ta üç bin yıl önce Ulis'in (Odysseus'un) ağzından şöylece dile gelmişti:

"Ne oğluma karşı gönlümden kopan sevgi, ne ak saçlı babama başımı eğdiren saygı, ne de Penelopya'yı mutlu etmesi gereken tatlı can yoldaşlığı, beni derin ve açık enginlere fırlamaktan alıkoyabildi. O bir avuç kara gün dostlarımla ve biricik kayıkla, bilinmez ufka doğru davrandım. Septe'de Herakles (Herkül) sütunlarını geride bıraktım. Arkadaşlarıma:

– Ey kardeşlerim, siz ki; bin bir zahmet ve facia arasında benimle batıya eriştiniz, artık buracıkta durup geriye mi döneceksiniz? Şu dünyadaki birkaç günlük bilinç uyanıklığımıza, meçhuldeki şeylerin anlayışını inkâr etmeyin! Biz dünyaya, hayvanlar gibi yaşamak için gelmedik; öğrenmek, anlamak, duymak için doğduk, dedim. Bu birkaç sözüm, arkadaşlarımı, açıkların yolculuğuna öylesine susattı ki; artık isteseydim bile onları bu geziden alıkoyamazdım. Küreklerimiz kanat oldu ve okyanusa açıldık."

Aradan çok geçmedi; çoban, Gümüşlük'e su almak için uğrayan bir kadırgaya tayfa yazıldı.

Beş on yıl sonra, çocuğun adını bütün dünya öğrenmiş bulunuyordu: "Turgut Reis!"

Ve yirmi otuz yıl önceye kadar, Küdür Burnu'nu ya da Pamukdede Burnu'nu dolanıp da Gümüşlük'ün önünden geçen her gemi -bayrağı ne olursa olsun- koca deniz oğlunun doğduğu yeri ya top ateşi ya da sancak indirerek selamlardı.

Halikarnas Balıkçısı

1. *Deniz Oğlu* hikâyesinde, dünya denizcilik tarihine damgasını vurmuş Turgut Reis'in denizciliğe adım atışı hikâyeleştirilmiştir. Tarihe damgasını vurmuş böyle önemli kişiliklerin sanatsal metinlerde yer almasının sizce nasıl bir önemi vardır?

2. a) Anadolu'nun büyüleyici mozaiğini oluşturan unsurlardan biri de Akdeniz medeniyetinin bir parçası olmasıdır. Akdeniz'in kadim uygarlıkları Anadolu'nun dört bir yanında bugün hâlâ şahitlik edebildiğimiz büyüleyici izler bırakmıştır. Bu izlerin edebî metinlerde yaşatılması, gelecek nesiller tarafından da değer görmesi açısından sizce nasıl bir anlam taşımaktadır?

b) Hem maddi hem manevi anlamda paha biçilemeyen tarihî eserlerimizi özellikle memleketimiz içinde korumak amacıyla nasıl çalışmalar yapılmalıdır?

3. Hikâyede Bodrum Gümüşlük yakınlarında yaşadığını anladığımız çoban, mitolojik bir figür olan Odysseus'un deniz ve macera tutkusundan ilham alır ve denize açılır. Büyük bir denizci olan Turgut Reis'e dönüşür. Aynı coğrafyada yaşamış farklı medeniyetlerin birbirleriyle etkileşimlerinin ve ortaklıklarının medeniyetlere kattığı değerler üzerine düşüncelerinizi belirtiniz.

4. *Biz dünyaya, hayvanlar gibi yaşamak için gelmedik; öğrenmek, anlamak, duymak için doğduk, dedim.*

Hikâyeden alınan bu ifadenin sizde uyandırdığı çağrışımlar nelerdir? Öğrenmek, anlamak ve duymanın insanın yaşam yolculuğundaki rolü için neler söyleyebilirsiniz?

Hazırlayan: *Melda HÜR*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.11: Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Sardunyalar	25 dk.
Amacı	Metnin toplumsal gerçeklerden izler taşıyabildiğini kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Annemin Sardunyaları

Onlar açalı beri annen seni unuttu dedi babaannem.

Kel Asım Paşa'nın bahçesinden almıştı annem onları; sakız sardunyaları, her renkte. O bahçede hepsi açmışlardı. Biz oraya giderken karnım acıkmıştı benim, çok acıkmıştı. Yolda görmüştük köfteciyi; kenara çekmiş arabasını, altındı boruları, dumanlar çıkıyordu. Sakın babaannene söyleme demişti annem, sana sokakta köfte aldığımı, sonra darılırım demişti. Kel Asım Paşa'nın bahçesinde cüceler var. Ben gidince hep o cücelere bakıyorum. İki tane; birinin sarı pantolonu, mavi gömleği var. Öbürü yere uzanmış. Hanımellerinin arasında taştan bir kızın boynuna mavi boncuklar geçirmişler. Saygın bir hanımefendidir o demişti annem, elini öpüp alnına koymayı unutma sakın. Elimi öpme çocuğum demişti o buruşuk yüzlü, kıpkırmızı dudaklı kadın. Ben el öptürmesini hiç sevmem demişti. Biz Feridun beyin limonluğundan da aldıktı sardunya. Ama tutmadı. Babaannem anneme yükledi suçu, çok su verdi diye. İşemiştir dedi benim için. İşedin mi diye kulağımı çekti acıtıp. Kimseler yoktu bir ara yanımızda. Tebeşirle duvarı çizdim. Kel Asım Paşa gelmeyecek mi dedim anneme. Dilini koparırım, sus diye bağırdı annem. Ama dilimi koparmazdı annem benim; köfte istediğimde altın bacalı köfteciden alırdı köfte, acı, baharlı. Büyüyünce nolucaksın oğlum dedi o yaşlı kadın; çay içer misin dedi, şeker ye dedi, bonbon, saçların ne güzel kıvırcık dedi. O kızın yanağında al al bir yara vardı. Ben sustum. O yaşlı kadın sordukça sustum. O kıza sordum; büyük hanım kızgın maşa yapıştırdı dedi. Annem terleme dedi. Terlersen öksürürsün gene dedi. Büyük hanım, annene ne söylüyor dedi o kısa saçlı kız. Asım Paşa'nın başı kel mi gerçekten dedim. Annemin gözleri kan çanağı gibiydi. Büyük hanım artık konuşmadan, sessiz oturuyordu. Gitmemizi bekler gibiydi. Hadi gidelim diye tutturmayacaktım, anneme söz vermiştim. Yoksa süt dondurması almayacaktı. Annemin elini öptü Kel Asım Paşa, babası yaşındaydı oysa. Kırmızı kurdelalı madalyalar takmıştı ceketinin yakasına. Birinde bir adamın resmi vardı. Putlu olanı vardı, onun kurdelası maviydi. Valideniz hanımefendiler nasıllar dediydi. Hiç saçı yoktu, kaşı da yoktu. Madalyaları vardı ama. Bıyıkları vardı. Aman bu köfteciler dedi büyük hanım, yanımızdaki inşaata geliyorlar, işçiler yer öğleleri, (...) dedi. Kokudan geçilmiyor dedi Kel Asım Paşa, telefon edeceğim belediyeye dedi. Annem önüne bakıyordu. Pek terbiyeli ama dilsiz dedi bana dönüp büyük hanım.

(…)

Bacakları bir türlü kapanmıyordu bitişip. Elleri kemik kemikti. Soluğu da kokuyordu. Size gül versinler hanımefendi demişti Kel Asım Paşa. Ganimet, gül makasını getir demişti. Böyle süslü bir makas getirmişti yanağı maşalı kız, kocaman. Koncaları kesme kız demişti buruş buruş yüzlü kadın, parmağını sallamıştı dik dik. Annem cüceli bahçeye inmişti taşlıktan. Elimden tutuyordu. Hava kararmıştı. Eve gidelim diye fısıldadım. Gideceğiz demişti annem. Dönüp bakmıştı Kel Asım Paşalara, çantasına iki üç sap sardunya koparıp koymuştu.

(…)

Annem sardunyaları dikmişti hemen o akşam, Feridun Bey'den aldıklarımız tutmadıydı demişti bana. Ben balkonda kum kaşıklamıştım; su döküp tünel yapmak istedim ama olmadı, dağılı dağılıverdi. Açacak demişti annem, bütün kış savaşacak toprakla, sonra açacak, çividi, sarı; bunların yapraklarını ovalarsan elinde sakız sakız kokar demişti. Şimdi olmaz demişti, yaz gelince, çok yaprakları olunca.

(…)

Selim İleri

1. Metinde yaşananlar sizce gerçek hayatta yaşanabilir mi? Açıklayınız.

2. Okuduğunuz metinde Türk aile yaşantısına ait özelliklere yer verildiğini söyleyebilir misiniz? Gerekçelerinizle açıklayınız. Metinden hareketle Türk aile yapısında olan özellikleri yazınız.

3. Metinden hareketle babaanne ve büyük hanım ya da diğer büyüklerimizin geleneğin devamı için toplumdaki yerlerinin önemi hakkında ne söyleyebilirsiniz? Okuduklarınız ve yaşadıklarınızdan yola çıkarak açıklayınız.

4. Metinden hareketle anne ile bütünleşen balkon ya da bahçe çiçekleri, şefkat ve aile duyguları hakkında neler düşünüyorsunuz? Görüşlerinizi açıklayınız.

Hazırlayan: *Nurgül GÜVEN*

2. ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım A.2.12: Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımasını değerlendirir.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Hâlâ Devam Eden Edebî Bir Macera**	25 dk.
Amacı	Metindeki edebiyat, sanat ve fikir anlayışlarının yansımalarını belirleyebilme. Bunlar üzerine çıkarımlarda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Korkuyu Beklerken

(…)

Önemsiz mektupları, pusulaları (bunların en ilginç olanının üzerinde şöyle yazıyordu: 'Ben geldim'. İmza yoktu. Tekrar gelir misin acaba bu günlerde?), önemli mektupların sadece zarflarını, bana yazılmamış olan ve elime nereden geçtiğini bilemediğim yabancı dilden mektupları, bazı ders notlarını, eski cep defterlerini (bunlar, yazımın çok acemice olduğu dönemlerin takvimleriydi) yırttım attım. Gene de bir sürü kâğıt, defter ve not kaldı. (Artık bunları da atamazdım.) Sonra, fotoğrafları albümlere yerleştirmeğe başladım (Tarih sırasında bazı yanlışlıklar oldu herhalde.) Yüzüm, günden güne hiç değişmediği halde (bunu, her sabah aynada yaptığım gözlemlerle biliyordum), resimler arasında vahim farklar vardı. Bu değişikliği, yüzümde izleyemediğim için üzüldüm; hiçbir şeyin gelişimini (ya da çöküşünü) izlemek mümkün olmuyordu. Fotoğraflarımda, hep bir şey düşünüyor gibiydim. (Günlük tutmalıyım; hiç olmazsa düşüncelerimin gelişimini ya da çöküşünü izlemeliyim.) Birdenbire kendimi bu evde bulmuştum sanki. Daha önce ne olmuştu? Sanki, kime yazıldığı bile belli olmayan bu mektubu almadan önce yaşamamıştım, şimdi zaten yaşamıyordum. Bütün hafızamı, hayal gücümü zorluyordum; geçmişe ait bir şeyler hatırlamak, bir şeyler görmek istiyordum. Olmuyordu. Aslında düşününce, canım şu zamanda şöyle olmuştu, annemin yüzü beyazdı ve yatay çizgiliydi, okula başladığım gün ne kadar korkmuştum diyebiliyordum. Fakat, mesele bu değildi; mesele, bir şeyleri, sıcak bir çorbanın kokusunu duyar gibi hissedebilmekti. Bense bunu hiç beceremiştim. Ne tabiatı, ne insanları, ne de olup bitenleri hiç sevmemiştim; kendimi bile, kendi yaptıklarımı bile.

Fotoğrafları yapıştırma işini bıraktım. Sonra ne yaptım? Evet, gökyüzüne bakmıştım, yuvarlak ve parlak ve ışıklı bir daireden başka bir şeye benzemeyen aya bakmıştım ve ne kadar güzel, tıpkı öğretildiği gibi güzel, anlatıldığı gibi güzel demiştim; sonra, başımı aşağı doğru hareket ettirerek, denizle ayın ışıltılı çizgilerini aramıştım. Ne acıklı bir maceraydı bu. Belki de değildi; belki de, bunun acıklı bir macera olduğunu da bir yerden öğrenmiştim, bir yerden okumuştum. Hafızam zayıfladığı için, neyi nerede okuduğumu unuttuğum için, bana ait bir takım duygular olduğunu sanıyordum. Acaba, içine düştüğüm durum, daha önce nerede acıklı olmuştu? Mısır'da mı? Eski Yunan'da mı? Kendimi, romantik dönemin Fransızları, İngilizleri ya da Almanlarıyla mı karıştırıyordum? Ben bir şeyin taklidiydim; fakat, aslımı bile doğru dürüst öğrenememiştim. Belki de bana ne olduğunu sonuna kadar okumamıştım. Yarabbim ne korkunçtu! Belki de birilerinden duymuştum, onlar da başka birilerinden duymuştu, başka birileri de…

(…)

Oğuz Atay

1. Oğuz Atay'ın Türk hikâyeciliğine kazandırdığı önemli bir yenilik, ironidir. O, hikâyelerinde hayatı yorumlamada, gerçeği aktarmada ironik anlatımın ne denli etkili olduğunun çarpıcı örneklerini vermiştir. Hikâyelerindeki ironi, yalnızca bireyi değil dolaylı olarak toplumu da hedef almaktadır. (İroni: Söylenen sözün tersini kastederek kişiyle veya olayla alay etme.)

a) Okuduğunuz metinde hikâye kişisinin ironik anlatım yaptığı ifadelere iki örnek veriniz.

b) Bu ifadeler karakterdeki hangi baskın duyguyu anlatmak için kullanılmış olabilir? Niçin?

c) Olaylara ve durumlara ironik yaklaşım sizce anlatıma nasıl bir etki yapmaktadır? Düşüncelerinizi nedenleriyle açıklayınız.

2. Hikâyeleriyle Türk edebiyatındaki herhangi bir geleneğin izleyicisi olmayan Oğuz Atay, Batı öykünmecisi olmaktan da uzak durmuş özgün bir yazardır. Oğuz Atay, eserlerini yazdığı dönemlerde (1970'ler) benimsenerek okunması güç bir yazardı. Edebiyat dünyasına, toplumla uyuşamayan birey tipinin istenmediği bir dönemde girdi. Çünkü okur kitlesi, bireyciliği küçümseyen daha çok toplumsal konuları ele alan gerçekçi edebiyatın etkisindeydi. Halbuki Oğuz Atay, konu olarak bireyin toplumla ilişkilerindeki bozuklukları ve bunların bireyde oluşturduğu kişilik aksaklıklarını işledi.

a) Yaşadığı dönemin edebî eğilimlerinden farklı bir tutum izlemek sizce bir sanatçı açısından olumsuzluk sayılabilir mi? Niçin?

b) Bir sanatçının, eserlerini yazdığı dönemde ilgi görmesi günümüzde nelere bağlıdır?

3. Türk edebiyatının iyi hikâyelerinden biri olan *Korkuyu Beklerken*, altmış sayfaya yakın bir metindir. Oğuz Atay bu hikâyesini yazarken "Bugünlerde hikâye yazıyorum. Kısa yazmaktan başka bir meselem yok." demiştir.

Bir yazarın, hikâyesinin hacmini sorun olarak görmesinin nedeni ne olabilir?

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

2. ÜNİTE > **Hikâye** Kazanım A.2.12: Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımasını değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**Yeni Bir Akım**	25 dk.
Amacı	Yazarın etkilendiği fikir ve sanat anlayışını kavrayıp ona karşıt olabilecek bir edebî akımın özelliklerini sıralayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Yenik

İşte yağmur yağmağa başladı en sonunda. Gök, iki üç gündür sıkıştırılmış gibiydi. Mavi bir fayans gibi. En sonunda patladı. Patladı. Damlalar evlerin üzerine, denizin üzerine, gemilerin, kayıkların, yolların, asfaltların üzerine yağıyor. Deniz, yağmur yüzünden durmadan çimdikleniyor. En umulmadık yerlere bir ıslaklık bulaşıyor.

Sanki ne diye gelip böyle yolun ortasına durdum? Ne bekliyordum? Hiçbir şey. Bu azdır. Yok. Sürünün dışında kalanı kurtlar kapıyor. Dişleri parıl parıl tornada sivriltilmiş kurtlar. Kurtlar bir yana. Ya ben sürünün dışında kalmak istiyorsam? Korkmak değil bu. Sert bir sevinç. Ne diye, böyle yolun ortasında durdum? Liman gittikçe grileşiyor ve sıkışıyor yağmur altında. Gemiler birer siyah leke. Çan sesleri. Bir motor burnunu akıntıya çevirdi. Damlalar tıp tıp başıma vuruyor.

Doğrusunu söyleyeyim mi: "Hem sizlere açılmayıp kimlere açılacağım" müthiş sıkılıyorum. Her şey bir parça daha bu sıkıntıma katılıyor. Büyüyor, büyüyor, öyle şeyler oluyor ki, bir de bakıyorum: Yüreğim sıkışmış, ellerim böğrümde kalakalmışım. Ya da fosforlu bir havada yüzüyormuşum gibi. O zaman (büyük bir zamandır o,) çocukça bir hileye sapıyorum. Kızıyorum, bağırıp çağırıyorum. Bayağı kırıcı dökücü oluyorum. Ama bu da hiçbir sonuç vermiyor. Veremez de. Daha fazla ne diye anlatayım. Anlamışsanız iyi. Anlamadınızsa umurumda bile değil.

(…)

Bir rıhtımda durdum. Denizi gözlemeğe başladım. Bulutlar iyice inmişti. Bir gemi demir alıyor. Demirin ucuna yosunlar takılmış. Çamurlu yosunlar. Çıkmakta zorluk çekiyor. Nereye gidiyor bu gemi? Kim bilir? Arkamda bir ayak sesi duyuyorum. Dönüp baktım. Uzun boylu bir adam yavaşça yaklaştı. Parmaklarının ucuyla yere basıyordu. Yüzü uzundu. Aşağıdan yukarı çekilmiş gibi.

"Sen Ömer misin?" dedi.

Kendi kendime sordum: Ben Ömer miyim?

"Hayır."

"Sen Ömer'sin." dedi bu sefer üstüne basa basa.

"Yok değilim." dedim.

"Hayır hayır, sen Ömer'sin. Numara yapma." dedi.

"Vallahi billahi ben Ömer değilim." dedim.

"Ulan Ömer ne adamsın deyip kucakladı bu sefer beni. Ses çıkarmadım. Meğer ben Ömer'mişim. Eskiden şoförmüşüm. O da bilmem nerede tamirciymiş. O, artık uslanmış. Ev-bark sahibi olmuş. Sonra kalktık o adamla Boğaz'a gittik. Sanki ben Ömer'mişim. Hem ne önemi var? Ha Ömer olmuşum, ha başka biri. Maksat gönüller şen olsun. Ama için için, acaba sahiden Ömer miyim? diye düşünüyorum.

(…)

Orhan Duru

1. Orhan Duru, hikâyelerinde sürrealizmin bir özelliği olan düş gücünü önemser. Yazar, hikâyelerine düş gücü ile beraber mizah ve çağrışımlar da eklemiştir. Okuduğunuz metinde düş unsurları ile mizahi ögelerin anlatıma nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

2. Türk edebiyatında 1950'lerden sonra (özellikle II. Dünya Savaşı'nın etkisiyle) insanı merkez alan ve onun bilinçaltından, rüyalarından ve düşlerinden yararlanan sürrealist ve varoluşsal bir anlayış, bir akım gelişir. Bu akım, okuduğunuz metinde de olduğu gibi ham gerçeğin yerine düşü, sosyal meselelerin yerine bireysel özgürlükleri koyar. Orhan Duru'yla beraber Ferit Edgü, Bilge Karasu, Onat Kutlar gibi sanatçıların da yer aldığı bu akım, eserlerinde mekân olarak köyü ve taşrayı değil şehri seçip şehrin bunalan insanını anlatır.

Yukarıda bahsedilen akımın, II. Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında ortaya çıkmasının sebepleri neler olabilir?

3. Edebiyatta oluşan her yeni akım, kendisinden önceki akıma mutlaka karşı çıkarak onu yıkmak ister. Çünkü her akım, kendi doğuşunda bir yenilik olduğunu iddia eder. Buna göre Orhan Duru'dan sonra oluşabilecek, onun edebî anlayışına karşı çıkan yeni bir akımın içinde yer aldığınızı düşünün.

a) Oluşturduğunuz yeni edebî akımın adı ne olurdu?

b) Oluşturduğunuz bu yeni edebî akımın sloganı ne olurdu?

c) Yeni edebî akımınızın özelliklerini, zihniyetini vb. kamuoyuna nasıl duyururdunuz?

ç) Bu yeni edebî akımın oluşmasında hangi toplumsal değişimler ve gelişmeler etkili olurdu?

d) Oluşturduğunuz bu yeni akımın tutulması, ses getirmesi, uzun süreli olması için neler yapardınız?

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

2. ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım A.2.13: Metni yorumlar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Sessizliğin Sesi**	25 dk.
Amacı	Metindeki açık ve örtük iletileri, metinle ilgili tespitlerini, eleştirilerini, beğenisini metne dayanarak ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Sessizliğin İlk Sesi

(…)

Sessizlik şimdi durduğu yerde, bu boşlukta asılı kalamaz. Sessizlik de ağar, yeni bir şeye dönüşür; sessizlik sesini er geç duyurur. Uzun yaz gecelerinin boğuntulu dinginliğinde büyüdüğünü duyuran bir tohumun sesi gelir, sessizliğin kapısını vurur, onu uyarır. Yaşamaya perdelerini indirmiş, kapılarına dayak vurmuş bütün evleri dürtükler; karartılmış sokakları, viran bağları, türküsüz, kahkahasız bahçeleri diriltir, camları zorlar. Sessizliğin doğurduğu ilk ses er geç soluğunu üfürür, bir damarın hiç vurmamış, bir suyun hiç akmıyormuş gibi durmasını engeller; ona yeni bir kıpırdanmayı taşır. Bu kıpırdanma hemen nerdeyse işitilir.

(…)

Babası yine sedire uzanıp orada kaybolmuş, annesi sık sık iç çekerek çorapları yamıyor. Bu evde hep aynı saatlerde hep aynı şeyler oluyor.

Ansızın dışarıdan, bahçeden kardeşinin sesini duydu: "Koş, çabuk koş! Şu karpuza bak!"

İğneyi eline batırdı. Bunda bile hemen hemen bir serüven, bir yaşama tadı var. İğneyi eline batırmasıyla istemeden ağzından fırlayan "Ayy" sesi bile sessizliğin boynuna takılmış bir çıngırak gibi çekici, sevindirici, kıvanç verici. O iğne eline batmamıştı ki. Bu "Ayy" sesi her tür gürültüden, her tür yaşama sevincinden korunmuş odanın can damarına batmıştı.

İrkilen sessizlik gibi gömleği de odada bırakıp dışarı koştu. Kapı eşiğinde birden yıldızlarla dolu gökyüzünü gördü. Başını kaldırıp yukarı bakmayı tümden unutmuş muydu, yoksa bu ışıklı gökyüzü epey öncelerden bu yana ilk kez kente, bahçeye, onlara böylesi yakın gelmişti?

Durgun gecede yıldızların çıtırdadığını duydu. Taşlar birbirine sürtülerek kıvılcımlanıyor, üstüste kibritler çakılıyor, karanlık sokaklara, dar caddelere, karartılmış pencerelere ışıklar yağıyordu. Erkek kardeşinin bir karpuz kökünün başında, yüzükoyun yattığı yerden hiç kıpırdamaksızın kendisini çağırdığını unuttu. Eşikte, ancak doğanın onlara sunduğu aydınlığa, salt gökyüzünde rastlanabilen lunapark ışıklarına, oradaki uzak sevince bakıp kaldı. Yıldızlarla dikilmesi gerekli gömlek arasında bir yerde durdu.

İçi yosun tutmuş havuzdan bir kurbağa sıçradı. Kardeşinin kendisini çağırmış olduğunu o zaman anımsıyor. Yine de kurbağanın ne yana sıçradığını görmeye çalışıyor; yıldızların otları yeterince aydınlatıp aydınlatmadığını bilmek istiyordu. O sıra kardeşinin sesini yanı başında duyuyor. Kırgın, küskün bir ses:

"Kaçırdın."

"Neyi?"

"Karpuzun büyüme sesini işte!.."

"Otlara bakıyordum. Daha doğrusu gökyüzü…"

"Geçen ay diktiğimiz karpuzun yanına hiç uğramıyorsun." Kırgınlıktan öte, belli bir hırçınlıkla konuşuyor şimdi: "Ürünü fındık büyüklüğünde olmuş. Yarın ceviz kadar olacak. Sonra portakal kadar… Büyüdüğünü duyuruyor. Durmadan nasıl büyüdüğünü gözle seçemezsin, ama sesiyle duyabilirsin. Bu bahçede duyabilirsin. Sense nasıl büyüdüğünü hiç dinlemiyorsun. Hep içerdesin…"

(…)

Hiç ummadığı bir sırada değil, pekâlâ umduğu bir sırada kızkardeşinin ağladığını gördü. Onun da kirpikleri çırpınıyordu.

"İnsanları sevindirmek, onları biraz gülümsetmek, onların kaygılı yaşamlarını ta içten, yürekten patlayan gülüşlere dönüştürmek isterdim." diyor. "Ama çiçeklerimiz bir demet hüzünken…" Sonunu getirmemişti.

Sonu belli.

Hüzün yerini ta içten patlayan bir gülüşle bıraksın diye hüznün bütün basamaklarını tek tek çıkmak gerekecek. Sürekli çıkılacak. Sevinç yedeğimizde.
(…)

Adalet Ağaoğlu

1. Metinde geçen *İnsanları sevindirmek, onları biraz gülümsetmek, onların kaygılı yaşamlarını ta içten, yürekten patlayan gülüşlere dönüştürmek isterdim.* ifadesinin birey ve toplum hayatına yansımaları nelerdir? Düşüncelerinizi belirtiniz.

2. *Hüzün yerini ta içten patlayan bir gülüşle bıraksın diye hüznün bütün basamaklarını tek tek çıkmak gerekecek. Sürekli çıkılacak. Sevinç yedeğimizde.*

   Metinden alınan yukarıdaki sözleri gerekçeleriyle birlikte yorumlayınız.

3. *Sessizlik de ağar, yeni bir şeye dönüşür; sessizlik sesini er geç duyurur. Uzun yaz gecelerinin boğuntulu dinginliğinde büyüdüğünü duyuran bir tohumun sesi gelir, sessizliğin kapısını vurur, onu uyarır.*

   Metinde geçen "ağmak" kelimesi "yükselmek, yukarı doğru çıkmak" anlamına gelmektedir. Yukarıdaki ifadelerden yola çıkarak yazarın belirttiği "Sessizliğin ağması" sözü ile ilgili neler düşünüyorsunuz? Yorumlayınız.

4. Okuduğunuz metinden yola çıkarak "sessizlik"in sizde ne anlam ifade ettiğini günlük hayatla ilişkilendirerek açıklayınız.

Hazırlayan: *Nurcan BOZBIYIK*

2. ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım A.2.13: Metni yorumlar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**İnci Kefali**	25 dk.
Amacı	Metinle ilgili açık ve örtük iletileri; metinle ilgili tespitlerini, eleştirilerini, güncellemelerini ve beğenisini metni dayanak göstererek ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Elif

(…)

Evlenecek, hem de Mehmet Ali ile evlenecek diye çok sevinmiş olmalılar.

(…)

Davullar öğleden beri vuruyor. Gün cumartesi. Cuma sabahı giderken, tez gelirim, eğlenmem, dedi ya dönmedi. (…) İki saatlik yol alt yanı. Köyde düğünü tutulmuş adamı niye koyuvermezler ki? Ama elbet gelecek artık.

(…)

Pazartesi ve salı. Bir şey yemedi. Birkaç bardak süt içirdiler zorla. Saçlarımı çözmeyeceğim, diye düşündü bir ara. Çünkü uzun da sürse Mehmet Ali gelebilir. Elleri oturduğu döşeğin örtüsüne sımsıkı yapışmış, buruşup kirlenmiş gelinliği içinde solgun ve yitik bekledi. Şimdi, biraz sonra, akşama, yarın sabah... Gözleri kocaman iki çukurdu bitkin yüzünde. Duvarın beyazından koparamıyordu onları. Orada gördükleri durmadan değişiyor, çevresindeki her fısıltı resim olup duvara yansıyordu.

Güneş göz alıyor, kör ediyor. Her şey beyaz ve yeşil. Pıtrak gibi beyaz dökmüş bir tarlaya serpilmiş insanlar, oradan oraya akan renkli bir gidiş geliş. Derken kalın bir fırçayla karaya boyanıyor her şey. Duvarın orta yerinden bir kara kalın çizgi fışkırıyor yukarı doğru. Çoğalıyor, çatallanıyor, eylül güneşine kara sarı lekeler serpiyor. Kan rengi benekler dökülüyor oraya buraya. Bütün bunlar yeryüzünün herhangi bir yerindeki bir kentte, kendi düğünün yapıldığı köyün iki saat uzağındaki bir yerde olup bitiyor. Yoksa Mehmet Ali de o kara lekenin dibine düşmüş kırmızı bir nokta mı?

Çok sonra, bitti artık, diye düşündü Elif. Gelinliğini çıkarıp saçlarını çözdü. Avluya çıktı. Dingin bir öyle sonuydu. Bunu ayrımsadı ve zamanın kendisine geri döndüğünü duydu. Mehmet Ali'nin tutkulu, parlak, gururlu gözleri dağılıp dağılıp yeniden beliriyordu durgun bir suyun yüzünde. Mehmet Ali gitmişti, yoktu.

(…)

Sonra güneş çok uzak bir köşesine çekilip gitmişti göğün. Her şey çok uzak, ulaşılmaz yerlere gitmişti. Günü dinledi. Bir kurt bir ağacı kemiriyordu. Davulları sustursalar artık, dedi. Mehmet Ali gelmedi çünkü. Rahatça düşündü bunu. Hiçbir umut kırıntısı olmadan içinde. Hiçbir şey beklemeden. O zaman sızısını azaltabileceğini sezdi.

Toprağın coşkun, verimli kokusunu duydu. Yaşamı yeniden yakalayıp tutmak için zaman gerekecekti. Bir şaşkınlık kalacaktı geriye. Acılar dibe çökecekti. Anılar kalacaktı. Bir düğünden, bir seviden, bir türküden, bir yaz gecesinden… Güneşli bir bahçeden… Durgun bir suyun ağaçlarla dolu aynasından… Dayanacağım, diye düşündü. Uzun da olsa alışmak… Boyun eğme değildi ki hem bu, zorunlu bir katılma, gerçeğin ta kendisiydi. İşte şu erik ağacı bir ay sonra çiçek açacaktı. Şimdi bir kurt kemiriyordu gövdesini onun içini kemirir gibi aynı, ama doğanın dirimi alt edecekti onu. Yeniden bahar gelecek ve her şey çiçek açacaktı erikle birlikte. Belki biraz kırgın, biraz soluk, cılız... Olsun. Bahar gelecekti ya...

İnci Aral

Kelime Dağarcığı

dirim: Yaşam.

1. *Boyun eğme değildi ki hem bu, zorunlu bir katılma, gerçeğin ta kendisiydi. İşte şu erik ağacı bir ay sonra çiçek açacaktı. Şimdi bir kurt kemiriyordu gövdesini onun içini kemirir gibi aynı, ama doğanın dirimi alt edecekti onu.*

Elif'in doğada gözlemledikleri Elif'te yaşamın devamlılığı bilincini uyandırıyor. Doğadaki dönüşümün sizin üzerinizdeki etkilerini yazınız.

2. *Yeniden bahar gelecek ve her şey çiçek açacaktı erikle birlikte. Belki biraz kırgın, biraz soluk, cılız... Olsun. Bahar gelecekti ya.*

a) Mehmet Ali'nin yokluğunun ardından Elif'in hayata karşı duruşu, metinden alınan bu bölümdeki tutumundan farklı olsaydı, sizce Elif'in hayatı bundan nasıl etkilenirdi?

b) Elif'in bu tutumu onun kişiliği ile ilgili ne gibi ipuçları vermektedir?

3. Hikâyede düğün günü bir kayıp haberi alınıyor. Her şeyin zıttıyla var olduğunu düşünürsek sizin için umudun simgesi sayılabilecek bir obje, durum veya olayı anlatan bir paragraf oluşturunuz.

4. Dünyada sadece Van Gölü'nde yaşayan endemik bir balık türü olan "inci kefali" her yıl büyük sürüler hâlinde göç eder. Çünkü Van Gölü'nün tuzlu-sodalı suları üremesine imkân vermez. Akarsuların sıcaklıkları 13 dereceyi bulduğu zaman balık derelere girer ve yumurtasını bıraktıktan sonra tekrar göle döner. İnci kefali, bu yolculukta akarsuya karşı büyük bir mücadele verir. Şelaleri uçarak aşar.

Elif'in hayata bağlılığını düşündüğümüzde canlılardaki yaşama içgüdüsünü dile getirdiğiniz bir paragraf oluşturunuz.

Hazırlayan: *Melda HÜR*

2. ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım A.2.14: Yazarla metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Anı Tarzındaki Bir Hikâyesinde Tarık Dursun K.**	25 dk.
Amacı	Yazar ile metin arasındaki ilişkiden yola çıkarak metinle ilgili değerlendirme yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Çocuklar İçin Bir Öğretmen

Sen öğretmenimizdin; biz, sınıfın ve siyah önlüksüz, beyaz yakalıksız öğrencilerin.

"Yağmur nasıl olur çocuklar?"

Gazocağının altı yanıyordu. Üzerine içi su dolu bir tencere oturtulmuştu. Kapak açılınca buhar dışarıya uğramıştı.

"İşte yeryüzündeki sular da güneşin etkisiyle tıpkı bunun gibi buharlaşarak gökyüzüne yükselir ve…"

Gökyüzü. Ne kadar da mavi. Kimsenin aklına gelmiş midir durmadan gökyüzüne bakmak?

Bakıyorum. Bir bulut yürüyor. Geldiği yeri kimse bilmez. Şimdi o bulut yerine ben olabilir miyim acaba? Mümkün mü? (Ben bir bulut olmalıyım, yukarılardan dünyaya bakmalıyım. Nasıl olurdu ki? Dilediğim yerde durmalıydım, dilediğim yere gitmeliydim. Dilediğim yere ve dilediğim zamanda.)

Uçurtmayı bana sen gösterdin. Kuyruğu rengârenkti. Kendi de. Mavili kırmızılı. Sarı yeşilli.

Kim uçuruyordu onu acaba?

Bir çocuk. Bir oğlan çocuğu.

Sarışın bir oğlan mı, yoksa esmer biri mi?

"Esmer."

"Niçin?"

"Hiç, öyle işte. Esmer, kısa pantolonlu da. Elleri küçük. Uçurtmanın sicimini sımsıkı tutuyor. Heyecansız, arada bir teraziyi tartıyor. Uçurtma kafa atıyor. Rüzgârın esintisine ters düştü. Ama çocuk işini biliyor. Tam eğileceği bir sırada tersi yöne çekiyor uçurtmayı, terazi dengeleniyor. Kafa düzeliyor, kuyruk bellenip salınıyor."

"Nasıl bilebiliyorsun bu kadar şeyi?"

"Çünkü görüyorum," dedi.

Görüyormuş.

Ona inanıyorum.

Bulut durdu. Ben durdum. Belki de ikimiz birden sevdik uçurtmayı. Bence her bulut durup o uçurtma uçuran çocuğu seyretmeliydi.

Yukarıdan aşağıya. Çocuklara böyle bakmıyor muyuz? Yukarıdan yani. Çocuklar da büyüklere nasıl bakıyorlar?

Aşağıdan yukarıya.

Aşağıdan yukarıya bana baktım. Korkunçtum.

Tarık Dursun K.

1. Tarık Dursun K., önce kendi geçmişiyle İzmir'i, sonra hayatta hep sevecen baktığı bütün insanlarımızı anlatır. Üstelik bunu "kısa hikâye" bazen "kısa kısa hikâye" tekniğiyle ama ayrıntılardan/olaylardan en küçük bir eksiklik duygusu vermeden yapar. Kısa hikâyenin Türk edebiyatındaki yetkin isimlerinden biridir.

a) Okuduğunuz metni, yazar hakkında bilgi veren bu paragrafla karşılaştırdığınızda neler söyleyebilirsiniz?

b) Sizce yazarın, eserini kısa hikâye tekniğiyle yazması metnin okunurluğunu nasıl etkilemiş olabilir?

2. Okuduğunuz metinde yazarın; eserinde gündelik bir dil kullandığını, kısa cümleler kurduğunu ve çocukluk anılarından yararlandığını söylemek mümkündür. Sizce bu durum, metnin anlatımına nasıl bir katkı sağlamıştır?

3. *Yukarıdan aşağıya. Çocuklara böyle bakmıyor muyuz? Yukarıdan yani. Çocuklar da büyüklere nasıl bakıyorlar?*
Aşağıdan yukarıya.
Aşağıdan yukarıya bana baktım. Korkunçtum.

Okuduğunuz metinden alınan bu parçada yazarın bir öz eleştiri yaptığı söylenebilir. Bu durumla ilgili sizin düşünceleriniz nelerdir?

4. *"Nasıl bilebiliyorsun bu kadar şeyi?"*
"Çünkü görüyorum," dedi.

Okuduğunuz metinden alınan yukarıdaki satırlarda yazarın "bilmek için görmek" gerektiği konusuna yaptığı vurgunun, hikâyeci bir insan için önemi hakkındaki düşüncelerinizi açıklayınız.

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.14: Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Yazar-Metin İlişkisi	25 dk.
Amacı	Yazarı yazmaya iten sebepleri belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

İlkgençlik Sevdaları

İşin doğrusu, ben arkadaşımın hatırı için öyle görünürdüm; onu üzmek istemezdim. Yoksa bisikletim olsun diye hiç de içimi yediğim, bir bisiklet üzerine hayaller kurduğum, düşler yaşattığım yoktu… Zaten ömrüm boyunca tek başıma bu acayip nesneye bir kere olsun binmedim. İki tekerlek üzerinde yuvarlanmadan gidişine ta çocukluğumdan beri şaşıp kaldım, ama hiçbir zaman bisiklet sevdalısı olmadım. Bu sevdayı tanımadan başka sevdalara atlamasını bildim.

Ama arkadaşım öyle değildi. Sabah akşam, okuldan eve beraber gidip geldiğimiz yolda, teneffüslerde, bahsettiği iki şey vardı: Bisiklet ve sinema. Çok sevdiğim bir çocuktu. Eskiden zenginmişler fakat babasının hastalanması durumlarını alt üst etmiş, adamakıllı fakirleşmişler, sonunda bizim sokağa kadar düşmüşlerdi. Vaktiyle babasının bilmem hangi taşra şehrinde büyük bir sineması varmış, hep onu anlatırdı. Çift makineli, otuz kısımlı filmler oynatan bir sinemaydı bu. Arkadaşım babasıyla birlikte gişede oturur, bilet kesermiş… Film başlayınca da doğru makine dairesine… Bayramları sinema dolar dolar taşarmış… Sonra ne olmuşsa olmuş, ne sinema kalmış ellerinde, ne de başka bir şey. Yalnız bol bol çocukluk hatırası… Bir de sürüyle sinema, film katalogları…

Pazar öğle sonları ya onlarda ya bizde buluşur, bu katalogları sedire yayar, resimlere birer birer bakardık. İkimiz de sinema delisiydik. Bütün artistleri tanırdık. Ama kataloglar epeyce eskiydi, sesli filmin ilk zamanlarına ait filmlerin, artistlerin resimleri vardı içlerinde. Onları da tanırdık. İşte Marlene, sarışın melek; işte Garbo, Billie Dow, gözlüklü Llyod, Şarlo, bıyıklı Douglas… Kovboylar. Tom Mix, Tim Mc Koy… İri bıyıklı haydutlar, kocaman silahlı, favorili delikanlılar… Hangi filmler arkadaşımın sinemasında oynamışsa onu ezbere bilirdik. Sonra yorulunca kendi kendimize hayaller kurardık. Beyazıt Meydanı'nda -bilmem neresinde?- kocaman bir bina inşa ettirir, şehrin en esaslı sinemasını içine yerleştirirdik. Bir Alman malı -dostum, Almanların en sağlam makineyi yaptıklarını söylemişti- makine alırdık. Adını da söylerdi. Bir sürü firma adı sayardı. Ne de çok bilirdi bunları! İki katlı olacaktı sinemamız. Bir de büyük holü. Duvarlara gelecek programın, pek yakında oynayacak filmlerin afişlerini, fotoğraflarını asardık.

İkimizin de cebinde metelik yoktu. Elbiselerimiz yıpranmış, ayakkabılarımız örselenmiş iki çocuktuk. Yalnız içimizde hayata, dünyaya, her şeye rağmen sevgi besleyen bir şeyler kıpraşırdı. Hayallerimize büyük şehrimizin caddeleri, vitrinleri, mağazaları bir başka genişlik, bir başka berraklık verirdi. Tatil günlerinde, hele sıcak yaz öğle sonlarında uzak semtimizden yola çıkar, tramvay yolu boyunca kentin akışına kendimizi kaptırıverirdik. Sıcak, rüzgârsız günlerden biridir. Kent uyumuştur. Tramvaylar yokuşlardan inleyerek çıkar, insanlar canlarından bezmiştir. Aydınlık vitrinler, gürültülü sesler; vapur dumanı, Köprü, Galata; seyyar satıcılar, simitçiler, merdivenli sokak…

(…)

Konuşmazdık böyle şeyler. Hayallerimize geniş kanatlı kapılar açmazdık. İçimizde kalırdı bunlar. Bunlar gibi birtakım şeyler… İlkgençlik yıllarıydı. Savaşın yalnız adı vardı. Sokaklar kalabalık, vitrinler ışıklı, dopdolu… İçimizde sebebini hâlâ anlayamadığımız, her şeyin bizim olduğuna inandıran garip bir duygunun sevinci, mutluluğu… İlk sevdaların belirsizcesine yanan ateşi… Çabuk yanan, kül olan bir ateş… Hatta külü bile kalmayan.

Oktay Akbal

1. Zaman su misali akıp gitmekte ve insan istese de zamanın hızına ayak uyduramamaktadır. Buradan hareketle zaman ile metin arasında nasıl bir bağ kurabilirsiniz? Görüşlerinizi açıklayınız.

2. "Benim öykülerim okurlarda bir gerçeklik, bir yaşanmışlık duygusu uyandırır. Bu yüzden yaşanmış öykülerdir onlar diyorum, 'ben yaşadım' demiyorum." Yazar, öykülerini bu şekilde tanımlıyor. Bu ifade öykülerinin anı-öykü olarak nitelenmesine sebep olabilir mi? Sizce okuduğunuz metin anı-öykü özelliğine sahip midir? Açıklayınız.

3. Yazarın *Garipler Sokağı, Bizans Definesi* adlı kitapları Rusçaya, *Dondurmalı Sinema* kitabı Sırpçaya çevrilmiş; *Suçumuz İnsan Olmak* kitabı ise filme çekilmiştir. Sizce bu durum bir yazarın tanınmasında, onun başarılı bir yazar olarak kabul edilmesinde nasıl bir etkiye sahiptir? Açıklayınız.

4. Metinden hareketle edebiyatla yaşam arasında nasıl bir ilişki olabilir? Bu durumun metinlere olan katkıları nelerdir? Görüşlerinizi açıklayınız.

Hazırlayan: *Nurgül GÜVEN*

2. ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım A.2.15: Türün ve dönemin diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Mini Mini Öyküler Yazıyorum**	25 dk.
Amacı	Türün ve dönemin önemli yazarlarını ve eserlerini kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metinleri okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinler çerçevesinde cevaplayınız. (Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Bu

"– Bu ne?
– Kar.
– Böyle kar hiç görmemiştim.
– Burda daha neler göreceksin.
– Neymiş göreceklerim?
– Kurt, köpek.
– Başka?
– Ayı, tilki.
– Başka?
– İşin rast giderse bir insanoğlu.
– Bu karda mı?
– Bu karda eğer yolunu bulabilirsen. Ya da o yolunu yitirmişse. Artık bahtına…"

Ferit Edgü

İğde

Dağ başı.
Küçük bir bahçe.
Ortasında ahşap, harabe, küçük bir kulübe.
Orta yaşlı biri, gözlerini kısmış, karnını içe çekerek ufka bakıyor.
Gapgaplı eline çitin iğdesi batıyor.
Yıllar sonra, hazine avcılarının o dağ başına düşüyor yolu.
O bahçenin yerinde kocaman bir iğde ağacı görüyorlar.
Orta yaşlı iğdenin efsanesini bilmeyen yok.

Recep Şükrü Güngör

Kıssadan Öykü

En yakınındaki açılmak istedi.
"Bilmediğim kaldı mı ki sende!" diyen gülümsemesini gördü gün yoldaşının dudak bükümünde.
Anlatası kalmadı.
Bir arkadaşını düşündü.
Buluştular.
Gözlerinden anladı artık gizdeş olmayacağını
Anlatmadı.

Duramadı başka bir arkadaşına gitti.
Konuğunun gözlerinde ne gördüyse öteki, "Anlatma!" dedi., "Hayır, hayır, anlatma!"
Anlatamadı.
Günlerden bir gün, suyun kıyısında yapayalnız dolaşırken, kamışlığın içinde bir kamış gördü. Yanaştı, ona anlattı.
Uyku tutmadı gece. Sabah gidip o kamışı kesti, götürdü.
Gece yine uyuyamayınca kalktı, kamıştan bir kalem yaptı.

Hürriyet Yaşar

1. Okuduğunuz metinler edebiyatımızda "küçürek hikâyeler" olarak adlandırılmaktadır. Sizce niçin bu isim verilmiş olabilir? Bu hikâye türü "minimal öykü, çok kısa öykü, öykücük, kıpkısa öykü, sımsıkı öykü" gibi adlarla anılmaktadır. Siz bu hikâyelere hangi adı verirdiniz?

2. Küçürek öykünün dünya edebiyatında önde gelen isimleri Julio Cortázar, Dino Buzzati, Franz Kafka, Eduardo Galeano, Max Jacob iken Türk edebiyatında küçürek öykü denildiğinde Ferit Edgü, Sevim Burak, Necati Tosuner, Refik Algan, Hulki Aktunç, Hürriyet Yaşar, Taner Karakoç, Cemal Şakar, Mehmet Harmancı ve Haydar Ergülen ilk akla gelen isimlerdir. Ancak elbette bu isimlerin dışında başka öykücüler de vardır.
Türk edebiyatında küçürek öykü dendiğinde akla gelen ilk isimlerden Ferit Edgü, bu tür öyküleri "yalnızca bir ânın saptaması olan öykücükler" olarak tanımlıyor. Hem öykü hem de küçürek öykü yazarı Necati Tosuner ise küçürek öyküyü "Neredeyse, tanımı kendisinden uzun." diyerek tanımlıyor.

Erdem, Küçürek Öykü Özel Sayısı

Okuduğunuz hikâyelerden ve yukarıdaki metinden yola çıkarak,

a) Bu türün önemli temsilcilerinden olan Ferit Edgü'nün küçürek hikâyeler için kullandığı "yalnızca bir anın saptaması olan öykücükler" sözünden ne anlıyorsunuz?

b) Yukarıdaki hikâyelerde sizce ayrıntıların yerini ne almıştır? Açıklayınız.

3. Ernest Hemingway'ın "Satılık: Bebek ayakkabısı. Hiç giyilmedi." hikâyesi en kısa hikâyeler arasında yer alır. Üç cümleden oluşan bu hikâyenin sizde bıraktığı etkiyi belirtiniz. Siz de beş cümleden oluşan küçürek bir hikâye yazınız.

Hazırlayan: *Gül BÜYÜMEZ*

2. ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım A.2.15: Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Döneminin Tanığı Eserler**	25 dk.
Amacı	Öykülerde yaşanmışlıkların önemli bir yer tuttuğunu ve öykülerin oluşturulduğu dönemin tanıkları olduğunu kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Bisiklet

Bıttım ağaçlarının hışırtısı başlayacak birazdan, serpintisi sonra yağmurun, serin ıslaklığı okşar yüzümüzü, kesiliverir birden, uykuya geçerdik toprak damlarda…

Tek tük kamu yapıları dışında, çarçabuk, kuruyan cipcazla örülmüş kondular toplamıydı kırk iki yıl öncesinin Siirt'i. Geldiğim ilk günler, güç bela bir oda kiralamıştım. Akrepten korunmak için karyolamın ayaklarına içi su dolu kaplar koymamı salık vermişlerdi, bir de cibinlik, -atlarmış tavandan akrep- boğuluyordum sıcaktan. Bereket daha düzgünce bir evde oturan iki bekâr memur arkadaşın yanına taşındım, damda yatılması gerektiğini de onlardan öğrendim.

Bir kural daha varmış. Damlarda ışık yakılmayacak, dolaşılmayacak, dürülen yer yatakları el yordamıyla serilip girilecek hemen yorganın altına. Uyarılmadığım için, bir gece, soluk alayım, kasabayı şöyle bir göreyim yanılgısı, büyük çoğunluğu Türkçe bilmeyen yerlilerin tepkisine yol açtı. Dillerinden anlayan müdür, kulağımı büktü incelikle. Savmış adamları, yeni geldiğimi, bilgisizliğimi, kötü niyetli olmadığımı anlatarak.

Gündüzleri kırk dereceye ulaşıyordu ısı. Trahom yaygın. İçme suyu arabalarla otuz kilometre uzaktan getiriliyor, sebze Diyarbakır'dan. Memur, subay ailelerine zor yetişiyor. Tifo korkusu yüzünden otuz kırk bardak çay içiyoruz günde, kaçak kuyruk çayı, askılığı boş kalmıyor hiç, çaycının.

Dün mektup aldım, İstanbul'daki kız kardeşimden. Yıllardır görüşemiyoruz. Zarftan bir de fotoğraf çıktı. Bisikletinin üzerinde gülümsüyor kardeşim. Ne çabuk büyümüş, basbayağı genç kız!

Günlerdir, o gün -kendi çocukluğumun bisiklet tutkusunu anımsadığımı anımsıyorum, kar eleniyor, dışarıda, ezan sesleri yankılanıyor, Pazar sessizliğine Ankara'nın, sobaya odun atmalı.

Ne iyi, demek bisiklet alınmış kardeşime! Kıskanmadım ya, içim burkuldu!

Alışverişi arasıra ben yapıyorum, elime para verildiğinde birkaç kuruş tırtıkladığımı biliyor annem, yüzlemiyor. Fırsat düştükçe bisiklet kiralıyorum, en çok bir saatliğine, eski püskü, lastikleri yamalı bisikletler.

Bir gün birlikte kararlaştırdık annemle, para biriktireceğim, kendi bisikletim olacak.

Bir teneke kutusunu kumbara yaptık. Salt bir kuruşluklar atıyorum içine nedense! Sallıyorum, ağırlaştıkça büyüyor umudum. Oysa, o yıllarda bile dört beş yıl aynı hızla para biriktirsem, bir bisiklet satın alınamayacağı ortada!

Ola ki, üç dört ay geçti aradan. Okul çıkışı et almaya gönderdi annem. Dönüşte kumbaramı aradım, yerinde yok. Annem sıkıntılı, elinde süpürge ortalığı süpürüyor sözde, elinden aldım süpürgeyi. Gözleri dolu dolu. İlişti sedire.

"Ay sonunu getiremiyoruz oğlum! Ne yapalım! Bakkala kasaba yüzümüz tutmuyor artık…"

Sarıldım boynuna. Çamaşırın yıprattığı genç ellerini öptüm.

"Haklısın anacığım, bisiklet benim neyime!"

Vüs'at O. Bener

1. Okuduğunuz metinde Vüs'at O. Bener; Siirt'te görevli olduğu yıllarda yaşadıklarını, bu sırada kardeşinden gelen bir mektupla -Kardeşi mektupla birlikte bisiklet üzerinde çektirdiği bir fotoğrafını da göndermiştir.- kendi çocukluğundaki bisiklet tutkusunu, geçim sıkıntısı nedeniyle bu tutkusuna kavuşamayışını hatırlar.

Bu bilgiyi, Gülten Dayıoğlu'nun "Öykü, kişinin içini dökme eylemidir." ve Necati Tosuner'in "Benim için bir dert yanma işi olmuştur öykü." şeklindeki açıklamaları ile karşılaştırarak açıklayınız.

2. Cumhuriyet Dönemi'nin önde gelen öykü yazarlarından biri olan Füruzan, öykülerinde yaşadığı dönemin tanıklığını yapmak çabasında olduğundan; Zeyyat Selimoğlu da öykülerinde insanların neler yaptıklarını, neler yapamadıklarını, onların umutlarını, umutsuzluklarını anlattığından bahsetmiştir.

Bu bilgiler ışığında sizce Vüs'at O. Bener, okuduğunuz bu öyküsünde yaşadığı dönemin tanıklığını yapmış mıdır ya da hayatta neler yaptıklarına, neler yapamadıklarına değinmiş midir? Gerekçelerinizle açıklayınız.

3. Cumhuriyet Dönemi'nde kısa öyküler oldukça yaygınlık kazanmıştır. Okuduğunuz metin de bir kısa öykü örneğidir. Günümüz koşullarını da düşünecek olursanız sizce yazarları kısa öykü yazmaya iten sebepler neler olabilir? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

2. ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım A.2.16: Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Dil Bilgisi Çalışalım**	25 dk.
Amacı	Metindeki cümle çeşitlerini bularak bunların metindeki işlevini belirleyebilme, noktalama işaretlerini kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kısmet

Sıcak temmuz güneşi, Ömer Dayı'nın alnındaki boncuk boncuk terleri çoğaltıyordu. Ömer Dayı sabahın köründen beri tarlasında buğday yoluyordu. Elindeki orak ışıl ışıldı. Güneş vurdukça, şavkı gözlerini kamaştırıyordu. Arada sırada doğruluyor, gerneşiyor, belini kütürdetiyordu. "Karnım da yeğin acıktı…"

(…)

Sol koluna aldığı desteleri usulca indiriyordu. Boynu kavurucu güneşin altında iyice kızarmıştı. Şalvarının kıvrım yerlerindeki terler kuruyup tuz bağlamıştı. Çizgili yakasız keten gömleğinin önü boydan boya açıktı. Terli göğsüne buğday kılçıkları yapışmıştı. Başını kaldırıp yola doğru baktı:"Aha avrat geliyor!" diye rahat bir nefes aldı. "Bizim bildiğimiz orakçı azzığı kuşlukta ulaştırılır."

(…)

Döndü Kadın, boz eşeğe binmiş, ardındaki katırın yularını eşeğin semerine dolamıştı. Azık çıkınını beline bağlamıştı. Bir elinde yular, diğerinde ayran sitili vardı. "Deh! Çüş!" diye bağıra bağıra eşeği sürüyordu. Tarlanın takımına varınca, eşekten indi. Haymanın altına doğru yürüdü. "Herif ! Herif!" diye seslendi. "Gel hadi, yemeğin hazır!"

Ömer Dayı orağını sapın üzerine attı. Elliklerini kuşağının arasına soktu. Kolunun yeniyle alnına biriken terleri sildi. İki kolunu iyice yana doğru açtı. Gerneşip belini kütürdetti. "Öff! Öff! Berk yorulmuşum tamam!" diyerek haymaya doğru yürüdü.

Ömer Dayı sofraya oturdu. Ayran sitilini başına dikti. Bulgur pilavının üzerine kapatılan yufkaları dizine aldı. İri lokmalar yapıp pilavı yemeye başladı.

Şevket Bulut

1. a) *Ömer Dayı sabahın köründen beri tarlasında buğday yoluyordu.* cümlesinde geçen, *yolmak* sözcüğünün aşağıda verilen anlamları ile ilgili birer cümle kurunuz.

Bitki, tüy vb.ni çekerek yerinden çıkarmak, çekip koparmak.

Örnek cümle: _____

_____

Dolandırarak hile ile birinin parasını almak.

Örnek cümle: _____

_____

Tırmalamak, yırtmak.

Örnek cümle: _____

_____

b) *Sabahın kö*ründe deyimi cümlede "sabahın ilk saatleri" anlamında kullanılmıştır.
Siz de bu deyimin yerine aynı anlam ilgisi kuran farklı bir sözcük grubu getirerek cümleyi yeniden yazınız.

2. Aşağıdaki cümlelerde geçen ikilemelerin cümleye kattığı anlamları belirtiniz. Yazar, cümlede ikileme kullanmadan aynı anlamı başka hangi yollarla sağlayabilirdi?

Sıcak temmuz güneşi, Ömer Dayı'nın alnındaki boncuk boncuk terleri çoğaltıyordu.

Arada sırada doğruluyor, gerneşiyor, belini kütürdetiyordu.

Elindeki orak ışıl ışıldı.

3. Metinden alınan *Tarlanın takımına varınca, eşekten indi.* cümlesinde,

a) Noktalama işaretlerinin günümüzden farklı kullanıldığını düşünüyor musunuz? Niçin?

b) Virgülün aşağıda verilen kullanımlarına uygun örnek cümleler yazınız.

Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur.

Örnek cümle:

Tırnak içinde olmayan cümlelerin sonuna konur.

Örnek cümle:

Hazırlayan: *Gül BÜYÜMEZ*

2. ÜNİTE > Hikâye | Kazanım A.2.16: Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Metnin Dil Özellikleri	25 dk.
Amacı	Metinden hareketle imla, noktalama ve kelimede anlam çalışması yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Yunus

Duvarda saat ağır ağır dokuzu vurdu. Yani sabaha karşı üç. O eskimiş, anlaşılmaz, bastonlu romen sayıları karanlığa çizildi. Dar taş avluda bir çift takunya sabaha karşı duygusunu sürdürmeye çalışıyordu. Bu uyanılmamış bir düşse, ayışığının döküldüğü beyaz taşlara çarpan uykulu iki küreğin, acılar ve hamamböcekleri ile dolu bir kilerden öksürüklü sakalların titreştiği bir odaya sıkışıp durduğu o yorgun kadını yani annemi hatırlamamaya imkân var mı? Ayışığı odada, sanki her şeyin dışında, soyut, mutlu bir kesiti aydınlatıyordu. Üstünde uyku (…) uçuştuğu mermer denizliği, kırmızı halıyı, Yunus amcamla Büyükbabamın kedi yavruları gibi kıpırdanıp duran beyaz yüzlerini. Işıkta yıkanmış, rahat, parlak yüzlerdi bunlar. Gerçekte ise kocaman, sessiz odalarla dolu bu büyük evde, hiçbiri ötekine benzemeyen dört insanın, bir ölüm saatinin korku ve tedirginlik dolu havasını soludukları, ölüm kuşlarının sık sık usulca yüreklerine dokunduğunu duydukları bu gömülmüş evrende böyle rahat görünümlere yer yoktu. Bunu çoktan beri biliyordum. Altımızda çürüyen direkleri, bir gün hepimizin eski taşlar, halılar ve ayna kırıkları ile birlikte nemli bodruma doluşacağımızı biliyordum. Bekliyordum. Belki de birlikte bekliyorduk. Bunu bazı şeylerden anladım. Annemin dün büyükbabama, "Artık yetmez mi?" dediğini duydum. "Yarın turşuyu kuracağım. Hepsi o kadar. Benimki bir saatlik iş. Başkalarına söylemeyin. Sadece şu narın altına gömün beni. Dağın başında üşürüm. Üstelik kalbim de var!"

Ölüm, Yunus amcamın içini oyuyormuş. Öyle söylüyor. Bunu uzun ve sıkıntılı bir boşluk havasına düştüğü akşamüstü saatlerinde belirsizce göstermeye çalıştı. Önceleri hiç anlamadım. Şaşırdım biraz da. Şimdi anlıyorum. Hatta içimdeki bütün o boşluk kuyularının anlam kazandığını, bir varlığa dönüştüğünü duyar gibi oluyorum. Büyükbabam, yani Yunus'un babası ölümü düşünmez görünüyor. Ama ölecek birkaç güne kadar hepimiz ölünce bu evden çıkıp gitmeyi düşünüyorum. Saat dokuz buçuk. Dışarda ayaz artmış olmalı. Pencereye soğuk zambaklar çiziliyor. Ay kayboldu. Ahırda at kişnemeye başladı. Büyükbabam uyandı. Sakalı bir öksürükle sarsıldı. Sonra sarsıntı Yunus amcama geçti. İkisi aynı anda doğruldular. Büyükbabam sözde beni uyandırmamaya çalışarak:

"Yunus yavrum, şu lambayı yak!" diye fısıldadı.

Yunus amcam hâlâ öksürüyordu. Uzun donunu çekerek kalktı. Tam lamba düğmesine uzanırken gözlerimi kapadım. Açtığımda o tuhaf sınır geçilmiş sabah başlamıştı. İşte ölümü gömdük. Sanki hiç olmayacakmış gibi. (…) Yerdeki kırmızı kilim her gün süpürülmekten pırıl pırıl. Duvarda, sedirlerin üstünde, uzun boynuzlu geyikler, postallı güleç çobanlar, kır çiçekleri ile dolu küçük halılar. Avluda takunyalar uykulu seferleri bırakıp ıslak bir sabah canlılığına başladılar. Sofada çaydanlığın ıslıkları akıyor. At yeniden kişnedi.

"Kalk oğul!" dedi Büyükbabam. "Atın yemini ver. Oğlan uyuyor daha!" Yunus amcam öksürüyordu.

"Hastayım" diye fısıldadı, "uyanınca versin".

Beni gösteriyor olmalıydı. Gözlerimi daha sıkı kapadım. Büyükbabam öfkelendi:

"Daha adam olamadın!" dedi kızgınlıktan titreyen bir sesle. "Her sabah bu tatsızlığı çıkarırsın. Artık sakalların ağardı." Öbürü hafifçe inliyordu:

"Hastayım dedim. Her tarafım ağrıyor. Kalkar halim yok."

Kapı sertçe açıldı. Gözlerimi araladım. Kediydi. Mandala asılı olarak kapıyla birlikte içeri girdi. Arkasından annem. Elinde kahve tepsisi. Yüzü ışıkta daha soluk görünüyor. Kaşlarının üstüne sessiz çizgiler çizilmiş. Bana baktı. Uyumadığımı anladı. Ama ses çıkarmadı. Kahveleri verdi. Sıkılgan bir sesle:

"Turşuyu kurmaya başladım." dedi. Öğleye kalmaz biter.

Onat Kutlar

1. Metinden alınan bu parçada kullanılan noktalama işaretlerinin kullanım işlevlerini yazınız.

"Atın yemini ver. Oğlan uyuyor daha!" Yunus amcam öksürüyordu. "Hastayım" diye fısıldadı, "uyanınca versin".

" ... "

!

,

.

2. Metinde günümüz imla kurallarına uymayan kullanımları bularak nedenlerini açıklayınız.

3. *Hatta içimdeki bütün o boşluk kuyularının anlam kazandığını, bir varlığa dönüştüğünü duyar gibi oluyorum.*

Metinden alınan bu cümlede geçen altı çizili sözcükleri gerçek ve mecaz anlamlı olarak belirleyip farklı anlamlara gelecek şekilde birer cümle içinde kullanınız.

4. *Tam lamba düğmesine uzanırken gözlerimi kapadım. Açtığımda o tuhaf sınır geçilmiş sabah başlamıştı. İşte ölümü gömdük. Sanki hiç olmayacakmış gibi.*

Okuduğunuz metinde mecazlı ifadelere sıklıkla yer verilmiştir. Verilen cümledeki mecazlı ifadeleri ve bu kullanımın nedenlerini açıklayınız.

Hazırlayan: *Nurgül GÜVEN*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.1: Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Sözcüklerin Arasında	25 dk.
Amacı	Duyguların ifadesinde mecazların gücünü fark edebilme ve kelimelerin çağrıştırdığı anlamları belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Göğe Bakma Durağı

İkimiz birden sevinebiliriz göğe bakalım
Şu kaçamak ışıklardan şu şeker kamışlarından
Bebe dişlerinden güneşlerden yaban otlarından
Durmadan harcadığım şu gözlerimi al kurtar
Şu aranıp duran korkak ellerimi tut
Bu evleri atla bu evleri de bunları da
Göğe bakalım
(…)
Senin bu ellerinde ne var bilmiyorum göğe bakalım
Tuttukça güçleniyorum kalabalık oluyorum
Bu senin eski zaman gözlerin yalnız gibi ağaçlar gibi
Sularım ısınsın diye bakıyorum ısınıyor
Seni aldım bu sunturlu yere getirdim
Sayısız penceren vardı bir bir kapattım
Bana dönesin diye bir bir kapattım
Şimdi otobüs gelir biner gideriz
Dönmeyeceğimiz bir yer beğen başka türlüsü güç
Bir ellerin bir ellerim yeter belleyelim yetsin
Seni aldım bana ayırdım durma kendini hatırlat
Durma kendini hatırlat
Durma göğe bakalım

Turgut Uyar

Kelime Dağarcığı

sunturlu: Halk ağzında gösterişli, görkemli.

1. *Şu kaçamak ışıklardan şu şeker kamışlarından*
Durmadan harcadığım şu gözlerimi al kurtar

Metinden alınan bu dizelerde kelimelerin gerçek anlamlarından farklı, alışılmamış kullanımları dikkati çekmektedir. Siz de aşağıdaki kelimelerle alışılmamış bağdaştırmalar kurarak bunları birer cümlede kullanınız.

Otobüs: _____
Evler: _____
Pencere: _____

2. *Durmadan harcadığım şu gözlerimi al kurtar/Şu aranıp duran korkak ellerimi tut*
Bu evleri atla bu evleri de bunları da/Göğe bakalım

Gök kelimesini şiirin bağlamından yola çıkarak hangi kelimelerle ilişkilendirirsiniz? Neden?

3. *Senin bu ellerinde ne var bilmiyorum göğe bakalım*
Tuttukça güçleniyorum kalabalık oluyorum

İkinci dizenin sizde çağrıştırdığı yakın ve uzak anlamı şiirin genel anlamından yararlanarak belirtiniz.

4. *Bu senin eski zaman gözlerin yalnız gibi ağaçlar gibi*
Sularım ısınsın diye bakıyorum ısınıyor

a) İkinci dizenin yerine gelebilecek bir mısra oluşturunuz.

b) İkinci dizedeki *diye* kelimesi ifadeye amaç anlamı katmaktadır. Siz de "için" kelimesini ifadeye amaç anlamı katacak biçimde kullanarak bir dize oluşturunuz.

c) *Bu senin eski zaman gözlerin yalnız gibi ağaçlar gibi* dizesinde *gözler*in benzetildiği *ağaç* kelimesinin sizde uyandırdığı çağrışımları ifade ediniz.

Hazırlayan: *Melda HÜR*

3. ÜNİTE > Şiir *Kazanım A.1.1: Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Dilimizdeki Kelimeler**	25 dk.
Amacı	Kelime ve kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından çıkarabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Olvido

Hoyrattır bu akşamüstüler daima.
Gün saltanatıyla gitti mi bir defa
Yalnızlığımızla doldurup her yeri
Bir renk çığlığı içinde bahçemizden,
Bir el çıkarmaya başlar bohçamızdan
Lavanta çiçeği kokan kederleri;
Hoyrattır bu akşamüstüler daima!

Dalga dalga hücum edip pişmanlıklar
Unutuşun o tunç kapısını zorlar
Ve ruh, atılan oklarla delik deşik;
İşte, doğduğun eski evdesin birden,
Yolunu gözlüyor lamba ve merdiven,
Susmuş ninnilerle gıcırdıyor beşik
Ve cümle yitikler, mağluplar, mahzunlar...

Söylenmemiş aşkın güzelliğiyledir
Kağıtlarda yarım bırakılmış şiir;
İnsan, yağmur kokan bir sabaha karşı
Hatırlar bir gün bir camı açtığını,
Duran bir bulutu, bir kuş uçtuğunu,
Çöküp peynir ekmek yediği bir taşı…
Bütün bunlar aşkın güzelliğiyledir.

(…)

Ebedî âşığın dönüşünü bekler
Yalan yeminlerin tanığı çiçekler
Artık olmayacak baharlar içinde.
Ey, ömrün en güzel türküsü aldanış!
Aldan, gelmiş olsa bile ümitsiz kış;
Her garipsi ayak izi kar içinde
Dönmeyen âşığın serptiği çiçekler.

Ya sen! ey sen! esen dallar arasından
Bir parıltı gibi görünüp kaybolan,
Ne istersin benden akşam saatinde?
Bir gülüşü olsun görülmemiş kadın,
Nasıl ölümsüzsün aynasında aşkın;
Hatıraların bu uyanma vaktinde
Sensin hep, sen, esen dallar arasından.

Ey unutuş! kapat artık pencereni,
Çoktan derinliğe çekmiş deniz beni;
Çıkmaz artık sular altından o dünya.
Bir duman yükselir gibidir kederden
Macerası çoktan bitmiş o şeylerden.
Amansız gecenle yayıl dört yanıma
Ey unutuş, kurtar bu gamlardan beni.

Ahmet Muhip Dıranas

1. *Olvido* İspanyolca "unutma" anlamına gelmektedir. Buradan yola çıkarak yabancı dillerden dilimize geçen kelimelerin Türkçe üzerindeki etkileri sizce nelerdir?

2. Şiirin ilk bendinde geçen *Hoyrattır bu akşamüstüler daima* dizesindeki *hoyrat* kelimesinin çağrıştırdığı anlamı şiirin sizde uyandırdığı duygulardan hareketle yazınız.

3. *Gün saltanatıyla gitti mi bir defa* dizesinde geçen *gün saltanatıyla gitti mi* kelime grubuyla şair ne söylemek istemiş olabilir? Şiirin bağlamından yola çıkarak düşüncelerinizi yazınız.

4. Okuduğunuz şiirde geçen *akşam, ruh, tunç* kelimelerinin aşağıdaki şiirde de kullanıldığı görülmektedir. Sizce bunun belli bir sebebi olabilir mi? Niçin?

Merdiven

(…)
Sular sarardı yüzün perde perde solmakta
Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta

Eğilmiş arza kanar muttasıl kanar güller
Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller
Sular mı yandı neden tunca benziyor mermer

Bu bir lisân-ı hafidir ki ruha dolmakta
Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta

Ahmet Hâşim

5. Okuduğunuz şiirde *bahar, kış, sabah, akşamüstü, gece, gün* gibi zamanla ilgili kelimelerin kullanılmasının şiirin anlam ve anlatımına olan katkısını nedenleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Cüneyt ZÜHRE*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.2: Şiirin temasını belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Bu Şehir Başkadır	25 dk.
Amacı	Şiirde anlatılanları yorumlayabilmek ve bunların temaya katkısını belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

İstanbul

Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Niksar'da evimizdeyken
Küçük bir serçe kadar hürdüm.

Sonra âlem değişiverdi
Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.
Sonra âlem değişiverdi
Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.
Mevsimler ne çabuk geçiverdi
Unutmak, unutmak, unutmak.

Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti,
Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti,
Yine kamyonlar kavun taşır
Fakat içimde şarkı bitti.

Cahit Külebi

1. a) Şiirde şair kavun taşıyan kamyonları gördükçe nereyi düşünmektedir? Bu yer, şairin hayallerini niçin süslüyor olabilir?

b) Sizin de hayallerinizi süsleyen bir yer var mı? Cevabınızı sebepleriyle yazınız.

2. Şiirde şairin hayalindeki yerin güzellikleri ile hayatın gerçekleri örtüşmemektedir. Buna göre,

a) Şairin hayal kırıklığını ifade eden dizeler hangileridir?

b) Şairin sürekli düşündüğü yer, hangi sebeplerle şairi hayal kırıklığına uğratmıştır? Yorumlayınız.

3. Şair hayal dünyası ve karşılaştığı gerçeklik çatışmasında nelerin, niçin özlemini duymaktadır? Yorumlayınız.

4. Şiirde verilmek istenen duyguyu hangi dize veya dizelerde yoğun olarak hissettiniz? Bu dize veya dizelerde duygu yoğunluğu hissetmenizin nedenini gerekçeleriyle ifade ediniz.

Hazırlayan: *Gülendam KARACA ÇETİN*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.2: Şiirin temasını belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Şiirde Temayı Buluyorum	25 dk.
Amacı	Şiirin temasını şiirin bütünlüğü içinde belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Ben Ölecek Adam Değilim

Kapımı çalıp durma ölüm
Açamam;
Ben ölecek adam değilim.

Alıştım bir kere gökyüzüne
Bunca yıllık yoldaşımdır bulutlar.
Sıkılırım
Kuşlar cıvıldamasa dallarında,
Yemişlerine doymadığım ağaçların,
Yağmur mu yağıyor,
Güneş mi var,
Farketmeliyim.
Baktığım pencereden
Deniz görünmeli çıksam balkona
Tamamlamalı manzarayı
Karlı dağlarla sürülmüş tarlalar.
Ekmekten olamam doğrusu
Nimet bildiğim;
Sudan geçemem,
Tuzludur teneffüs ettiğim hava.
(…)

Kalkmalıyım,
Dolaşmalıyım,
Sokaklarda, parklarda.
El sallamalıyım
Giden trenlere,
Kalkan vapurlara.
Bilmeliyim,
Gölgelerin boyundan,
Saatin kaç olduğunu.
(…)
Geçmiş günlerimi hatırlamalıyım,
Dalıp dalıp akarsuya
Hayaller kurmalıyım,
Güzel geleceğe dair.
Yanımdan geçenler olmalı
Selam almalıyım;
Robenson'u düşünmeliyim,
Garipliğini:
Şükretmeliyim
İnsanlar arasında olduğuma.
(…)

Cahit Sıtkı Tarancı

1. a) Şairin şiire *Kapımı çalıp durma ölüm/Açamam/Ben ölecek adam değilim.* dizeleriyle başlaması sizce şiiri anlam yönünden nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.

b) Şair, şiirde "yaşama sevincini" dile getirmektedir. Şiirde size bu temayı hissettiren duygular nelerdir?

2. a) Şair, şiirinde roman kahramanı Robenson Crusoe'ye (Robinsın Kuruzoe) yer vermektedir. Şairin şiirde Robenson'a değinme nedeni ne olabilir?

b)

Robenson

Robenson, akıllı Robenson'um,
Ne imreniyorum sana bilsen!
Göstersen adana giden yolu;
Başımı dinlemek istiyorum.

Yukarıdaki şiirde de Cahit Sıtkı Tarancı Robenson'a yer vermiştir. Bu iki şiir arasında şairin düşüncelerinde değişiklik olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

3. Okuduğunuz şiirle aynı temada bir şiir yazmak isteseniz kendinizi kiminle özdeşleştirirdiniz?

Hazırlayan: *Gül BÜYÜMEZ*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.3: Şiirde ahengi sağlayan özellikleri/unsurları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Şiir ve Ahenk	25 dk.
Amacı	Şiirde ölçü, kafiye, redif gibi unsurların ahenge katkısını tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Mavi, Maviydi Gökyüzü

Mavi, maviydi gökyüzü
Bulutlar beyaz, beyazdı
Boşluğu ve üzüntüsü
İçinde ne garip yazdı...

Garip, güzel, sonra mahzun
Işıkla yağmur beraber,
Bir türkü ki gamlı, uzun,
Ve sen gülünce açan güller.

Beyaz, beyazdı bulutlar,
Gölgeler buğulu, derin;
Ah o hiç dinmeyen rüzgâr
Ve uykusu çiçeklerin.

Mor aydınlıkta bir çınar
Veya kestane dibinde;
Mahmur süzülen bakışlar
İkindi saatlerinde...

Birden gülümseyen yüzün
Sabahların aynasında
Ve beni çıldırtan hüzün
İki bakış arasında.

Kim bilir şimdi nerdesin?
Senindir yine akşamlar;
Merdivende ayak sesin
Rıhtım taşında gölgen var.

Ahmet Hamdi Tanpınar

1. Şiirde kelimeler belli bir ahenk içinde yazılmıştır. Sizce şiirde bu ahenk nasıl sağlanmıştır?

2. Okuduğunuz şiir bestelenmistir. Şiirden yola çıkarak şiirlerin şarkı olarak bestelenmesinde ahengin etkisi nedir? Düşüncelerinizi yazınız.

3. a) Aşağıda verilen dörtlüğün dize sonlarındaki ses benzerliklerini bulup kafiye şemasını yazınız.

Garip, güzel, sonra mahzun
Işıkla yağmur beraber,
Bir türkü ki gamlı, uzun,
Ve sen gülünce açan güller.

b) Şiirdeki bu ses benzerliklerinin şiirin ahengine olan katkısını yazınız.

4. Şiirde 8'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Bu şiirde hece ölçüsü yerine serbest ölçü kullanılsaydı şiirin ahenginde ne tür değişiklikler olurdu? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

5. Ahenk unsurlarının şiir ezberlemeye bir etkisi var mıdır? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Cüneyt ZÜHRE*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.3: Şiirde ahengi sağlayan özellikleri/unsurları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**Ahenk Özellikleri**	25 dk.
Amacı	Şiirdeki ahenk unsurlarının şiirin anlamına katkısını tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Sen Neredesin?

Caddeden sokaklara doğru sesler elendi,
Pencereler kapandı, kapılar sürmelendi.
Bir kömür dumanıyle tütsülendi akşamlar,
Gurbete düşmüşlerin başına çöktü damlar...
Son yolcunun gömüldü yolda son adımları,
Bekçi sert bir vuruşla kırdı kaldırımları.
Mezarda ölü gibi yalnız kaldım odamda:
Yanan alnım duvarda, sönen gözlerim camda,
Yuvamı çiçekledim, sen bir meleksin diye,
Yollarını bekledim görüneceksin diye.
Senin için kandiller tutuştu kendisinden,
Resmine sürme çektim kandillerin isinden.
Saksıda incilendi yapraklar senin için,
Söylendi gelmez diye uzaklar senin için...
Saatler saatleri vurdu çelik sesiyle,
Saatler son gecenin geçti cenazesiyle,
Nihayet ben ağlarken toprağın yüzü güldü,
Sokaklardan caddeye doğru sesler döküldü...

Faruk Nafiz Çamlıbel

1. Okuduğunuz şiirin ölçüsünü belirleyiniz. Ölçünün şiirin ahengine olan katkısını yazınız.

2.

Saksıda incilendi yapraklar senin için,
Söylendi gelmez diye uzaklar senin için...

(…)

Nihayet ben ağlarken toprağın yüzü güldü,
Sokaklardan caddeye doğru sesler döküldü...

Şiirden alınan bu bölümdeki kafiye ve redifleri çeşitleriyle birlikte gösteriniz. Kafiye ve redifin şiirin ahengine katkısını açıklayınız.

3.

Yalnızlık Şiiri

Bilmezler yalnız yaşamayanlar,
Nasıl korku verir sessizlik insana;
İnsan nasıl konuşur kendisiyle,
Nasıl koşar aynalara,
Bir cana hasret,
Bilmezler.

Orhan Veli Kanık

Okuduğunuz şiir ile *Yalnızlık Şiiri*'ni ahenk unsurları bakımından karşılaştırınız. Yukarıdaki şiirde ahengin nasıl sağlandığını açıklayınız.

4. Belirli bir ölçü, kafiye ve birim anlayışına bağlı kalınmadan yazılan şiirler hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Hazırlayan: *Nurgül GÜVEN*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.4: Şiirin nazım biçimini ve nazım türünü tespit eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Nazım Biçimini Buluyorum	25 dk.
Amacı	Metnin nazım biçimini belirlemede şekil özelliklerinin önemini kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Otel Odalarında

Bir merhamettir yanan daracık odaların
İsli lâmbalarında, isli lâmbalarında.

Gizli bir akis kalmış gelip geçen her yüzden
Küflü aynalarında, küflü aynalarında.

Atılan elbiseler boğazlanmış bir adam,
Kırık masalarında, kırık masalarında.

Bir sırrı sürüklüyor terlikler pıtır pıtır
İzbe sofalarında, izbe sofalarında.

Atıyor sızıların çıplak duvarda nabzı
Çivi yaralarında, çivi yaralarında.

Duyuluyor zamânın tahtayı kemirdiği
Tavan aralarında, tavan aralarında.

Ağlayın âşinâsız, sessiz can verenlere
Otel odalarında, otel odalarında...

Necip Fazıl Kısakürek

1. Yukarıdaki şiirde sanatçı beyit nazım birimini kullanmıştır. Şiirde kullanılan nazım biriminin sanatçının okuyucuya iletmek istediği mesaj veya okuyucuda uyandırmak istediği duyguyla ilgisi var mıdır? Niçin?

2. Şiirin ölçüsünü belirleyerek yazınız. Bu şiir serbest ölçü ile yazılsaydı şiirde ne tür değişiklikler olurdu?

3. a) *Otel Odalarında* şiirinin temasını belirleyiniz. Serbest ölçü kullanarak aynı temada bir dörtlük yazınız.

b) Bu şiirdeki söz tekrarları, şiirin temasını nasıl etkilemiştir?

4. Bu şiirdeki ses benzerliklerinin şiire olan katkılarının neler olduğunu yazınız.

Hazırlayan: *Cüneyt ZÜHRE*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.4: Şiirin nazım biçimini ve nazım türünü tespit eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Nazım Biçimlerini ve Nazım Türlerini Buluyorum	25 dk.
Amacı	Şiirin şekil özelliklerinden yararlanarak nazım biçimini tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız. (Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

I. Metin

Koşma

Akız dedikleri suna senmişin
Bildikler bir türlü, eller bir türlü
Bir yaraşmış sana, bir benezmişin
O saçlar bir türlü teller bir türlü!

Nasıl nara yakmam kendi kendimi
El koynunda gördüm şehlevendimi,
Hüsnünü yad eder güzel dendi mi,
O gözler bir türlü, diller bir türlü

Dağlarda güneşin battığı yerde
Ateşler yıkanır ab-ı revanda;
Çağlar gah gurbette, gahi vatanda
Gözyaşı bir türlü, diller bir türlü

Bir kucak bulmadım yarda, anada;
Hasretmiş dünyada kısmet bana da,
Sorarım, ses verir sorduğum ada
Şu dağlar bir türlü, beller bir türlü

Ayrılık çok müşkül, yollar yorucu;
Bu gurbete çıktı yolumun ucu,
Burnuma geliyor ah burcu burcu
Sünbüller bir türlü, güller bir türlü

Yar ulu dağları, geç denizleri,
Unutur gün gelir o da bizleri,
Kapatır yollar da bütün izleri,
Yapraklar bir türlü, yeller bir türlü.

Orhan Şaik Gökyay

II. Metin

Bir Başka Tepeden

Sana dün bir tepeden baktım azîz İstanbul!
Görmedim gezmediğim, sevmediğim hiçbir yer.
Ömrüm oldukça, gönül tahtıma keyfince kurul!
Sâde bir semtini sevmek bile bir ömre değer.

Nice revnaklı şehirler görülür dünyâda
Lâkin efsunlu güzellikleri sensin yaratan.
Yaşamıştır derim, en hoş ve en uzun rü'yâda
Sende çok yıl yaşayan, sende ölen, sende yatan.

Yahya Kemal Beyatlı

Kelime Dağarcığı

ab-ı revan: Akar su. **şehlevend:** Boylu poslu, şen, güzel genç.

1. Okuduğunuz şiirleri şekil özellikleri bakımından karşılaştırdığınızda hangi sonuçlara ulaşıyorsunuz?

2. Okuduğunuz 1. metin halk şiirinin en çok kullanılan nazım şekli koşma ile yazılmıştır. Buna göre,

a) Okuduğunuz şiir neden koşmadır? Gerekçelendirerek açıklayınız.

b)

> Koşmalar işledikleri konulara göre çeşitli isimler alır. Güzellemeler; doğa güzelliklerini anlatmak ya da kadın, at gibi sevilen varlıkları övmek için yazılan şiirlerdir. Taşlamalar; bir kimseyi yermek ya da toplumun bozuk yönlerini eleştirmek amacıyla yazılan şiirlerdir. Koçaklamalar; coşkun ve yiğitçe bir üslupla savaş ve döğüşleri anlatan şiirlerdir. Ağıtlar ise bir kimsenin ölümü üzerine duyulan acıları anlatmak amacıyla söylenen şiirlerdir.
>
> Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*

Okuduğunuz koşmada hangi konu işlenmiştir? Yukarıdaki metinden yola çıkarak bu şiirin nazım türünü bulunuz.

3. Yahya Kemal şiirlerinde şekil olarak divan şiirinin özelliklerini kullanır. 2. metin şairin, murabba nazım şekliyle yazdığı bir şiirdir. Buna göre,

a) Murabba nazım şeklinin özelliklerini şiirden yola çıkarak belirleyiniz.

b) Yahya Kemal, okuduğunuz metinde divan şiirinin "Anlam beyitte tamamlanır." ilkesini uygulamış mıdır? Sizce şiirde anlam, beyitte ya da dörtlükte tamamlanmalı mıdır yoksa şiirin tamamına yayılmalı mıdır? Gerekçelendirerek yazınız.

Hazırlayan: *Gül BÜYÜMEZ*

3. ÜNİTE > Şiir *Kazanım A.1.5: Şiirdeki mazmun, imge ve edebî sanatları belirleyerek bunların anlama katkısını değerlendirir.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Tek Hece, Bin Çağrışım**	25 dk.
Amacı	Şiirdeki imge ve söz sanatlarının metne katkısını yorumlayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Tek Hece

Var mı beni içinizde tanıyan?
Yaşanmadan çözülmeyen sır benim.
Kalmasa da şöhretimi duymayan,
Kimliğimi tarif etmek zor benim...

Bülbül benim lisanımla ötüştü.
Bir gül için can evinden tutuştu.
Yüreğine Toroslar'dan çığ düştü.
Yangınımı söndürmedi kar benim...

Niceler sultandı, kraldı, şahtı.
Benimle değişti talihi bahtı,
Yerle bir eylerim taç ile tahtı,
Akıl almaz hünerlerim var benim...
(…)
Yeryüzünde ben ürettim veremi.
Lokman Hekim bulamadı çaremi.
Aslı için kül eyledim Kerem'i.
İbrahim'in atıldığı kor benim...

Sebep bazı Leyla, bazı Şirin'di.
Hatrım için yüce dağlar delindi.
Bilek gücüm Ferhat ile bilindi.
Kuvvet benim, kudret benim, fer benim...

İlahimle Mevlana'yı döndürdüm.
Yunus'umla öfkeleri dindirdim.
Günahımla çok ocaklar söndürdüm.
Mevla'danım, hayır benim, şer benim...

Benim için yaratıldı Muhammet!
Benim için yağdırıldı o rahmet!
Evliyanın sözündeki muhabbet,
Enbiyanın yüzündeki nur benim...

Kimsesizim hısmım da yok, hasmım da
Görünmezim cismim de yok, resmim de
Dil üzmezim, tek hece var ismimde
Barınağım gönül denen yer benim...

Cemal Sâfi

1. İmge, sanatçının çeşitli duygularıyla algıladığı, özel, özgün bir görüntünün dille aktarılışıdır; bir betimleme değil, öznel bir yorumlama sayılabilir.

Doğan Aksan

Şiirin ikinci dörtlüğünde sevgiliye duyulan aşkın ifadesi hangi imgelerle dile getirilmiştir? Buradaki imgelerin kullanımının şiire katkısı nedir?

2. a) Şiirde *tek hece* ile kastedilen kavram olan "aşk" doğrudan ifade edilmemiştir. Şairin son dörtlüğe kadar anlatmak istediği kavramın sadece özelliklerini dile getirmesinin nedeni ne olabilir?

b) Şair *Dil üzmezim, tek hece var ismimde* dizesiyle temanın aşk olduğunu söyleyene kadar dörtlüklerde anlatılanlar sizde başka çağrışımlar uyandırdı mı? Açıklayınız.

3. Şairin *tek hece* olarak ifade ettiği "aşk"ı şiirde benzettiği iki soyut, iki somut varlığı aşağıdaki tabloya yazınız.

Somut Varlıklar	
1.	2.

Soyut Kavramlar	
1.	2.

4. Edebî eserlerde "Herkes tarafından bilinen geçmişteki bir olaya, kişiye işaret ederek hatırlatma" olarak tanımlanan anlam sanatı, telmihtir.

Yeryüzünde ben ürettim veremi/Lokman Hekim bulamadı çaremi
Aslı için kül eyledim Kerem'i./İbrahim'in atıldığı kor benim...

Yukarıdaki dörtlükte yer alan hatırlatmaları bularak bunların şiire katkısını yorumlayınız.

5. Edebî eserlerde duygusu, düşüncesi, hayal dünyası ve yaşadıklarıyla insan yer almaktadır. Aşk, kahramanlık, ayrılık, ölüm, doğa vb. kavramlar edebiyatta çokça işlenmiştir. Yüzyıllar boyunca edebî eserlerde en çok karşılaşılan aşk ise insanın insana, doğaya, vatana ve Allah'a karşı duygusu olarak farklı görünümlerde karşımıza çıkar.

Okuduğunuz şiirin *Sebep bazı Leyla, bazı Şirin'di./Hat'rım için yüce dağlar delindi.* ve *İlahimle Mevlana'yı döndürdüm./Yunus'umla öfkeleri dindirdim.* dizelerinde aşkın hangi görünümleri yer almaktadır? Yorumlayınız.

Hazırlayan: *Gülendam KARACA ÇETİN*

3. ÜNİTE > Şiir *Kazanım A.1.5: Şiirdeki mazmun, imge ve edebî sanatları belirleyerek bunların anlama katkısını değerlendirir.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Şiirdeki Çağrışımlar**	25 dk.
Amacı	Şiirdeki imgeli söyleyişin ve edebî sanatların anlatımdaki önemini açıklayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Bir Günün Sonunda Arzu

Yorgun gözümün halkalarında
Güller gibi fecr oldu nümâyan,
Güller gibi… sonsuz, iri güller
Güller ki kamıştan daha nâlan,
Gün doğdu yazık arkalarında!

Altın kulelerden yine kuşlar
Tekrarını ömrün eder ilân.
Kuşlar mıdır onlar ki her akşam
Âlemlerimizden sefer eyler?

Akşam, yine akşam, yine akşam,
Bir sırma kemerdir suya baksam
Üstümde semâ kavs-i mutalsam

Akşam, yine akşam, yine akşam,
Göllerde bu dem bir kamış olsam!

Ahmet Haşim

Kelime Dağarcığı

fecr: Tan kızıllığı. **kavs-i mutalsam:** Esrarengiz yay. **nâlan:** İnleyen. **nümâyan:** Görünen. **semâ:** Gök.

1. *Altın kulelerden yine kuşlar*
Tekrarını ömrün eder ilân.
Kuşlar mıdır onlar ki her akşam
Âlemlerimizden sefer eyler?

Şiirden alınan yukarıdaki dizelerde şair *kuş, akşam, altın kule* gibi imgelerden faydalanmıştır. Size göre şiirde kuşlar ve akşam arasında nasıl bir anlam ilgisi bulunmaktadır? Açıklayınız.

2. Şiirde geçen *Yorgun gözümün halkalarında/Güller gibi fecr oldu nümâyan,/Güller gibi… sonsuz, iri güller/Güller ki kamıştan daha nâlan,/Gün doğdu yazık arkalarında!* dizelerinde tan yerinin ağarmasıyla oluşan kızıllık ve yorgun gözlerin halkaları güle benzetilmiştir. Bu benzetmeyi yapan şairin ruh hâli ile ilgili çıkarımlarda bulununuz.

3. Okuduğunuz şiirde şairin bir günün sonunda arzuladığı şey nedir? Yorumlayınız.

4. Size göre şair şiirinde anlatmak istediklerini neden doğrudan ifade etmemiş, imge yoluyla anlatmış olabilir? Açıklayınız.

5. Güneşin batışından sonra havanın büründüğü kızıl renk, Ahmet Haşim'in eserlerinde en çok tercih ettiği renklerden biridir. Çünkü akşam saatleri, şairin hayallere dalmasına ve yaşadığı dünyanın çirkinliklerinden uzaklaşmasına yardımcı olur. Bu yüzden de güneşin doğuşundan rahatsız olmaktadır. Sizin için günün hangi saati anlamlıdır? Niçin?

6. Şair *Akşam, yine akşam, yine akşam,* dizesinde akşam kelimesini tekrarlayarak yineleme sanatı yapmıştır. Size göre şairin kelime tekrarı yapmasındaki amaç ne olabilir?

Hazırlayan: *Nurcan BOZBIYIK*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.6: Şiirde söyleyici ile hitap edilen kişi/varlık arasındaki ilişkiyi belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Mısraların Dili	25 dk.
Amacı	Şiirdeki söyleyiciyi ve muhataplarını belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Rüzgârlarım Konuşuyor

XIII

Anne girmem bu oyuncak dükkânına
Orda toplar, teyyareler, tanklar var.

Seviyorum, söğüt dalı atımı
Tekme atmaz, ısırmaz

Ben yaşamak istiyorum
Ağaç gibi sessiz sessiz ve rahat.

Karınca kararınca değil,
Serile serpile boylu boyumca.

Anne girmem bu oyuncak dükkânına
Orda toplar, teyyareler, tanklar var.

Cahit Irgat

1. *Rüzgârlarım Konuşuyor* şiirinin temasını düşündüğünüzde,

a) Şair sizce niçin bir çocuğun dilinden seslenmiştir?

b) Sizce şair neden "anne"sine seslenmiştir? Görüşlerinizi gerekçesiyle yazınız.

c) Annesi dışında, söyleyici kimlere seslenmiş olabilir?

2. Okuduğunuz şiirde söyleyici, bir ağaç gibi olmayı istemiştir. Kendinizi söyleyicinin yerinde düşününüz. Bir şiirde -insan olmak dışında- hangi varlık veya nesne olarak yer almak isterdiniz? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek belirtiniz.

3.

Ağaç

Ağacım, dört kol çengi kıyamet
Her dalımda bir memleket
Uzar kollarım uzar
Taşımda toprağımda bereket
Köklerimden başlar hürriyet
Bana çarptıkça anlar
Yağmur yağmur olduğunu
Rüzgâr, rüzgâr.

Taşımda toprağımda kıyamet
Köklerimden başlar hürriyet.

Cahit Irgat

Şair *Rüzgârlarım Konuşuyor* şiirinde bir çocuğun diliyle, bu şiirde ise bir ağacın yerine konuşmuştur. Bu şiirlerde şairin farklı söyleyicilerin diliyle konuşmayı tercih etmesini onun hangi özelliklerine bağlayabilirsiniz?

4.

Geçen Zaman

Hiç olmazsa unutmamak isterdim!
Eski geceler, sevdiklerimle dolu odalar...
Yalnız bırakmayın beni hatıralar!
Az yanımda kal çocukluğum,
Temiz yürekli uysal çocukluğum...
(…)

Ziya Osman Saba

Cahit Irgat, şiirinde dünyaya bir çocuğun gözüyle bakarken Ziya Osman Saba yukarıdaki şiirinde çocukluğa duyduğu özlemi ifade etmiştir. Çocuksu duyarlılığa sahip olmak ya da çocukluğa özlem duymak, sanatçıların dünyaya ve yaşama bakışı ile ilgili size neler düşündürmektedir?

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.6: Şiirde söyleyici ile hitap edilen kişi/varlık arasındaki ilişkiyi belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Söyleyici Benim	25 dk.
Amacı	Şiirde söyleyicinin ve hedef kitlenin özelliklerini açıklayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Yağmur Kaçağı

elimden tut yoksa düşeceğim
yoksa bir bir yıldızlar düşecek
eğer şairsem beni tanırsan
yağmurdan korktuğumu bilirsen
gözlerim aklına gelirse
elimden tut yoksa düşeceğim
yağmur beni götürecek yoksa beni

geceleri bir çarpıntı duyarsan
telâş telâş yağmurdan kaçıyorum
sarayburnu'ndan geçiyorum
akşamsa eylül'se ıslanmışsam
beni görsen belki anlayamazsın
içlenir gizli gizli ağlarsın
eğer ben yalnızsam yanılmışsam
elimden tut yoksa düşeceğim
yağmur beni götürecek yoksa beni

Attilâ İlhan

1. Şiirin bağlamından yola çıkarak söyleyicinin ses ve karakterinin şairin içinde bulunduğu ruhsal durumdan etkilenmiş olduğu söylenebilir mi? Niçin?

2. a) Şiirdeki söyleyicinin içinde bulunduğu durumdan yola çıkarak sizce hitap edilen kişi, söyleyicinin kişiliği hakkında neler söyleyebilir?

b) Şiirdeki söyleyicinin sahip olduğu duygulardan biri yalnız kalma korkusudur. Buradan yola çıkarak yalnızlık hakkında neler söyleyebilirsiniz? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

3. *Yağmur Kaçağı* şiirindeki söyleyici ile konuşma imkânınız olsaydı ona şiir hakkında neler söylerdiniz?

4. Şiirlerde yer alan her söyleyici şiirin içeriğine uygun olarak farklı karakter ve ses tonuna sahiptir. Bu söyleyiciler her şiirde aynı karakter ve ses tonuna sahip olsalardı yazılan şiirler hitap edilen kişide ne tür etkiler bırakırdı?

Hazırlayan: *Cüneyt ZÜHRE*

3. ÜNİTE > Şiir | *Kazanım A.1.7: Şiirde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Çakıl Taşı**	25 dk.
Amacı	Şiirde yer alan manevi ve evrensel değerleri fark edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Çakıl

Seni düşünürken
Bir çakıl taşı ısınır içimde
Bir kuş gelir yüreğimin ucuna konar
Bir gelincik açılır ansızın
Bir gelincik sinsi sinsi kanar

Seni düşünürken
Bir erik ağacı tepeden tırnağa donanır
Deliler gibi dönmeğe başlar
Döndükçe yumak yumak çözülür
Çözüldükçe ufalır küçülür
Çekirdeği henüz süt bağlamış
Masmavi bir erik kesilir ağzımda
Dokundukça yanar dudaklarım

Seni düşünürken
Bir çakıl taşı ısınır içimde.

Bedri Rahmi Eyüboğlu

1. *Bir kuş gelir yüreğimin ucuna konar,* ifadesi evrensel olabilir mi? Açıklayınız.

2. Şair, *çakıl taşı, erik ağacı ve gelincik* gibi doğaya ait kavramları "sevgi"yi anlatmak için kullanmıştır. Bu tarz bir anlatım sizce evrensel olabilir mi? Sanat ve estetik kavramları ülkelere göre değişiklik gösterir mi? Açıklayınız.

3. Şiirde evrensel bir tema olan sevgi/aşk işlenmiştir. Aynı evrensel tema pek çok sanatçı tarafından kaleme alınmasına rağmen bazı eserlerin daha başarılı olması neye bağlanabilir? Okuduğunuz şiirden örneklerle açıklayınız.

4. Siz bir şiir yazacak olsanız şiirinizde hangi evrensel temayı ele alırsınız? Niçin?

5. *Çakıl* şiirine doğadaki unsurlardan yararlanıp şiirin ahengini bozmayacak biçimde üç dize ekleyiniz.

Hazırlayan: *Nurgül GÜVEN*

3. ÜNİTE > Şiir *Kazanım A.1.7: Şiirde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Görmeden Bir Büyük Âlemi Gören Gözler**	25 dk.
Amacı	Şiirin yazıldığı dönemin gerçekliğini yansıtan unsurları tespit edebilme. Şiirdeki millî, manevi, evrensel değerleri ve sosyal gerçekliğin yansımalarını fark edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Tarlam

Tarlam sana üç yüz fidan aşlasam
Tarla coşar fidan coşar el coşar
Gücüm yetse hemen işe başlasam
Kazma coşar kürek coşar bel coşar

Muhitime örnek olsun maksadım
Sevinir evladım söylenir adım
Hız ile yürürdüm olsa kanadım
Yolcu coşar ayal coşar yol coşar

Çalışırsan toprak verir cömerttir
Emeksiz istemek dermansız derttir
Çalışmak insana büyük servettir
Kese coşar gönül coşar el coşar

Yılda bir kez çiçek açan ağaçlar
Hayatta insana ömür bağışlar
Her taraftan cıvıldaşan o kuşlar
Seher coşar bülbül coşar gül coşar

Güzelim zülüfü küpeyi saklar
Ağacın yaprağı meyvayı koklar
Mehtap ile birleşince yapraklar
Gölge coşar mehtap coşar dal coşar

Yel değdikçe sor ki dallar ne çeker
Irgalanır durmaz coşar hû çeker
Demişler ki bu dertleri bu çeker
Saz iniler Veysel ağlar tel coşar

Âşık Veysel

1. Âşık Veysel'in yaşadıklarını, hissettiklerini dile getiren bir halk ozanı olduğunu göz önünde bulundurduğunuzda okuduğunuz şiir, onun yaşamında önem verdikleri ile ilgili size neler düşündürmektedir?

2. a) Âşık Veysel'in şiir boyunca toprağa, tarlaya yaklaşımının evrensel boyutunu Covid-19 salgınında toplumların gıdaya verdikleri önemi de göz önünde bulundurarak değerlendiriniz.

b) Şiirde hangi değerlerin dile getirildiğini söyleyebilirsiniz?

c) Şiirde millî, manevi, evrensel değerlerle ilgili vurguların olması, halk şiiri geleneğinin toplumsal işlevi ile ilgili size neler düşündürmektedir?

3. Atatürk'ün "Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen Türk ulusu, dilini de yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmalıdır." sözünü, halk şairlerinin halkın dilinin en canlı hâlini yüzyıllarca koruyabilmesi çerçevesinde değerlendiriniz.

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.8: Şiirde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Şiirde Sanat	25 dk.
Amacı	Şiirde akımların yansımalarını değerlendirebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Dönme Dolap

Nerden niçin mi geldim
Bilmeden bir şey diyemem, ya siz?
Hem hiç önemli değil
Geldim, yer açtılar, oturdum
Girip çıkanlar vardı
Zaten ben geldiğimde.

Başka şeyler de vardı, ekmek gibi, su gibi.
Gülüşler öpüşler ne bileyim hepsi.
Doğrusu anlamadım bir düğün dernek mi
Sonra da kimileri düşünceli, durgundu
Gidenler neye gitti doğrusu anlamadım
Zaten ben geldiğimde.

Bir lunapark mı bir konser bir gösteri
Bilmem pek anlamadım önüm kalabalıktı
Sıkıştığım yerde vakit çabuk geçti.
Bak dediler baktım, pek bir şey göremedim
Hem her yer karanlıktı
Zaten ben geldiğimde.

Benim tek düşüncem büzüldüğüm köşede
Nasıl çekip gideceğim kalk git dediklerinde
Çünkü çıkmak sıkışık sıralardan mesele
Kalkacaklar yol vermeye bakacaklar ardımdan
Az mı söylendilerdi şuracığa ilişirken
Zaten ben geldiğimde.

Behçet Necatigil

1. Doğan Hızlan'ın deyişiyle Behçet Necatigil'in şiirlerinde "Yaşamın acıklı açıklaması vardır." Bu görüşe katılıp katılmadığınızı şiirden hareketle açıklayınız.

2. Şiirde hayatın içinde sıkışıp kalan ve olduğu yerden çıkamayan bir insanın yaşadıkları anlatılmıştır. Anlatım, modern şiirin sanat anlayışına uygun mudur? Açıklayınız.

3. Şair genellikle karamsar bir dünya görüşüne sahiptir. Şiirlerinde orta hâlli insanların sorunlarına yer verir. Benzetmeleri eserlerinde sıkça kullanır. Okuduğunuz şiir, şairin sanat anlayışına uygun mudur? Gerekçelerinizle açıklayınız.

4. Kendimi ve zamanımı hiçe sayan bir sanatçı olmaktansa eserinde çağından kopmamış, çağının gölgesini satırlarda sürüklemiş bir sıra adamı olmayı tercih ederim.

Kendini ve sanatını bu şekilde tanımlayan şairin görüşleri hakkında okuduğunuz şiirden hareketle neler söyleyebilirsiniz? Gerekçelerinizle açıklayınız.

Hazırlayan: *Nurgül GÜVEN*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.8: Şiirde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	II. Yeni'nin Getirdikleri	25 dk.
Amacı	II. Yeni şiirindeki dil ve anlam sapmalarını ve bunların şiire olan etkilerini belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Gazel

Ben nice gözle nice denizle nice gazelle
Rimle gördüm rimle bildim rimle yaşadım seni

Sen ne iydin güzeldiysen de çirkindiysen de
Kocan ne iydi sonra Niyde ilinden gökyüzleri

Sonra ilk çağlar savaşlarında para ve Babil
Dilber derebeyleri haraca bağlayan aşkımızı ekmeğimizi

Sonra bulunmaz hint kumaşı lafbilirliğindi
Beni yüzyıllık kümesine dadandıran tilki

Tüy aldım ki evrende kalkıp gitmeleri özetliyorsun
Seni bilmek ne uzun kelime ne acaip ilgi

Ama ben nice göz nice deniz nice gazel
Lerimle gördüm lerimle bildim lerimle becerdim o işi

Cemal Süreya

1. Okuduğunuz şiir, II. Yeni şiirinin önde gelen örneklerinden biridir. Bu anlayışla verilen şiirlerde dilde ve biçimde bazı sapmalar söz konusudur. Kelimenin anlamında veya yapısında bazı bozulmaların kasıtlı olarak yapıldığı dikkati çekmektedir. Cemal Süreya bu şiirinde bağlı bulunduğu sanat anlayışı doğrultusunda hareket etmiş ve dilin biçimsel yapısında bir sapma gerçekleştirmiştir.

a) Sizce Cemal Süreya'nın şiirinde yaptığı bu sapmaların nedeni ne olabilir? Açıklayınız.

b) II. Yenicilerin dilde ve biçimde yaptıkları bu sapmaları nasıl değerlendiriyorsunuz?

2. II. Yeni şiiri çok anlamlı okumalara açık bir şiirdir. Mesela okuduğunuz şiir,

Ben nice *gözlerimle* gördüm
nice *denizlerimle* bildim
nice *gazellerimle* yaşadım seni
…
Ama ben nice *gözlerimle* gördüm
nice *denizlerimle* bildim
nice *gazellerimle* becerdim o işi

şeklinde okunabileceği gibi

Ben nice *gözlerimle* gördüm, *gözlerimle* bildim, *gözlerimle* yaşadım seni
Ben nice *denizlerimle* gördüm, *denizlerimle* bildim, *denizlerimle* yaşadım seni
Ben nice *gazellerimle* gördüm, *gazellerimle* bildim, *gazellerimle* yaşadım seni
…
Ama ben nice *gözlerimle* gördüm, *gözlerimle* bildim, *gözlerimle* yaşadım seni
Ama ben nice *denizlerimle* gördüm, *denizlerimle* bildim, *denizlerimle* yaşadım seni
Ama ben nice *gazellerimle* gördüm, *gazellerimle* bildim, *gazellerimle* yaşadım seni

şeklinde de okunabilir.

Okura bu tip farklı okuma imkânları sunan şiirlerin edebiyatımız açısından bir zenginlik olduğunu düşünüyor musunuz? Gerekçelerinizle açıklayınız.

3. II. Yeni anlayışıyla yazılan şiirlerde divan şiirinin izlerini de görmek mümkündür. Şiirin adının gazel olması, beyitler hâlinde yazılması, şiirde imgelere yer verilmesi; divan şiirinin okuduğunuz şiire yansımalarıdır.
Okuduğunuz şiir ile divan şiiri arasında böyle bir yakınlık olması şiiri nasıl etkilemiştir?

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.9: Şiiri yorumlar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Ölümsüz İki Âşık: Leyla ile Mecnun	25 dk.
Amacı	Şiirdeki örtülü anlamları belirleyerek şiiri yorumlayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Leyla İle Mecnun

Doğum
(Leyla'nın doğumu için sonradan Mecnun'un söylediği)

Çiğ düştü göklerden
Ve bir bahar günü doğdun sen

Güvercinler geçti menekşelerden
Ve bir bahar günü doğdun sen

Kendi kendine ayna olan nergislerden
Leylâkların gün doğuşu ürperişinden
Zambakların kıyı kıyı bakışından
Geldin sen
Ve rüzgârlar karları süpürdüğünde
Ve insanı çıldırtan kuş sesleri işitildiğinde
Birden bire aydınlandı annenin yüzü
Ve bir bahar günü doğdun sen

İlkin horozların gözüne göründün
Dünyaya haber verdiler ötelerden
Baban yeni dönmüştü eve ıraklardan
Birden aydınlandı annenin yüzü
Ve bir bahar günü doğdun sen

Marta bakan biliyordu geleceğini
Nisana bakan görüyordu alaca renklerini
Kızıl ve yeşil seherini
Mayısa bakan buldu seni
Ve bir bahar günü doğdun sen

Sana Leyla dedim Suna dedim şiirlerde şarkılarda
Gerçek adın bir fısıltı gibi kaldı ağızlarda dudaklarda
Çatlar yüreğim bir nar gibi o sırrı anar da
Avunurum doğumundan gelen muştulu armağanlarla
Melekler gökten geldi armağanlarla
Ve bir bahar günü doğdun sen
…

Sezai Karakoç

1. Leyla ile Mecnun, varlığı Arap edebiyatına dayanan bir aşk hikâyesidir. Söz konusu hikâye, Leyla ve Kays'ın (Mecnun) birbirlerine duydukları aşkı konu almaktadır. Bu aşk, divan şiirinde Genceli Nizamî, Hamdullah Hamdi, Fuzûlî başta olmak üzere pek çok sanatçı tarafından kaleme alınmıştır. Günümüz edebiyatının önemli isimlerinden biri olan Sezai Karakoç da *Leyla ile Mecnun* adlı eseriyle bir bakıma geçmişe duyduğu ilgiyi, bağlılığı dile getirmektedir. Bu bilgilerden hareketle,

a) Sezai Karakoç'un *Leyla ile Mecnun* adlı şiirinin diğer *Leyla ile Mecnun* adlı eserlerden hangi açılardan farklılaşmış olabileceğini açıklayınız.

b) Sizce *Leyla ile Mecnun* adlı aşk hikâyesinin ölümsüz olmasının, onun eserlerde asırlarca dile getirilmesinin nedenleri neler olabilir?

c) Bir aşk hikâyesi yazmak isteseydiniz hangi aşk kahramanlarını seçerdiniz? Niçin?

2. Söyleyici, Leyla'nın bir bahar günü doğduğunu yineleyip durmuştur. Söyleyici kullandığı çiçek adları, zaman ve mekân unsurlarıyla okuyucuda güzel bir bahar atmosferi oluşturmuştur. Sizce bunun nedeni ne olabilir?

3. *Sana Leyla dedim Suna dedim şiirlerde şarkılarda*
Gerçek adın bir fısıltı gibi kaldı ağızlarda dudaklarda

Bu dizelerle ne anlatılmak istendiğini açıklayınız.

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.9: Şiiri yorumlar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Sevgiler Yarına Bırakılmaz	25 dk.
Amacı	Şiirdeki açık ve örtük iletileri, şiirle ilgili tespitlerini, eleştirilerini ve beğenisini metne dayanarak ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Sevgilerde

Sevgileri yarınlara bıraktınız
Çekingen, tutuk, saygılı.
Bütün yakınlarınız
Sizi yanlış tanıdı.

Bitmeyen işler yüzünden
(Siz böyle olsun istemezdiniz)
Bir bakış bile yeterken anlatmaya her şeyi
Kalbinizi dolduran duygular
Kalbinizde kaldı.

Siz geniş zamanlar umuyordunuz
Çirkindi dar vakitlerde bir sevgiyi söylemek.
Yılların telâşlarda bu kadar çabuk
Geçeceği aklınıza gelmezdi.

Gizli bahçenizde
Açan çiçekler vardı,
Gecelerde ve yalnız.
Vermeye az buldunuz
Yahut vaktiniz olmadı.

Behçet Necatigil

1. a) *Sevgileri yarınlara bıraktınız*
Çekingen, tutuk, saygılı.

Sevgilerin yarınlara bırakılmasının nedeni şaire göre insanların çekingen, tutuk, saygılı olmasıdır. Sevgiler sizce neden yarınlara bırakılır? Bu konudaki düşüncelerinizi günlük hayatla ilişkilendirerek açıklayınız.

b) Size göre insanların duygularını yansıtmaktan çekindiği ve dışa vuramadığı, sevgilerini kalplerine hapsettikleri anlar var mıdır? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Birey olarak sosyal benliğimizi yakınlarımızla kurduğumuz ilişkiler sonucunda oluştururuz. Şairin şiirde ifade ettiği *Bütün yakınlarınız/Sizi yanlış tanıdı.* dizelerinden yola çıkarak size göre bireyin, yakınları tarafından yanlış anlaşılmaması için neler yapması gerekir? Açıklayınız.

3. a) *Bitmeyen işler yüzünden*
(Siz böyle olsun istemezdiniz)
Bir bakış bile yeterken anlatmaya her şeyi

Okuduğunuz şiirden alınan yukarıdaki parçanın *(Siz böyle olsun istemezdiniz)* dizesinde şair neden açıklama yapma ihtiyacı duymuş olabilir?

b) Size göre günlük hayatın koşuşturmaları kişinin duygularını yansıtmasına engel midir? Niçin?

4. Okuduğunuz şiirde geçen *gizli bahçe* ifadesini yorumlayınız.

Hazırlayan: *Nurcan BOZBIYIK*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.10: Şair ile şiir arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Diyar Diyar Anadolu	25 dk.
Amacı	Şiirin şairin hayatı ve görüşleriyle ilişkisini kavrayarak eserin şairin önemli bir eseri olduğunun bilincine varabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Han Duvarları

-Osmanzade Hamdi Bey'e-

Yağız atlar kişnedi, meşin kırbaç şakladı,
Bir dakika araba yerinde durakladı.
Neden sonra sarsıldı altımda demir yaylar,
Gözlerimin önünden geçti kervansaraylar...
Gidiyordum, gurbeti gönlümle duya duya,
Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya.
İlk sevgiye benzeyen ilk acı, ilk ayrılık!
Yüreğimin yaktığı ateşle hava ılık,
Gök sarı, toprak sarı, çıplak ağaçlar sarı...
Arkada zincirlenen yüksek Toros Dağları,
Önde uzun bir kışın soldurduğu etekler,
Sonra dönen, dönerken inleyen tekerlekler...
(…)
Ağır ağır önümden geçti deve kervanı,
Bir kenarda göründü beldenin viran hanı.
(…)
Uykuya varmak için bu hazin günde, erken,
Kapanmayan gözlerim duvarlarda gezerken
Birdenbire kıpkızıl birkaç satırla yandı;
Bu dört mısra değil, sanki dört damla kandı.
Ben garip çizgilere uğraşırken baş başa
Rastlamıştım duvarda bir şair arkadaşa;
"On yıl var ayrıyım Kınadağı'ndan
Baba ocağından yar kucağından
Bir çiçek dermeden sevgi bağından
Huduttan hududa atılmışım ben"
Altında da bir tarih: Sekiz mart otuz yedi...
Gözüm imza yerinde başka ad görmedi.
(…)
Ertesi gün başladı gün doğmadan yolculuk,
Soğuk bir mart sabahı... Buz tutuyor her soluk.
(…)
Uzun bir yolculuktan sonra İncesu'daydık,
Bir handa, yorgun argın, tatlı bir uykudaydık.
Gün doğarken bir ölüm rüyasıyla uyandım,
Başucumda gördüğüm şu satırlarla yandım!
"Garibim namıma Kerem diyorlar
Aslı'mı el almış harem diyorlar
Hastayım derdime verem diyorlar
Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ım ben"
Bir kitabe kokusu duyuluyor yazında,
Korkarım, yaya kaldın bu gurbet çıkmazında.
Ey Maraşlı Şeyhoğlu, evliyalar adağı!
Bahtına lanet olsun aşmadınsa bu dağı!
Az değildir, varmadan senin gibi yurduna,
Post verenler yabanın hayduduna kurduna!..
Arabamız tutarken Erciyes'in yolunu:
"Hancı dedim, bildin mi Maraşlı Şeyhoğlu'nu?"
Gözleri uzun uzun burkuldu kaldı bende,
Dedi:
"Hana sağ indi, ölü çıktı geçende!"
Yaşaran gözlerimde her şey artık değişti,
Bizim garip Şeyhoğlu buradan geçmemişti...
Gönlümü Maraşlı'nın yaktı kara haberi.

Aradan yıllar geçti işte o günden beri
Ne zaman yolda bir han rastlasam irkilirim,
Çünkü sizde gizlenen dertleri ben bilirim.
Ey köyleri hududa bağlayan yaslı yollar,
Dönmeyen yolculara ağlayan yaslı yollar!
Ey garip çizgilerle dolu han duvarları,
Ey hanların gönlümü sızlatan duvarları!..

Faruk Nafiz Çamlıbel

Kelime Dağarcığı

cibal: 1. Dağ. 2. Azerbaycan'ı da içine alan geniş bir bölgenin adı. **hudut:** Sınır.

1. Şair, 1922'de edebiyat öğretmeni tayin edildiği Kayseri'ye henüz tren olmadığı için "Ulukışla yolundan" bir yaylı arabası ile gitmiştir. Uzun süren bu yolculukta, virane köyler, gurbet vurgunu yoksul köylüler ve bu hicran, bu hüzün duygularını adeta yansıtan hanlar görmüştür.

Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı 3*

Faruk Nafiz Çamlıbel'in Anadolu'ya açılan önemli bir isim olmasında yukarıda verilen bilgilerin ne gibi bir etkisi olduğunu düşünürsünüz?

2. Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya geçen ve kısa zamanda dört mevsimi de yaşadığını hisseden şair, şiirinde Anadolu'yu anlatan tablolar çizmiştir.

a) Yaşadığınız yere, bölgeye veya o bölgede yer alan yeryüzü şekillerine yer verdiğiniz bir dörtlük oluşturunuz.

b) Oluşturduğunuz dörtlükte yer verdiğiniz bölgeyi veya coğrafya parçasını, düzyazıyla da ifade ediniz. Şiirin duyguların ifadesindeki yeri için neler düşünürsünüz?

3. *On yıl var ayrıyım Kınadağı'ndan*
Baba ocağından yar kucağından
Bir çiçek dermeden sevgi bağından
Huduttan hududa atılmışım ben

Şiirde yer alan bu mısralar Faruk Nafiz'in şiir anlayışı ile ilgili hangi ipuçlarını vermektedir? Birkaç cümle ile açıklayınız.

4. *Han Duvarları* şiirinde şair, ahenk unsurları olan ölçü ve kafiyeye yer vermiştir. Sizce en eski dönemlerden günümüze kadar kimi şairlerin ahenk unsurlarına yer vermelerinin nedenleri neler olabilir?

Hazırlayan: *Melda HÜR*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.10: Şair ile şiir arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Dünyasını Havaya Çizen Şair	25 dk.
Amacı	Şairin şiirlerinden ve söylemlerinden hareketle onun şairlik özelliklerini tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Havaya Çizilen Dünya

Yalnızlık sabahların yaşadığı yalnızlık;
Suların içindeki ışıklar kadar ılık.

Hüzün, o mısralardan dudakta kalan hüzün;
İkindi üstlerinde aydınlığı gündüzün.

Uykular, ilk gençliğin gündüz gibi uykusu,
Vücudun balık olup içinde yüzdüğü su.

Sessizlik geceleyin yolcusuz sokaklarda;
Sükûn dalgalarının ortasındaki ada.

Ruha uzak bir şehir içinden gelen rüzgâr,
Ayrılıktan önceler, ayrılıktan sonralar.

Müzelerde o ölü zaman, o gölgesizlik,
Yüze değen eskilik, sonsuzluk, kimsesizlik.

O kadar siliktir ki bir bayram günü şiir,
Uyurken akla gelen son hayaller gibidir.

Hayatın oyundaki sükûna değen sesi;
Çocuklukta her yeni sınıfın o ilk dersi.

Müzikten sonra içi dinlemek uzun uzun;
Bir resimdeki davet, bir heykeldeki sükûn.

Öyle sevgililer ki bir kere görülmüştür,
Hatıraları ömrün gecelerince yürür.

Duyulan sılasıyla sezilen o beldeler,
Geçer yelkenler gibi enginden birer birer.

Dudakların habersiz söylediği şarkılar:
Vücudun ağaçlardan önce duyduğu bahar.

Çiziyorum havaya dünyamı bir çiçekle
Ve hayran bakıyorum bu rüya gibi şekle.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

1. Fazıl Hüsnü Dağlarca, *Havaya Çizilen Dünya* şiiri için "Sanki benim parmak izim." ifadesini kullanmıştır. Şair "parmak izi" ifadesi ile ne anlatmak istemiş olabilir?

2. Farklı okuyuculara başarıyla seslenebilen Fazıl Hüsnü Dağlarca, aynı şiirinde birçok farklı duyguyu derin, içten ve ustalıkla anlatabilir. Buna göre,

   Okuduğunuz şiirin, yukarıda yer alan açıklamadaki altı çizili ifadeyi desteklediğini düşünüyor musunuz? Niçin?

3. Fazıl Hüsnü Dağlarca *Havaya Çizilen Dünya*'dan başlayarak şiirin gizemli dünyasını, zengin temalar ve değişik dil malzemesiyle işledi. Hiçbir akıma bağlanmayan Fazıl Hüsnü Dağlarca, Türk edebiyatında ustası bulunmayan ama kendisini izleyenlere yol gösteren her yönüyle özgün bir şair oldu.

   Fazıl Hüsnü Dağlarca hiçbir edebî akımın içinde yer almamasına rağmen sesi gür ve güçlü çıkan sanatçılardan oldu. Fazıl Hüsnü Dağlarca'yı bu denli güçlü kılan unsurlar sizce neler olabilir?

4. "Türkçem benim ses bayrağım." diyen Fazıl Hüsnü Dağlarca, okuduğunuz şiiri 1935 yılında yazmasına rağmen Türkçeyi akıcı, açık, etkili ve ahenkli bir biçimde kullanmayı başarmıştır. Fazıl Hüsnü Dağlarca bir söyleşisinde "Dilimiz yeryüzünün en zengin dilidir. Bugün sözcük sıkıntısı çekiyorsak, bu bizim yüzyıllar süren uykumuzdandır." ifadelerini kullanmıştır.

   Sözcük sıkıntısı çekmeyen, yüzyıllık uykudan uyanan yeni bir nesil olmak için neler yapılabilir?

5. Fazıl Hüsnü Dağlarca ve *Havaya Çizilen Dünya* şiiri ile ilgili etkili bir sunum yapmanız istenseydi nasıl bir sunum yapmayı planlardınız?

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.11: Türün/biçimin ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Şairinin Yaşamından Ayrı Düşünülemeyen Şiir	25 dk.
Amacı	"Garip" şiir akımının özelliklerini tespit edebilme. Akımın özelliklerini eserlerde görebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kapalı Çarşı

Giyilmemiş çamaşırlar nasıl kokar bilirsin,
Sandık odalarında;
Senin de dükkânın öyle kokar işte.
Ablamı tanımazsın,
Hürriyette gelin olacaktı, yaşasaydı;
Bu teller onun telleri,
Bu duvak onun duvağı işte.
Ya bu camlardaki kadınlar?
Bu mavi mavi,
Bu yeşil yeşil fistanlı…
Geceleri de ayakta mı dururlar böyle?
Ya şu pembezar gömlek?
Onun da bir hikâyesi yok mu?
Kapalı Çarşı diyip te geçme;
Kapalı çarşı,
Kapalı kutu.

Orhan Veli

1. Şair, bu şiirde birtakım objelerden ve insanlardan kendi hayatındaki bazı örtülü gerçekleri ifade edecek biçimde bahsetmektedir. Bunlar nelerdir ve sizce bunları neden *Kapalı Çarşı* ifadesi ile dile getirmiştir?

2. Sait Faik: "Bir delikanlı Orhan'ın şiirlerini okumuşsa içi titremeden, gözü yaşarmadan insana, ağaca, kuşa, taşa, toprağa, Ankara'ya, İstanbul'a bakamaz, kaldırımına tüküremez, ağacını kesemez; sokakta kendi hâlinde, sakalı ağarmış, paltosu yırtık, üfürsen uçacak bir adamın -Süleyman Efendi budur diye- eline sarılmadan edemez olur." diyerek Orhan Veli'nin şiiri ile ilgili düşüncesini dile getirmiştir.

Okuduğunuz şiiri ve bu açıklamayı göz önünde bulundurduğunuzda şiir türündeki eserlerin sizce böyle bir özelliği var mıdır? Niçin?

3.

Orhan Veli'nin iki şair arkadaşıyla birlikte çıkardığı ve ön sözünü yazdığı Garip adlı yapıtıydı konumuz. Neydi garip olan bu şiirlerde? Alışılmışlığı hiçleyerek, şiiri eski kalıp ve klişelerden, hele hele, şairanelikten, yıpranmış benzetmelerden temizleyip saf ve yalın bir anlatıma, duyuma kavuşturmak. Orhan Veli'nin kendi açıklamasıyla, böylesi şiirlerin garipliği, şiiri kendisine öğretilen koşullar dışında arama alışkanlığından geliyordu. Başta Orhan Veli olmak üzere Garipçiler eski şiir geleneğini yıkıp yepyeni bir yola sokmak istiyorlardı Türk şiirini.

Vedat Günyol, *Daldan Dala*

1941 yılında yayımladıkları Garip adlı kitabın ön sözünde şiir anlayışlarının temel ilkelerini de belirttikleri için Garipçiler olarak anılan şairlerin (Orhan Veli, Melih Cevdet, Oktay Rifat) şiire getirdikleri bu farklı anlayış, dile getirildiği dönemde sizce nasıl karşılanmış olabilir?

4.

Ağız Mızıkası

Dün gece yatmak üzereyken
Evin önünden biri geçti,
Ağız mızıkası çalarak…
Ve bana çocukluğumda
Akşamüzeri mangal yaktığımız
Bahçe kapısını hatırlattı
Emniyet Sandığındaki evin...

Melih Cevdet Anday

Hayranlık

Ne güzel enseyi geçmemesi saçların,
Alnımızda bitmesi;
Tane tane olması kirpiklerin,
Tel tel olması kaşların!
Ne güzel insan yüzü,
Elmacık kemiği ve on parmak!
Ya dünyamız… Bütün bu mevsimler,
Bulutlar, telli kavak ve İstanbul!

Oktay Rifat (Horozcu)

Şair ve eleştirmen Enis Batur'un "Garip'in poetik (şiir) açıdan önemi, şiiri kaftandan sıyırmış olmasıdır." sözünü, yukarıdaki şiirleri de göz önünde bulundurarak yorumlayınız.

3. ÜNİTE > Şiir | *Kazanım A.1.11: Türün/biçimin ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Aşkla Yazan Şair**	25 dk.
Amacı	Toplumsal hareketliliğin şiirlere etkisini kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Sis

İki şehri var gecenin, biri gözümde
tütüyor, birinin dumanı üstünde yağmur
gibi çöken siste, bana bu uykusuz
şehri niye bıraktın, göze alamadığım
bir şehrin yerine bütün şehirlerdesin
gece değil istediğin hayli karanlık
bakışlı bir şehrin gözleriyle çarpışmak
hevesindesin! Gözlerini anlıyorum henüz
bağışlayabileceği gözleriyle çarpışmadı kimsenin;
gözlerimizi uzaklıklar değil ki yalnız
göze alamadığımız yakınlıklar da acıtır,
ve gözleri ancak gözler bağışlayabilir,
öyle acıyor ki gözlerim kim bağışlayacak,
sis değil, uykusuzluk değil, iki uzak
şehir gibi ayrılıktan kavuşmuyor gözlerim:
Biri hepimizle göz göze gibi hâlâ uykusuz,
biri sis içinde kirpiklerine kadar açık,
bu sessizliği kim bıraktıysa, göremiyorum
konuşkan gözlerinde tek sözcük bile,
gözlerimiz birbirine değmiyor gecenin iki şehrinde

Kimsenin kimseye gözü değmiyorsa, şiir niye?

Haydar Ergülen

1. Türk şiirinin başlangıçtan günümüze kadar coşkulu ve lirik yönü ağır basan bir yapısı olmuştur. Haydar Ergülen de lirizmi ön planda tutan şairlerden biridir. Öyle ki Haydar Ergülen'in "Niye şiir yazıyorsunuz?" sorusuna verdiği cevap cümlelerinden biri de "Aşk şairi miyim bilmiyorum ama aşkla yazdığımı biliyorum." olmuştur. Aşk varsa şiir olmalıdır tezini okura sunar. Okuduğunuz şiirin son dizesi de bu tezini destekler niteliktedir. Buna göre,

Okuduğunuz şiirin son dizesindeki *Kimsenin kimseye gözü değmiyorsa, şiir niye?* ifadesine katılıyor musunuz? Niçin?

2. Haydar Ergülen; Hüseyin Atlansoy, Enis Batur, Küçük İskender, Lale Müldür, Metin Cengiz gibi isimlerle birlikte modern Türk şiirinin 1980 kuşağı sanatçıları arasında yer almaktadır.1980 sonrası Türk şiirinde "bireysellik" ön planda olurken siyasi ve toplumsal konular arka planda kalmıştır. Yine bu dönemde çok sesliliğin bir sonucu olarak bir tek şiir anlayışı değil birden fazla şiir anlayışından söz edilmektedir. Buna göre,

1960 kuşağında toplumsal eğilimleri şiirlerde fazlaca görmemize rağmen 1980 şiir kuşağının bireyselliğinin ve içe dönüklüğünün sebepleri neler olabilir?

3. Ergülen şiirinin ikinci özelliği, pek belirli olmasa da, şimdiye değin onun özelliği olarak sayılmasa da, şiirindeki anlatımcılık, hikâyeciliktir. Gizli bir öykücüdür aslında. Anlattığı öykü, hikâyeleme tarzı şaşırtıcı olduğundan gözükmemekte, şiirinde görülmeyen bir öge olarak kalmaktadır.

Metin Cengiz

Yukarıdaki açıklamalardan hareketle Haydar Ergülen'in *Sis* adlı şiirinde gizli bir hikâye anlatımından söz edebilir misiniz? Niçin?

4. Eleştiri, bir yapıtın sadece olumsuz özelliklerini değil olumlu özelliklerini de ortaya koyan bir türdür. Buna göre,

a) Okuduğunuz şiiri olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koyarak eleştiriniz.

b) 5 yıl sonra bu şiiri tekrar okuduğunuzda şiiri daha kapsamlı, dönemin şairleriyle karşılaştırarak ve farklı bakış açıları ortaya koyarak eleştirdiğinizi düşünün. Böyle bir eleştiri yetisi kazanmak için neler yapmış olabileceğinizi yazınız.

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

3. ÜNİTE > Şiir | *Kazanım A.1.12: Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Şiirin Dili İşliyor, Tıkır Tıkır**	25 dk.
Amacı	Metindeki kelime ve kelime gruplarının metne katkısını ifade edebilme, virgülün işlevlerini ve birleşik kelimelerin yazım kurallarını belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Sayıklama

Kedim, ayak ucuma büzülmüş uyumakta,
İplik iplik sarıyor sükûtu bir yumakta
Hırıl hırıl,
Hırıl hırıl...

Bir göz gibi süzüyor beni camlardan gece,
Dönüyor etrâfımda bir sürü kambur cüce
Fırıl fırıl,
Fırıl fırıl...

Söndürün lâmbaları uzaklara gideyim,
Nûrdan bir şehir gibi rûhumu seyr edeyim
Pırıl pırıl,
Pırıl pırıl...

Sussun, sussun uzakta ölümüme ağlayan!
Gencim, ölmem, arzûlar kanımda bir çağlayan
Şırıl şırıl,
Şırıl şırıl...

Ne olurdu bir kadın, elleri avucumda,
Bahs etse yaşamanın tadından baş ucumda
Mırıl mırıl,
Mırıl mırıl...

Necip Fazıl Kısakürek

1. İkilemeler, aralarında anlam veya ses yönünden çeşitli ilgiler bulunan iki kelimenin bir araya gelmesiyle oluşan kelime gruplarıdır. Okuduğunuz şiirde aynı kelimelerin tekrarıyla oluşan ikilemeler kullanılmıştır. Bu ikilemelerden *iplik iplik* cümleye "zamana yayarak tel tel", *hırıl hırıl* ise "sürekli hırıltılı bir ses çıkararak" anlamı katmıştır.

Şiirde geçen diğer ikilemelerin anlam bakımından metne katkısını yorumlayınız.

2. Aşağıda virgülün işlevleri sıralanmıştır. Aşağıdaki tabloya okuduğunuz şiirden virgülün işlevleri için uygun dize örnekleri yazınız. Virgülün şiirde bulunmayan işlevleri için ilgili alana birer cümle yazınız.

Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.
Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.
Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur.
Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur.

3. Mecaz, bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen koparak kazandığı yeni anlamdır. Aşağıdaki cümlelerde geçen mecaz anlamlı kelimeleri bularak bu kelimeleri gerçek anlamıyla birer cümlede kullanınız.

Kedim, ayak ucuma büzülmüş uyumakta,/İplik iplik sarıyor sükûtu bir yumakta
Hırıl hırıl,/Hırıl hırıl...

Ne olurdu bir kadın, elleri avucumda,/Bahs etse yaşamanın tadından baş ucumda
Mırıl mırıl,/Mırıl mırıl...

4. "Özgün biçimleri tek heceli bazı Arapça kelimeler etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine, ses değişmesine veya ses türemesine uğradıklarında bitişik yazılır."

Şiirde bu kurala uymayan birleşik kelimeleri bulunuz. Bu kural dışı kullanımın nedenini yorumlayınız.

Hazırlayan: *Gülendam KARACA ÇETİN*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.12: Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Şiirin Dili	25 dk.
Amacı	Şiiri; kelimede anlam, yazım ve noktalama açısından inceleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Yol Türküleri

«Hereke'den çıktım yola,
Selâm verdim sağa sola,
Haydi, benim bu dünyaya garip gelmiş şairim,
Yolun açık ola!»
İzmit sokakları yaprak içindeydi;
Başımızda, unutamadığım şehrin havası;
Dilimde hep oraların şarkıları;
Ellerim ceplerimde,
Bir aşağı bir yukarı.
Sonbahar;
İzmit sokakları yaprak içindeydi.
«İzmit'in köprüsü betondur beton,
Nasıl kadrin bilmez yanında yatan,
Sensin gece gündüz gözümde tüten.
Yüreğim yanıktır, ciğerim delik,
Of, of, kemirir bağrımı of, ince hastalık.»
Arifiye!
Şoför durdu, Enistütü Mektebi, dedi.
Süleyman Edip bey müdürün adı.
Bir yol da burada duralım;
Ellerinde nasır, yüzlerinde nur,
Yarına ümitle yürüyenlere
Bir selâm uçuralım.
«Ada yolu kestane
Aman dökülür tane tane.»
Ada demek, Adapazarı demek;
(…)
Güneşli bir günde,
Masmavi göreceğiz Karadeniz'i.
Balkaya'dan Kapuz'a kadar,
Karış karış biliriz biz bu şehri;
E.K.İ.'nin çiçekli bahçeleri
Rıhtıma kömür taşıyan vagonlarıyla;
Paydos saatlerinde yollara dökülen
Soluk benizli insanlarıyla.
«Siyah akar Zonguldağın deresi;
Yüzkarası değil, kömür karası;
Böyle kazanılır ekmek parası.»
Gemiler vardı limanda gemiler
Herbiri yeni bir ufka gider.

Orhan Veli Kanık

1. Aşağıda okuduğunuz metinde yer alan deyimlerin anlamları verilmiştir. Verilen anlamların karşısına deyimi yazınız. Bu deyimleri birer cümle içinde kullanınız.

Deyimin Anlamı	Deyim	Örnek Cümle
Ayrıntısıyla biliyor olmak.		
Değerini bilmek.		
Çok özlemek.		
Kalabalık hâlde yolda olmak.		
Yolculuğa başlamak.		

2. Şiirden alınan aşağıdaki kelimelerin karşısına şiirdeki anlamları dışındaki kullanım anlamlarından birini yazınız.

görmek: _____
bilmek: _____
vermek: _____
çıkmak: _____

3. Aşağıdaki dizeler okuduğunuz şiirden alınmıştır. Size göre bu dizelerde şairin söylemek istediklerini tırnak işareti içinde kullanmasının nedeni ne olabilir? Açıklayınız.

«Hereke'den çıktım yola,
Selâm verdim sağa sola,
Haydi, benim bu dünyaya garip gelmiş şairim,
Yolun açık ola!»

4. Şiirden alınan *Yüreğim yanıktır, ciğerim delik,/Of, of, kemirir bağrımı of, ince hastalık.* dizelerinde altı çizili kelimeler somut anlamlıyken şiirde soyut anlamda kullanılmıştır. Altı çizili bu kelimeleri somut anlam taşıyacak biçimde birer cümlede kullanınız.

5. Şiirde yer alan *Of, of, kemirir bağrımı of, ince hastalık* dizesinde altı çizili kelime "verem hastalığı" yerine kullanılmıştır. Size göre şair neden böyle bir kullanıma başvurmuş olabilir? Düşüncelerinizi ifade ediniz.

Hazırlayan: *Nurcan BOZBIYIK*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.13: Metinler arası karşılaştırmalar yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Masaldan Şiir Yazıyorum	25 dk.
Amacı	Metinler arası benzerlik ve farklılıkları ayırt edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız. (Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Perili Ev

Bak, masa, işte
Yerini bulmuş şimdi.
Biz yokken bu eve
Besbelli biri girdi.

Allahım, çamaşır
Yıkanmış, ütülü!
Ben giderken bu kitap
Yere düşmüştü.

İçemedim suyundan
Dibi yosundu, sahi!
İmkânı yok inanmam
Bu başka sürahi!

Emektar çul keçe
Yeni gibi tertemiz.
Ocakta ateş yanıyor
Yanıyor lambamız…

Hemen yatasım geldi.
Bir hâl olmuş perice
Tüyden hafif
Yatağıma değince

Gezmiş eşyada belli
Bir kadının elleri.

Behçet Necatigil

Perili El

Zengin, varlıklı bir ailenin kızı olan Gül Kız, el bebek gül bebek büyütüldüğü, kendisine hiçbir iş yaptırılmadığı için evlendiğinde eli hiçbir ev işine yatmaz. Yuvasının bozulmaması için Allah'a dua eder, ev işlerinin yapılmasının bir çaresinin bulunmasını ister. Birden nur yüzlü bir hatun gelir.

"Sana on peri getirdim." der demez, on peri kızı ortaya çıkıverir. Kadın, okuyup üfler ve Gül Kız'ın on parmağına her birini saklar. Hangi işi yaptırmak isterse o parmağını kımıldatmasını ister.

Gül Kız, perili ananın dediğini yapmış, bağlamış önlüğünü beline, almış alacağı işi eline… Parmaklarını kımıldatır kımıldatmaz on parmağındaki on peri her işi yapıp yakıştırmış. Her aşı pişirip taşırmış. Akşam olup da kocası dönünce bakmış ki ne görsün! Evin şekli şemali değişmiş. Gül Kız gül gibi yapmış her tarafı. Adamcağızın gözü gönlü açılıp baktıkça bakası gelmiş. Hele o yemekler, mis gibi. Ömründe tatmadığı şeyler, yedikçe yiyesi gelmiş.

Anonim

1. *Perili Ev* şiiri *Perili El* masalından yararlanılarak yazılmıştır. Buna göre,

a) Sizce şiirle masal arasında nasıl bir bağlantı kurulmuştur? Düşüncelerinizi yazınız.

b) Şair neden bir masaldan yola çıkarak şiir yazmış olabilir? Okuduğunuz metinlerden şiiri mi yoksa masalı mı daha etkileyici buldunuz? Niçin?

c) İki metnin benzer ve farklı yönlerini bularak dört tanesini aşağıya yazınız.

2. Bir masalı şiir olarak yazmak isteseniz hangi masalı seçerdiniz? Siz de bu masaldan yola çıkarak kısa bir şiir yazmaya çalışınız.

Hazırlayan: *Gül BÜYÜMEZ*

3. ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.13: Metinler arası karşılaştırmalar yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Yeni Şiir	25 dk.
Amacı	Metinler arasında şekil, dil ve tema bakımından karşılaştırma yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız. (Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

I. Metin

Türk Köylüsü

Topraktan öğrenip
kitapsız bilendir.
Hoca Nasreddin gibi ağlayan
Bayburtlu Zihni gibi gülendir.
Ferhad'dır
Kerem'dir
ve Keloğlan'dır.
Yol görünür onun garip serine,
analar, babalar umudu keser,
kahbe felek ona eder oyunu.
Çarşambayı sel alır,
bir yâr sever
el alır,
kanadı kırılır
çöllerde kalır,
ölmeden mezara koyarlar onu.
O, «Yûnusû biçâredir
baştan ayağa yâredir,»
ağu içer su yerine.
Fakat bir kerre bir derd anlayan
düşmeyegörsün önlerine
ve bir kerre vakterişip :
«—Gayrık yeter!...»
demesinler.
Ve bir kerre dediler mi :
«İsrafil surunu urur
mahlukat yerinden durur»,
toprağın nabzı başlar
onun nabızlarında atmağa.
Ne kendi nefsini korur,
ne düşmanı kayırır,
«Dağları yırtıp ayırır,
kayaları kesip yol eyler âbıhayat akıtmağa...»

Nâzım Hikmet

II. Metin

Onar Mısra

II
Ayırma gözlerini gözlerimden bu akşam,
Böyle saatlerce bak, böyle asırlarca bak.
Gözlerine yavaşça, yavaşça doldu akşam,
Göklerin ateşini kalbime boşaltarak,
Benim içimde yaktı sanki gurubu akşam,
Senin kirpiklerinde bir damla oldu akşam.
Gündüzden, gürültüden ve kâinattan ırak,
Akşamı seyredeyim bakışlarında bırak,
Ayırma gözlerini gözlerimden bu akşam,
Böyle saatlerce bak, böyle asırlarca bak..
(…)
IV
Yeşil çamlar altında uyuyor şimdi ada,
Şimdi kımıldamıyor zaman bile yerinden,
Ve apaçık gözlerin en derin bir rüyada
Ve güneş pırıl pırıl akıyor gözlerinden.
Bilsen duracak gibi nasıl yavaş vurmada
Kalbin öyle muntazam, kalbin öyle derinden.
Yüzünü ipek bir tül gibi saran terinden,
Güneşi yudum yudum içtiğim şu lâhzada,
Ruhumuz yıkanıyor yanan sonsuz semâda,
Fırtınalı, karanlık günlerin kederinden.
(…)
VI
Yeşil çamlar süzerken mehtabı kuytulara,
Ellerini usulca bırak ılık sulara:
Sen de yan benim gibi, sen de hisset ki bir an
Sular değil zamandır akan avuçlarından.
Denizde ne bir köpük, ne bir kırışıktan iz,
Ve yüzün altındaki deniz gibi çizgisiz…
Bu gece hatıralar içimizde bir cihan,
Duyarsın söylenmemiş sözlerimi dinlesen.
Bu gece gözlerinde senin can buldu deniz,
Ve karıştın denize elâ gözlerinle sen...

Yaşar Nabi Nayır

1. Nâzım Hikmet, Türk şiirine biçim ve içerik açısından yenilikler getirmiştir.

a) Türk Köylüsü şiiri ile *Onar Mısra* şiirini nazım birimi ve ölçü bakımından karşılaştırınız.

	Türk Köylüsü	***Onar Mısra***
Nazım Birimi		
Ölçü		

b) Her iki şiirde de kafiye ve redif kullanılmasının bu şiirlere katkısı ile ilgili fikirlerinizi belirtiniz.

c) *Onar Mısra* şiirinin özelliklerini göz önünde bulundurduğunuzda *Türk Köylüsü* şiirinde dikkatinizi çeken yenilikleri tespit edip değerlendiriniz.

2. *Türk Köylüsü* şiiri ile *Onar Mısra* şiirlerinde benimsenen dil anlayışlarını göz önünde bulundurduğunuzda 20. yy. Türk şiirine katkıda bulunan bu iki ismin niçin bu çeşit bir dil kullanmayı tercih etmiş olabilecekleri ile ilgili düşüncelerinizi belirtiniz.

3. *Türk Köylüsü* şiirinde bahsedilen değerler dışında Anadolu'ya ve Anadolu insanına ait başka hangi değerleri söyleyebilirsiniz?

4. Nâzım Hikmet'in bu şiirde yer alan Türk köylüsünün zor durumlar karşısındaki tavrıyla ilgili inancını değerlendiriniz.

Hazırlayan: *Melda HÜR*

4. ÜNİTE > Roman *Kazanım A.2.1: Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Kelimelere Anlamlar Yüklüyorum**	25 dk.
Amacı	Kelime ve kelime gruplarının anlamlarını metindeki bağlamdan hareketle tahmin edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Baba Evi

(…)

O gün eve biraz geç dönmüştüm. Niyazi hastalanmış, yatıyordu. Babam başucunda, bileğini eline almış… Beni görünce:

"Bu çocuk niye hasta ulan?"

"Bilmem." dedim.

"Bilmezsin ha? Ben sana sorarım bilmemi… Kim bilir nasıl sokmuşsundur oğlanı yılan gibi…"

Kafamda bir şimşek çaktı. Annemi bir kenara çektim:

"Niyazi çok yoruluyor lokantada, terliyor, kendini üşütüyor," dedim, "Zaten zayıf… Siz onu göndermezseniz fena olmaz…"

Annem:

"Sana bir şey söyledi mi?"

"Kaç kere… Babamdan korkuyormuş, açamıyormuş size…"

"İyi ama evladım, bu sefer bütün işler sana yüklenecek!"

"Zarar yok…" dedim, "Kardeşim hasta olmasın da…"

O günden sonra Niyazi'yi lokantaya yollamadılar. İş ağır olsa da…

Lokanta iflas edeli bir ayı geçiyordu. Yığınla tencere, sürahi, çatal, bıçak sattık.

(…)

Niyazi işportacılık yapıyordu, ben boştum. Babamın ahbaplarından birisi bana bir iş bulacağını vaat etmişti, ama iki haftadır bir ses çıkmayınca, ben de eskisi gibi, balığa gitmeye başladım.

Pazardı. Hava kapalı ve soğuktu. Zeytin mevsimi olduğu için, uzun sopaları, örme kamış sepetleriyle yerliler zeytin çırpmaya gidiyorlardı. Kamışım omzumda, ellerim pantolon ceplerinde ıslak rüzgâra karşı yürürken iliklerimden titriyordum.

Her biri birer oyuncak kadar güzel, dev apartmanların arasından rıhtıma indim. Beton rıhtımda balıkçılar sıra sıra oturmuşlardı. Sağda uçak hangarının ilerisindeki kayalığa yürüdüm.

Deniz kuduruyordu… Kül rengi sular köpüre köpüre geliyor, kayalara çarpıp gürültüyle parçalanıyordu. Islak ayakkabılarımı denizin ulaşamayacağı kumsala gömdüm, kayalardan en yükseğine tırmandım. Oltama solucan taktım, kurşunu bütün kuvvetimle denize fırlattım.

Yağmur serpeleyerek başladı, gittikçe azıttı… İplik ceketim ıslandıkça sert rüzgâr içimi titretiyordu.

(…)

Orhan Kemal

1. *Zeytin mevsimi olduğu için, uzun sopaları, örme kamış sepetleriyle yerliler zeytin çırpmaya gidiyorlardı.*

a) Bu cümledeki altı çizili sözcüğün anlamını metnin bağlamından hareketle belirtiniz.

b) "Yerli" sözcüğünün aşağıda verilen anlamlarıyla ilgili birer cümle kurunuz.
Yurt içinde yapılan veya bir yurdun kendine özgü niteliklerini taşıyan.
Amerika, Avustralya ve Afrika'nın uygarlıktan uzak, ilkel biçimde yaşayan kimi halklarına verilen ad.

2. *Kim bilir nasıl sokmuşsundur oğlanı yılan gibi…*
İplik ceketim ıslandıkça sert rüzgâr içimi titretiyordu.

Bu cümlelerde geçen deyimlerin altını çiziniz. Bu deyimlerin yerini tutabilecek sözcükleri ya da söz gruplarını kullanarak cümleleri yeniden yazınız.

3. *Deniz kuduruyordu… Kül rengi sular köpüre köpüre geliyor, kayalara çarpıp gürültüyle parçalanıyordu.*

Bu cümleleri, anlamı değişmeyecek şekilde kendi sözcüklerinizle ifade ediniz.

4. *"İyi ama evladım, bu sefer bütün işler sana yüklenecek!"*

Bu cümlede geçen altı çizili sözcük, cümlede mecaz anlamda kullanılmıştır. Bu sözcüğü mecaz anlam ve gerçek anlam oluşturacak şekilde birer cümlede kullanınız.

Mecaz anlam:

Gerçek anlam:

Hazırlayan: *Gül BÜYÜMEZ*

4. ÜNİTE > Roman *Kazanım A.2.1: Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Sözcükler Arasında**	25 dk.
Amacı	Metindeki kelimelerin anlam ilişkilerini kavrayabilme. Anlamlarına göre kelimelerin işlevlerini belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Fahim Bey ve Biz

(...)

Fahim Bey mahcubiyetle devam ettiği uzun süren çok provalardan sonra nihayet bir gün sefarethâneye, kapılardan içeri sığmayan bir ambar gelmiş. İşte bu ambarın Fahim Bey'in hayatında senelerce süren bir tesiri olacakmış. İçinden kocaman bir dolaba sığmayacak bir sürü esvaplar çıkmış:

İnce ve kalın, açık ve koyu her türlü ve her renk kumaştan ayrı ayrı her mevsime göre mevsimlik ve her mevsim arası yarı mevsimlik çeşit çeşit kompleler, düz siyah ve tüylü şöviyottan ve gümüşî jaketler, redingotlar, smokinler; esvapların her nevi: beyaz ketenden olanlar, krem sadakordan olanlar, pantolonu beyaz, vestonu lacivert olanlar, pantolonu çizgili bir kumaştan, vestonu siyah olanlar, çift sıra düğmeli vestonlar, tek sıra düğmeli yuvarlak vestonlar, seyahat esvapları, şehir esvapları, ev esvapları, nerede ve ne zaman giyilecekleri pek kestirilemeyen esvaplar, birtakım fantezi kumaşlı, süslü düğmeli çapraz yelekler, muhtelif renkte kadife yelekler, sedef düğmeli beyaz pike yelekler, çizgili kumaşlı müteaddid pantolonlar, siyah ve beyaz küçük kareli pantolonlar, yakaları kadife veya kumaştan pelerinler, kaputlar, pardesüler, makferlanlar, redingot gibi cepleri arkada emperiyal paltolar, kloş paltolar, kadife yakalı kadifesiz yakalı açık paltolar, siyah kadife yakalı gece paltoları, kukuletalı seyahat paltoları!

Fahim Bey bütün bu esvapların odadaki tekmil iskemle, koltuk ve kanepeleri kapladığını seyredip onların tutarını daha faturada görünce yeisle karışık bir hayret içinde kalmış "Aman yârabbi! Bu ne çok esvap! Aman yârabbi! Bu ne müthiş borç!" diyormuş. Sonra "Ben bu borcumu ömrümce ödeyemem!" diye ümitsizliğe kapılmış.
(...)

Bundan sonra mesleğinde muvaffak olacağını daha ziyade ummuştu.
(...)

Bütün bu esvapların eskimeye başlaması Fahim Bey'in de parasızlık zamanlarının nüksetmesine tesadüf ettiğinden, evvelce uzun müddet eskitemediği, istemeyerek giydiği bu esvapları, uzun bir müddet de, hemen eskimiş olarak, büsbütün istemeye istemeye taşımış. Öyle ki hep senenin muayyen bir mevsiminde ve günlerin yahut gecelerin muayyen birer saatinde giyilmek için yapılmış bu evsapları o artık senenin bütün mevsimlerinde ve günlerin, yahut gecelerin de bütün saatlerinde giydikçe bütün bu elbiseler o mevsimin ve o saatlerin çoktan geçmiş olduklarını daha ziyade hatırlatırmış.
(...)

Fahim Bey bütün bunları lekeciye temizletip boyacıya renklerini değiştirerek, mahalle terzilerine tamir ettirip terslerine çevirterek, bu defa da böylece başka renklere bulanmış ve terslerine dönmüş olarak gene giyer, gene giyermiş.
(...)

Abdülhak Şinasi Hisar

Kelime Dağarcığı

esvap: Giysi. **kaput:** Askerlik paltosu. **komple:** Bütünü aynı şeyden olup bir takım oluşturan. **makferlan:** Omuzdan belin yarısına değin inen pelerini olan kolsuz palto. **muayyen:** Belirli. **muhtelif:** çeşit çeşit, çeşitli. **muvaffak olmak:** Başarmak. **müteaddit (müteaddid):** Birçok. **redingot:** Arkası yırtmaçlı, etekleri uzun, çift sıra düğmeli, resmî erkek ceketi. **sadakor:** Düz dokunmuş, açık saman renginde bir tür ipek kumaş. **şöviyot:** Bir çeşit kumaş. **tekmil:** Bütün, tüm. **veston:** Erkek ceketi. **yeis:** Umutsuzluktan doğan karamsarlık, üzüntü.

1. a) Metinde yazar *veston, makferlan, redingot, sadakor* gibi giyim ve terzilik zanaatına ait terimleri kullanmıştır. Yazarın Fahim Bey'in giysi siparişiyle ilgili oluşturduğu paragrafta terim kullanmasının anlatıma nasıl bir katkısı olmuştur?

b) Bir bilim, sanat veya spor dalına ait 5 terim belirleyerek bu terimleri kullandığınız bir paragraf oluşturunuz.

2. Aşağıda savurganlık ve tutumlulukla ilintili deyim ve atasözlerinden bazıları verilmiştir. Buna göre,

Deyimler	Atasözleri
*İsrafa kaçmak *Har vurup harman savurmak *Dişinden tırnağından artırmak *Hesabını bilmek *İdare etmek *Gırtlağından kesmek *Çekip çevirmek *Hesabını bilmemek	*Ayağını yorganına göre uzat. *Damlaya damlaya göl olur. *Güvenme varlığa, düşersin darlığa. *İşten artmaz, dişten artar. *Sakla samanı, gelir zamanı. *Ak akçe kara gün içindir.

a) Fahim Bey, belirli bir statüye yakışacağına inandığı için ihtiyacından fazla giysi sipariş etmiştir. Yukarıda verilen deyimlerden en az üçünü kullanarak Fahim Bey'in içine düştüğü durumu anlatan bir paragraf oluşturunuz.

b) Yukarıda verilen atasözlerinden üçünü kullanarak tutumlu bir kimseyi betimleyiniz.

3. İkilemeler kullanarak (örneğin; deste deste, bitmek tükenmek, iyi kötü, ıvır zıvır, doğru dürüst…) günümüzde insanların harcama alışkanlıklarına dair fikirlerinizi birkaç cümleyle ifade ediniz.

4. Metinde geçen *yeis, esvap, müteaddit, tekmil* gibi ifadelerin günümüzde daha az kullanılıyor olmasını neye bağlıyorsunuz?

Hazırlayan: *Melda HÜR*

4. ÜNİTE > **Roman** | Kazanım A.2.2: Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**Bir Düğünün Düşündürdükleri**	25 dk.
Amacı	Yazılı kültürün, toplumsal değişimlerin ve etkileşimlerin, basın yayın organlarının metne etkisini tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Bir Düğün Gecesi

(…)

VI

Kayınvalidem, bu uğultu ortasında oğlunun yeni bir kahkahasını duyunca nasıl da sevindi! Bırakalım sevinsin. Fitnat hanım ömrüboyu hep kedere rastladı. Lake eşyalarının ortasında, kaloriferli yeni katında da kısmetine düşen çocuklarından yana yine keder. Bırakalım, torunu mutlu etsin onu. Bir gece için de olsa. Oğlunun gücüne gerçekten inansın.

Başını sağa sola çevirip, bu bir an'lık -pek duru olmasa da- sevincini paylaşabileceği birini aranıyor. O birini omuzbaşında yakalıyor. Emekli albayın karısını. Doğrusu ben de Gönül hanımı omuzbaşımda buluvermiş gibiyim. Fitnat hanımın yanına ne zaman, hangi aralıkta varmış? Demek koyabileceği bütün ağırlığını koyup, o bir bardak suyu görümcesine kocasıyla göndermeyi başarmış. En sonunda bu düğün Gönül hanıma ikinci kez başını silkeleyip dikletmek olanağı veriyor, öyle sanıyorum. Birincisi şu üst-baş, şu kürk için olmalı. İkincisi de işte, kendisinden istenen bir bardak suyu götürmemesi. Öyle ya, pembe banyo köpüğü, halası Nuriş hanımefendiye döke saça uzatıyor bardağı. Gönül hanımsa kayınvalideme gülümsüyor. Remzi ailesinin eşit koşullarda bir üyesi olduğuna kesinlikle inandırmaya çalışıyor kendisini. Bir adım daha öne çıkıp, elini kayınvalidemin ağrılı omzuna koyuyor. Çantasıyla birlik. Çantası: İyisiniz değil mi teyze? İyiyim çocuğum. Ben iyi olmayayım da kimler iyi olsun yavrum, bak ne güzel gülüyorlar. Oh şükür, gülsünler. Gülsün oğlum, dokunmayın. Torunum da çok bunalttı onu, çok üzdü… Bir o olsa!.. Oh, oh, gülsün. Hepsi gülsünler. Gördün -çanta, saçımı karıştırıyor- yani Gönül'cüğüm. Kızım evladım, benim oğlum böyledir işte. Atıverir arkasına. Basıverir kahkahasını. Yeter ki suyuna gidilsin. Suyuna gidilince iyidir. Kızlarım da abilerinin huyuna suyuna gidiverselerdi ne olurdu sanki?

Gönül'e dönüp sevinçle bakmıştı ama, bu uzun sürmemişti. Başını çevirdi, bakışları nikâh masasının bir köşesine takılıp kaldı. İki elini karnının üstünde birleştirerek derin bir soluk alıp verdi.

Nikâh masasının bir ucuna takılıp kalan yorgun gözlerine incecik bir sis mi indi, bana mı öyle geliyor?

Fitnat Hanım Merhum Kocasına Yine Sormakta

Neden ayrı ayrıyız? Hep ayrı yerlerdeyiz?

Ah Salim bey, Salim bey, erkenden göçüp gittin. İlhan'ın büyük adamlar oluşunu göremedin. Zaten çocuklarının hiçbirinin mürüvvetini göremeden gittin. Şu günümüzü de göremedin. Durmaz yanar içim. Bazen de diyorum, iyi ki görmedin. Bunların böyle tarumar oluşunu, her birinin bir başka havaya çekip gidişini iyi ki görmedin, diyorum. Ne kusurum oldu, bilmiyorum ki? Gönül'ün de çantası ensemde.

Ah Salim bey, görüyor musun, böyle bir günümüzde bile ayrı ayrı yerlerdeyiz. Neden hepsi burada, yanıbaşımda, kollarımın altında değiller? İlhan ayrı yerde, Tezel ayrı yerde, Aysel hiç yok. Ömer nerde? Bir ara gözüme çarpmıştı ama… O da bir tuhaf. Aysel gelmediğinden mi; koskoca profesör, çocuk gibi boynu bükük.

Müjgân bir ara uğramıştı yanıma. Bir gelip gitti. Şimdiki düğünler de böyle oluyor Salim bey. Kimse kimseyi bulamıyor. İnsan yakınlarıyla şöyle, güzelcene bir araya gelemiyor. Bir bu düğünde olsa, böyle içim yanmaz, yüreğim darlanmazdı. Her biri, bir telâşta, her biri, bir şeyin peşinde koşturmaktalar, düğün bu, onca konuk, onca iş yapılacak, der geçerim. Sevinirim bile. Her şeyler yoluyla yordamıyla olsun için nasıl çırpınıyor evlatlarım, damatlarım, gelinlerim, diye içime sular serpilirdi hatta… Bu ayrılıklar, bu birbirine sırt dönmeler, bu uzak durmalar şu akşamın işi değil ki. Çoktan böyle bunlar.

(…)

Adalet Ağaoğlu

1. Sizin için "roman okuma zamanı" diye bir kavram var mıdır? Bu metnin alındığı romanın tamamını okumak isteseniz nasıl bir zaman dilimi seçersiniz? Niçin?

2. *Fitnat Hanım Merhum Kocasına Yine Sormakta* başlığı yazarın anlatım tarzı ile ilgili olarak size neler düşündürmektedir?

3. Okuduğunuz metnin bulunduğu roman, baştan sona bağımsız iç konuşmalarla sürmektedir. Adalet Ağaoğlu, Batı'da da örnekleri az olan ve yazarı birçok bakımdan kısıtlayan bu tekniği Türk romanında ilk kez ve özgün biçimde deneyen yazardır.

Metinde diyalog yerine iç konuşmaların olması, karakterlerin iletişimleri konusunda size neler düşündürmektedir?

4. 1970'li yılları anlatan *Bir Düğün Gecesi* romanı, Türk toplumunun genel bir tablosunu gözler önüne seren bir eserdir. Bir düğünde bir araya gelen karakterler üzerinden toplumun panoramasını çizer. Aynı zamanda kişilerinin iç dünyalarında yaşadıkları duyguların, sarsıntıların nedenlerini incelemeye ve açıklamaya yönelir.

Buna göre,

a) Bir romanın "dönem romanı" özelliği taşıması onun yarına kalırlığı konusunda sizce nasıl bir etkiye sahiptir?

b) Sizce bir "dönem romanı"nı okumadan önce kitapta anlatılan dönemle ilgili bilgi sahibi olmak gerekli midir? Niçin?

5. *Bir Düğün Gecesi* romanı, önemli ödüller almış bir eserdir. Sizce bir esere verilen ödülün o eserin okunurluğu/seyredilirliği üzerinde etkisi var mıdır? Düşüncelerinizi gerekçesiyle birlikte açıklayınız.

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

4. ÜNİTE > **Roman** | *Kazanım A.2.2: Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Toplum ve Roman**	25 dk.
Amacı	Toplumsal değişim ve dönüşümlerin, romanları da değiştirip dönüştürdüğünü kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Satranç

Gece yarısı New York'tan Buenos Aires'e hareket edecek olan büyük, buharlı yolcu gemisine son saatlerin alışılagelmiş yoğun faaliyet ve hareketliliği hâkimdi. Karadan gelmiş konuklar, arkadaşlarını uğurlamak için itişip kakışıyor, eğik kasketli telgrafçı çocuklar toplantı salonlarına bağırarak bazı isimleri sesleniyor, valizler ve çiçekler oradan oraya taşınıyor, küçük çocuklar merakla merdivenleri inip çıkıyor, bu sırada da orkestra durmak bilmeden güvertedekilere çalmaya devam ediyordu. Yanımızda, flaşların iki veya üç kez şiddetle patladığı sırada gezinti güvertesinde bir tanıdıkla, bu hengamenin biraz uzağında sohbet ediyordum muhabirler anlaşılan denize açılmadan hemen önce meşhur biriyle hızlıca röportaj yapıyor, onun fotoğraflarını çekiyorlardı. Arkadaşım oraya doğru baktı ve gülümsedi: "Geminizde nadir rastlanan bir kuş var, Czentovic bu." Herhalde ne dediğini hiç anlamamış gibi bakmışım ki, açıklayarak ekledi: "Mirko Czentovic, dünya satranç şampiyonu. Doğudan batıya bütün Amerika'yı, turnuvalara katılarak köşe bucak dolaştı ve şimdi yeni zaferler için Arjantin'e gidiyor."

O an gerçekten de bu genç dünya şampiyonunun ve hatta roket gibi fırlamış kariyerine ilişkin bazı ayrıntıları hatırlamıştım- benden daha dikkatli bir gazete okuru olan arkadaşım bu ayrıntıları bir dizi anektodla tamamlamasını bildi. Czentovic bir yıl kadar önce Alyehin, Capablanca, Tartakower, Lasker, Bogolyubov gibi satranç sanatının kendini kanıtlamış ustalarının yanına adını bir hamlede yazdırmıştı.

(…)

Küçücük kayığını bir gece tahıl gemisinin ezip geçtiği Slav kökenli beş parasız bir Tuna sandalcısının oğlu olan, o zamanlar on iki yaşındaki çocuğu, babasının ölümünden sonra ücra yörenin sahibi acıyıp yanına almıştı ve iyi yürekli papaz ağzından cımbızla laf alınan, ağır kanlı ve geniş alınlı çocuğun köy okulunda öğrenemediklerini evde verdiği özel derslerle telafi etmek için oldukça uğraşmıştı.

Ama çabalar sonuçsuz kaldı. Mirko kendisine yüz kere açıklanmış harflere her defasında boş boş bakıyordu; ağır çalışan beyni en basit ders konularını kavrayacak güçten bile yoksundu. Hesap yapması gerektiğinde, on dört yaşındayken bile parmaklarından yardım alması gerekiyordu ve artık yeniyetme sayılabilecek bu genç adam için bir kitap veya gazeteyi okumaksa daha da özel bir çaba göstermesi anlamına geliyordu. Bu yüzden Mirko'ya asla isteksiz veya dik başlı denemezdi. Kendisine ne söylenirse itaat edip yapıyor, su taşıyor, odun kesiyor, tarlada diğerleriyle birlikte çalışıyor, mutfağı topluyor ve insanı kızdıran bir yavaşlıkla da olsa yapılması istenen her işi güvenilir bir şekilde yapıp bitiriyordu. Bu dediğim dedik oğlanın iyi yürekli rahibi en çok kızdıran tarafı o mutlak kayıtsızlığıydı.

(…)

Bir kış akşamı iki oyuncu günlük oyunlarına gömüldükleri sırada, köy yolu tarafından bir kızağın çıngırak sesleri giderek yakınlaşmaya başladı. Kasketi karla kaplanmış olan bir köylü kuvvetli adımlarla ve telaşla içeri dalıp annesinin ölüm döşeğinde olduğunu papazın geç olmadan kadına kutsal yağ sürerek kutsamak için acele etmesi gerektiğini söyledi. Rahip hiç duraksamadan adamı takip etti.

(…)

"Eee, oyunu bitirmek ister misin?" diye takıldı, uykulu oğlanın tahta üzerinde tek bir taşı bile doğru şekilde yerinden oynatamayacağından tamamen emin olan başçavuş. Çocuk, kafasını kaldırıp ürkek ürkek baktı, başını salladı ve rahibin yerine geçti. Jandarma başçavuşu on dört hamle sonra yenilmiş ve bir de ayrıca, yenilgisinin suçlusunun dikkatsizlik sonucu yanlışlıkla yaptığı bir hamle olmadığını da itiraf etmek zorunda kalmıştı. İkinci partinin sonucu da bundan farklı olmadı.

(…)

Stefan Zweig

1. Metin, Stefan Zweig'in II. Dünya Savaşı'nın yansımalarını, toplumsal değişimleri ve satranç oyununu merkeze yerleştirdiği bir romanından alınmıştır. Siz olsaydınız günümüzdeki Covid-19 salgınını hangi oyun, spor ya da sanat dalını merkeze alarak ve nasıl anlatırdınız?

2. Yazar, çocukken ileride satranç ustası olabilecek kapasitesi bulunmayan ve bu duruma nasıl geldiği konusunda insanlarda şüphe uyandıran, dünyaca tanınmış bir satranç şampiyonunu anlatarak metne başlamıştır. Yazarın, böyle bir anlatımı tercih etmesinin sebebi ne olabilir?

3. Metnin yazarı, romanını yazmaya başlamadan önce içerikle ilgili nasıl bir hazırlık yapmış olabilir?

4. Roman, insanlığın geçirdiği felsefi, sosyolojik, toplumsal değişimlerin gözlemlenebileceği bir türdür. Çünkü roman; toplumsal olayların, yaşanan değişim ve dönüşümlerin, teknolojik ve sosyolojik gelişmelerin, devrimlerin, ilerlemelerin, arayışların yansımasıyla oluşur. Okuduğunuz metnin yazarı da çağının toplumsal olaylarına ve değişimlerine tanıklık etmiştir. Satranç adlı eser de bu tanıklığın etkileriyle oluşmuştur.

Buna göre,

a) Bir yazarın başarılı romanlar yazmasında, çağının toplumları etkileyen olaylarına tanıklık etmesi yeterli midir? Niçin?

b) Heykel, resim, opera gibi sanatlarda da toplumsal değişimlerin, teknolojik gelişmelerin yansımalarını görmek mümkün müdür? Niçin?

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.3: Metnin tema ve konusunu belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**Mutluluğun Gizi**	25 dk.
Amacı	Metnin tema ve konusundan yola çıkarak birey ve topluma yönelik değerlendirmeler yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Simyacı

(…)

Delikanlı iki taşı heybesine koydu. Artık kararlarını kendisi verecekti.

"Her şeyin bir ve tek şey olduğunu asla unutma. Simgelerin dilini unutma. Ve özellikle, 'Kişisel Menkıbe'nin sonuna kadar gitmeyi unutma."

"Ama şimdi sana küçük bir öykü anlatmak istiyorum:

Bir tüccar Mutluluğun Gizi'ni öğrenmesi için oğlunu insanların en bilgesinin yanına yollamış. Delikanlı bir çölde kırk gün yürüdükten sonra, sonunda bir tepenin üzerinde bulunan güzel bir şatoya varmış. Söz konusu bilge burada yaşıyormuş.

Bir ermişle karşılaşmayı bekleyen bizim kahraman, girdiği salonda hummalı bir manzara ile karşılaşmış. Tüccarlar girip çıkıyor, insanlar bir köşede sohbet ediyor, bir orkestra tatlı ezgiler çalıyormuş; dünyanın dört bir yanından gelmiş lezzetli yiyeceklerle dolu bir masa da varmış. Bilge sırayla bu insanlarla konuşuyormuş. Bizim delikanlı kendi sırasının gelmesi için iki saat beklemek zorunda kalmış.

Delikanlının ziyaret nedenini açıklamasını dikkatle dinlemiş bilge, ama Mutluluğun Gizi'ni açıklayacak zamanı olmadığını söylemiş ona. Gidip sarayda dolaşmasını, kendisini iki saat sonra görmeye gelmesini salık vermiş.

'Ama, sizden bir ricada bulunacağım,' diye eklemiş bilge, delikanlının eline bir kaşık verip sonra bu kaşığa iki damla sıvı yağ koymuş. 'Sarayı dolaşırken bu kaşığı elinizde tutacak ve yağı dökmeyeceksiniz.'

Delikanlı sarayın merdivenlerini inip-çıkmaya başlamış, gözünü kaşıktan ayırmıyormuş. İki saat sonra bilgenin huzuruna çıkmış.

'Güzel,' demiş bilge, 'peki yemek salonundaki Acem halılarını gördünüz mü? Bahçıvanbaşının yaratmak için on yıl çalıştığı bahçeyi gördünüz mü? Kütüphanemdeki güzel parşömenleri fark ettiniz mi?'

Utanan delikanlı hiçbir şey görmediğini itiraf etmek zorunda kalmış. Çünkü bilgenin kendisine verdiği iki damla yağı dökmemeye çabaladığından, başka bir şeye dikkat edememiş.

'Öyleyse git, evrenimin harikalarını tanı,' demiş ona bilge. 'Oturduğu evi tanımadan bir insana güvenemezsin.'

İçi rahatlayan delikanlı kaşığı alıp sarayı gezmeye çıkmış. Bu kez, duvarlara asılmış, tavanları süsleyen sanat yapıtlarına dikkat ediyormuş. Bahçeleri, çevredeki dağları, çiçeklerin güzelliğini, bulundukları yerlere yakışan sanat yapıtlarının zarafetini görmüş. Bilgenin yanına dönünce, gördüklerini bütün ayrıntılarıyla anlatmış.

'Peki sana emanet ettiğim iki damla yağ nerede?' diye sormuş bilge.

Kaşığa bakan delikanlı, iki damla yağın dökülmüş olduğunu görmüş.

'Peki,' demiş bunun üzerine bilgeler bilgesi, 'sana verebileceğim tek bir öğüt var: Mutluluğun Gizi dünyanın bütün harikalarını görmektir, ama kaşıktaki iki damla yağı unutmadan.' "

Çoban, ağzını açıp konuşmadı. Şimdi yaşlı kralın anlattığı öykünün anlamını kavramıştı. Bir çoban gezmeyi sevebilir ama koyunlarını asla unutmaz.

(…)

Paulo Coelho

Kelime Dağarcığı

Acem: İran. **menkıbe:** Hikâye. **parşömen:** Yazı yazmak, resim yapmak için özel olarak hazırlanan deri, tirşe. **salık vermek:** Tavsiye etmek.

1. *'Peki sana emanet ettiğim iki damla yağ nerede?' diye sormuş bilge.*
Kaşığa bakan delikanlı, iki damla yağın dökülmüş olduğunu görmüş.
'Peki,' demiş bunun üzerine bilgeler bilgesi, 'sana verebileceğim tek bir öğüt var: Mutluluğun Gizi dünyanın bütün harikalarını görmektir, ama kaşıktaki iki damla yağı unutmadan.'

   Bilgeler bilgesinin yukarıdaki sözlerini de göz önünde bulundurarak metinde anlatılan hikâyenin konusunu ve temasını belirleyiniz.

2. Metinde yaşlı kral, Santiago'ya anlattığı öykü ile yaşamdaki işaretleri doğru okumasını ve kendi kişisel menkıbesinin peşinde koşmasını salık veriyor.

   Sizce de gönül gözüyle bakabilenler ve yüreğinin sesini dinleyenler, hayallerini gerçekleştirebilir mi? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

3. a) Günümüzde insanların mutlu olma konusundaki tutumları ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

   b) Siz mutlu olmak ve olumlu bakış açınızı korumak için ne gibi tutumlar sergilemektesiniz?

4. *Delikanlı sarayın merdivenlerini inip-çıkmaya başlamış, gözünü kaşıktan ayırmıyormuş. İki saat sonra bilgenin huzuruna çıkmış.*
'Güzel,' demiş bilge, 'peki yemek salonundaki Acem halılarını gördünüz mü? Bahçıvanbaşının yaratmak için on yıl çalıştığı bahçeyi gördünüz mü? Kütüphanemdeki güzel parşömenleri fark ettiniz mi?'

   Okuduğunuz metinden alınan yukarıdaki parçada, delikanlı kaşıktaki yağı dökmemek için saraydaki güzelliklere gönlünce bakamamıştır. Sizce insanların kimi zaman çevrelerindeki güzellikleri görememesinin nedenleri neler olabilir?

Hazırlayan: *Melda HÜR*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.3: Metnin tema ve konusunu belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Doğaya Salınan Yaşamlar	25 dk.
Amacı	Bir metnin konusunun metnin anlatımına etkisini kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Yılkı Atı

Yazın al, kışın ister al ister alma derler. Bunun burası kış… Kırk biçime girer. Bir bakarsın, karayelden, yıldızlamadan, poyrazdan esen yel lodosa çevirir. İnsana kar gibi, kara kor gibi değer. Tüm bir beyaz dünya bir günde tüm bir siyah kesilir.

Lodos üç gün sürdü. Ovada kar namına zırnık kalmadı. Ekin kökleri bütünüyle ortaya çıktı. Güzlük ekinlerin toprağı örtemeyen açık yeşil yaprakları iplik iplik dikeldi.

Dördüncü gün hava eski türküsünü mırıldanmağa başladı. Önce soğudu. Kar sularından vıcık vıcık olmuş ovada buz tutmaya başladı. Yel, yeniden poyraza döndü. Mavinin en güzeliyle pırıl pırıl ışıldayan gökyüzünün tadı kaçtı. Ufukta boz boz bulutlar boy gösterdiler. Öğle üzeri güneş bulutlara tutsak oldu. Bir daha da gözükmedi. Gökyüzündeki bozluk pürüzleşti, hafiften pus bağladı. Poyraz durmadan hızını artırıyordu. Fırtına, tipi geliyordu.

Dağlar çoktan kaybolmuştu. Sıra tepeciklere geldi. Her bir yön sargındı. Kar ovaya doğru homurdana homurdana iniyordu.

Yılkılıklar dağınık düzenden toplu düzene geçtiler. Kulakları bir süre dimdik kaldı. Yukarı kalkık başları birbirine sürtündü. Yeleleri rüzgâr rüzgâr uçuştu. Kar inmişti ovaya… Yel, ıslık çalmaya başlamıştı.

Aygır kişnedi. Ön sağ ayağı sertleşmiş toprağa hırslı hırslı vurdu. Sonra tepelere doğru hızlı adımlarla yürüdü. Atlar peşine takıldılar. Bir tepenin kuytusuna geldiler. Yel yine de kuytuya dalıyor, tepeden sürüklediği karları atların üzerine tozutuyordu.
(…)

At çoğunluğunda şaşkınlık arttı. Aygır kişnedikçe yelelerini oynatıyorlar, kulaklarını dikiyorlardı.

En sonunda kurtların ulumaları da duyuldu. Gecenin şüpheleri de artıyordu. Bu gece tekin bir gece değildi. Aygır da, atlar da bunu sezinlemişlerdi. Yerlerinde duramıyorlardı. Kurt ulumaları arttı. Sesler yaklaşıyordu. Bu, bir meydan savaşının ilk belirtileri idi. Aygır, bir savaşı sezinliyordu. Kurtlar ise atlardan henüz habersiz idiler. Tepelerden aşağılara iniyorlardı. Macera arıyorlardı. Önlerine at çıkmış, it çıkmış bu önemli değildi. Kudurgan bir hâlleri vardı. Kar, fırtına vız geliyordu hepsine… Beş sekizi bir arada idiler.
(…)

Aygır uçarcasına gerideki atların yardımına koştu. Ama geç kalmıştı. Kurtlar halkayı dağıtmışlardı. Korkunç kişnemeler fırlatılıyordu. Kar tozları arasında hızla koşarak kurtlar, atları arıyordu.

Üç zayıf yılkılığın peşine düşen kurttan biri Çılkır'ın peşinde idi. Ve iyice terlemişe benziyordu. Çılkır birdenbire dik inişe vurmadı. Tepeyi yandan ve hızla iniyordu. Can kaygısı dipdiri etmişti. Bu kadar, hızlı güçlü koştuğu hayatı boyu görülmüşlerden değildi. Ama, peşindeki azgın, kendinden geçmiş bir acı hırs, bir acı güçtü.
(…)

Tozuşan kar zerreciklerinden Çılkır'a dokunanlar, deri yüzeyinin son sıcaklığında eridiler. Gecenin büyük savaşı Çılkır'ın ölümüyle sona erdi. Diğer kurtlar, yılkılıkların ve aygırın gücü çabası karşısında fazla diretemediler. Her biri yandan dön geri ederek sıvışırcasına geldikleri yöne doğru uzaklaştılar.

Aygır acı, ağlamaklı bir kişneme bıraktı. Ön sağ ayağı ile hırsla eşindi. Sonra durgunlaştı. Başı önüne düştü. Ağlıyordu. Diğer atlar şaşkınlıkları geçince pörsüyüverdiler. Hepsi birden saygı duruşuna geçmişlerdi sanki…

Abbas Sayar

Kelime Dağarcığı

sargın: İçten, yürekten. **yılkı:** Doğaya başıboş olarak bırakılmış at ya da eşek.

1. Metne ayrıntılı, canlı ve gerçekçi doğa tasvirleriyle giriş yapılmıştır. Bunun sebebi ne olabilir?

2. Metnin konusunu düşündüğünüzde siz olsaydınız metne nasıl bir giriş yapmayı tercih ederdiniz? Niçin?

3. Gündelik yaşamda görülen kimi durumları, olayları ayrıntılı ve canlı tasvir edebilmenin insanlara nasıl faydalar sağlayacağını düşünüyorsunuz? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

4. Bir bölümünü okuduğunuz *Yılkı Atı* romanı; sahibine nice kazançlar sağlamış, yarışlarda dereceler almış, yaşlanınca arabaya koşulmuş, sonunda işi bitmiş ve doğaya bırakılmış bir atın yaşadıklarını konu alıyor. Buna göre,

   a) Metnin hayvanları konu alması, metnin anlatımını nasıl etkilemiştir?

   b) Bazı romancıların insan yaşamını değil de hayvanların birbiriyle ve doğayla olan mücadelesini konu olarak seçmelerindeki amaç ne olabilir?

5. *Aygır acı, ağlamaklı bir kişneme bıraktı. Ön sağ ayağı ile hırsla eşindi. Sonra durgunlaştı. Başı önüne düştü. Ağlıyordu. Diğer atlar şaşkınlıkları geçince pörsüyüverdiler. Hepsi birden saygı duruşuna geçmişlerdi sanki…*

   Yazar, Aygır'ı yukarıdaki bölümde konuştursaydı Aygır ve atların arasında gelişebilecek kısa bir diyalog yazınız.

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.4: Metindeki çatışmaları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Konuşalım, Anlaşalım	25 dk.
Amacı	Metindeki çatışmaların, kahramanın kişiliğinin ortaya çıkmasındaki etkisini tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Ayaşlı ve Kiracıları

(...)

Hâki Bey'i hemen bir kaleme başkâtip yaptılar. Az zaman sonra müdür muavini oldu.

(...)

O günlerde bilmem ne için Avrupa'ya bir satın alma komisyonu gönderildi. Hâki Bey de bu komisyona kâtip olarak verildi.

(...)

Hâki Bey memlekete dönünce kaleminde tanıdık hemen hiç kimseyi bulamadı. Hepsi değişmiş, yerlerine yabancı adamlar gelmiş. Daire de değiştirilmiş.

(...)

Hâki Bey korkak ve hesaba çok iyi bakar bir adamdır; santimine kadar hesabını vermiş, rapor sormuşlar:

– Rapor... Hiç rapor yollamadınız mı? Orada boş mu oturdunuz?
– Yollamadım olur mu? Benim raporlarımı okumadınız mı?

Gitmiş aramış taramış, raporlarını bulmuş. Deste ile dosya ile kâğıtlar… Kendisi getirmiş, müdürün önüne koymuş. Bundan başka Hâki Bey bir de kendi yazdığı bir mektubu bulmuş. Bu mektupta Hâki Bey orada işinin bittiğini söylüyor, yeni emir istiyor!

Hâki Bey'e bir kusur bulunamamış. İlk günlerde Hâki Bey bu yabancı arkadaşlar içinde çok sıkıldı; çekilmek, başka bir iş tutmak istedi.

(...)

Şimdi iyidir: Bunlar bir odada üç arkadaş otururlar. Erkenden Hâki Bey işine gelir, önünde istatistiklerini açar, çalışmaya başlayacağı sırada, içlerinden biri ortaya bir söz atar. Münakaşa başlar. "Aktır" derlerse Hâki Bey "Karadır" der. "Karadır" deselerdi "Aktır" diye tutturacaktı. Çene yarıştırmak saatlerce sürer.

Eğer Hâki Bey'in çalışkanlığı tutmuş ise, yahut müdür çağırıp ona bir iş vermiş ise ona çalışır; ağzını açmaz; ne söyleseler, ne yapsalar aldırmaz; gelip kafasına vursalar söze karıştıramazlar.

Bir iş yaptığına inanarak eve döndüğü geceler çok şen olur. Evde herkesle, hiç kimseyi bulamazsa karısı ile çene yarıştıracak bir söz arar, çatar. Misafirlerden birini bulursa hemen onu yakalar, eğer misafir de inatçı ise ikisi de yorulup kesilmedikçe bırakmaz. Onunla alay ederler, aldırmaz, kızmaz, söyleyeceğini söyler. Eğer karşısındakiler, onun sözünü amansız bir yerinden yakalarsa hemen döner: "Sözünden dönüyorsun" denilse bu sefer dönmediğinde tutturur, gene sözü değiştirmiş olur. Onun için iş: bir fikrin, bir düşüncenin ispatı değil, münakaşa edilmesidir. Söze bir muharebenin kazanılmasının doğru olduğunu ispat için başlayıp, kaybedilmesinin doğru olacağı neticesine çıktığı çoktur! Boş zaman geçirmek, aslı olmayan sözleri konuşmak istenildiği zaman Hâki Bey'le konuşmak eğlencelidir.

(...)

Memduh Şevket Esendal

1. Hâki Bey ile çalışma arkadaşları arasında bir çatışma konusu belirleyip bir diyalog oluşturunuz.

2. *Münakaşa başlar. "Aktır" derlerse Hâki Bey "Karadır" der."Karadır" deselerdi "Aktır" diye tutturacaktı. Çene yarıştırmak saatlerce sürer.*

Evde herkesle, hiç kimseyi bulamazsa karısı ile çene yarıştıracak bir söz arar, çatar. Misafirlerden birini bulursa hemen onu yakalar, eğer misafir de inatçı ise ikisi de yorulup kesilmedikçe bırakmaz.

Metinden alınan yukarıdaki bölümde, Hâki Bey'in bazı kişilik özelliklerinden bahsedilmektedir. Buna göre,

a) Sizce Hâki Bey bu yönüyle gerçek yaşamda karşılaşabileceğiniz karakterde bir kimse midir? Niçin?

b) Hâki Bey karakterinde bir insan sizce neden çatışmaya girme ihtiyacı duyar?

c) Hâki Bey'in evine misafir olarak gittiğinizi düşününüz. Onun karakterindeki bir insana nasıl davranırsanız sizinle zıtlaşmayı, çatışmaya girmeyi düşünmez?

3. Sizce fikir tartışmalarının kazanımları olur mu? Niçin?

4. Hâki Bey'in, hatasını kabul etmeyip fikrinden dönmediği, yanlış da olsa fikrinde direttiği bir durumu hayal ederek Hâki Bey'i konuşturunuz.

Hazırlayan: *Melda HÜR*

4. ÜNİTE > **Roman** | Kazanım A.2.4: Metindeki çatışmaları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**Bataklık Akçasaz**	25 dk.
Amacı	Metindeki ana çatışmayı ve bu çatışma etrafında gelişen diğer çatışmaları belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Demirciler Çarşısı Cinayeti

(…)
Şöyle rivayet ederler kim:
İskandan çok sonraları Amber Ağa adında bir Afşar Beyi vardır. Bu Afşar Beyi kışın Çukura iner, çadırını şimdiki Vayvaylının üst başına kurar, yazın da Binboğalara çekilirdi. Öyle başı kalabalık bir Bey değildi Amber Ağa ama cin fikirli birisiydi. Her gün sabahtan akşama kadar olmadık işler düşünürdü. Bir gün gene düşünürken aklına düştü. "Bu ovada, zorlu çeltik yetişir. Ben Çukurova'ya çeltik ekeceğim." dedi. Halebe adamlar gönderdi. Oradan tohumluk ve çeltik ekme ustaları getirtti. Ustalar Çukurova'yı görünce parmakları ağızlarında kaldı. Burada öylesine çeltik olurdu ki görülmüş değil… Halepli ustalar çalışmalarına karşılık Amber Ağa'dan para değil çıkan üründen yüzde alacaklardı.
(…)
Ve ark Sülemişten Vayvaylının üstüne kadar uzadı. Ve Halepli ustalar göz alabildiğine bir ovayı çeltik yaptılar. O yıl güzün Amber Ağa Binboğalardan döndüğünde ambarlar almaz ürünle karşılaştı. Bu çeltikleri develerle Halebe taşıttı. Oradan kese kese altın paralar geldi. Amber Ağa'nın çeltikçiliğe ne zaman başladığını kimse bilmiyor. Yalnız Amber Ağa'nın ölünceye kadar çeltikçilik yaptığı herkesçe biliniyor.
Birkaç yıl sonra Amber Ağa ölünce çeltik de çeltikçilik de unutuldu, gitti. Yalnız Amber Ağa'nın arkı ve bendi olduğu gibi kaldı. Hiç kimse Savrunun üstündeki Amber Ağa bendini yıkmayı akıl etmedi. Kışın taşan Savrunun sularının büyük bir kısmı Amber arkına geçti, çeltik salağını doldurdu, çeltik salağını da geçip bütün Anavarza ovasını doldurdu. O kış su o kadar çok gelmişti ki yazın da kurumadı. Kurumazdı da çünkü Amberin arkı ovaya yayılmış bu su baskınını durmadan besliyordu.
Anavarza önünde yerleşmiş, yerleşmekte olan on yedi köy vardı. İkinci kış bu köylerden üçü su altında kaldı ve köylüler evlerini bırakıp ovanın başka yerlerine gittiler, oralarda köy kurdular. Ertesi kış da öteki köyler, daha ertesi kış da bütün Anavarza ovası su altında kaldı. Ve birkaç yıl içinde ova bataklık oldu. Bataklığın adına da Akçasaz dediler. Akçasaz, yıllar geçtikçe taştı, büyüdü, kuzeyde şimdi Amberin arkı dedikleri yere kadar geldi, doğu-güneyde Cığcık altını buldu, güneyde Kesikkeliye, Endele, Ceyhan suyuna kadar uzadı.
Akçasaz sinek, sıtma yaptı. Artık yakınında köy, insan barınamaz oldu. Sıtmadan ölen öldü, kalanlar da başlarını alıp dağlara sığındılar. Çukurova'nın ağır olan havası Akçasaz yüzünden bir kat daha ağırlaştı, yaşanmaz bir cehennem oldu Çukurova. Yazın Akçasazın yanına yaklaşmanın mümkünü kalmadı. Ancak kışlığa inen Türkmenler yaklaşabildiler Akçasaza…
Gel zaman git zaman Kadirli Ağaları gene çeltik ekmeğe başladılar. Ve Savrundan ark üstüne ark çıkardılar. Akçasazın yanına Akçasazdan da büyük bataklıklar yaptılar, çeltik bataklıkları… O kadar çok çeltik ektiler ki ovaya Savrun suyu bu kadar çeltiğe yetmedi. Büyük su kavgaları başladı çeltikçiler arasında.
Savrun da her yıl hazirandan ekime kadar kurudu. İşte bu beş ayda Akçasaz, her yıl ana kaynağı olan Savrundan mahrum kaldı. Yıldan yıla kurumağa başladı. Her yıl kuruyan Akçasaza köylüler, Ağalar üşüştüler. Akçasaz toprağını yağma ettiler. Bentler yaptılar, kanallar açtılar. Köylüler Akçasazdan tarla kazandılar ama kazandıkları tarlalar ellerinde kalmadı, çeltikçi yeni yetme Ağalara kaptırdılar. Akçasaz, bir dönüm toprağı olmayan nice adamları büyük çiftlik sahibi etti, zengin, milyoner etti. Fabrika sahibi etti.
Bütün bu işler olur, Akçasaz yağma edilir, topraktan mantar gibi yeni zenginler, Ağalar, çeltikçiler türerken Derviş Bey'le Mustafa Akyollu işte bu hâldeydiler. Birbirlerine düşmüşler, dünyadan habersiz, kendi dünyalarına kapanmış, bir ölüm kalım savaşındaydılar. Akçasaz taşmış, onların gırtlaklarına sarılacak hâle gelmiş, onlar görmüyor, duymuyor, bilmiyorlardı. Görseler, bilseler de onları birbirlerinden başka hiçbir şey ilgilendirmiyordu.
(…)

Yaşar Kemal

Kelime Dağarcığı

ark: İçinden su akıtmak için toprak kazılarak yapılan açık oluk, arık, dren, karık. **bent:** Su biriktirmek için akan suyun önüne yapılan set, büğet. **çeltik:** Kabuğu ayıklanmamış pirinç. **salak:** Ekin ekilen yer.

1. Bazı romanlarda olaylar ve ilişkiler ağı çatışmaya dayalı gerilim üzerine kurulabilir. Çatışma unsurunun belirgin olduğu romanlarda kutupluluk ilkesi geçerlidir. Buna göre birbirine karşıt ögeler yer alır.

Nurullah Çetin, *Roman Çözümleme Yöntemi*

Metinde görülen insan-doğa çatışmasının olay örgüsüne katkısı ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

2. Metinden alınan *Akçasazın yanına Akçasazdan da büyük bataklıklar yaptılar, çeltik bataklıkları… O kadar çok çeltik ektiler ki ovaya Savrun suyu bu kadar çeltiğe yetmedi. Büyük su kavgaları başladı çeltikçiler arasında.* cümlelerinde bir çatışmadan bahsedilmiştir. Sizce günümüzde bu tip çatışmalar devam etmekte midir? Bu çatışmaları önleyebilmek adına neler yapılabileceği ile ilgili düşüncelerinizi yazınız.

3. Metinden alınan *Hiç kimse Savrunun üstündeki Amber Ağa bendini yıkmayı akıl etmedi. Kışın taşan Savrunun sularının büyük bir kısmı Amber arkına geçti, çeltik salağını doldurdu, çeltik salağını da geçip bütün Anavarza ovasını doldurdu. O kış su o kadar çok gelmişti ki yazın da kurumadı.* cümlelerinde de görülen, insanın doğaya biçim verme çabasının yarattığı durumların benzerlerini günümüzden örneklerle açıklayınız.

4. Mustafa Akyollu ile Derviş Bey *Birbirlerine düşmüşler, dünyadan habersiz, kendi dünyalarına kapanmış, bir ölüm kalım savaşındaydılar. Akçasaz taşmış, onların gırtlaklarına sarılacak hâle gelmiş, onlar görmüyor, duymuyor, bilmiyorlardı. Görseller, bilseler de onları birbirlerinden başka hiçbir şey ilgilendirmiyordu.* cümlelerinde de görüldüğü gibi karşılıklı büyük bir çatışmanın içindedirler. Sizce de çatışma yaşayan insanlar etrafa kendilerini kapatır mı? Kendinizden yola çıkarak açıklayınız.

Hazırlayan: *Nurgül GÜVEN*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.5: Metnin olay örgüsünü belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**Olaylar Değişseydi...**	25 dk.
Amacı	Metindeki olayların birbirleriyle ilişkisini tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Osmancık

Saldıranlar beş kişiydi, savunanlar üç. Avdan dönen Osman olay yerine geldiği zaman, o üç kişiden biri yerde cansız yatıyordu, birinin de kılıç tutacak hâli kalmamıştı. Osman duraklamadı:
– "Savulun bire" diye kılıç çekti.
Kavga kısa sürdü. Osman saldırganlardan ikisini haklayıvermişti. Ötekiler de bırakıp kaçtı.
Kılıç sallayacak hâli kalmayan:
– "Sağ ol Türk. Adın ne senin?" diye sorduktan sonra, "Benimki Mihail Kosses" dedi.
– "Ertuğrul oğlu Osman. Söğüt'te otururuz. Ya sen?"
Mihail de öğündü:
İnegöl'ün berisinde; Harmankaya'da.
(…)

Evin önüne varıp da atlarından inerken, Mihail, olayın hikâyesini tamamlamış bulunuyordu.
– "Ya işte böyle.. bizi bu Türk kurtardı. Adı Osman'dır" diye de tamamladı.
Ev halkı, baba Kosses başta, kızı Zoe dahil, Osman'a candan yakınlık gösterdi; ama Zoe başta, Kalanoz'la ilgilenişleri başka idi. Kalanoz da, daha başka bir kasılmaya başlamıştı.
(…)

Osman etrafına bakınırken de ekledi:
– "Baban Ertuğrul Beğ Gazi de, sen doğmadan az önce burda yatmıştı. Yatmadan önce de, Şeyhim Ede Balı ile sohbet ettiydi. Ben azdan gelirim."
Gitti.
Yerde hasır. Hasırın üstünde halı. Dipte bir pencere; sahanlıklı. O yanda duvar boyu sedir. Sedire halı serili. Duvar boyunca, kilim kaplı ot yastıklar var.
(…)

Gündüz, yüzünde bir tek kas bile kımıldamadan, tok bir sesle cevap verdi:
– "Ben sözümü söylemiştim. Küçük kardeşim Osmancık dahi işitmiştir. Ve uymuştur. Burda da derim ki, boylarımız adına, oymaklarımız, obalarımız adına kutluluk onun beğliğinde görünür."
Ve, birden bire Osman'a döndü:
– "Ey Osmancık, benim yiğit kardaşım, bundan böyle dileğin ve öğüdün bana buyruktur."
Osman ağasının eline uzandı, aldı, öptü. Gündüz de onu kucakladı, boynundan öptü.
(…)

Osman Beğ de, o zaman;
– "Size, Kayı beği, Ertuğrul Beğ Gazi oğlu Osman, ben derim" diye başladı.
Sesini İnegöl'e ve daha ötelere ulaştırmak ister ve ulaştırabilirmiş gibiydi. Ama bu ses, gene de, toktu, beş adım ötesindekilere söyler gibiydi:
– "Alacağınızı alın, satacağınızı satın, kârınıza bakın. İçiniz rahat olsun. İçiniz hep rahat olsun: Size saldıran, gayrı kendini Kayı'ya ve Kayı kardaşlarına saldırmış sayacaktır; karşısında Kayı'yı ve Kayı kardaşlarını bulcaktır. İşte Dodurga yiğitleri… işte Bayat yiğitleri… işte Alka Evli yiğitleri. Hep böyle olacaktır."
Ve Al-ışığı tırısa kaldırdı.
Pazar halkı tırıstan uzaklaşan Osman Beğ atlılarını, gözden kaybedinceye kadar seyrettiler.
(…)

Tarık Buğra

1. a) Metinden alınan *"Ya işte böyle.. bizi bu Türk kurtardı. Adı Osman'dır"* cümlesini de göz önünde bulundurduğunuzda sizce Osman'ın Mihail'i kurtarmasının olay örgüsüne katkısı nedir?

b) Metinde de görüldüğü gibi Osman Bey, gayrımüslimleri koruyup kollamıştır. Metnin olay örgüsünü göz önünde bulundurduğunuzda sizce böyle bir olay gerçekten yaşanmış olabilir mi? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

2. Metnin alındığı romanda Ertuğrul Gazi, Ede Balı, Osman Bey, Gündüz Bey gibi gerçek karakterler kullanılmıştır. Siz karakterlerini gerçek hayattan aldığınız bir roman yazsaydınız sadece gerçeklere mi bağlı kalırdınız yoksa hayalî unsurlar da kullanır mıydınız? Düşüncelerinizi gerekçesiyle ifade ediniz.

3. Obanın beyi Osman Bey değil de Gündüz Bey olsaydı, romanın olay örgüsü bu durumdan nasıl etkilenirdi?

4. Size göre Osman Bey'in pazar halkına yaptığı bu iyilikten sonra olaylar ne yönde gelişmiştir? Düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Cüneyt ZÜHRE*

4. ÜNİTE > **Roman** | Kazanım A.2.5: Metnin olay örgüsünü belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**Olayların Akışı ve Sürükleyicilik**	25 dk.
Amacı	Metnin olay örgüsünü oluşturan olayların arasındaki ilişkiyi kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Sürüklenme

Karanlığın ortasında ansızın beliren gölün bulutsu aydınlığında ikisi de başka türlü göründü gözüme. Arabacı ve Misal. Gecenin beyaz gölgesi üstlerine düşecekmiş de silinip gideceklermiş gibi.
Sıtma ağaçlarının altından geçerken, "Bir başıma olsam vurur yürürüm bundan sonrasını," diyerek yavaşlayıp frene bastı adam, farları söndürüp kontağı kapadığı anda dolunay gölün ortasına düşüverdi sanki, zihnim ışıklanıp çalkalandı, "Bakın şöyle, bu simli geceyi unutamayacaksınız."
Sessizlik pırıl pırıl çınladığı anda Misal atılıp araya girdi yine: "Oyalanacaktın madem, bizi bıraksaydın ya."
"Hayatın üstüne titremeyi bilmeyenler oyalanmak sanır bunu."
"Acele bir yere yetişiyordun hani?"
"Dolunay gecelerini dakika hesabıyla yaşıyoruz, her saniyesi ayrı kıymetlidir bizim için."
Arabadan inip bagajdan aldığı bir kapla göle doğru yürüdü adam, az bir tereddütle arkasından süzüldüm ben de.
Ayak izlerine basarak peşine takıldığımı fark edince kollarını kanatlanacakmış gibi açıp geriye atarak durdurdu beni.
Elinin uçuşuyla bakışlarım yükseklere çekildi, beyazdan maviye akıyordu gökyüzü, dağılıp çözülüyordu bulutlar.
Sonra dönüp yerden kaldırdığı bir şeyi bana uzatarak, "Kayıp dakikalarını geri kazanmak ister misin?" diye sordu, elinin üstü pütür pütür kabarcıklarla kaplıydı, gölün ışığında kabarcıkların sert bir yansımayla parladığını gördüğüm halde yadırgamıyordum bunu hiç. Bana niye bu soruyu yönelttiğini anlayamadığımı fark edip yanıma yaklaştı, uzun bacaklarının üstünde kulağıma doğru bükülerek, "Uyanabilirsin her şeye," diye mırıldandı, yanağım buz kesti o anda. "Bu geceki kayıp dakikalarından söz ediyorum, kazanabilirsin hepsini."
Takviye'nin logosunu çepeçevre saran sloganı fısıldıyordu kulağıma, şaşkınlıkla bunu nereden duymuş olabileceğini anlamaya uğraşırken düşüncelerim bir hevesle savrulmaya başladı.
Zihnimde uçuşmaya yol açan o esintiyle kavrıyordum ki, konuşup söyleyen Arabacı değildi sadece, yakalanmaz sezgilerim sönüp gittikleri anda onun sesiyle söze dönüşüyordu.
Uzattığı şey keçeleşip sertleşmiş bir yosun parçasına benziyordu, tutmaya çalışırken parmaklarımın arasından kayıp yere düştü.
Soğuktan titreyerek uğultulu bir sesle, "Kazanmak isterim ama nasıl olacak peki?" diye fısıldadım, ellerimle ağzımı yüzümü sarıp nefesimle yanağımı ısıtmaya çalıştım sonra.
"Yerden aldığın bir şeye söyleyip göle bırak, sesini suyla buluşturacak ne olsa ayıltır seni, belleğin canlanır, unuttuğun şeyler aklına gelir."
Sonra ayakkabılarını çıkarıp anlayamadığım bir şeyler mırıldanarak göle doğru yürüdü, yassı yumuşak ayaklarıyla çamurlu suda batmadan ilerlediğini görüp ellerim yüzümde izlemeye koyuldum onu.
"Sürekli bir şeyler okuyor kulağına, ne yapıyor şimdi bu gölün içinde" diyerek omuz başımda bitiverdi Misal.
"Bilmiyorum, bana kayıp zamanlarımı kazanabileceğimi söyledi," dedim, eğilip gözüme çarpan bir kemik parçası aldım yerden. "İstersen nasıl yapılacağını anlatayım sana da."
"Yolda inecektik bu adamın arabasından, ne kayıp zamanıymış…" diyerek elimdeki kemik parçasını çekip almak istedi. "Bu gece yeterince masal anlattı bize."
Parmaklarım kilitleniverdi, göz göze gelip bakıştık bir an, sol yanağında bir çizik vardı, sanki bir işaret. Her şeyin anlamını, duygusunu değiştiren ayın ışığıyla kaldık sonra.
(…)

Latife Tekin

1. Bir metindeki olay örgüsünü oluşturan, olaylar arasındaki ilişkinin ortaya çıkmasını sağlayan unsurlardan biri de merak ögesidir. Metinde arabacının anlatıcıya *Kayıp dakikalarını geri kazanmak ister misin?* sorusu merak ögesinin işlevini yüklenmiş midir? Neden?

2. Aşağıdaki tabloda metnin olay örgüsündeki akışı anlatan cümleler sırasıyla numaralandırılmıştır. Buna göre,

1.	
2.	Anlatıcının, arabacının gölde ne yaptığını merak edip onu takip etmesi ve arabacının anlatıcıya kaybettiği zamanı geri kazanmak isteyip istemediğini sorması
3.	
4.	Arabacının kaybettiği dakikaları nasıl kazanacağını anlatıcıya anlatması ve bunun nasıl yapılacağını anlatıcıya göstermesi
5.	

a) Tabloda boş bırakılan yerleri olay örgüsündeki olayların sırasını göz önünde bulundurarak doldurunuz.

b) Arkadaşınız tabloya yazdığı ilk cümle için "Metindeki olayların akışını sıralayan ilk cümlede bu tarz bağlayıcı kelime ve kelime grupları olmaz." şeklinde bir uyarı almıştır. Sizce arkadaşınız tablodaki 1 numaralı cümleye ne yazmış olabilir?

c) 2 ve 4 numaralı cümleleri olaylardaki düşünce akışını bozacak şekilde yeniden yazınız.

ç) Metindeki olayların akışını bozan cümleleri yazarken nelere dikkat ettiniz? Niçin?

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

4. ÜNİTE > Roman *Kazanım A.2.6: Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Şahıslar ve Karakterleri**	25 dk.
Amacı	Öyküleyici metinlerde şahısların rol dağılımlarının; fiziksel, psikolojik ve ahlaki özelliklerinin olayların akışına etkisini belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Yusufçuk Yusuf

(…)
Derviş Bey her gün geçtikçe Mahir Beyi seviyor, ona güveniyor, onun çabalarını çok insanca buluyordu. Mahir Bey savaşıyordu, şu yeryüzünde kendine bir kişilik yapmak, bizim de burada yerimiz var demek için elinden geleni ardına koymuyordu. Onun şu dağlardan, yalınayak başıkabak bir çocuk olaraktan kopup ta Viyanalara kadar gitmesi başlı başına bir destandı. Mahir Bey ona hayatını, çabalarını, çektiklerini anlatmış, Derviş Bey onu dinlemiş dinlemiş, sonra boynuna sarılıp ağlamıştı.

Şimdi artık ikisi birden, Çukurova'da yapılacak dünyanın en modern çiftliğini her gün her gün düşünüyorlardı. Doğruydu, bataklıktan kurtulmuş Akçasaz toprağı dünyanın en verimli toprağıydı. Derviş Beyin bu çiftlik üstüne parlak düşünceleri vardı, her gün de yeni yeni düşünceler atıyordu ortaya. Derviş de geleceğin çiftliğini, ekin götüremez başaklı, dallar kaldıramaz portakal, incir, şeftali ağaçlı çiftliğini Mahir Beyle birlikte derin bir kıvanç içinde yaşıyordu. Çiftliğe sınır çiziyorlardı her gün ve her gün yeni çiftliğin sınırları biraz uzaklara atılıyor, biraz daha genişliyordu. Mahir Bey olmasa, bir coşkunluk hummasına tutulmuş Derviş Bey, Mahir Kabakçıoğlu'nun yeni çiftliğine bataklıktan kurtulmuş kurtulacak bütün Akçasaz bataklığını katacaktı.
Ne vardı sanki bu kadar cebelleşmeye!
(…)

Yeter ki birlik olsun. Her işin başı birliktir. Zinhar milli birliği bozmayasın ve son Türk devletine dokunmayasın. "Şarken yol ve sazlık," diyordu Derviş Beyin ona hemen tapuladığı tarlanın bir sınırı. Yolu al istediğin yere, Akçasazın ta öteki kıyısına at... Birkaç bilirkişi tamam. Bilirkişi bulmak, hatta yüz, yüz elli bilirkişi bulmak, o da Derviş Beyin işi. "Garben budaklıtaşın çukuru." Nerede, neresi budaklıtaşın çukuru? Haaa, işte o da Akçasazın batı kıyısında. Birkaç haftada boşalt Akçasazın suyunu, oldu mu sana dünya kadar tarla... Sonra efendim, bu bataklıktan kurtulmuş toprak enerjisi bitip tükenmeden kırk yıl bire elli altmış verir. Gübre mübre istemez. Bu kadar toprak, değil Mahir Beyi tekmil şu Anavarza ovasını zengini yoksuluyla Karun eder, Karun.

Her şey birkaç günde olup bitmişti. Yetmiyordu onlara bir, iki, üç tapu. Boyuna Derviş ona Akçasaz kıyılarından küçük küçük tapular buluyor, tapuları da hemen Mahir üstüne çevirtiyordu.
Mahir Bey doyuyor da, onun için çalışan Derviş Bey bir türlü toprağa, tapuya doymuyordu. Mahirin çiftliği gözlerinin önünden gitmiyor, Derviş Beyin kafasında günden güne donanıyordu. Derviş bir dost bulmuştu, işte candan yürekten, güvenilecek, arka verip oturulacak bir dost bulmuştu. Yiğit, mert, hem de akıllı, iyi yürekli, cömert, doğru. Bir dost bulmuştu kendine şu kokuşmuş, insanı bin yüzlü olmuş dünyada, malını, canını, ırzını güvenecek, güvenip de gözü arkada kalmayacak. Yıllar yılı ölümü, yalnızlığı ta iliklerinde duymuş bir insanın en büyük özlemi buydu. Dört elle sarılmıştı ona. Ne kadar da cömertti Mahir, birkaç dönümlük bir tarlaya oluk gibi para akıtıyordu. Aldığı paralardan dolayı Derviş Bey doğrusu çok mahcup oluyor ya, netsin, hem ihtiyacı vardı, hem de verdiği parayı almazsa Mahir Beyin güceneceğinden korkuyordu. Dünya malı için böyle bir dost hiç gücendirilir mi? Para ne para? El kiri, yıkarsın gider. Ha almışsın, ha almamışsın, değeri ne... İnsanlar Derviş Beyin her dediğini sevinerek, can atarcasına yapıyorlar. Mahir Beyin Dervişle dost olduğundan bu yana şaştığı en büyük özellik buydu. Bu bir Tanrı vergisi ve bir sırrı ilahi.
Mahir Bey düşünüyor, dostluğa, dostluk sözüne tapıyordu. Bunca birlik çıkarları varken, düşman olmaya ne gerek! Sevgi, arkadaşlık, kardeşlik, iyilik varken, yaratılmışken bütün bunlar, düşmanlığa ne gerek? Dünya bu kadar aydınlık, sevinçli, toprak bu kadar verimli, bolken düşman olmaya ne gerek! Neye gerek, neye gerek, cümle pislikler, kötülükler, zulümler, işkenceler, yaaa, kadirizülcelal!
Neye gerek, neye gerek!
(…)

Yaşar Kemal

Kelime Dağarcığı

garben: Batı tarafından, batıdan. **şarken:** Gün doğusu tarafından, doğusunda. **tekmil:** Bütün, tüm, eksiksiz, tamamıyla. **zinhar:** Asla.

1. Metinden alınan *Mahir Bey savaşıyordu, şu yeryüzünde kendine bir kişilik yapmak, bizim de burada yerimiz var demek için elinden geleni ardına koymuyordu.* ifadesiyle zorlukların Mahir Bey'i güçlendirdiği belirtilmiştir. Size göre böyle bir durum söz konusu olabilir mi? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

2. Eserlerinde köy ve köylü gerçeğini abartısız ve destansı bir dille işleyen Yaşar Kemal, okuduğunuz metinde de Akçasaz Köyü'nün ağalarından Mahir Bey ile Derviş Bey'in dostluklarından bahseder. Mahir Bey ile Derviş Bey'in nasıl bir kişiliğe sahip olduğunu belirtiniz.

3. Metinde yer alan *Yeter ki birlik olsun. Her işin başı birliktir.* sözünü hayat felsefesi yapmış bir kişi size göre nasıl biridir? Günlük hayatla ilişkilendirerek açıklayınız.

4. Metne üçüncü bir kişi ekleyecek olsaydınız metnin akışına göre nasıl bir karakter eklerdiniz? Bu kişinin olayın akışındaki rolü ne olurdu?

5. Metinde olayın kahramanlarının daha sonra neler yaşadıkları aktarılmamıştır. Anlatıcının metnin bitiminde sözü size verdiğini düşününüz. Mahir Bey ile Derviş Bey'in hayatlarının geri kalanında yaşadıkları olayların nasıl gelişeceğini kısaca anlatınız.

Hazırlayan: *Nurcan BOZBIYIK*

4. ÜNİTE > **Roman** | Kazanım A.2.6: Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	İç Dünyalara Yolculuk	25 dk.
Amacı	Metindeki kişilerin iç dünyalarının metnin diğer unsurları ve gerçeklikle bağlantısını kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

BEYAZ KİTAP

1

BEN

Beyaz şeylerle ilgili yazmaya karar verdiğim bahar, ilk yaptığım bir liste çıkarmak oldu.

Kundak
Zıbın
Tuz
Kar
Buz
Ay
Pirinç
Dalga
Beyaz manolya
Beyaz kuş
Beyaz gülümseme
Beyaz kağıt
Beyaz köpek
Beyaz saçlar
Kefen

Her bir sözcüğü yazarken tuhaftır, çok sarsıldım. Bu kitabı mutlaka tamamlamak istediğimi ve yazım sürecinin bir şeyleri değiştireceğini hissettim. Yaraya sürülen beyaz merhem, üstüne sarılan beyaz sargı bezi gibi bir şeylerin gerekli olduğunu da.

Ancak birkaç gün geçtikten sonra listeyi tekrar düşündüm.

Ne anlamı var ki bu sözcüklerin derinine inmenin.

Yaylı bir enstrümanı çalarken hüzünlü, acayip yahut tiz bir sesin çıkması gibi, bu sözcüklerle yüreğimi ovalarsam cümleler kalemimden dökülecek. Bu cümlelerin arasına beyaz sargı bezi örtüp saklansam olur mu peki?

Bu soruya cevap vermek zor olduğu için başlamayı erteledim. Ağustosta bu yabancı ülkenin başkentine kısa süreliğine taşınıp kiralık bir dairede yaşamaya başladım. İki aya yakın süre geçti ve havaların soğumaya başladığı bir gece, alışkın olduğum acımasız bir arkadaşa benzeyen migren yüzünden bir bardak ılık suyla haplarımı yutarken fark ettim; saklanmak mümkün değildi.

(…)

Han Kang

1. Metinde anlatıcı, romanını "beyaz şeyler"le yazmaya karar vermiş ve beyaz rengi çağrıştıran veya beyaz rengin geçtiği kelime ve kelime gruplarını sıralamıştır.

a) Anlatıcının roman yazmak için beyaz rengi çağrıştıran veya beyaz kelimesinin geçtiği kelimeleri seçmesiyle içinde bulunduğu ruh hâli arasında nasıl bir ilişki kurabilirsiniz?

b) Anlatıcının yerinde siz olsaydınız romanınızı yazmaya başlamadan önce hangi renkle ilgili kelimeleri seçerdiniz? Niçin?

c) Okuduğunuz metinde olduğu gibi siz de seçtiğiniz renkle ilgili ruh hâlinizi yansıtan beş kelime veya kelime grubu yazınız.

ç) Yazdığınız beş kelime veya kelime grubundan birini başlık olarak seçip kısa bir paragraf yazınız. Paragrafınızı yazarken yaşam sevinciyle dolu, tutarlı, kendisiyle ve yaşadığı dünyayla barışık bir gencin ruh hâlini yansıtınız.

d) Paragrafınızda ruh hâlini yansıttığınız genç, okuduğunuz metnin anlatıcısıyla konuşma imkânına sahip olsaydı onun metinde seçtiği rengi ve buna bağlı olarak kişilik özelliklerini eleştirir miydi? Niçin?

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.7: Zaman ve mekânın özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Romanda Mekân ve Zamanın Önemi	25 dk.
Amacı	Mekânın hem romanlarda hem de gerçek yaşamda insan için önemini anlayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kaplumbağalar

(...)

Kır Abbas soluk soluğa köye geldi. Hâlâ yalnayaktı. Tahta nalınları elindeydi. Sokaklarda hiçbir şeye bakmadan gelip evine girdi. Dikkati çeken bir kıpırtı yok köyde. İn, cin, cinoğlu, cinkızı yok. İnsanlar çekilip alınmış. Tavuklar, danalar, çocuklar yok. Hiç vızılar sinek kalmamış.

"Kölgee isterim, kölgee!" diye bağırdı. Nalınları birbirine vurdu. "Kölgee!"

(...)

Tozak köyü alçacık toprak evlerden kuruluydu. Avluları toprakla, balçıkla çevriliydi. Hiç yeşil yaprak, yeşil ağaç yoktu. Birer katlı evlerin odaları karanlık ve küçüktü. Ağıllar, ahırlar, samanlıklar, evlerden daha fazla yer tutuyor. Sokaklar "kemre" dolu. Kasnaklayıp sermişler, yada toparlayıp yığmışlar. Yazdan böyle hazır etmezlerse, kışın tandır neyle ısınacak? Ekmek, bulgur neyle pişecek?

(...)

Bozuk dörtgenlerle, yamuklarla kaplı Tozak kırından köye geliyordu. Ağır ağır yürüyor. Yorulmuş. Başı öne eğik. Düşünüyor: "Her yer yanıyor. Her yer kurak. Koca kırda bir damla su yok. Yüzbir'in orda otobüsler, münibüsler, arada taksiler; ama buraya gelen yok. Burayı bilen yok. Tozak altmış eviyle, altmış kara ocağıyla hiçbir gözde gönülde yok!" Tarlalarda orak biçen komşularına bakıyor Rıza. "Gidecekler, bir gün alıp başlarını alıp gidecekler!" diyor. "Yada kalıp göklerin boşluğuna el açacaklar. Nasıl edip de onları gitmekten, yada el açmaktan kurtarmalı.. meli.. malı?" diyor, yürüyor.

(...)

Gelini Senem, sırtında su tuluğuyla soludu geldi. Kuyunun beri yanındaki yokuşu tırmanırken yanık yüzü kıpkırmızı olmuştu. Terlemiş iyice. Belini kırıp usulca yere çöktü. İndirdi tuluğu.

"Bir daha gidecek misin gelin!" dedi Cennet.

Senem kaynanasına soluyarak baktı. Acı, sarı bir anlam oturmuş yüzüne. "Gitmeyeceğim!" diyebilir mi? Bitkinliğini gizlemeden, "Gideyim ana.." dedi. "Şunu boşaltayım da.."

(...)

Biraz sonra sırtında su tuluğu, yokuşa yukarı ilk seferini yapıyordu. Daha birinciyi tamamlamadan tıslayıp kaldı. Yıl on iki ay evin suyunu taşıyan gelinlerin, kadınların, "köy yerinde kadın milletinin çilesi"ni anlıyordu. Bir kazan suyu kendi paklanması için isteme düşüncesinden caydı.

Fakir Baykurt

Kelime Dağarcığı

kasnaklamak: Kasnak içine almak, çemberlemek. **kemre:** Gübre, tezek. **nalın:** Takunya. **tuluk:** Tulum.

1. Metinden alınan *Dikkati çeken bir kıpırtı yok köyde. İn, cin, cinoğlu, cinkızı yok. İnsanlar çekilip alınmış.* cümlelerini göz önünde bulundurduğunuzda böyle bir köyde yaşasaydınız orayı yaşadığımız zamana uygun, modern bir hâle getirmek için neler yapardınız?

2. Metinde *Hiç yeşil yaprak, yeşil ağaç yoktu.* biçiminde anlatılan Tozak köyüne atanmış bir öğretmen olsaydınız köyü ağaçlandırmak için ne tür çalışmalar yapardınız?

3. *Her yer yanıyor. Her yer kurak. Koca kırda bir damla su yok.* cümlelerinden de anlaşıldığı gibi köyde bir su sorunu yaşanmaktadır. Orada yaşayan biri olsaydınız bu sorunu çözmek için hangi yollara başvururdunuz?

4. Metindeki *Yıl on iki ay evin suyunu taşıyan gelinlerin, kadınların, "köy yerinde kadın milletinin çilesi"ni anlıyordu.* cümlesinden yola çıkarak siz olsaydınız köyde yaşayan kadınların ekonomiye katkısını sağlamak için onların günümüzde yaşayan el sanatlarından hangilerini öğrenmelerini sağlardınız? Niçin?

5. Cenap Şahabettin'in "Köyler şehirlerden az akıllı değildir; fakat köylerde akıl paslanır." sözüyle ilgili olarak neler söyleyebilirsiniz?

Hazırlayan: *Cüneyt ZÜHRE*

4. ÜNİTE > Roman | *Kazanım A.2.7: Zaman ve mekânın özelliklerini belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Bodrumdan Deniz Kıyısına...**	25 dk.
Amacı	Metinde kişinin ruh hâli üzerinde zamanın ve mekânın etkilerini belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Medarı Maişet Motoru

(…)
Ali Rıza Kaşık Adası'na yanaştırdığı sandalını çakıllara çekti. Sonra hemen, sandalın burnu hizasına bağdaş kurup oturdu. O zaman mühim bir şeyler düşündü -"Mühim" diyoruz ama, bu kendi kendimize verdiğimiz bir peşin hükümden başka bir şey değildir. Doğru olması bir şey ifade etmez. Bir insanın mühim veya saçma şeyler düşündüğünü nasıl bilebiliriz-. Kendi kendine:
– Ulan! dedi. Ne duruyorum be? Alırım çoluk çocuğu bekçi gibi gelir yerleşirim. Kim ne diyebilir?
Bu mülahazayı kafasından değil, bağıra bağıra yaptı. Yerinden kalkmazdan evvel biraz daha düşündü:
– Kim ne diyebilir, ha?
Sandalı var kuvvetiyle iterek içine bir lastik top çevikliğiyle atıldı.
Sandalın içine hızla atıldıktan sonra, kürekleri var kuvvetiyle çekerek meskûn adanın kömür iskelesine yanaştı. Demiri attı. Sandalın koltuğunu demir halkaya düğümledi. Evin yolunu tuttu. Gündüz gözüyle bodrum bambaşka bir hal almıştı. Bodrum ekşi bir yemek, bir sefil insan kokusu içindeydi. Duvarlar öldürülmüş sivrisinek, ezilmiş tahtakuruların uzamış hayaletleriyle doluydu. Gece bütün bunlar hemen hemen yarı yarıya kayboluyordu. Sonra her tarafta parça parça, lif lif rutubet. Şimdi eşya da birer birer gözüküyor. Neler yok yarabbim!
(…)
Bunları derhal çabuk hareketlerle topladı. Sonra bir köşeden, üstüne sarı bir kadın etekliği artığı örtülmüş yepyeni bir hasır çıkardı. Topladığı eşyayı, masa müstesna, bu hasırın içine doldurdu. Hasırı dürdü. Bir üstüvane şekline koydu. İki ucunu kalın bir urganla sardı. Yükü sırtına almışken birdenbire durakladı. Sırtındaki eşyayı yere doğru silkerek:
– Tuuu Allah müstahakını versin! dedi. Lambayı unuttuk. Hakikaten bu bodrumla hiç münasebeti olmayan büyük, güzel bir lamba, kırık masanın üstünde -şimdi karışıklığı kaybolmuş bodrumun içinde- tek başına, göze batar gibi duruyordu.
Rıza:
– Ulan, insan körmüş! dedi. Görmeyince görmüyor işte.
Lambayı bir eline, hasırı öteki eliyle sırtına almışken tekrar durdu. Eşyaları elinden bırakmadan kırık masaya bir tekme indirdi.
(…)
Rıza nihayet Kaşık Adası'na mahut eşyalarıyla birlikte vardı.
(…)
Aşağıdaki iki odalı taş binanın bir odasını mantarlardan, çivilerden, balıkçı edevatından bir döşeme bürümüştü. Ali bütün bunları birer birer, işe yarar bir şey bulurum ümidiyle gözden geçirdi. Hepsi küflenmiş, çürümüş, işe yaramaz bir hale gelmişti. Hepsini denize döktü. Odanın döşemesini, yakın denizden su çekerek saatlerce sildi. Eşyaları yerli yerlerine yerleştirdi. Levhayı tam pencerenin karşısına astı. Sonra oda kapısından dışarı çıkarak bir yağlıboya resim seyreder gibi odayı seyretti. Keyifli keyifli güldü.
(…)
Buranın kralı artık benim!
Rıza sandalına top gibi atladı. Oğlunu ve kızını alıp krallığına getirdi.
(…)

Sait Faik Abasıyanık

Kelime Dağarcığı

edevat: Bir iş için gerekli olan malzemelerin, parçaların tümü. **levha:** Tablo, resim. **mahut:** Bilinen, adı geçen, sözü geçen. **medarımaişet motoru:** Günlük geçim için kazanılan para. **meskûn:** Yurt edinilmiş (yer). **mülahaza:** Düşünce. **müstesna:** Dışında, ayrı, hariç tutularak. **üstüvane:** Silindir.

1. *Hakikaten bu bodrumla hiç münasebeti olmayan büyük, güzel bir lamba, kırık masanın üstünde -şimdi karışıklığı kaybolmuş bodrumun içinde- tek başına, göze batar gibi duruyordu.* cümlesi metinden alınmıştır.

a) Bu ifade söz konusu mekânla ilgili size neler düşündürmektedir?

b) Bodrumla ilgili yapılan ayrıntılı betimlemedeki atmosfer sizce sadece bu cümle ile de okura yansıtılabilir miydi? Niçin?

c) Ali Rıza'nın gözünde bodrumun gündüz bambaşka bir hâl almasının nedeni ne olabilir?

2. a) Ali Rıza, bodrumu boşaltırken masaya tekme atacak kadar sinirli iken Kaşık Adası'nda keyifli keyifli gülmektedir. Kısa bir zaman içerisinde ruh hâlindeki bu değişikliğin, bulunduğu mekânlarla ilgisi konusunda neler söyleyebilirsiniz?

b) Sizce insanların ruhsal durumlarında mekânların etkisi var mıdır? Düşüncelerinizi gerekçesiyle birlikte açıklayınız.

3. Covid-19 nedeniyle insanların evlerinde daha çok zaman geçirdiği şu günlerde zamanı algılamak konusunda bir değişiklik yaşadınız mı? Niçin?

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.8: Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Susuyorum Anlatamıyorum	25 dk.
Amacı	Metindeki anlatıcı ve bakış açısının anlatıma etkisini tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

İnsan Kurdu

(...)

Yemeni

Kasabanın bütün elektrikleri yanmıştı. Büyük caddedeki dükkânlar, birerli ikişerli kapıyorlardı. Önlerinden amaçsız amaçsız geçti.

Bir manifaturacıda durdu. Baka kaldı. Vitrinde yemeniler vardı. Kenarları renkli pullarla işlenmişti. İçlerinden birinin hele, alımından yanına varılmıyordu. Yol yol allı işlemeliydi. Kenarlarından mavili, yeşilli, sarılı pulları salkım saçaktı.

Durmaksızın dükkâna girdi. Yaşlı manifaturacı:

"Buyur bakalım." diye karşıladı. "Nedir istediğin?"

Manifaturacı kutular indirdi. Birini açtı. İçinden vitrindeki yemeninin ikiz eşi çıktı.

"Kaç para?"

"Dört lira" dedi manifaturacı.

Yemeni ışıl ışıl yanıyordu. Ali manifaturacıya arkasını döndü. Çıkınındaki kâğıt paraların içinden bir beş liralık seçti.

"Sarıver."

Yemeni üzerindeki yol çizgisinden kırmızı bir kâğıda sarıldı.

Yolda

Dükkândan elinde yemeni paketi çıkınca ayıldı. Bu yemeni…

Yola düştü. Yürüye yürüye kasabanın dışına uğradı. Evler seyreldiler.

Gülizar

Kapıyı çalıp çalmamakta uzun uzun düşündü. Gülizar çıkarsa kapıya ne demek düşerdi?

Çeşmenin yanına vardı. Su içti. Soğuk su, taş gibi midesine indi. Yüzünü yıkadı. Yanması az durdu.

Kapıyı usul çaldı. İçerden ses soluk gelmiyordu. Işık da yoktu. Yeniden çaldı. Komşu evlerden köpeğin biri ürüdü. Avlu yakasından takunya sesleri geldi. Biri yaklaştı.

"Kim o?"

"Aç aç.." dedi.

Kapı yarım açıldı. Zeynep'ti.

"Ne istedin?" diye sordu.

Şaşırdı. Ne istiyordu, ne istemeye gelmişti.

"Çolak ağaya baktım…"

"Çolak ağa burada yok.."

Çat dedi, kapıyı Ali'nin yüzüne örttü.

Önce neye uğradığını şaşırdı Ali. Üzerine bir ağlamalık çöktü. Elindeki kâğıda sarılı yemeni ile gerisin geri döndü.

(...)

Tarık Dursun K.

1. Okuduğunuz metin hâkim bakış açısı ile yazılmıştır. Buna göre,

a) Yazarın kahramanın içinden geçenleri vermesi metni nasıl etkilemiştir?

b) *Kapıyı çalıp çalmamakta uzun uzun düşündü. Gülizar çıkarsa kapıya ne demek düşerdi? Çeşmenin yanına vardı. Su içti. Soğuk su, taş gibi midesine indi. Yüzünü yıkadı. Yanması az durdu.*

Bu paragrafı kahraman bakış açılı anlatıcı ve gözlemci bakış açılı anlatıcı ile yeniden yazınız. Metinde ne gibi değişiklikler olduğunu belirtiniz.

2. Shakespeare'in "Hakkıyla başlatılan bir girişim gereken her şey kazanılıncaya kadar bırakılmamalıdır." sözü size ne düşündürüyor? Okuduğunuz metinde Ali, Zeynep'e duygularını belirtmek, bir girişimde bulunmak için yemeni almıştır. Ali'nin aldığı yemeniyi Zeynep'e verememesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

3. a) B. Franklin'in "Akılsız sözler gibi akılsız suskunlukların da hesabını vermek zorunda kalırız." sözüne katılıyor musunuz? Niçin?

b) Kahraman anlatıcının herhangi bir nedenle susmak zorunda kaldığı bir olay ya da durumu anlatan kısa bir paragraf yazınız.

Hazırlayan: *Gül BÜYÜMEZ*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.8: Romanda anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Romana Bakış Açım	25 dk.
Amacı	Metinden yola çıkarak anlatıcının bakış açısını belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Bir Tereddüdün Romanı

(…)

Muallâ kitabı kapadı. Hayır! Okuyamıyacak. Bir roman kahramanı, her şeyden evvel, kendisiyle beraber yaşanacak sevimli bir arkadaş olmalıdır. Muallâ'nın böyle ne kadar dostları var. Onun için, ekseriya, romandan ziyade meşhur adamların hayatlarını anlatan hakiki eserler okumuştu. Bu kitabın da ismi öyle bir şey vaadediyor: "Bir Adamın Hayatı." Ne hayat! Muharrir mi? Kim bu adam? Muharrir olacak. Türk. Niçin böyle bir otelin yatağında kıvranıp duruyor? Aman o çay.

Muallâ bundan evvel Vagner'in hayatına dair bir kitap okumuştu. Şimdi, içinde, ondan kalan tadı arıyor.

(…)

Gözlerimi önüme indirince tahmin ettiğim şey olmuştu: Hıçkırıyordu.

"Mendilini aradı ve bulamadı. Ona kendi mendilimi verdim ve gözlerini sildi. Masamıza yaklaşan garson kız, bana, "zavallıyı niçin ağlatıyorsun?" diyen ve tekdirler fışkıran bir gözle bakıyordu. O uzaklaştıktan sonra ben kıza doğru eğildim ve rica ile emri birleştiren -bence telkin için en müsait formül budur- bir sesle:

"Haydi dedim, açılırsınız.
"Ve tereddütlerini dağıtmak için telkinimi tamamlayan sabit bakışlarla, birkaç kere tekrar ettim:
"– Haydi, açılırsınız, anlatınız, haydi, anlatınız.

(…)

Kendisine bir dalgınlık ve unutkanlık gelmiş. (Belli, çünkü mendil almağı bile unutmuştu.) Velhasıl, bana soruyor bu zavallı Hanım kız, ne yapmalı ki onu düşünmekten kurtulsun, artık onu hiç hatırına getirmesin, onu sevmesin?

"Evvelâ kendisine anlatmağa çalıştım ki bu türlü hastalıkların muayyen bir tedavisi yoktur; eğer sulfato gibi hummayı çabuk geçiren bir ilâcı olsaydı, kendisi bana kadar gelmezdi, çünkü bu maruf ilâcı ona başkaları tavsiye ederlerdi. Bundan anlamalıdır ki, oldukça ağır bir vaziyet vardır ve izalesi epey uzun bir zamana bağlıdır. Büyük bir gayret lâzım olduğunu anlattım.

(…)

Hayatımda ben bunu çok hissettim. Hemen bütün kitaplarım bu cümleyi izah etmek içindir. "Tereddüt!" diye bağırıyorsun. Dinle ve sükûnetle düşün. Kim tereddüt ediyor? Şüphe yok ki, içinde en kuvvetli unsur olarak tereddüt bulunan bir hikâye var. Büyük bir epope. Fakat tereddüt eden kim? Muallâ Hanım mı? Bu, hadiseyi basite irca etmek olur. Hakikatte sen de tereddüt ediyorsun; Roma ile İstanbul arasında, hile ile samimiyet arasında, ölümle hayat arasında tereddüt ediyorsun. Sonra ben ve benim olduğum zümre de tereddüt içindeyiz.

(…)

Peyami Safa

Kelime Dağarcığı

epope: Destan. **irca etmek:** Eski biçimine sokmak, çevirmek, döndürmek. **izah:** Açıklama. **izale:** Yok etme, giderme. **maruf:** Herkesçe bilinen, tanınan, belli, sanlı. **muayyen:** Belirli. **muharrir:** Yazar. **tekdir:** Azarlama, paylama.

1. *Bir roman kahramanı, her şeyden evvel, kendisiyle beraber yaşanacak sevimli bir arkadaş olmalıdır.*

a) Romanlarda yer alan kahramanlarla okuyucunun arasında, metinden alınan bu cümlede belirtildiği gibi bir ilişkinin olması okuyucunun romana bakış açısını nasıl etkiler?

b) Yazarın metinde böyle bir bakış açısına sahip karakteri kullanmasının sebebi ne olabilir?

2. Metindeki Muallâ karakteri, romandan çok tanınmış insanların hayatlarını anlatan, kurmaca olmayan eserler okumuştur. Tanınmış insanların hayatlarıyla ilgili kitapları okumanın bireyin bakış açısına etkileri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

3. *Belli, çünkü mendil almağı bile unutmuştu, bence telkin için en müsait formül budur.* cümlelerinden de anlaşıldığı gibi yazar kendi bakış açısını ve fikrini dışarıdan biri gibi romana yansıtmıştır. Size göre bunun romana katkısı nedir?

4. C. Flory'nin "En büyük zaman hırsızı kararsızlıktır." sözü ile ilgili düşüncelerinizi, metindeki anlatıcının "tereddüt" konusunda söylediklerini de göz önünde bulundurarak açıklayınız.

Hazırlayan: *Cüneyt ZÜHRE*

4. ÜNİTE > Roman *Kazanım A.2.9: Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevini belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Kendimle Konuşuyorum**	25 dk.
Amacı	Metinde kullanılan anlatım biçimleri ve tekniklerinin metnin anlatımına etkisini kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Efsane

Zafer akşamında herkes eğlenirken hüzünlenen yalnızca ben idim. Mücahitlerimle sureta eğlenmeye devam ediyordum ama aslında içim burkuluyordu. Hızır Reis istediğini almıştı. Peki, ya ben, ben istediğimi alabilecek miyim? Buraya gelirken ona yardım etmek ve sonra da ondan Gırnata Emirliği için yardım istemekti niyetim. İşte padişahın fermanı okunmuştu. İstanbul'a gitmesi gerekiyordu. Baharda tekrar Akdeniz'e açılması, Cezayir'e gelmesi ve Endülüslerle yapamadığım şeyi yapması için ona ne demeliydim? Ona "Bütün ordum işte bu kadar, Gırnata Emirliği için üç yüz mücahit yeter mi?" desem acaba nasıl karşılardı. Ben bütün ordumu alıp ona yardıma gelmiştim de o bütün ordusunu alıp bana yardıma gelir miydi?

O akşam ve diğer akşamlarda bu konuyu hiç açmadım. Kimseden bir şey istemeyi oldum olası becerememiştim. Bu sefer belki başarırım diye yutkundum durdum. O ise hep bana Billure'yi sordu, hiç Gırnata'yı sormadı. Bunu bilerek yaptığını sanmıyordum; belki de İstanbul'a gidecek olmanın, Cemayma Hatun'u özlemiş bulunmasının heyecanıyla böyle davranmıştı.

(…)

Gece denizin üzerini zifiri karanlık örttüğünde dalgaların kadife sesine karışan rüzgârın sesi, yelkenlerin çırpınışına karşılık veren naralar, santur ve bendir nağmelerine eşlik eden türküler kulaklarımızda çınlayıp durdu. Söylenenler hep neşeli ve hasret kokan türkülerdi:

Bir gemimiz vardı telli varaklı
Yelkeni kırmızı yeşil direkli
Mücahitler gelir aslan yürekli

Mevlam nasip etsin bize karayı
Evvelden karayı sonra sılayı

Bütün yolculuk boyunca onların zihnini meşgul eden düşüncelerle benim zihnimdekilerin farklı olduğunu anladığım halde dinlediğim ezginin devamını ben içimden kahramanlık türküsüne dönüştürüyor, benimle birlikte mücahitlerimin de aynı hamasi heyecanını duymasını ister gibi mırıldanıyordum:

Gırnata önünde var idi bağlar
Endülüs yurdunda görünür dağlar
İçinde mazlumlar durmadan ağlar

Mevlam nasip etsin bize devleti
Evvelden devleti sonra nimeti

Nafile… Dünyalarımız ayrıymış gibiydi. Malaga tepeleri göründüğü sırada içlerinden beş kişilik heyet yanıma gelip ganimetin ve Hayreddin Paşa'nın verdiği altınlardan paylarına düşenlerin dağıtılmasını istediler. Söylediklerine göre hepsinin ortak arzusu buymuş. Hayrettin Paşa'nın verdiği altınların ganimet olmadığını, Gırnata Emirliği için harcanacağını söyledim. Buna itiraz etmediler ama sevinmediler de. İşte ne yaptığımı o an sorgulamaya başladım. Ben Akdeniz'in batısından doğusuna milli bir ülkü uğruna gelmiştim ama onlar ganimet istiyorlardı.

(…)

İskender Pala

Kelime Dağarcığı

bendir: Alaturka müzikte vurmalı çalgı aleti. **hamasi:** Yiğitlerden ve yiğitliklerden söz eden. **santur:** Kanuna benzeyen, tokmaklarla çalınan bir tür çalgı. **sureta:** Görünüşe göre, görünüşte.

1. Kişinin kendi kendine konuşması, okuduğunuz metinde olduğu gibi kimi zaman mırıldanması çevresine tuhaf gelebilir hatta sağlık sorunu gibi algılanabilir. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

2. İç monolog tekniğinde, karakterin duygu ve düşünceleri karakterin ağzından olduğu gibi verilir. Okuduğunuz metinde iç monolog tekniği kullanılmıştır. Sizce bu tekniğin kullanılması metni nasıl etkilemiştir?

3. Metinde anlatıcı sık sık kendine soru yöneltmektedir. Bu durumun metnin anlatımına etkisini belirtiniz.

4. Metinde bir türküye yer verilmiş, roman kahramanı bu türkünün sözlerini değiştirmiştir. Sizce bu durum metni nasıl etkilemiştir?

5. Metindeki kahramanın ve yanına gelen dört kişinin düşüncelerinin diyalog şeklinde verildiği kısa bir metin yazınız.

Hazırlayan: *Gül BÜYÜMEZ*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.9: Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Anlatıcının Sanatı	25 dk.
Amacı	Metinde kullanılan anlatım biçimlerini ve anlatım tekniklerini belirleyebilme. Metnin bir bölümünde farklı anlatım teknikleriyle düzenleme yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Akşam Güneşi

(…)

Sonbahar geldi. Yağmurlar yağmaya başladı.

Bende yolculuk için hiçbir hareket ve hazırlık yoktu… İznimi bir ay daha temdit ettirdiğimi söylediğim gün Şükran'ın gözleri yaşardı. Amcam bana dua ve teşekkür etti:

– Ne yalan söyleyeyim senin bu kadar iyi kalpli bir çocuk olduğunu bilmiyordum… Bu günümüzde bizi yalnız bırakmadın… Hepimiz şaşkın bir haldeyiz. Evin içine çok faydan dokunuyor. Var ol sağ ol.

Amcam doğru söylüyordu. Köşke çok faydam dokunuyordu. Şükran'ın yorgunluktan, uykusuzluktan sarardığını gördükçe yatmaya gönderiyor, hastanın yanında nöbet bekliyordum. Amcamın kendisini büsbütün yeise kaptırmasına ben mâni oluyordum. Küçük Jülide'ye bakacak benden başka kimse kalmamıştı. Jülide dokuz yaşındaydı fakat nihayet yedi yaşında görünüyordu. Merhamet verecek kadar cılız, renksiz, ufak bir kızcağız… Daima güneşe bakıyor gibi titriyor hissini veren açık yeşil gözleri, yaptığı gizli bir kabahatten korkuyormuş gibi suçlu bir tavrı vardı.

Bahçenin bir köşesinde toz toprak içinde, kediler köpeklerle oynayan Jülide'ye adeta bir dadı olmuştum. Elbisesini ben değiştiriyor, yemeğini ben yediriyor, annesine içlenmesin diye türlü oyunlar, maskaralıklar icat ediyordum.

(…)

Jülide ne iyi, ne merhametli, ne munis bir çocuk olmuştu. Eskiden bu haşarı, hırçın, azametli genç kızdan şikâyet edenler şimdi ona adeta tapıyorlardı. Gündüzleri saatlerce işçi kızların arasında yaşıyor, onlara yardım ediyor, dertlerini dinliyordu. Hemen her gün ya bir suçluya şefaat eder, ya bir fakir için muavenet, ya bir hasta için izin isterdi. Hiçbir arzusunu kırmayacağımı ikimiz de evvelden bilirdik. Böyle olduğu halde bir parça nazlanarak onu üzmekten zevk alırdım. Kızımın benden bir şey rica ederken öyle nazlı tavırları, öyle güzel sözleri vardı ki…

Evet onun hiçbir arzusunun kırılmayacağını ikimiz de evvelden bildiğimiz halde ben "peki" dediğim zaman büyük bir zafer kazanmış gibi sevinirdi.

Jülide şimdi yalnız, çiftlikteki işçilere iyilik etmekle kalmıyor, civar tarlalarda, köycüklerde de yardım edilecek fakirler, hastalar arayıp buluyordu.

Eskiden bir dakika yerinde duramayan asabi, afacan Jülide bazen yazıhanemde benim yerime oturuyor, saatlerce iş mektuplarımı yazıyor, hesaplarıma bakıyordu.

Şimdi onun en sevdiği insanlardan biri de Ayşe idi. Bu sade köy çocuğunu hemen hiç yanından ayırmıyordu. Ayşe'nin nişanlısı askerden gelmişti. Birkaç haftaya kadar onların da düğünleri olacaktı.

Jülide hazırlığın bir an evvel bitirilmesini istiyor: Düşün mutlaka sonbaharın güzel bir gününde olmalı diyordu.

Bu sene sonbahar her senekinden daha güzeldi. Akşam gezintilerine yine devam ediyor, atlarımızla adanın en uzak köşelerini dolaşıyorduk.

Jülide hayatından hiç şikâyet etmiyor, çok mesut olduğunu söylüyordu. Evet onun bütün hırçınlıkları geçmiş, güzel sarışın çehresine melekane bir sükûnet çökmüştü. Fakat bilmem neden benim içimdeki gizli endişe bir türlü geçmiyordu.

Bazen onun büyük yorgunluklardan, müfrit neşelerden sonra bir bahçe kanepesinin üstüne serilip yattığını, solgun çehresini güneşe çevirerek gözlerini kapadığını gördüğüm zaman yüreğimin derin bir hüzün ve merhamet ile sızladığını hissediyordum.

(…)

Reşat Nuri Güntekin

Kelime Dağarcığı

muavenet: Yardım. **müfrit:** Aşırı. **temdit:** Uzatma, sürdürme. **yeis:** Üzüntü.

1. Metinden alınan aşağıdaki ifadelerin devamına betimleyici anlatımı kullanarak sonbaharla ilgili bir paragraf yazınız.

Metinden Alınan Bölüm	Sizin Oluşturduğunuz Metin
Bu sene sonbahar her senekinden daha güzeldi. Akşam gezintilerine yine devam ediyor, atlarımızla adanın en uzak köşelerini dolaşıyorduk.	

2. Metnin ilk paragrafına geriye dönüş tekniğini kullanarak anlatıcının amcasına geldiği günü anlatan bir bölüm ekleyiniz.

3. a) Metinde amca ile Şükran'ın anlatıcıya köşkte kaldığı için duydukları memnuniyeti ifade ettikleri bölümü, diyalog tekniğini kullanarak yeniden yazınız.

b) Yazdığınız bu bölümün olayın akışına yaptığı etkiyle ilgili düşüncelerinizi belirtiniz.

4. Metinde Jülide'nin ruhsal ve fiziksel betimlemesi ayrıntılı biçimde yapılmıştır. Siz de tanıdığınız birinin ruhsal veya fiziksel betimlemesini yapınız.

Hazırlayan: *Nurcan BOZBIYIK*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.10: Metnin üslûp özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Üslupsuz Roman Olmaz	25 dk.
Amacı	Metnin yazara özgü dil ve anlatım özelliklerini tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Karıncanın Su İçtiği

(...)

Dışarıya çıktılar, ortalık günlük güneşlikti. Deniz öylesine durgundu ki karıncalar su içerdi. Suyun dibindeki çakıltaşlarına, arka arkaya sıralanmış uçarak giden balık sürülerine gün vurmuş, dünya ışıltıya kesilmişti.

Kayığa bindiler, motoru çalıştırdılar, adanın yöresini dönmeden dört upuzun, sırtları lacivert zargana yakaladılar. Vasili balıkları kesti, baş tahtasının üstüne dizdi, oradan alıp oltalara geçirdi denize attı. Ötekileri de Poyraza uzattı. Kayığa usuldan yol verdi. Az sonra Poyraz oltasını hızla çekti, kocaman bir lüfer menevişleyerek oltanın ucunda parlayıp sönüyordu. Oltanın ucunda dönen balığa hayran bakarlarken Vasili de oltasını hızla çekti. Onun da oltasının ucunda bir lüfer, lacivert sırtı güneşte sallanıyordu.

Baharın, yaz aylarının lüferlerini ızgara yapıp yerken balık bahar denizi kokar, yürekte baharın ince yeli esmiş gibi, denizin tekmil ışığı insanın içine dolmuş gibi olur.

(...)

Çalan kimse, inanılmayacak kadar güzel çalıyor, ses insanın iliklerine işliyordu. Yüzünü yudu, doğruldu, kaleden yana yürüdü, ortalıkta kimsecikler yok. Arkaya döndü surların kapısına indi, kimseler yok. Güneydoğuya güneybatıya... Ses bir yakınlaşıyor, bir uzaklaşıyor, bir yitip gidiyordu. Hüsrev Paşa Camisini akıl etti, caminin kapısı kapalıydı, zorladı, kapı açıldı. Mihrabın önüne diz çökmüş Sofiyi gördü, meyi dudaklarında, derinlere dalmış, kendinden geçmiş çalıyordu.

(...)

Van gölünde hiçbir canlı yaşamaz, su sodalıdır. Bunu da herkes bilir. Yalnız göle dökülen akar suların ağızlarından bir buçuk, iki mil açıklara kadar bir tür balık yaşar, bu balığa inci kefali derler.

Balıkçı Kirkor Vanın ünlü kişilerindendi. Onu herkes tanırdı. Yüreği sevgiyle, dostlukla doluydu. Kalenin kayalıklarında en iyi kavalı, meyi o çalar, aşağıda da halay başı olurdu.

(...)

Son gün bütün şehir halkı, yetmiş iki millet öylesine çaldılar, söylediler ki taşın toprağın yüreğini eritir.

"Ben bu dünyaya gözümü Van denizinde açtım. Beni Van denizi doğurdu, ben Van denizinde öleceğim," derdi.

Dört bir yandan Osmanlı, Rus orduları dünyayı yakarak çarpışırlarken balıkçı Kirkor kayığının içinde Van denizindeydi. Son güne kadar karaya ayak basmadı.

(...)

Yaşar Kemal

Kelime Dağarcığı

menevişlemek: Bir yüzeyde renk dalgaları oluşturmak. **mey:** Türk halk müziğinde kullanılan, ağzı yassı bir zurna türü. **yumak:** Yıkamak.

1. Metinde yer alan *Deniz öylesine durgundu ki karıncalar su içerdi. Suyun dibindeki çakıltaşlarına, arka arkaya sıralanmış uçarak giden balık sürülerine gün vurmuş, dünya ışıltıya kesilmişti.* cümlelerini kendi üslubunuzla yeniden yazınız.

2. a) Metinden alınan *Çalan kimse, inanılmayacak kadar güzel çalıyor, ses insanın iliklerine işliyordu. Yüzünü yudu, doğruldu, kaleden yana yürüdü, ortalıkta kimsecikler yok. Arkaya döndü surların kapısına indi, kimseler yok.* ifadeleri sıralı cümlelerle oluşturulmuştur. Bu kullanım metnin üslubunu nasıl etkilemiştir?

b) Metinde yer alan deyimler, kelime grupları ve kısa cümleler okuyucuda ne tür bir etki bırakmış olabilir?

3. Metnin alındığı romanın yazarı siz olsaydınız romanda nasıl bir üslup kullanırdınız? Niçin?

4. *Metinden alınan Yalnız göle dökülen akar suların ağızlarından bir buçuk, iki mil açıklara kadar bir tür balık yaşar, bu balığa inci kefali derler.* cümlesinde de görüldüğü gibi yazar bölgede yaşayan inci kefalini romanında kullanmıştır. Buradan yola çıkarak gerçek olay veya durumların romanda kullanılmasının üsluba olan katkısı ile ilgili düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Cüneyt ZÜHRE*

4. ÜNİTE > **Roman** | Kazanım A.2.10: Metnin üslup özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**Romanda Üslup**	25 dk.
Amacı	Metinde sanatçının özgünlüğünü sağlayan unsurları tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Doludizgin

14 Temmuz 1921 günü, Eskişehir'den kalkan asker yüklü tren, çok ağır, çok yavaş ilerliyordu. Katar, çok uzundu. Yük vagonlarının bir kısmı; hayvan, malzeme, cephane, bir kısmı da askerlerle dolmuş taşmıştı. Lokomotif, odunla karışık az az kömür yakıyor, katarı sürükleyebilmek için çok zahmet çekiyordu. Yusuf'un bölüğü, uzun, geniş bir yük vagonuna düşmüştü. Bu vagon, bütün bölüğü aldıktan başka, 58. Alay'ın öteki bölüklerinden birinin bir makineli tüfek takımını da yüklenmişti. Ayrıca, bazı zabitler de Yusuf'un yanına binebilmişlerdi. Askerler, vagonun bir köşesini zabitlere bırakmışlardı. Zabitler de askerler de diz dize oturuyorlardı yerlerde. Bir kısım nefer vagonun açık kapısından ayaklarını aşağıya sarkıtmış, ötekiler onların omuzları üzerinden, dışarısını seyrediyorlardı. Ortalıkta derin bir sessizlik vardı. Yakıcı Temmuz sıcağının altında canını dişine takan lokomotifin ahlaması, oflaması, kesik kesik soluk alması duyuluyordu. Zaman zaman canından bezmiş gibi uzun uzun düdüğü ile bağırıyor, insanın içini sızlatan sesler çıkarıyordu.

Eskişehir'den uzaklaştıkça, demiryolunun iki yakasında görülen yollardaki insan kafileleri seyrekleşir olmuş, gerilerde kalmıştı. Bu kafilelere askerler, hüzünlü hüzünlü bakıyorlardı: Yollarda, kağnılar vardı, yaylılar vardı, gözün alabildiğine yayalar vardı. Kadın, ihtiyar, çoluk çocuk, sırtlarında yorganları, Haymana'ya, Polatlı'ya, Ayaş'a ulaşmak için köylerinden, kentlerinden yollara dökülmüştü. Tutulacak cephe gerisindeki köylere, kasabalara bir an önce ulaşmak istiyorlardı. Ordu, Eskişehir'i tahliye ediyordu. Trenler ancak askerleri, bir an önce Polatlı'ya, Sakarya gerisindeki bölgelere varabilmeleri için taşıyorlardı.

Yüzbaşı Yusuf, tam köşede oturuyordu. Sırtını vagonun sarsıntısına vermişti. Dürbününü, tabancasını çıkarmış önüne, ayaklarının arasına, yere bırakmıştı. Kalpağı, dizlerinin üzerindeydi. Sakalı bir hayli uzamış, saçları ile karışır gibi olmuştu. Yüzünün simsiyah sakalının karaltısı içinde büsbütün sarardığı iyice belli oluyordu.

(…)

Çantalara dayanmış sıra sıra hepsinin matarası sanki Salih'e bakıyordu. Bu sefer İlyas, bir matarayı kavradı:

"Elini yüzünü ıslat Salih Efem, açılırsın! dedi. Salih'in yüzü aydınlandı:

"Uyuduksa, ölmedik ya… O matarada başka şey var. Sen bana su dolu olanını ver." Gülüştüler. İlyas, öte yandan bir matara alıp uzattı: Salih, sakalını, yüzünü ıslattı. Sonra kurulandı. Yan yana duran öte yandaki, ayağının ucundaki başka bir matarayı aldı, kana kana içti:

"Ayranla suratımı yıkatacaklar keratalar. Aklım başımda benim…" diye söylendi. Niyazi ile İlyas'ın gülüşmesine öteki neferler de katıldı. İki başka matarayı iyice yokladıktan sonra Efe, doğruldu. Neferlerin arasından geçti; ayaklarının üstünden atladı; zabitlere yaklaştı:

"Yüzbaşım iç bakalım şundan…" diye, mataranın birini Yusuf'a, ötekini de yanındaki zabitlere uzattı. Yusuf,

"Sıcak, sıcak ya… hiç su içesim yok Salih." dedi.

"Bu su değil ki."

Zabitler, bakıştılar. Mataralar elden ele dolaştı. Refik,

"Tuzu muzu kıvamında. Yalnız biraz ısınmış." dedi.

"Biraz ısınmış ne demek, kaynamış. Ama ne de olsa güzel."

"Nereden buldun bu ayranı Salih?" diye Yusuf sordu.

"Eskişehir'den kalkmadan önce , bir kocakarı ile taze bir kızcağız, kocaman iki güğümle sakalımıza

dayadılar. Eksik olmasınlar…"
Bütün bölük, içebildi mi bari?"
"İçtikten başka, her manganın üç matarasını da doldurduk."
"Bu iki matara da bizim hakkımız demek" diye Yüzbaşı Refik Bey söylendi. Salih,
"Afiyetle kumandanım." karşılığını verdi.

Samim Kocagöz

1. a) Metinden alınan aşağıdaki cümleleri, anlamlarına uygun birer deyim ekleyerek yeniden düzenleyiniz.

Metinden Alınan Bölüm	Sizin Oluşturduğunuz Cümleler
14 Temmuz 1921 günü, Eskişehir'den kalkan asker yüklü tren, çok ağır, çok yavaş ilerliyordu.	
Ortalıkta derin bir sessizlik vardı.	

b) Cümlelere eklediğiniz deyimler, okuduğunuz metinde kullanılmış olsaydı, size göre metnin üslubunda ne gibi değişiklikler olurdu?

2. Goethe'nin üslup hakkındaki "Bir yazarın üslubu, genellikle mizacının damgasını taşır; bir insan açık bir üslupla yazmak istiyorsa önce kendi ruhunda açıklık olmalı; üslubunda yücelik olmasını isteyen de önce yüksek bir karakter taşımalıdır." sözlerinin okuduğunuz metinde karşılık bulduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?

3. Aşağıda verilenlerle ilgili olarak metinden cümle örnekleri belirleyip tabloya yazınız. Bulduğunuz bu ifadeler size yazarın üslubu ile ilgili neler düşündürmektedir? Belirtiniz.

Tasvir cümlesi	
Öznel cümle	
Nesnel cümle	
Kişileştirme cümlesi	

Hazırlayan: *Nurcan BOZBIYIK*

4. ÜNİTE > **Roman** | Kazanım A.2.11: Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**Evrenin Sırları**	25 dk.
Amacı	Dünyaya barış ve sevginin hâkim olmasının önemini ve bu konuda bireylerin üzerine düşenleri kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Gün Olur Asra Bedel

(…)

Şimdi asıl konuya gelelim: Bu olay nasıl meydana geldi:

Bir gün sırf merak güdüsü ile, sürekli ve düzenli radyo dalgalarının geldiği noktaya cevap sinyali göndermeye karar verdik. Bir mucize oldu! Sinyalimizi hemen aldılar. Hem yakalamış, hem de anlamışlardı! Alıcımız, her zamanki radyo sinyalini bu defa çift olarak aldı, sonra bir üçüncüsü daha geldi. Bu üçlü sinyal, selam sinyalleriydi. Evrenden gelen eş-zamanlı selam sinyalleri, galaksimiz dışından, akıl almaz bir uzaklıkta, kendilerine benzeyen akıllı varlıkların bulunduğunu ve bunlarla ilişki kurulduğunu müjdeleyen zafer marşlarıydı sanki. Bu bizim, uzay biyolojisi kavrayışımızda, uzay ve zaman, mekân ve uzaklık anlayışımızda bir devrim idi. Demek ki biz, uzayın akla sığmaz sonsuz boşluklarında yalnız değildik! Evrende, dünyadaki insanlardan başka akıllı ve ruh taşıyan yaratıklar da vardı!

Keşfimizin gerçekliğini doğrulamak için başka bir mesaj daha gönderdik onlara. Bununla, tâ yaradılıştan bugüne hayat beşiğimiz olan yerkürenin yapısı ile ilgili formülü bildirdik. Ve cevap olarak, onların gezegeninin kütle yapısını gösteren formülü aldık. Bunu çözünce, gezegenlerinin bizim gezegene benzediğini anladık. Fakat onların gezegeni oldukça daha büyüktü ve dolayısıyla da daha kuvvetliydi.

Dünya dışındaki akıllı yaratıklarla ilk ilişkimiz ve bilgi alışverişimiz işte böyle oldu.

Dünya dışında, başka bir gezegende yaşayan bu akıllı yaratıklar, ilişkileri arttırmak, geliştirmek için çok istekliydiler. Onların çabaları sayesinde, karşılıklı olarak bilgilerimizi arttırdık. Böylece onların ışık hızıyla hareket eden bir uzay araçları olduğunu da öğrendik. Bütün bu bilgi alışverişini başlangıçta matematik ve kimya formülleri ile yapıyorduk. Sonra bize konuşma dilleri olduğunu da bildirdiler. Dünyalılar kendi gezegenlerinin yerçekiminden kurtulup uzaya açıldıkları ve uzayda uzun süre kalmaya başladıkları zamandan beri, astronomik-dinleyici dedikleri ve çok uzaklardaki sesleri zapt eden çok güçlü bir aygıtla bizim konuşmalarımızı dinlemişler. Uzay ve dünya arasında kurulan konuşma bağlantılarını zapt etmiş, karşılaştırma ve analiz yoluyla, kelimelerin ve cümlelerin anlamını öğrenmişler. Bizimle İngilizce ve Rusça konuşarak anlaşmaya çalıştıkları zaman söylediklerine daha çok inandık. Bu bizim için akıl almaz bir olay, bir gerçek idi.

Şimdi işin özüne dönelim: Biz, dünya dışı bir uygarlığa sahip o gezegene gitmeye karar verdik. Gezegenlerinin adı Orman-Göğsü idi. Yaptığımız konuşmalara göre, gezegenlerinin adı aşağı yukarı bu anlama geliyordu. Fikir onlardan geldi, Orman-Göğüslüler bizi kendileri davet ettiler. Biz de düşünüp taşındıktan sonra daveti kabul ettik. Işık hızıyla giden uzay araçlarının bizim uzay istasyonumuza 26-27 saatte varabileceğini bildirdiler. Dönmek istediğimiz zaman aynı süre içinde istasyona getireceklerine dair güvence de verdiler. Kenetlenme konusunda kaygılandığımızı anlayınca bunun bir mesele olmadığını, çünkü uzay araçlarının herhangi bir cisimle, yapısı ve şekli nasıl olursa olsun, kolayca birleşip kenetlenebileceğini bildirdiler. Herhalde araçlarının elektromanyetik kenetlenme özelliği vardı. Bunun üzerine biz, onların gemisinin, bizim uzaya çıkış kapısına yanaşmasının uygun olacağını, bu şekilde onların aracına daha kolay geçebileceğimizi düşündük. Her şey uz giderse, dönebilirsek, istasyona geçişimiz de aynı yoldan olacaktı.

İşte şimdi biz, Parite istasyonuna böyle bir mesaj bırakıyoruz. Bu bir çeşit açıklama, bir açık mektup, bir dilekçedir. Ama konumuzda asıl mesele bu değil. Biz, ne yaptığımızın, ne kadar ağır bir sorumluluk yüklendiğimizin bilincindeyiz. Biz, insanlığa tasavvur edilemeyecek kadar büyük bir hizmet etme şansı bulduğumuza, talihin bize böyle eşsiz bir fırsat verdiğine de inanıyor, bunun önemini anlamış bulunuyoruz.

(…)

Cengiz Aytmatov

1. Sizce *Orman-Göğsü* gezegeni nasıl bir yerdir? O gezegendeki yaşamı nasıl hayal edersiniz?

2. Dünya dışı varlıklarla iletişim kurmanın dünya barışına katkı sağlayacağı düşüncesine katılır mısınız? Niçin?

3. Kozmonotların *Orman-Göğsü* gezegeninden dünyamıza döndüğünü ve insanlığa o gezegenle ilgili tecrübelerini aktardıkları bir konuşma yapacaklarını farz ediniz. Kozmonotların yapacağı konuşma için kısa bir metin hazırlayınız.

4. a) *Gün Olur Asra Bedel* isimli romanda, Parite Uzay İstasyonu'nda bulunan iki bilim insanından biri Amerika, diğeri Sovyet uzay ajanslarına bağlı çalışanlardır. Farklı uluslardan bireylerin belirli bir hedefe ulaşabilmek adına bir arada çalışmaları konusunda neler düşünürsünüz?

b) Farklı uluslardan insanlarla bir projenin içinde olduğunuzu farz ediniz. Bu çalışmanın ne üzerine olmasını isterdiniz?

c) Türkiye'de uzay araştırmaları ile ilgili hazırlık çalışmaları yapılmaktadır. Ülkemizde uzayla ilgili hangi çalışmaların yürütülmesini istersiniz?

Hazırlayan: *Melda HÜR*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.11: Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Sosyal Hayat	25 dk.
Amacı	Metinde dönemin gerçeklerinin nasıl yansıdığını tespit edebilme. Metnin toplumsal gerçeklerle ilgisini değerlendirebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Eskici ve Oğulları

(…)

Ulu dağlardan yuvarlanıp gelmiş kocaman bir granit parçasını hatırlatarak oturduğu makinesinin başında hafifçe kımıldandı, öksürdü, iskemlesinde sağa sola yerleşti, sonra çalışırken taktığı beyaz çerçeveli ufacık gözlüğünün üstünden karşıki göçmen eskiciye baktı: Bir kadın müşteri irili ufaklı ayakkabılar getirmişti, onarılmak için. O sıra kadın onarılmak üzere getirmeseydi ayakkabıları, sadece bakacak, içinden geçirecek, sonra da önündeki makineye takılı işe dalıp gidecekti. Olmadı. Şu birkaç saat içinde göçmene eski ayakkabı, terlik, çocuk sandalı üzerine çeşitli iş gelmişti. İçlerinden çoğu yıllar yılı işlerini kendisine yaptıran eski müşterilerdi. Demek müşterilerini yitiriyordu yavaş yavaş. Karşıdaki ne türlü davranıyordu da müşteriler ona kaçıyordu? Daha mı kibardı? Daha mı ucuzcu? Bilmiyordu, bilmiyordu bu işi. Tüyü bozuk karşıki göçmen kalkmış ta Allah'ın Bulgaristan'ından mı, Sırbistan'ından mı ne gelmiş, rızkına ortak oluyordu. Ne hakla?

(…)

Makine dikişi, sarı deri üzerinde bir boy gitti, durdu, döndü, bir boy da böylesine geldikten sonra işi bitti. Çıkardı, iplikleri keskin falçatasıyla kesip arkasında, ufacık kunduracı masasının başında çalışmakta olan oğullarına bakmadan fırlattı. Sarı deriden ayakkabı yüzü küçük oğulun önüne düşmüş, dalgasını bozmuştu. Sertçe baktı babasına. Babasının on sekiz yaşında küçük bir modeli. Babasını hatırlatan püskül püskül kaşları hırsla çatıldıysa da karşısında oturan ağası masanın altından ayağıyla ayağına gene hafifçe bastı. Ağası ne babasına benziyordu ne de kendine. Uzun boylu, kupkuru, kavrulmuş… Saygısı sonsuzdu ona. "Çemkirme babana sakın." demek istediğini anlamıştı. Ağasıyla bakıştılar. Birbirlerini anlayan bakışlardı. Gözlerini tekrar işlerine indirdiler. İkisi de iki ayrı ayakkabı tekinin pençe dikişlerini dikiyorlardı. İş bulsalar, daha doğrusu toptancının siparişini karşılayacak takımları, ellerinde bol kösele, deri olsa da "kendi kontlarına" erkek ya da zenne ayakkabıları yapıp toptancıya verseler, verebilseler…

(…)

Topal Eskici yıllarca önce Çukurova'nın gerçekten de güm güm gümüleyen çiftliklerinden birinde dünyaya gözlerini açtı ama güm güm gümüleyen bu büyük çiftlik gibi nice nicelerini satın alabilecek çok daha büyük çiftliklerin bulunduğu Çukurova'da Topal Eskici'nin dedesi Resul Ağa, pek pek orta çiftçi sayılırdı. O yıllar memlekete henüz tren yolu döşenmediği, kamyonlarsa buranın malını mahsulünü şuraya, şuranınkini buraya götürüp getirmedikleri için, buranın malı burada, oranınki orada kalır, çiftlik sahipleri buğdayları, arpaları, küncü, pamukları fakir fukaraya bedava dağıtmasalar bile gene de bol bol verirlerdi.

Topal Eskici, arabalar dolusu kavun karpuzların, sepetler, kavsara denilen küfeler dolusu üzümler, erikler, kayısılar, incir pestilleri arasında gerçekten de nazla niyazla büyümüştü. On yaşına kadar saçlarının kız saçı gibi uzatıldığı, on yaşından sonra Tarsus'ta Ashab-ı Kehf'te kesildiği, kesilen saçlarının ağırlığınca fakir fukaraya altın sadaka edildiği de doğrudur. "Dede kurban, dede hayran" diye uzun beyaz sakalını torununun yüzüne gözüne sürerek seven dedesi Resul Ağa'yı, en çok bu uzun, beyaz sakalından, bir de şimdi kendini hatırlatan, ulu dağlardan yuvarlanıp gelmiş granit parçasına benzeyen geniş bedeninden hatırlar.

Topal Eskici'nin özelliği dedesi Resul Ağa'dan değil ne kafaca ne de bedence babasına şu kadarcık benzemeyen ufak tefek babasından geliyordu. Bu baba, o yıllar "Sultanî" denilen, şimdiki lise karşıtı "İdadi"de okumuş, iri yarı babası Resul Ağa'nın zenginliğine aldırmadan, hatta ihtiyarın bütün yasaklarına sırt dönerek fabrikatör Gülbenkyan'ların çocuklarıyla arkadaşlığı artırmış, onlardan Ermenice, Fransızca bellemiş, ille de "Fabrika"ya akıl erdirmeye çalışmıştı.

(…)

Orhan Kemal

Kelime Dağarcığı

kendi kontlarına: Kendi hesaplarına. **memâlik-i mahrûse-i şâhâne:** Osmanlı ülkesi. **zenne:** Kadın.

1. Okuduğunuz metinde yazıldığı dönemin gerçekliğini yansıtan hangi unsurlar bulunmaktadır? Açıklayınız.

2. *Saygısı sonsuzdu ona. "Çemkirme babana sakın." demek istediğini anlamıştı.*

   Metinden alınan bu bölümün içeriğinin kültürümüzdeki yerini açıklayınız.

3. Metinde tarihî bir gerçeklik olarak Bulgaristan ve Sırbistan'dan gelen göçmenlerden bahsedilmektedir.

   a) Gerçek hayatta yaşanmış kimi olay ya da durumların edebî eserlere yansıması hakkında neler düşündüğünüzü yazınız.

   b) Sizce romanlar, tarihî bir olayı araştırmak için birincil kaynak olabilir mi? Niçin?

4. *On yaşına kadar saçlarının kız saçı gibi uzatıldığı, on yaşından sonra Tarsus'ta Ashab-ı Kehf'te kesildiği, kesilen saçlarının ağırlığınca fakir fukaraya altın sadaka edildiği de doğrudur.*

   Yukarıdaki bölümde yöresel bir gelenekten bahsedilmiştir. Çevrenizde gördüğünüz ya da duyduğunuz bu veya buna benzer kültür ögeleri var mıdır? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Nurgül GÜVEN*

4. ÜNİTE > Roman Kazanım A.2.12: Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımasını değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**Yaşananı Yaşandığı Gibi Anlatmak**	25 dk.
Amacı	Metinde görülen edebî anlayışın diğer yazarlarla bağlantılarını belirleyebilme. Metni aynı, benzer, farklı veya karşıt anlayıştaki metinlerle karşılaştırarak değerlendirme yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Zeliş

(…)
O gün akşam üstü, yazıhanesinden çıktıktan sonra, her akşam olduğu gibi, Urla-İzmir şosesinde, tek başına Urla'nın dışına doğru, bir iki kilometre uzandı. Dönüşte, Urla'ya girerken, karşıdan Zeliş'in koltuğunun altında küçücük bir bohça, yanında bir delikanlıyla, kalkmak üzere olan son Urla-İzmir otobüsüne doğru koştuğunu gördü.
Zeliş onun yanına gelince durdu. Yanındaki delikanlıyı gösterdi:
– Buydu! Evlendik, nikâhtan geliyoruz! Teşekkür ederiz avukat bey!
Sonra da Cemal'e döndü:
– Avukat bey yazdı dilekçelerimizi.
Cemal avukatı mahçup bir baş işaretiyle selamladı.
Avukat sordu:
– Peki şimdi nereye böyle acele acele?
Zeliş karşılık verdi:
– İzmir'e! Tütün işlemeye! Mağazalar açıldı artık!.. Çalışacağız…
Geriden her ikisinin akraba kalabalığı yetişti. İleriden de kalkmak üzere olan otobüsün muavini seslendi:
– İzmir'e gidecekler! Çabuk olun bakalım!..
Zeliş, Cemal'in elinden tutup çekti.
– Hakkınızı helal edin avukat bey!
– Yolunuz açık olsun…
Zeliş'le Cemal'in acele acele otobüse bindiklerini, arka sıraya yerleştiklerini gördü. Hısım akrabaları otobüsün gerisinde toplandılar.
Daireler kapanmış, memurlar ikişer üçer, Urla-İzmir yolunda dolaşmaya çıkmışlardı. Ceza mahkemesinin tutanak yazıcısı, yanında hukuk mahkemesinin tutanak yazıcısı ile birlikte avukat Nihat'a yaklaştılar.
– Kızın koltuğundaki o küçük bohçayı gördün mü Nihat Bey?
– Gördüm.
– O küçük bohçayı onların nerelerden, nasıl kurtardıklarını bir bilsen, kıymetini daha çok anlarsın!..
Nihat, yazıcının dediklerini az çok bildiğini belirten bir işaretle gülümsedi. Ceza yazıcısı arkadaşını kastederek devam etti:
– Buna her zaman söylerim evlen diye! Öyle şusu olsun, busu olsun, cebinde parası olsun diye beklersen, bu dünyada yalnızlıktan kurtulamazsın! Bir küçük bohça da adam olana yeter derim, anlatamam! Bana bin dereden su getirir!..
Otobüsün kalktığını gördüler. Zeliş, arka camdan geride bıraktıkları herkesle birlikte onlara da el salladı. Ceza yazıcısı yüksek sesle tekrarladı:
– Güle güle! Güle güle!..
Sonra avukat Nihat'a döndü:
– Bak Nihat Bey, otobüsün arka camında ne yazılı, okudun mu?
Otobüs yol alırken, üçü de arka camda yazılı yazıyı okudular:
"Güle güle!"

Necati Cumalı

1. Olaylara insancıl ve evrensel değerler açısından bakan toplumcu-gerçekçi yazarların romanları, büyük ölçüde konularını, yazarının yaşam öyküsünden ya da yakın çevresinden alır. Bu romancılardan Necati Cumali'nın roman kişileri de çoğu zaman öz yaşam öyküsel özellikler taşır. Yazarın roman konularının odak noktasını Urla ve çevresinde geçen çocukluk anıları oluşturur.

Okuduğunuz metinde toplumcu-gerçekçi eserlere özgü hangi evrensel değerlerin yansımalarını görmektesiniz?

2. Zeliş, 1960'ta sinemaya 1973'te televizyona aktarılır. "Arkası Yarın" programına uyarlanarak Türkiye radyolarında tekrar tekrar yayımlanır.

Roman türünde yazılmış bir eserin farklı sanatsal alanlarda da değer görmesini metnin hangi özelliklerine bağlayabilirsiniz?

3. Necati Cumalı, "Sait Faik adı beni sanata bağlayan ilk hayranlıklarım arasında yer alır. İnandığım, bağlı olduğum değer ölçülerimin, beğenilerimin, sanat anlayışımın yer etmesinde Sait Faik adına çok şeyler borçluyum." diyerek etkisi altında kaldığı önemli bir isimden bahsetmiştir.

Sizce bir sanatçının, kendinden önce yaşamış ya da çağdaşı olan sanatçılardan etkilenmesinin sanatına bir katkısı var mıdır? Niçin?

4. Yabancılaşmıştım. Kopmuştum. Bir gece yarısı Haliç İskelesi'nde duymuştum yaşama yabancılığını. Yaşam dalgalandığında yitip gittiğimi. Bir noktadan da önemsiz olduğumu.
Kar vardı herhalde. Çamurluydu Ada İskelesi. Bütün vapurlar gitmişti. Benim gideceğim yer yoktu. Ne eve, ne anneme. Şaşırırdı bu beklenmedik gelişe. Bir anlam veremezdi. Bir kopuş daha demek? Kaçıncısı? Birden hatırladım hepsini. Geçen son yılları. Günler tek tek önümden geçti. Bu, ikincisiydi, ikinci büyük kaçışımdı benim. Hem evin sokağına kadar gitmiştim bu kez. Sokak köşesindeki fener sönmüştü. Kar yağıyordu. Bacadan duman çıkıyordu.

Zeliş romanından okuduğunuz metni yukarıdaki metinle anlatım tekniği bakımından karşılaştırınız. Kullandığı teknikler bakımından hangi metnin yer aldığı eseri okumayı tercih edersiniz? Niçin?

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

4. ÜNİTE > Roman *Kazanım A.2.12: Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/ anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Âşık Diliyle Roman**	25 dk.
Amacı	Bir sanatçının romanlarındaki edebî anlayışı yazdığı farklı türlerdeki metinlerden ve beslendiği kaynaklardan yola çıkarak tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Şiiri okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Toroslardan Yurda Sesleniş

Bir mektubun aldım Âşık Ömer'in
Gel de yurda kurban serimizi gör
Sen ne dersen ben de demek isterim
Güneşte kavrulan derimizi gör.

Boz sabahı avımıza salınca
Dadaloğlu içimizde kalınca
Karacaoğlan köyümüzden olunca
Şu semayı saran nurumuzu gör.

Rüzgâr bayrak torosların başında
Cennet gül gül açmış yurdun taşında
Mor sümbüllü şu dağların döşünde
İçin için yanan karımızı gör.

Anamız bizi doğurmuş mert için
Söylemeye dert kalmadı dert için
Köylü için Ata için Yurt için
Âşık Yaşar derler delimizi gör.

Âşık Yaşar
(Kemal Sadık Göğçeli)

Kelime Dağarcığı
döş: Göğüs, bağır. **ser:** Baş, kafa.

1. Şiirde Âşık Yaşar'ın, yaşadığı yere ait özelliklerden bahsetmesinin sebebi nedir?

2. Âşık Yaşar'ın, şiirinde Âşık Ömer, Dadaloğlu ve Karacaoğlan'a yer vermesinin amacı ne olabilir?

3. Cevdet Kudret, "Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman III" adlı eserinde Yaşar Kemal'in çocukluğunda "halk şairi" olduğunu, "Âşık Kemal" diye anıldığını; ortaokulda iken de, "ünlü bir Köroğlu anlatıcısı" olduğunu, köy köy dolaşıp destan anlatan "destan anlatıcılar" gibi, "ayağında kara bir şalvar, elinde baston, beli bükük dolaşıp anlattığını" söyler ve bu "halk anlatıcılığından roman diline geçtiğini" yazar.

Açıklamada da bahsedildiği gibi Âşık Yaşar (Günümüzde bilinen adıyla Yaşar Kemal) halk kültürünü, halkın yüzyıllarca yoğrulmuş değerlerini gerek şiirleştirerek gerekse destanlaştırarak bu ürünlerin anlatıcılığını üstlenmiştir.

Buna göre Yaşar Kemal halk kültürünün sözlü anlatımıyla yetinmeyip hikâye, roman gibi düzyazı türlerine yönelmeye neden ihtiyaç duymuş olabilir?

4. Romanları (*İnce Memed, Yusufçuk Yusuf vb.*) pek çok dile çevrilmiş olan Yaşar Kemal, Cumhuriyet Dönemi yazarlarına yön vermiş güçlü bir kalemdir. Romanlarındaki sağlam teknik ve güçlü anlatımı da eserlerinin çağlar sonrasına kalacağının habercisidir.

a) Okuduğunuz metin ve yapılan açıklamalardan yola çıkarak Yaşar Kemal'in romanlarında bağlı olabileceği edebî anlayış, kahramanların özellikleri ve üslupla ilgili çıkarımlarda bulununuz.

Edebî anlayış:

Kahramanların özellikleri:

Üslup:

b) Yaşar Kemal'in romanlarındaki edebiyat, sanat ve fikir akımlarının veya anlayışlarının yansımalarıyla ilgili daha ayrıntılı bilgi edinmek için neler yapabilirsiniz?

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.13: Metni yorumlar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Zamanı Yakalamak	25 dk.
Amacı	Metinle ilgili açık ve örtük iletileri, metinle ilgili tespitlerini, eleştirilerini, güncellemelerini ve beğenisini metne dayanarak ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Saatleri Ayarlama Enstitüsü

(…)

Tabiî... Hayatlarına biraz duygu, istisnaî zamanlar katmak istiyorlar. Herkes kendi boşluğunu bir parça duygu ile doldurmak, kendini süslemek istiyor, fakat musikiden o kadar anlamıyorlar ki, şarkıları güfteleri için seviyorlar. Zavallı Hayri Bey, siz garip bir adamsınız. Sizin bahsettiğiniz ölçüler geçmiş zamanda kaldı. Onlar, hani şu demin söylediğiniz, ustadan ustaya mektuplardı. Şimdi artık o klasik devirde değiliz. Isfahanla Acemaşiranı birbirinden ayırmak kimsenin aklından geçmez. Siz bana söyleyin, kimi taklit ediyor?

Meşhurların hemen hepsini... Fakat hepsini aynı sesle, aynı makamdan, aynı şekilde söylüyor...

Demek son derece şahsî! Mesele halloldu. Orijinal ve yeni... Dikkat edin, yeni diyorum. En büyük harflerle yeni! Yeninin bulunduğu yerde başka meziyete lüzum yoktur. Şimdi seçilecek yol kaldı. Halk musikisi mi, alaturka mı? Yoksa alafrangaya kaçan halk musikisi mi, yahut halk musikisine kaçan alafranga mı? Amma, bunu burada, bu masa başında pek kesip atamayız. Fakat öyle sanıyorum ki, sesin bahsettiğiniz meziyetlerine göre -Halit Ayarcı burada yüzünü buruşturdu ve parmaklarıyla çok âdi bir kumaşı yokluyormuş gibi bir hareket yaptı- daha ziyade alafrangaya kaçan bazı mahallî halk türkülerinde muvaffak olacaktır... Evet öyle tahmin ediyorum. Meğerki Türkçe tangoyu tercih etsin! Yahut bazı şarkıları…

Yüzüme dalgın dalgın baktı.

(…)

Realist olmak hiç de hakikati olduğu gibi görmek değildir. Belki onunla en faydalı şekilde münasebetimizi tayin etmektir. Hakikati görmüşsün ne çıkar? Kendi başına hiçbir manası ve kıymeti olmayan bir yığın hüküm vermekten başka neye yarar? İstediğin kadar uzatabileceğin bir eksikler ve ihtiyaçlar listesinden başka ne yapabilirsin? Bir şey değiştirir mi bu? Bilâkis yolundan alıkor seni. Kötümser olursun, apışır kalırsın, ezilirsin. Hakikati olduğu gibi görmek... Yani bozguncu olmak... Evet bozgunculuk denen şey budur, bundan doğar. Siz kelimelerle zehirlenen adamsınız, onun için size eskisiniz, dedim. Yeni adamın realizmi başkadır. Elinde bulunan bu mal, bu nesne ile, onun bu vasıflarıyla ben ne yapabilirim? İşte sorulacak sual.

(…)

Newton başına düşen elmayı, elma olmak haysiyetiyle mütalaa etseydi belki çürümüş diye atabilirdi. Fakat o böyle yapmadı. Şu elmadan nasıl istifade edebilirim?.. diye kendine sordu. Azamî istifadem ne olabilir?.. dedi. Siz de öyle yapın!

(…)

Bilin ki zamanımızda bu gibi işler için kuvvetle istemek kâfidir. Hayat yürüyor, Hayri Bey... Siz kelimelerle zehirlenin durun, hayat her gün yeni bir şey keşfediyor.

(…)

Ahmet Hamdi Tanpınar

1. *Bilin ki zamanımızda bu gibi işler için kuvvetle istemek kâfidir. Hayat yürüyor, Hayri Bey... Siz kelimelerle zehirlenin durun, hayat her gün yeni bir şey keşfediyor.*

a) Metinden alınan bu cümlelerde Müştak Bey, bir olayı veya durumu gerçekleştirmek için kuvvetli bir isteğin yeterli olabileceğini belirtmektedir. Bu düşünceye katılıyor musunuz? Niçin?

b) Yaşadığımız dünya her gün bize bir yenilik sunuyor. Bu keşiflerden veya yeniliklerden hangileri dünyadaki yaşama katkı sunabilir? Niçin?

2. Metinden alınan *Newton başına düşen elmayı, elma olmak haysiyetiyle mütalaa etseydi belki çürümüş diye atabilirdi. Fakat o böyle yapmadı. Şu elmadan nasıl istifade edebilirim?.. diye kendine sordu.* cümlelerinde Newton'un insanlık için önemli olan bir buluşundan bahsedilmiştir.

İnsanlara fayda sağlayabileceğini düşündüğünüz, hayal dünyanızda oluşturduğunuz veya gerçekten üretilmiş bir icadı birkaç cümle ile tanıtınız.

3. Metinde insanların hayatlarına anlam katmak amacıyla müziğe, sanatsal faaliyetlere yönelebildiğinden söz ediliyor. Eğer sizden, sanatsal bir ürün ortaya koymak dışında, hayata anlam katacak olumlu, barışçıl veya doğanın devamlılığını sağlayacak bir etkinlik istenseydi ne çeşit bir etkinlik düzenlerdiniz? Niçin?

4. Romanda, *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* adında, ülkedeki tüm saatlerin geri mi ileri mi olduğunu kontrol edip insanlara cezalar kesebilen, Tanpınar'ın âdeta karikatürleştirdiği bir kurum anlatılır. Yaşadığımız dünyanın koşullarından, kurallarından farklı veya bildiğimiz fiziksel kuralların da dışında bir dünyayı hayal ediniz. Bu dünyadan bir kesiti dile getirdiğiniz bir paragraf oluşturunuz.

Hazırlayan: *Melda HÜR*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.13: Metni yorumlar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Anlatıcı ve Yorum	25 dk.
Amacı	Metni değişik yönlerden yorumlayabilme. Metindeki açık ve örtük iletileri, metinle ilgili tespitleri, eleştirileri, beğeniyi ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Devlet Ana

(…)
Osman Bey, âdeti olduğu üzere kısadan giderek Selçuk sultanlığının neden yalnız seksen yıl rahat ettiğini, yüz elli yıldan beri niçin can çekişmekten kurtulamadığını anlattı. Toprağın ikta düzeni bozulduğu için devletin vergiden, haraçtan bir şey umamayacağını, köylerin dağılıp köylünün eşkıyalığa çıktığını, şimdiki Sultan Giyasüddin Keyhüsrev'i indirip yerine oturtmakla hiçbir şeyin değişmeyeceğini, batmış köylerin kısa zamanda kalkınamayacağını, kalkınamayınca da, Cimri'yle Karamanoğlu'nun başına gelenlerden hiç kimsenin kurtulamayacağını söyledi. Bir ülke nasıl ele geçirilir, nasıl elde tutulur, bilmeyenlere, bu işlerin neden kolay geldiğini, utangaç bir gülümsemeyle açıkladı.
– Evet şeyhim, Konya'nın taht şehri olması için, Basra'ya kadar Irak'ı, Sudan'a kadar Mısır'ı Anadolu'ya katması gerektir. Ayrıca İstanbul'un su yolunu ele geçirip Marmara çevresiyle Balkanların verimli topraklarını da, sınırları içine alması gerektir!
Edebâli "bazı işlerin bilmeyenlere kolay geldiği" suçlamasıyla sersemlemiş, deminden beri küçümsediği Osman'ın, bu zamana kadar gördüğü çeşitli insanlardan hiçbirine benzemediğini, birdenbire fark ederek telaşlanmıştı. Hayır, babası Ertuğrul Bey'den de başkaydı bu Türkmen delikanlısı, belli ki, kolay çekilip çevrileceklerden değildi. Bunca yıllık insan tanıma tecrübesiyle bunu şimdiye kadar nasıl olup da fark edemediğine şaşıyor, kendisine karşı olan güveni sarsılıyordu.
(…)
Osman Bey, Edebâli'nin iyice şaşalayacağını bildiğinden, şeyhle yalnız konuşmak istemişti. Niyeti ilerde kullanacağı önemli bir yardımcının halk üzerindeki büyük etkisini zedelemeden, kendisine tepeden bakmasını, tecrübesiz sayarak her işte öğüt vermeye kalkmasını, şimdiden önleyip ilerde faydasız çekişmelere meydan vermemekti.
Bugünü, çok önceden düşünmüş, suyu baştan kesmeye, böylece, babasının arkadaşlarıyla ayrı ayrı uğraşmaktan kurtulmaya karar vermişti. Baş olayım diyenler, çevresindekilerin hepsinden daha akıllı, daha bilgili, daha cesur, hatta daha korkak bile olmak zorundaydılar. Buradaki akıl, buradaki bilgi, her anda, her durumda işe yararlığı bakımından değerlendirilmeliydi. Baş, çevresindekilerin hepsinden daha sezgili de olmalıydı. Ayrıca bir işe ya hiç girişmemeli, girişti mi de, duraklama göstermeden, koparana kadar çabalamalıydı.
(…)
Şeyh Edebâli, bir şey söyleyecekmiş gibi yekindiyse de, yutkunarak geri durdu.
Osman Bey bir zaman saygıyla bekledi. Yaşlı adamı daha çok bunaltmayı uygun görmemişti. Şeyh bir şey demeyince, sanki çok yararlı öğütler almış da teşekkür ediyormuş gibi sesini yumuşattı:
– Evet şeyhim, ferah olun! Ben bu işin her yönünü ölçüp biçtim, nerden girip nerden çıkacağımı hesaba vurdum. Dayanağım sizlersiniz! Babamın savaş yoldaşları... Uğraşta yenici, barışta düzen tutucular... Çoktandır şeyhim, şunları hiç aklımdan çıkaramamaktayım: Batıya yöneleceğiz!
(…)
İnsanlar arasında, din, soy, varlık bakımından hiçbir üstünlük tanımayacağız. Günbatının 'Karanlık Dünyası,' karanlığını yüzyıllardan beri, sınırımıza sürmekte, bizi boğmaya çabalamaktadır. Yolunu kesene kuduz it gibi saldıracaktır. Bu sebeple yükleneceğimiz iş ağırdır. Gireceğimiz geçit derindir. Bu kancık karanlığa karşı diri durmak gerektir. Savaşta düşmandan habersizlik körlüktür. Aldığın haberleri, ulaştır hiç gecikmeden... Ahilerin bizi arkalasın! "Gerekirse para veririz" dedin! Sağol! Gelir isterim, aldığımı öderim! Yüreğimizdekini söyledik! Doğruda bizi arkala! Yanılırsak yakamıza yapış!..
Yavaşça uzanıp eline yapıştı!.. Edebâli, kalkacakken, iki dizi üstüne gelip kendisini toplamıştı. Osman Bey'i omuzlarından tutup alnından öptü.
(…)

Kemal Tahir

1. Okuduğunuz metinde Osman Bey, Şeyh Edebali'yle bir devletin nasıl var olacağına dair görüşlerini paylaşmaktadır. Osman Bey'in bu görüşlerinde katıldığınız ve katılmadığınız noktalar nelerdir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle ifade ediniz.

2. *Baş, çevresindekilerin hepsinden daha sezgili de olmalıydı. Ayrıca bir işe ya hiç girişmemeli, girişti mi de duraklama göstermeden, koparana kadar çabalamalıydı.*

Metinden alınan yukarıdaki cümlede altı çizili ifadeyi günlük hayatla ilişkilendirerek bir paragraf yazınız.

3. Metinde Osman Bey'in söylediği "*bazı işlerin bilmeyenlere kolay geldiği*" sözünden yola çıkarak bu özellikteki kişilerin sizde nasıl bir izlenim uyandırdığını belirtiniz.

4. Metinde geçen *Uğraşta yenici, barışta düzen tutucular...* sözünden hareketle bu özelliklere sahip bir kişinin kendisine ve topluma ne gibi katkıları olabileceğini günlük hayatla ilişkilendirerek açıklayınız.

Hazırlayan: *Nurcan BOZBIYIK*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.14: Yazarla metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Romanlarda Tarih	25 dk.
Amacı	Yazarın dünya görüşünün, ideolojisinin metne nasıl yansıdığını tespit edebilme. Tarihî romanların oluşumu ile ilgili yorumda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kilit

(…)

Alpaslan keyiflendi… Uzun hırkasının eteklerini, sıkıca ve tatlı bir çocuk dikkati ile, tutarak kalktı. Yumuşak, kuzu derisi çizmelerinin içinde ayakları uyuşmuştu; karıncalanıyordu. Silkelemek istedi fakat tuhaf ve belirli bir korkuyla vazgeçti. Hemen çıkmak için döndü.

"Höt! Höt dedikçe kötüleşiyorsun ha… Soyha; hani el öpme! Dersimizin sonunda bir el öpme beklemez miydik… Unuttun ki gayri ne unuttun ya, ne unuttun… Gel bakalım… Gel dedik…"

Alpaslan ne gidiyor ne geliyordu. Utanmış gibiydi ya, bu, el öpmeyi unutma utanışına benzemiyordu. Sarı Hoca kaşlarını çattı, suratı gerçekten asıldı: "Gel dedik mi biz, Selçuklu Beyi de olsan gelinir… Ne var eteğinde?.. Getir bakalım… Getir dendi sana…"

Alpaslan eteğinde sakladığını çıkardı ister istemez. Sarı Hocaya uzattı. Yüzü çocuksu bir pembelik içinde kızarmıştı; gözleri yerdeydi…

Sarı Hoca, Alpaslan'ın uzattığı el büyüklüğündeki yamru yumru demiri evirdi çevirdi; avuçlanacak yerini avucuna alıp sıktı; sonunda "At bukağısı bu" dedi; "Nerden aldın?"

Alpaslan "At bukağısı olamaz" dedi. "Kilitmiş. Sav-Tekin amcam verdi… Açarsam benim olacak.

"Demek eteğinin altındaki çat çut bu idi. Biz ders anlatırken sen bunu açmak istedin."

"Açarsam benim olacaktı ya…"

"Açarsaymış! Derste bizim anlattıklarımızı dinlemeyeni biz…" cümlesini tamamlayamadı Sarı Hoca. Dışardan Sav-Tekin'in sesi geldi. Çocukları kovalıyordu. Ardından da kendisi çadıra girdi. Levend irisi, çadır direğine yakın boyda, çadırın loşluğunda ve ayazında bile genç ve güzel bir yiğitti. Sesi, dağ yamaçlarından dökülen suları andırıyordu: temiz ve yaramazdı. "Küflendirdin bu çocuğun kafasını hay Sarı Hoca; yumuşattın bu küflü çadırın içinde" dedi; "Akşama kadar ancak düzeltirim. Düzeltecek yer bıraktıysan eğer…"

Sarı Hoca güldü. "Gel bakalım at dilinden başka dil bilmeyen herif, gel de kulağımın dibinde konuş. Uzaktan kişneme…"

Sav-Tekin, Sarı Hocanın dediğini yaptı; kulağının dibine kadar yaklaştı. Orada sustu. Sarı Hoca bekledi Sav-Tekin'de hiçbir hareket görmeyince huysuzlandı. "Git öte" dedi, git git daha git… at kokusundan hazzetmem."

Alpaslan bu iki koca adama bakıyordu. Sav-Tekin'i seviyordu… Cirit atmasını, yay germesini, ata binmesini Sav-Tekin öğretmişti. Ava götürürdü, at üstünde oyunlar öğretirdi. Sav-Tekin, Alpaslan için uçsuz bucaksız bir ovaydı; dağdı, tepeydi, ormandı, suyu serin derelerdi.

Alpaslan, Sarı Hocayı da seviyordu. Sarı Hoca Alpaslan için hep bir çadır içiydi, ama onsuz daracık, karanlık, bunaltıcı bir çadır içi, içinde Sarı Hoca olunca hele de konuşunca bir büyürdü, bir genişlerdi bir yükselirdi ki Alpaslan da şaşardı; Sav-Tekin amcasının kırlarından başka büyük olduğunu, başka güzel güzelleştiğini hissederdi…. Şimdi ikisi yan yanaydı. Ama niye Sarı Hoca at kokusundan hazzetmediğini söylemişti?

(…)

Necati Sepetçioğlu

Kelime Dağarcığı

bukağı: Kaçmaması için hayvanların ayağına takılan zincir, demir köstek. **cirit:** At koşturup birbirine değnek atarak takım hâlinde oynanan oyun, cirit oyunu; bu oyunda atılan değnek. **levent (levend):** Boylu boslu, yakışıklı (kimse).

1. Metin, Necati Sepetçioğlu'nun *Kilit* adlı romanından alınmıştır. Eser, Anadolu'daki Türk hâkimiyetini anlatan; Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nin kökleşmesi çerçevesinde şekillenen olaylar üzerine kurulmuş bir roman dizisinin ilkidir. Yazar bu eserinde Selçuklu Sultanı Alpaslan'ın ordusuyla Bizans askerlerinin karşılaştığı Malazgirt Meydan Savaşı'na kadar yaşanan olayları anlatmıştır.

Metni ve verilen bilgileri de göz önünde bulundurarak yazarla ilgili hangi bilgilere ulaşılabileceğini açıklayınız.

2. Edebî eserlerde tarihî gerçekliklerin konu edilmesi hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

3. Tarih kitaplarında bulamayacağınız üç cümleyi okuduğunuz metinden bulup yazınız.

4. "Benim inandığım ve bugüne kadar çizgisinden çıkmadığım sanat anlayışı, gerçeklerde ve kaynaklarda yüzde yüz millî oluştur." diyen yazar, bir sanat eserinin "kendisine has" olabilmesini ve dünya sanatında önemli bir unsur olarak yer tutabilmesini de "millî" oluşuna bağlar.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi

Sanat anlayışını bu şekilde ifade eden Necati Sepetçioğlu'nun düşüncelerine katılıyor musunuz? Niçin?

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.14: Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Yazar-Metin İlişkisi	25 dk.
Amacı	Yazarı yazmaya iten sebeplerin farkına varabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Bir Bilim Adamının Romanı

(…)

"Şimdi sen benim öğrencim oldun." dedi profesör. Yemekten yeni kalkmışlardı, profesörün çalışma odasına geçtiler. "Ben bir yaz semineri düzenliyorum, konusu: Mustafa İnan'ın hayatı." Çalışma odasında yerlerini aldılar: Profesör büyük masasının başına geçti, genç adam da sehpanın önüne oturdu, kâğıtlarını düzeltti.

(…)

Mustafa İnan'ın öğretmenliğe ne zaman başladığını belirtmek çok zordur. Onun 'eşsiz hocalığı' belki de ortaokula gittiği yıllarda başlamıştı. Öğrendiklerini hemen arkadaşlarına anlatıyordu, içinden öyle geliyordu. Bu işten heyecan duyuyordu. Arkadaşları arasında önce ağırbaşlılığı ile bir saygı uyandırdı. Sonra, onların dilinden anlıyordu, problemleri onların anlayacağı bir dille açıklamasını biliyordu. Kendi heyecanını onlara da duyuruyordu. Yıllarca sonra Teknik Üniversite'de mekanik derslerini verirken de en karmaşık problemleri bile sanki çok basit konularmış gibi anlatırken öğrencilerini heyecanlandırmasını da biliyordu." Genç adam başını kaldırdı: "Mekanik insanı heyecanlandırır mı?" "Hem de nasıl. Bana sorarsan anlattıkları konularla öğrencilerinin canını sıkan hocalar, ders verirlerken kendileri de sıkılırlar."

(…)

Hocanın elinde notla sınıfa girdiğini gören yoktu. Mustafa İnan ortaokula giderken de defter tuttuğunu gören yoktu. Ders kitabı da yoktu Mustafa'nın. Sadece sarı bir defteri vardı, onu da bir boru gibi büküyor ve kemerine sokuyordu bir düdük gibi. Hüseyin Avni Bey de bu haylazlığa içerliyordu: "Bu çocuk adam olmayacak." Doğru dürüst bir sanat da öğrenmedi ki. Mustafa'nın eski ustası kuyumcu Ahmet Efendi'ye danıştı bu konuda: Mustafa kuyumculukta kalsa daha iyi olmaz mıydı? Kitap defter masrafı olmadığı için oğlanı okutmak pek pahalıya gelmiyor ama ders çalışmayan bir çocuktan ne hayır gelir? Ahmet Usta babadan daha anlayışlıydı: Beyim bu çocuk çok akıllıdır, sen bunu okut yoksa yazık olur bu oğlana. Mustafa'nın annesi de çocukların okumasından yanaydı, kızlarının da öğretim görmesini istiyordu. Ne var ki bu Mustafa da insanın içine güven vermiyordu, çalışacak bunca ders varken akşamları erkenden yatıyordu. Oysa Mustafa'nın derdi başkaydı: Elbette hiç çalışmadan olmaz ana. Ne yapayım, sizlere yük olmak istemiyorum, kitaplar da pahalı. Onun için sabah erkenden kalkıyordu Mustafa ve herkesten önce mektebe giderek yatılı öğrenciler kahvaltılarını bitirinceye kadar onlardan aldığı kitapları okuyordu. Her sabah karanlığı ortaokul öğrencisi Mustafa İnan, çamurlu yollardan geçerek Seyhan Irmağı'nın kıyısındaki okuluna gidiyordu. Bileklerine kadar çamura batarak geçtiği sokaklarda Adliye Sarayı'ndan başka doğru dürüst bir bina yoktu. Adana o zamanlar elektriksiz, yolu bozuk bir şehirdi.

(…)

Akşamüzeri, dersler bittikten sonra ırmağın kıyısına inerdi Mustafa İnan. Bir taşın üstüne oturur, karşı kıyıda su çeken mavrayı (su dolabı) seyrederken gözleri dolardı. Neler düşünürdü Mustafa Efendi? İlerde adam olacağını hem de büyük adam olacağını sezer miydi acaba? Seniha Hanım'a göre adam olacağı ortaokul sıralarında belli olmuştu. Riyaziyeci derse gelmediği zaman tahtaya kalkıp onun yerine problemleri çözüyordu; yüzünün ifadesi bile hocanınki gibi ciddiydi. Yukarı sınıflarda okuyanlara da boş zamanlarında ders veriyordu. Riyaziyeci Mustafa diyorlardı ona.

(…)

Oğuz Atay

Kelime Dağarcığı

riyaziyeci: Matematikçi, matematik öğretmeni.

1. Cahit Arf, Mustafa İnan'ın öğrencisi olan Oğuz Atay'dan Mustafa İnan ile ilgili bir roman yazmasını ister. *Bir Bilim Adamının Romanı* adlı eser böylece yazılır. Yazarın, kahramanı tanıyor olması hakkında neler düşünüyorsunuz? Bu durumu, yaratacağı olumlu ve olumsuz sonuçlar açısından değerlendiriniz.

2. *"Şimdi sen benim öğrencim oldun." dedi profesör. Yemekten yeni kalkmışlardı, profesörün çalışma odasına geçtiler. "Ben bir yaz semineri düzenliyorum, konusu: Mustafa İnan'ın hayatı."*

   Metinden alınan bu parçadan hareketle yazarın eserini nasıl bir kurgu ile oluşturduğunu açıklayınız.

3. Eser, biyografik roman tarzında yazılmıştır. Biyografik romanlar, öyküleme ve betimleme teknikleri kullanılarak gerçek kişileri roman kurgusu içinde anlatan metinlerdir. Biyografik tarzda yazıldığı için esere biyografi denebilir mi? Açıklayınız.

4. Eser 2012'de "Bir Bilim Adamının Oyunu: Mustafa İnan" adıyla tiyatroya uyarlanarak sahnelenmiştir. Romanın özellikle de biyografik tarzda yazılmış bir romanın sahnelenmesi eserin ve kahramanın tanınması açısından önemli midir? Görüşlerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

Hazırlayan: *Nurgül GÜVEN*

4. ÜNİTE > **Roman** | *Kazanım A.2.15: Türün, dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Köy Yaşamını Anlatıyorum**	25 dk.
Amacı	Türün ve dönemin önemli yazarlarını kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Irazca'nın Dirliği

Bahar söktü geldi gene. Yaz basıyor. Sıcaklar yakar oldu. Ekinler sarardı, bir uçtan gevriyor. Arpalar erişti. Peşine düşüp biçmek gerek. Karataşlı köylülerin içine orağın tasası çöktü. Canları ceviz kabuğuna girip girip çıkıyor.

Kara Bayram nadası bitirdi. Bayram; ikileme, üçleme yapamaz. Çiftçi adam, boyunduruğunun bir yanına öküz, bir yanına inek koşarsa, ancak yalınkat sürer. Ürünü de yalınkat alır. Ama Kara Bayram ne yapsın? Ne suçu var onun bunda? Tarla borcunu yeni bitirdi. Hele öküzün yanına bir tosun alsın!.. Geçen yıl alabilirdi, felek yâr olmadı; Deli Haceli belası geldi. Kalktılar evinin önünde ev yapacak oldular. Kızılca kıyametler koptu. Bir de ası kuzusunu çaldılar.

(…)

Öküzün yanına tosun alamadı. İneği Aymelek'i koşuyor… Hâlâ!..

Hele bu yılı da geçirsin, güzü getirsin! Gelecek yıl daha gür bir aşkla işe dalacak. "Dalacağım." diyor Bayram. Öküzünü eşeğini tarayıp tımar edecek. Kara toprağa saldıracak. Bağ bostan yeşertecek. Armut birer birer yenir! Emeklemeden asla yürünmez! Babadan dededen kalmayınca her şeyi böyle yoktan var etmek zor! Ama bu güz!.. Bu güz, öküzün yanına bir öküz, hiç olmasa bir tosun aldım gitti! İneği selbese çıkarıp avrada havale etmenin sırası geldi gayri!.." diyor.

Yaylayolu'ndaki tarladan dönüyor. Sabanı boyunduruğu söküp köye götürüyor. Ağali emminin, Melek Hasan'ın tarladan geçip yola çıktı. Ağali'nin sabanı duruyor. Kocaman tarla sürülmüş, kapkara yatıyor. Ağali ikilemeye niyetliydi. "Adamlar kökten varsıl! Bizim gibi çılbak doğmamışlar! Erlik varlıkla! Melek Hasan, Ağali gibi varsıl değil ama, bizim gibi yoksul da değil hiç olmazsa… Ama durun bakalım! Çıranın özü var, baharın yazı var! Yazın da güzü var! Hele bir güz gelsin! Durun!.."

(…)

Muhtar Hüsnü'nün Yukarı Mahalledeki evinin önünde yeni bir çeşme var. Beton sıvalı, güdük bir şey. Bir yıl önceki oy zamanı yapıldı. Üzerinde yeni yazıyla "Yaşasın Hükümet!" yazıyor. Bir de tarih var. Okur-yazar olanlar okuyor!

Çelik Paşa'yla Aymelek, doğruca suya vardı. Çelik öküz yalağa yanaştı, uzata uzata içiyor. İyice yaşlanıyor artık. İnek de öyle. Yanmış kavrulmuş. "Dilsiz, ağızsız mallar!.." dedi Bayram. Eşeği Karaş da can atıyor suya; ama saban oku engel oluyor. Bayram: "Dur hele, şunlar içsin! Sana da sıra gelir!" dedi içinden sonra saban okunu tutup kaldırdı.

Fakir Baykurt

Kelime Dağarcığı

boyunduruk: Çift süren veya arabaya koşulan hayvanların birlikte yürümelerini sağlamak için boyunlarına geçirilen bir tür ağaç çember. **saban:** Çift süren hayvanların koşulduğu demir uçlu tarım aracı. **yalınkat:** İnce, tek katı olan.

1. Köy romanı sözünden ne anlıyorsunuz? Köy romanı ile konusu köyde geçen roman arasında ne gibi farklar olabileceğini açıklayınız.

2. Metinde köy ile ilgili hangi sorunlar ele alınmıştır? Günümüzde bir köy romanı yazacak olsanız hangi sorunları ele alırdınız?

3. Köy romanları bir yönüyle değişime sırt çeviremeyen köy kökenli yazarların kendi dönemlerine tanıklıklarıdır. Mahmut Makal'ın köy gerçeklerine parmak basan "Bizim Köy" adlı romanı ile başlayan "köy yazını" gerçeği, Fakir Baykurt, Talip Apaydın, Abbas Sayar, Kerim Korcan, Yusuf Ziya Bahadınlı, Dursun Akçam, Erol Toy, Mehmet Başaran, Orhan Kemal, Yaşar Kemal ve Kemal Tahir gibi yazarlarca sürdürülmüştür.

Aydın Türklük Bilgisi Dergisi

Yukarıdaki parçada köy sorunlarını işleyen yazarlar verilmiştir. Metinden ve bu parçadan yola çıkarak,

a) Sizce köyde hiç yaşamamış, köy hayatını bilmeyen, köy sorunlarının içinde olmayan bir yazar köy gerçeklerini yansıtabilir mi? Niçin?

b) Metni göz önünde bulundurduğunuzda Fakir Baykurt'un köy yaşamını iyi bildiğini söyleyebilir misiniz? Metinden gerekçeler sunarak açıklayınız.

Hazırlayan: *Gül BÜYÜMEZ*

4. ÜNİTE > Roman Kazanım A.2.15: Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**Romanlarımızda Toplumsal Gerçekçilik**	25 dk.
Amacı	Toplumcu-gerçekçi eserlerde hangi konuların nasıl bir yaklaşımla işlendiğini ve bu anlayışla yazılmış eserlerin insanı aydınlatmadaki rolünü tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Hanımın Çiftliği

(…)

Muzaffer Bey kaç vakittir ihmal ettiği tarlalarını görmeye çıkmıştı. Bey Kadillak'ın zarif, beyaz tekerlekleri bozuk köy yollarının kıpkırmızı çamuruyla sıvanmıştı.

Köyün sınırında durdu. Arabadan atladı. Parlak çizmeleriyle ıslak toprakta dimdikti. Kuvvetli Çukurova güneşi ılık ılık yakıyor, karşı yamaçlardan mavi, tül mavisi, incecik bir duman yükseliyordu.
(…)

O gün öğleye doğru bir çiğit kamyonuyla şehre inip, müjdeyi verince, ilkin Cemşir'lerin avlusu, sonra mahalle, sanki yerinden oynadı:

Güllü babasıyla barışmış. Anasını, analıklarını, kardeşlerini, berber Reşit'i, avradını tekmil çiftliğe aldırtıyormuş!

Yıllar yılı fabrikalarda ya da bereketli Çukurova topraklarının kızgın güneşi, yağmuru, ayazında kurumuş, dudakları çatlamış, bakışları çarpılmış insanlar hasetten büsbütün kuruyarak dondular âdeta. Gözler gözlere dikilmiş susuluyor, hayaller, yalnız hayaller işliyordu. Demek o çiftliğe, topraklarını çapaladıkları, tarlalar dolu pamuklarını devşirdikleri o çiftliğe gidip, bol ve rahat ekmeğe kavuşacaklardı ha? Berber Reşit ise, mengeneye sıkıştırılmış çelik tel gibi sinirli, bir meşale gibi alev alev, yerinde duramıyor, sokaklarda, oradan oraya seğirtiyordu.
(…)

Kamyonlar çiftlikten içeri girince, köpekler gene gürler gibi sesleriyle etraflarını aldılarsa da, Seyyare Bacı koştu. Muzaffer Beyle Güllü beton evin merdiven başındaydılar. Güllü, gelenlere olduğundan çok başka, çok daha azametli görünebilmek için takmış takıştırmış, sürmüş sürüştürmüştü gene. İkinci kamyonun şoför mahallinde ufacık oturan annesi, kızını öyle görünce başladı hüngür hüngür ağlamaya. Güllü bunu geç de olsa farkedince, dayanamadı. Ne sürmesi sürüştürmesi, ne takması takıştırması... Alev kızılı ipek sabahlığıyla merdiveni koşarak indi, kendi yüzünden çekmediği kalmayan anneciğine koştu, boynuna sarıldı. Ana-kız hüngür hüngür ağlıyorlardı. O anda ne Serap Hanımdı, ne de büyüklük satmak isteyen biri. Güllü'ydü, eski Güllü, annesinin bildiği Güllü!

Sonra birlikte, birbirlerine dayanarak merdiveni çıktılar.

Muzaffer Beye:
– Annem!

diye tanıtınca, iriyarı adam elini aldı, öptü. Sonra içeri geçildi, kitaplıklı odaya.

Çiftlik avlusunda berber Resifin palavrasından geçilmiyordu. Daha şimdiden çiftçibaşı olup çıkmıştı.

Eşyaların indirilip huğlara taşınmasına nezaret ediyor, çocuklara bağırıyordu.

Çocuklar hâlâ bayram sevinci içindeydiler. Çinko örtmelerin altındaki biçerdöğer, köten, yahut mibzerlere üşüşmüşlerdi. Kızlarsa ablalarının alev kızılı sabahlığıyla meşguldüler. Amma da güzelleşmişti ha!

İkinci analığın on yaşındaki Zelki'si, üçüncünün on bir yaşındaki Fatma'sıyla ağız ağza vermiş, fısıldaşıyorlardı.

– Bizi de tomofiline bindirir mi?
– Bindirmez olur mu? Ablamız değil mi?
(…)

Orhan Kemal

1. Orhan Kemal, Türk edebiyatında *Bereketli Topraklar Üzerinde, Baba Evi, Murtaza* gibi eserleriyle tanınmış, eserlerini toplumcu-gerçekçi anlayışla kaleme almış bir sanatçıdır. Bu anlayışla eser veren sanatçılar arasında Sadri Ertem, Sabahattin Ali, Yaşar Kemal, Fakir Baykurt, Samim Kocagöz gibi isimler yer almaktadır. Bu anlayıştaki yazarlar, eserlerinde mekân olarak Anadolu'ya yer vermiş; köy ve köylü gerçeğini, köy sorunlarını gerçekçi bir bakış açısıyla anlatmışlardır.

Bu bilgilerden ve metinden hareketle *Hanımın Çiftliği* adlı romanda dönemin gerçekliğini yansıtan hangi ifade ve unsurları tespit edebilirsiniz? Açıklayınız.

2. Toplumcu-gerçekçi anlayışla yazılmış eserlerin insanın bilinçlenmesinde, "uyanma"sında nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek açıklayınız.

3. Roman yazmak için, önce görmek gerektir: Hayatı, insanları ve tabiatı inceleyerek görmek… Bir roman ne kadar hayalden olursa olsun, olay bulutlarda geçmeyecektir. Kişiler gözle görünen birer hayal olmayacaktır; oradaki insanlar, "maddî" hayatın dışında "manevî" hayat yaşamayacaklardır. Demek ki, hayat bildiğimiz hayat; insanlar, bildiğimiz insanlar; tabiat da bildiğimiz tabiattır.

Mahmut Yesari, *TDK Roman özel sayısı*

Yukarıda aynı zamanda bir roman yazarı olan Mahmut Yesari'nin "roman"la ilgili düşüncelerinden bir bölüm verilmiştir. Okuduğunuz metni bu görüş doğrultusunda değerlendirerek düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.16: Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Metindeki Dil Özellikleri	25 dk.
Amacı	Metinden hareketle imla, noktalama ve paragrafta anlam çalışması yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Canan

(…)

Gece uyumadı. Yatağının içinde, sancılı bir adam gibi dönüp durdu. Muhayyilesi, âdeta başkalarının inhisarında, kalabalık bir meydan. Orada, birçok insanlar, tıpkı rüyâlarda görülen baygın gölgeler gibi kımıldıyor, yürüyor, sıçrıyor, koşuşuyorlar. Kulağında sesler var.

(…)

Bedia'yla münakaşasını yeniden, en küçük teferruatına kadar hatırladı. Canan, siyah elbisesiyle, altın saçlarıyla, pembe yüzüyle, gök mavisi gözleriyle yeniden hayaline yapıştı. Biri yeisli, gözleri yaşlı, boynu bükük, öteki şen, kahkahalı, mütehakkim iki kadının gölgesi o gece sabaha kadar Lâmi'ye temellük ettiler. Sonra ötekiler, müsteşar, Şakir Bey, sonra Ali, Faik, sonra Renknaz Hanım, Perihan, Selim, hattâ küçük Zerrin, hattâ Ermeni hizmetçi, bütün köşkün ahâlisi, sonra yalı, Kayınpeder, Arap Dadı, Hizmetçi Perver, oranın komşuları, hepsi Lâmi'nin muhayyilesine dadanmışlar, başının içinde sıraya diziliyorlar, her biri bir türlü söylüyor, kimi Lâmi'yi tebcil, kimi tezlil ediyor, gülüyorlar, ağlıyorlar, susuyorlar, kızıyorlar, genç adamın beyninde karışık ve derin bir uğultu yapıyorlardı. Ancak sabaha karşı dalabildi. Onu Selim uyandırmıştı. Kol saatine bakıyor, yatağının başucunda ayakta duruyor, bağırıyor:

– Lâmi… yavrum… kalk artık. Âşıklar bu kadar bol uyku uyumazlar ama sana ne oldu? Saat sekiz! Dokuz vapurunu kaçırma.

Lâmi çarçabuk hazırlandı, koştu, vapuru kaçırmadı. Kamara dolmuştu. Ayakta kalanlar, sıkışabilmek için bir tanıdık yüze rast gelmeli, yanına sıkışıvermeli. Bunu ararken yakın bir ses onu çağırdı:

– Lâmi Bey!

Başını çevirdi: Şişman bir adam, top yüzlü ve bıyıksız, pek az tanıdığı gençlerden biri ayağa kalkmış yer gösteriyor, elinde koskocaman bir gazeteyi sallayarak onu bekliyordu. Lâmi gitti, oturdu ve teşekkür etti. Gözlerini mevkiin kapısına dikerek bu gençle nerede, ne zaman tanıştığını düşündü, bulamadı. Öteki hatır sordu. Lâmi yine teşekkür etti, sustular. Mevkie Türk hanımları da giriyorlar. Canan'ın da bu vapura gelebileceğini düşünerek Lâmi gözlerini mevkiin kapısından ayırmadı!

(…)

Lâmi yine kızardı. Yabancılara karşı zaafını pek belli ediyordu. Bereket versin öteki oralarda değil. Yahudilerin borsaya hâkim olduklarını anlatıyor. Bu meselede o kadar heyecana düşüyor, sesini yükseltiyor, elinde tuttuğu gazeteyi o kadar sık sık açıp kapıyordu ki başkaları da istihzalı bir dikkatle onu süzmeye başladılar. Lâmi ayağa kalktı, izin istedi, mevkiden çıktı: Dünyada hakikaten baş belası adamlar vardı. Vapur köprüye gelinceye kadar hiçbir tarafta duramadı, oturamadı. Güverteye çıktı, buruna gitti, projektörün yanından denize baktı, en alt kamaraya indi, yine yukarı çıktı, yan kamaraların kapılarını açıp kapadı, biraz makineleri seyretti, bir daha denize ve kıyılara baktı. Kadıköy vapurunda bu kadar sabırsızlandığını, heyecana düştüğünü, sinirlendiğini hatırlamıyordu. Yol ne kadar uzunmuş meğerse… O Haydarpaşa'nın önündeki dalgakıran, bir türlü bitip tükenmek bilmiyor: Sedd-i Çin.

Köprüye en evvel çıktı. Bileti verdikten sonra biraz kenarda Canan'ı bekledi. Ahali dar parmaklıklardan kurtulur kurtulmaz, yelpaze gibi açılıp genişleyerek dağılıyordu.

(…)

Peyami Safa

Kelime Dağarcığı

inhisar: Tek başına sahip olma, tekel. **istihza:** Gizli veya kinayeli bir biçimde alay. **muhayyile:** Hayal gücü. **mütehakkim:** Hâkim olan, hükmeden. **tebcil:** Yüceltme. **tehalük:** Can atma, çok isteme. **temellük:** Kendine mal etme. **tezlil:** Aşağılama. **yeis:** Umutsuzluktan doğan karamsarlık, üzüntü.

1. Metinden alınan bu parçada kullanılan noktalama işaretlerinin kullanım amaçlarını yazınız.

Lâmi ayağa kalktı, izin istedi, mevkiden çıktı:
Dünyada hakikaten baş belası adamlar vardı.

,
:
.

2. Metinden günümüz yazım kurallarına uymayan kullanımlardan 3 örnek gösteriniz. Bunların nedenlerinin neler olabileceğini yazınız.

3. *Bu meselede o kadar heyecana düşüyor, sesini yükseltiyor, elinde tuttuğu gazeteyi o kadar sık sık açıp kapıyordu ki başkaları da istihzalı bir dikkatle onu süzmeye başladılar.*

Metinden alınan bu parçada altı çizili olarak verilen ki ve de'lerin yazımıyla ilgili kuralları açıklayınız.

4. *Gece uyumadı. Yatağının içinde, sancılı bir adam gibi dönüp durdu. Muhayyilesi, âdeta başkalarının inhisarında, kalabalık bir meydan. Orada, birçok insanlar, tıpkı rüyâlarda görülen baygın gölgeler gibi kımıldıyor, yürüyor, sıçrıyor, koşuşuyorlar. Kulağında sesler var. Bütün o insanların lâkırdılarını, konuşuşlarını, haykırışlarını, kolunda … yakın ve uzak hâdiselerin tesirleri, tâze duruyordu.*

Metinden alınan bu parçada öyküleme ve betimleme kullanılmıştır. Siz de öyküleme ve betimlemeyi kullanarak bir paragraf yazınız.

Hazırlayan: *Nurgül GÜVEN*

4. ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.16: Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışması yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Yazıyorum, İnceliyorum	25 dk.
Amacı	Anlam özelliklerini dikkate alarak cümleler oluşturabilme. Metin üzerinden imla ve noktalama çalışması yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Gelibolu

Gelibolu'nun ayazı yamandır. Hiç acımaz, çarpar insanı.

Gelibolu'nun ayazı serttir. Ege'den hiç beklenmeyecek kadar hırçındır. İnsafsızdır. Uğultulu seslerle ürkütücü bir hikâye anlatarak dolaşan rüzgâr insanı döver, hırpalar. Sessiz ve incecik yağan erken bahar yağmuru, rüzgârın anlattığı ürkütücü hikâyeyi anlamış kadar içini titretir insanın. Rüzgârın anlattığı hikâye, bunu daha önce hiç duymamış, hiç bilmemiş olanları bile etkiler, hüzünlü bir iz bırakır ziyaretçilerde. Gelibolu'nun rüzgârı yorar, yalnızlaştırır. Gelibolu'nun ayazı yaman ve ürperticidir. Yabancılar bunu anlamaz, Doğu Akdeniz'de ayazın bu kadar sert olabileceğine inanmazlar. Ancak Çanakkale'nin yerlileri bilir ayazının sertliğini. Gelibolu Yarımadası ayazın en yaman vaktinde; erken baharda çarpar insanı.

2000 yılının bir Mart sabahında, henüz hava karanlıkken Çanakkale Milli Parkı'nda son model bir cip ilerliyordu. Genç bir turist rehberi, yabancı bir turisti Arıburnu Anzak Koyu'na doğru götürmekteydi. Birazdan gün ağaracaktı. Saatler dışında her şey simsiyah geceyi doğruluyordu. Arıburnu Koyu'na varınca cip durdu.

(…)

Gökyüzünde uçuk pembe utangaç bulutlar belirip, mavi renkler griye dönünce cipin sağ ön kapısı açıldı. İçinden sarışın, ince uzun, genç bir kadın indi. Dışı muşamba, astarı yünlü ekose yağmurluğuna sıkıca sarınıp, kapşonunu başına taktı ve Koy'a doğru yürüdü. Rehber o dönene kadar cipin içinde bekleyecekti.

Kadın Koy'a varınca durdu, pantolonunun paçalarını dizlerine kadar sıvadı. Uğultulu ıslak rüzgâra ve ince yağan iç ürpertici yağmura aldırmadan botlarını ve çoraplarını çıkarttı. Çoraplarını botlarının içine sakladı. Çıplak ayaklarına batan çakıl taşlarını ve et kesen soğuğu umursamadan denizin içinde yürümeye başladı. Su dizlerine varıncaya dek yürüdü. Orada durdu. O zaman döndü; sırtını denize, yüzünü karaya verdi. Tam karşısında Arıburnu Yarı haşmetle yükseliyor, hemen önünde Anzak askerlerinin taşları yağmurla yıkanmış mezarları duruyordu. Güneşin çok serin ve solgun erken ışıkları kadının yüzüne dokunduğunda, o dudaklarını ısırmaya, gözlerini kırpıştırmaya başladı. Kendi kendine bir şeyler mırıldandığı düşünülebilirdi. Belki bir dua, belki bir şarkı… Sanki üşüdüğünü hissetmişti, ama üşüyen yalnızca dudaklarıydı. On dakika, belki biraz daha fazla.

(…)

Buket Uzuner

1. *Kadın Koy'a varınca durdu, pantalonunun paçalarını dizlerine kadar sıvadı. Uğultulu ıslak rüzgâra ve ince yağan iç ürpertici yağmura aldırmadan botlarını ve çoraplarını çıkarttı. Çoraplarını botlarının içine sakladı. Çıplak ayaklarına batan çakıl taşlarını ve et kesen soğuğu umursamadan denizin içinde yürümeye başladı. Su dizlerine varıncaya dek yürüdü. Orada durdu. O zaman döndü; sırtını denize, yüzünü karaya verdi.*

a) Metinden alınan yukarıdaki parçanın anlatımında beş duyuya yönelik hangi ayrıntılardan yararlanılmıştır? Bu tip anlatımların metne katkısını belirtiniz.

b) Siz de "görme, tatma, dokunma, işitme, koklama" duyularına hitap eden bir paragraf oluşturunuz.

2. *2000 yılının bir Mart sabahında, henüz hava karanlıkken Çanakkale Milli Parkı'nda son model bir cip ilerliyordu.*

a) Metinden alınan bu cümlede büyük harflerin kullanılma gerekçelerini açıklayınız.

b) Aşağıda verilen cümlelerde tarihlerin yazımının doğru olup olmadığını inceleyiniz. Yazımı yanlış olan cümlelerin doğru biçimlerini yazınız.
Günlerden Salıydı, sen yine yoktun.
Bu yıl okullar haziranda kapanacak.
Sana verdiğim süre 15 ocak'ta sona erecek.

3. Metinden alınan *Sessiz ve incecik yağan erken bahar yağmuru, rüzgârın anlattığı ürkütücü hikâyeyi anlamış kadar içini titretir insanın.* cümlesinde virgül yüklemden uzak düşmüş özneyi ayırmak için kullanılmıştır. Siz de virgülün bu kullanımına metinden örnek bir cümle bulunuz.

Hazırlayan: *Gül BÜYÜMEZ*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.1: Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Kelimelerden Metinlere**	25 dk.
Amacı	Kelime ve kelime gruplarının anlamını metindeki bağlamından hareketle tahmin ederek anlamını belirlediği kelimeleri farklı cümlelerde kullanabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Akad'ın Yayı

III. Sahne

(Danyal evinde. Elinde kırmızı elma, düşünceli bekliyor.)

DANYAL: Kiminle paylaşacağım, kiminle paylaşacağım?
Bu iç gıcıklayıcı, iştah açıcı
al elmayı kiminle paylaşacağım, Tanrım?

(Kapı çalınır, içeri Koşar Usta ve genç, güzel karısı Dimitya girer.)

KOŞAR USTA: İyi akşamlar Danyal Kadı.

DANYAL: Ooo Koşar Usta, seni hangi yel attı? Buyur... Buyurunuz içeri.

KOŞAR USTA: Şöyle hemen ayaküstü konuşalım.
ben uzunca bir yolculuğa çıkıyorum.
gözüm arkada kalmasın
şu benim Dimitya karıma göz kulak olur musunuz?
ben dönünceye kadar? Düşündüm, taşındım
senden güvenli kişi bulamadım Kenan elinde Dimitya'mı emanet edecek.
Eski arkadaşımsın bu iyiliği yaparsan sevinirim.

DANYAL: Başımın üstünde yeri var Dimitya'nın
sen gelinceye dek bacım gibi tutarım.
Ama sen nereye gidersin, yolun nicedir?

KOŞAR USTA: Hiç sorma, Danyal Kadı, söyleyemem.
Bir gizli iştir bizimki (…).

DANYAL: Ne ısmarladılar sana?

KOŞAR USTA: Ne ben diyeyim ne sen sor.

DANYAL: Ne kadar sürer bu gizli iş?

KOŞAR USTA: Ben diyeyim dokuz ay, sen de bir yıl,
kapanacağım yer altı mağarama.

DANYAL: Oh, oh senin yokluğunu duyurmam ben Dimitya'ya.

KOŞAR USTA: Bunu bildiğim için geldim kapına.

DANYAL: Hadi uğurlar ola, Koşar usta
(…) bileğine güç, yüreğine inanç,
usuna ışık versin. Seni burada özlemle
bekleyen Dimitya'na sabır versin.
(…)

Güngör Dilmen, *Toplu Oyunları 4*

1. Bir kelimenin zihinde oluşturduğu tasarım ve çağrışımlar o kelimenin anlamını vermektedir. Tasarımlar aynı dili konuşan bireylerde aynı iken çağrışımlar kişiden kişiye değişebilmektedir. Buna göre

a) Metinde geçen "mağara" kelimesinin sizde oluşturduğu çağrışımları yazınız.

b) Yazdıklarınızı "mağara" kelimesinin *TDK Türkçe Sözlük*'teki anlamı ile karşılaştırıp çıkarımlarınızı yazınız.

2. Aşağıda anlamı verilen atasözü ve deyimleri metinden tespit ederek boşluklara yazınız.

a) Bir yere uzun süre uğramamışken beklenmedik bir zamanda gelenlere sitem yollu söylenen bir söz.

b) Buyurun diyerek konuğu saygı ile içeri almak.

c) Konuyu bütün yönleriyle inceleyip ona göre davranmak, iyice düşünmek.

ç) Bırakılan bir şey veya kimse ile ilgili tedirginliği sürmek.

d) "Büyük bir saygı ve ilgi ile karşılanır veya algılanır." anlamında kullanılan bir söz.

e) Gözetmek, korumak, bakmak.

3. a) Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin anlamlarını bağlamından hareketle yazınız.

Ama sen nereye gidersin, yolun nicedir?

Ne ısmarladılar sana?

(…) *bileğine güç, yüreğine inanç, usuna ışık versin.*

b) Altı çizili kelimeleri cümle içinde kullanınız.

4. Birini yolcu ederken söylenen deyimi metinden tespit ediniz. Tespit ettiğiniz deyim ile aynı anlamda kullanılan iki söz öbeği yazınız.

Hazırlayanlar: *Bahar KAPLAN ve Eflak MALGACA VARGEL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.1: Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Bir Kelime Bin Anlam**	20 dk.
Amacı	Metindeki kelimelerin anlamının bağlama göre değişebileceğini ayırt edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Genç Osman

II. Perde

(Topkapı Sarayı)

ÖMER: Devletin dışa karşı kudreti askerle,
askerin ayakta durması da hazineyledir;
hazinenin geliri halkla,
halkın ayakta durması da adaletledir.
Şimdi âlem harap, halk perişan, hazine noksan;
(…)
tedbiri görülmez, ilacı sorulmaz;
sefalet artar eksilmez. Bu gaflet ne gaflettir?
(…)

ESAT: Efendim?

ÖMER: Bizans'ı düşüren zinde devlet
yeni bir Bizans oldu zamanla.
Şimdi onu bir daha fethetmek düşüyor bize.

ESAT: Uzun yıllar Anadolu isyanlarıyla uğraşmak
bir hayli yıprattı devletimizi, doğru.

ÖMER: Canı yanan Anadolu biraz homurdansa
Celâli ayaklanması deyip yükleniyoruz Anadolu'ya.
(…)

ESAT: (…)
Âleme bir çekidüzen vermek gerek.
Anadolu'nun hali pek yamanmış, evet.

ÖMER: O toprağın doğurduğu bu devlet
onun gücüyle beslenip serpildi; ama
genişleyip büyüdükçe uzaklaştı ondan;
(…)

ESAT: Anadolu'nun ihmal edildiği gerçek.

ÖMER: Bir var ki, Anadolu'yu unutanlara
kendisini pek yaman hatırlatır Anadolu.
Vaktiyle Bizans onu ihmal etti: Bizans bitti.
(…)

A. Turan Oflazoğlu, *Genç Osman*

1. Okuduğunuz metinde geçen *Şimdi âlem harap* ifadesinde *âlem* kelimesi "herkes" anlamında kullanılmıştır. *Âlem* kelimesini aşağıda verilen anlamlarına uygun birer cümle içinde kullanınız.

a) Belli gruptaki canlıların bütünü _____

b) Eğlence _____

c) Dünya, cihan _____

ç) Ortam, çevre _____

d) Farklı davranış içinde bulunan kimse _____

2. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin anlamını bağlamından hareketle yazınız.

a) *Tedbiri görülmez, ilacı sorulmaz, sefalet artar, eksilmez. Bu gaflet ne gaflettir?*

_____

b) *O toprağın doğurduğu bu devlet onun gücüyle beslenip serpildi.*

_____

c) *Anadolu'nun ihmal edildiği gerçek.*

_____

ç) *Bir var ki Anadolu'yu unutanlara kendisini pek yaman hatırlatır Anadolu.*

_____

3. Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerleri tamamlayınız.

Metinde Kullanılan Kelimeler	Kelimelerin Eş Anlamları
kudret	
	eksik
	önlem
harap	
sefalet	
	dinç
hâl	

4. Metinde geçen *Canı yanan Anadolu biraz homurdansa* ifadesinde *Anadolu* kelimesi ile kastedilmek istenen,"Anadolu'da yaşayan halk"tır. Yer-topluluk ilişkisiyle *Anadolu* kelimesinde ad aktarması yapılmış ve kelime farklı bir anlam kazanmıştır. Siz de bu yolla farklı anlam kazanan bir kelime örneği yazınız.

_____

_____

Hazırlayanlar: *Bahar KAPLAN ve Eflak MALGACA VARGEL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.2: Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönemle ilişkisini belirler.*

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Tarihin Tiyatrodaki İzleri**	20 dk.
Amacı	Tiyatronun bir bilim dalı olan tarihten nasıl beslendiğini görebilme. Tarihsel metinlerle tiyatro metinleri arasındaki farkları tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Çanakkale 1915

(Konunun özelliğine uygun çarpıcı ve etkili bir müzik, 15 saniye)

ERKEK: Çanakkale 1915!

(Müzik on saniye)

ERKEK: Birinci Dünya Savaşı, 1 Ağustos 1914'te başladı. Osmanlı Devleti, Ekim 1914 sonunda, İngiliz ve Fransızlara karşı Almanya'nın yanında savaşa girdi.

(Dramatik bir nokta müzik)

KADIN: Savaş hızla yayılacak, Türkler yedi cephede birden savaşacaklardır.

ERKEK: İngiltere ve Fransa, Osmanlı Devleti'ni daha savaşın başında kalbinden vurarak savaş dışı bırakmak ve müttefikleri Rusya'ya yardım ulaştırabilmek için İstanbul'u düşürmeye karar verdiler.

KADIN: Bunun için Çanakkale Boğazı'nı zorla geçmek gerekiyordu.

ERKEK: Bu amaçla daha önce eşi görülmemiş büyüklükte ortak bir donanma kurdular.

KADIN: Boğaz'ın girişindeki ve iki yakasındaki topları susturmak için bu donanma, 17 Mart 1915 gününe kadar Türk tabyalarını otuz beş kez bombaladı.

(Efekt: Top sesleri)

ERKEK: Giriş ve orta bölümdeki topların susturulduğu, Boğaz'ın büyük bölümünün su altı mayınlarından temizlendiği kanısına vardılar.

KADIN: Bu kanıyla 18 Mart 1915 günü sabahı, Birleşik Donanma, son tabyaları da ezerek Boğaz'ı aşmak amacıyla harekete geçti.

ERKEK: Birçok zırhlı gemi, kruvazör, yardımcı savaş gemisi, torpidobot ve mayın tarama gemisi Çanakkale Boğazı'na girdi.

KADIN: Son bölümdeki tabyaları da söndürmek için ateş kusarak ilerlemeye koyuldular.

(Efekt: Top sesleri)

ERKEK: Dev donanma, Boğaz'ı kolayca geçeceği inancıyla gurur içinde ilerliyordu.

KADIN: Ama küçük Nusret mayın gemisinin, Boğaz'ın en kritik yerini sessizce yeniden mayınladığını bilmiyor, Türk askerinin emsalsiz savaş azmini tanımıyordu.

ERKEK: Bu iki gerçeği, yedi saat süren cehennemi savaş sırasında acı acı öğrenecekti.

KADIN: Üç büyük savaş gemisi battı, üç büyük savaş gemisi ağır yara aldı.

(Efekt: Gemi çanı, acı düdük sesleri, bağrışlar)

KADIN: Mağrur donanma, esas kuvvetinin üçte birini yitirmişti.

ERKEK: Donanma komutanı geri çekilme emrini verdi.

KADIN: Çok güçlü savaş gemilerinin yüzlerce topu ile seksen iki Türk topu arasında geçen bu benzeri görülmemiş savaş, tarihe 18 Mart Türk Zaferi olarak geçti.
(…)

Turgut Özakman, *Bütün Oyunları 2/Üç Destan Çanakkale, Sakarya, Büyük Taarruz Delioğlan Bir Türk Masalı.*

Kelime Dağarcığı

kruvazör: Deniz yollarını gözetmek, deniz ve hava filolarına kılavuzluk etmek amacıyla topla silahlandırılmış hızlı savaş gemisi. **tabya:** Bir yerin savunulması için özel olarak yapılmış ve silahlarla donatılmış yer. **torpidobot:** Torpil atmaya yarar, küçük ve çok hızlı giden savaş gemisi.

1. *Türk askerinin emsalsiz savaş azmini tanımıyordu.*, *Bu iki gerçeği yedi saat süren cehennemi savaş sırasında acı acı öğrenecekti.* cümlelerini ele aldığınızda bir oyun yazarı ile tarihçinin, tarihî olayları değerlendirme biçiminin aynı olduğunu söyleyebilir misiniz? Düşüncelerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

2. Metinde geçen *Nusret mayın gemisi*, 18 Mart 1915'te Çanakkale Savaşı'nın kaderini değiştiren kahraman gemimizdir. Sizce tiyatro metinlerinde bu tip tarihî unsurlara yer verilmesi okuyucuya katkı sağlar mı? Gerekçelendirerek açıklaynız.

3. Bu metinde de görüldüğü üzere tarihin tiyatroya kaynaklık etmesi, sizce izleyici ya da okuyucunun tarih bilimine yaklaşımını nasıl etkiler? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Arzu GÜRVARDAR*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.2: Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönemle ilişkisini belirler.*

Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Türk Tiyatrosunun Kaynakları**	25 dk.
Amacı	Tiyatro eserinin etkilendiği kaynakları tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kanlı Nigâr

I. Perde

Takdim Konuşması

ABDİ — Efendim. Ben az sonra seyredeceğiniz oyunun kişilerinden biriyim. Adım… neyse onu bırakalım. Daha önce size söylemek istediğim başka bir şey var. Ama korkmayın öyle uzun uzun başınızı ağrıtacak değilim. Biliyor musunuz, Kanlı Nigâr oynuyoruz. Ee, niye Kanlı Nigâr da mesela Şekspir, Molyer, Pirandello, Breht filan değil… Onlar hep oynandı, oynanıyor. Bu sefer de bizden, hem de adam akıllı bizden bir şeyler olsun dedik. Baba yadigârı, dededen miras bir şey… İçinde Karagöz olsun, orta oyunu olsun, tuluat olsun dedik. Türü nedir diyeceksiniz yahut diyecekler. *(Dudak büker)* dramatik değil, epik, Allah bilir, komik, trajik, yoo hiç biri değil. Ama ille de sonunda bir İK mi olması lazım, oyun işte… Kanlı Nigâr'ı bu sefer günümüzün bir yazarı kaleme almış. Ama bu oyun bundan çok seneler evvel ismini bilmediğimiz yazarlar hatta yazmayanlar tarafından yüzlerce defa meydana getirilmiş. Yazmayanlar diye acayip bir tabir kullandım. Yani kaleme almayıp da ansızın sahne üzerinde yahut Karagöz perdesi arkasında söyleyi söyleyiveren o büyük sanatçıları, Hayali Kâtip Salihleri, Kel Hasanları, Abdileri, Naşitleri, Dümbüllüleri kastettim. Hepsi de nur içinde yatsınlar, onlar yazıp söylemeseydi, bugün de bir Kanlı Nigâr yazılamazdı. Kanlı Nigâr, onların ortak malı, eseri… Bizimki ise onlardan ilham alınarak meydana getirilmiş hem o hem de değil bir şey... Piyesin yazarı bana işi şöyle tarif etti. Siz oyuncular dedi, oyunlarda bir çeşit giysiler giyersiniz. Ben bu sefer yüklükte dededen kalma eski bir samur kürk buldum. Size onu giydireceğim, ama günümüzün modasına ve sizin üstünüze göre kesip biçtim bu eski güzel kürkü, dedi. Biz de giydik. Yakıştı mı diye sordum yazara, dudak büktü, aynaya hiç bakma, yakıştı mı yakışmadı mı, onu sen ben anlamayız, onu seyirci denen şaşmaz ayna tayin eder, dedi… Az sonra oyun başlayacak. Gelmiş geçmiş Karagözcülerin, orta oyunu ve tuluat sanatçılarının yeni çıraklarını seyrettirmeye çalışacağız size. Beğenirseniz, alkışlarsınız. Alkışlarınız asıl sahiplerine ulaşacaktır. Çünkü hepsini onlar yaptılar, biz mirasa konmuş olacağız. Ve onlara azıcık benzeyebilirsek ne mutlu bize…

(…)

AGÂH — Abdiiii…

ABDİ — Buyurun Hoca Efendi…

AGÂH — Ne var, ne yok? Mahallede inşallah asayiş berkemal?

ABDİ — Hı…

(…)

AGÂH — Öfff, amma cahilsin be oğlum, aklın hiç erik değil.

ABDİ — Ha…

AGÂH — Aklın erik değil…

ABDİ — Erik değildir şeftalidir.

AGÂH — Ne şeftalisi?

ABDİ — Bursa.

AGÂH — Ne laf anlamaz adamsın be… Oğlum sen hiç mürekkep yalamadın mı?

ABDİ — Merkebi yalamadım, sıpayı kokladım biraz.

AGÂH — Hayır efendim… İlim, irfan görmedin mi derim?

ABDİ — İrfan'ı görmedim, babası buradaydı demin.

(…)

Sadık Şendil, *Kanlı Nigâr*

1. *Kanlı Nigâr* adlı eserin ortaya çıktığı dönemde Türk tiyatrosunun durumu hakkında neler söylenebilir? Okuduğunuz metinden hareketle düşüncelerinizi yazınız.

2. *Kanlı Nigâr* oyunu geleneksel Türk tiyatrosunun hangi türlerinden izler taşıyor olabilir? Görüşlerinizi gerekçeleriyle yazınız.

3. Sizce *Kanlı Nigâr* oyununun güncelleştirilmesinin sebepleri neler olabilir?

4. *Kanlı Nigâr* oyunu yeniden kurgulanırken dikkat edilen hususlar sizce nelerdir? Siz olsaydınız bu oyunu yeniden kurgularken nelere dikkat ederdiniz?

5. ÜNİTE> Tiyatro | Kazanım A.3.3: Metnin tema ve konusunu belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Tiyatro Eserlerinde Konu ve Tema	25 dk.
Amacı	Tiyatro eserinin konusu ve içeriğinden hareketle verilmek istenen iletiyi belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Birtakım İnsanlar

(…)

BÜYÜK HANIM: Dünya ki ne dünya! Aman abla kimseye derdimi anlatamıyorum. Koskoca yalıda bana kalan şu küçücük oda. Nem var nem yoksa elimden aldılar. Sandığımı bile yağma ettiler. İşe yarasa bari canım yanmaz. Parça parça doğradılar her şeyimi. Bürümcük sofra takımlarımı eteklik, Şam hırkalarımı saksı altı, masa örtüsü yaptılar. Bir tek maşlah kaldı, Cihangir'de giydiğim. Kokusunu alırlarsa o da gider.

NAZMİYE HANIM: Ver gitsin.

BÜYÜK HANIM: Ziyan ederler. Keserler, biçerler, olmadı deyip atarlar. Ben onu gözüm gibi saklıyorum. Geçen gün bohçasından çıkardım, hava biraz serinceydi, giyeyim dedim.

ŞADİYE HANIM: Cihangir'deki gibi…

BÜYÜK HANIM: İnanır mısın, bir tuhaf oldum. Sanki o maşlah benim değil. Onu giyen ben değilmişim. Bir maşlah gıcır gıcır yıkanıp ütülendiği zaman bile insana bu kadar yabancı gelmez.

ŞADİYE HANİM: Ver gitsin, ne duruyorsun.

NAZMİYE HANIM: Yabancılık maşlahta değil, sende.

BÜYÜK HANIM: Ver gitsin demesi kolay. Kim bilir ne hâle sokacaklar maşlahımı. Giydikleri çıkardıkları şeylerin hiçbiri hoşuma gitmiyor. Her şeyleri bir tuhaf. Konuşmaları bile bir tuhaf. "Günaydın." demiyorlar mı deli oluyorum. Bizler uykudan kalkınca, büyüklerimize: "Sabah şerifleriniz hayırlar olsun!" derdik. Bir tılsım vardı sanki bu sözde. Anamızın babamızın yüzü bir gülümseme ile aydınlanır, "Hayırlı sabahlar olsun kızım!" derlerdi. Kırmızı kadifeler, tülbentler, oyalar, hotozlar gibi güzeldi bu söz.

NAZMİYE HANIM: İlahi kardeşim, şimdi onlar nerede?

BÜYÜK HANIM: Nerede! Nerede o evler, o tavanlar, o sofalar, o avizeler, o mangallar, o sedirler! Nerede o ağır perdelerin kararttığı güzel aydınlık! Gözlerimi yumardım da kırmızı yeşilli kandillerin uçuştuğunu görürdüm. Şimdi gözlerimi kapamaya korkuyorum, kara bir bulut çöküyor üstüme. Dakikalar, saatler, günler bile geçmek bilmiyor. Eskiden günler göz açıp kapayıncaya kadar geçerdi de yine gece olmazdı. Ayrıca uzun geceler vardı gündüzlerden başka. Gündüz gibi geceler. Şimdi yalnız sıkıntı, yalnız üzüntü. Hele sizler gideli büsbütün yalnız kaldım.

(…)

Oktay Rifat Horozcu, *Birtakım İnsanlar*

Kelime Dağarcığı

bürümcük: Ham ipekten dokunmuş ince kumaş. **hotoz:** Kadınların süs için saçlarının üstüne taktıkları, çeşitli renk ve biçimde yapılmış küçük başlık. **maşlah:** Tek parçalı ve kol yerine yarıkları olan bir tür kadın üstlüğü.

1. Okuduğunuz metindeki Büyük Hanım, etrafındaki insanların davranış ve konuşmalarını neden yadırgıyor olabilir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

2. Okuduğunuz metindeki Büyük Hanım karakterini göz önünde bulundurarak insanların geçmiş günlerine özlem duymalarının sebeplerine dair görüşlerinizi belirtiniz.

3. Okuduğunuz metindeki Büyük Hanım'ın yakınlarından biri olsaydınız onun içinde bulunduğu ruh hâlini düzeltmek için neler yapardınız? Metnin temasını dikkate alarak düşüncelerinizi yazınız.

4. Özdemir Nutku "Temayı ateşleyen, ona itici güç kazandıran durumlar ve oyun kişileridir." sözleriyle tema, konu ve oyun kişileri arasındaki uyuma vurgu yapar.

Buna göre okuduğunuz metindeki Büyük Hanım karakterinin metnin tema ve konusuyla uyumunu değerlendiriniz.

Hazırlayan: *Dr. Kubilay ÜNSAL*

5. ÜNİTE> Tiyatro | Kazanım A.3.3: Metnin tema ve konusunu belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Tiyatroda Konu ve Tema	20 dk.
Amacı	Karakterlerin sözlerinden hareketle metnin teması ve konusuyla ilgili çıkarımlarda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Merdiven

Giriş

Düş

Bir çatı katı… Teras… Gece. Demir korkuluğun dibinde çiçek saksıları… Bir sokak lambası… Bekçi düdüğünü öttürerek geçer.

ŞEFİKA, *içerden.* — Artık yatsan Hamdi bey!

HAMDİ, *pijamalı, terasta oturmaktadır.* — Uykum yok Şefika hanım.

ŞEFİKA, *girer.* — Saat on ikiyi geçiyor.

HAMDİ. — Varsın olsun. Eski günlerimi düşündüm. Çocukluğum ağaçların tepesinde geçti. Sarıgüzel'deki evimizin kocaman bir bahçesi vardı. Ben çiçeklerin ortasında büyüdüm. Bu sevgi bana babamdan geçti. Rahmetli müthiş çiçek meraklısıydı. Annem de tavuk hastası. Evde başka laf edilmezdi. Sonradan büyük Fatih yangınında evimiz yanınca kira evlerine göçtük: Karışık teşkilatlı, basık, karanlık, sevimsiz evler… Arkasından modaya uyduk, apartman dairesi denilen lâhit bozuntusu taş odalara tıkıldık kaldık. Ne çiçek ne tavuk!.. Nasıl yaparsın? Bu çatı katında tavuk beslemeğe kalksan adın deliye çıkar, derdini kimseye anlatamazsın. Çiçeği saksılarda hapsettim yıllardan beri. Bunun ne demek olduğunu bana sorsunlar. Şu saksıdaki çiçekler bana neyi hatırlatıyor bir bilsen!

ŞEFİKA. — Neyi Hamdi bey?

HAMDİ. — Kafese kapatılmış kuşları. Çiçek toprak ister Şefikanım. Serpilmek, boy atmak, gelişmek için, engelsiz toprak ister çiçekler… Oysa ki yerden bu kadar yüksekte, çiçeğin özlediği toprağı nasıl, nerede bulacaksın? İster istemez böyle saksılara hapsedeceksin onları. *(Kararlı.)* Fakat, günü gelip çattı artık. Onları azadedeceğim. Toprağa kavuşacaklar hepsi, sağa sola, dibe doğru hiçbir engelle karşılaşmadan kök salacaklar, serpilecekler, ben de rahat bir nefes alacağım.

ŞEFİKA. — Sen çiçekleri bırak da, kendinden konuş! Müdür nasıl davrandı işi öğrenince? Demin güzelce anlatmadın.

HAMDİ. — Ayakta karşıladı beni. Demek seni elimizden kaçırıyoruz dedi.

ŞEFİKA. — Şaşırmıştır muhakkak.

HAMDİ. — Hem de nasıl! Emekliliğini istemek nerden aklına geldi, diye sordu.

ŞEFİKA. — Ne cevap verdin?

(…)
HAMDİ. — Ben otuz yıldan beri hep bugünü bekledim: Benimdir diyebileceğim bir evim olmasını... Geniş bir bahçe ortasında kuş kafesi gibi sevimli, aydınlık bir ev! *(Onu kandırmak ister gibi)* Hele çatısı kapansın, hemen kolları sıvayacağım. Sıkılacaksın diyorsun. Sıkılmağa vaktim kalacak mı acaba? Bahçe emek ister, çiçekler de bakım... Cennete çevireceğim orasını. Gelip geçen, kırın ortasında bu gür yeşillik nasıl fışkırmış diye şaşacak. *(Birden sertleşerek)* Ne gülüyorsun?
(…)

KAPANIŞ

(Ağıt)

(Bir gecekondu. Tuğla, kerpiç, ambalaj tahtası karışımı… Derme çatma… Çatısı teneke ile örtülü… Şefika evin önünde, leğen içinde çamaşır yıkamaktadır.)

(…)

ŞEFİKA. — Bu dünya bir MERDİVEN Hamdi Bey, kimi iner, kimi çıkar.

HAMDİ, *kendi kendine konuşur gibi.* — Az ileride indi, yeni hanın önünde. Galiba yazıhanesi orda.

ŞEFİKA. — Şimdi nereye gideceksin?

HAMDİ. — Bakalım, bilmiyorum. Koca şehirde elbet bir yer bulurum kendime. *(Çıkar, Şefika arkasından iki adım atıp durur, yüzü Hamdi'nin çıktığı istikamete dönük, öylece kalır…)*

Nazım Kurşunlu, *Merdiven*

Kelime Dağarcığı

lahit: Duvarları taş veya tuğladan, üstü taş bir kapakla örtülü mezar.

1. Metinde Hamdi Bey kent yaşamıyla ilgili düşüncelerini *...apartman dairesi denilen lâhit bozuntusu taş odalara tıkıldık kaldık. Ne çiçek ne tavuk!..* sözleriyle ifade etmiştir. Siz Hamdi Bey'le aynı düşünceleri paylaşıyor musunuz? Neden?

2. Âşık Veysel'e göre dünya; bir han, büyük divan şairi Baki'ye göre süslü bir köşk, Şeyhi'ye göre açıp solan bir güldür. Metinde ise Şefika Hanım dünyayı bir merdiven olarak nitelendirmiştir. Sizce Şefika Hanım dünyayı neden bir merdivene benzetmiş olabilir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

3. Sizce Şefika Hanım, Hamdi Bey'in arkasından bakarken onunla ilgili neler düşünmüş olabilir? Düşüncelerinizi ifade ediniz.

4. Metinde Hamdi Bey düşlediği yaşama kavuşamamış ve bu durum karşında sessiz kalmayı, olayları kabullenmeyi seçmiştir. Siz bu tür duygular yaşadığınızda nasıl tepkiler verirsiniz? Verdiğiniz tepkilerin doğru olduğunu düşünüyor musunuz?

5. ÜNİTE> Tiyatro | Kazanım A.3.4: Metindeki çatışmaları belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Bu Kadar Çatışma Fazla	20 dk.
Amacı	Metindeki çatışmaları belirleyerek tiyatro eserinde çatışmanın neden gerekli olduğunu açıklayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Koçyiğit Köroğlu

Sahne 6

(…)

(Sütun hâlinde bir ışık belirir, ilerler, Köroğlu'ya yaklaşır. Işık sütunu içinde bir tayf görülür.)

KÖROĞLU: Kaman Ata!

KAMAN: Hiçbir gün, içini dökmek için çekildiğin bu kuytu yerde, seni bu akşamki kadar bunalmış görmedimdi. İşte şimdi sana göründüm.

KÖROĞLU: Yirmi yıl döğüştüm, savaştım. Daha babamın öcünü...

KAMAN: *(Sözünü bitirmeden, Köroğlu'ya:)* Yalnız babanın değil, bütün zulüm görenlerin öcünü almalısın.

KÖROĞLU: Bunu nasıl yapabilirim?

KAMAN: Gök Tanrı seni bu iş için seçti.

KÖROĞLU: Benim gücüm yetmez buna.

KAMAN: Kır At sende oldukça gücün eksik olmaz. (...) Kır At'ı senin için bu yeryüzüne indirdim.

KÖROĞLU: Tut ki, Bolu Beyi'ni (...). Bir kötü eksilir aradan, bir kötü gelir onun yerine. Ne çıkar bundan?

KAMAN: Bu dünyaya bir ün, bir ad ister. Öyle bir ad ki zâlimlerin yüreği titresin, onu duyunca. Zulüm görenlerin gönlü umutla dolsun. Destanlar onu söylesin, ozanlar onu dinletsin. Oğuz'un töresi bu!

KÖROĞLU: Bunu ben de düşündüm.

KAMAN: Ünün dört tarafa yayıldı. Günden güne zulüm görenler sana koşuyor. Bütün umutlar sende. Özün için bu yeryüzünde imrendiğin hiç, hiçbir şey olmasın. Ne beylik, ne mal, ne para...

KÖROĞLU: Hiç, hiçbir şey... Yalnız...

KAMAN: Söyle.

KÖROĞLU: Toyluk işte... Bir gün, daha yalnızdım o zaman Çamlıbel'de, sazım kırıldı. O benim dert ortağım, biricik arkadaşımdı. Onsuz duramadım. Dağdan şara indim. Hiç kimse beni tanımadı. Usta bir sazcı buldum, sazımı verdim onarmaya. Ama sazcının bir kızı varmış, gönlümü kaptırdım. Ertesi günü usta sazı onardı. Ben ona sedef işlemesini de söyledim. Günler geçti, saz da sedeflendi. Ama ben kızın derdinden hiçbir şey göremez oldum. Nihayet ben onu, o beni istedik. Bir gün, beş gün, on gün... Başladım rahatsızlanmaya. Dağın yellerini, dağın yollarını özledim. En fenası, gece olsun, gündüz olsun babamın hayâli gözümden çıkmaz oldu. Kızı terkiye alıp Çamlıbel'e dönmeyi düşündüm. Ana olacak bir kadını, benim gibi bir (...), nereye götürsün? "Al, dedim, şu kolçağı. Eğer bir oğlum olursa koluna bağla. Adı Arslan olsun. Büyüyünce o beni arar bulur." O gün bu gün, var mı yok mu, sağ mı öldü mü, beni arayıp durur mu, bilmem.

KAMAN: Bunu hiç düşünmedimdi. Gerçekten senin bir oğlun yaşıyor. Ama neden bu kadar görmeyi istiyorsun?

KÖROĞLU: Kartalın yavrusu kartal olur.

KAMAN: Ama, bu senin için değil. Evlât düşünenin, yuva düşünenin burada işi ne?

KÖROĞLU: Yüzünü bir görsem... Bir kerecik...

KAMAN: Unut, unut bunu. Sana gelen bütün zorluklar bu yüzden gelecek. Eğer toyluk edersen, çetin bir sınav daha geçirmek zorunda kalırsın.

KÖROĞLU: Yaşım kırk. Bütün ömrüm çile doldurmakla mı geçecek?

KAMAN: Sana ben elimden geldiği kadar yardım ederim.

KÖROĞLU: Hayır, ben artık bu kadar çetin bir çileye dayanamam. Anamdan, karımdan ayrı düştüm. Ölmeden, bir kerecik olsun babamın yüzünü görmedim. Yeter! Yeter!
(…)

Ahmet Kutsi Tecer, *Koçyiğit Köroğlu*

Kelime Dağarcığı

kolçak: Kola geçirilen işaretli bağ. **şar:** Kent. **terki:** Eyerin arka bölümü.

1. a) Köroğlu, metinde nasıl bir çatışma yaşamaktadır?

b) Köroğlu'nun hayatı boyunca yaşadığı diğer çatışmaları metinden tespit ederek yazınız.

2. Köroğlu, yaşadığı bu çatışma sonunda sizce ne yapmaya karar vermiş olabilir?

3. Günlük hayatta zaman zaman ufak tefek çatışmalar yaşanmaktadır. Yakın çevrenizde bulunan kişilerle yaşadığınız bir çatışmayı örneklendirerek çözmek için nasıl bir tutum sergilediğinizi belirtiniz.

4. Sizce tiyatro eserinde çatışma, okunma/izlenme oranını etkiler mi? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

Hazırlayanlar: *Bahar KAPLAN ve Eflak MALGACA VARGEL*

5. ÜNİTE> Tiyatro | Kazanım A.3.4: Metindeki çatışmaları belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Benimle Çatışma	20 dk.
Amacı	Metindeki çatışmalara farklı açılardan bakabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Paydos

(…)

(Murtaza sağdaki sedirde oturmaktadır. Elinde bir gazete vardır. Okur gibi yapmakta, fakat hakikatte karısını gözetlemektedir. Hatice odayı topluyor. Aynı hareketleri tekrarlamakta, şimdi yerini değiştirdiği bir iskemleyi biraz sonra tekrar eline alıp başka yere koymaktadır. Bundan sinirli ve heyecanlı olduğu anlaşılır. Pencereler açıktır. Dışarıdan yakındaki mektepte çocukların hep bir ağızdan okudukları bir şarkı duyulur. İkisi de kısa bir müddet susarlar.)

MURTAZA: Bugün Çarşıkapı pazarından geçerken kimi gördüm biliyor musun, Hatice Hanım? **(Hatice aldırmaz)**. Birisi, hocam, diye ellerime sarıldı. Kimi gördüm, ha? Mümkün değil bilemezsin! Nereden bileceksin, ben de tanıyamadım ki… Hani Boztepe köyünde bir Hacı Süleyman vardı ya… (…) İşte onun oğlunu... (…) Hüseyini... On beş sene evvelki talebem… Düşün, … müfettiş olmuş… **(Kadın doğrulur, dik dik Murtaza'ya bakmaya başlar)** doğrusu göğsüm kabardı... Bir köylü çocuğu müfettiş olsun… Hem de benim talebem… İşte hocalığın mükâfatı... İftihar ettim… İftihar...

HATİCE: Ben olsam yerin dibine geçerdim Murtaza Bey…

MURTAZA: O niye o?

HATİCE: Taleben müfettiş olmuş, sen daha ilk mektep hocalığında (…). Daha hâlâ adam olacaksın!

MURTAZA: A… Yooo bu derecesi de fazla… Yine başlamıyalım...

HATİCE: Elbette başlayacağım... Bugün de söyliyeceğim, yarın da söyliyeceğim...

MURTAZA: Öbür gün susacak mısın? Susmazsın… Susmazsın…

HATİCE: Nedir bu benim çektiğim çile? Ne üstte var, ne başta var. Ne de ev eve benziyor! 25 senedir sefaletten başka bir şey görmedim... Çek, çek, çek... Didin, didin, didin... Yine de bir kuru ekmek, bir yamalı entari, kümes gibi bir oda... Alnımın kara yazısı... **(Öteberiyi düzeltmeğe devam eder)**

(…)

Cevat Fehmi Başkut, *Paydos*

1. Sizce Murtaza'nın yaşadığı çatışmalar neler olabilir?

2. Metinde Murtaza, öğrencisi ile karşılaşmalarını eşine anlattıktan sonra aralarında tatsız bir konuşma geçmektedir. Buna göre

a) Siz bu konuşma sırasında Murtaza'nın yerinde olsaydınız neler söylerdiniz?

Murtaza: _____

b) Murtaza'nın, öğrencisi ile ilgili anlattıklarından sonra Hatice ile Murtaza arasında bir çatışmanın yaşanmaması için Hatice'nin yerinde olsaydınız Murtaza'ya neler söylerdiniz?

Hatice: _____

3. a) Murtaza'nın yerinde olsaydınız Hatice'nin sözlerinden dolayı kendinizi nasıl hissederdiniz?

b) Sizce çatışma yaşamak insana kendisini her zaman kötü mü hissettirir? Çatışmanın da olumlu yönleri olabilir mi? Açıklayınız.

4. Okuduğunuz tiyatro metninin adı ile içeriği arasında bağlantı kurarak Murtaza'nın eşiyle yaşadığı çatışmayı nasıl sonlandırmış olabileceğini yazınız.

Hazırlayanlar: *Bahar KAPLAN ve Eflak MALGACA VARGEL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.5: Metnin olay örgüsünü belirler.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi, Yazma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Dramatik Örgü ve Tiyatro**	20 dk.
Amacı	Kişilerin konuşmalarını çözümleyerek metnin olay örgüsünü açıklayabilme.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kahvede Şenlik Var

…

KADIN — Anlaşabilmemiz için şimdi söyleyeceklerime de kesin bir evet demeniz gerekiyor.

ERKEK — Neymiş bayan, neymiş?

KADIN — Aileme sonsuz saygı!

ERKEK — Bu da söz konusu olur muymuş bayan, şaşırtıyorsunuz beni. Şimdiden ailenizin bireylerinin tümüne karşı duyduğum sonsuz bir saygının yükü altında duyuyorum kendimi.

KADIN — Ah, çok teşekkür ederim. Çok teşekkür ederim. Umarım ki onlardan ayrı oturacağımı düşünmezsiniz.

ERKEK — Onlar mı? Kim onlar?

KADIN — Babamla annemi saymamı istemezsiniz. Ağırınıza gider biliyorum.

ERKEK — Tabii, tabii.

KADIN — Kardeşime de bir diyeceğiniz olmaz sanıyorum.

ERKEK — Kardeşleriniz mi? Kaç tane?

KADIN — İki kayınbiraderiniz, iki de baldızınız olacak.

ERKEK — Yaaa!

KADIN — Babamın babasıyla, annemin annesi yatalak… ama yaşıyor.

ERKEK — Sahi mi?

KADIN — Annemin annesinin babası da yatalak… ama yaşıyor.

ERKEK — Başka, bayan?

KADIN — Dayım var, benden bir yaş küçük. Kuruntulu, evden hiç çıkmaz.

ERKEK — …Ama yaşıyor. Başka?

KADIN — Bu kadarız.

ERKEK — Şimdi siz… Anlayamıyorum… Şimdi siz… *(Birdenbire)* Umarım ki bayan bu kadar kalabalık bir aile, hep birlikte oturacağımızı düşünmüyorsunuz.

(…)

KADIN — Hiçbirinden ayrılamam. Babamdan, annemden… olmaz. Kardeşlerimden, kızkardeşlerimden hiç olmaz. Yatalak büyükbabamla yatalak büyük annemi nereye bırakabilirim? (…)

(…)

ERKEK — Annenizle babanızı anlıyorum. Ama öbürleri? Evet desem, diyemem ya, kendimi küçük bir hastane açmış sayacağım.

KADIN — Ama ben başka türlü yapamayacağım.

ERKEK — Ben de yapamayacağım. *(Yüreği yanmışcasına)* Olacak şey değil! Olacak şey değil!

(…)

S. Kudret Aksal, *Kahvede Şenlik Var*

1. Bu metnin dramatik örgüsünü belirleyen temel çatışma nedir? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Bir tiyatro metninde karakterlerin sözleri, davranışları olay örgüsünün etkili birer parçasıdır. Buna göre sizce erkeğin *Annenizle babanızı anlıyorum. Ama öbürleri? Evet desem, diyemem ya, kendimi küçük bir hastane açmış sayacağım.* sözleri metnin olay örgüsü üzerinde nasıl bir etki yaratmış olabilir? Açıklayınız.

2. Yönerge ***Görseli dikkatlice inceleyiniz. Aşağıdaki soruyu bu görselden hareketle cevaplayınız.***

3. Metne ait görsele bakıldığında kadın ve erkeğin ilişkisinin, mutlu sona ulaştığı anlaşılmaktadır. Sizce aralarındaki anlaşmazlığın ortadan kalkmasını sağlayan etkenler neler olabilir? Düşüncelerinizi ifade ediniz.

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.5: Metindeki olay örgüsünü belirler.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Olayların Birbirine Etkisi**	25 dk.
Amacı	Metindeki olayların ve durumların birbirleriyle etkileşimini neden-sonuç ilişkisi bağlamında açıklayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Son Tren

(…)

(Evde. Radyoda hafif bir müzik.)

KADIN: Birdenbire neye sustuk böyle? *(Sessizlik.)* Hilmi!

KOCASI: Ne var?

KADIN: Niçin konuşmuyoruz?

KOCASI: Bilmem?

KADIN: Demin ne güzel konuşuyorduk.

KOCASI: Her şey bir yerde bitiyor.

KADIN: Ama yine başlayabilir.

KOCASI: Havamızı yitirdik.

KADIN: Neden?

KOCASI: Araya zaman girdi, sessizlik girdi.

KADIN: Daha neler! Başka şeylerden açalım.

KOCASI: Mum da bitmek üzere. Bu ikincisi, son.

KADIN: Ne olur mum biterse? Hem niçin yakmıyoruz lambayı?

KOCASI: Yakma! Mumun gölgesine bak, yan gölge. *(Kısa sessizlik.)* Büyük olayların gölgesi önceden düşer yola…. Böyle bir mısra vardı, ama kimin, unuttum. Bir şey biteceğine yakın gölgesi büyüyor, ikindi güneşleri gibi. Uzuyor, geriliyor, sonra birden yok oluyor. Ameliyatların eşiğinde hastaların durumu. Ameliyat salonuna girerlerken korkuları son raddeyi bulmuştur. Sonra birden korku da, ümit de silinir ve başlar boşluk.

KADIN: Mum alevinin son çırpınışları seni yine duygulandırdı. Bırak da yakayım elektriği!

KOCASI: Hayır, karanlıkta daha iyi.

KADIN: Perdeyi açsam, dışarının aydınlığı da yeterdi.

KOCASI: Açma! Ben aydınlıktayım, görüyorum. Şu radyoyu da kapat!

KADIN: Peki! Sofrayı toplamayayım mı?

(Müzik kesilir.)

KOCASI: Acelen ne? Saat daha on bile olmadı; son tren gitsin hele.

(…)

Behçet Necatigil, *Son Tren*

1. Okuduğunuz metindeki sahneyi olay örgüsüne uygun biçimde sonlandıran bir diyalog yazınız.

2. Okuduğunuz metnin olay örgüsünden alınan aşağıdaki durumların oyun kişileri üzerindeki etkilerini değerlendiriniz.

DURUM	KADIN	KOCASI
Radyodan hafif bir müzik sesi gelmesi		
Mumun bitmek üzere olması		

3. Olay örgüsü, neden sonuç bağı ve mantıksal gelişim içinde belli bir yerde başlayan, gelişen, sonra da sonuçlanan bir bütündür.

Özdemir Nutku

Buna göre okuduğunuz metindeki sahnenin kurgusu sizce nasıl başlatılabilir? Yazınız.

4. Okuduğunuz metinde sözü edilen trenin hareket saatinin yaklaşıyor olması sizce olay örgüsünün gelişiminde etkili midir? Görüşlerinizi gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Dr. Kubilay ÜNSAL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.6: Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Kişilik ve Başarı**	25 dk.
Amacı	Metinde anlatılan şahısların kişilik özelliklerini tespit ederek tarihî kişiliklerin canlandırılmasını oyuncu ve izleyiciler açısından değerlendirebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Ben Mimar Sinan

(…)

MİMAR SİNAN — Ama bizden biri bu kubbeyi yenmeli!

(Sahne, doğal ışıkla aydınlanır. Sinan tezgâhın önüne geçer.)

Öğrenimim sona erince yeniçeri ordusunda istihkâm subayı olarak görevlendirildim. Artık yeniçeri ordusuyla birlikte çeşitli savaşlara katılacaktım. Katıldım da. Birçok Doğu ve Batı ülkesine gittim. Gördüğüm her binayı ve harabeyi, bir ders gibi inceledim. Bu arada, savaşın gerektirdiği işler arasında, pratiğimi de ilerletiyordum. Bir gün geldi ki, artık kendimi göstermek için fırsat gözlemeye başladım. Çünkü bilgiyle dolmuştum, taşmak üzereydim. İlk fırsatı, 1554 yılında yakaladım; 44 yaşındayken. Gençler, dikkatinizi çekerim. Bu, bazı insanlarımızın, nerdeyse emekli olmayı düşündükleri bir yaştır.

(Fonda tuğlar belirir. Mehter müziği girer ve söner.)

Osmanlı ordusu, 1534 yılı yazında, Van Gölü'nün batı yakasına ulaşmıştı. Vezir Lütfü Paşa, benden, gölün doğu kıyısındaki durumun öğrenilebilmesi için gemi yapmamı istedi. Bu emri yerine getirebilmem için birçok zorluğu yenmem gerekiyordu. Hiç sızlanmadan hemen işe koyuldum. Her türlü zorluğu sabırla yenerek, üç gemiyi, kısa zamanda suya indirmeyi başardım.

(Efekt: Sevinç haykırışları.)

Adamlarımla gemilere bindik, gölün doğu kıyısına yaklaştık. Dönüşte, gördüklerimizi Lütfü Paşa'ya sundum. Bir süre sonra da Van Kalesi düştü. Ben, hiçbir emeğin, çabanın boşuna gitmeyeceğine inananlardanım. Nitekim dört yıl sonraki olaylar, bu inancımı doğruladı. 1538'de ordumuz, bu kez batıya sefere çıkmıştı. Ordunun başında da, Kanuni Sultan Süleyman bulunuyordu.

(Fona, Osmanlı Ordusu'nun yürüyüşü ile ilgili gravürler yansır. Her gravürü, bir kös sesi vurgular.)

Ordu, Tuna Nehri'nin kollarından biri olan Prut Nehri'nin kıyısına gelince durdu. Nehir genişti. İki yakası da bataklıktı. Kuzeye geçmek için kurulan köprü, yazık ki çöktü. Ordu, kuzeye geçemedi. Bu olayın üzerine Lütfü Paşa, Kanuni'nin huzuruna çıkar ve der ki:

3. SES — Saadetlu Padişahım! Prut Nehri'ni aşan bir köprünün yapımını, ancak Sinan başarabilir. Gayet usta bir mimardır. Emir buyurun, adamlarıyla bu işi o üstlensin!

(Fona sarı bir nokta düşer ve giderek büyür... Büyür... güneşleşir. Durur.)

MİMAR SİNAN — Bunca yıllık çalışmamın ve sabrımın meyvesini toplayacağım saat çalmıştı!

(Bir nota müzik girer ve söner.)

Bu köprüyü 13 gün içinde tamamladım. Yayalar, atlılar, arabalar, develer, toplar, hatta filler, köprüyü kolayca geçtiler. Mehter takımının büyük davullarını filler taşıyordu.

(Fon beyazlaşırken, mehter müziği girer ve söner.)

Bu seferden geri dönerken, Barbaros Hayrettin Paşanın, Preveze'de, 600 gemiden oluşan haçlı donanmasını yendiği haberi alındı.

(Fonda ışık oyunları... Çok kısa top sesleri. Müzik girer ve doruk noktada kesilir.)

Ben de Prut'ta, bilgim, azmim ve çalışkanlığımla talihimi yenmiştim.

İki yıl sonra, 1540'ta, bir Azeri Türk'ü olan Mimarbaşı Acem Ali Ağa öldü. Bu sırada Lütfü Paşa sadr-ı âzamdı, yani başbakandı. Der ki:

3. SES — Mimarbaşılık, çok önemli bir görev! Bu göreve Sinan getirilmeli. Bu işi ancak o yürütebilir.

MİMAR SİNAN — Sadrazamın önerisini, padişah da uygun bulmuş. Böyle, elli yaşındayken, en görkemli dönemini yaşayan Osmanlı İmparatorluğu'na mimarbaşı oldum.

(…)

Turgut Özakman, *Bütün Oyunları 3*

Kelime Dağarcığı

istihkâm: Düşman saldırısını durdurmak, düşmana karşı savunma yapmak amacıyla düzenlenmiş yer.

1. a) Sizce tarihî kişiliklerin tiyatroda canlandırılması izleyenlerde nasıl bir etki uyandırır? Düşüncelerinizi yazınız.

b) Tek kişilik bir oyun olan okuduğunuz eserde Mimar Sinan'ı canlandırmanın oyuncu açısından zorlukları neler olabilir? Açıklayınız.

2. Okuduğunuz bölümden hareketle Mimar Sinan'ın kişilik özellikleri ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

3. *Ben, hiçbir emeğin, çabanın boşuna gitmeyeceğine inananlardanım.* cümlesinden hareketle kişilik özellikleriyle hayatta başarılı olmak arasındaki bağlantıyı açıklayınız.

Hazırlayanlar: *Bahar KAPLAN ve Eflak MALGACA VARGEL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.6: Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.*

Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Eyvah, Repliğimi Unuttum!**	20 dk.
Amacı	Tiyatro metinlerinde yer alan şahıs kadrosuna tiyatro oyunundaki görevlilerin dâhil edilmesinin oyuna katkısını ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Ballar Balını Buldum

(…)

(Sahnede uzun bir siyah eteklik, mor bir kadife ceket (beli oturmuş) giymiş bir kadın (30-35) vardır. Başında mor çiçekli, kocaman iğneli bir şapka. Elinde sapı zincirli bir gümüş çanta. Açılmamış, farbelalı bir şemsiye. Yanında, frak giymiş kır sakallı bir adam (40-45) kolalı gömlekli, siyah boyun bağlı, bastonlu. Bu ikisi bir parkın sıralarından birinde oturuyor. Benzer giyimli başka bir kadın ayakta, bir erkek ise yakın bir ağaca dayanmış, başı açık, şapkası elinde. Etrafta suflör, kondüvit, reji asistanı gibi dolaşan gönüllüler ve rejisör. Gözlüğünü alnına kaldırmış, elinde cetvel, telaşlı ve sinirli…)

REJİSÖR — *(Öfkeli, sert, sabırsız)* Evet, devam edin! Devam, devam, devam… *(Sanatçılar provaya devam eder.)*

(…)

1. ERKEK — İyisi mi siz de benim gibi yapın, hiçbir şeye inanmayın, güvenmeyin. Yoksa kafanız paçavraya çevrilir.

2. KADIN — Bence de öyle. Siz de inanmamakla çok iyi ediyorsunuz.

2. ERKEK — *(Güler)* Bakın, kafanız nasıl da yerli yerinde.

1. ERKEK — İnsanın uygarca yaşamasını sağlayan bütün bu şeyler insanlığı öyle değiştirdi ki… Artık tanıyabilene aşk olsun. *(Rejisörde çok belirgin öfke alametleri)*

1. KADIN — Bu değişiklik… Ay, neydi? Pardon unuttum. *(Elini saçlarına götürür, dudağını ısırır.)*

SUFLÖR — Bu değişiklik pek de iyi olmadı, ne güzel söylediniz.

1. KADIN — *(Birlikte tekrarlar, hatırlamıştır.)* Bu değişiklik… Pek de iyi olmadı. Ne güzel söylediniz.

1. ERKEK — Biz kabul etsek de, etmesek…

SUFLÖR — *(Sözünü keser.)* Yine de bir ilerleme var, biz kabul etsek de, etmesek de…

1. ERKEK — *(Tekrarlar.)* Yine de bir ilerleme var. Biz kabul etsek de etmesek de…

2. KADIN — Etsek de, etmesek de…

2. ERKEK — Ne demek oluyor şimdi bu? *(Rejisör yumruklarını sıkar.)*

2. KADIN — Tekste böyle bir soru yok.

2. ERKEK — Soruyu ben sordum.

1. ERKEK — Ne demek ben sordum? Şaşırtma insanı.

REJİSÖR — Devam! Devam! Saçmalamayın. Saçmalıyorsunuz.

1. KADIN — *(İsyan)* Biz değil, oyun saçmalıyor.

REJİSÖR — Sana fikrini soran oldu mu? Sen oyununa bak.

SUFLÖR — Biz çocukken…

1. KADIN — Biz çocukken, bir köyde otururduk. Yaz-kış güneşle ısınırdık.

2. ERKEK — Aman ne güzel.

2. KADIN — Bu da yok tekste!

(…)

Nezihe Araz, *Ballar Balını Buldum*

Kelime Dağarcığı

farbala: Fırfır. **frak:** Resmî törenlerde giyilen uzun etekli, eteğinin arkası beline kadar yırtmaçlı, siyah erkek ceketi veya takımı. **kondüit:** Sahneye çıkma sırası gelen kişileri uyarmakla görevli kimse. **rejisör:** Yönetmen. **suflör:** Oyunculara, rollerinde unuttukları sözleri izleyicilere duyurmadan söyleyip hatırlatan erkek. **tekst:** Metin.

1. Nezihe Araz'ın *Ballar Balını Buldum* adlı oyununda yer alan şahısları yazınız. Yazdığınız şahısların adlandırması dikkatinizi çekti mi? Yazarın böyle bir adlandırma yoluna gitme sebebi sizce ne olabilir? Gerekçeleriyle yazınız.

2. Okuduğunuz metinde bir tiyatro oyununun provası anlatılmaktadır. Buna göre

a) "Oyun içinde oyun" olmasının sizce bu esere katkısı var mıdır? Niçin?

b) Bir oyunun provasında oyuncuların metindeki karakterleri anlaması, yorumlaması ve bu doğrultuda canlandırmasının önemini açıklayınız.

c) Siz metindeki Suflör karakterinin yerinde olsaydınız repliğini unutan oyunculara karşı nasıl bir tutum sergilerdiniz? Nedenleriyle birlikte yazınız.

Hazırlayanlar: *Bahar KAPLAN ve Eflak MALGACA VARGEL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.7: Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Sözcükler Yönümüzü Bulmada Anahtardır**	20 dk.
Amacı	Sözcükler yardımıyla tiyatro metninde kullanılan zaman ve mekân hakkında çıkarımlarda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Tombala

(Bir oda. Sağ dipte bir kapı. Mutfağa açılır. Geride dar, uzun bir pencere. Solda bir başka kapı. Odanın bütün eşyası eski, yıpranmış. Pencerede yeşili solmuş bir perde. Altındaki dantel perde ise bir zamanlar övünülecek denli güzelmiş. Şimdi sararmış, yer yer dökülmüş.)

YAŞLI KADIN: *(Çocuksu, ince bir sesle konuşur.)* İkimiz mi oynayacağız?

YAŞLI ERKEK: (…) Ya ne yapacağız?

YAŞLI KADIN: İki kişiyle hiç tadı olmaz.

YAŞLI ERKEK: Oynamayı sen istedin!
(…)

YAŞLI KADIN: Mahmut. Niye hiç mektup yazmıyor?

YAŞLI ERKEK: Yazdı ya.

YAŞLI KADIN: Kaç ay oldu. Belki daha çok.

YAŞLI ERKEK: İşi var, gücü var. Hasta mı baksın, mektup mu yazsın?

YAŞLI KADIN: Gelin de yazmıyor. Giderken, sen hiç kaygılanma anne, Mahmut yazmasa da ben yazarım, diyordu. Nerde hani?

YAŞLI ERKEK: Arka arkaya üç çocuk. Seni mi düşünsün?

(…)

YAŞLI KADIN: *(Çabucak masaya döner.)* Ee, niye oynamıyoruz peki? Ben kartlarımı dizdim bile.

YAŞLI ERKEK: Dört kartla oynamam.

YAŞLI KADIN: Öyleyse üçer kartla oynayalım.

YAŞLI ERKEK: Numaraları yavaş yavaş çek ama.

YAŞLI KADIN: *(Yerine oturur.)* Dün nasıldı? Yavaş çekmedim mi?

YAŞLI ERKEK: Dün yavaş çektin ama, önceki gün…

YAŞLI KADIN: Sen de çok geç şey ediyorsun.

YAŞLI ERKEK: Olmaz. Böyle oynamam.

YAŞLI KADIN: Eee, ama sen de!..

YAŞLI ERKEK: Oynamam tabii. Kartları seçmişsin gene.

YAŞLI KADIN: Seçmedim öyle geldi.
(…)

YAŞLI ERKEK: *(Kartlarından birini kadının önüne atar.)* Öf be! Al! Daha bir kere bununla oynamak kısmet oldu da sanki!

YAŞLI KADIN: *(Sevinir. Elindeki kartlardan birini tatlılıkla erkeğin önüne koyarak)* Tabii ama… Şeyin kartıydı bu… Baksana, adını yazdıydı arkasına…

YAŞLI ERKEK: Leş gibi oldu. Otuz yıldır tutturmuşsun, Sermet'in kartı da Sermet'in kartı!..

YAŞLI KADIN: Hepsi eskidi hem. Bir bu değil ya… Neden yeni bir takım almıyorsun peki?

YAŞLI ERKEK: Aradım. Aramadım mı? Tombala satmıyorlar.

YAŞLI KADIN: Niye satmıyorlar? Kimse tombala oynamıyor mu artık? Çoluğuyla çocuğuyla?..
(…)

Adalet Ağaoğlu, *Toplu Oyunlar II*

1. Bir tiyatro metni, üretildiği zamanın mahsulüdür ve içinde barındırdığı ifadeler dikkate alınarak metnin hangi dönemde yazıldığı konusunda tahmin yürütülebilir. Buna göre yukarıdaki metnin, içinde bulunduğumuz çağda yazılmış olabileceğini düşünüyor musunuz? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

2. a) Metinde, yaşlılığın getirdiği yalnızlık duygusunu etkili bir şekilde izleyiciye yaşatmak için hangi mekân ve dekorlar kullanılmıştır?

   b) Siz bir metin yazarı olsaydınız yalnızlığı hangi mekân ve dekor yardımıyla sergilemeyi tercih ederdiniz?

3. Metinde geçen *Niye satmıyorlar? Kimse tombala oynamıyor mu artık? Çoluğuyla çocuğuyla?..* ifadesi aslında zamanın değişen şartlarına yenik düşen alışkanlıklar karşısında bir hayıflanmadır. Siz de çocukluk çağlarınıza ait, zamanla unutulmaya yüz tutmuş bir oyunla ilgili kısa bir tiyatro metni kurgulayınız.

Hazırlayan: *Arzu GÜRVARDAR*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.7: Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.*

Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Tiyatro Eserlerinde Mekân**	25 dk.
Amacı	Tiyatro eserinde zaman ve mekânın nasıl kullanıldığını belirleyebilme. Sahne ve dekoru esere uygun biçimde tasarlayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Helikopter

(…)

BAKAN: *(Üzgün bir çehreyle.)* Size çok kötü bir haber. Kaybettik pilotu.

MÜDÜR: *(Sanki anlamamış gibi.)* Arayalım Sayın Bakanım.

BAKAN: Ölmüş pilot!

MÜSTEŞAR: Belliydi.

MÜDÜR: Allah günahlarını affetsin.

KAMERAMAN: Vay canına!

MUHABİR: Ölmüş mü?

MÜSTEŞAR: Pilotun rahatsızlandığını anlamıştım.

KAMERAMAN: İnişimiz teknik bir arızadan sanmıştım.

MÜSTEŞAR: Hayır delikanlı. Pilot havadayken rahatsızlandı. Büyük bir özveriyle buraya indirdi bizi. Hatta helikopterin patlama olasılığını da düşünerek dışarıya çıkmamızı sağladı ve öldü.

KAMERAMAN: Açıklama akla yakın.

MUHABİR: Çok kötü.

BAKAN: Allahtan indirdi bizi sağ salim.

MÜSTEŞAR: Ama sonuçta Allahın dağında kaldık. Bunun böyle olacağı da belliydi zaten.

BAKAN: Nerden belliydi?

MÜSTEŞAR: İkinci pilotu beklemeliydik.

BAKAN: O zaman geç kalırdık.

MÜSTEŞAR: Şimdi hiç gidemeyeceğiz.

BAKAN: Böyle olacağını bilemezdik.

(…)

Tuncer Cücenoğlu, *Toplu Oyunları-2*

1. Okuduğunuz metnin sahneleneceği bir tiyatroda yönetmenlik yapsaydınız olayın geçtiği mekânı yansıtacak nasıl bir dekor hazırlardınız?

2. Hazırlamış olduğunuz dekoru daha gerçekçi kılmak ve seyirciyi etkileyebilmek için ses, görüntü, ışık gibi teknik malzemelerden nasıl faydalanırdınız?

3. Edebî metin seviyesindeki tiyatro eserinde mekân, sadece rejisöre (yönetmene) yardımcı olmak düşüncesiyle sahne başlarında en kaba çizgilerle parantez içinde verilir. Tıpkı kişilerin dış görünüşleri, hareket, tavır, jest ve mimiklerde olduğu gibi. Çünkü mekân, eser sahnelendiğinde "dekor" vasıtasıyla bütün somutluğu ile gözler önüne serilecektir.

İsmail Çetişli

Buna göre tiyatro eserlerindeki mekânı oluşturan sahne ve dekor düzenlemelerinde yönetmen ile ona yardımcı olan yazar, yapımcı, oyuncu, tasarımcı ve teknik ekibin iş paylaşımı sizce nasıl olabilir? Görüşlerinizi aşağıda verilen tabloda kısaca belirtiniz.

Yönetmen (Rejisör)	
Yazar	
Yapımcı	
Oyuncu	
Tasarımcı	
Teknik Ekip	

4. Uzam (mekân), zaman öğesiyle birlikte ve onun ayrılmaz bir parçası olarak bir oyunun veya herhangi bir sanat yapıtının anlamlandırılmasında yönlendirici işlev üstlenir. Uzamın ana eyleme olsun, yan eyleme olsun bir zemin oluşturması, bir bakıma anlatının altyapısını belirlemesi ancak zaman ile kesiştiğinde gerçekleşir.

Esen Çamurdan

Bu bilgiler ışığında okuduğunuz metinde anlatılan olayın zamanı ile sizin tasarlamış olduğunuz dekorun uyumunu ve gerçekliğini değerlendiriniz.

5. Mekân duygu ve heyecanların yansıtılması için bir araçtır.

Mehmet Tekin

Bu sözden hareketle tasarlamış olduğunuz dekorun oyundaki kişilerin duygu ve heyecanını yansıtan hangi özellikleri taşıdığını gerekçeleriyle açıklayınız.

Hazırlayan: *Dr. Kubilay ÜNSAL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.8: Metnin dil, üslup ve anlatım/sunum özelliklerini belirler.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Fikirlerimizi Anlatan Sözcükler**	20 dk.
Amacı	Tiyatro metinlerinde kullanılan sözcüklerin karakter oluşturmadaki etkisini açıklayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Lütfen Dokunmayın

(…)

NESİP — Ben Süleymaniye Kütüphanesine gidiyorum. Bir daha da seninle çalışacak değilim. Ama babanın hatırı var. Tezini saçmalarla doldurmana gönlüm razı olmuyor. Hadise benim sana anlattığım gibi olmuştur.

EKMEL — *(Atılır.)* Rica ederim. Bunun yanlış olduğunu size ispat ettiğimi sanıyorum.

SEVGİ — Baltacı ikinizin de anlattığı gibi değildi.

OKTAY — Üçünüz de ne kadar eminsiniz.

NESİP — Elimizde vesaik var. Biz susuyoruz, vesaik kelam ediyor. *(Birer birer raflardan aldığı kitapları masanın bir yanına yığar.)*

EKMEL — Ben iddiamı şu belgelerle istinat ettiriyorum. *(O da yığar.)*

OKTAY — *(Alayla bütün rafları göstererek)* Tarih çok cömerttir maşallah. Her yorumu haklı çıkaracak belgelerle doludur.

EKMEL — Yorumu bırakalım. Objektif bir gerçek olan, Baltacı'nın tarihi biyografisine de mi inanmıyorsunuz?

OKTAY — Tuhafsınız beyefendi. Bir insanın biyografisi çoğu zaman kendi hayatından değil, başkalarının onu görüşünden çıkar.

EKMEL — Anlaşıldı, siz tarihçilerin objektivitesine de güvenemiyorsunuz?

OKTAY — Tarihçi dediğiniz kim? Sizin, benim gibi etten, kemikten bir insan. Yani taraf tutan, olayları kendi vücut yapısının, yetişmesinin, şartlanmalarının, komplekslerinin (…) prizmasından gören bir hasta (…).

NESİP — Hasta olan asıl sizsiniz.

OKTAY — Onlar bir insanı işte bu prizmadan gördükleri gibi çizerler. Daha sonra gelenler de *(Onları gösterir)* bu krokiye kendi mizaçlarına ve muhayyilelerine göre rötuşlar eklerler. On kuşak sonra gerçek modelle uydurma resim arasında hiçbir ilinti kalmayışına niye şaşmalı?

EKMEL — Bir ölçü içinde haklısınız, fakat…

SEVGİ — Hayır (…) Baltacı senin anlattığındı…

OKTAY — *(Onu şefkatle okşayarak)* Baltacı şu anda mezarından kalkıp gelse, üçümüzün de çizdiği portresine bakıp bu ben miyim, diye şaşardı.
(…)

Haldun Taner, *…Ve Değirmen Dönerdi-Lütfen Dokunmayın*

Kelime Dağarcığı

istinat: Bir şeyi kanıt sayma. **kelam:** Söz. **muhayyile:** Hayal gücü. **prizma:** Işınları saptıran ve ayrıştıran, saydam maddeden yapılmış üçgen cisim. **rötuş:** Düzeltmek amacıyla yapılan değiştirme. **vesaik:** Belgeler, vesikalar.

1. Okuduğunuz oyun, üç ayrı aydın kuşağının Osmanlı tarihinde önemli rol oynayan Baltacı Mehmet Paşa hakkındaki farklı yorumlarını irdelemektedir. Haldun Taner, eserde Türk insanını yansıtırken kullandığı dile de özen göstermiş; içerik-biçim ilişkisini oluşturmada düş gücüyle oyun yazarlığı becerisini başarıyla harmanlamıştır. Buna göre

a) Nesip'in konuşurken eski kelimeleri kullanması; Ekmel'in Batı kökenli kelimeleri kullanması; Oktay'ın Türk dilinin, oyunun yazıldığı yıllardaki biçimini kullanması kişilerin hangi özelliklerini ortaya çıkarmaktadır? Metinden örnekler vererek açıklayınız.

b) Yukarıda verdiğiniz cevapları göz önünde bulundurarak metinde yer alan kişilerin konuşma tarzlarının bir üslup özelliği olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini gerekçeleri ile yazınız.

2. Parantez içinde verilen sahne bilgileri oyun metnine dâhil değildir ancak konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır. Metindeki bilgi ifadelerinin ortak noktalarını bulunuz. Bu ifadelerden ve okuduğunuz metindeki karakterlerin konuşmalarından yola çıkarak Haldun Taner'in üslubu hakkında düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayanlar: *Bahar KAPLAN ve Eflak MALGACA VARGEL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.8: Metnin dil, üslup ve anlatım/sunum özelliklerini belirler.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Yazarın Dili, Halkın Sesi**	20 dk.
Amacı	Tiyatro metinlerinde kullanılan yöresel söyleyişleri tespit ederek bu ifadelerin metne katkısını açıklayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Çıldır Gölü Efsanesi

SPİKER: Efsanemiz eski devirlerde, Çıldır gölü kıyılarında geçen acı bir aşkın öyküsüdür. Çıldır gölü, Kars ilimizin sınırları içinde göz dolduran şirin bir gölümüzdür. Kısır Dağı'ndan esen fırtınalarla kış mevsiminde dalgalı bir deniz gibi köpürür, azar. Karşılıklı iki yakasında iki köy vardır: Akçakale, Beğerşen.

Güzel bir yaz gecesi Beğerşen köyüne götürüyorum sizi. Hava dingin… Ay yok… Gecenin oldukça ileri bir vaktindeyiz. Köy halkı çoktan uykuya dalmış.

Beğerşen'in en güzel kızı, Bağdat Hatun, evlerinin avlusundan göl kıyısına inmiş. Gecelik entarisi var sırtında yalnızca. Saçları dağınık. Elinde bir çıra, göle doğru sallayarak birine işaret vermektedir. Gölden bir erkek sesinin hafif hafif türkü mırıldandığını duyuyor musunuz?

Bu, yüzerek ta karşı kıyıdan, Akçakale'den gelen sevdalısı Mehmet'in sesidir. Bağdat dualar mırıldanıyor.
(…)

ARYA 1

Çıldıra Yalvarış

BAĞDAT: Çıra yaktım yere yolun gösterem
Bugün de bırak, nola, yar yüzün görem.
Kırağında sevda gülleri dürem,
Yorma Çıldır, yorma, nola, yarimi.
Sabah olur, atlas fistan giyersin.
Karlı dağı gül yüzüne eğersin.
Nola, şimdi benim yüzümü göversin,
Sarma Çıldır, sarma, nola, yarimi.

(Bir patırtı olur, bir kedi kaçar.)

BAĞDAT *(Korkuyla)*:
Oh… Kediymiş… Elim ayağım buz oldu.
Geçen gün de bir tospa aklım aldı.
Ne güç şeymiş meğer gizli buluşmak?

(…)

Kemal Bilbaşar, *Çıldır Gölü Efsanesi*

Kelime Dağarcığı
gövermek: Yeşermek. Morarmak. **kırak:** Kıyı. **tospa:** Kaplumbağa.

1. Okuduğunuz metinde yöresel söyleyişler yer almaktadır. Buna göre

a) Okuduğunuz metinde yer alan yöresel söyleyişleri belirleyiniz.

b) Belirlediğiniz ifadelerin anlatıma katkısı nedir? Yazarın bilinçli olarak seçtiği bu ifadelerle ilgili düşüncelerinizi yazınız.

2. Okuduğunuz metinde Bağdat Hatun'un Çıldır Gölü'ne seslendiği bölüm manzumdur. Manzum yazılan bu bölümün oyuna ne gibi bir etkisi olabilir? Açıklayınız.

3. Kemal Bilbaşar'ın bu metindeki üslubunda sizi etkileyen hususlar nelerdir? Düşüncelerinizi yazınız.

4. Sahne başında Spiker'in Bağdat Hatun ve Mehmet arasındaki aşk hikâyesini anlattığı bölüm ile Bağdat Hatun'un aryası arasındaki üslup farkının sebepleri ne olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayanlar: *Bahar KAPLAN ve Eflak MALGACA VARGEL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.9: Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Tarih Sahnesinde Türkler**	20 dk.
Amacı	Tiyatro metnindeki tarihî değerleri tespit edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Anıtkabir

TÜRKLER KOROSU: Zamanın derinliklerinden kopup gelenleriz biz,
Türkleriz biz!
Dünya karanlığına şafak şafak gülenleriz biz,
Türkleriz biz!
Büyük amaç uğruna göz kırpmadan ölenleriz biz,
Türkleriz biz!
Hayatı acısıyla tatlısıyla bilenleriz biz,
Türkleriz biz!
Asya'nın bağrından dört bucağa yayılanlarız biz!
Kurak toprakları yeşertmek için alanlarız biz!
Girdiğimiz her yere derin kökler salanlarız biz!
Kurduğumuz ülkede çağlar boyu kalanlarız biz!

TEK: Hatırla!

KORO: Hunlar olarak
eğittiğimiz atlarla bizdik
bozkırın uzaklıklarını kısaltan.

TEK: Hatırla!
(…)

KORO: Saymakla bitmez ki, Türkleriz biz.
Yer yüzüne düzen getirenleriz biz.
Önderimize alabildiğine bağlı,
önderimizle alabildiğine bağımsız
insanca yaşamak isteriz biz,
Türkleriz biz!
(…)

BİLGE KAĞAN: Türklerim, işitin!
Üstten gök çökmedikçe
alttan yer delinmedikçe
ülkenizi törenizi kim bozabilir sizin?

KORO: Göğe erer başımız
Başınla senin!
(…)

OSMAN GAZİ: Düşümde bağrımdan biten bir ağaç
hızla yükseliyordu gökyüzüne dal dal.
Dirlik düzenliğe susamış uluslar

sığınıp bu ulu ağacın altına
dindiriyorlardı susuzluklarını,
Türklerim Osman Gazi der bana.
O ağacı ben yeşerttim.
Nöbetteyim!
(…)

ATATÜRK: Ey Türk gençliği! Türkiye Cumhuriyeti'ni sonsuza dek savunup koruyacaksın.

KORO: Gidiyorsun, bizi can suyundan ediyorsun.

ATATÜRK: Ey bütün geleceklerin Türk çocuğu!
Sana gereken gücü sen her zaman
damarlarındaki soylu kanda bulacaksın.

KORO: Sen şafaksın!
Sen bizi kurtardın,
Darda kaldıkça hep kurtaracaksın.
Sen şafaksın!
Kurtuluş arayan bütün uluslara
ışık saldın, ışık salacaksın.
Sen sürekli şafaksın!

ATATÜRK: Türklerim Atatürk der bana.

KORO: Öylesine Türk oldun ki sen,
Atatürk dedik sana!
Atatürk dedik sana.
(…)

A. Turan Oflazoğlu, *Atatürk*

1. Okuduğunuz metin, tarihi konu alan bir tiyatro örneğidir. Sizce bu metnin bütünüyle gerçekleri anlattığı iddia edilebilir mi? Niçin?

2. Sizce sınıf ortamında tarihî tiyatro metni okumanızın veya dramatize etmenizin size katkısı neler olabilir?

3. Okuduğunuz metinde Turan Oflazoğlu, Orhun Abideleri'ne gönderme yapmıştır. Bilge Kağan'ın ağzından Türk ulusuna seslenen Oflazoğlu, metinde Türk tarihi ile ilgili başka hangi özellikleri dile getirmiştir?

Hazırlayanlar: *Bahar KAPLAN ve Eflak MALGACA VARGEL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.9: Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Tiyatro ve Mitoloji**	20 dk.
Amacı	Tiyatro metnindeki destansı ögeleri belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Gılgameş

(…)

Gılgameş'in açık ordugâhı, yalçın kayalıklar arasında, giriş meşalelerle donanmıştır. Vakit gece. Tâ uzaklardan bir yangın kızıllığı. Alevler zaman zaman Ziguratın siluetini gecenin karanlık fonuna aksettirir.

Solda ve önde, hayvanları çözülmüş iki savaş arabası. Her araba üstünde iki savaşçı. Öndeki arabanın sürücüsü, arkadaki asıl savaşçıdır. Arabalar alçaktır; tekerlekler birbirine geçmiş ve yanlardan birbirine pekiştirilmiş iki parçadan yapılmıştır. Sonra bu parçalar, tümüyle bir bakır çember içine oturtulmuştur. Arabaya gelince: önde bir siperlikle, arkada dört köşe bir tabandan yapılmıştır. (Kalkanlar işlemeli olabilir, özellikle lâcivert taşı ve gümüş işlemeli.) Kalkanlara asılmış sadaklar içinde hafif mızraklar…

Birinci ve ikinci savaşçı nöbet başındadır. Her biri bir kayanın arkasında pusudadır. Sumer töresince omuzdan askılı, pileli eteklikler giymişlerdir. Bu eteklikler iki kat olup, birincisi kalçalar üstünde sonlanır. İkincisi daha aşağılara, ayak bileklerine kadar iner. Başlarındaki meşin kasketler, siperlikli olup boyuna meşin bağlarla bağlanmıştır. Silâh olarak hafif savaş baltaları ve mızraklar…

Kadınlı erkekli bir grup girer, savaşçıların engel olmaya çalışmalarına rağmen ordugâha girmek isterler. Kadınlar omuzlarından tutturulmuş eteklikler giymişlerdir. Erkeklerin eteklikleri belden aşağıdadır. Bazılarının ellerinde meş'aleler; bu meş'alelerin aydınlığında bitkin, yorgun, perişan bir görünüşleri vardır.

(…)

SESLER. — Sonra?

NİN-SUN. — Sonra Gılgameşi doğurdum, gizlice, kendi kendime… Üzüntüm ve korkum iki kat olmuştu. Hem kendi hayatımdan korkuyordum, hem de onunkinden. O zaman alınyazısındaki o korkunç işarete uydum, yavrumu fırlattım pencereden. Bir mucize olacağını biliyordum, mucize oldu da… Bir boz kartal süzülüp indi yücelerden… Kaptığı gibi yavrumu Uruk nehri kıyılarına indirdi.

BİRİNCİ İHTİYAR *(Onun bıraktığı yerden başlıyarak).* — Sonrasını biz daha iyi biliyoruz. Çünkü o içimizde büyüdü, bizimle yaşadı, soluğu soluğumuza karıştı. Bir gün kendini sütiyle besliyen dişi kurdu bir (…) tuzağında can verirken gördü. Bu onun ilk acısı oldu. Bir başka gün kendini alıp evlât diye bağrına basan çobanı (…) gördü, vergisini ödeyemediği için zalim En-Me-Kar'a. Hem de orada… Yarın efendisi olacağı sarayın bahçesinde… *(Uzaklarda yangın parıltısı)* Onları kurtaramadı, fakat kendi gibi kalbi yaralı olanların başına geçti, bu yaralı insanlar onu buraya kadar getirdiler… Kanları, hayatları pahasına. Ve efendileri olarak… *(Israrla)* O, bunları unutamaz, Nin-Sun.

SESLER. — O, bunları unutamaz…

NİN-SUN. *(Gülümsiyerek)* — Onun o büyük kalbini ben çok iyi bilirim. O sizin için çarpan kalbi, o içine sığmıyan hızı, o göklere bile kafa tutabilecek çılgın gururu… *(Kıskanç bir anne gibi)* O benim olmadığı, olamıyacağı kadar sizin olan mert yüreği.

BİRİNCİ İHTİYAR. — Hayır, Nin-Sun, hayır. O bizim içimizdeyken bile bizim değildi. Bizi sever ve sayardı, ama göremezdi, bizim birbirimizi gördüğümüz gibi ve gördüğümüz biçimde göremezdi. Ya da bizde başka bir şeyler görürdü, bizim göremediğimiz bir şeyler… Bizim üstümüzde kalan bir şeyler… *(Acılı)* Hayır, Nin-Sun, o ne senin, ne bizim… O göklerin. Şu dipsiz, şu geniş, şu sonsuz göklerin…

NİN-SUN. — O, sizi iyi günlere çıkarmak için gönderilmiş (…). *(Sıkıntılı)* Ama bu kadarı bile yetmiyor ona. İçinde, içine sığmıyan bir hız var sanki. Onu bizden, onu sizden, hattâ zaman zaman onu kendinden alıp uzaklaştıran bir hız. Korkunç bir hız.

İKİNCİ İHTİYAR. — Onun gibileri ya her şeyi alt üst etmek için gelirler… Ya da her şeyi yeniden kurmak için… Ya yıkmak, ya da yapmak! Ve biz insanlar bir harç gibi onun ellerinde onun istediği biçimi alırız.

SESLER. — O, ne senin, ne bizim, Nin-Sun! O göklerin, şu dipsiz, şu geniş, şu sonsuz göklerin…

Orhan Asena, *Tanrılar ve İnsanlar (Gılgameş)*

1. Okuduğunuz tiyatro eseri, milattan önce üç binli yıllarda kil tabletlere yazıldığı ve daha önceki dönemlerde de sözlü olarak anlatıldığı varsayılan bir destanın çağımızda tiyatro tekniği ile yazılması sonucu ortaya çıkmıştır. Yazarı bu kadar eskiye götüren temel etken sizce ne olabilir? Açıklayınız.

2. Okuduğunuz tiyatro eserine dünyanın en eski destanı olarak bilinen Gılgameş destanı kaynaklık etmiştir.

   a) Metinde geçen destansı ögeleri ve motifleri yazınız.

   b) Tespit ettiğiniz motiflerle Türk destanlarındaki motifleri karşılaştırınız.

Hazırlayanlar: *Bahar KAPLAN ve Eflak MALGACA VARGEL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.10: Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/ anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.*
Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Tiyatroda Gelenek**	20 dk.
Amacı	Metnin hangi edebî anlayışla yazıldığını içerik ve üsluptan hareketle belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

İbrahim Ethem

(…)

(İbrahim Ethem sulara karşı yan oturmuş, gömleğinin söküklerini dikiyor. Hafif su sesleri… Deniz kuşlarının sesi... Biraz ilerisinde, ayakta, balıkçı…)

İBRAHİM ETHEM — *(Balıkçıya)* Ayakta durma! Otur!

BALIKÇI — Ver de söküklerini ben dikeyim… Dakikalardır uğraşıyor, bitiremiyorsun!

İBRAHİM ETHEM — Nefsimi meşgul etmeğe bakıyorum. O beni meşgul edeceğine ben onu meşgul edeyim… Mümkün olsa da bir yandan söksem, bir yandan diksem…

(Balıkçı merakla İbrahim Ethem'e sokulup kumluğa oturur.)

BALIKÇI — Kuzum, nedir senin şu nefs dediğin… Senden başka bir şey mi?..

İBRAHİM ETHEM — *(Hep dikişle meşgul)* O, hem ben, hem de benden başka bir şey…

BALIKÇI — Nasıl olur?

İBRAHİM ETHEM — Basbayağı olur!

BALIKÇI — Ben balıkçıyım. Benim kayığım dediğim zaman, kayık ayrı ben ayrı değil miyim?

İBRAHİM ETHEM — Nefse gelince işler değişiyor. O, hem sen oluyor, hem de senin dışında bir şey… Sende ne varsa onlara benim şuyum, benim buyum demiyor musun?.. Benim elim, benim ayağım, benim başım… *(Coşar)* Ya sen nerdesin? Bendeki her şeyi, benim, benim diye sayıp tükettikten sonra ben nerdeyim?..

BALIKÇI — Aklımı oynatma benim!..

İBRAHİM ETHEM — Aklın oynasın da altından çıkanı gör!

BALIKÇI — O zaman nefs mi çıkar meydana?..

İBRAHİM ETHEM — Nefs çıkar! Senden kopar, olanca marifetiyle karşına dikilir. Köpeğe benzer, akrebe benzer, yılana benzer.

BALIKÇI — Nefs ruh mu yoksa?

İBRAHİM ETHEM — Ne gezer!.. Ruhun karşılığı, ters tarafı… Allah, gecenin karşısına gündüzü diktiği gibi, kalbimize nefs ile ruhu işlemiş… Kalbin toplayıcı hakikati doğmuş… O da, "ben" dediğin şeye ayna olmuş…

BALIKÇI — Ne derin sır!..

(…)

Necip Fazıl Kısakürek, *İbrahim Ethem*

1.

GENÇ KIZ

(…) İnsan, ne kadar zayıftır. Ne de çabuk pörsür. Ne de çabuk kırılır. Ama Tanrı isterse, o, çelikten bir duvar gibi dikilir kötülüklerin önüne. Zümrüdüanka gibi kanatlarıyla parçalar şeytanların ağlarını (…)

GENÇ ADAM

Allah'ım! Senin, iyiliği ve kötülüğü, ak kara gibi, gece ve gündüz gibi apaçık ortaya koyduğun Yol'unda, beni, bu zayıf ve günahkâr kulunu güçlü kıl. Kıldan incedir yolum, kılıçtan keskindir Yol'un. (…)

Sezai Karakoç, *Piyesler I*

Kimi yazarların sanata bakış açılarında, etkilendikleri edebî gelenekte benzerlikler olabilir. Sezai Karakoç'un, yukarıda kısa bir alıntı yapılan *Çeyiz* isimli piyesini incelediğinizde Necip Fazıl'la arasında böyle bir benzerlik olduğunu söyleyebilir misiniz? Görüşlerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

2. Metinde geçen *Ne gezer!.. Ruhun karşılığı, ters tarafı… Allah, gecenin karşısına gündüzü diktiği gibi, kalbimize nefs ile ruhu işlemiş… Kalbin toplayıcı hakikati doğmuş… O da, "ben" dediğin şeye ayna olmuş…* ifadeleri size neleri düşündürdü? Bu sözler insana olan bakış açınızda bir farklılık yarattı mı? Niçin?

3. Yazarların edebî eserleri; dünya görüşlerinin ve sanat yapmadaki amaçlarının ifadeleridir, sergi alanıdır. Necip Fazıl'ın Anladım işi, sanat, Allah'ı aramakmış; / Marifet bu gerisi yalnız çelik - çomakmış… sözü de sanattaki amacının özeti niteliğindedir. Buna göre sizce Necip Fazıl *İbrahim Ethem* isimli metninde sanatla ilgili amacını sergilemiş midir? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek yazınız.

Hazırlayan: *Arzu GÜRVARDAR*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.10: Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/ anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Tiyatro ve Yansıtılan Düşünceler**	25 dk.
Amacı	Toplumcu gerçekçi sanat anlayışının tiyatro eserlerine nasıl yansıtıldığını tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kör Padişah

(…)

KÜÇÜK OĞUL: Tanrı aşkına, durdurun şu tepinmeyi! Kimsiniz siz?

1. CADI: Ölümsüz ağaçlar, sonsuz kahkahalar, güven ve kardeşlik şehrini gördüğün hâle getirenleriz biz...

KÜÇÜK OĞUL: Kimsiniz siz öyleyse?

1. CADI: Kalkındırıldıktan sonra gittim ben o şehre. Bütün evleri, okulları, dükkânları, atölyeleri dolaştım. Çocukların büyüklere, büyüklerin çocuklara yalan söylemesini başlattım. Sayemde kadınlar kocalarına, kocalar karılarına, öğrenciler öğretmenlerine (...) yalan söylemesini öğrendiler. Kimse kimseye güvenmez, herkes herkesten korkar oldu... Kim olduğumu anladın mı şimdi? Anladın mı babanın ordusundan kat kat güçlü olduğumu?

KÜÇÜK OĞUL: Bütün bir şehri yok etmeye de gücün yeter mi?

2. CADI: Ben yardımına koşmasaydım belki yetmezdi.

KÜÇÜK OĞUL Peki sen nerede gösterdin gücünü? Sen ne yaptın insanlara?

2. CADI: En büyük gerçeği öğrettim onlara: İnsan yalnız doğar, yalnız ölür, öyleyse yalnız yaşamalıdır, dedim. Bunun üzerine herkes yalnızca kendini, kendi evini düşünür oldu. Herkes yalnızca kendi bahçesindeki ağaçlara bakmaya, kendi bahçesindeki çiçekleri sulamaya başladı. Sokaklarda meydanlardaki ağaçlar, çiçekler sararıp soldu. Şehrin dolayındaki orman kurudu. Bu yüzden şehre yağmur yağmaz oldu. Evlerdeki ağaçlarda çiçekler yok oldu... Artık herkes yalnızca kendi evini temiz tutuyordu. Sokaklar, meydanlar pisliğe boğulmuştu. İnsanlar ayaklarına bulaşan pisliği evlerine taşıyorlardı. Çok geçmeden evlerde yaşanmaz oldu... Ee, nasıl, aklın yattı mı depremden daha güçlü olduğuma?

KÜÇÜK OĞUL: İkinizin gücü yalnızca bir şehrin değil, bütün bir ülkenin yok olmasına yeter.

3. CADI: Ben arkalarında olmasam yetip yetmeyeceği kuşkuluydu. Ama ben, elinize ne geçerse evinize taşıyın, dedim insanlara. Komşunuz açlıktan ölecekse ölsün, aldırmayın, dedim. Kendi ceplerinizi doldurmaya bakın. Çalın çırpın, kimseye bir şey vermeyin, dedim... Sözlerimi dinlediler ve öyle cimrileştiler ki kendilerini bile bir lokma yemekten yoksun bıraktılar… Anladın mı şimdi benim selden de güçlü olduğumu?

KÜÇÜK OĞUL: Anladım. Üçünüzün gücü yalnızca bir şehrin, bir ülkenin değil, bütün dünyanın yıkılıp yok olmasına, batmasına yeter.

CADILAR: (Dans ederek bağırıp çağırmaya başlarlar.) Gücümüzün değerini anladı... Gücümüzün değerini anladı… Gücümüzün değerini anladı...

(…)

Nazım Hikmet, *Kadınların İsyanı*

1. Sanatçı, toplumun çelişkileri dâhil olmak üzere sosyal hayatta dikkati çeken her türlü problemi konu edinebilmelidir.

Nazım Hikmet

Buna göre yazarın temsilcisi olduğu toplumcu gerçekçi sanat anlayışının okuduğunuz metne nasıl yansıtılmış olduğunu değerlendiriniz.

2. Okuduğunuz metindeki toplumun yapısını bozan olumsuz davranışların düzeltilebilmesi için hangi önerilerde bulunabilirsiniz? Metinden hareketle düşüncelerinizi belirtiniz.

3. Toplumcu gerçekçilikte kahraman ülküleştirilmez, içinde bulunduğu toplumsal koşullar ve ilişkiler içinde ele alınır. Ancak bu koşullar ve ilişkileri kişiliğini güçlendirme yönünde değiştirmeye savaşır. Kendi kişisel çıkarlarını toplumsal çıkarlarla bütünleştirmiş bir kişidir o.

Emin Özdemir

Buna göre okuduğunuz metindeki Küçük Oğul karakterinin cadılarla konuştuktan sonra nasıl bir tavır göstermesi beklenebilir? Görüşlerinizi belirtiniz.

4. Okuduğunuz tiyatro metninde yazarın toplumsal meseleleri masal türünden faydalanarak ele almasının nedenleri sizce neler olabilir?

Hazırlayan: *Dr. Kubilay ÜNSAL*

5. ÜNİTE> Tiyatro | Kazanım A.3.11: Metni yorumlar.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Yorulma Yorumla	25 dk.
Amacı	Metindeki örtük ifadeleri açıklayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Ayakta Durmak İstiyorum

(…)

HELEN — Değil, değil.. şaka idi. Niçin yalan söyliyecekmişim sana? Şaka değildi işte. Birdenbire öyle geliverdi içime. Birdenbire istedim ki, seninle buradan, saniye bile kaybetmeden (...) , uzaklara gidelim. Kızdın mı?

ERİN — Biraz.

HELEN — Birazsa iyi. Şu kadarcık, değil mi? Bana hiç kızma ama, olur mu? Erin'im.. Erin'im benim. Sana şimdi ne düşündüğümü söyliyeyim mi? Hı, söyliyeyim mi?

ERİN — Söyle elbette.

HELEN — (…) Düşündüm ki, Erin, eğer bizi mutlu olmaya bıraksalardı, biz belki de... biz hıncı duymayacaktık, onlara karşı. Bana öyle geliverdi ki, senin beni sevdiğini öğrenir öğrenmez, onlar bize değil de, bizdeki mutlu olma gücüne düşman.

ERİN — Mutlu olma gücü.

HELEN — Mutlu olma gücü elbette. Biz de onları mutluluğu bilemedikleri için sevemedik.

ERİN — Mutlu olma gücü... Ne güzel. Mutluluğu bilmedikleri için sevemedik.. doğru belki de. Ne kadar güzel şeyler biliyorsun.

HELEN — Ben mi? Aman Allahım... Dün bunların binde birini söyliyebilir miydim sanıyorsun? Sende buldum bunları ben. Elbette.. Yoksa ne bilirdim ben mutluluğu? Ama şimdi iyi biliyorum; her şey ondan ibaret işte.

(…)

HELEN — Sahi duydun mu bunu sen de?

ERİN — Hem de nasıl... Göğsüm içeriden yumruklanır gibi... Kalbim yumruk olmuştu sanki. Birdenbire onüç yaşımı hatırlayıverdim. Sen deniz kırlangıçlarını bilir misin?

HELEN — Deniz kırlangıcı mı? Yoo.

ERİN — Ben de görmedim. Bir ansiklopedide okumuştum. İyi hatırlıyorum: Tam onüç yaşında idim. Kitabı doğum günümde dayım getirmişti. Hemen karıştırmaya başladım. İlk okuduğum madde de deniz kırlangıçları oldu. Ben o zaman kadar bir çeşit kırlangıç biliyordum. Deniz kırlangıcı da göçmenmiş, ama iyi dinle bak, onların göçü kuzey kutbundan güney kutbuna kadar sürermiş.

HELEN — Ooo.. Kuzey kutbundan güney kutbuna?

ERİN — Evet. Bunu öğrendikten sonra deniz kırlangıcına vuruldum. Artık ben de deniz kırlangıcı olmak istiyordum. Hemen o gece oldum da. Rüyamda. Büyüdük artık. Ve rüyalarım bana küskün artık. Yıllardır özleyişlerle hüzünlendim. Kendimi rüyalara lâyık göremez oldum. Fakat bugün herşey yeniden çocukluk büyüsüne kavuştu..

(…)

Tarık Buğra, *Ayakta Durmak İstiyorum*

1. Metindeki *mutlu olma gücü* ifadesinden hareketle sizce mutlu olmak insanlara güç verir mi? Düşüncelerinizi açıklayınız.

2. Erin'in deniz kırlangıcı olmak istemesinin sebebi sizce ne olabilir?

3. Metinde geçen *Ve rüyalarım bana küskün artık.* ifadesi ile anlatılmak istenen nedir?

4. Erin, *Yıllardır özleyişlerle hüzünlendim.* demektedir. Sizce özleyişler, insanları her zaman hüzünlendirir mi? Düşüncelerinizi açıklayınız.

5. *Çocukluk büyüsü* ifadesinden ne anladığınızı çocukluğunuzu düşünerek açıklayınız.

Hazırlayanlar: *Bahar KAPLAN ve Eflak MALGACA VARGEL*

5. ÜNİTE> Tiyatro | Kazanım A.3.11: Metni yorumlar.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Senin Yorumun Ne?	25 dk.
Amacı	Metindeki iletilerden hareketle kendi yaşamıyla ilgili çıkarımlarda bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

…Ve Değirmen Dönerdi

(…)

SERAP — *(Pencereden aşağı bakarak)* Ağaçların bile (…), akıllısı, onurlusu, vurdumduymazı, şahsiyetlisi, rastgelesi oluyor. Şahsiyetli ağaç telgraf direği olur. İnsanların sırlarına, kaderlerine katışır. Ya da vapur direği olur. Kıtalar görür, denizler aşar, türlü rüzgârlarda yıkanır. *(Küçümseme ile selvileri işaret ederek)* Bunlar miskin ağaçlar, (…) Bunlar yerlerinden memnun. Kaderlerine razı. Bunlar sade ışık kaparlar. Deniz rüzgârlarını keserler. Sonra da sabah akşam hallerine şükrederler.

KÜŞAT — Çok haklısın ama...

SERAP — *(Gitmeye hazırlanır gibidir.)* Bırakalım bunları artık.

KÜŞAT — Ne o gidiyor musun?

SERAP — Sırf çocukluğumu yaşamak için çıkmıştım bir an. Gerektiğinden fazla bile kaldım.

KÜŞAT — *(Önüne geçerek)* Dur gitme, kal biraz.

SERAP — Burada olduğumu bilseler. *(Dalgın)* En sevdiğim saatler akşam saatleriydi.

KÜŞAT — Benim de.

SERAP — *(Devam ederek)* Gölgeler uzayınca bir sevinç basardı içimi. Gece olacak birazdan diye. Geceleyin karanlığa bürünürdü bütün selviler, bu köşk, bu sarmaşıklar. Gözden silinirdi birbirinin eşi yavan Festekizler. Geceler benim saltanatımdı.

KÜŞAT — Benim de öyle.

SERAP — Önünde simsiyah, yahut bembeyaz bir tuval düşün.

KÜŞAT — ... elinde hayalin zengin paleti.

SERAP — Şuraya uzanırdım. Demin yaptığım gibi. (...) Ve değirmen dönerdi...

KÜŞAT — Çok iyi anlıyorum seni.

SERAP — ... Ve değirmen dönerdi. Bir vantilatör gibi. Onun ümit dolu sesi ile uyuyakalırdım bu sedirde. Bilirim ki çiçekler, ağaçlar, renkler, şekiller şimdi, dışarda, kararsızlık içindedirler. Heyecanla günü beklemektedirler. Bilirdim ki ben uyurken büyük bir şeyler olacak. Değirmen eski şekilleri, düzenleri...

KÜŞAT — ... simetrileri.

SERAP — ... gecenin içinden rüzgârı ile söküp götürecek. Ve onun süpürüp açtığı boşluğa sabah bambaşka, apayrı, yepyeni bir görünüş getirecek...

KÜŞAT — Tıpkı perde arasında dekor değişir gibi.

SERAP — Tanyeri ağarınca, heyecandan gözlerimi açamazdım. Şuurum uyanık, gözlerim kapalı, bir müddet daha umardım, umardım, umardım. Bir de gözümü açıp bakardım ki...

KÜŞAT — ... tarhlar yine öyle sınırlı, cetvelle çizilmiş gibi.

SERAP — ... selviler yine ordu düzeninde dizilmiş.

KÜŞAT — Bir damla deniz mavisi yok. Bir damla gök mavisi. Her taraf o iç bayıltıcı bezdirici yeşil.

SERAP — Ve sarmaşıklı köşk bodur boyu ile bir kaplumbağa gibi... (...)

KÜŞAT — Ve (...) hayat yeni baştan başlardı.

SERAP — Ve değirmen dönerdi.

KÜŞAT — Bir vantilatör gibi.

(…)

Haldun Taner, ...*Ve Değirmen Dönerdi - Lütfen Dokunmayın*

Kelime Dağarcığı

festekiz: Önemsenmeyen, değer verilmeyen şeyler için kullanılan falan festekiz deyiminde geçer.

1. Serap'ın ağaçları kişileştirmesini değerlendirerek Serap'a katılıp katılmadığınızı nedenleriyle belirtiniz.

2. Serap ve Küşat akşam saatlerini günün diğer zamanlarına göre daha çok sevmektedirler. Gün içerisinde siz hangi saatleri daha çok seversiniz? Niçin?

3. Serap, simsiyah yahut bembeyaz bir tuval hayal etmektedir. Bunun üzerine Küşat'ın ... *elinde hayalin zengin paleti.* ifadesi ile anlatmak istediği nedir?

4. Serap değirmenin sesini ümit dolu bulmaktadır. Serap ve Küşat uyurken neler olmasını istemekteler, sabah kalktıklarında neler ile karşılaşmaktadırlar?

5. Yazarın bu tiyatro oyununa ...*Ve Değirmen Dönerdi* ismini koyma sebebi ne olabilir? Metinden gerekçeler göstererek yazınız.

Hazırlayanlar: *Bahar KAPLAN ve Eflak MALGACA VARGEL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.12: Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Yazarı Anlamak**	20 dk.
Amacı	Metinden hareketle yazarın insana dair düşüncelerini açıklayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Aslan ile Eşek

(Çocuklar, bu hikâye bir fikir edinmeniz için "Radyo Oyunu" şeklinde yazılmıştır.)

(…)

ASLAN — *(Esneyerek uyanır)* — Ooo eşek kardeş, uyandın demek.

EŞEK — Ne uyanması. Gözümü kırpmadan sabaha kadar bekledim.

ASLAN — Sana uyuyabilirsin demiştim ya neden uyumadın?

EŞEK — Gece bastırınca bir sürü hayvanın seslerini duydum. Bunlar şimdiye kadar hiç duymadığım seslerdi. Kayalarda öyle yankılanıyordu ki, korkudan gözümü kırpmadım.

ASLAN — Ben uyanık olsaydım hiç korkmazdım.

EŞEK — Orası belli olmazdı, sen de korkardın. Gidelim buradan.

ASLAN — Yo, burası hoşuma gitti. Şu kayalıkların arasında kim bilir ne güzel avlar vardır benim için. Ben avlanmaya gidiyorum.

EŞEK — Benim için de burada taze güzel otlar var. Ancak dün gece bana açıklama yapacağına dair söz vermiştin. Neden iki arkadaş olduğumuz halde eşit olamıyoruz.

ASLAN — O zaman öyle söylemem gerekti: Eşitiz ama bunun bir sınırı var.

EŞEK — Dün gece de böyle demiştin. Şu sınırı bana bir anlatır mısın?

(…)

ASLAN — Sen eşeksin, bense aslan. Arkadaş olduk değil mi?

EŞEK — Evet.

ASLAN — Sana bir sürü haklar tanıdım değil mi?

EŞEK — Evet tanıdın.

(…)

ASLAN — (…) Ama dostluğumuzun bir sınırı var. Dikkat etmezsek sen kendini benim gibi aslan sanmaya başlarsın.

EŞEK — Ben mi?

(…)

ASLAN — Belki de şimdi anırdığın zaman kendini aslanlar gibi kükrüyor sanıyorsun. Bana öyle geliyor.

EŞEK — Yoo, hiç böyle bir şey düşünmedim.

ASLAN — Evet, anırınca kendini aslan gibi kükrüyor sanabilirsin, tabii eğer dikkat etmezsek.

EŞEK — Peki başka neler olabilir?

ASLAN — Su içmek için göl suyuna eğildiğinde, suda kendini, yeleleri kabarmış bir aslan gibi görmeye başlarsın.

EŞEK — Bu da hiç aklıma gelmedi.

ASLAN — Gelmedi ama dikkat etmezsek bir gün gelebilir.

EŞEK — Peki sonra?

ASLAN — Sonra da benimkiler gibi kuvvetlendiğini sandığın kaslarına bakarak payına düşene razı olmaz, daha fazlasını istersin.

EŞEK — Hiç böyle bir şey yaptım mı?

ASLAN — Yapmadın ama dikkat etmezsek yaparsın.
(…)

Cahit Zarifoğlu, *Radyo Oyunları*

1. Yazar metnin başına *Çocuklar, bu hikâye bir fikir edinmeniz için "Radyo Oyunu" şeklinde yazılmıştır.* ifadesini koyarak çocuklara bazı mesajlar vermeye çalışmıştır. Size göre bu metin insana ve yaşama dair hangi mesajları içermektedir? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Cahit Zarifoğlu radyo oyunu şeklinde kaleme aldığı bu metinde düşüncelerini, insanları sembolize eden hayvanlar üzerinden aktarmayı tercih etmiştir. Sizce yazar böyle bir tekniğe neden başvurmuş olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

3. Sizce kahramanları hayvan olan bu metinde yazar neden eşek ile aslanı seçmiş olabilir? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek açıklayınız.

4. İlişkilerinizi göz önüne getirdiğinizde siz metindeki hangi kahramanın temsil ettiği karakter özelliklerine yakın davranışlar sergiliyor olabilirsiniz? Düşüncelerinizi açıklayınız.

Hazırlayan: *Arzu GÜRVARDAR*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.12: Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.*

Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Yansımalar**	25 dk.
Amacı	Tiyatro eserinin yazarın tanınmasına katkısını ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız. (Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Sonsuzluk Kitabevi

(…)

ADAM *(Komik bir öfkeyle bağırır)*: Bayanlar, susun! Susun, ölümlüler! Diz kırın, bel bükün, boyun eğin ölümsüzlüğe! Şimdi burada yanan keskin bir ışıkla kamaşıyorsa gözleriniz size acıyacak kadar bile bir ilgi duymayacağım.

İKİNCİ KIZ: Konuş, konuş, konuşuyorsun güzel çok!

BİRİNCİ KIZ: Hem de pek çok!

ADAM: Bayanlar, anlamıyor musunuz? Anlamıyor musunuz, konuşan ben değilim!

İKİNCİ KIZ: Kim ya? Kim ya?

BİRİNCİ KIZ: Kim ya? Kim ya?

ADAM: Anlamıyor musunuz küçücük muslukların ana boruya bağlı olması gibi, ben de tarihin ulu sesine bağladım sesimi! Benim sesimle bütün ulular… Bütün yüceler… Ölümsüzler bütün, konuşuyor, daha doğrusu konuşacak!

BİRİNCİ KIZ *(İKİNCİ KIZ'a göz kırparak)*: Bayım!

ADAM: Buyurun, bayan?

İKİNCİ KIZ: Biz anlamak istiyoruz sizi!

BİRİNCİ KIZ: Evet, evet, bir nota gibi çözümlemek sizi!

İKİNCİ KIZ: Yoklamak, bilmek, öğrenmek, tanımak, ezberlemek sizi!

BİRİNCİ KIZ: Çok merak ediyoruz mahallenizi, sokağınızı, evinizi?

(…)

Sabahattin Kudret Aksal, *Bay Hiç, Sonsuzluk Kitabevi*

Sonsuzluk Kitabevi Arnavutluk'ta Perde Açacak

Arnavutluk'un Elbasan şehrinde bu sene 22'ncisi düzenlenecek olan "Uluslararası Skampa Çağdaş Tiyatro Festivali" kapsamında Ankara Devlet Tiyatrosu Arnavutluk'ta perde açacak.

Sabahattin Kudret Aksal'ın yazdığı ve Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Mustafa Kurt'un rejisörlüğünü üstlendiği "Sonsuzluk Kitabevi" eski Osmanlı kalesi olan 'Elbasan Kalesi'nde 3 Ekim cumartesi günü saat 19.00'da açık havada sanatseverlerle buluşacak.

Devlet Tiyatroları sahnelerinde 40 yıl aradan sonra yeniden tiyatro severlerle buluşan Sonsuzluk Kitabevi, ölümsüz eserler yazmış yazarların eserlerini bütün tanıdıklarına, eşine, dostuna ve insanlara göndermek isteyen, ölümsüz eserlerle ölümsüz olmayı amaçlayan bir adamın hikâyesini konu alıyor.

1. *Sonsuzluk Kitabevi*'nin uluslararası bir tiyatro festivalinde sahnelenmesinin sizce yazara sağlayacağı katkılar neler olabilir? Görüşlerinizi belirtiniz.

2. Önce şiir yazdım. On yıl, şiirle geçti. Öykü, oyun, deneme sonra geldi. Hangi türde yazmaktaysam, o süreçte, en büyük ilgiyi o türe duydum. Duymasam yazmazdım, yazamazdım. Genelde, şiirin ağır bastığıysa kuşkusuzdur. Şu da var: Şiir de yazsam, öykü de, oyun da, hep "dil"i yazmak istiyordum.

Sabahattin Kudret Aksal

Buna göre Sabahattin Kudret Aksal'ın bir şair olduğunu ve şiire olan ilgisini göz önünde bulundurarak okuduğunuz tiyatro metniyle yazarın şairliği arasında nasıl bir ilişki kurabilirsiniz? Görüşlerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

3. *Sonsuzluk Kitabevi*'nde ölümsüz eserlerle ölümsüz olmayı amaçlayan bir kişinin hikâyesi anlatılmaktadır. Sizce yazarın gerçek hayatında böyle bir arzusu olduğu söylenebilir mi? Görüşlerinizi gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Dr. Kubilay ÜNSAL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.13: Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Engin Bir Denizdir Tiyatro**	20 dk.
Amacı	Metinlerden hareketle tiyatroda farklı sanat anlayışlarıyla yazılan birçok eser olduğunu fark edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız. (Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

I. Metin

Mevlâna

âşık ve mâşuk

(…)

(Eski Konya'da küçük bir meydan. Bu meydana, dikey olarak iki sokak inmektedir. Sokağın birincisinden MEVLÂNA, ikincisinden Tebrizli ŞEMS, meydana doğru yürümektedir. İkisi de, kendilerine konuşur, sesleri yankılanır.)

MEVLÂNA: Ben bir boşluktayım.

T. ŞEMS: Ben birini arıyorum.

MEVLÂNA: Biliyorum, beni bu boşluktan kurtaracak biri gelecek. Kimdir o?

T. ŞEMS: Evet, ben birini arıyorum. Ama önce ben kimim? Niçin geldim ta buralara?

MEVLÂNA: Bir yol gösterici mi, bir gönül yoldaşı mı? Ah bu yalnızlık!

T. ŞEMS: Ben Tanrı'ya yalvardım: Yarabbi, beni, kendi velîlerinle yoldaş et diye. İşte O velîyi bulmak için kalktım geldim.

(İkisi de yol kavşağı olan küçük meydana gelmişlerdir. Birbirlerini görünce donup kalırlar bir süre.)

(…)

Recep Bilginer, *Mevlâna âşık ve mâşuk*

II. Metin

Emekli

(…)

(Dairede, Müdür sert, sinirli konuşur; bekçi sinmiş ve suçludur.)

MÜDÜR: Bak sen, şu işe bak! Pekii, müfettiş mi bu? Söyle, müfettiş mi?

GECE BEKÇİSİ: Değil, Beyim!

MÜDÜR: Değil ya! Pekii, sen necisin burada?

GECE BEKÇİSİ: Gece bekçisiyim.

MÜDÜR: Yani?

GECE BEKÇİSİ: Müdür Bey, kusura bakma ama, yabancı değil ya bu adam! Otuz yıl bu dairede, bu odada çalışmış.

MÜDÜR: .. mış. Evvelce. Şimdi?

GECE BEKÇİSİ: Şimdi emekli.

(…)

Behçet Necatigil, *Gece Aşevi Son Tren Emekli Artırma Salonunda Kutularda Sinek*

III. Metin

Göç

(…)

HÜSEYİN

Heyy, efendi, nereye?

(…)

ZİYARETÇİ

6 numaraya.

(…)

HÜSEYİN

O kadar merdiveni boşu boşuna çıkma dimek istiyorum. Tabanlarına yazık, çünkü evde yoklar.

ZİYARETÇİ

Canım elbet biri vardır.

HÜSEYİN

Yok diyorum arkadaşım. Ben 20 yıldır bu apartmanın kapıcısıyım. Haberim olmadan kuş uçmaz buradan. Bak sana sayayım. 6 numaranın beyi bugün haftası oldu seyahatte. Adana' ya gitti, daha gelmedi. Hanım, sabahtan çıkıp berbere gitti, oradan çarşıya uğrayacaktı. Oradan Allah âlem çaya gitmiştir. Küçükbey malûm. Gece yarısı mektebinde, (…)

(…)

Cevat Fehmi Başkut, *Göç*

1. Bir üniversite, tiyatro bölümü için özel yetenek sınavı yapacağını duyurur ve bu sınavda hangi sorularla karşılaşılabileceği ile ilgili bir kitapçık yayımlar. Kitapçıkta yukarıdaki üç metin verilir ve metinlerle ilgili sorular sorulur. Siz de bir tiyatro oyuncusu olmak istediğinizi, bu sınava gireceğinizi hayal ediniz ve soruları metinlere göre cevaplayınız.

   a) Ele aldığı konu bakımından sizde hangi metin daha çok merak uyandırdı? Düşüncelerinizi nedenleriyle açıklayınız.

   b) Metinlerdeki rollerden hangisini oynamak istersiniz? Neden?

   c) Metinlerdeki rollerden birini eleştirmeniz istense bu hangisi olurdu? Neden?

2. Tiyatro, yaşamın sahneye yansımasıdır ve bu yaşama ilişkin pek çok ayrıntı tiyatroda farklı anlatım ve sanat anlayışıyla sergilenir. Sizce yukarıdaki metinler yazarlarının sanat anlayışlarına dair ipuçları içeriyor mu? Düşüncelerinizi yazınız.

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.13: Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Sahne Şiiri ya da Şiir Dramı**	25 dk.
Amacı	Manzum tiyatronun Cumhuriyet Dönemi'ndeki gelişimini açıklayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız. (Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Aşkımız Aksarayın En Büyük Yangını

(…)
ABİDİN — Semt, Aksaray yöresi,
Kocamustapaşa, Kadırga, Yenikapı, Kumkapı oraları.
Sahnemiz. *(Ellerini açarak gösterir.)*

TULUMBACILAR — Dar bir sokak!

ABİDİN — Dar bir çağda, dar bir sokak.

TULUMBACILAR — Özellikle bir evin içi.

ABİDİN — *(Gülerek)* Şu, yeni sahibini bekleyen eski konak
Konak demeğe yüz tanık ister ya,
ıssız, içine kapanık
bir zaman artığı.
İçin için ağlar
dışın dışın güler
ve hepten dökülür.

TULUMBACILAR — Issız, içine kapanık.

ABİDİN — Efendim, birtakım adamlar geldiler
kibar ve asık suratlı,
bizim mahallede ev sordular,
biz de göğsümüzde yürek taşırıp
sokağımızın şerefi
Eski Konağı gösterdik.
(…)

Güngör Dilmen, *Aşkımız Aksarayın En Büyük Yangını*

Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosunda Biçim ve Üslûp Bakımından Görülen Eğilimler

Cumhuriyet döneminde tiyatro dili eskiye göre çok gelişmiştir. Özellikle genç kuşak yazarları hem Türkçede en yetkin tiyatro dilini bulmuşlardır, hem de katıksız öztürkçede büyük bir rahatlık ve kolaylıkla yazabilmektedirler. Orhan Asena'nın, Güngör Dilmen'in oyunlarındaki dil buna en güzel örnektir. Köy ve yörel ağızlar da sahnelerimizde başarıyla kullanılmıştır. Manzum tiyatroya da bir yöneliş bu dönemin başından beri görülmektedir. Halit Fahri Ozansoy'un *Sönen Kandiller, On Yılın Destanı, Nedim, Hayalet*'i, Faruk Nafiz Çamlıbel'in *Canavar, Akın* ve başka oyunları, Cahit Uçuk'un *Gök Korsan*'ı, manzum olmakla birlikte sahne şiirine ulaşamamış denemelerdir. Oysa günümüz yazarları içinde Refik Erduran'ın *Büyük Jüstinyen*'i, Güngör Dilmen'in *Canlı Maymun Lokantası, Avcı Karkap, Midas'ın Kulakları, Midas'ın Altınları, Kurban* ve başkaları, Turan Oflazoğlu'nun *Keziban, Deli İbrahim* ve başkaca eserleri manzum olarak sahne şiirini yakalayabilmiş başarılı örneklerdir. Şairlerden Behçet Necatigil, Gülten Akın, Necati Cumalı çeşitli denemelerinde sahne şiiri diline ulaşabilmişlerdir; artık düzyazıda da şiir dramı yapılabileceğini gösteren örnekler vardır.

Metin And, *100 Soruda Türk Tiyatrosu Tarihi*

1. Sizce *Aşkımız Aksarayın En Büyük Yangını* adlı eser manzum tiyatro örnekleri arasında gösterilebilir mi? Görüşlerinizi gerekçeleriyle belirtiniz.

2. Oyunlarımda serbest nazım kullanıyorum. Buna "ritmik dil" de diyebiliriz. Düzyazının da bir ritmi vardır. Ya da olmalı. Söylemeye gerek yok, manzum sözcüğü ille şiir anlamına gelmez. Oyunun her geçiti, sahnesi elbet şiir değildir ancak kimi sahnelerde şiire dönüşebilir.

Güngör Dilmen

Buna göre Cumhuriyet Dönemi'nde sahnenin şiire dönüştüğü eserlerle ilgili neler söyleyebilirsiniz? Okuduğunuz metinlerden hareketle açıklayınız.

3. Cumhuriyet Dönemi'nde manzum tiyatronun gelişimi hakkında neler söylenebilir? Okuduğunuz metinlerden hareketle açıklayınız.

Hazırlayan: *Dr. Kubilay ÜNSAL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.14: Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Ben Yazsaydım**	25 dk.
Amacı	Okuduğu metinde günümüz yazım ve noktalama kurallarına uymayan yerleri tespit edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Oyun Bitti

(…)

MÜNEVVER — Enişteni otelden aramak istiyorum. *(Telefona gider. Birkaç numara çevirir. Dinler kapatır.)* Otomatik meşgul.

FERİDE — Sabırlı ol, eniştem mutlaka arar.

MÜNEVVER — Uzağa gidince, Onu çok sevdiğimi anlıyorum. Onsuz olamam. O benim herşeyim. Feride, Enişteni çok özledim. Neden onunla birlikte gitmedim sanki? *(Huzursuz dolaşır.)* Bir ara hatırlarsın, darılmıştık. Otele gitmişti. Dayanamadım yokluğuna. Paniğe kapıldım, ya hiç gelmezse, diye. Telefon edip eve çağırdım. Hemen geldi.

FERİDE — Bir daha onu kırma emi. Bu sabah İzmir'e kırgın gitti.

MÜNEVVER — Kırmam, asla. Yalnız başına bir yere de göndermem. Nereye gitse, ben de beraber. Özlemine dayanamıyorum. İzmir'den gelinceye kadar ne yaparım ben? Radyoyu açsana. Biraz müzik dinleyelim. Zamanın geçmesine yarar.

Feride, radyoyu açar. Hafif bir müzik. Münevver dalar.

MÜNEVVER — Enişten çok sever bu tür müziği. Şimdi O da yanımızda olsaydı. Koltuğunda.. Akşam çayımızı birlikte içseydik. Elini tutsaydım, başımı omzuna dayasaydım. *(Birden müzik kesilir. Münevver başını radyonun olduğu yana çevirir.)*

SPİKERİN SESİ — Sayın dinleyiciler, şimdi aldığımız bir haberi vermek için, müzik yayınını kesmek zorunda kaldık. *(Kısa bir süre.)* TRT İzmir muhabirinin bildirdiğine göre; Bugün saat onbeşte Yeşilköy Hava Limanı'ndan kalkan İzmir uçağı, Manisa yakınlarında bilinmeyen nedenlerle dağa çarparak parçalanmıştır. Uçakta bulunan yolcu ve personelin kurtulup kurtulmadığı bilinmiyor. Daha sonraki haber bültenimizde ayrıntılı bilgi verebileceğimizi umuyoruz.

Spikerin sözlerinin arkasından, ağır ve ritimsiz bir müzik başlar. Münevver donup kalmıştır. Feride şaşkın. Konuşamazlar. Bir süre sonra, Münevver'in yalnız ağzı oynar.

MÜNEVVER — İzmir uçağı.. Enişten.. O uçakla. Duydun. Uçak parçalanmış. Ya enişten.. *(Donup kalmıştır. Hiç kımıldamaz.)*

Recep Bilginer, *Oyun Bitti*

1. Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümlelerde günümüzün yazım ve noktalama anlayışından farklı olan kullanımları tespit ediniz. Günümüzdeki kullanımlarını gerekçeleri ile birlikte belirtiniz.

a) *Uzağa gidince, Onu çok sevdiğimi anlıyorum. Onsuz olamam. O benim herşeyim. Feride, Enişteni çok özledim. Neden onunla birlikte gitmedim sanki?*

b) *TRT İzmir muhabirinin bildirdiğine göre; Bugün saat onbeşte Yeşilköy Hava Limanı'ndan kalkan İzmir uçağı, Manisa yakınlarında bilinmeyen nedenlerle dağa çarparak parçalanmıştır.*

2. Metinden günümüz noktalama işaretlerinin kullanımıyla örtüşmeyen bir örnek bulunuz. Bu noktalama işaretinin günümüzde nasıl kullanıldığını arkadaşlarınıza anlatınız.

3. Feride'nin yerinde siz olsaydınız nasıl davranırdınız? Düşüncelerinizi yazım ve noktalama kurallarına uyarak bir paragraf hâlinde yazınız.

Hazırlayanlar: *Bahar KAPLAN ve Eflak MALGACA VARGEL*

5. ÜNİTE> Tiyatro *Kazanım A.3.14: Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Yazım Kuralları Değişir mi?**	25 dk.
Amacı	Okuduğu metindeki yazım ve noktalama kurallarına dikkat edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Bir Postacı Varmış, Yıllık İznini Almış

(…)

TURGUT — Şimdi de siz sustunuz. Bir şeyiniz yok ya?

NEVİN — Hayır, iyiyim. Bir an daldım, fakat geçti şimdi.

TURGUT — Ne geçti aklınızdan?

NEVİN — *(Hafifçe gülerek)*: Anlatsam gülersiniz bana.

TURGUT — Gülünç bir şey mi o kadar?

NEVİN — Otobüste gelirken iki erkek yol boyu birbirlerine hep fıkra anlatıyorlardı. Birine ister istemez bir ara kulak misafiri olmuştum. Aklıma geldi şimdi.

TURGUT — Nasıl bir şeydi, anlatın bana da.

NEVİN — Kısacık bir şeydi üstelik. Nasıldı bakayım: Ha, şöyle… *(Güler.)* Bir postacı yıllık iznini almış, kenti dolaşmaya çıkmış.

TURGUT — Evet?

NEVİN — Bu kadar…

TURGUT — Yok canım, bu kadar mı gerçekten?

NEVİN — Bu kadar, evet!

TURGUT — *(Kendini tutamayarak)*: Bir postacı yıllık iznini almış… *(Güler.)* Kenti dolaşmaya çıkmış. *(Kahkahası çınlar.)*

NEVİN — Sevdiniz mi, hoşunuza gitti mi çok?

TURGUT — *(Gülmesini sürdürerek)*: Çok harika bir fıkra. Öyle hoşuma gitti ki… Hay Allah! Nerden de uydururlar böyle fıkraları? Bir postacı… *(Hıklar.)* Siz de sevdiniz mi?

NEVİN — Bilmem. Otobüsteki o iki erkek sizin kadar gülmedilerdi buna. Anlamadılar herhalde. Ben de pek anlamadım.

TURGUT — Anlamadınız mı? Ama demin güldünüz benimle siz de?

NEVİN — Size güldüm. Çakmağınızı çakıyorsunuz ya, ansızın öyle gülmeniz de karanlıktaki ışık gibi parlayıvermişti.

(…)

İsmail Parlatır vd. (haz.), *Güzel Yazılar Kısa Oyunlar*

1. *Anlamadılar herhalde. Ben de pek anlamadım.*

Okuduğunuz metinden alınan yukarıdaki cümlede noktalama işaretlerinin günümüzdeki kullanımı ile ilgili farklı bir uygulama mevcuttur. Buna göre

a) Hangi kelimenin farklı yazıldığını bularak kelimeyi günümüz kurallarına göre yeniden yazınız.

b) Kelimede eksikliği bulunan noktalama işaretinin kullanım yerlerinden ikisini yazınız.

2. *Sevdiniz mi, hoşunuza gitti mi çok?*

Yukarıdaki cümlede de görüldüğü üzere tekrarlanan soru ifadelerinin arasına virgül konur. Siz de virgülün bu kullanımına örnek olabilecek iki cümle yazınız.

3. *NEVİN — Kısacık bir şeydi üstelik. Nasıldı bakayım: Ha, şöyle… (Güler.) Bir postacı yıllık iznini almış, kenti dolaşmaya çıkmış.*

TURGUT — Evet?

NEVİN — Bu kadar…

Okuduğunuz metinden alınan yukarıdaki bölümde soru cümlesi olmayan bir ifadenin sonunda soru işareti kullanılmıştır. Bunun sebebini açıklayınız. Siz de buna benzer bir örnek yazınız.

4. İnsan bazen kendisini, hayatta keskin kararlar alan bir nokta ya da kısa molalar vermeyi seven bir virgül gibi hissedebilir. Siz hangi noktalama işareti olmayı isterdiniz? Düşüncelerinizi kısa bir diyalog şeklinde kaleme alınız.

Hazırlayanlar: *Bahar KAPLAN ve Eflak MALGACA VARGEL*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Anlamını Arayan Kelimeler	25 dk.
Amacı	Metinde geçen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamını belirleyerek bu kelimeleri cümle içinde kullanabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Turizme Karşıyım

Allah'ın talihli kullarından biri olmalıyım. İstanbul'a geldim geleli Sultanahmet ve civarında çalışıyorum. İstanbul'un kalbini dinliyorum yani. Dinlemek iyi de son zamanlarda tuzluya oturuyor. Bir fincan çay beş kâğıda çıktı. Ayrıca ben çayı fincanda değil, ince belli bardakta içmeyi severim. Neymiş efendim, turistik tarife imiş. Sultanahmet Köftecisi esasen halkın rağbet ettiği ucuz ve kaliteli bir yerdi. Biz de epeyce bir zaman devam ettik. Turizm orada da önümüzü kesti. Artık halktan bir ailenin oturup yediği köfte, piyaz ve irmik helvasından oluşan yemeğin hesabını verirken terlediğini görüyorum. Ben evde çalışmayan, yazmayan; bahçelerde, kahvelerde okumaya-yazmaya alışmış (kötü bir alışkanlık ama ne yapalım olan olmuş bir kere) bir adamım. Ne yani şimdi bahçelere, kahvelere gidemeyecek miyim? Gidemeyeceğim çünkü oturacak kahve de kalmadı. Eskiden Molla Fenari Camii'nin karşısında bir Kanaat Lokantası vardı. Küçük bir esnaf lokantası. Çeşidi az, lezzeti yerinde, malzemesi temiz ve kaliteli, üstelik halkın kesesine uygun bir mekân idi. Gider karnımızı doyurur; bitişiğindeki Erzurum Kıraathanesi'nde tavşan kanı çaylarımızı içerdik. Şimdi ikisi de yok. Onların yerinde Saltanat Otel ve Restoranı yükseliyor. Yaşımız çok genç iken cümbür cemaat Sirkeci'deki Köfteci Fahri'ye giderdik. Fahri kaldırımdan gelen kabadayı bir adamdı. Köftenin yanında iyi kurufasulye yapardı. Biz az sayıdaki masaları doldurur, hepimiz fasulye söylerdik. Bir gün dayanamayıp patladı: "… yiyeceksiniz, bir iki porsiyon da köfte yiyin, yoksa defolun gidin. Sizin yüzünüzden dükkâna müşteri gelmiyor, köfteler elde kalıyor."

(…)

Anladık turist döviz getiriyormuş. Bu sebeple yeşili seviyor, çimlere basmıyoruz. İyi de gelen dövizi kapanlar gidip Kanarya adalarında keyif çatıyor, yani bize bir şey damlamıyor (Damlıyor mu, damlamıyor mu iktisatçılar bilir. İktisatçıların işine karışılmaz. Onlar şoför gibidir. Kendileriyle araç hareket hâlinde iken konuşmak yasaktır.)

Bir yer turizme açılıyorsa, turistler için düzenlenir. Rengini, kokusunu, sesini, neşesini, canlılığını, insanlarıyla birlikte tüm özelliğini kaybeder. Kartpostala döner (örnek: Soğukçeşme Sokağı). İstanbul'u turizme açmak isteyenlere sesleniyorum. Bu arada halkı kaybettiğinizi unutmayın. Halkı; yani mekânın ve zamanın ruhunu.

(…)

Mustafa Kutlu, *Dem Bu Demdir*

1. Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki kelimelerin anlamlarını, metinde kullanıldıkları cümleleri göz önünde bulundurarak tahmin ediniz. Tahminlerinizi tabloya yazınız.

Kelimeler	Tahmin Ettiğim Anlamı
rağbet	
porsiyon	
iktisatçı	
cümbür cemaat	
piyaz	
molla	

2. Aşağıdaki tabloda metinde geçen iki cümle verilmiştir. Cümlelerdeki altı çizili sözcük gruplarının yerine başka sözcük ya da sözcük grupları yazarak cümleleri aynı anlama gelecek şekilde yeniden yazınız.

Metinde Geçen Cümleler	Benim Kurduğum Cümleler
İstanbul'un kalbini dinliyorum yani. Dinlemek iyi de, son zamanlarda tuzluya oturuyor.	
Turizm orada da önümüzü kesti.	

3. Metinde geçen *Artık halktan bir ailenin oturup yediği köfte, piyaz ve irmik helvasından oluşan yemeğin hesabını verirken terlediğini görüyorum.* cümlesindeki altı çizili sözcüğün cümleye kattığı anlamı yazınız. Siz de bu sözcüğü başka bir anlamı ile cümle içerisinde kullanınız.

4. a) *Bir yer turizme açılıyorsa, turistler için düzenlenir. Rengini, kokusunu, sesini, neşesini, canlılığını, insanlarıyla birlikte tüm özelliğini kaybeder. Kartpostala döner.* cümlesindeki altı çizili ifade ile ne anlatılmak istenmiştir? Açıklayınız.

b) Metinde geçen *Kanarya adalarında keyif çatıyor.* cümlesindeki altı çizili deyimin anlamını tahmin ediniz. Bu anlamı karşılayabilecek başka bir deyim bularak cümle içerisinde kullanınız.

Hazırlayan: *Serap ATAOĞLU*

6.ÜNİTE> Deneme *Kazanım A.4.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.*
Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Metnin Anlamı Kelimelerde Gizli**	20 dk. Bireysel
Amacı	Metindeki kelimelerin anlamının kullanıldığı bağlama göre değişebileceğini ve metnin içeriğine göre kelimelerin de farklılaşabileceğini ayırt edebilme.	
Gerekli Materyaller: *TDK Türkçe Sözlük.*		

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kıymetli Gençlik

(…)

Gençler,

Bir millet, mektebiyle millet olur. Bir millet, mektebinde yükselir. Mektebin büyüklüğünü görmek mi istiyorsunuz? Mektebin hayatına girin, koridorlarında dolaşın, sıralarının üstünü yoklayın, gençliğinin alnında parıldayan necabet damgasına bakın. Herbirinin yüzünde İlâhi nazardan nişâne olan haya menbaında kaynaşan bin sevimli mânayı seyredin: Biliniz ki cemaatın en temiz unsurları sîzlersiniz. Bir milleti büyük yapan içinde bulunduğu medeniyet âlemine bayrak yapan, mekteplerinin kan değil de dimağ usaresi harcayan sinesidir. Medeniyet kervânına yol gösteren maarifdir, kültürdür. İlkçağ tarihinde gördünüz ki Sümer, Mısır ve Çin dünyalarının, Yunan dünyasının büyük medeniyetleri hep kültür ve maarif temeli üzerine kurulmuştur. İslâm, bir büyük ilim rönesansı ile âleme yayılan güneş oldu. Bizim milli tarihimiz Anadolu'da bin yıl evvel başlarken, Selçuklu veziri Nizâmülmülk'ün Bağdat'ta açtığı Nizâmiyye medresesi, Türk-İslâm dünyasının bütün büyük ruhlarını kendi etrafında topladı. Bundan sonraki yayılışın dimağı oldular. İstanbul'u alan büyük atamız Fatih'in, fethinden daha büyük eseri Fatih külliyyesi, Kanuni'nin Mohaç ve Hind seferlerinden daha büyük eseri Süleymaniyye külliyyesi olmuştur. Bizde gerçekten bizim olan ne varsa hepsi mektebindir. Geri kalan ya cildimizle iştihalarımızın veya alışkanlıklarla şaşkınlıklarımızındır. Bu hikmeti pek iyi anlayan Büyük İskender'in, hocası Aristo'ya borçlu olduğu büyük minneti ifade eden şu sözü size ibret olmalıdır: (…) hocam beni yerden göğe çıkardı.

(…)

Nurettin Topçu, *Türkiye'nin Maarif Davası*

Kelime Dağarcığı:

âlem: Dünya, cihan. **cemaat:** İnsan kalabalığı, topluluk. **kervân:** Toplu olarak birbiri ardınca gelen şeyler. **külliyye:** Bir caminin çevresinde cami ile birlikte kurulmuş medrese, imaret, sebil, kitaplık, hastane vb. yapıların bütünü. **mektep:** Okul. **necabet:** Temiz bir soydan gelme, soyluluk. **Rönesans:** XV. yüzyıldan başlayarak İtalya'da ve daha sonra diğer Avrupa ülkelerinde hümanizmin etkisiyle ortaya çıkan, klasik İlk Çağ kültür ve sanatına dayanarak gelişen bilim ve sanat akımı. **sine:** Bağır, iç. **usare:** Öz su.

1. Metindeki altı çizili kelimeleri, metinde kullanıldıkları cümlelerden yola çıkarak aşağıdaki tabloda verilen anlamlar ile eşleştiriniz.

Kelime	Anlamı
	Zihin
	Bilgi ve kültür
	Bir şeyin ilk olarak ortaya çıktığı yer
	Eser, iz, belirti
	İştah

2. Anlamını bilmediğiniz kelimeler metni anlamanızı etkiledi mi? Kelimelerin anlamlarını öğrendikten sonra metni kavramanızda ne gibi farklılıklar olduğunu yazınız.

3. Metindeki *Herbirinin yüzünde İlâhi nazardan nişâne olan haya menbaında kaynaşan bin sevimli mânayı seyredin.* cümlesini altı çizili kelimelerin yerine aynı anlamı karşılayacak kelimeler kullanarak tekrar yazınız.

4. "Hayat" sözcüğünün kullanıldığı anlamlarından ikisi şunlardır:
hayat: Halk ağzında avlu.
hayat: Hayat biçimi, içinde yaşanılan şartların bütünü, yaşantı.
Buna göre metinde yer alan *Mektebin hayatına girin, koridorlarında dolaşın, sıralarının üstünü yoklayın, gençliğinin alnında parıldayan necabet damgasına bakın.* ifadesindeki *hayat* sözcüğü hangi anlamda kullanılmış olabilir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

5. Metinde geçen "maarif" sözcüğünü "bilgi ve kültür" ve "öğretim ve eğitim sistemi" anlamlarına gelecek şekilde birer cümlede kullanınız.

Hazırlayan: *Filiz ŞEN*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönemle ilişkisini belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Denemek	25 dk.
Amacı	Metin türlerinin ortaya çıkmasında sözlü ve yazılı kültürün, toplumsal değişimlerin ve etkileşimlerin, yazarın tercihlerinin etkisini ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız.***
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

İnsan Hali

Benim işim gücüm kendimi incelemek: Yapacak başka işim yok zaten. Bakıyorum da öyle çürük taraflarım var ki söylemeye zor varıyor dilim. Sağlam oturaklı neyim var? Her an sendeleyip düşebilirim. Gözlerim bir şöyle görüyor, bir böyle. Açken başka adamım sanki, yemekten sonra başka. Keyfim yerindeyse, hava da güzelse kötü kişi değilim: Ama bir nasır canımı yakmayagörsün, asık suratlı, aksi, yanına yaklaşılmaz bir adam olurum. Aynı atın yürüyüşü bir rahat gelir bana, bir rahatsız; aynı yolu bir uzun bulurum, bir kısa; aynı biçim bir hoşuma gider, bir zıddıma. Bir gün her işe yatkınım, bir başka gün hiçbir şey gelmez elimden. Bugün sevindiğim şeye yarın üzülebilirim. İçimde durmadan değişen, ele avuca sığmayan bir sürü duygu. Kara kara düşünceler, derken bir öfke; ağlamaklı bir haldeyken, birdenbire taşkın bir sevinç. Kitapları karıştırırken bakarım, dün içinde türlü güzellikler bulduğum, okudukça coştuğum bir yer bugün bir şey demez olmuş bana: Eviririm, çeviririm, orasını burasını okurum, nafile: O sayfalar boşalmış, yabancılaşmıştır artık benim için.

Kendi yazılarımda bile her zaman, ilk duyduğum düşündüğüm şeyleri bulamam. Burada ne demek istemişim acaba derim; değiştiririm çok defa ve kaybettiğim ilk anlamın yerine ondan değersiz bir yenisini koyduğum olur. Aynı yolda bir gider bir gelirim: düşüncem her zaman ileri götürmüyor beni; bir o yana, bir bu yana yalpalıyor, gelişigüzel:

.....Velut minuta magno
Deprensa navis in mari vesaniente vento.

.....Hafif bir tekne gibi
Azgın fırtınanın denizde bastırdığı

Catullus

Çok defa başıma gelmiştir: Oyun olsun diye kendi düşüncemin tam tersini savunayım derken kafam o tarafa öylesine kendini vermiş, bağlanmıştır ki, kendi düşüncemi yersiz bulmaya başlayıp bırakmışımdır. Eğildiğim yere sürükleniveriyorum: Ağırlığım beni ondan yana düşürüyormuş gibi.

Kendi içine bakan herkes de bunları söyleyebilir, aşağı yukarı.
(…)

Montaigne, *Denemeler*

1. Yüzyıllar önce yazılmış yukarıdaki metinde bahsedilenlerin hâlâ geçerli olması türün hangi özelliği ile ilgilidir? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Siz bir deneme yazarı olsaydınız daha çok hangi konularda denemeler yazardınız? Düşüncelerinizi yazınız.

3. Montaigne'nin *Denemeler* adlı eserinin yazıldığı yıllar, 16. yüzyıl Avrupa'sında Rönesans'ın etkili olduğu döneme rastlar. İnsanın birey olarak önemsenmeye başlandığı, özgür düşüncenin ilk adımlarının atıldığı bu dönem ile yazarın metinleri arasında bir ilişki olduğunu söyleyebilir misiniz? Düşüncelerinizi yazınız.

4. Değişen dünya ve bireyi göz önünde bulundurarak deneme türünün geleceği hakkında neler söyleyebilirsiniz? Düşüncelerinizi yazınız.

5. Montaigne, diğer yazı türlerinden farklı olan yazılarını *Denemeler* adıyla bir kitapta toplamıştır. Bundan sonra bu ad, bu tür yazıların genel adı olarak benimsenmiştir. "Deneme" yerine bu türe bir ad vermek isteseydiniz yukarıdaki metni de göz önünde bulundurarak hangi adları verirdiniz?

Hazırlayan: *Şükriye ŞEN*

Etkinlik İsmi	**Denemenin Tarihsel Bağlamı**	25 dk.
Amacı	Deneme türünün tarihî gelişimini ve yazıldığı dönemle ilişkisini anlayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyunuz ve soruları metinlere göre cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

I. Metin

Şiir Üstüne

Ne gariptir, şairlerimiz şiir yargılamasını, yorumlamasını bilenlerimizden çok daha fazla. Şiiri yapmak şiirden anlamaktan daha kolay. Şiirin orta hallicesi beylik ölçülerle, sanat bilgisiyle yargılanabilir; ama şiirin iyisi, olağanı aşan, tanrısal olan kuralların ve aklın üstündedir. Onun güzelliğini sağlam ve olgun bir görüşle fark eden, bir şimşeğin parıltısı kadar görebilir ancak onu. O güzellik aklımızı işletmez, başımızdan alır, allak bullak eder. Ona varmasını bileni saran coşkunluk, şiiri okuyup dinlettiği bir başkasını da etkiler: Nasıl ki mıknatıs bir iğneyi kendine çekmekle kalmaz, onu da mıknatıslayıp başka iğneleri çekmek gücünü verir ona. Tiyatrolarda daha açıkça görülür ki, şairi öfkeye, yasa, kine kaptıran, dilediği yerde kendinden geçiren o kutsal esin gücü şairin aracılığıyla oyuncuya, oyuncudan da bütün bir halka geçer, birbirine asılan mıknatıslı iğneler dizisi gibi.

Montaigne, *Denemeler*

II. Metin

Şairin Yeniden Doğuşu

Şairin her çağda olan sorunları yoğunlaşarak sürerken üste, bir de çağa mahsus problemleri doğdu günümüzde.

Veli, bir yere gelir ki, onda susmak, en büyük kuvvettir. Şair de o noktaya gelmek zorunda, fakat susmamak üzere. Susmayı da aşmak zorunda. Konuşturmayan kenara itmek, iğne ucu darlığına inen geçidi genişletmek, onun için varolup olmama sorunu. Yok olmak, fakat sonra yine var olmak, şairin kabaran trajedisi bu. Çağın propaganda ağına takılmamalı, onun kurbanı da olmamalı şair. Propagandanın unutturamayacağı bir yerinden yakalamalı sanatını. Şiir sanatını, bütün horlamalara ve yersiz kullanımlara karşın, kalesini savunan bir komutan gibi savunmalı.

Şair, bağlantısını kendisi kurmalı, her şeyin kiralandığı çağımızda, son derece dikkatli olmalı, bilerek bilmeyerek kiralanma durumuna düşmemeli. Ortak görüşlerce de kiralanmamalı şair. Bir levha asılıdır şairin alnında: "Satılık değildir", "kiralık değildir."

Çağa karşı direnmeli. O, asla çağdaş değildir. Çağdan ileridir hep. Ona "çağ dışı" ya da "geride kalmış" gözüyle bakacaktır çoğu kez çağ. Aldırmamalı buna. Çağ, ondan, hiçbir şey vermemek karşılığında, her şeyi ister. Onun ruhunu, geleceğini ister. Geçici ün için gerçek ve sürekli ününü ister. Doğar doğmaz ölen alkışlar karşılığında, gelecek çağları dolduracak alkış çınlayışlarını ister.

(…)

Sezai Karakoç, *Edebiyat Yazıları I*

1. I. metin 16. yüzyılda yazılmış, deneme türünün dünya edebiyatındaki ilk örneklerinden alınmıştır. II. metin ise 1980'li yıllarda Sezai Karakoç tarafından yazılmıştır. Metinler göz önüne alındığında ilk örneklerden günümüze deneme türünde aynı veya benzer konuların işlenmesini bu türün hangi özelikleriyle açıklayabilirsiniz? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle ifade ediniz.

2. II. metinde geçen *Çağa karşı direnmeli. O, asla çağdaş değildir. Çağdan ileridir hep. Ona çağ dışı, ya da geride kalmış gözüyle bakacaktır çoğu kez çağ. Aldırmamalı buna. Çağ, ondan, hiç bir şey vermemek karşılığında, her şeyi ister. Onun ruhunu, geleceğini ister. Geçici ün için gerçek ve sürekli ününü ister. Doğar doğmaz ölen alkışlar karşılığında, gelecek çağları dolduracak alkış çınlayışlarını ister.* ifadesinde sanatçının kendi çağının beğeni kültürüyle arasına bir sınır koyması gerektiği vurgulanmıştır. Siz bir deneme yazarı olsaydınız yaşadığınız çağın estetik değerlerini ve düşünsel zihniyetini, eserlerinizi kaleme alırken ne derece önemserdiniz? Düşüncelerinizi nedenleriyle ifade ediniz.

"Yeniden doğuş" anlamına gelen "Rönesans", Batı Avrupa ülkelerinde, XV. yüzyıl sonundan XVII. yüzyıl başına kadar süren bilimde, sanatta büyük bir canlanmanın ortaya çıktığı dönemdir. Antikite dil ve edebiyatlarının öğrenilmesine ve bu çağın kültürünün bir model olarak alınmasına dayanan hümanizm, Rönesans Dönemi'nin en belirgin düşünce hareketidir. Rönesans hümanistlerinin aradığı insan hayatına en yüksek anlamını ve saygınlığını vermekti. Resim sanatının yanında şiire de önem verildi. Şairler eserlerinde alışılmış olanın dışında ifadeler ve dilsel kullanımlara yer verdiler. Orijinal bir üslup ve anlam arayışı peşinde oldular.

Komisyon

3. Rönesans Dönemi sanatçılarından Montaigne'den alınan I. metinde öne sürülen düşünceler ile yukarıdaki parçada dile getirilen düşünceler arasında bir paralellik var mıdır? Görüşlerinizi nedenleriyle belirtiniz.

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4.3. Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Neden Deneme?	25 dk.
Amacı	Metnin konusu, amacı ve hedef kitlesini belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Beni Irmak Boylarına Götür Anne

Penceresiz, sıvasız, tek kapılı bir odaydı. Her şey, görülen her şey betondandı. Betondan bir küçük masa, betondan bir karyola, betondan bir koltuk. Kapı demek yanlıştı belki, çünkü kapı yoktu. Yalnızca girişi vardı odanın. Odanın dışında, odayı çevreleyen koridorda doru bir tay koşuyordu durmadan. Koridora açılan girişin önünden her geçişinde, küçülüyordu sanki. Odada ışık yoktu. Koridora, kaynağı belli olmayan bir yerden sızan bir hücre ışığı, odayı belli belirsiz aydınlatıyordu. Odanın ısısının arttığını duyumsuyordum, ama bu durum garip bir biçimde üşümeme etken oluyordu. Duyulan nalsız bir tayın toynaklarının, odayı çevreleyen koridorda yankılanan sesiydi. Koridora koştuğumda, bir labirentin içinde olduğumu anlamıştım. Çıktığım oda, bir başka odanın, farklı bir yöne açılan beton bir odanın içindeydi. Buranın içinde yer alan tek şey, çıktığım odaydı! Beton duvarlar ardından gelen ses, bu odanın açıldığı koridorda, durmadan koşan başka bir tayın toynaklarının çıkardığı sesti. Üşümem geçmişti; ama ısısı gittikçe düşen bu odada, ya da koridor-odada, yüzümün giderek yandığını duyumsuyordum. Bir başka koridor-odaya açılan girişten görülen yeni tay da küçülerek kayboluyordu. Buradan da fırlayıp dışarı çıktığımda, değişen hiçbir şey yoktu. Koridorlar büyüyordu yalnızca. Bir önceki odadan gördüğüm tay küçülerek kayboluyor, içinde bulunduğum koridor-odanın girişi önünden farklı bir tay koşarak geçiyor, her geçişinde, onun da gittikçe küçülerek kaybolduğuna tanık oluyordum. Yüzüm ya yanıyor ya da soğuk bir ürpertiyle terliyordu. Tam anlamıyla bir labirentti bu; ama yavaş yavaş, koridor-odalardan bir sonrakine geçişte, bir akarsu sesinin giderek belirginleştiğini duyuyordum. Her koridor-odadan bir sonrakine geçişte ses artıyor, tayın üzerinde ablamın çocukluğu büyüyerek, genç kızlığa dönüşüyor. Kaynağı belli olmayan bir yerden sızan ışık içinde, annemin yüzü beliriyordu. Bizleri buradan ürkütmeden çıkarmak ister gibiydi. Ürkütmeden. Bir akarsu sesi, duyduğum tek sesti. "Beni ırmak boylarına götür anne! Anne ırmak boylarına götür beni. Suların altındaki parlayan taşları görmek istiyorum. O yeşil suların altındaki taşları. Beni ırmak boylarına götür anne!.." Durmadan bağırıyorum, bağırmamla uyanıyorum bu düşten. Gövdem ter içinde, yüzüm yanıyor. Yattığım yerden kalkıp duvardaki ısıölçere bakıyorum, oda içi sıcaklığı 34 derece. Aylardır öğle uykusuna yatmamıştım. İzmir'in alışamadığım haziran sıcaklarında bu garip düşle uyanıyorum. Çocukluğumda çekilmiş bir fotoğrafı anımsayıp buluyorum. Bir atın üstündeyim, ablam tutuyor beni. Kızılçullu'da, bir hıdrellez günü. Necati Cumalı'ya, onun 'Kızılçullu Yolu' şiirine gidiyor usum. 'Yarın, sabah serinliğinde, bisikletimle giderim,' diye konuşuyorum kendi kendime. Kadifekale'den, Şirinyer'e indiğimde, her şey bir karabasan gibi geliyor bana. Artık bir atık-su kanalına dönüşen çay, beton mezarlıklar gibi şehri kuşatan yapılar. "İnsan nerede, insan bu yapıların neresinde?" diye soruyorum kendime. Serin suların, çayların altındaki taşları sevgiyle okşadığım günleri anımsayarak. Şimdi anlıyorum o düşü. Gerçeğin belki de yumuşatılmış bir dönüşümü o. Şimdi, bir haziran sabahında, Kadifekale'den açıkça görülüyor o labirent. İnsanın kendini yok ederek kurduğu o labirent. Kentler büyümüyor, labirentleşiyor; asıl korkuncu, içimizde iç dünyamızda oluşuyor labirentler, kentlere koşut olarak.

(…)

Turgay Gönenç, *Beni Irmak Boylarına Götür Anne*

1. Eski güzelliğini artık ancak rüyalarınızda yaşayabileceğiniz zaman ve mekânları hangi türde bir eser yazarak anlatmak isterdiniz? Eserinizin konusu ve yazılma amacı ne olurdu? Açıklayınız.

2. "Beni Irmak Boylarına Götür Anne" adlı metnin hedef kitlesi sizce kimlerdir? Deneme yazarı, eserini ortaya koyarken hedef kitleyi dikkate almalı mıdır? Görüşlerinizi ifade ediniz.

3. Metinde geçen *Beni ırmak boylarına götür anne! Anne ırmak boylarına götür beni. Suların altındaki parlayan taşları görmek istiyorum. O yeşil suların altındaki taşları. Beni ırmak boylarına götür anne!..* ifadelerinin sizde çağrıştırdığı duyguları ve ruh hâlini açıklayınız.

4. Metinde yazar *Kentler büyümüyor, labirentleşiyor; asıl korkuncu, içimizde iç dünyamızda oluşuyor labirentler, kentlere koşut olarak.* diyerek düşüncelerini dile getirmiştir. Bu konuda yazara katılıp katılmadığınızı gerekçeleriyle birlikte yazınız.

Hazırlayan: *Serap ATAOĞLU*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4.3. Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Kitapların Sırları	25 dk.
Amacı	Metnin konusunu belirleyerek metin ile ilgili çıkarımlarda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kitap

(…)

Ruskin kitapları ikiye ayırır: Geçici olanlar, kalıcı olanlar. Geçiciler faydalı veya tatlı birer konuşma: Seyahatnameler, hatıralar. Bunlar kitaptan çok bir nevi mektup, bir nevi gazete. Kalıcı kitap, sohbet değil, yazıdır. Birkaç sayfaya sığdırılmak istenen bütün bir hayat. Ebediyete yollanan mesaj. Kimsenin söylemediği ve söyleyemeyeceği gerçek. Yazar, o birkaç sayfayı kaleme almak için gelmiştir dünyaya. Mümkün olsa taşa kazır fikirlerini.

Kütüphane, bütün çağların, bütün ülkelerin ölümsüzleri ile dolu. Bu ulular bezmine kabul edilmenin tek şartı, liyakat. Mabede bayağılar giremez. Diriler naziktir, ölümsüzler titiz. Gerçekten severseniz konuşurlar sizinle. Bir kitabı okurken "ne güzel kitap" deriz, "yazar da tıpkı benim gibi düşünmüş". Yanlış, şöyle dememiz gerekirdi: "bunu daha önce hiç düşünmemiştim ama, galiba doğru." Yahut, "belki şimdi anlayamıyorum, birkaç gün sonra anlarım." Önce teslimiyet, anlamak cehdi. Sonra hüküm. Yazarın gerçekten değeri varsa, düşüncesini, bir hamlede kavrayamazsınız. Söylemek istediklerini bütünü ile söyleyemez yazar, söylemek de istemez. Gizler, istiarelere başvurur.

Güzel sabahları kucaklayan sis gibi güzel eserleri saran bu sis de tabiî. Düşünceye cazip ve parlak bir biçim vermek küçültür düşünceyi. Büyük yazar içinden gelen sesi olduğu gibi haykırandır. Kelimeleri kullanırken avamın hoşuna gidip gitmeyeceğini düşünmez. Derin bir düşünceyi anlamak, o düşünceyi kavradığımız anda derin bir düşünceye sahip olmaktır. Kendi içine, kendi kalbine inmektir. Nesneleri bulutlar arkasından görürüz. Düşünmek bu sisleri yırtarak aydınlığa varmaktır.

Yazar düşüncesini yardım olsun diye sunmaz. Bir mükâfattır bu. Lâyık mısınız, değil misiniz? Anlamak ister. Tabiat da öyle değil mi? Altın neden toprağın derinliklerinde? Okurken araştırmaya çıkacağınız maden: yazarın düşüncesi veya niyeti. Araçlarınız: zekâ ve bilgi. Kayayı kıracak, madeni eriteceksiniz. Önce kelimeyi fethedeceksiniz, sonra heceleri, harfleri.

(…)

Cemil MERİÇ, *Bu Ülke*

Kelime Dağarcığı

avam: Alt tabaka, havas karşıtı. **bezm:** Dost toplantısı**. ceht:** Çaba, çabalama. **istiare:** Bir şeyi anlatmak için ona benzetilen başka bir şeyin adını eğreti olarak kullanma, eğretileme.

1. Okuduğunuz metnin konusunu sizce yine bu metinden seçtiğiniz hangi cümle en iyi ifade etmektedir?

2. Sizce yazar bu metni belirli bir yaş grubundaki insanlar için mi yazmıştır yoksa tüm insanlar için mi? Görüşlerinizi yazınız.

3. Yazarın kütüphaneye girmeyi başarmış kitaplar ile ilgili düşüncelerine katılıyor musunuz? Düşüncelerinizi sebepleriyle açıklayınız.

4. Metinde geçen *Düşünceye cazip ve parlak bir biçim vermek küçültür düşünceyi.* cümlesindeki *cazip ve parlak biçim vermek* ifadesi ile anlatılmak istenen nedir? Düşüncelerinizi yazınız.

5. Okuduğunuz metne uygun bir başlık yazmanız istenseydi başlık olarak ne yazardınız?

6. Metnin konusu, amacı ve hedef kitlesini de göz önünde bulundurarak kitaplar ve kütüphane ilgili düşüncelerinizi ifade eden 5-6 cümlelik bir paragraf yazınız.

Hazırlayan: *Filiz ŞEN*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım: A.4.4. Metnin ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Düşünüyorum, O Hâlde Varım!	25 dk.
Amacı	Metnin ana düşüncesi ile yardımcı düşüncelerini belirleyebilme. Yardımcı düşüncelerin metne katkısını ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Posta Kutusundaki Mızıka

Sevgili Dost,

Bulunduğu durumun farkında olmamak her durumdan daha kötüdür. Hasta olduğunu bilmeyen için doktorun, terli olduğunu bilmeyen için rüzgârın, kirli olduğunu bilmeyen için suyun, yorgun olduğunu bilmeyen için baharın ne önemi var! Ağızlarımız açılıp dişlerimize, göz kapaklarımız kaldırılıp gözlerimize bakılırken hür olduğumuzu sanıyorsak, hürriyetin ne önemi var! Ne önemi var filikanın, farkında değilsek geminin.

(…)

Sevgili Dost,

Bulunduğu durumun farkında olmamak öyle bir durumdur ki, hiçbir can yeleği onu yüzdüremez, hiçbir yangın söndürücü onu söndüremez, hiçbir ilaç tedavi edemez onu. Kaza yaptığını bilmeyen için yardım çantası bir süs, kar yağdığının farkında olmayan için zincir ağırlıktır sadece. Güçsüzlükten şikâyet ediyor! Issız adaya düşse bile kurtulacaktı, Cuma'nın farkına varsa sadece.

Sevgili Dost,

Burnuna halka takılan bir aslan göremezsin. Çünkü aslanlar kafeste bile korkutucudurlar. Ayıya aslan olmadığını izah edemezsin. Ta ki burnu sızlar soluduğunda.

Sevgili Dost,

Bir adam kendini darı sanıyormuş. Nerede bir tavuk görse, yiyecek diye nefes nefese kaçıyormuş ondan. Bir adam kendini darı sanıyormuş. Doktor, "Sen darı değil insansın," demiş yıllarca. Her sabah tavuk kâbuslarıyla uyanan adam, bir türlü ikna olmuyormuş insanlığına. Bir sabah doktor yaklaşmış yanına ümitsizce. "İnsan olduğunu biliyorsun," deyince, adam, "Evet, ben insanım," demiş. Doktorda bir sevinç, bir coşku, bir heyecan... Tedavi sonuç vermiş yıllar sonra. "Haydi giy elbiselerini," demiş çığlıklar atarak. "İşte iyileştin, eminsin darı olmadığından. "Adam hızla giyinip atmış kendini sokağa. Adam gökyüzüne bakmış, sonra toprağa. Adam yürüyüp çıkmış bahçesinden hastanenin. Daha birkaç adım atmamış ki, ne görsün; bir tavuk kendinden emin. Üstüne doğru geliyor, yiyecek. Koşmaya başlamış nefes nefese. Doktor yetiş, yoksa yetişecek! Doktor telaşla koşmuş hastasına. "Hani insandın?" diye sormuş. "Yoksa bilmiyor musun insan olduğunu?" Adam, "Elbette biliyorum, darı olmadığımı," diye gürlemiş. "Fakat tavuklar bunu biliyor mu?"

Sevgili Dost,

Bulunduğu durumun farkında olmamak, her durumdan daha kötüdür.

A. Ali Ural, *Posta Kutusundaki Mızıka*

1. a) Metinde bahsi geçen kişilerin hayatta karşılaşabilecekleri olumsuz durumlar neler olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

b) İçinde bulunduğu durumun ve sahip olduğu özelliklerin farkında olmayan bir arkadaşınıza hangi tavsiyelerde bulunurdunuz?

2. Metinde yazar dostuna bir hikâye anlatmıştır. Sizce yazarın anlattığı bu hikâye ile vermek istediği mesaj nedir? Açıklayınız.

3. Aşağıdaki cümleler okuduğunuz metinden alınmıştır. Siz yazarın yerinde olsaydınız ana düşünceyi desteklemek için hangi örnekleri verirdiniz?

Bulunduğu durumun farkında olmamak öyle bir durumdur ki, hiçbir can yeleği onu yüzdüremez, hiçbir yangın söndürücü onu söndüremez, hiçbir ilaç tedavi edemez onu.

4. Büyük İskender'in "Korkunu fethet, sana söz veriyorum dünyayı fethedeceksin." sözü ana düşünceyi destekleyen bir ifade olabilir mi? Gerekçeleriyle birlikte açıklayınız.

Hazırlayan: *Serap ATAOĞLU*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım: A.4.4. Metnin ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Normal İnsan'ın Mesajı	25 dk.
Amacı	Metnin ana düşüncesi ile yardımcı düşüncelerini belirleyebilme. Yardımcı düşüncelerin metne katkısını ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Normal İnsan

(…)

Şu muhakkak ki, normal insan umumiyetle memnun olan, her şey istediği gibi gitmese bile neşesini kaybetmeyen insandır. O, hayatta karşılaştığı bütün hâllere fazla zahmet çekmeden kendini uydurur. Mesela benim bu türlü normal insanlardan bir tanıdığım vardır. Bugün çok şükür hâli vakti yerinde olduğu hâlde arada bir gider, orta hâlli, hatta fakir insanların devam ettikleri kahvelerde oturur. Onların yemek yedikleri yerde aralarına sıkışarak yemek yer. Hiç de mecbur olmadığı hâlde bunu niçin yaptığı kendine sorulduğu zaman da:

— İçinde yaşadığımız muhitin bütün şartlarını bilmek ve icabında onlara, zahmet çekmeden, saadetimizin kaybolduğu zehabına kapılmaksızın uyuvermek lazımdır. Yoksa en ufak bir sarsıntı bizi bedbaht ediverir, der.

İşte normal insan budur. O, kafasının içinde kurduğu dünyada değil, etiyle, kemiğiyle içinde yaşadığı dünyada dolaşmasını bilir. Cenabı Hak kendisine maddi refahı nasip ettiği zaman şükrederek ondan faydalanır; maddi imkânlarından mahrum kaldığı zaman da neşesini kaybedip perişan olacağı yerde filozof olur, bunu da dünyanın tabii hâllerinden sayarak başına gelenleri cesaretle karşılar. Çünkü bu dünya sadece meltemler dünyası değildir; fırtına ve kasırgalar da burada kopar. Eğer masmavi, letafet içinde yüzen gökyüzü birdenbire kapkara bulutlarla örtülürse kara kara düşünmeye lüzum yoktur. Onu da aynı neşeyle karşılamalı ki, normal bir hadise karşısında biz de normal olduğumuzu belli edelim.

Normal insanın pek mühim bir tarafı da hoş görür olmasıdır. Başkalarının işlediği kusurları hoş görmesini bilen insan normaldir. Mesela her şeyi bildiğini iddia eden bir adamı gözünüzün önüne getiriniz. İnsanın her şeyi bilmesi mümkün olmadığına göre böyle bir iddiada bulunan insan derhâl normal olmaktan çıkmış demektir.

Normal insan kendisinden çok, etrafındakilerle meşgul olur. Kendisiyle beraber etrafındakileri anlamaya çalışır ve bilhassa zamanına uymaya gayret eder. Eğer yaşlı bir insansa ve gençliğin bütün hareketlerini çılgınlık sayıyorsa o zatın normalden uzaklaşmaya başladığına hükmedebilirsiniz. Kendi gençlik senelerini göklere çıkarıp yaşadığı devri batırmaya kalkan adam hayatın normal akışına ayak uyduramamış ve dolayısıyla anormal olmaya başlamış demektir. Çünkü her nesilde insanlığın kazandığı zaferler zincirine yeni halkalar ekleyen insanlar vardır. Normal insan bunları görmeye çalışır.

(…)

Şevket Rado, *Eşref Saat*

Kelime Dağarcığı:

bedbaht: Mutsuz, bahtsız, talihsiz. **letafet:** İncelik. **meltem:** Yazın karadan denize doğru esen mevsim rüzgârı. **umumiyet:** Genellik. **zehap:** Sanma, sanı, zannetme.

1. Yazar, ana düşünceyi metnin içinde bir cümle olarak ifade etmiş midir? Yoksa her paragrafta ana düşünceyi destekleyen yardımcı düşünceler aracılığıyla okuyucunun ana düşünceye ulaşmasını mı hedeflemiştir? Açıklayınız.

2. Metinde geçen *Umumiyetle memnun olan, her şey istediği gibi gitmese bile neşesini kaybetmeyendir.* cümlesi ana fikir olabilir mi? Düşüncelerinizi yazınız.

3. Yazara göre "normal insan" nasıl yaşar? Bu soruya verdiğiniz cevapla metnin ana fikrini de belirlemiş olur muyuz? Düşüncelerinizi yazınız.

4. Metnin ana düşüncesini destekleyen kısa bir yardımcı düşünce paragrafı yazınız.

5. Yazar, açıkladığı temel düşünceyi günlük hayatla ilişkilendirerek bir arkadaşının yaşadıklarından bazı kesitleri metinde anlatmıştır. Bu, düşüncenin okura iletilmesini nasıl etkilemiştir?

6. Yazarın tarif ettiği gibi bir insan olmanın hayatı kolaylaştırabileceğini söyleyebilir miyiz? Düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Filiz ŞEN*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4.5. Metindeki anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Fikir Ustalığı	25 dk.
Amacı	Metindeki anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Münekkit

Bir mühendisi, bir şâiri, bir doktoru, hattâ ismini bile ömrünüzde işitmediğiniz herhangi bir mesleğe mensup birini, hiç anlamadığınız bir işinden dolayı beğenir gibi olunuz. Derhal bütün faziletler sizindir: Hayırseversiniz, zekisiniz, sevimlisiniz, terbiyelisiniz; ilminize, irfanınıza hiç diyecek yok! Ağzınızdan düşürüverdiğiniz küçük ve müraî bir övmeğe karşılık sırtınıza geçirilen tantanalı altın hil'ati bir an içinde kaybetmemek ve yağmur altında bir çıplak gülünçlüğüne düşmemek istiyorsanız, sakın sözünüze en ufak bir ihtiyat kaydının gölgesini düşürmeyiniz.

İşte rahat yaşamanın düsturu!

Halbuki her fikir otlağından, topal ve yaralı bir hayvan gibi, sopa ile, taşla, tekme ile uzaklaştırılan münekkit, hakikatte, insan zekâsının en tesirli hizmetkârlarından biridir. Gelecek şafaklara doğru yürüyen kafilenin tâ önünde, ümidin bayraklarını dalgalandıran onun koludur.

Büyük üstadım Gourmont şunu der: Bütün canlı yaratıklara nazaran insanın üstünlüğünü yapan, istidatlarının çeşitliliğidir. En zeki hayvan bir tek şey yapar. Fakat onu mükemmel yapar: At, arka ayaklarıyle, Dempsey ve Carpentier'nin yumruklarından daha mükemmel çifteler atar; arı, kimyahane fırınlarına ve dolaşık inbiklere hiç muhtaç olmaksızın bir Berthelot dehasiyle balını süzer, örümcek en usta bir dokumacı gibi havaî tuzağının görülmez tellerini örer. Fakat o kadar!

Halbuki bin bir sahaya dağılmış çalışan insan faaliyetinin eserleri, ister istemez eksik ve geçicidir. Hayvan, gayesine varmış duruyor, insan gayesini hâlâ aramakla meşguldür.

Herhangi bir sahada insanı artık daha ileriye gitmekten vazgeçmiş görenler, bilmeyerek, onu hayvan seviyesine indirmek isteyenlerdir.

Münekkit ise her beşerî marifetin hâlâ geliştirilmeğe muhtaç olduğunu bağırmakla, her sabah, insana hayvan olmadığını hatırlatıyor.

Ahmet Hâşim, *Bize Göre*

Kelime Dağarcığı:

beşerî: İnsanoğlu ile ilgili. **fazilet:** Erdem. **hil'at:** Kaftan. **inbik:** Damıtmaya yarayan, damıtma işinde kullanılan araç, damıtıcı. **irfan:** Bilme, anlama, sezme. **istidat:** Yetenek. **münekkit:** Eleştirmen. **müraî:** İkiyüzlü.

1. a) Okuduğunuz metinde, münekkidin insan zekâsı için hizmet ettiğini açıklamak ve okuyucuyu bunun üzerine düşündürmek için hangi anlatım biçimlerine ve düşünceyi geliştirme yollarına başvurulmuştur? Metinden örneklerle yazınız.

b) Tespit ettiğiniz anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarının metne katkıları neler olmuştur? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Metinde kullanılan tartışmacı anlatım, metin boyunca tutarlı kullanılmış mıdır? Düşüncelerinizi yazınız.

3. Yazar metinde alıntıya yer vermiştir. Bu alıntının metne katkıları neler olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

4. Sizce bu metinde anlamı zenginleştirmek ve anlatıma güç katmak için başka hangi yöntemler kullanılabilirdi? Düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Şükriye ŞEN*

Etkinlik İsmi	Deneme ve Anlatım Biçimleri	25 dk.
Amacı	Metindeki anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Çağından Tiksinmek

Fransız yazar Antoine de Saint-Exupery, ölümünden bir süre önce "çağımdan tiksiniyorum" demiş. Albert Camus ise şöyle diyor: "Bu somurtkan, bu bir deri bir kemik dünyadan kaçmak da insanı sarabilir zaman zaman. Ama bu çağ bizim çağımızdır, kendi kendimizden tiksinerek de yaşayamayız. Bu derece aşağıya düşmesi, değerlerini aşırılığa götürmesinden olduğu kadar, kusurlarının yüceliğindendir de."

Çağından tiksinmek! Bu bana çok katı bir yargı gibi geliyor. Toplu kıyımlar, toplama kampları ve Vietnam Savaşı'na bakarak çağından tiksinebilir insan; ama çağımızın onurlandırıcı, yüceltici yanları yok mu! Nazi zorbalığı iğrendirici ise, Fransız direnişçilerinin başkaldırmaları çağımıza onur katmamış mıdır! Vietnam Savaşı'ndan tiksiniyoruz, evet ama bir Russell Mahkemesi'nin kuruluşu bile çağımızı aklamaya yetmez mi! Çağımız bir korku ve tiksinme çağıysa, bir umut ve yücelme çağıdır da; yeter ki, haksızlığa karşı koyma direncimiz kırılmasın! Samsatlı Lukianos'un şu bilgelik dolu sözünü anımsayalım: "Karşı koyanı olmadıkça, Tanrı'nın bir yanı eksik geliyor bana."

Çağımızdan tiksinmek, sadece ahlak düzeyinde kendini belli etmiyor. Geçmişin değerlerine dönük birisi için çağımızın kültürü de bulantı vericidir. Antik Yunan sanatında akılla duygunun uyumlu bütünlüğüne hayranlık duyan biri, Giacometti'in heykellerine bakarak, çağımızı tiksindirici bulabilir. Verlaine üne kavuştuğunda Tolstoy şöyle yazmıştı: "Ay, nasıl bakır bir gökte yaşar ve ölür! Kar nasıl kum gibi parlar? Fransızlar bu kötü ve bayağı şairi nasıl bu kadar önemseyebilirler?" Büyük bir teknoloji devriminin yaşandığı çağımızda, doğanın yavaş yavaş yok oluşunu gören bir başkası da yirminci yüzyıla lanetlerin en büyüğünü yağdırabilir. Geçmiş kültür değerlerinin özlemini dile getiren bu duygusallık, değişik gerekçelere dayanabiliyor: Çağımız her şeyin tekdüzeleştiği bir çağdır. Evdeki kabkacaktan duvardaki tabloya kadar bir kitle-üretimi (mass production) almış yürümüştür. Çevremizi saran nesnelerde çeşitlilik ortadan kalkıyor. Çağımızın beğenisini kısırlaştırıyor bu elbette. Behçet Necatigil bir şiirinde, çağımızı "çok çiğ çağ" olarak nitelerken, yanılmıyorsam, bu tekdüzeliği, bu beğeni kısırlığını ve çağdaş değerlerdeki bu kakofoniyi vurgulamak istemişti.

Ama burada bir ayraç açarak şunu da belirteyim: Necatigil'in çağımızdan tiksinmesi, T. S. Eliot'unki gibi, geleneksel değerlerin yıkılışı karşısında bir küskün içe kapanışı imlemez. Geçmişin değerlerini çağımızda egemen kılmak istiyordu Eliot; bu yüzden de, açıktan açığa, bir "geriye dönüş"ün savunucusu olmuştur. Necatigil'de ise söz konusu olan, geriye dönüş değil, çağdaş kültürün "çiğ" ve yozlaşmaya yüz tutmuş yanlarına başkaldırmadır; o yüzden de onurlu bir davranıştır onunkisi; geriye dönüşün övgüsü değil, çağın çirkinliklerinin bir eleştirisidir.

Geçen yıl yurdumuza gelen bir Amerikalı şaire, Allan Kaplan'a çağdaş Amerikan kültürünün en belirgin niteliğini sormuştum; Kaplan'ın yanıtı şu oldu: "Amerikan kültürü ticarileşiyor" Bir sanayi-sonrası "tüketim toplumu" olan Amerika'da edebiyatın, sanatın ve bütünüyle kültürün, bu doğru huyu izlemesi doğaldır. Kitle-üretimini (mass production), kitle kültürü (mass culture) izliyor. Ama, karşı koyanı oldukça, bundan duyulan tiksintinin, yerini umuda bırakabileceğini söyledim Allan Kaplan'a. Hak verdi.

Çağımızdan tiksinmemeliyiz. Çağımız, iğrenilecek yanlarına başkaldıranları olmasaydı işte ancak o zaman, gerçekten tiksinilecek bir çağ olurdu.

(1973)

Hilmi Yavuz, *Denemeler*

1. Yazarın bu metninde tartışmacı anlatım biçimi kullanmasının nedeni, ne olabilir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

2. Tartışmacı anlatım biçimi kullanılan metinlerde karşı çıkılan ve savunulan olmak üzere iki düşüncenin çatışması söz konusudur. Bu düşünceler tez ve antitez olarak adlandırılabilir. Tez, karşı çıkılan görüştür; antitez ise yazarın bu düşünceye karşı ortaya koyduğu görüştür.

Komisyon

Bu bilgiyi göz önünde bulundurduğunuzda *Çağından Tiksinmek* adlı metnin tez ve antitezi neler olabilir? Düşüncelerinizi belirtiniz.

a) Tez:

b) Antitez:

3. Metnin yazarı; Saint-Exupery, Albert Camus, Behçet Necatigil, T. S. Eliot gibi sanatçıların düşüncelerine yer vermiştir. Yazarın bu yönteme başvurmasının nedeni ne olabilir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle belirtiniz.

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4.6. Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Düşünceyi Görmek	20 dk.
Amacı	Resim, karikatür, fotoğraf, çizim, grafik gibi unsurların metne katkısını yorumlayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Olası Ormanlar

(…)

Bazı yazarlar, kendisiyle çelişen anlatının görsel bir eğretilemesi olarak, *Şekil 11* de verilen imgeyi göstermişlerdir. Bu şekil ilk bakışta, hem tutarlı bir evren yanılsaması hem de açıklanamaz bir biçimde olanaksız bir şey duygusu yaratmaktadır; ikinci düzey bir okumada (bu şekli iyi "okumak" için onu çizmeyi denemek gerekir), şeklin neden ve nasıl iki boyutlu olarak mümkün, ancak üç boyutlu olarak saçma olduğu anlaşılmaktadır.

Ancak bu örnekte bile, bu şeklin var olabileceği bir evrenin olanaksızlığı, o dünyada, gerçek dünyada geçerli olan düzlem geometrisi kurallarının geçerli olması gerektiğini varsaymamızdan kaynaklanmaktadır. Bu kurallar geçerliyse, şekil olanaksızdır. Gene de bu şekil geometrik açıdan olanaksız değildir; bunun kanıtı da, şeklin iki boyutlu bir düzlemde çizilebilmesidir. Ancak şekle yalnızca düzlem geometrisinin kurallarını değil, aynı zamanda üç boyutlu nesneleri çizmekte kullanılan perspektif kurallarını da uyguladığımızda yanılgıya düşmekteyiz. Eğer şekildeki gölgelendirmeyi üç boyutlu bir yapıdaki gölgelerin temsili olarak değerlendirmesek, bu şekil yalnızca Flatland'de değil, bizim dünyamızda da olanaklı olurdu. Görüldüğü gibi, en olanaksız dünyanın bile, olanaksız olabilmesi için, gerçek dünyada olanaklı olan şeylerin oluşturduğu zemine dayanması gerekir.

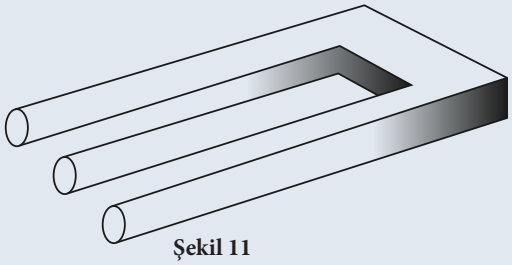

Şekil 11

Bu, anlatı dünyalarının gerçek dünyanın asalakları olduğu anlamına gelmektedir. Kabul edilebilir kurmaca öğelerin sayısını öngören bir kural yoktur, aksine bu konuda büyük bir esneklik söz konusudur masal gibi biçimler her adımda gerçek dünyayla ilgili bilgimizde düzeltmeler yapmaya bizi hazırlar. Ancak metnin adını koymadığı ve açık bir biçimde gerçek dünyadan farklı olarak betimlemediği her şeyin, zımnen gerçek dünyanın yasalarına ve durumuna karşılık geldiğini anlamak gerekir.

Umberto Eco, *Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti*

1. Kullanılan görselin (şekil 11) *Olası Ormanlar* adlı metinle ilişkisi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

2. Metinlerin görsellerle desteklenmesinin okuyucuya katkısı neler olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

3.

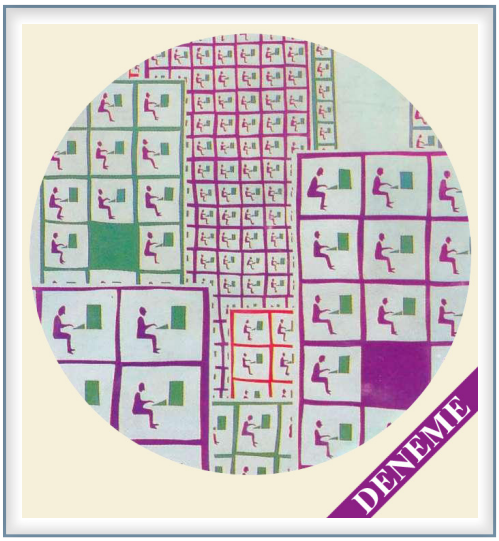

a) Umberto Eco, *Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti* adlı deneme kitabında kurmaca ile gerçeklik ilişkileri, yaşamı bir anlatı gibi okuma eğilimi, örnek okur olmanın güçlükleri üzerine felsefi düşüncelerini paylaşmaktadır. Yukarıdaki görsel bu kitabın kapağında kullanılmıştır. Eser ile bu görseli örtüştürebiliyor musunuz? Düşüncelerinizi yazınız.

b) Bu kitabın kapağını değiştirme imkânınız olsaydı nasıl bir görsel kullanırdınız? Niçin?

Hazırlayan: *Şükriye ŞEN*

6.ÜNİTE> Deneme | *Kazanım A.4.6. Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirler.*
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | *Alan Becerileri: Okuma Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Sanatsal Hakikat**	20 dk.
Amacı	Deneme yazısı ve kullanılan görseller arasındaki ilişkiyi değerlendirebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

11

Tanpınar'ın mısrayı anlatabilmek için kullandığı kelime şiirin tümünü anlatmak için de kullanılmalı: Köpük. Ama o, deniz köpüğü diyor mısra için. "Deniz köpüğünü dalgaların ucundan toplamaya kalkınız, avucunuzda birkaç damla tuzlu su kalır." gibi şeyler söylüyor.

Şiir de köpük cinsi bir şeydir doğrusu. Bir hareket, bir çalkantı, bir ameliyenin bulunduğu yerden çıkar. Koşan atların, kuduz hayvanların, saralı insanların ağzında, dalgaların çarptığı, çağlayanların düştüğü yerde köpük olur. Bir de maden eritilen potalarda rastlarsınız köpüğe. Madenlerin erimesi, ırmakların akması, atların koşmasıdır esas olan. Köpük bazan bir belirti, ama her zaman bir artıktır. Köpük gider, geriye onun belirmesini gerektiren iş kalır. Şiir de bütün öteki sanatlar gibi asıl hareketin kendisine özgü dışa vuruşudur. Bir tamamlama, bir kaçınılmaz fazlalık, yerini bulamamış insanlığın çalkantısından doğmuş bir köpüktür.

Bana kalırsa en doğru sözü Picasso söylemiş bu alanda: "Sanat hakikat değildir; sanat bize hakikati anlamayı öğreten bir yalandır."

İsmet Özel, *Şiir Kitabı*

1. Metinde geçen *Tanpınar'ın mısrayı anlatabilmek için kullandığı kelime şiirin tümünü anlatmak için de kullanılmalı: Köpük. Ama o, deniz köpüğü diyor mısra için. "Deniz köpüğünü dalgaların ucundan toplamaya kalkınız, avucunuzda birkaç damla tuzlu su kalır." gibi şeyler söylüyor.* ifadesinde şiirin deniz dalgasındaki köpük gibi bir anda belirip yok olduğu, şiirin estetik hazzına tam olarak ulaşmanın pek mümkün olmadığı vurgulanmak istenmiştir. Aşağıdaki görselin metinden alıntılanan bölümde vurgulanan anlama nasıl bir katkısı olabilir? Görüşlerinizi gerekçeleriyle ifade ediniz.

Görsel 1

2. Pablo Picasso tarafından yapılmış olan aşağıdaki tablo (Guernica), 1937 yılında İspanya İç Savaşı sırasında Guernica şehrinin Nazi Almanya'sına ait uçaklar tarafından bombalanmasını anlatan anıtsal bir eserdir.
Metinde Picasso'dan alıntılanan *Sanat hakikat değildir; sanat bize hakikati anlamayı öğreten bir yalandır.* ifadesini "*Guernica*" tablosu üzerinden değerlendirdiğinizde hangi sonuçlara ulaşırsınız? Düşüncelerinizi nedenleriyle belirtiniz.

Görsel 2: *Guernica*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4.7. Metnin üslup özelliklerini belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Denemede Üslup	25 dk.
Amacı	Metinde yazara/metne özgü dil ve anlatım özelliklerini belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Benzerlikler Denizi

Sisli-puslu deneme ormanlarında neyin ne olduğunu anlamak için giriştiğim aydınlanma uğraşımda, sıkıya geldiğimde, çok kez başvurduğum epeyce yararlı bir çareyi verimlendirmek istiyorum şimdi: Çepeçevre bakışla, şu "deneme" dediğimiz 'gerçeklik' neye benzer? Kimi birbirini andıran, kimi birbirinden bambaşka birtakım benzetmeler, yakıştırmalar, yakınlaştırmalar çağrıştırır "deneme" kavramı. *Dokuma*'dır deneme: Renk renk, başka başka ögeleriyle, iç biçimleriyle çeşit çeşit oylumlu dokumalardır denemeler. Ben denemeler dokurum. Denemeler de beni dokur. *Mimarlık*'tır deneme: Taş taş üstüne koyarcasına, düşünce, duygu, düş, özlem, bilgi, daha nice öge birbiriyle öyle insanı saran bir tutumla biraraya getirilir ki, içinde keyifle yaşanan, dıştan seyrine doyum olmayan özüne özgü bir yapı oluşturulur.

(…)

Kazıştır, akıştır, bakıştır deneme. Deneme gündemdeyse, asık yüze, kasıntıya kış-kış demeyip n'apacağız. *Kazış*'tır deneme: Güvenli kılıklara bürünmüş temellere elatar; yüzeysel sarsılmazlıkları sorgulayıp sınar; tıkır tıkır yürür görünen ödünlere çomak sokar; rahat ettiren maskeleri düşürür. Kimi öfkeli kimi olabildiğince yumuşak bir süreklilikte insan-kültür-toplum-tarih gerçekliğini kazar da kazar deneme. Ayırdına varan gözlerin sayısı azsa da, olan, olması gereken kazı eylemleridir denemelerim. Gel gör ki, n'etsem, dilediğimce keskin baltamı, dilediğimce derine sallayamıyorum her zaman. *Akış*'tır deneme: Bazan öznel içkımıldanışlar doğrultusunda, bazan nesnel olaylar doğrultusunda dünyanın gidişiyle birlikte akar; gerekince de, nice gülünçlükleri tragedyaları göze alıp akıntıya karşı kürek çeker. Kimi kuştan hafif, kimi taştan ağır böylesi akışlara kaptırmış gidiyorum denemelerimde. *Bakış*'tır deneme: İnsan evrene bakar denemede. Keskin anlayış isteyen bir seyretme sınavıdır deneme. Bayılırım kendi kendime böylesi sınav olanakları hazırlamaya. Zormuş, kolaymış çekincesiz bırakırım özümü. Başarmak da var bu yazgıda, başaramamak da. Adı üstünde: deneme denemektir. Önemli olan paylaşımlı heyecan.

Dalgıç'tır deneme: Yaşamdan denemeye, denemeden yaşama dalar çıkar, çıkar dalar denemeci. Gücü yettiğince birşeyler, ola ki değerli şeyler çıkarır yaşamdan. Ağır iştir ama mutluluktur denemece dalgıçlık.

(…)

Uçmak'tır deneme: Kıyı-bucak akılca ne denli düzenlenmiş olursa olsun, ardına dek açık koca koca kapılardır denemeler. Gereklidir bu. Soyut soyut, somut somut uzaklara yükselir, kargaşalara sokulur, 'bilinmez' e süzülürsün denemede. Dar katı dirimsiz bir durağanlık değildir deneme, uçmaktır, uçmak. Denemeci olarak uçar da uçarım. Uçuş kanatlarımı zaman zaman indirsem de, uçmaya hep hazırım.

Aklıma üşüşen benzetişlerden birkaçına değindiğime göre, şimdi şöyle bir soluklanınca, yadsınamayan bir deneme gerçekliğini görür gibi oluyorum: Benzerlikler birbirleriyle bağdaşsalar da bağdaşmasalar da (hoş, deneme sözkonusu olduğuna göre, bağdaşmayışı yeğlemek gerek) her benzetiş, engebe engebe, müzik müzik, mağara mağara, akıl akıl, çılgınlık çılgınlık deneme *evreninin* olsa olsa bir görünümünü sezdirir gibi oluyor. Ya ötesi: -ötelerden öte öylesine öteler ki deneme.

Nermi Uygur, *Denemeli Denemesiz*

1. Yazarın metinde düşüncelerini anlatırken şiirsel ifadeler kullanması metne anlatım açısından neler katmıştır? Açıklayınız.

2. a) Metnin üslubu ile ilgili aşağıda verilen özelliklere, okuduğunuz metinden göstereceğiniz ve sizin vereceğiniz örnekleri tabloya yazınız.

Üslup Özelliği	Metinden Gösterdiğiniz Örnek	Sizin Verdiğiniz Örnek
Deyim kullanma		
Benzetmelere başvurma		
Kişileştirmeye başvurma		
Tezata başvurma		
Aynı sözü tekrarlama		
Kendinden söz etme		

b) Yazarın denemeyi tanımlarken benzetmelerden ve kişileştirmelerden yararlanması metne nasıl bir katkı sağlamıştır? Görüşlerinizi yazınız.

3. a) Metnin geneli öznel ifadelerden oluşmuştur. Metinde öznel ifadeler yerine nesnel ifadelerin daha çok kullanılması metnin üslubunda neleri farklılaştırırdı? Düşüncelerinizi yazınız.

b) Bu metin makale türünde kaleme alınmış olsaydı okuyucu üzerindeki etkisi nasıl değişirdi? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Serap ATAOĞLU*

Etkinlik İsmi	Ödülden Üsluba	25 dk.
Amacı	Metinde yazara/metne özgü dil ve anlatım özelliklerini belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Sanatın Ödülü

(…)

Ödül, sözlüklerde, bir çabanın, iyi, özgün bir çabanın karşılığı olarak verilen armağan ya da yapılan bir iyilik, diye tanımlanıyor. Osmanlıca'da karşılığı 'mükâfat' olarak gösterilen ödül, özel olarak, hasmını yenen pehlivana verilen para, koç, inek, at gibi şeyleri alıyor kapsamına. Demek, ödül, sevindirici, özendirici bir şeydir, sevindirip daha üstün çabalara özendirici bir şey.

Bir sanatçıyı sevindiren, daha iyi çabalara yönelten, daha iyiye, daha yetkine özendiren şey ne olabilir, ortaya çıkardığı yapıtının, herkesten önce kendine, evet, kendine verdiği ruhsal bir doyumdan, hazdan başka? "Şekerkamışı yiyen kimse ödül ister mi?" diyor Güney Hindistan kaynaklı bir atasözü. Şekerkamışı, özünde bir ödüldür, tıpkı bir sanatçının, diyelim bir ressamın fırçasından çıkan güzel bir resim gibi. Bir sanatçının yapıp kotardığı bir yapıt, gönlüne göreyse, başlı başına bir ödül değil mi, kendi kendine verdiği? Bu yapıt, hele, beğenisine güvendiği, sayısı bir ikiyi aşmasa da, dostlarının candan yürekten alkışlarıyla karşılanırsa, daha bir değer kazanır, ödüllenmiş olur.

Sayılı ressamlarımızdan Nuri İyem, bakın ne diyor, aynı doğrultuda: "Resim yapmak, bende ruhsal diyebileceğim bir doyum yaratmaktadır."

(…)

Gerçek sanatın tanımı bu sözlerde özetini buluyor bence: Yaşama bir anlam vermek, onu saygı ve sevgiyle bezemek. Her büyük sanatçı, doğal dürtüden kaynaklanan bir atılım, bir uğraşım sevincini, yapıtının yaratış aşamalarında içine sindire sindire duyar. Hatta, kimi sanatçıda bu sevinç yapıt bittikten sonra da yaşar bütün canlılığıyla, öyle ki, yapıtı karşısında duyduğu sevinci, hadi adını koyalım, 'ödül sevinci' sürüp gider. Siz hiç, yaptığı resmi elinden çıkarmamak için sergilemeyen ressama rastladınız mı? Ben rastladım, hem de usta bir iki ressama.

(…)

Ödül, genel anlamda bir yarışma sonucu varılan bir değerlendirmedir. Nesnel açıdan böyledir bu. Ya öznel açıdan? Birinci durumda, sanatçı başka sanatçılarla yarışır. İkincisindeyse, kendi kendisiyle yarışma halindedir, kendini aşma, daha güzele varma yolunda bir yarışma halinde. Bence bu son durumda alınan ödüldür asıl sanatçının başını göklere erdiren.

Ama, bu demek değildir ki, sanatçı, sanatseverlere, sanatsever halka açılmadığı ölçüde kendini ödüllendirmiş olur. Hayır. Her sanatçı, yaşama yeni anlamlar kazandıran, S. Eyüboğlu'nun deyişiyle, "kendini değiştirmiş, insanları değiştirmeye, içlerine mavilikler salmaya adamış,"

(…)

Elbette ki, halkın beğenisiyle ödüllenmek ister. İnsanların içine mavilikler salmanın başka yolu yoktur.
(…)

Önemli olan, bir ödülün (yüklü bir para dışında) insana, yani sanatçıya neler kattığı ve ondan neler alıp götürdüğüdür. İsmail Tunalı'nın dediği gibi, "ödül kazanmış, hatta Nobel ödülü kazanmış kimi yapıtların, ödül kazandıktan kısa bir süre sonra unutulması olgusu" yabana atılır gibi değil.

"Çünkü, sanat yapıtlarının sanatsal-estetik ölçeği, bir ödül seçici kurulunun beğenisinden çok, zamanın gelecekteki yargılaması içinde bulunur."
(…)

Vedat GÜNYOL, *Daldan Dala*

1. Metinde öznel ifadelere mi ya da nesnel ifadelere mi ağırlık verilmiştir? Metin yazarının yoruma açık ifadeler kullanıp kullanmamasının yazının türüyle ilgisini belirtiniz.

2. Diğer metin türlerini göz önünde bulundurduğunuzda okuduğunuz metni, türü itibariyle farklı hâle getiren hangi özelliklerini söyleyebilirsiniz?

3. Okuduğunuz metinden hareketle yazarın yazma tarzını belirleyen unsurlar hakkında çıkarımlarda bulunup düşüncelerinizi yazınız.

4. Ödül kavramı sizin için ne ifade etmektedir? Düşüncelerinizi yazınız.

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4.8. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	İnsan Olmak	25 dk.
Amacı	Metinde manevi ve evrensel değerler ile tarihî ögeleri belirleyebilme, bunları yorumlayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kuşlarla Sohbetin Şartları

Bir menkıbe: Şuayb Ebu Medyen hazretleri, inzivaya çekilir. Cuma namazı dışında günlerini evinde geçirir. Bu bir sene kadar sürer. Fakat evinin etrafında, kapısının önünde, sokağının başında, onun inzivadan çıkarak kendilerine sohbet etmesi ve öğüt vermesi için toplaşan insanların tazyikiyle, bir gün kapıda belirir. Bu, küçük denemeyecek çapta bir heyecana yol açar. İnsanlar, aylardır biriken o kıymetli sözcükleri duymak, yepyeni bir insan olarak çıkmasını bekledikleri bu veliyle aydınlanmak üzere kapıya yaklaşırlar. Ama Mağribli veli, konuşmak ve vaaz etmek için dışarı çıktığında, bahçe duvarındaki bülbüllerin havalanıp orayı terk ettiklerini görmüştür. Konuşmaktan vazgeçer ve bunu şöyle açıklar: "Şayet konuşmaya salahiyetli olsaydım, kuşlar benden kaçmazdı."

Bir sene daha inzivada geçer. Yine insanlar, yine yoğun istek, yine kapıda beliren Ebu Medyen. Ama bu kez duvardaki kuşlar kaçışmaz. Dahası o konuşmayı sürdürdükçe başka kuşlar da kanat çırparak civarına inmeye başlar.

(...)

Menkıbelerdeki hadiseleri artık inandırıcı bulmadığımız bir dünyada, yine de menkıbeler bize bir şeyler söyleyebilir mi? Elbette. Ve aslında menkıbeler anlattıkları olay, tahkiyelerindeki caziplik, içerdikleri aksiyon ve gerilim sebebiyle değil, hisseleri sebebiyle önemlidirler. Kısa, her zaman hissenin bahanesidir. Bu sebeple, aynı menkıbenin kahramanları değişebilir, aynı menkıbe bazen şu isme, bazen buna nispet edilebilir, bazen Bağdat'ta bazen Fez'de geçiyor sayılabilir ama bir hisse avcısı, bu yer değiştirmeleri asla bir tutarsızlık olarak görmez.

Bizim yukarıdaki menkıbemizde anlatılan olay öylece olmuş olsun ya da olmasın, yine de bu menkıbe bize işimize yarayan, önümüzü aydınlatan bir şey söyleme gücüne sahiptir. Bu menkıbe bize, bizim manevi yetkinliğimizin çevremizle etkileşime girdiğini, girebileceğini söylüyor. Hatta, etkileşimden de ötesi, belirleme gücüne sahip olduğunu ima ediyor. Daha kestirmeden söyleyelim: Dışın içe dikkat kesildiğinden haber veriyor. Saflığın, meleksiliğin simgeleri olan kuşların, karşılarında kendileriyle benzer bir dalga boyunda konuşan bir saflık, bir meleksilik bulduklarında ürkmediklerini, aksine ünsiyet kurduklarını söylüyor.

Bizim bilgelerimizin fizikle fizikötesi arasındaki uylaşımı ve irtibatı göstermeye elverişli olarak verdikleri hükümlerden bir diğeri de, "İç değişince, dış da değişir" yargısıdır. Bu sebeple, değiştirmeye değişmekten başlamak gerekir. Etrafımızı değiştirmeye çalışmak, şehirlerimizi güzelleştirmeye çalışmak, evlerimizi, ailelerimizi ve giderek çocuklarımızı değiştirmeye çalışmak, kendimizi değiştirmeye başlamaktan geçiyor. İçlerimiz değişince dışlarımız da değişecek.

İç dünyamız arındıkça ve güzelleştikçe, arınık ve güzel olanları kendimize doğru çekebileceğiz. Kuşlar sohbete gelecekler, ceylanlar başlarını dizimize koyacaklar.

Ahmet Murat, *Kuşlarla Sohbetin Şartları*

Kelime Dağarcığı

hisse: Bir olaydan çıkarılan ders. **inziva:** Dış dünyayla bütün bağlarını keserek Tanrı'yla birleşebilmek için insanın kendi içine kapanması. **irtibat:** Bağlantı. **menkıbe:** Din büyüklerinin veya tarihe geçmiş ünlü kimselerin yaşamları ve olağanüstü davranışlarıyla ilgili hikâye. **salahiyet:** Yetki. **tahkiye:** Bir olayı anlatmadaki düzen, anlatış düzeni. **uylaşım:** Saymaca bir şey benimsemek için yapılan anlaşma. **ünsiyet:** Alışkanlık. **veli:** Ermiş.

1. Yazarın metinde üstünde durduğu insani değer nedir? Bu değeri kendi yaşamınızdan örnek vererek açıklayınız.

2. Okuduğunuz metne konu olan değer, zamana ve mekâna göre değişim gösterir mi? Düşüncelerinizi yazınız.

3. Şuayb Ebu Medyen ile ilgili menkıbeyi ait olduğu zamanlardaki anlayışa ve günümüze göre değerlendiriniz.

4. *Menkıbelerdeki hadiseleri artık inandırıcı bulmadığımız bir dünyada, yine de menkıbeler bize bir şeyler söyleyebilir mi?* sorusundan hareketle geçmişe ait anlatıların farklılaşan dünyada hâlâ yeri olduğunu söyleyebilir misiniz? Düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Şükriye ŞEN*

Etkinlik İsmi	Değişen Değerler	25 dk.
Amacı	Millî, manevi ve evrensel değerleri belirleyerek bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Hayvansız Dil , GDO'lu Edebiyat

Geçenlerde soyu tükenen hayvanlarla ilgili bir haber okudum. Altmış civarında gergedan kalmış dünyada. Üç bine yakın kaplan... Tükenen tükenene. Daha önce, özellikle Anadolu Parsı'nın tükenişiyle ilgili "Kaplan" başlıklı bir deneme yazmıştım. Hayvan soyunun tükenmesinin bizim de bir yanımızın yok olduğu anlamına geldiğini anlatıyordum orada. Bilinmeyen bir şey midir sanki; dilimizi, kültürümüzü, sanatımızı besler hayvan. Onunla temsil eder, onunla aktarır, kendi kişiliğimize onunla bakarız. Öyle ya, eşeksiz bir Nasreddin Hoca'yı ne yapacağız? Bir kolu, bir kavuğu gibidir eşek onun. Nermi Uygur "Eşekler" denemesinde ne güzel anlatır bu müthiş hayvanla ilişkimizi.

(…)

Ama onu severiz de. Hele gözlerine bayılırız. Sevgilisini eşek gözlüm diye sevenler de çıkmaz mı aramızdan?

Halk kültürümüzün büyük çağlayanıdır hayvan. Türkülere, manilere, dilden dile dolaşan halk hikâyelerine baktığınız zaman neredeyse tüm benzetme unsurlarının hayvanlarla kurgulandığını görürsünüz. Ceylanlar, keklikler, atlar, köpekler, kuşlar... Kilimlere işlenmiş, tapılmış bunlara. Yalnız hayvanlara mı? Boy selviye benzetilmiş, bıyık çalıya. Ağaçlar zaten tanrı. Peki, öyleyse engel olamadığımız şey ne?

Bununla beslenmiş dil ortadan kalkınca, biliyorsunuz artık boy sırığa benzetiliyor, ya da direğe, gözlerse "eşek gözü" değil; büyük ve parlak, bu yetiyor bize. İşte bu ortadan kalkınca, bunun yerini alan şey, edebiyatı da biçimlendirmeye başlıyor. Baştan söyleyeyim; hayvansız dil, insansız edebiyat yaratıyor. GDO'lu bir edebiyat.

İnsan unutuyor. Hemen unutuyor, on yıl öncesi, eski zaman oluveriyor. Sözgelimi, bir arkadaşınızla tartışıyorsunuz. Üç saat sürüyor; diyorsunuz ki, bunları Melih Cevdet defalarca yazmıştı ama. Üstelik, müthiş denemelerdi onlar.

(…)

Ama unutulmuş, okunmamış. Bizde, artık buna iyice inanmaya başladım, yaşamını yitirenin düşüncesi de hemen geçersizleşiveriyor. Oysa, bir meseleyi her defasında yeniden, en başından ele almak ne kazandırır ki bize? Bir düşüncemiz, bir yeniliğimiz varsa, bunu önceki kuşakların ürünlerinin üstüne koymalı değil miyiz?

Ama elbette hayvanın unutulması biraz daha farklı. Zaman zaman çocuklara soruyorum: At kaç ayaklıdır? İki. Ama böyledir bu, yaşamımız gelişti mi, yoksa iki boyutlu bir hal mi aldı; buna bakarım ben. Atı görme olanağımız ne yazık ki yok. Bir yaşa kadar, çocuk atı "profilden" gördüyse onu iki ayaklı bir hayvan olarak tasarlaması kaçınılmazdır. Kanımca gergedanların yaşadığına inanılmayacak ileride. Düşsel hayvanlar sınıfından sayılıp "ilginç" bulunacaklar.

(…)

Faruk Duman, *Adasız Deniz ve Aperitifler / Defterden Notlar*

1. Metinde geçen *Baştan söyleyeyim; hayvansız dil, insansız edebiyat yaratıyor. GDO'lu bir edebiyat.* ifadesiyle toplum olarak yitirilen bazı dilsel değerlerin edebî ürünlerde olumsuz sonuçlara yol açtığı vurgulanmıştır. Toplumun dilindeki değişim göz önüne alındığında, size göre bu durumun nedenleri neler olabilir? Görüşlerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

2. Metinde Türk kültüründe *hayvan* figürünün toplumsal ve edebî anlamda önemli bir yeri olduğuna değinilmiştir. Sizden buna örnek istendiğinde tarihsel ve edebî ürünlerden hangilerini örnek olarak gösterebilirsiniz? Görüşlerinizi nedenleriyle belirtiniz.

3. İnsanların -özellikle çocukların- hayvanlara dair bilgilerindeki yanlışlıkların nedeni, toplumsal hayattaki değişim düşünüldüğünde size göre neler olabilir? Düşüncelerinizi nedenleriyle belirtiniz.

Hazırlayan: *Ali KAYA*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4.9. Metinde ortaya konulan bilgi ve yorumları ayırt eder.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Bilgi ve Yorum	25 dk.
Amacı	Metindeki nesnel ve öznel anlatımı ayırabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Ebedî Yunus

Yunus'un, Yunus adına bağlanan mısraların en güzeli ve en manalısı, bence, herkesin bildiği.

Bir ben vardır bende benden içeri

mısraıdır. Bu mısraı, Descartes'ın "düşünüyorum, şu halde varım" cümlesi gibi büyük bir fikir yapısının temeltaşı olacak kadar sağlam ve kuvvetli buluyorum. Ondan hareket ederek, onun üzerinde düşünerek, bir din, bir felsefe, bir ahlâk, bir siyâset kurulabileceğine kaniim.

Yıllardan beri kafamın içinde sönmez bir ışık misali yanan bu mısraın aydınlığında birçok fikir ve hakikatleri daha iyi anladım.

Asırlarca eski olan bu mısra bugün söylenilmiş kadar yenidir. Psikoloji ve felsefenin en son mümessilleri de aynı gerçekten bahsetmiyorlar mı? Şuur-altı veya derinlik psikolojisi de iç ve dış, üst ve alt diye birbirinden farklı iki ben esasına dayanmıyor mu? Yunus gibi, bu psikoloji taraftarları için de iç-ben, dış-ben'den daha önemli değil mi?

Gerçi modern psikologlardan bazıları için iç-ben, Yunus'un ilahî ve ebedî aydınlığın bir parçası saydığı iç-ben'den farklıdır. Mesela Freud'a göre iç-ben, dış baskı karşısında içe itilmiş cinsî arzulardan ibarettir. Bunlar, günlük hayatta, hulyada ve rüyada yüzlerine maske takarak ortaya çıkarlar. Fakat ne olursa olsun, modern psikolojiye göre, insanoğlu dış şartlardan çok kendi iç temayüllerine tabidir. Onların itmelerine göre hareket eder. Benliğimizin karanlık kaynaklarından fışkıran bir hayat hamlesi bizi yaşatır, dünyaya, başkalarına ve Tanrı'ya doğru götürür. Freud ve başkaları bu kuvvetin, ruhda sathî bir tabaka teşkil eden akıldan başka bir şey olduğunu ortaya koydular. Yunus'un iç-ben'i de çıldırtıcı bir karakter taşır:

Seni deli eden şey, yine sendedir sende

diyor. Sakin eşya ve nebata, kendi halinde ve daima aynı şeyi yapan hayvana karşı, insanoğlunda gerçekten deliliğe benzer bir şey yok mudur? İptidai kavimler, insanın içine cinlerin, şeytanların girdiğine inanırlar, dualar ve efsunlarla onları çıkarmağa çalışırlardı. Bu bâtıl inanç, beşerî bir hakikati ifade eder. İnsanın içinde dış şartlarla izah olunamıyan bir şey vardır.

(…)

Mehmet Kaplan, *Edebiyatımızın İçinden*

Kelime Dağarcığı:

iptidai: İlkel. **kani:** Kanmış, inanmış. **mümessil:** Temsilci. **nebat:** Bitki. **sathi:** Yüzeysel. **şuuraltı:** Bilinçaltı. **temayül:** Eğilim.

1. Metinde yazar, düşüncelerini açıklarken Freud'un bilimsel görüşlerine de yer vermiştir. Size göre bu durumun nedeni ne olabilir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle ifade ediniz.

2. Metinde geçen *Sakin eşya ve nebata, kendi halinde ve daima aynı şeyi yapan hayvana karşı, insanoğlunda gerçekten deliliğe benzer bir şey yok mudur?* cümlesindeki tespiti nesnel ve öznel anlatım açısından değerlendirdiğinizde hangi sonuca ulaşabilirsiniz? Düşüncelerinizi nedenleriyle ifade ediniz.

3. Metinde yazar bilimsel gerçeklere değinse de daha çok kendi öznel değerlendirmelerine yer vermiştir. Bu durumun nedeni sizce deneme türünün hangi özellikleriyle açıklanabilir?

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4.9. Metinde ortaya konulan bilgi ve yorumları ayırt eder.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Nesnellik ve Öznellik	25 dk.
Amacı	Metindeki nesnel ve öznel anlatımı ayırabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Şiirin Yapısı I

Bizim memleketimizde şair ötedenberi, köyde kentte, sevilir ve sayılır. Padişah tutmazsa halk, halk tutmazsa padişah, bir komşu değilse öbürü tutar şairi. İyi kötü şiir yazıp da ün, para veya gönül kazanmamış kim var bizde? Halbuki bunların hiçbirine kavuşmadan ömür boyu çile çekmiş nice zanaat adamlarımız vardır. Bununla beraber şairlerimizin çoğu, hele kötüleri, bu memleketi kadir bilmez sayarlar. Şiirleri zamana yandan çarklı vapurlar kadar bile dayanamamış olan Hâmid'in hayatını düşünün. O bile milletinin şiirine yeterince değer vermediğini sanırmış. Hangi milletin Meclisine bizdeki kadar şair girmiştir? Hangi memlekette şair bizdeki kolaylıkla şiirini bastırır? Edebiyat tarihimizde şiirin tuttuğu yer ölçüsüzdür. Hâlâ hikayecilerimizin çoğu daha çok şairdir. Politika adamlarımız bile sık sık şairliğe özenir, sıkıştıkları zaman sözün doğrusundan çok güzeline, şairanesine başvururlar.

Bu neden böyledir? Cevabı bana bir gece bir dolmuş şoförü verdi. Atatürk bulvarında param parça olmuş bir otomobil üstüne başlayan konuşma arasında şoför: "Bey, Avrupalılar kafalarıyla iş görür, biz ciğerlerimizle." dedi. Sonra hep kendini överek bize makinenin hiç şakaya gelmediğini, frenlerinden çok gönüllerine güvenen şoför arkadaşlarının soluğu er geç öbür dünyada aldıklarını anlattı. Ben de o gün Vedat Günyol'a, şiir üstüne bir konuşmamızı yazıya dökmeyi söz vermiştim. Şoförün sözlerinden çıkardığım frensiz gönül, dizginsiz lirizm, başı boş yahut ver yansın şiir deyimlerini, şiirimizin anlatmak istediğim bir haline uygun buldum. Bu arada bir halk şairinin "coşkun akan sel bizdedir" mısraı da yeni bir mâna ile dolarak aklıma geldi. Ötedenberi edebiyat deyince daha çok şiiri, şiir deyince daha çok duygu coşkunluğunu anlayışımız, acaba bütün hayatımızda gönülden yana olmamızdan, sevgimizi, öfkemizi, keder veya sevincimizi dizginsiz olduğu ölçüde değerleri saymamızdan ileri gelmiyor mu diye düşündüm. Gözyaşı sellere dönmeli, neşe insanı baştan çıkarmalı ki güzel olsun. Aşkın deli edeni, gurbetin ciğer deleni güzeldir. Öfkemiz baldan tatlı, arzumuz ateş alevidir. Yanmak, ölmek, vurulmak, bitmek, çıldırmak, yıkılmak, kırılmak, bayılmak, kan kusmak, bizim dilimizde duygu hallerini anlatır. Duygu bahsinde ölçü, dizgin boş görülse, öğütlense bile gönülleri kazanmaz, hayranlık uyandırmaz. Gönül dediğin divâne gerek. Gönül ehlinin, yani erenliğin sağı solu olmaz.

Türk şiiri Yunus'tan Fuzuli'ye, Fuzuli'den Hamit'e, Hamit'ten bugüne hep coştuğu zaman kendini duyurmuş, en gergin tellerde sesini bulmuştur. Şiirimize Garplı anlayışla ilk çeki düzen veren şairimiz Yahya Kemal'in bile duyguları dolu dizgin, hatta bazan alabildiğine coşkundur. Şiiri sessiz, gölgeli iklimlere götürmek isteyen Hâşim'de duygu eninde sonunda ateş alev olmadan edemez. Hâşim olsa olsa şiir hakkındaki düşüncelerinde sembolisttir. Şiirlerinde bütün coşkunluğuyla Şarklı ve Garp anlayışına göre de bal gibi romantiktir. Romantik dedim de aklıma geldi. Bir tarihte, Paris'te bir Fransız ahbabıma bizim şiirimizin Yunus'tan bu yana çeşitli örneklerinden tercümeler yapmıştım da bana "Hep romantik bu sizin şairler" demişti. Aslında Fransızlarda romantizm, duygu taşkınlığı olarak bir hayli zorlamadır. Onlar eninde sonunda dizginlenmiş duyguları severler. En deli, en serden geçti şairleri Rimbaud bizim coşkunlarımızın, meselâ bir Dağlarca'nın yanında akıllı uslu kalır. Sarhoş Gemi'si dünyadan çıkar, baştan çıkmaz, kalktığı, gittiği, döndüğü yer bellidir. Ne yapmak istemiş bu şair diye sorarsanız cevabı vardır. Başı, sonu, kapısı, penceresi yerinde olmayan gelişi güzel şiiri yok gibidir.

(…)

Sabahattin Eyuboğlu, *Sanat Üzerine Denemeler*

1. Metinde geçen *Ötedenberi edebiyat deyince daha çok şiiri, şiir deyince daha çok duygu coşkunluğunu anlayışımız, acaba bütün hayatımızda gönülden yana olmamızdan, sevgimizi, öfkemizi, keder veya sevincimizi dizginsiz olduğu ölçüde değerleri saymamızdan ileri gelmiyor mu diye düşündüm. Gözyaşı sellere dönmeli, neşe insanı baştan çıkarmalı ki güzel olsun. Aşkın deli edeni, gurbetin ciğer deleni güzeldir. Öfkemiz baldan tatlı, arzumuz ateş alevidir. Yanmak, ölmek, vurulmak, bitmek, çıldırmak, yıkılmak, kırılmak, bayılmak, kan kusmak, bizim dilimizde duygu hallerini anlatır.* ifadeleriyle yazar düşünceden çok, duyguya yani nesnellikten çok öznelliğe kayan bir edebî anlayışımız olduğunu vurgulamıştır. Bu anlayışın özellikle şiir türünde daha yaygın olmasının nedeni sizce ne olabilir? Görüşlerinizi nedenleriyle ifade ediniz.

2. Metinden alınan ve yorum içeren aşağıdaki cümleleri, nesnel bir anlatımla yeniden yazınız.

a) *Şiiri sessiz, gölgeli iklimlere götürmek isteyen Hâşim'de duygu eninde sonunda ateş alev olmadan edemez.*

b) *Avrupalılar kafalarıyla iş görür, biz ciğerlerimizle.*

3. Metinde yazarın yorum içeren ifadeleri fazlaca kullanmış olması okuyucuyu nasıl etkileyebilir? Düşüncelerinizi nedenleriyle açıklayınız.

Hazırlayan: *Ali KAYA*

Etkinlik İsmi	Yazma Hâlleri	25 dk.
Amacı	Öğretici metinlerde yazar ile anlatıcının aynı kişi olduğunu; yazarın yaklaşımının, konuyu ele alışının, öznel veya nesnel davranıp davranmadığının bakış açısını etkilediğini fark edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Yazmak

(…)

On yıldır eve kapanıp kaldığımı yeni algılıyorum. Yalnız. Ve bunu, kendime ve başkalarına bugün olduğum yazar olduğumu belleten kitaplar yazmak için yaptığımı. Nasıl oldu bu? Ve nasıl anlatılabilir? Söyleyebileceğim, Neauphle yalnızlığını benim yaratmış olduğum. Kendim için. Ve yalnızca o evin içinde yalnız olabildiğim için. Şimdiye kadar yazmadığım biçimde yazabilmek için. Ama henüz benim de bilmediğim, daha hiç kararlaştırmadığım, kimsenin hiç kararlaştırmadığı kitaplar yazmak için.

(…)

Yazının yalnızlığı, o yalnızlık olmaksızın yazı ediminin gerçekleşmediği ya da yazacak daha başka ne kaldığı araştırılırken ufalanarak dağılıp giden bir yalnızlık. Yazı, kan yitimine uğruyor, onu yazanın tanımayacağı hale geliyor. Ve her şeyden önce, istediği kadar becerikli olsun, hiçbir sekretere dikte edilmemesi ve o aşamada hiçbir editöre verilmemesi gerekiyor.

Kitap yazan birinin, çevresindeki öteki insanlarla arasına her zaman bir mesafe koyması gerekir. Yalnızlıktır bu. Yazarın, yazılı şeyin yalnızlığıdır. İşe başlamak için, insan kendi kendine, çevresindeki o yalnızlığın ne olduğunu sorar. Ve bunu aslında evin içinde attığı her adımda, günün her saatinde, ister dışarıdan gelsin, ister gün ortasında yakılan lambaların ışığından gelsin, her türlü ışık altında kendi kendine sorar. Bedenin bu gerçek yalnızlığı, yazının dokunulamaz yalnızlığı haline gelir. Bundan kimseye söz etmiyordum. İlk yalnızlığımın o döneminde, yapmam gereken şeyin yazmak olduğunu bulgulamıştım bile. Raymond Queneau daha o zaman doğrulamıştı beni. Bunu doğrulayan, onun şu tek cümlesindeki yargıydı: "Başka hiçbir şey yapmayın, yazın."

Yazmak; yaşamımı dolduran, beni büyüleyen tek şey buydu. Ben de öyle yaptım. Yazma edimi hiç ayrılmadı benden.

(…)

Yalnızlık hazır bulunmaz, oluşturulur. Yalnızlık, yalnız başına oluşturulur. Ben öyle yaptım. Çünkü orada yalnız olmam, kitap yazmak için yalnız kalmam gerektiğine karar vermiştim. İşte böyle oldu. Bu evde yalnızdım. Bu eve kapandım -tabii korkuyordum da, buna kuşku yok. Sonra da sevdim o yalnızlığı. Bu ev, yazı evi haline geldi. Kitaplarım bu evden çıkıyor. Ayrıca bu ışıktan da, bahçeden. Küçük gölden yansıyan bu ışıktan.

(…)

Beden gücü olmadan yazılamaz. Yazının başına oturabilmek için, kendinizden daha güçlü olmanız gerekir, yazdığınız şeyden daha güçlü olmanız gerekir. Tuhaf mı tuhaf bir şey bu, evet. Yalnızca yazma edimi değil, yazılan şey de gece ortaya çıkan hayvanların çığlıklarıdır; hepimizin, sizin ve benim, köpeklerin. Toplumun kitlesel, umut kırıcı sıradanlığı. Çekilen acıdır, İsa'dır ve de Musa ve firavunlar ve bütün Yahudiler ve aynı zamanda mutluluğun en şiddetli sancısıdır. Böyle olduğuna hep inandım.

(…)

Marguerite Duras, *Yazmak*

1. *Yazmak* adlı metinde yazar ve anlatıcının aynı kişi olması metnin anlatımını nasıl etkilemiştir? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Yazar, metinde adeta bir iç dökmeye yönelmiştir. Bunun sebepleri neler olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

3. Okuduğunuz metinde yazarın konuyu ele alış tavrında ön plana çıkan özellikler hakkında neler söyleyebilirsiniz? Düşüncelerinizi yazınız.

4. Metindeki konuyu bir başkası yazacak olsa farklı bir yazı ortaya çıkardı. Çünkü farklı bakış açıları konunun işlenişini de çeşitlendirirdi. Sizce yazarların bakış açılarının farklı olmasının nedenleri nelerdir? Düşüncelerinizi yazınız.

5. Marguerite Duras'a göre yazma eylemi belli şartlar yerine getirildiğinde gerçekleşiyor. Siz bir yazı yazacak olsanız hangi şartların uygun olmasını istersiniz?

Hazırlayan: *Şükriye ŞEN*

Etkinlik İsmi	Deneme ve Yazarın Özgünlüğü	25 dk.
Amacı	Yazarın kişisel üslubunun deneme türündeki önemini ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Felsefenin Modası Geçti mi?

Sokrates, "Bir tek şey biliyorum; o da hiçbir şey bilmediğimdir," dememiştir. Niçin demiş olsun? Ama ünlülerin söylemedikleri ünlü sözler arasında, bu sözün anlı şanlı bir yeri vardır. İnsanlar, ünlü biri çıkıp da, "bilmiyorum, anlamam, yapamam..." dediği zaman pek sevinirler ve hemen inanırlar. Aslında için için, "Bak o da benim gibi bilmiyormuş, anlamıyormuş, yapamıyormuş," diye kendilerini o ünlüyle eşitlemenin kısır sevincini yaşarlar. Ama karalama, yok sayma, değer bilmezlik, adam harcama öyle çekici gelir ki, biri çıkıp da bu tavra kendi ağzı-diliyle çanak tutarsa, değmeyin pusuda bekleyenlerin keyfine.

Sokrates'in hiçbir şey dediği yoktur aslına bakarsanız. Bütün dedikleri ve demedikleri, öğrencisi Platon'dan aktarmadır. Ama Platon bile, tüm ben-benciliğine karşın, velinimetinin ağzına böyle bir söz koymamıştır. Sokrates'in dediği: "Bilmediğimi biliyorum"dur. Bu söz de: "Neleri bilmediğimi biliyorum", "Bilmediklerimin neler olduğunu biliyorum", "Bir şeyi bilip bilmediğimi biliyorum", "Bilmediğim şeyi, bilirim sanmıyorum", "Bilmediklerimi bilir geçinmiyorum" anlamlarına gelebilir ama, "hiçbir şey bilmiyorum" anlamına hiç gelmez. Sokrates (ya da onun adına Platon), asıl bundan da önemli bir söz etmiştir ki, insanın bilir-bilmez bilme üzerine konuşmaktansa ve kendini ve başkalarını bilir /bilmez ilan etmektense, o sözü yaşamına geçirmesi, bilgeliğe doğru (hem yönelmiş, hem yerinde anlamında) atılmış bir adım sayılır.

Sokrates'in o altın sözü, "Gnostis afton!" diye çınlar felsefeyi bir serüven olarak algılayıp yaşayanların kulaklarında. "Kendini bil!" demeye gelir. Bu da, yalnızca "Eksiklerini, kusurlarını, yanlışlarını bil, geride dur, aza kanaat et, sana yapılan haksızlıklara boyun eğ, tevekkül göster," biçiminde kişilik törpüleyici bir öğüt gibi algılanmamalı elbet. Basit, yalın, bir o kadar da zahmetli, güç bir iş kendini bilmek, tanımak. Üstelik bizimki gibi, değerler dizgesi radikal bir değişim, hatta bir deprem yaşayan bir toplumda, edilgin bir tevekkül felsefesinden, etkin ve hatta saldırgan bir gemi kurtarma felsefesine geçişin hengamesinde kim vurduya gidenlerin de, ne oldum delisi olanların da düşünmekten hoşlandıkları söylenemez.

Düşünmek ürkütücü bile gelmektedir çoğu insana artık. Hastalık, ayrıksılık gibi bir şeydir sanki. Düşünürken vakit yitirileceğinden, fırsat kaçırılacağından, gölgede kalınacağından, atların Üsküdar'ı yanlış binicilerle geçeceğinden ürkülmektedir. Okumak, düşünmeye yönelteceği için okumaktan kaçınılmaktadır. Kaçınılsın. Yaşamak, düşünmeyi erteleyerek günü güne ulamak haline gelince sığlaşmaktadır. Sığlaşsın. Kolaycı hazır etiketler, yaftalar, insanın kendisinden çok başkalarına yakışacağından, kimse "kendini bil" öğüdüne kulak asmamakta, başkalarını ise nasıl olsa bildiğine, tanırlığına inanmaktadır.

Kendini tanıma çabasını kendinden esirgeyen insanın, başkasını gerçekten tanıyabileceğine inanmak abes olurmuş, olsun. O zaman da, sınanmamış- sınanmayacak, kısa erimli "dostluk"ların, yüzeysel, kaypak ilişkilerin nasıl doğduğu, bir çıkar çevresinde birbirini koltuklayanların, ağırlayanların, bir başka çıkar için ya da hiç uğruna dünkü gözdesini harcayanların, karalayanların mantığı anlaşılıverir. Ama etikten eser yoktur o solan ya da sentetikleşen bahçede artık.

Sokrates'i çoktan aştığımıza, İsa'dan öncenin bu yalınayak filozofunun çağdışı kaldığına kendimizi inandırdık diyelim. Çağdaşlıktan ne anladığımızı düşünmeksizin "çağdaş" olduğumuza inanmak da hiç yormaz bizi, güzel! Ama ne paradokstur ki, Sokrates inanmaktan değil, bilmekten sözetmişti hep. Bilme'nin yerine inanma'yı geçirenler ise, bilim çağının "daş"ları: Bizler!

Bilmek, düşünmede; düşünmek şu eski "gnostis afton"da mayalanır. Dünyayı, çağı, dili, kültürü, bilimi hep kendimizi tanımanın çetin yolunda keşfederiz. Düşünürsek, yüzlerimiz kendi yüzümüz olarak kalır. Maskelerimizi seçeceksek, kendimiz seçeriz. Düşünmeyi boşladıkça, seri imalat konfeksiyon maskeler yüzümüzü aşındıracak, bir gün çok özel bir şeyi kendimiz olarak yaşamak istediğimizde, yaşamımıza ufacık bir anlam katmak istediğimizde bakacağız ki: Yüzümüz kalmamış!

Füsun Akatlı, *Zamansız Yazılar*

1. Metinde geçen *Düşünmek ürkütücü bile gelmektedir çoğu insana artık. Hastalık, ayrıksılık gibi bir şeydir sanki. Düşünürken vakit yitirileceğinden, fırsat kaçırılacağından, gölgede kalınacağından, atların Üsküdar'ı yanlış binicilerle geçeceğinden ürkülmektedir. Okumak, düşünmeye yönelteceği için okumaktan kaçınılmaktadır.* ifadesinden yola çıkarak öğretici bir tür olan deneme ile olay çevresinde oluşan metinlerde kullanılan bakış açısını karşılaştırınız.

2. Yazarın, deneme türünde bir metin oluştururken nesnel ve tarafsız davranma zorunluluğu var mıdır? Gerekçeleriyle yazınız.

3. Metinde geçen *Düşünürsek, yüzlerimiz kendi yüzümüz olarak kalır. Maskelerimizi seçeceksek, kendimiz seçeriz. Düşünmeyi boşladıkça, seri imalat konfeksiyon maskeler yüzümüzü aşındıracak, bir gün çok özel bir şeyi kendimiz olarak yaşamak istediğimizde, yaşamımıza ufacık bir anlam katmak istediğimizde bakacağız ki: Yüzümüz kalmamış!* ifadesinde yazar "maske" benzetmesini kullanmıştır. Deneme türünün özelliklerini düşündüğümüzde yazarın bu tarz benzetmeler kullanmasının nedeni size göre neler olabilir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle belirtiniz.

Etkinlik İsmi	Varlığın Özü	25 dk.
Amacı	Metnin ortaya koyduğu fikrî, felsefi veya estetik anlayışı belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

İrade ve Özgürlük

(…)

İrade ile özgürlük kavramları arasında karşılıklı bir ilişki bulunduğunu uzun uzadıya açıklamaya gerek yoktur sanırız. Genelde, iradenin, özgürlüğün bulunduğu bir alanda dışlaştırılabileceğini söylemek de yanlış değildir. Buradan hareketle özgürlükle zorunluluk arasında karşılıklı bir ilişki olduğu da söylenir. Zorunluluğun olduğu yerde özgürlük yoktur; veya tersi, özgürlük varsa zorunluluğun üstünü çiziyoruz demektir.

Kuşkusuz bu söylediklerimiz, konuyu en uç noktalarından ele aldığımız zaman böyledir. Özgürlük, irade, zorunluluk kavramları Batı fikriyatında ilk çağlardan beri tartışılan ve ifratla tefrit arasında bir o yana, bir bu yana giden sarkaç halinde değerlendirilen konular arasındadır.

Şimdi soracağımız soru şudur: Böyle bir konu gerçekten tartışmaya değer mi? Sorun yalnızca kuramsal nitelikli olsaydı üzerinde durmaya değmez denilebilirdi. Fakat bu sorun aynı zamanda insanın "değerinin" tartışıldığı ve belirlendiği bir kapsam içinde ele alınmaktadır.

(…)

Varlığın bir irade ürünü olduğunu savunan öğretilere (iradecilik: voluntarizm) göre insan var olmak istediği için var olmuştur (Schopenhauer: Varım, çünkü var olmak istedim.) İradeciliğin zıddı olan mekanizmde ise insan mutlak bir zorunlulukla hareket eder, davranışları doğanın yasalarıyla belirlenir ve onun dışına çıkamaz; insanın özgürlüğü yoktur, zorunlulukların kölesidir. Diyalektik materyalizm ise bu iki görüşü bir bakıma uzlaştırmaya çalışarak insanın ne köle, ne tanrı olduğunu, fakat doğanın zorunluluklarına bilinçli olarak katılan ve o zorunluluğu bilinciyle etkileyen gerçek anlamda bir insan olduğunu ileri sürer.

Yukarda, uç noktalarıyla birer cümle halinde belirtmeye çalıştığımız görüşler konuya bütünüyle materyalistik bir açıdan yaklaşmaktadırlar. Bu konuyla dini bütün hıristiyan düşünürler de ilgilenmişler, açıklamalarında "irade-i cüz'iye" kavramına da yer vermişlerse de konunun temelinde yer alan sorulara doyurucu bir açıklık sağlayamamışlardır.

İslâm, öteki sorunlarda olduğu gibi, bu konuyu da ayrı bir düzlemde ele almaktadır. Bir takım kavramları hareket noktası olarak kabul edip insanın değerini mi belirleyeceğiz, yoksa insan için belirlenmiş bir değere göre kavramlarımızın mahiyetini mi belirleyeceğiz? İslâm'da, insan sadece "kul" olarak değerlidir. Ancak buradaki kulluğu Batı fikriyatında kullanıldığı biçimiyle siyasal anlamda kölelik diye almamalı. İnsan, Allah'ın kulu olduğu hususunda bir bilinç taşıyorsa Allah'tan başka her şeyden özgürdür. Böyle bakınca, insan özgürlükten de özgürdür (müstağnidir). Yani özgürlük diye bir kavrama boyun eğerek yerini ve değerini ölçüp biçmeye kalkışmaz.

Fakat özgürlüğün anlamını, değerini, yerini belirler. Özgürlüğe köle olmaz. Belki özgürlüğü kendine köle kılar.

(…)

Böylelikle Allah'ın iradesi ile kulun iradesi en yüksek düzeyde her zaman uzlaşma (tetabuk) halinde bulunur. Başka bir söyleyişle irade ile zorunluluk bütünleşmiş, özdeşleşmiş olur.

(…)

Rasim Özdenören, *Kafa Karıştıran Kelimeler*

Kelime Dağarcığı

ifrat tefrit: Olumlu ve olumsuz anlamda en uç noktalar. **irade-i cüz'iye (cüz-i irâde):** İnsanın azıcık iradesi. İrade bir sıfattır, ihtiyar yani seçme eylemi onun işidir. **izhar:** Belirtme, gösterme, açığa vurma. **mekanizm:** Canlı varlıkları, organik olayları, mekanik yasalara göre açıklayan öğreti.

1. Rasim Özdenören'in metne yansıyan fikrî ve felsefi anlayışı hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2. Sizce insanlık, düşünmek ve düşündüğüne göre yaşamak için yazar gibi alternatif yollar bulabilir mi? Düşüncelerinizi yazınız.

3. Edebiyat, kuşku yok ki, bir kültür ve uygarlık olayıdır. Çeşitli işlevlerinden biri de, ait olduğu uygarlığın inceliklerini, nüanslarını yakalamanıza yol açmasıdır. Alışılmış deyimiyle, daha önce bilmediğiniz ufuklar açar önünüze. Yeni bir mantıkla düşünmeye başlarsınız. Belki de mantığın dışında (fakat mantıksızca değil) düşünmeye başlarsınız.

Ruhun Malzemeleri

Yazarın başka bir eserinden alınan bu ifadeler ile okuduğunuz metin arasında nasıl bir ilgi kurulabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

4. Metinde Schopenhauer'in *Varım, çünkü var olmak istedim.* cümlesi ile varoluş felsefesini ifade ettiği söylenmiştir. Siz de varoluş felsefenizi bir cümleyle ifade ediniz.

Hazırlayan: *Şükriye ŞEN*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4.11. Metinde fikrî, felsefi veya siyasi akım, gelenek veya anlayışların yansımalarını değerlendirir.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Sanat ve Özgünlük	25 dk.
Amacı	Millî, manevi ve evrensel değerleri belirleyerek bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Estetik Bakış ya da Genç Sanatçının Sorunu

Sanat öğretilebilir mi? Örneğin şiir öğretilebilir mi mimarlık öğretilebilir mi roman öğretilebilir mi? Şiirin okulu yoktur. Mimarlığın okulu var ama. Müziğin de okulu var. Şiirin okulu yok diyoruz ama üniversitelerde edebiyat öğretimi yapan bölümler genç insanlara şiirin bilgisini iyi kötü vermiyor mu? Oralarda insanlar en azından dünyanın büyük şairleriyle şöyle ayaküstü de olsa bir tanışma olanağı bulmuyorlar mı? Müzik okuluna giren bir genç oradan birkaç yıl içinde bir şeyler çalarak çıkmıyor mu en azından? Demek ki sanat öğretilebilir. Ne olursa olsun sanatın öğretilebileceği konusunda derin kuşkularımız vardır. Okullar sanat öğretmekten çok sanatın temel bilgisini ya da teknik bilgisini verebilirler, insanı sanatla şöyle bir tanıştırabilirler. Bu yüzden genç insanlar bu okullardan gerçekte birer sanatçı olarak değil de birer sanatçı adayı olarak çıkarlar. "Sanatçı olunmaz, sanatçı doğulur" diye aptalca bir söz vardır. Sanatla ilgisi olmayanların ikide bir söyledikleri bir sözdür bu. İnsan sanatçı doğuyorsa okula ustaya öğretmene gerek var mı! Sanat yapmak adına avaz avaz bağıran birtakım sözde şarkıcılar doğuştan sanatçı ya da en azından doğuştan yetenekli sanatçı adayları olduklarına inanırlar. Oysa yeteneklerimizi dünyayla ilişkilerimiz içinde kazanıyoruz ve nasıl kazandığımızı da bilmiyoruz. Doğa kişiyi anasının karnında sanatçı yapacak kadar iyilikçi değildir. Bilinçlenme olgusu alttan alta sessiz sessiz gerçekleşen bir olgudur.

Sanırım genç şaire yapılabilecek en büyük kötülük ona nasıl şiir yazması gerektiğini öğretmeye kalkmaktır. Genç şairin şiirlerini düzelten insanlara raslarsınız. Genç şairin kendine yapabileceği en büyük kötülük şiir konusundaki öğütlere kulak asmak olabilir. Genç şairin kimsenin bilgisine kimsenin görüşüne kimsenin görgüsüne başvurmadan burnunun doğrusuna gitmesi gerektiğini söylemek istemiyoruz. Olur mu hiç! Sanatçı her şeyden önce gözünü kulağını açmayı, bakmayı ve dinlemeyi bilen kişidir. Benim söylemek istediğim, şairin önünde sonunda kendi estetiğinin kurallarını kendi araştırmalarıyla kendi deneyleriyle elde edebileceğidir. Estetiğin genel bilgileri hepimizindir ama herkesin estetiği kendine formülü de elbet son derece geçerli bir formüldür. Bu yüzden kesin bir biçimde belirlenmiş kurallarla sanat yapılamayacağı doğrudur. Sanatçı sanatı için kurallar koyan ve koyduğu kuralları aşmak için elinden geleni yapan kişidir.

Kuralcılık sanatta tehlikelidir. Sanat kuralla da olmaz kuralsız da olmaz. Sanatçı kendi koyduğu kurallarla yıkışan adamdır. Ayrıca sanatta kural koymak kolay iş değildir. “Her zaman karanlık ve ölümsüz bir şeyler barındıran kuralların üstüne çıkmak gerekir” der D. Dodart. Der ki: “Evrensel olarak geçerli kurallar koymak zordur, kuralların her zaman ayrıksı durumları vardır, denebilir ki onların tümü birçok bakımdan boştur, bunu ortaya koymak her zaman kolay olmasa da.” Ona göre “Kendinde eşsiz kurallar vardır, gene de bunlar az kullanılırlar. Çünkü onlar bulanık bir fikir ortaya koyarlar. Böylece her şey her kişinin kendi görüşüne ve anlayışına göre onları uygulamasına bağlıdır.” Sanatçının kendi sanatıyla ilgili sezgilere ya da duyarlıklara ulaşması kurallar aramasından daha doğrudur. “Duygu ya da beğeni denilen bu fikir ya da bu canlı izlenim dünyanın tüm kurallarından daha değişik bir biçimde inceliklidir. O kitaplarda hiç mi hiç belirtilmeyen yanlışları ve güzellikleri görünür kılar. Bizi kuralların üzerine çıkaran budur.” Sanatçı sanatını kendiyle savaşarak geliştirir.

Gelişme her şeyden önce insanın kendiyle yıkışmasını gerektirir. Birtakım sanat akımlarının öncüleri, öncesel birtakım kurallar ortaya koyabilirler ama gene de en başanlı yapıtlar bu kuralların dışında gelişen yapıtlardır. Bir akıma bağlı sanatçıların en başarılıları o akımın bildiri'sine en az uyan kişiler oldular.

(…)

Afşar Timuçin, *Estetik Bakış*

1. Okuduğunuz metinden hareketle yazarın fikir dünyası ve edebî anlayışı hakkında ne gibi çıkarımlarda bulunabilirsiniz? Gerekçeleriyle yazınız.

2. Metinde yazarın *Sanat yapmak adına avaz avaz bağıran birtakım sözde şarkıcılar doğuştan sanatçı ya da en azından doğuştan yetenekli sanatçı adayları olduklarına inanırlar. Oysa yeteneklerimizi dünyayla ilişkilerimiz içinde kazanıyoruz ve nasıl kazandığımızı da bilmiyoruz.* cümleleriyle dile getirdiği sanat ve yetenek hakkındaki düşüncelerine katılıyor musunuz? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle ifade ediniz.

3. Metinde geçen *Birtakım sanat akımlarının öncüleri, öncesel birtakım kurallar ortaya koyabilirler ama gene de en başarılı yapıtlar bu kuralların dışında gelişen yapıtlardır. Bir akıma bağlı sanatçıların en başarılıları o akımın bildiri'sine en az uyan kişiler oldular.* ifadesinde sanatın sadece belirli kurallarla yapılamayacağı düşüncesi öne sürülmektedir. Bir sanatçı olsaydınız sizden önce belirlenmiş kuralları ne ölçüde dikkate alırdınız? Düşüncelerinizi nedenleriyle belirtiniz.

Hazırlayan: *Ali KAYA*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4. 12. Metni yorumlar.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Yazı-Yorum	25 dk.
Amacı	Metinle ilgili tespit ve eleştirileri gerekçelendirerek yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Şiirin Özgürlüğü

Bir duyarlığın şiirle dışa vuruşunda geçtiği süzgeçlerden biri, belki de en önemlisi düşüncenin koyduğu süzgeçtir. Burada sözünü etmek istediğim bu süzgecin işleyişi olacaktır.

Şiir gücünü bir düşünce dizisinin, bir öğretinin sözcüsü olmaya dayayamaz. Çünkü şiirdeki düşüncenin söz konusu edilebilmesi için şiiri baskı altında tutan etkenlerin

I) Bir felsefenin, bir öğretinin yapacağı gibi şiiri kalıplayacağı yerde (kalıplanan şey şiir değildir çünkü), onu bakış açılarının ve biçimselliklerin sınırına sokması gerekir. Bu sınır içeriğin her zaman zorladığı, eytişim anlayışı içinde değerlendirebileceğimiz bir sınırdır.

2) Şiiri tabana (ozanın kendisine, dolayısıyla insana) ve çağına yerleştirebilmemiz gerekir. Taban ise çok yönlüdür. Bilinçaltının, komplekslerin ve bastırılmış isteklerin sürekli etkisi altındadır. Ters yönlü bir etkiyi yok etmek, şiiri bükülmez gerçeklerin kanadı altından kurtarmak imgenin görevidir. Şiirin tabanı ussal olmayabilir. İçinde taşıdığı çelişkilerle varlığını sürdürebilir. Oysa düşünce dizileri ussal olmak savındadır.

Şiirde alttan akan bir düşüncenin (anlamın ya da bilincin) varlığını kabul ediyorum. Bu, düşünce tohumunda özgürlüğü taşıyan ve insanın birçok kesimlerini durmadan deşen, açığa vuran (betimleyen değil) tedirgin edici bir noktadır.

Bu deşmek eyleminde ussal akımların, felsefelerin ve öğretilerin tuttuğundan ayrı bir yol tutar. Bu yolla onları aşıp gelişim yönünü çoğaltır. Bu yol imgenin açtığı yoldur.

İmge bütün hızını kendiliğinden olmaya borçludur. Düşüncenin katı baskısını üstünde taşımaz. Kendi başına bir duyarlığın ödün vermeden biçimlendiği özgür bir kuruluştur.

İmgenin sağladığı özgür (hatta amaçsız) ortam şiiri nereye götürür? Çağdaş bir eleştirel güçle sınırlanmadığı sürece hiçbir yere. Yani yere basmaz, asılı kalır havada. Çağdaş eleştirel gücü belli bir duyarlık düzeyinin ve şiir eğitiminin sağladığı bakış açısı olarak tanımlayabiliriz. İşte, imgenin yaratıcı gücü, ozanın yaşadığı ile ve eleştirel gücü ile işbirliği etmek zorundadır. Düşünce süzgeci dediğimiz şeyin işlediği yer burasıdır.

Başarılı şiiri imgelerin denetlenmesindeki ustalık olarak görmek aşırı bir tanım değildir sanıyorum. Denetleyici öğeleri sınırlamadıktan sonra..

İsmet Özel, *Şiir Kitabı*

Kelime Dağarcığı

eytişim: Diyalektik. (Gerçekliği ve onun çelişmelerini incelemeye yarayan ve bu çelişmeleri aşmayı sağlayan yolları aramayı öngören akıl yürütme yöntemi.) **imge:** Duyularla algılanan, bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesne ve olaylar, hayal, imaj. **ussal:** Akla uygun, yalnız akla dayanan, akli, rasyonel.

1. Okuduğunuz metinde şiirin özgürlüğüyle kasdedilen nedir? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Okuduğunuz metinde imge, şiiri özgürleştiren en önemli unsur olarak ele alınmıştır. Buna göre şiiri nasıl tarif edersiniz? Düşüncelerinizi yazınız.

3. *kapıların olurdu korkudan çok denizlere açılan*
o denize açılan ellerin nerde şimdi

İsmet Özel'in *Bakır Tenli Yapraklar* şiirinden alınan bu mısralar, kendi şiir söylemine uygun mudur? Düşüncelerinizi yazınız.

4. İsmet Özel; imgenin sağladığı özgür ortamın, şiiri havada asılı kalacağı bir yere götüreceğini söylüyor. Bu durum şiire yakışan bir açıklama mıdır? Düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Şükriye ŞEN*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4. 12. Metni yorumlar.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Güzele Yormak	25 dk.
Amacı	Metinle ilgili tespit ve eleştirileri gerekçelendirerek yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Güzellik Üstüne

Erdem, değerli bir taş gibidir, en güzel görünüşünü yalınlık içinde kazanır; kendini de en iyi, yüzü gözü güzel kimselerde değil, duruşu ağırbaşlı, yapısı biçimli kimselerde gösterir. Çok güzel kimselerin erdemli olduğu hemen hemen pek az görülür, sanki doğa hiç eksiksiz bir iş yapma çabası içinde, ruhsal bir bütün yaratmayı unutuvermiştir. Bu nedenle, böylelerinin kendileri güzeldir ama ruhları yücelikten uzaktır, davranışlarıyla hoşa gitmeye, erdemli olmaktan daha çok önem verirler. Ama bu kural her zaman geçerli değildir, çünkü Augustus Caesar,[1] Titus Vespasianus,[2] Fransa Kralı Güzel Philippe,[3] İngiltere Kralı IV. Edward,[4] Atinalı Alkibiades,[5] Şah İsmail[6] hem ruhu yüce kişiler, hem de çağlarının en güzel adamlarıydı. Güzellikte, çizgilerin uyumu renkten, davranışların ağırbaşlı, ince oluşu da çizgilerin uyumundan daha önemlidir. Güzelliğin, hiçbir resimde dile getirilmeyecek, tek bakışta kavranamayacak en değerli yönü de budur. Eksiksiz bir güzellik olmaz, en güzellerde bile bir uyum aksaklığı vardır. Bu nedenle, Apelles'in[7] mi yoksa Dürer'in[8] mi resim yapmakta daha titiz olduğunu söylemek oldukça güçtür: bunlardan birincisi, seçtiği birçok yüzün en güzel yanlarını bir araya getirerek, ikincisi de, geometrik oranları gözönünde tutarak çiziyordu insanı. Böyle resimler bence, bunları yapan ressamlardan başka hiç kimsenin hoşuna gitmez. Bununla, bir ressamın gerçekteki yüzlerin hepsinden daha güzel bir yüz çizemeyeceğini demek istemiyorum, ama bana kalırsa bunu kurallarla değil, eşsiz bir ezgi yaratan müzikçi gibi, mutlu bir esinlenme ile yapmalıdır. İnsan kimi yüzler görür, parçaları inceleyince hiçbirini güzel bulmaz, ama parçalardan oluşan bütün güzeldir. Güzelliğin temel ilkesinin davranış inceliği olduğu bir gerçekse, yaşlı kimselerin çoğunlukla daha sevimli görünmelerine hiç şaşmamak gerekir: "Pulchrorum autumnus pulcher."[9] Gençleri ancak, gençliklerinin her türlü eksiği örtmesinden dolayı güzel buluruz. Güzellik çabucak çürüyen, çok dayanmayan yaz yemişlerini andırır;

(…)

Ama şu da kesin bir gerçektir: yerine düşerse güzellik ışığı, erdemleri aydınlığa çıkarır, kötülükleri ise bastırır.

1. Augustus Caesar, gösterişli, yakışıklı bir adamdı. Onu öldürmekle görevlendirilmiş, bir Galyalının bu görevi başaramadan geri döndüğü zaman "yüzüne baktığım an, vurmaya gönlüm elvermedi", dediği anlatılır.
2. İ.S. 70-79 yıllarında Roma imparatorluğu yapmış Titus Vespasianus da yakışıklı bir adamdı.
3. Fransa Kralı Philippe'e (1285-1314) görünüşünden dolayı "la Bel", "güzel" adı takılmıştı.
4. İngiltere Kralı IV. Edward (1461-1483) hem yakışıklı hem de yiğit bir adamdı.
5. Alkibiades (İ.Ö. 450-404), zengin, yetenekli, yakışıklı bir adam, Sokrates'in sevdiği öğrencilerindendi. Ünlü bir komutan, başarılı bir devlet adamıydı.
6. 1502 yılında İran'da başa geçen, Yavuz Sultan Selim'le savaşmış Şah İsmail de güzelliğiyle ünlüydü.
7. Apelles ilkçağ Yunan ressamlarının en ünlülerindendir. İ.Ö. 340-323 yıllarında yükselmiş, özellikle kadın güzelliğiyle inceliğini dile getirmekte başarı göstermişti. Büyük İskender'in hem koruyuculuğunu hem de dostluğunu kazanmıştı.

8. Albrecht Dürer (1471-1528), Nürnberg'de doğmuş, İtalya'da, Hollanda'da bulunmuş büyük ressamdı. Ressamlığının yanısıra ünlü bir gravürcü, heykelci, mimar, Almanya'da Renaissance'ın en büyük sanatçısıydı.
9. "Güzellerin sonbaharı da güzeldir." Plutarkhos, *Alkibiades,* 1.

Francis Bacon, *Denemeler*

1. *Güzellik çabucak çürüyen, çok dayanmayan yaz yemişlerini andırır.* cümlesinin size düşündürdüklerini birkaç cümle ile ifade ediniz.

2. Bacon'ın güzellik üstüne söylediği tespitlerden hangileri ilginizi çekti? Düşüncelerinizi yazınız.

3. Yazar, Apelles ve Dürer adlı ressamlarla ilgili anlattıklarıyla güzelliğin hangi yönünü ortaya koymuştur? Düşüncelerinizi yazınız.

4. Bacon'un güzellik ile ilgili düşüncelerinin günümüzde geçerliliği var mıdır? Düşüncelerinizi yazınız.

5. Güzellik ile ilgili düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Şükriye ŞEN*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4. 13. Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Ataç ve Öz-Türkçe	25 dk.
Amacı	Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi değerlendirebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Yalın Dil

Anayasa'nın yeni *yazımı* (*yazım* sözünü metin karşılığı olarak deniyorum) ile dil işinde büyük bir adım atıldı: türkçe, bir dil olarak güçsüz değildir; özenle, sevgiyle işlersek, düşüncenin bütün inceliklerini söyleyebilir.

Yeni yazım bu güveni, öyle sanıyorum, daha inanamamış olanlara da aşılayacaktır: alışkanlığı öne sürerek günün *eğinimlerine* (temayüllerine) karşı koyanlar da, Anayasa'daki sözleri artık ister istemez kullanacak, onlarla yazacak, giderek onlarla düşüneceklerdir. Onlara bir ısındılar mı, öteki sözlerin de onlara uygun olmasını kendiliklerinden ararlar.

Özge (başka) bir büyü vardır dil pınarında! bir yol içen bir daha alamaz kendini. İlk günlerde hangimiz *durumsamadık?* hangimiz: «Boşunadır bu çabalama!» demedik? Doğrusunu söyleyelim, hangimiz eğlenmedik? hangimiz «Bizim olgun, tatlı dilimizi bozuyorlar!» deyip kızmadık? Eski dilin daracık sınırları içine kapanmış olduğumuzu duymuyor, onun yapma parıltısını göğün ışığı sanıyor, dudak kıvırdığımız uğraşmaların gerçek genişliğe kavuşmak için olduğunu anlamıyorduk. Bugün durumsayanlar, inanmayanlar, anlamayanlar da ağızlarını türkçenin yaratıcı suyuna değdirince bizimle birlik olacak, yerdiklerini, güldüklerini unutup bizimle çalışacaklardır. Dileriz, geçsinler bizi.

Türkçecilik akışına katılmayanların suçu, hep kurulmuş diller üzerinde düşünmeleridir. Bugünkü fransızcayı, almancayı, ingilizceyi ele alıyor, onların olgunluğuna vuruluyor: «Böyle mi bizim dilimiz?» diyorlar. Değil öyle. Ancak biz de deriz onlara: «Neden şimdiki fransızcaya bakıyorsunuz? XVI. yüzyılın büyük Fransız yazarlarını, *Amyot'yu, Rabelais'yi, Montaigne*'i okusanız a! Onlar da düşündüklerini söyleyebilmek, istediklerini anlatacak sözleri bulmak için çırpınmıyorlar mı? Bir söz uyduruyor, sonra onu beğenmiyor, bir başkasını arıyorlar. Şimdi sizin pek sevdiğiniz, pek kıvrak bulduğunuz fransızca onların emeklerinden doğmuştur.

(…)

Bugün *osmanlıca* dediğimiz türkçeye bayılanlar, genişliğini, gücünü *tansıklayanlar* (hayran olanlar) var. Ancak onlar da *Baki*'den bu yana gelmiş ozanlarımızı okuyorlar. *Osmanlıca*'nın kurulma çağına baktıkları yok. *Şeyhi*'yi, *Ahmet Paşa*'yı, *Necati*'yi, daha öncekileri okusunlar, hepsinin aramakta olduklarını, düşündüklerini, duyduklarını söyleyebilecek bir dil edinmeye çabaladıklarını görürler.

(…)

Hepimizin bildiğimiz, kamuya dek işledikleri söylenerek birçok arapça sözler bırakılmış. Doğru, *millet* sözünü hepimiz biliyoruz; *ulus, budun* sözlerini ise yadırgıyoruz. Yalnız iş bilmekte, alışık olmakta, yadırgamakta değil. Bu düşünce ile gidersek belki bir sözü bile kaldıramayız. *Mebus*'u da hepimiz bilmiyor muyduk? *milletvekili*'ni yadırgamayacak mıyız? *millet* ile *vekil* sözlerini birleştirmekle, birarada yazmakla iş bitmez... Gene türkçe değildir. Neden birarada yazacağım?

Hele *hazır üye* sözüne ısınamadım. *Hazır, amâde* anlamında türkçeleşmiştir; ancak *bir yerde bulunan* anlamında kamunun diline işlememiştir. Belki bir «Allah her yerde hâzır u nâzırdır» sözü kolayca anlaşılır. Orada da *hazır* değil, *hâzır*... Uzatma *imini* (işaretini) istediğiniz kadar kaldırın, o gene oradadır, orada *hâzır*'dır. Bunlar gibi daha bir çok sözler üzerinde durabiliriz.

Durmayalım. Biliyoruz, bu büyük adım, bir ilk adımdır. Birkaç yıl geçsin, bu yeni yazımda da değişiklikler olacaktır. Dil günden güne türkçeleşiyor, arılanıyor, yalınlaşıyor. Anayasa'nın getirdiği sözlere çabuk alışacağız, pek yakında onun dilini eski bulacağız. Öyle olunca da gene çevrenin sıkısına uyulup belki gene çekine çekine Anayasa'yı yeniden yazacaklar. Şimdilik Anayasa'nın da, bütün yasa dilinin de öztürkçe yolunu tuttuğunu bilmemiz yeter.

15.1.1945, Ulus
Nurullah Ataç, *Günlerin Getirdiği*

1. Yukarıdaki metinden hareketle Nurullah Ataç'ın dil anlayışı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

2. Yazarın dil anlayışı, onun diğer deneme yazarları arasında ayırt edici bir özelliği olabilir mi? Düşüncelerinizi yazınız.

3. "Nurullah Ataç'a göre deneme, 'ben'in ülkesidir; 'ben' demekten çekinen, her görgüsüne ister istemez benliğinden bir parça kattığını kabul etmeyen kişi denemeciliğe özenmemelidir."
Emin Özdemir'e ait bu cümleyi okuduğunuz metinle de ilişkilendirerek açıklayınız.

4. "Günlerin Getirdiği" başlıklı bir deneme yazdığınızı düşününüz. Bu denemenin ilk paragrafını aşağıya yazınız.

Hazırlayan: *Şükriye ŞEN*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4.13. Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Metin, Yazarın Kimliğidir	25 dk.
Amacı	Yazar ve oluşturduğu metin arasındaki ilişkiyi belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Önce Şiir Vardı

Önce şiir vardı. Her şey şiirden doğdu. Ben, böyle bir kutsal kitabın yazılmasını isterdim. Bu dünya şiirsiz yaratılmış olamaz. İnsanoğlu şiirle konuştu ilk kez. Şiir yazmak için yarattı ilk sözcükleri. Şiirde yer almayan bir sözcük ölmüştür, yaşamadan yok olmuştur. Bir toplumda ozan yoksa, yetişmemişse, yetişmiyorsa o toplum bir süre sonra tarihten de silinir. Asur uygarlığı gibi... Ozanı olmayan bir toplum, şiirden yoksun toplum yok olur gider. Din kutsal kitaplarının şiir dili ile yazılması da insanoğluna seslenmek, onu etkilemek için en sağlam yolun şiir olduğunu gösterir. Şiir kendi başına ayrı bir dildir. Her dilin şiiri ayrıdır, ama bilmediğimiz herhangi bir dilde şiir okunurken anlarsınız o okunan şeyin şiir olduğunu.

Struga'daki Şiir Evi'nde Makedonca, Sırpça, Arnavutça, Slovence şiirler dinledim. Bir tek sözcük anlamadım. Ama "ses" olarak tattım yine de o şiirleri. Demek bir başka "şiir dili" var. Bu yüzden ozanlar bir çeşit Evliya, Ermiş, Peygamber sayılmışlardır eski zamanlarda. Bugün bile gerçek ozanlar toplumların öncüsü sözcüsü, yol göstericisi oluyorlarsa bunu, şiirin evrensel diline, gücüne borçludurlar. Bir Neruda, bir Nâzım, bir Aragon, bir Lorca, bir Pasternak, aynı ulusun kişileri gibidirler. Onlar insanlık ulusunu, bir gün er geç kurulacak o büyük, tek ulusun, tek toplumun öncüleridirler.

Neruda, "Şiiri kim öldürebilir? Şiir kedi gibi yedi canlıdır. İşkence ederler, sokaklarda süründürürler, alay ederler, dört yanını duvarlarla çevirirler, sürgüne yollarlar, fakat o bunları yaşar, sonunda tertemiz bir yüzle ve gülümseyerek çıkar ortaya," der. Bu sözlerle şiirin ve ozanın kullandığı uluslarüstü dilin gücünü anlatır. Bir gün bir işçi Pasternak'a seslenmiş: "Usta bize doğru yolu göster," diye. Ozan, işçiye "Ben toprakları rüzgarda ses veren bir ağaca benzerim. Kimseye yol göstermem," demiş. Oysa o sesler, o dizeler yüzyıllardır insanlığa yol göstermektedir. Ozan şiirlerini 'yol göstersin' diye yazmaz elbet, ama o şiirleri okuyan yığınlar o dizelerdeki anlamı çözerek, duyarak daha iyi bir insan, daha iyi bir yurttaş, daha daha yararlı, daha güçlü olmanın gizlerini bulurlar.

Yine Neruda, "Şiirin topluma yararı desteği, güce, ince duyguya ve sevince dayanır. Bu özellikleri olmayan şiirin sesi az çıkar, türkü haline gelemez," diyor. Dünyanın gelmiş geçmiş ve gelecek ozanlarının türküleşen dizeleriyle dünyamız bugüne geldi, yarına da gidecek. Şuna inanıyorumki, bu dünyanın daha güzel olması, daha güzel şiirler yazılmasına bağlıdır... Daha daha güçlü, daha daha etkileyici, insanları 'gerçek insan edici' şiirler. Türk ozanı Melih Cevdet Anday bir şiirinde:

Protohippus atın ceddi
Dinothorium filin ceddi
Biz insanın ceddi
Gelecek mutlu insanın

der. Gerçek insanı şiir yaratacak, şiirle yaratılacak, derim ben de. Geleceğin mutlu toplumunun kurulmasında şiirin katkısı büyük olacak. Bu yüzden şiir dili tüm insanlığın dilidir. Şiir ne denli güçlüyse, ölümsüzse, insanlık da öyle olacaktır.

Evet, "önce şiir vardı." Yarının kutsal kitabı bu sözlerle başlayacak. Belki de bu sözlerle bitecek. Her şeyi dile getirecek kısacık bir dize bu: önce şiir vardı... Sonra, yine şiir var. Her zaman da olacak.

Oktay Akbal, *Önce Şiir Vardı*

1. Metinde geçen *Gerçek insanı şiir yaratacak, şiirle yaratılacak, derim ben de. Geleceğin mutlu toplumunun kurulmasında şiirin katkısı büyük olacak. Bu yüzden şiir dili tüm insanlığın dilidir. Şiir ne denli güçlüyse, ölümsüzse, insanlık da öyle olacaktır.* ifadesinden yola çıkıldığında yazarın şiirle ilgili bu düşüncesinin oluşmasında sizce şiirin hangi özellikleri etkili olmuştur?

2. Metinden hareketle düşündüğünüzde yazar, sanatın topluma mı, bireye mi faydasını ön plana almaktadır? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle ifade ediniz.

3. Metinde geçen *Bir Neruda, bir Nâzım, bir Aragon, bir Lorca, bir Pasternak, aynı ulusun kişileri gibidirler.* ifadesinden, yazarın sanat anlayışıyla ilgili hangi sonuçlara ulaşabilirsiniz? Düşüncelerinizi nedenleriyle belirtiniz.

Hazırlayan: *Ali KAYA*

Etkinlik İsmi	İyi ki Varsın Süreya	25 dk.
Amacı	Deneme türünün önemli isimlerinden birini anlayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Folklor Şiire Düşman

Çağdaş şiir geldi kelimeye dayandı. François Villon'dan André Breton'a, Henri Michaux'ya bir çizgi çekelim, bu işin nasıl bir evrim sonucu doğduğunu göreceğiz. Çağdaş şairler kelimeleri bile sarsıyorlar, yerlerinden, anlamlarından uğratıyorlar. Bu böyleyken, bizde hâlâ folklora, halk deyimlerine şiirlerinde fazlasıyla yer veren şairlerin kısır bir yolda oldukları sanısındayım. Çünkü folklorda şiirin bugünkü entelektüel niteliğini taşıyacak yeti yoktur. Halk deyimlerinin havası şiirin kanat çırpmasına imkân vermeyecek kadar dar bir havadır.

Bir halk deyimi içindeki kelimeler o deyimdeki anlam dizisinde kaynaşmışlardır. O kelimelerden o deyimlerdekinden ayrı işlemler, ayrı güçler aramayın artık. Çünkü donmuşlardır. Tek yönlüdürler. İşlemleri, güçleri, bir bakıma uyandıracakları çağrışımlar bellidir. Ne olsa değişmeyecektir. Bu kelimelerin meydana getireceği şiirlerle, mısraları hep şarkı mısralarından, hep türkü mısralarından meydana gelen şiirler arasında pek büyük bir ayrılık göremiyorum. Çünkü ikisinde de şairin işi kelimelerle değil, kelime bloklarıyla oluyor. Oysa Braque'ın resim üstüne söylediklerini şiire uygulamakta bir sakınca görmeyerek diyorum ki: Şiirde asıl olan 'hikâye etmek' değil, kelimeler arasında kurulacak 'şiirsel yük'tür; Braque'ın lafıyla anekdotik değil, poetik. Çıkış noktamızı buradan alırsak, dosdoğru, folklorun şiir için kaçınılması gereken bir tehlike olduğu sonucuna varabiliriz. İşin nedeni şurada: Halk deyimlerinde yerleşmiş, birbirine bağlanmış kelimeler arasında yeni bir yük, yeni bir bağıntı kurmak söz konusu olamaz. Nasıl olsun ki bu kelimeler zaten kıpırdamaz bir şekilde birbirlerine bağlanmışlar, alacakları yükleri zaten önceden almışlardır. Orhan Veli kuşağı şairleri yenilikten sonra daha çok dilin görünür imkânlarını denediler. Bu arada Oktay Rifat, Bedri Rahmi Eyüboğlu gibi bir kısım şairler de, geniş ölçüde, belki en görünür imkânlar olan halk deyimlerine, folklor temlerine yöneldiler. İyi olmadı bu onlar için. Köşelere takılıp kaldılar.

(…)

Folklordan kaçınmaya önemli bir sebep daha var: Kişilik. Bakın dikkat ederseniz şiirde kişiliğe bugün eskisinden daha çok önem veriyoruz. Sanırım gelecekte bu daha da çok olacak. Çok güzel de olsa iki şiirin yazanını şair kılmaya yetmemesi, şairi belli olmayan şiirlerin estetiğe konu olamaması bu fikrimi doğruluyor. Kişiliğin tadı şiir dünyasını bir tuttu ki bugün, bir şiiri bir şair yazarsa güzel oluyor da aynı şiiri bir başkası yazınca olmuyor. Mesela Fazıl Hüsnü Dağlarca kişilik sahibi bir şairdir, 'Kızılırmak Kıyıları'nı kendi havasından, kendi kişiliğinden geçirerek yazmıştır.

O şiirdeki açı kendi açısıdır, eşyayı ve yaşamayı kavrayış kendi kavrayışı. 'Kızılırmak Kıyıları'nın bir soyutlanmış güzelliği vardır, bir de asıl önemlisi salt Fazıl Hüsnü Dağlarca'ya ait olmasından dolayı kazandığı güzellik. (Hatta ben yalnız ikincisi var diyorum ya neyse!) İkisi birbirini tamamlıyor. İkincisini aynı zamanda Fazıl Hüsnü Dağlarca değil de bir başka şair yazsaydı ne olurdu? Şu olurdu herhal: Şiir güzel olmazdı, ya da hiç değilse o kadar güzel olmazdı. Kendinden çok, şiir yitirirdi. Diyeceğim, kişilik bugün şiirde bunca önemli bir yer tutuyor. Folklordaysa daha çok anonim kalıplar var. Bu kalıplar kişilik kazanmaya hiç uygun değil.

(…)

Böylece bir kavramın değişik görüntü ya da izlenimleri elde edilerek yeni imajlara, yeni mısralara varılmak isteniyor. Genç şairler hep bunu istiyoruz. Folklor ve klişelerin karşısında öbür kutbu meydana getiren bu durum şiirimizde bir evrimdi. Her evrim gibi haklı ve zorunlu.

(1956)

Cemal Süreya, *Folklor Şiire Düşman*

1. Okuduğunuz metinden hareketle folklorun neden şiire düşman olabileceği ile ilgili düşüncelerinizi yazınız.

2. Büyük dedem Âşık Zülâlî henüz on altı yaşındayken Âşık Seyhatî namlı yaşlı bir ozanın elini öpüp duasını almak üzere yanına vardığında, atışmadan el öpemeyeceği söylenir ona. Genç Zülâlî "el-Emru Fevka'l-Edeb / Emir edebin üstündedir" fetvasınca geçer karşısına tecrübeli âşığın ve ne derse sazıyla sözüyle cevap verir. Onun söz kudretine ve cesaretine hayran olan Âşık Seyhatî, atışmanın sonunda Zülâlî'nin alnından öper ve öyle bir söz söyler ki duyanlar beddua sanır: "Sevdiğine kavuşamayasın, kavuşamayasın ki dünyaya ateşli sözler bırakasın!" Muhabbetoğulları'nın yüzyıllarca meclisi dağılmayan çocuklarından biri olacaktı belli ki Âşık Zülâlî. Söze hayat veren şairlere bakacak olursak Hüsnü Aşk'ın penceresinden, Mecnun da o kabiledendi.

(…) A. Ali Ural, *Bisiklet Dersleri*

Bir denemeden alınmış yukarıdaki parçadan hareketle A. Ali Ural'ın folklora bakışıyla Cemal Süreya'nın folklor anlayışlarını karşılaştırınız.

3. **Sinema**

Boş vaktim oldukça sinemaya giderim. Yumuşak bir karanlığa gömülmüş, makinenin hışırtısını dinleyerek cismimin değil, ruhumun bir çetin yol üzerinde mola verdiğini hissederim. Karanlık, ölümün bir parçasıdır. Onun için dinlendiricidir. Büyük dinlenme, bir karanlık denizine dalıp bir daha ışığa kavuşmamaktan başka nedir?

(…) Ahmet Haşim, *Bize Göre*

"Nesirlerinde de, şiirlerindeki kadar, kelime seçiminde titizdir. Küçük objelerden ve hâdiselerden hareket ederek, fazla derinliği olmayan bir perspektiften yakaladığı dış dünya intibalarının ifade edildiği bu tip yazılarının, Fransız filozofu Alain'den aldığı bir tarz olması ihtimâlini Mehmet Kaplan ileri sürmüştür."

Büyük Türk Klâsikleri

Yukarıda Ahmet Haşim'in bir denemesinden alınan parça ve Ahmet Haşim'in nesirlerindeki üslubunun değerlendirildiği bir alıntı verilmiştir. Siz de okuduğunuz metinden hareketle Cemal Süreya'nın üslubu hakkında çıkarım yapınız.

Hazırlayan: *Şükriye ŞEN*

Etkinlik İsmi	Deneme Türünün Öncüleri	25 dk.
Amacı	Deneme türünün tarihsel süreci ve sanatçıları ile ilgili düşüncelerini ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Şiir Çevirisi ve Yeni Bir Yapıt

Ünlü Fransız ozanı Jean Cocteau, "Bir şiir hiçbir dile çevrilemez, yazılmış olduğu dile bile," demiş ya, bakmayın siz ona, gerçekte onun niyeti, bir şiirin "yazılmış olduğu dile" çevrilemeyeceğini belirtmek. Sabahattin Eyuboğlu, bir yazısında, Ahmet Haşim 'in,

Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden
dizesini,
Bu merdivenlerden ağır ağır çıkacaksın

biçimine döndürür ve "Gördünüz mü, şiir bozuldu" diyerek dizenin kendine özgü yapısına, anlam değişmese bile, dokunulamayacağını gösterir. Benim öğrenciliğimde edebiyat öğretmenleri, gene de sürdürülüyor mu bilmem, şiiri düzyazıya çevirtirlerdi. Diyeceksiniz ki, bir dize düzyazıya çevrildiğinde, kendi dilinde bile şiirliğini yitirirse, başka bir dile çevrildiğinde neden yitirmesin? Doğrudur, her çeviri şiir, özgün yapısından, az ya da çok, uzaklaşmıştır. Ama bu etkinliğin gitgide artan bir hızla sürüp gittiğine ne demeli?

"Metis Çeviri" dergisinin 1989 Bahar sayısında (son sayı) okudum; Anatole France, çevirinin olanaksız bir şey olduğunu söyleyen bir dostuna, "Kesinlikle öyle" demiş, "Bu gerçeğin kabul edilmesi, çeviri sanatında başarının gerekli önkoşuludur." Olanaksızdır diyeceksiniz, ama gene başarıya ermeye çalışacaksınız. Çeviri sanatının ilkesi budur.

Ünlü İngiliz ozanı W. H. Auden'in de çok güzel bir denemesi var dergide, bu konuya değinen, ama işi adamakıllı zora koşuyor ozan bu denemesinde, diyor ki :

"Konuşanla dinleyen aynı dili kullansalar bile, her ikisi de çeviri yapmak zorundadır, çünkü iki kişi anadillerini hiçbir zaman bütünüyle aynı biçimde konuşmaz. Örneğin bir arkadaşımın bana, birine aşık olduğunu söylediğini varsayalım. Onu anlayabilmek için benim kendime iki soru sormam gerekir. İlkin : Arkadaşımın tanımladığına benzer bir deneyim benim başımdan geçti mi? İkinci olarak da, "Geçtiyse bu, benim aşık olmak diye tanımlayacağım deneyim mi?" Ayrıca gerek onun deneyimini, gerek benimkini iyice anlayabilmek istiyorsam, Batı ekininde geliştiği biçimiyle "aşık olma" kavramının tarihçesi hakkında da bir şeyler bilmem, üstelik bu kavramın bilinmediği ülkelerde yaşayan insanların bizim deneyimlerimizden nasıl bir anlam çıkaracağını hayal etmeğe çalışmam lazımdır."

Ama insanoğlu her zaman çeviri yaptı, karşısındakini iyice anladı ya da anlamadı, ama çeviri onun için hep bir zorunluluk olarak çıktı ortaya, özellikle düşmanını anlamak için gerekliydi bu. "Ne diyor? Amacı nedir?"

Prof. Nermi Uygur, kendisiyle bu konuda yapılan söyleşide, çeviri sorununun dokunulmadık bir yanını bırakmıyor, dergiyi görmeyenlere okumalarını öğütlerim, şöyle diyor bir yerde : Şiirimizde şimdi yeni bir eğilim başladı. Bir iki yıldır dilin daha iç, daha derin imkânlarıyla baş başayız. Genç şairler yalnız folklor gibi kesin klişelere değil, daha hafif kalıplara bile sırtlarını çevirdiler. İlhan Berk'te, Turgut Uyar'da, Edip Cansever'de, bunun ilk güzel örneklerini gördük. Kelimeler bizde de yontuluyor artık. Kelimeler bizde de yerlerinden yarı yarıya koparılıyor, anlamlarından ufak tefek saptırılıyor, yeni yükler yükleniyor kelimelere.

"İnsanın öbür adı çevirici olmalı. Yaşamak çevirmektir. Çevirerek yaşar insan. Çevirmeden yaşam yok. Daha biyolojik, fizyolojik aşama bir çeviri. Alınan besin ile içe çekilen havanın nasıl enerjiye dönüştüğünü şöyle bir düşünmek yeter. Bir havanız sanki biz. Aldığımızı, karıştırıp öğüterek sindiririz. Kesin sınırlarla birbirinden ayırt edilmese de, biyolojik aşamanın ötesi, insan - toplum - kültür - tarih boyutumuzsa algılar, duyumlar, kavramlaştırmalar, düşünmeler, insanlararası ilişkiler, toplumsal algılar, hukuktan ekonomiye, eğitimden yönetime her türlü kurmalar, kuramlar, kurgular, kuruluşlar, hepsi hepsi; karışık, karmaşık, kat kat, boğum boğum bir çeviri."

Yazınla, şiirle, bilimle uğraşıp da çeviri sorunu üzerinde durmayan biri gösterilemez ki! Hele bizim toplumumuzun çeviri gereksemesi gittikçe artmaktadır, çağımızı yakalamanın kaygısı zorunlu kılıyor bunu.

(…)

Melih Cevdet Anday, *Geleceği Yaşamak*

1. Metinde geçen *Yazınla, şiirle, bilimle uğraşıp da çeviri sorunu üzerinde durmayan biri gösterilemez ki! Hele bizim toplumumuzun çeviri gereksemesi gittikçe artmaktadır, çağımızı yakalamanın kaygısı zorunlu kılıyor bunu.* ifadesi üzerinden düşündüğümüzde yabancı yazarlardan deneme türünde eserler okumanın düşünce dünyamıza ne gibi katkıları olabilir? Düşüncelerinizi nedenleriyle belirtiniz.

2. Melih Cevdet Anday'ın daha çok şiir ve sanat üzerine denemeler yazmasının nedeni ne olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

3. Dünya edebiyatında 16. yüzyılda yazılmaya başlanan deneme, Türk edebiyatında Tanzimat Dönemi'inde ilk kez görülmüş, Cumhuriyet Dönemi'nde ise 1940'lı yıllardan sonra gelişme göstermiştir. Sizce denemenin Türk edebiyatında edebî bir tür olarak çok geç yer almasının türün özellikleri ile bir ilgisi olabilir mi? Düşüncelerinizi gerekçeleri ile yazınız.

Hazırlayan: *Ali KAYA*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4.15. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Paragraf ve Noktalama	25 dk.
Amacı	Metinden hareketle paragrafta anlam, imla ve noktalama ile ilgili çalışmalar yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız.***
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Adasız Deniz

Açıkça söylemem gerek; denizle bağım yok benim. Çocukluğumda, yani gördüklerimin ve işittiklerimin beni altın bir küre gibi biçimlendirdiği dönemlerde, denize ilişkin hiçbir bilgi edinmedim. Yaşadığım şehirler de uzaktı kıyılara; hayatımın yirmi yılını bozkırda geçirdim. Belki bu yüzden, deniz imgesi ile gitme arzusu birleşti zihnimde; ne zaman bir kıyı fotoğrafı görsem, denizin esintisini alnımda hissettim. Ama bu deniz görmek, oralarda bulunmak arzusu değildi. Bu, gitmek arzusuydu. Gittiğim yerde ne görecektim, bunun pek önemi yoktu.

Uzakta nelerle karşılaşacağımızı bilemeyiz, bu yüzden arzu eder insan bir deniz yolculuğunu, ya da bana öyle gelir. İnsan, hedefsiz bir yolculukta, kendisiyle sonsuzca konuşabilir. Görüp geçirdiklerini düşünür. Gözlerinin önünden buğday tarlaları geçer, rüzgar vurdukça eğilip bükülen başakları izler. Bu artık duygularımızın eğilip bükülmesine benzer. Kişi yalnızlığının, çaresizliğinin içinde kendi adasını arar. Belki bu bir denizde gerçek bir ada gibi bulunur, ya da, bir kara parçası da aynı işi görebilir.

Solgun bir kasabada iner, tren istasyona bir buhar bulutu bırakır, ortalığı sis kaplar. Vagonlar bir bir, homurtuyla geçip gider, sis dağılır, ses kesilir, geride yapayalnız bir horoz öter.

Bugün artık denize kıyısı olan bir kentte yaşıyorum; ama artık benim için çok geç, bundan sonra denize çokça bakacağım; gerçi bir yenilik olmayacak bu. Bozkırda uzanmış tarlalara bakar gibi bakacağım denize. Tarlalar, bozkır insanları için, deniz işlevi görür hem: Göz, boşluk arar. Kent yaşamının her yeri dolduran sıkışıklığı, gürültüsü, canından bezdirir insanı. Bu yüzden, aradığımız şey saf doğadır aslında; gözün gördüğü engin boşluk ve gürültüden uzaklaşmış kulak. Gidilecek yer oradadır işte.

Bu ruh hali benim okurluğuma da etki etmiştir kuşkusuz. Romanlarda, öykülerde yer almış denizleri hep bir ferahlık duygusuyla okudum. Gitmenin tek yolunun bu olduğuna karar verdim böylece: Okumak. İnsan, bir kitabın yerine geçmek isteyebilir. Bu onu sonsuzca mutlu edecektir hem; okurda kendi yüzünü görecektir. Kişi ne yapsa kendi yüzünü böyle yüzlerce yıl göremez. Bunun tek yoludur bu; bir kitabın yerine geçmek. Onun, kitabın mührünü taşıyacaktır artık. Gerçekten insan kendini derin bir suda bulsa da sayfalar kendiliğinden açılsa bir bir...

Böylece, çocukluğumdan beri, okuduğum kitaplardan hangisinin yerine geçmek isterdim acaba, diye düşündüm. Sonunda hangi kahramanların yerine. Ama doğrusu bu sorunun yanıtını hiçbir zaman bulamadım. Yazılar yazıyordum çünkü. Kahramanlar yaratmıyordum, hayır; gidilecek bir yer vardı, konuşulacak bir dil. Haz varsa, bu hazzı seslerle, oranın sesleriyle yazmalıydım. Ama o sesi duymuş muydum? Çevremde kentin o korkunç gürültüsü vardı. Sonra bu seslerin içinde mutlaka başka sesler, görüntüler... İnsan hep başka'nın peşindedir. Niçin böyledir, niçin başka olmasın? Doğrusu bir sakıncası yoktur bunun. Dilin başkası, sesin başkası, toprağın başkası... Ama bu ses de, bu yazı da, bu toprak da kendi başkasını kendi içinde taşır. Yoksa, siste kaybolmuş bir arzuya nasıl katlanılır? Sonunda Kaptan Nemo da bir hayal değil midir? Bir sis.

(…)

Faruk Duman, *Adasız Deniz*

1. Metinde geçen *Kent yaşamının her yeri dolduran sıkışıklığı, gürültüsü, canından bezdirir insanı. Bu yüzden, aradığımız şey saf doğadır aslında; gözün gördüğü engin boşluk ve gürültüden uzaklaşmış kulak. Gidilecek yer oradadır işte.* ifadelerinden hareketle metinde vurgulanmak istenen düşüncenin ne olduğunu açıklayınız.

2. a) Metindeki *İnsan hep başka'nın peşindedir.* cümlesi ile başlayan bir paragraf yazınız.

b) Yazdığınız paragrafa verebileceğiniz en uygun başlık ne olurdu?

3. a) Aşağıdaki cümleler, okuduğunuz metinden alınmıştır. Altı çizili noktalama işaretlerinin bu cümlelerdeki görevlerini karşılarına yazınız.

Noktalama İşareti	Cümledeki Görevi
Niçin böyledir, niçin başka olmasın?	
Romanlarda, öykülerde yer almış denizleri hep bir ferahlık duygusuyla okudum.	
Dilin başkası, sesin başkası, toprağın başkası...	

b) Siz de aşağıdaki tabloya bu noktalama işaretlerinin farklı kullanım amaçlarına uygun birer cümle örneği yazarak noktalama işaretini kullanım gerekçelerinizi belirtiniz.

Noktalama İşareti	Cümleniz	Noktalama İşaretini Kullanım Gerekçeniz
Soru işareti		
Virgül		
Üç nokta		

Hazırlayan: *Serap ATAOĞLU*

6.ÜNİTE> Deneme | Kazanım A.4.15. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becersi | Alan Becerileri: Okuma Becerisi

Etkinlik İsmi	Kahveli Bilgiler	25 dk.
Amacı	Metinden hareketle paragrafta anlam, imla ve noktalama ile ilgili çalışmalar yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları metne göre cevaplandırınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kahve Yemen'den Gelir

Macar yazarlarından Molnar Perenecz bir öyküsünde gördüğü bir düşten söz açar.

Bu düşe göre kahveyi bulup ortaya çıkaran Molnar Perencz'in ta kendisidir. Perenecz düşünde kahve ile çörek yiyerek çok iştahlı bir kahvaltı yapmıştır. Sözde yeryüzünde bu biçim kahve içip, çörek tıkınan sadece kendisiymiş. Kimse kahve nedir bilmiyormuş daha, çünkü, dedim ya kahveyi ortaya çıkaran Molnar Perencz'miş. Perenez kendi kendine şöyle der:

— İnsanlar şu bulguyu haber alırlarsa, kahve dünyada en çok içilen şey olur. Yüz milyonlarca kişi günde birkaç kez kahve içer.

Bu düşünce ile kalkar bir bankaya gider. Banka bu gibi bilgileri işletmek için para veren bir kurumdur kendisine göre. Banka genel müdürlüğüne bulgusunu anlatır:

— Dünyanın öbür ucuna kimi adamlar göndereceğiz. Onlar orada alçak alçak birtakım fidanlar bulacak. Bunların üzerindeki tanelerin olmuşlarını toplayacaklar. Madenden bir kap içine bunları koyup kavuracağız. Taneler simsiyah kesilecek ve bir koku yayacak. Bu yarı yanık taneleri ezip toz haline getireceğiz. Sonra bir kabın içine su doldurup kaynatacağız. Bu suyun buharını o siyah toz içinden geçireceğiz. Buhar oradan geçtikten sonra soğuyup su olunca kara bir renk alır. Ondan sonra gidip bir tür memeli hayvan yakalayacak, yavrularını beslediği o beyaz sıvıyı, bir çeşit işkence sayılabilecek yapma bir yöntemle çekip alacağız. Bundan başka, toprağa kalın bir bitki dikeceğiz. Bitki yeterince kalınlaşınca topraktan çıkaracağız. Dilim dilim kesip suya daldıracağız. Tatlı bir sıvı elde edilecek. O zaman kök sudan çıkarılıp atılabilir. Kalan suyu da buharlaşmaya bırakacağız. Kabın dibinde esmer renkte, cam gibi şeyler görülecek. Bunları alıp kırarak, özel bir yöntemle beyazlatacağız. Sonra yeniden bunları birleştireceğiz. Ama bu elde ettiğimiz topağı da yeniden küçük küçük küpler halinde parçalayacağız. İşte bu küçük küplerden ikisini o siyah-beyaz, bitkisel-hayvansal su karışımı içine atacağız. Eriyinceye değin bekleyip sonra topunu birlikte içeceğiz.

Genel müdür, Molnar Ferencz'i sonuna değin dinler, sonunda da şöyle der:

— Ne zor iş bu böyle. Sizin aklınızdan zorunuz var galiba. Gidin kendinizi bir akıl doktoruna gösterin.

Molnar Ferencz genel müdürün yanından ayrıldıktan sonra bir fincan kahve için çekilen zorlukları düşünür ve aklına gerçekten fenalıklar gelir.

Nedir, Türkler ve Araplar kahveyi sütsüz içtikleri için bunların çektikleri eziyet daha sınırlıdır. Hele Türklerin-Araplar da öyle,-ilk yıllarda kahveyi şekersiz içtikleri hesaba katılacak olursa, iş sadece kahve yetiştirmeye ve devşirmeye dayanır. Kaldı ki Katip Çelebi'nin dediği gibi kahve "keyf erbabının keyflerini artırır, cana can katar" bir nesne olduğu için insanlar onun uğrunda her türlü sıkıntıya katlanmaktan çekinmezler.

(…)

Salah Birsel, *Kahveler Kitabı*

1. Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümlelerde kısa çizginin farklı kullanımlarına örnek verilmiştir. Kısa çizginin bu cümlelerde hangi görevlerde kullanıldığını belirtiniz. Siz de bu kullanımlara uygun birer cümle yazınız.

a) *İşte bu küçük küplerden ikisini o siyah-beyaz, bitkisel-hayvansal su karışımı içine atacağız.*

b) *Türklerin -Araplar da öyle- ilk yıllarda kahveyi şekersiz içtikleri hesaba katılacak olursa, iş sadece kahve yetiştirmeye ve devşirmeye dayanır.*

2. a) Okuduğunuz metinden hareketle siz de emek isteyen ve bittiğinde insanda mutluluk uyandıran bir durumu anlatan bir paragraf yazınız.

b) Yazdığınız paragrafa uygun bir başlık ekleyiniz.

3. Okuduğunuz metinde kahvenin hangi yönü üzerinde çokça durulmuştur? Bu, size neler düşündürdü?

4. İnsanlar kendilerini hayallerinden vazgeçirmeye çalışanlarla karşılaştıklarında tıpkı Perencz gibi vazmı geçmeliler yoksa hayallerinin peşinden mi gitmeliler? Düşüncelerinizi yazınız.

5. Metni de göz önünde bulundurarak kendisi küçük olan ama günlük yaşamda önemli bir nesneyi anlatınız. Hayatımızdaki nesnelere ve kişilere nasıl yaklaşmalıyız? Düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan:Filiz ŞEN

Etkinlik İsmi	**Kelimeler ve Anlamdaki Değişim**	25 dk.
Amacı	Kelimelerin anlamının kullanıldığı bağlama göre değişebileceğini ve çağrışım değerlerini fark edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Gaziantep Savunması

(…)

Ey kitabımı okuyan kimseler... On bir ay devamlı olarak bir taraftan düşmanla, bir taraftan cephanesizlikle, en sonunda açlıkla mücadele ede ede mağlup olduk ve güzel Antep'imizi, sevgili yurdumuzu, düşmanın işgaline terk ettik. Kendim için değil fakat beraberimde bulunan kadın, erkek, yayan yapıldak, açlıktan dizleri titreyen, kucaklarında çocuklarını taşıyan analar, babalar için ve onların adına söylüyorum.

(…)

Bizi ne top mağlup etti, ne tüfek; ne düşmanın kuvveti bizi kaçırdı, ne mühimmatı? Ne tankı ve ne tayyaresi? Bizi yalnız birisi ezdi, büzdü, gözlerimizden kanlı yaşlar döktürerek yurdumuzdan çıkardı. O da: (Açlık).

Antep galibiyetinden düşman utandı. Biz mağlubiyetimizden utanmıyoruz ve utanmayacağız. Çünkü şerefimizden, namusumuzdan başka her şeyi kaybettik, her şeyi feda ettik... Fakat onu kurtardık. Antep bugün cihanın en zor harbi olan sokak savaşında Fransızları hayrete düşürdü. Düşmanın son model toplarına, makinalı tüfeklerine, tanklarına, zırhlı otomobilleri, tayyare ve sairesine yalnız azmiyle imanıyla karşılık verdi. Göğsünü siper etti. Kesinlikle şunu da diyebiliriz ki Antep bunu kudret, kuvvet ve gücü itibarıyla kendi evladına borçludur. Halk kendi göbeğini kendisi kesmiştir.

Ey Gaziantep'in gerçek savunucuları! Ey Milletin hatırasında yaşayan şehidler! Bizden size binlerce Fatiha hediye olsun... Ruhunuz bize kırgın olmasın... Biz sizin tuttuğunuz yolu takip edemedik. Siz bizden daha bahtiyar imişsiniz. Siz o güzel toprağın altında olsa da terk etmeyeceksiniz. Biz o toprağın üstünde kaldığımız için uzaklaşıyoruz.

Ey yaralı yurdun gerçek savunucuları, adsız kahramanları! Ey ismiyle unutulan gaziler, mücahidler! Her biriniz bir karış toprak üstünde on bir ay aç kaldınız, susuz kaldınız, bağrınıza taş bağladınız, göz nuru çocuğunuz, kadınlarınız cephelere su götürdü. Fişek taşıdı.

Siz ne şeref, ne rütbe ve ne de mevki ümidine kapılmaksızın harbin başlangıcından, bitimine kadar uğraştınız. Can verdiniz. Hakiki şeref sizindir. Antep'in gerçek kılıcı sizsiniz. Gerçek arslanı, arslan yürekli mücahidleri sizsiniz... Demir bilekli, çelik pençeli kahramanları yine sizsiniz! Eğer sizin kuvvetiniz azminiz olmamış olsaydı mümkün değil bu şeref kurtulamazdı. Siz hiçbir yerden yardım, kuvvet görmediğiniz hâlde yine savaştan yüz çevirmediniz. Ümidiniz vatanın kurtuluşu, şerefiniz vatanın hürriyeti, mükâfatınız da vatan atlası idi. Siz bu fedakârlığınıza karşı hiçbir karşılık aramadınız, istemediniz, istemiyorsunuz!...

Ey vatanın temiz savaşçıları! Bizden size yüzbinlerce minnet ve şükran! Şahin'ler, Yavuz'lar, Söylemez Mahmud'lar, Karayılan'lar, Tevfik'ler, Mustafa Çavuş'lar... Yüksek omuzlarınıza örtülen kanlı kefenlerinizle Allah'ın huzurunda Peygamberimizle beraber sizi şu mukaddes Türk yurdunun yükselmesi için şefaatçi kabul ediyoruz.

Lohânizâde Mustafa Nurettin, *Gaziantep Savunması*

Kelime Dağarcığı

yayan yapıldak: Yalın ayak bir biçimde.

1. Metinde geçen *...en sonunda açlıkla mücadele ede ede mağlup olduk.* ifadesindeki *açlık* kelimesini farklı bir anlama gelecek şekilde cümlede kullanınız.

2. a) Aşağıdaki tabloda metinde geçen bazı kelimeler verilmiştir. Bu kelimelerin yerine günümüzde hangi kelimeler yaygın olarak kullanılmaktadır? Karşılarına yazınız.

Kelimeler	Güncel Kullanımları
mükâfat	
tayyare	
harp	
cihan	
bahtiyar	

b) Tabloda verilen *mükâfat, tayyare, harp, cihan, bahtiyar* kelimelerinin yerine günümüzde farklı kelimelerin kullanılmasının sebebi ne olabilir? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek yazınız.

3. *Siz hiçbir yerden yardım, kuvvet görmediğiniz hâlde yine savaştan yüz çevirmediniz.* cümlesinde geçen *yardım, kuvvet* ve *yüz çevirmediniz* ifadelerini kullanmadan cümleyi aynı anlama gelecek şekilde tekrar kurunuz.

4. Tabloda verilen kelimenin sizde uyandırdığı çağrışımları karşısındaki kutucuğa yazınız. Kelimeyi *...güzel Antep'imizi, sevgili yurdumuzu, düşmanın işgaline terk ettik.* cümlesindeki anlamının dışında başka bir cümle içinde kullanınız.

Kelime	Kelimenin Zihinde Çağrıştırdığı Kelimeler veya Kelime Grupları	Kelimenin Kullanıldığı Yeni Cümle
yurt		

Hazırlayan: *Mustafa ALTINGÖZ*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) | Kazanım A.4.1: Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	Millî Mücadele ve Söylev	25 dk.
Amacı	Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit edebilme. Kelime kullanımı ve dönem arasındaki ilişkiyi belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Şükûfe Nihal (Başar) Hanım'ın Nutku

Ey sevgili İstanbul, güzel vatanım; alil talihsiz toprağım; seni kayıp etmek korkusunun ruhuma yaptığı derin zehirnâk acıyı bilmem bununla kaçıncı defadır duyuyorum!. Ve bu pek feci ıstırap içinde son ve ilâhi bir ümitle Allah'a yalvarıyorum ki, bu elemler artık senin için, duyduğum acıların en sonuncusu, fakat sana ebedî malikiyetimizin ilk müjdecisi olsun…

… Aziz toprak, bilmiyordum iki; senin en asil çocukların böyle hicranınla ağlarken bütün âlem de sana haris, tamahkâr gözlerini dikmiş, belki asırlardan beri seni bizden ayırmak için uğraşıyorlar. Ufuklarının arkasında beni senden ayırmak için muzlim, korkunç pençelerin uzandığını hiç bilmiyordum. Saadet ne kadar sürdü? Pek, pek az. İşte, senelerden beri seni kayıp etmek tehlikeleri karşısında kaçıncı defadır ki çırpınıyorum, titriyorum.

… Aziz vatan, beşiğimiz sendin, mezarımız yine sen olacaksın!.. İşte ben sabit, en İlâhi bir iştiyakla öndeyim; o meşum günü görürsem hodgâm ve sefil ellerde, son ve müthiş intikamı alacağım. O zaman şad ve sakin bir ruhla, serin yeşil kalbinde müebbeden uzanarak eczalarım yine sana karışırken beni artık sefil beşerin hiçbir kuvveti senden ayırmayacak…

Mezarımın üstünde yetişen çiçeklerde gizlenen ruhum öksüz ve hazin, kuşlarına -bu ulvi macerayı fısıldarken önümüzden geçen yabancıların, muzlim varlıkları bu gizli, ruhanî müşafehenin ulviyetinden sarsılacak, senin kalbinden cebren ayırmak istedikleri vefakâr çocuklarından birinin sana ebediyen ağlayan mezarı karşısında onlar, her zaman bu memleketin gasıbı olduklarını anlayarak titreyecekler, ürperecekler, ruhum onların bu zelil idraki karşısında memnun ve şad, göklere yükselirken Allah'tan sevgili çocuğunu yine sana kavuşturmak için dua edeceğim.

Kemal Arıburnu, *Millî Mücadelede İstanbul Mitingleri*

Kelime Dağarcığı:

alil: Hastalıklı, sakat. **gasıb:** Gasbeden. **haris:** Açgözlü. **hodgâm:** Bencil. **iştiyak:** Güçlü istek, arzu. **malikiyet:** Malik olma durumu. **meşum:** Uğursuz. **müebbeden:** Ömür boyu. **müşafehe:** Karşılıklı konuşma. **zehirnâk:** Zehirli. **zelil:** Hor görülen, aşağılanan.

1. Okuduğunuz metinde anlamını bilmediğiniz birçok kelimenin olmasını ne ile açıklayabilirsiniz? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek yazınız.

2. Metinde geçen *Aziz vatan, beşiğimiz sendin, mezarımız yine sen olacaksın.* cümlesindeki *beşik* kelimesi ne anlamda kullanılmıştır? Siz de bu kelimeyi aynı anlama gelecek şekilde bir cümlede kullanınız.

3. Metinde geçen *Ey sevgili İstanbul, güzel vatanım; alil talihsiz toprağım…* cümlesindeki *vatan* ve *toprak* kelimeleri arasında nasıl bir anlam ilişkisi bulunmaktadır? Açıklayınız.

4. Metinde geçen *O zaman şad ve sakin bir ruhla, serin yeşil kalbinde müebbeden uzanarak eczalarım yine sana karışırken beni artık sefil beşerin hiçbir kuvveti senden ayırmayacak…* cümlesini anlam özelliğini bozmayacak şekilde kendi cümlelerinizle ifade ediniz. Her iki cümlenin anlamı arasında ne gibi fark veya farklar ortaya çıkmaktadır?

Hazırlayan: *Salih NURDAĞ*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) Kazanım A.4.2: Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönemle ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**Bengi Söylevin İzinde**	25 dk.
Amacı	Söylev türünün ortaya çıkışını ve söylevin dönem ile ilişkisini açıklayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.***
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kül Tiğin Abidesi'nden

Tanrı gibi gökte olmuş Türk Bilge Kağanı, bu zamanda oturdum. Sözümü tamamiyle işit. Bilhassa küçük kardeş yeğenim, oğlum, bütün soyum, milletim, güneydeki şadpıt beyleri, kuzeydeki tarkat, buyruk beyleri, Otuz Tatar, … Dokuz Oğuz beyleri, milleti! Bu sözümü iyice işit, adamakıllı dinle:

Doğuda gün doğusuna, güneyde gün ortasına, batıda gün batısına, kuzeyde gece ortasına kadar, onun içindeki millet hep bana tâbidir. Bunca milleti hep düzene soktum. O şimdi kötü değildir. Türk kağanı Ötüken ormanında otursa ilde sıkıntı yoktur.

(…)

Çin milletinin sözü tatlı, ipek kumaşı yumuşak imiş. Tatlı sözle, yumuşak ipek kumaşla aldatıp uzak milleti öylece yaklaştırırmış.

(…)

Tatlı sözüne, yumuşak ipek kumaşına aldanıp çok çok, Türk milleti, öldün; Türk milleti, öleceksin! Güneyde Çogay ormanına, Tögültün ovasına konayım dersen, Türk milleti, öleceksin!

Orda kötü kişi şöyle öğretiyormuş: Uzak ise kötü mal verir, yakın ise iyi mal verir diyip öyle öğretiyormuş. Bilgi bilmez kişi o sözü alıp, yakına varıp, çok insan öldün! O yere doğru gidersen Türk milleti, öleceksin! Ötüken yerinde oturup kervan, kafile gönderirsen hiçbir sıkıntın yoktur. Ötüken ormanında otururbut tabi sen ebediyen il tutarak oturacaksın.

Türk milleti, tokluğun kıymetini bilmezsin. Açlık tokluk düşünmezsin. Bir doysan açlığı düşünmezsin. Öyle olduğun için beslemiş olan kağanının sözünü almadan her yere gittin. Hep orda mahvoldun, yok edildin. Orda, geri kalanınla, her yere hep zayıflayarak ölerek yürüyordun. Tanrı buyurduğu için, kendim devletli olduğum için kağan oturdum. Kağan oturup aç, fakir milleti hep toplattım. Fakir milleti zengin kıldım. Az milleti çok kıldım. Yoksa bu sözümde yalan var mı?

Türk beyleri, milleti, bunu işitin! Türk milletini toplayıp il tutacağını burda vurdum. Yanılıp öleceğini yine burda vurdum. Her ne sözüm varsa ebedî taşa vurdum. Ona bakarak bilin.

(…)

Muharrem Ergin, *Orhun Abideleri*

Kelime Dağarcığı:
tabi: Bağımlı.

1. Türk edebiyatının ilk söylevi kabul edilen bu metne bakarak metnin yazıldığı döneme dair hangi çıkarımlarda bulunabilirsiniz?

2. Bilge Kağan, halkını yönlendirmek, olumsuz durumlara karşı uyarmak isterken neden söylev türünü tercih etmiş olabilir? Açıklayınız.

3. Sizce Bilge Kağan bu sözleri bengi (ebedî) taşlara kazdırtmadan önce halkına sözlü yolla iletmiş midir? Neden?

4. Metinde milletinin birliği ve bağımsızlığı için çaba gösteren ayrıca halkına hesap veren bir lider görmekteyiz. Buna göre,

   a) Devlet siyasetinde halka hesap verme, yöneticilerin söylemlerinde her zaman yer bulmaktadır, diyebilir misiniz? Açıklayınız.

   b) Türün amacını düşünerek siyasi söylev türünün gelecekteki varlığı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

5. Cemil Meriç, bir eserde ön sözün değerini vurgularken "Bazen revak (bir yapıda, üstü örtülü ve önü açık yer) saraydan daha muhteşem." der. Sizce bu sözü yazılı edebiyatımızın başlangıcı sayılan Kök Türk Kitabeleri için de söyleyebilir miyiz? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) | Kazanım A.4.2: Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönemle ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Söylev Nehri Akarken	15 dk.
Amacı	Söylevin tarihsel dönemle ilişkisini ve söylevdeki değişimi ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Nutuk

1919 yılı Mayısının 19'uncu günü Samsun'a çıktım. Ülkenin genel durumu ve görünüşü şöyledir:

Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu grup, I. Dünya Savaşı'nda yenilmiş, Osmanlı ordusu her tarafta zedelenmiş, şartları ağır bir ateşkes anlaşması imzalanmış. Büyük Savaş'ın uzun yılları boyunca millet yorgun ve fakir bir durumda.

(…)

Ordunun elinden silâhları ve cephanesi alınmış ve alınmakta…

İtilâf Devletleri, ateşkes anlaşmasının hükümlerine uymayı gerekli bulmuyorlar. Birer bahane ile İtilâf donanmaları ve askerleri İstanbul'da. Adana ili Fransızlar; Urfa, Maraş, Ayıntap (Gaziantep) İngilizler tarafından işgal edilmiş. Antalya ve Konya'da İtalyan askerî birlikleri, Merzifon ve Samsun'da İngiliz askerleri bulunuyor. Her tarafta yabancı subay ve memurlar ile özel ajanlar faaliyette. Nihayet, konuşmamıza başlangıç olarak aldığımız tarihten dört gün önce, 15 Mayıs 1919'da İtilâf Devletleri'nin uygun bulması ile Yunan ordusu da İzmir'e çıkartılıyor.

(…)

Saygıdeğer Efendiler, sizi günlerce işgal eden uzun ve teferruatlı nutkum, nihayet geçmişe karışmış bir devrin hikâyesidir. Bunda milletim için ve gelecekteki evlâtlarımız için dikkat ve uyanıklık sağlayabilecek bazı noktaları belirtebilmiş isem kendimi bahtiyar sayacağım.

Efendiler, bu nutkumla, millî varlığı sona ermiş sayılan büyük bir milletin, istiklâlini nasıl kazandığını, ilim ve tekniğin en son esaslarına dayanan millî ve çağdaş bir devleti nasıl kurduğunu anlatmaya çalıştım.

Bugün ulaştığımız sonuç, asırlardan beri çekilen millî felâketlerin yarattığı uyanıklığın eseri ve bu aziz vatanın her köşesini sulayan kanların bedelidir.

Bu sonucu, Türk gençliğine emanet ediyorum.

Ey Türk Gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyeti'ni, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

(…)

Mustafa Kemal Atatürk, *Nutuk*

Kelime Dağarcığı:
ilelebet: Sonsuza değin. **muhafaza:** Koruma, saklama. **müdafaa:** Savunma, koruma.

1. Mustafa Kemal Atatürk'ün metinde geçen *milletim için ve gelecekteki evlâtlarımız için dikkat ve uyanıklık sağlayabilecek bazı noktalar* ifadesini söylev türünün hangi özellikleriyle ilişkilendirebilirsiniz? Açıklayınız.

2. Kurtuluş Savaşı ile ilgili bir ödev hazırlarken Mustafa Kemal Atatürk'ün Nutuk'undan ne ölçüde yararlanabilirsiniz? Açıklayınız.

3. Mustafa Kemal Atatürk, söylev türündeki eserini yine bir lider kimliğiyle Bilge Kağan'ın yaşadığı dönemde verseydi metnin içeriğinde nasıl bir değişiklik olurdu? Açıklayınız.

4. Sanatsal metinlerin anlatmaya bağlı türlerinde destandan romana uzanan çizgide bir değişimden bahsedebiliriz. Öğretici bir metin türü olan söylev için de tarihsel süreç içerisinde bir değişimden söz edilebilir mi? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) Kazanım A.4.3: Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Ebedî Taşlar	25 dk.
Amacı	Metinden hareketle söylev türünün neden yazıldığı ve Türk milletinin söylev türünde çokça eser vermesinin sebepleri üzerine çıkarımlarda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Bilge Kağan Âbidesi

(…)

10 Türk tengrisi ıduk yiri subı ança itmiş erinç. Türk bodun yok bolmazun tiyin budun bolçun tiyin kangım İlteriş kaganıg ögüm İlbilge Katunug tengri töpüsinde tutup yügerü kötürdi erinç. Kangım kagan yiti yigirmi erin [taşıkmış. Taşra yorıyur tiyin kü eşidip balıgdakı tagıkmış, tagdakı]

11 inmiş. Tirilip yitmiş er bolmış. Tengri küç birtük üçün kangım kagan süsi böri teg ermiş, yagısı kon teg ermiş. İlgerü kurıgaru sülep tirmiş, kubratmış. Kamagı yiti yüz er bolmış. Yiti yüz er bolup [ilsiremiş kagansıramış budunug küngedmiş kuladmış budu]nug Tü[rk tö]rüsin [içgınmış]

12 budunug eçüm apam törisinçe yaratmış boşgurmış. Tölis Tarduş budunug anda itmiş. Yabgug şadıg anda birmiş. Biriye Tabgaç budun yagı ermiş. Yırıya Baz Kagan, Tokuz Oguz budun yagı ermiş. Yırıya Baz Kagan, Tokuz Oğuz budun yagı ermiş. Kı[rkız Kurukan Otuz Tatar Kıtan Tatabı kop yagı ermiş. Ka]ngım [kagan bunca… kırk artukı]

13 yiti yolı sülemiş, yigirmi süngüş süngüşmiş. Tengri yarlıkaduk üçün illgig ilsiretmiş, kaganlıgıg kagansıratmış, yagıg baz kılmış, tizligig sökürmiş, başlıgıg yükündürmiş. Kangım kagan [ança ilig törüg kazganıp uça barmış]. Kangım [kaganka] baş[lay]u Baz Kaganıg balbal tikmiş…

(…)

Günümüz Türkçesiyle

(…)

[**10**] Türk tanrısı mukaddes yeri, suyu öyle tanzim etmiştir. Türk milleti yok olmasın diye, millet olsun diye, babam İlteriş kağanı, annem İlbilge Hatunu göğün tepesinden tutup yukarı kaldırmıştır. Babam kağan on yedi erle dışarı çıkmış. Dışarı yürüyor diye ses işitip şehirdeki dağa çıkmış, dağdaki

[**11**] inmiş. Toplanıp yetmiş er olmuş. Tanrı kuvvet verdiği için babam kağanın askeri kurt gibi imiş. Doğuya batıya asker sevk edip toplamış, yığmış. Hepsi yedi yüz er olmuş. Yedi yüz er olup ilsizleşmiş, kağansızlaşmış milleti cariye olmuş, kul olmuş milleti, Türk töresini bırakmış

[**12**] milleti, ecdadımın töresince yaratmış, yetiştirmiş. Tölis, Tarduş milletini orda tanzim etmiş. Yabguyu, şadı orda vermiş. Güneyde Çin milleti düşman imiş. Kuzeyde Baz Kağan, Dokuz Oğuz kavmi düşman imiş. Kırgız, Kurıkan, Otuz Tatar, Kıtay, Tatabı hep düşman imiş. Babam kağan olunca… kırk

[**13**] yedi defa ordu sevk etmiş, yirmi savaş yapmış. Tanrı lütfettiği için illiyi ilsizletmiş, kağanlıyı kağansızlatmış, düşmanı tâbi kılmış, dizliye diz çöktürmüş, başlıya baş eğdirmiş. Babam kağan öylece ili, töreyi kazanıp, uçup gitmiş…

(…)

Muharrem Ergin, *Orhun Abideleri*

1. Metinde Bilge Kağan'ın Türk milletine hitap etme sebepleri sizce nelerdir? Açıklayınız.

2. Bu metinde Bilge Kağan, Türk milletine hitap etmektedir. Sizin de okul başkanlığı seçimi için öğrencilere hitap etmeniz gerekseydi onlara neler söylerdiniz?

3. Büyük hakanlar, din adamları ve hukukçular yetiştiren milletimizin üstün hatipler çıkardığından da şüphe edilemez.

sözünden hareketle "Türk milletinin söylev türünde birçok eser ortaya çıkarmasının sebepleri"yle ilgili neler söyleyebilirsiniz?

4. Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran Seferi'nde savaşa katılmak istemeyen erlere söylediği

İçinizde er olanlar benimle gelsin, Er olamayanlar (…) yanına dönsün. Hiçbiriniz gelmezseniz ben düşmanın üzerine yalnız başıma atılmasını da bilirim.

cümlelerinde anlatılanlarla Bilge Kağan'ın bu metindeki ifadeleri arasında ne gibi benzerlikler vardır? Açıklayınız.

Etkinlik İsmi	**Kime, Niçin?**	20 dk.
Amacı	Metin ile metnin konusu ve amacı arasındaki ilişkiyi kavrayarak çıkarımlarda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Türkiye Yaşar

Arkadaşlar!

Üçüncü Sultan Selim zamanında idi. Napoleon "Tilsit" de Rus Çarı ile mülakâtta bulunuyordu. İstanbul sarayında bir ihtilâl olmuş, Üçüncü Sultan Selim şehit düşmüştü. O zaman bu haberi "Tilsit" e yetiştiren mektubu, büyük Napoleon parmakları arasında buruşturduktan sonra dedi ki: "Türkiye'nin son günleri gelmiştir. Şark imparatorluğu parçalanıyor. Biz kendi gözlerimizle göreceğiz."

Avrupa üzerinde şâmil bir saltanat kurmuş olan Napoleon, "Sent Elen" de esir olarak gözlerini kapadı. Kurduğu imparatorluk yüksekten düşen bir cam gibi parça parça oldu. Türk imparatorluğu yaşamakta devam etti.

"Figaro" bu Fransız gazetesi, bir zaman itiyat edinmişti. Yüz sene evvelki Taymis gazetesinden o günün en belli başlı haberini alır ve neşrederdi. Ben bir çocuktum, Figaro'da bir asır evvele ait bir fıkra okudum: "Anadolu'nun her tarafında isyanlar başlamış, derebeylik, hükûmetsizlik vücude getirmiş, Tepedelenli Mehmet Ali Paşa payitahtı tanımıyor." Taymis'in İstanbul'da bulunan muhabiri gazetesine yazdığı mektupta diyor ki: "Aradan bir sene geçmez Osmanlı İmparatorluğun büsbütün çöktüğünü öğreneceksiniz." Figaro aynen naklettiği bu haberin altına bir cümle ilave ediyor: "Ne dikkate değerdir ki, bir sene zarfında öleceği, mahvolacağı haber verilen bu imparatorluk hâlâ yaşamakta devam ediyor."

1853 senesinde Petresburg'da, "Çarskoyeselo" Sarayında İmparator "Nikola" İngiliz sefiri "Lord Seymuru" yanına çağırdı: "Şarktan aldığım haberler bize gösteriyor ki, hasta adam ölmek üzeredir.

Hasta adam, bu uğursuz tâbir o geceki mülâkattan yâdigar kalmıştır. Geliniz, hükûmetinizle ölünün birdenbire kollarımızın üstüne düşmemesi için anlaşalım." dedi. Biz bu görüşmelerden sonra Kırım muharebesini yaptık. "Ölüyor, mirası hakkında konuşalım" denilen adam, Silistire'de, Kırım'da Çar ordularını yendi; ölü, mirasçısına mükemmel bir dayak atmıştı. Türk imparatorluğu yaşamakta devam etti.

(…)

Türkiye yaşamakta devam etti, üzerimize dikilmiş ne kadar bencil, ne kadar vahşi göz var ise: "Türkiye kurtuluyor, kendini toplamağa vakit bırakmadan evvel üstüne çökelim." diye fırsat aradı. Balkan muharebesini büyük devletler hazırladı ve küçükleri üzerimize musallat ettiler. Bildiğiniz felâketlerden sonra, memleket hakikaten bitiyor manzarasını göstermişti. Fakat Türkiye yaralarını sarmadan mücadelelerin en büyüğü olan Cihan Harbine girdi. Memleketin gençleri en büyük kahramanlıkla çarpıştılar. On iki mezbahada, vatanın kendi çocuklarından çok kan isteyen mihrabı önünde, titremeksizin canlarını verdiler. Türkiye artık ölmüş görünüyordu, hâlbuki Türkiye yaşıyordu.

(…)

Efendiler, Almanya gibi, yeryüzünü çökertecek kadar ağır ve kuvvetli görünen bir memleket, bugün galiplerin önünde diz çökmüş bir vaziyet aldığı halde; Avusturya gibi, Türkiye'nin taksimi için asırlarca çalışmış olan bir memleket, çok kudretli ve çok zengin bir memleket, bütün dünyaya karşı bir dilenci durumuna düştüğü halde; genç Bulgaristan gibi, Türkleri hakir görmeği şeref bilen küçük,

fakat mağrur bir millet, hâkimlerinin, fatihlerinin önünde diz çökmüş durduğu halde, Anadolu'nun içinden fışkıran hayat sesi, vatanseverlik hareketi, dünyaya karşı ölümü haber verilen Türkiye'nin yaşamakta devam edeceğini, hayret veren bir sarahatle gösterdi.

(…)

H. Suphi Tanrıöver, *Dağyolu ve Günebekan'dan Seçmeler*

Kelime Dağarcığı:

itiyat: Alışkanlık. **sarahat:** Açıklık, belirginlik.

1. Metnin içeriğini göz önünde bulundurarak bu konuşmanın niçin yapılmış olabileceğini açıklayınız.

2. Metindeki konuşma günümüzde yapılmış olsaydı içeriğinde ne gibi farklılıklar olabilirdi? Niçin?

3. Bu metnin yazılış amacından hareketle söylev (nutuk) türünün yazılış amaçları ile ilgili çıkarımlarınız nelerdir?

7.ÜNİTE> **Söylev (Nutuk)** | *Kazanım A.4.4: Metnin ana düşüncesi ve yardımcı düşüncelerini belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Üretimin Gücü**	20 dk.
Amacı	Metnin ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Sanat ve İstiklalimiz

Aziz Efendiler,

Mektebinizin diploma verilme gününde Bursa'da bulunduğum için ne kadar memnun olduğumu tahmin edemezsiniz. Bu merasime katılmadan önce demirhanenizi, marangozhanenizi, bütün tezgâhlarınızı hususi bir merakla tetkik ettim. Eserlerinizden memnun olduğumu, başarı ile çalıştığınızı size söyleyebilirim.

(…)

Türk milletinin son nesilleri, millî ve mahallî sanatların umumi bir düşkünlüğüne şahit olmaktan doğan bir hüzün içindedir. Halbuki milletler için iyi ve yüksek bir mazi kadar kuvvet kaynağı olabilecek bir şey düşünülemez. İçinde oturduğunuz şehre bakınız, hangi tarihçinin, hangi münekkidin kitabı size bu Bursa sokakları kadar Türk sanatının mazisi hakkında en güzel ve en doğru şahitliği yapabilir?

(…)

Bazen mesut, bazen bedbaht bir asra yakın bir zamandan beri ortaya atılan ıslahat fikirleri, Batı Türklerini İslam dünyasının en uyanık ve en yenilmez bir unsuru haline koydu. Son zamanlarda ise büyük bir halk kahramanının elinde millî iradenin mücadelelerine ve zaferlerine şahit olduk.

(…)

Mazi aydınlanmış, yolumuza dikilen engeller birer birer sökülüp atılmış, sizin üzerinizde titreyen, sizden hiçbir yardımını esirgemeyen millî bir hükûmet, millî bir devlet kurulmuştur. Fakat zannetmeyiniz ki etrafımızda rekabetler eksilecektir, dünkü tehlikeler bir daha dönmeyecektir. Her Türk genci kendi işiyle olduğu kadar, memleket işiyle de ilgilenmeye mecburdur.

(…)

İş âlemine hazırlanan genç arkadaşlarım, muhtaç olduğumuz eşyayı kendimiz yapamadıkça yabancılara esir olmak tehlikesi üzerimizden eksilmeyecektir.

(…)

Size nutkumun son izini, son hatırasını emanet ediyorum. Madde istediğiniz gibi parmaklarınızın arasında bükülmedikçe, maden, şahsi ve millî ihtiyaçlara göre emrinize tamamen girmedikçe, Avrupa hâkimiyetini her sahada duymaktan kurtulamayız. Yarın ellerinde diplomaları ile hayata atılacak olanlar ve onların arkasından gelenler, başarıya ulaşabilmeniz için sizi muhabbetle tebrik ederken size bu temennimi söylemek istedim: Türk milletinin refahı, saadeti ve selameti için maddeyi, madeni emrinize ram ediniz.

Hamdullah Suphi Tanrıöver, *Dağyolu ve Günebakan'dan Seçmeler*

Kelime Dağarcığı:

münekkit: Eleştirmen. **ram etmek:** Boyun eğdirmek. **tetkik etmek:** İncelemek, araştırmak.

1. Yazar, *Madde istediğiniz gibi parmaklarınızın arasında bükülmedikçe, maden, şahsi ve millî ihtiyaçlara göre emrinize tamamen girmedikçe, Avrupa hâkimiyetini her sahada duymaktan kurtulamayız.*, *Türk milletinin refahı, saadeti ve selameti için maddeyi, madeni emrinize ram ediniz.* gibi cümlelerle ana düşünceyi birkaç kez tekrarlamıştır. Aynı düşünceyi bu defa da siz bir cümle ile ifade ediniz.

2. *Fakat zannetmeyiniz ki etrafımızda rekabetler eksilecektir, dünkü tehlikeler bir daha dönmeyecektir. Her Türk genci kendi işiyle olduğu kadar, memleket işiyle de ilgilenmeye mecburdur.* cümlelerindeki yardımcı düşünceler metnin ana düşüncesini pekiştiriyor mu? Açıklayınız.

3. Söylevi veren siz olsaydınız gençleri üretime teşvik için hangi cümlelerle yüreklendirirdiniz?

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

7.ÜNİTE> **Söylev (Nutuk)** Kazanım A.4.4: Metnin ana düşüncesi ve yardımcı düşüncelerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**Mazinize Layık Şekilde**	30 dk.
Amacı	Metnin ana düşüncesi ve yardımcı düşüncelerini ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

İstanbul'un Fethi

Paşalarım, Beylerim, Ağalarım, Silah Arkadaşlarım!

Benim sizleri buraya getirmekten ve davetten gayem, şimdiye kadar yapılan işlerde bir eksiklik veya göz yumduğunuz için değil, ancak yapılmasını düşündüğüm genel hücumda daha büyük hamiyet ve şecaat gösterilmesine sizleri tahrik ve teşvik etmek içindir. Bir kısmınız bu görevin yapılmasına öyle bir derece gayret ve himmet gösteriyorsunuz ki her çeşit fedakârlığı, buradan başarıya ulaşmadan dönmek küçüklüğüne tercih ettiğinizi her an görmekteyim. Bir kısmınız bununla da yetinmeyip türlü teşvikler ile yüksek hislerinizi başkalarına da aşılamaya çalışıyorsunuz ki bu da gözlerimden kaçmamaktadır.

Şehrin alınmasının pek o kadar kolay olduğunu zannetmeyiniz ve düşünmeyiniz. Savaşanlar için surları aşmak pek zordur ve aşanlar da büyük tehlike ile karşı karşıyadır. Ama görüyorsunuz ki bütün hendekler doldurulmuş ve karaya bakan kale, üç yönden o derece tahrip edilmiştir ki sizin gibi silahlı süvarilerin bile kolaylıkla geçmesi mümkündür. Şimdi sizlere alınması güç bir kale yerine at ve silah ile geçilmesi mümkün bir ova veriyorum.

(…)

Şurayı da aklımızdan çıkarmayalım ki bizim askerimiz devamlı olarak savaş yapabilir. Askerlerimiz arasında yer değiştirme usulü yürürlüktedir.

(…)

Artık şimdiye kadar olduğu gibi yalnız uzak mesafeden silah kullanarak ve geçici hücumlar ve taarruzlarla değil, bir defa savaşa başladığımızda gece ve gündüz, devam ile dövüş zincirleme ve devamlı olacak, izlediğimiz amaç olumlu bir şekilde sonuçlanmadıkça mütareke yapılmayacak ve dövüş durdurulmayacaktır.

(…)

Sizler de bütün yiğitliklerinizi takınınız ve maiyetinizi sıcaklık ve kahramanlığınıza katınız ve tam bir şevk ile vazifelerini görmeye teşvik ediniz.

Onlara anlatınız ki savaşta kârlı çıkmak üç şeye bağlıdır: azim, namus, itaat. Askerî itaat nedir? Askerî itaat, herkesin bulunduğu yer ve durumu iyice korumak ve sessizlik ve düzen ile hareket ve davranıştan ayrılmamaktır. Bu düzen ile her biriniz, üstünüzden gelen emri işitir ve sizden emir bekleyenlere de emirlerinizi duyurabilirsiniz. Gerektiği zaman sessizlik ile hareket edilir. Gerektiği zaman da bağırılır, haykırılır ve yerine göre hareket edilir. Savaşta ve özellikle kale dövüşlerinde bu usul pek faydalıdır. Bütün davranışlarınızda düzen ve tertip ile hareket edildiği zaman sonunda başarıya ulaşmak kesindir. Mazinize layık bir şekilde savaşınız!

(…)

Hüseyin Tekinoğlu, *Fatih Sultan Mehmed Han'ın Yönetim ve Liderlik Sırları*

Kelime Dağarcığı:

hamiyet: Bir insanın kendi yurdunu, ulusunu ve ailesini koruma çabası. **mazi:** Geçmiş. **süvari:** Atlı, atlı asker. **şecaat:** Yiğitlik. **şevk:** İstek, heves. **taarruz:** Saldırı.

1. Metin, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmeden önce askerlerine yaptığı konuşmadan alınmıştır. Sizce kahramanlar, kumandanlar, din ve devlet adamlarının söylevlerinin daha çok yüksek hedefler, idealler ve milletleri ileriye taşıyabilecek düşünceler etrafında şekillendiği söylenebilir mi? Düşüncelerinizi gerekçesiyle yazınız.

2. Fatih Sultan Mehmet'in komutanlarına kuşatma öncesi *Sizler de bütün yiğitliklerinizi takınınız ve maiyetinizi sıcaklık ve kahramanlığınıza katınız ve tam bir şevk ile vazifelerini görmeye teşvik ediniz.* sözleri o dönemin askerlikteki ast-üst ilişkisine dair nasıl bir fikir veriyor? Açıklayınız.

3. Bu seslenişin alıntılanmayan kısımlarında sizce Fatih Sultan Mehmet, komutanlarına neler söylemiş olabilir? Metnin ana düşüncesini göz önünde bulundurarak yazınız.

4. *Mazinize layık bir şekilde...* ifadesini istediğiniz biçimde tamamladıktan sonra bu yargı üzerine bir söylev paragrafı yazınız.

"Mazinize layık bir şekilde..."

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) | Kazanım A.4.5: Metindeki anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	İnsan, Düşünce ve Anlatım	25 dk.
Amacı	Konuşma metnindeki anlatım biçimlerinin, düşünceyi geliştirme yollarının işlevlerini belirleyebilme ve bunlara günlük yaşamdan örnekler verebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Osmanlı'da Bilim

Efendim hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Konuşmama başlamadan evvel manevi bir görevi yerine getirmek istiyorum. Bu vakfın kurucusu olan değerli Ahmet Kabaklı Hocamızı, kendisini uzun yıllar takip etmiş, okumuş birisi olarak rahmetle anmak istiyorum.

Konuşmam genel olarak Osmanlı'da bilim üzerine yoğunlaşacaktır. Osmanlı'da bilim var mıdır? sorusu sorulabilir. Bu sorunun cevabının inanca veya keyfe göre değişiklik göstermemesi gerekir. Şu bir gerçektir ki; Osmanlı'da bilim vardı ve çok ciddi ilmi faaliyetler gerçekleştirilmişti. Şu anda sizlere sunduğum harita, -hepinizin de bildiği üzere- Osmanlı'nın sınırlarının en geniş olduğu dönemi göstermektedir. Böyle bir devlet bu kadar asır, sanıyorum ki bilim temeli olmadan yayılamaz ve köklenemezdi. Bizler genel kültürümüzden de biliyoruz ki; Osmanlı'da büyük bir şiir vardı, mimari vardı, musiki vardı. Büyük bir sanat vardı.

(…)

Şimdi sizlere hızlı hızlı bazı araştırmaların sonuçlarını sunacağım. Eğer böyle bir tesir altında iseniz bunları silmek; değilseniz sahip olduğunuz inancı daha da kuvvetlendirmek adına bu bilgileri sizlerle paylaşmak istiyorum. Şu anda gördüğünüz tabloda Anadolu'da kurulan medreseler gösterilmektedir. Konya'da yirmi dört medrese var. Bunlardan günümüze yedi tanesi ulaşmıştır. Kayseri'de on bir tane, Mardin'de on üç tane... Öbür şehirler, Erzurum, Akşehir, Diyarbakır... Her birinde dört ila altı medrese bulunuyor. Osmanlı, fethettiği yerlerde 14, 15 ve 16. yüzyıllarda bu medreselere ilaveler yapmıştır.

Bursa, Edirne, İstanbul, İznik, Balkanlar vs.de toprakları genişledikçe buralardaki medreselerin sayısı da artmıştır. 16. yüzyıla gelindiğinde 1350 medresenin kurulduğunu görüyoruz. Rumeli'de ise 665 medrese yapıldığı kayıtlarda geçmektedir. Bu medreseler ister Rumeli'de ister Anadolu'da olsun, kültür ve ilmin yoğunlukla yürütüldüğü merkezlerdir. Ve bunların etrafında halka halka kültür faaliyetleri yayılmıştır. Bu faaliyetlerden en önemlisi Türkçenin yayılmasıdır. Türk olmayan Balkanlar'da Türkçenin yayılmasını sağlayan en önemli unsur da medreselerdir.

(…)

Şimdi sizlere Fatih Medreselerinin şemasını göstereceğim. Ortada cami, Fatih'in kabri... Üstte Fatih Medreseleri... En uçtaki sıralar, sekiz tane küçük medrese; içtekiler ise sekiz büyük medresedir. Ve bir de Dar'ül Şifa... Tabi burada bunların detayına girmek mümkün değil ama şunu unutmayalım; Osmanlı tarihinde ve İslam tarihinde bu tür bir tertip ve yapılanmaya rastlanmaz. Bunun niye böyle olduğunu ben anlamış değilim. Anlayanı da görmedim.

İlk on padişah devrinde yetişen Osmanlı âlimlerinin nerede okuduklarına baktığımız zaman; %43'ünün İran'da, %25'inin Mısır'da yetiştiğini görüyoruz. Bunu Anadolu, Suriye, Irak takip ediyor. Demek ki Osmanlı, kendinden önceki ilim merkezlerinde yetişmiş âlimleri bünyesine alıyordu. Buralar nerelerdir? İran, Orta Asya, Mısır... Buralarda yetişen bilim adamlarının görev yaptıkları yerlere baktığımızda ise; %33'ünün İstanbul'da bulunduğunu görüyoruz. İkinci yoğunluğun Bursa'da ve daha sonra da Edirne'de olduğunu görüyoruz. Ve bunları da Rumeli ve Anadolu vilayetleri takip ediyor. Taşköprülüzade'nin "Osmanlı Bilim Hayatında Kim Kimdir" diye tarif edeceğimiz eserindeki âlimlere baktığınız zaman %25,7 akli ilimler, %25,7 tarih, edebiyat gibi ilimler, %21,6 tefsir, %14 fıkıh, kelam

ilimlerin yoğunluğu görülmektedir. İlk padişahtan onuncu padişaha kadar geldiğinizde hangi ilimlerle daha çok ilgilenildiğine bakarsanız böyle bir tabloyla karşılaşırsınız. Bu ne demektir? Yani akli ilimlere çok büyük önem verilmiştir. Dörtte biri akli ilimler... Fatih'in bu ilmi çerçevede önemli bir yeri var. Çok lisan biliyor, çok okuyor vs... En önemli âlimleri istiyor.

(…)

Konuşmamı burada noktalıyorum ve hepinize beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Ekmeleddin İhsanoğlu, *Tarihimiz Konuşuyor*

1. Konuşmacının konu ile ilgili çok sayıda örnek vermesinin amacı sizce nedir? Görüşlerinizi yazınız.

2. Günlük hayatınızda hangi durumlarda bir açıklama yapma ihtiyacı hissedersiniz? Düşüncenizi kendi yaşamınızdan örnek vererek açıklayınız.

3. Belirlediğiniz bir konuda konuşma yapacak olsanız konuşmanızın içeriğinde, örneklere mi daha çok yer verirsiniz yoksa açıklamaya mı? Düşüncelerinizi yazınız.

4. Düşüncelerimizi, içinde bulunduğumuz herhangi bir durumu açıklarken veya aktarırken bir başkasını şahit olarak göstermemizin gerekçesi, kendi söylediğimiz ya da aktardığımız herhangi bir sözün doğruluğuna karşımızdakini inandırmaktır. Bu duruma kendi yaşamınızdan bir örnek veriniz.

Etkinlik İsmi	Söylev ve Düşünceyi Geliştirme Yolları	25 dk.
Amacı	Metindeki anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları ile ilgili çıkarımda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.***
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Mahmut Esat Bey'in Nutkuna Cevap

Pek muhterem Mahmut Esat Beyefendi,

Milliyet fikrinin ilk rehberlerine, yakınlık ve muhabbetle dolu olan bu sözlerinizle çok haklı bir iltifatta bulunmuş oldunuz. Kimi bir şair, kimi bir muharrir, kimi bir tarihçi, bir lisaniyatçı, bir gazeteci, bir müderris olan bu aziz ve güzide arkadaşlarımın sizin lisanınızdan böyle bir iltifata mazhar olmaları, bilseniz beni ne kadar mesut etti. Fikir ve sanat adamları yalnız bir şeyden korkarlar: Unutulmak ve inkâr edilmek... Onlar unutulmadıklarına yeni bir delil gördükleri vakit, mesut olurlar. Hayatta bekledikleri mükâfat da yalnız bundan ibarettir.

Emin olabilirsiniz ki, her biri ayrı ayrı, kalpten gelen sözleriniz, doğrudan doğruya kalplerimize girmiştir ve bunun hatırası bizde çok kuvvetli olarak kalacaktır.

Büyük fikrin bu aziz rehberleri, bizzat isabetle işaret buyurduğunuz üzere çok mihnetli yollardan geçtiler. Eğer kısacık bir zaman içinde yendikleri zorlukları ayrı ayrı zikretmeye imkân olsaydı, bunu ifa etmekle bahtiyar olurdum. "Acizler için imkânsız, korkaklar için müthiş görünen şey, kahramanlar için idealdir." Bu akşam yücelttiğiniz bu şair, bu müderrisler, bu muharrirler, memleketin bu maruf âlimleri fikir mücadelelerinde sayısız yara almış, fakat bir defa başını geri çevirmemiş ve arkalarından yürüyenleri, kendilerine inananları zafere ulaştırmış kahramanlardır.

Vaktiyle dağ başında çobanlar bir ateş yaktılar. Birçok yolcular, onlarla beraber ben, bu ateşe gözlerimizi dikerek yol aldık. O ateş ıssız, soğuk gecelerde yandı. Engin ve yeni ufuklar seyreden bir dağın başında, çobanların vaktiyle yaktığı ateş sizin bu akşam yüceliğini belirttiğiniz Ocaktır. O ateşi yakan vaktiyle genç ve şimdi ihtiyar olan çobanlar bu akşam etrafınızdadır.

"Türk milliyetçiliği fütuhatçı değildir." dediniz. Memleketleri kastederek söylersek, şüphesiz Türk milliyetçiliği fütuhatçı değildir. Gönülleri kastederek söylersek, Türk milliyetçiliği fütuhatçıdır.

Bizim için bir kalp; bir diyar, bir iklimdir. Uzaktan bize gelen gölgeyi vaktiyle bize gösterir, derlerdi ki: "Bu geçen bir düşmandır, sana yaramaz!" Bize düşman diye gösterilen bu gölge yürümekte, yaklaşmakta devam etti. Bize dediler ki: "Bu gelen yabancıdır, sana yaramaz." Gölge, yaklaşmakta devam etti. Karşı karşıya geldik, hayretle gördük ki, o gelen bir düşman değil, bir yabancı değil, asırlar arasında yolunu şaşırmış nihayet cetlerin, kardeşlerin ocağına dönen bir kardeştir.

Okuduğum şiiri kimler dinleyecek, tahdit edebilir miyim? Yazdığım kitabı kimler okuyacak, düşünebilir miyim? Çok haklı olarak dediğiniz gibi milliyetçilik bir fikir hareketidir. Fikre hudut çizilir mi?

(…)

Hamdullah Suphi Tanrıöver, *Dağyolu ve Günebakan'dan Seçmeler*

Kelime Dağarcığı:
fütuhat: Zaferler, fetihler. **lisaniyatçı:** Dilci. **maruf:** Herkesçe bilinen, belli. **mazhar olmak:** İyi bir şeye ermek, ulaşmak. **mihnet:** Sıkıntı. **muharrir:** Yazar. **müderris:** Ders veren profesör. **tahdit:** Sınırlama, çevreleme, çevresini daraltma.

1. Metinde genellikle açıklayıcı anlatımın tercih edilmesinin sebepleri neler olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Bu metin anlatım biçimlerinden betimleyici veya öyküleyici anlatım ile yazılabilir mi? Neden?

3. Metinde *Okuduğum şiiri kimler dinleyecek, tahdit edebilir miyim? Yazdığım kitabı kimler okuyacak, düşünebilir miyim? Çok haklı olarak dediğiniz gibi milliyetçilik bir fikir hareketidir. Fikre hudut çizilir mi?* cümlelerinin soru cümlesi şeklinde verilmesi metnin anlamını ve anlatımını nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.

4. a) Metinde *Kimi bir şair, kimi bir muharrir, kimi bir tarihçi, bir lisaniyatçı, bir gazeteci, bir müderris olan bu aziz ve güzide arkadaşlarımın sizin lisanınızdan böyle bir iltifata mazhar olmaları, bilseniz beni ne kadar mesut etti.* cümlesinde örneklerin çoğaltılmasının sebebi ne olabilir?

b) Bu cümleyi örneklendirmeleri kullanmadan yazdığınızda cümlenin anlamında ne gibi değişiklikler meydana gelmektedir?

Hazırlayan: *Salih NURDAĞ*

Etkinlik İsmi	Görselli Söylev	15 dk.
Amacı	Söylev ve görsel unsur arasındaki ilişkiyle ilgili çıkarımlarda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki görsel ve metinden yararlanarak soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk'ün
TBMM'nin V. Dönem III. Yasama Yılını Açış Nutku

Görsel: Mikrofon

Sevgili Arkadaşlarım,

Ordu, Türk ordusu... İşte bütün ulusun göğsünü güven ve gurur duyguları ile kabartan şanlı ad. (Sürekli alkışlar) Onu bu yıl için kısa aralıklarla iki kez, büyük kütleler halinde yakından gördüm. Trakya ve Ege büyük manevralarında... Disiplinini, enerjisini, subaylarının bilgili çabalarını, büyük komutan ve generallerimizin yüksek yönetme ve yönlendirme yeteneklerini gördüm; (Alkışlar) derin övünç duydum, takdir ettim. (Alkışlar)

Ordumuz, Türk birliğinin, Türk gücü ve yeteneğinin, Türk vatanseverliğinin çelikleşmiş bir simgesidir.

Ordumuz Türk topraklarının ve Türkiye idealini gerçekleştirmek için yapmakta olduğumuz sistemli çalışmaların yenilmesi imkânsız güvencesidir. (Alkışlar)

(…)

Mustafa Kemal Atatürk, *Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni Açış Konuşmaları*

Kelime Dağarcığı:
manevra: Bir aletin işleyişini düzenleme, yönetme işi veya biçimi, hareket, gidiş geliş, tatbikat.

1. Yukarıdaki görsel ile metnin türü arasında nasıl bir ilişki kurulabilir? Açıklayınız.

2. Birçok insan mikrofonla konuşurken tedirgin olur ve heyecanlanır. Sizce bu durumun sebepleri neler olabilir?

3. Söylevlerde görsel unsurların (slayt, video, fotoğraf vb.) kullanılması dinleyicileri nasıl etkiler? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) | Kazanım A.4.6: Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Orada Olmak	20 dk.
Amacı	Söylevin görsel unsurlarla ilişkisini açıklayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki görsellerden ve metinden yararlanarak soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Halide Edip Adıvar'ın İzmir'in İşgali Üzerine Yapılan Sultanahmet Mitingindeki Konuşmasından

Görsel 1: Halide Edip Adıvar, Sultanahmet Mitingi

Kardeşlerim, Evlatlarım,

(…)

Böyle muazzam bir günü Osmanlı toprağında belki daha idrak etmeyeceğiz.

(…)

O gün gelirse ve o gün burada bulunanlardan bazısı hayatta olmaz, öyle bir gün olur da toplanamazsa onların mezarları üzerine istiklal bayrağınızla gelin ve o günü müjdeleyin. Yalnız benimle beraber yemin ediniz.

(…)

Yemin edeceğiz! Yedi yüz senenin en asil ve en büyük mirası olan vakarımızı, adalet ve terbiyemizi unutmayacağız. Yemin ediniz; Türkiye istiklal ve hakk-ı hayatını alacağı güne kadar hiçbir korku, hiçbir meşakkat önünden kaçmayacaksınız. Yemin ediniz; yedi yüz senenin tarihî ağlayan minareleri altında yemin ediniz! Bayrağımıza, ecdadımızın namusuna hıyanet etmeyiniz!

Halide Edip Adıvar, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*

Kelime Dağarcığı:

hakk-ı hayat: Yaşama hakkı. **hıyanet:** Kutsal sayılan şeylere el uzatma, kötülük etme; hainlik, ihanet. **muazzam:** Çok büyük, çok iri, koskoca, koskocaman. **vakar:** Ağırbaşlılık.

1. Yukarıdaki metni okumakla görseldeki mitingde Halide Edip Adıvar'ın söylevini dinleyenler arasında bulunmak arasında ne gibi farklar vardır? Açıklayınız.

2. Salgın dolayısıyla birçok konferans, sempozyum ve panel genel ağda yapılmakta, konuşmacılar çeşitli programlar üzerinden takipçilerine ulaşmaktadır. Söylev türünü de ilgilendiren bu durumun avantajları ve dezavantajları neler olabilir?

3.

Görsel 2: Süleymaniye Camii

Güzel sanat dalları arasında fayda amacını en fazla taşıyan mimari, aynı zamanda biçimlerin estetik kullanımına dayanır. Görseldeki Süleymaniye Camii hem faydalı hem güzeldir. Sizce topluluğa mesaj iletme amacı üzerine kurulu ama sözü güzel söylemeyi de ihmal etmeyen söylev ile mimari arasında bu yönüyle bir benzerlikten bahsedilebilir mi? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) | Kazanım A.4.7: Metnin üslup özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Hatip ve Üslup	20 dk.
Amacı	Yazarın ve türün uslup özelliklerini açıklayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Şair Mehmet Emin Yurdakul Bey'in Nutku

Kardeşler,

Keşke asırların geceleri ve dünyaların mezarları gözlerime dolarak bir alil olsaydım. Sokak sokak dilense idim ve milletimin kulağımı parçalayan bu felâket seslerini işitmeseydim, bu kara günleri görmeseydim. Keşke göğün yıldırımları, yerin canavarları birleşerek beni kanlar içinde topraklara yuvarlasaydı da vatanımın bu musibeti huzurunda bulunmasaydım ve bu azapları çekmeseydim. Zira bugün uğradığı felâket ve musibetler o kadar acı!..

Evet kardeşler, biz mağlûbiyetten, vatan ve milletimin acısından sonra bugün İzmirimizin Yunanlılar tarafından işgal edildiğini görüyoruz. Acaba bu zulüm ve vahşet niçin yapılıyor? İzmir'i Yunanistan ve Türk'ü Yunanlı yapmak için mi? Hayır kardeşler, İzmir altı asırdan beri kırk ulu camiin beyaz minarelerinden ezan seslerini yedi gökte dalgalandıran bir Müslüman memleketidir. İzmir yine o kadar zamandan beri şehamet ve adaletlerimize şahit olmuş azametli dağların oğuznameler, şehnameler dinlediği bir Türk toprağıdır.

Yıldırım Bayazıtların, İkinci Sultan Muratların altın kılınçlarının şerefli bir yadigârı olan bu Osmanlı diyarı tarihen, medeniyeten ve örfen Türk'tür ve İslam'dır ve daima Türk ve İslam kalacaktır.

(…)

Türk'e gelince: Onun Allah'a secde için eğilen alnı hiçbir vakit esaret önünde eğilemez; onun kılınç ve sapandan başka bir şeyle nasırlanmayan elleri asla zincirlere uzanamaz. O esir yaratmayan Tanrı kendisini hür olarak dünyaya getirirken bilir ve ister ki beşiğine kanat geren Osman'ın sancağı mezarına da gölge vursun. O halde böyle bir memleket ve milletin tarihini bilmiyorum ki hangi kuvvet değiştirebilecek?

(…)

Kemal Arıburnu, *Millî Mücadelede İstanbul Mitingleri*

Kelime Dağarcığı:

alil: Hastalıklı, sakat. **azametli:** Ulu, çok büyük, görkemli, heybetli. **kılınç:** Çelikten silah. **musibet:** Ansızın gelen felaket, sıkıntı veren şey. **örfen:** Geleneğe göre. **şehamet:** Akıl ve zekâ ile beraber olan yiğitlik, kahramanlık. **tarihen:** Tarihî olarak. **yadigâr:** Bir kimseyi, bir olayı hatırlatan nesne veya kişi.

1. Hatip (söylevci), dinleyenlere *Kardeşler* kelimesiyle hitap ediyor. Siz onun yerinde olsaydınız nasıl hitap ederdiniz?

2. Hatip, söylevde sık sık soru ve cevap cümlelerine başvurmuştur. Söylev metninin soru ve cevaplarla kurulmasının,

a) Hatibe katkısı nedir?

b) Dinleyene katkısı nedir? Açıklayınız.

3. Mehmet Emin Yurdakul, *Bırak Beni Haykırayım* şiirinde "Bende esir yaratmayan bir Tanrı'ya iman var!" der. Söylevde ise Türk'ten bahsederken esir yaratmayan Tanrı'nın kendisini hür olarak dünyaya getirdiğini belirtir. Bu benzerliği yazara ait bir üslup özelliği sayabilir miyiz? Açıklayınız.

4. Metnin ilk paragrafındaki *Keşke…* ifadesiyle başlayan hayıflanma ve mübalağa cümleleri yazarın duygusallığı olarak yorumlanabilir mi? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

Etkinlik İsmi	**Üslubundan Tanıdım Seni**	20 dk.
Amacı	Yazarın ve türün üslup özelliklerini ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Erken Dönem Osmanlı Tarih Metinlerine Göre Osman Gazi'nin Orhan Gazi'ye Nasihatleri

Osman Gazi ölüm vaktinin yaklaştığını anlayınca vasiyetlerini ve öğütlerini bildirmek üzere Orhan Bey'i ve güvendiği devlet erkânını huzuruna getirtir ve onlara şu şekilde seslenir:

Gaza ve cihad sünnetinin devam ettirilmesi, Peygamber dininin bütün çabalarla sağlamlaştırılması benim ilk vasiyetimdir. Evvela şerîat sancağını sabit kılın. Bundan sonra İslâm'a hizmet yolunu boş bırakmayın. Çünkü dünyanın yaşamasının lüzumlu olduğu bu zamanda Hak teâlâ bu zayıf bendesini küfür beldelerinin fethi ve İslâm sünnetinin yayılması yolunda destekledi. Ümit ederim ki... dilâverlik ve bu yoldaki çaba kanunları ebediyete dek bu hanedanda kalır, ümit gözünün beklediği ve gaza ve cihad yolunda olan ilahî vaâtler gerçekleşir. Tevhid ve iman kelâmının bu beldelerin hududunda ortaya çıkması evlâtlarımın zamanında neticeye ulaşır."

(…)

Şimdi ilahî emanetlerin hükmü gereğince bu rahmanî hilâfet sorumluluğunu üstlenmelisin. Emaneti lâyıkıyla koruyasın. Adalet, ihsan ve riâyetten oluşan o emanetin sütunlarına kendi himmetinle sahip çıkmayı en gerekli şey bilesin. Âdemoğlu tebaâsına karşı hatta bütün canlılara karşı şefkat ve merhamet göstermede her zaman bu mânâ mucibince (…) ihtimam ve günahtan el çekme ipine göz kulak olasın. Mücahitlerin, askerlerin, reâyânın ve tebaanın tamamını kendi evlât ve soyunun yolunda bilesin. Bu devlet hanedanında önceden beri hizmetleri bulunan, mihnet ve sıkıntı içinde hizmetinin kabulü için uzun zaman gayret ve çaba gösteren ensar ve muhacirin zümresine dahil olan o kimselerin haklarını bu mânâ gereğince (…) veresin ve onlara karşı hürmetli ve saygılı olasın. Cürümlerine göz yummada ve affetmede, iyiliklere karşı merhamet ve mükâfatta bulunmada onların tarafını elden bırakmayasın. Onların evlât ve torunlarını kendi evlâtların yerinde bilesin. Memleketlerini terk edip gurbeti seçerek sair büyük beldelerden gelip bu hanedanının merhametini ummayı tercih eden zamanının evlâtlarına her türlü insanilikle teselli vermeyi ve şefkatte bulunmayı zorunluluk bilesin. Onların gariban gönüllerini ve vatanlarından göç etmiş hatırlarını in'âm ve ihsanlarla okşayarak toparlayasın. Eski yeni bütün münafık ve inatçıları dünyevî işlerin hiçbir maksadı yolunda temiz ve seçkin dostlarla bir tutmayasın. Can dostlarına iyilik ve lütuflarda bulunasın. Canının düşmanlarını gizli düşünceler yoluyla ferasetli gözünün önünden ve akıbeti gören nazarında geriye atmayasın.

Fatma Kaytaz, *Erken Dönem Osmanlı Tarih Metinlerine Göre Osman Gazi'nin Orhan Gazi'ye Nasihatleri*

Kelime Dağarcığı:

cihat: Din uğruna yapılan savaş. **dilaverlik:** Yiğitlik, delikanlılık. **ensar:** Hz. Muhammed'e hicret zamanında yardım eden Medineliler. **gaza:** İslam dinini korumak veya yaymak amacıyla Müslüman olmayanlara karşı yapılan kutsal savaş. **inam:** Emanet. **reaya:** Halk, idare edilenler. **riayet:** Uymak, tâbi olmak. **sünnet:** Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz. **şeriat:** Kur'an'daki ayetlere, Hz. Muhammed'in sözlerine dayanan İslam kanunu, İslam hukuku. **tebaa:** Uyruk. **tevhit:** Allah'ın birliğine inanma, bir sayma, bir olarak bakma.

1. Osman Gazi'nin oğluna ve devlet erkanına *Emaneti lâyıkıyla koruyasın. Adalet, ihsan ve riâyetten oluşan o emanetin sütunlarına kendi himmetinle sahip çıkmayı en gerekli şey bilesin.*, *Can dostlarına iyilik ve lütuflarda bulunasın.* gibi alıcıyı harekete geçiren cümlelerle seslenmesi Osman Gazi'ye mi, söyleve mi yoksa her ikisine de mi ait bir üslup özelliğidir? Söylevin verildiği dönemi de düşünerek yorumlayınız.

2. (…)
Ey Osmancık; beğsin. Beğliğini bil, beğliğini unutma.
Ey Osmancık; beğsin. Bundan böyle öfke bize, uysallık sana; güceniklik bize, gönül alma sana; suçlama bizde; katlanma sende; bundan böyle, yanılgı bize, hoşgörmek sana; aciz bize, yardım sana; geçimsizlikler, uyuşmazlıklar, anlaşmazlıklar, çatışmalar bize, adalet sana; kötü göz bize, şom ağız bize, haksız yorum bize, bağışlama sana.
(…)

Tarık Buğra, *Osmancık*

a) Yukarıdaki metinde yer alan Şeyh Ede Balı'nın Osman Bey'e nasihatleri ile Osman Gazi'nin söylevi arasındaki benzer üslup özelliklerini belirtiniz.

b) "Söylevde laytmotif (ana motif, anlamlı tekrar) kullanımı, bir şarkıyı nakaratlarla süslemeye benzer." savını destekleyen birkaç cümle yazınız.

3. Kime ait olduğu belirtilmeyen bir söylev metninin hatibini metnin üslubundan tahmin edebilir misiniz? Gerekçeleriyle açıklayınız.

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) Kazanım A.4.8: Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Millî Mücadele Ruhu	25 dk.
Amacı	Metinden hareketle Türk milletinin birlik ve beraberliği, bağımsızlığı için verdiği mücadeleyle ilgili tespitlerde bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Millî Bir Va'z

(İstiklal Marşı şairi Mehmet Akif Ersoy, Anadolu millî kurtuluş hareketine katılmak, halkta millî şuuru uyandırmak ve güçlendirmek için 1920'lerde İstanbul'dan ayrıldı.

Her uğradığı şehir ve kasabanın mâbetlerinde halka va'zlar verdi. İslamlıkla Türklüğün aynı şeyler olduğunu belirtti. İslam-Türk'ün esir yaşayamayacağına olan imanını açıkladı.

Aşağıda bir parçasını okuyacağınız nutku, Kastamonu Nasrallah Camii'nde heyecanlı Müslüman kalabalığı önünde vermiştir. Bu nutuk özel broşürler hâlinde bastırılarak bütün cephelerde Mehmetçiklere de dağıtılmıştır.)

(…)

Ey Müslümanlar,

Milletler, topla, tüfekle; zırhlı ile; ordularla; tayyarelerle yıkılmaz. Milletler ancak aralarındaki bağlar çözülerek, herkes kendi başının derdine, kendi havasına, kendi menfaatini temin etmek kaygusuna düştüğü zaman yıkılır…

Bizi mahv için tertib edilen barış antlaşması paçavrasını mücahitlerimiz Doğu tarafından yırtmaya başladılar. Şimdi beri taraftaki dindaşlarımıza düşen vazife, Anadolumuzun diğer cihetlerindeki düşmanları denize dökerek o murdar paçavrayı büsbütün parçalamaktır. Zira o parçalanmadıkça Türklük için bu diyarda yaşamak imkânı yoktur.

Ey Müslüman cemaatı! Düşmanlarımızın bugün bizden istedikleri ne filân vilâyet, ne filân sancaktır; doğrudan doğruya başımızdır, boynumuzdur, hayatımızdır, devletimizdir…

Ey Müslüman Cemaatı! Ağyar eline geçen Müslüman yurtlarının hâli, bizim için ne tesirli bir ibret levhasıdır. İslâmın son sığınağı olan güzel topraklarımızı düşman istilası altında bırakmayalım. Kederi, miskinliği, ihtirası, bölücülüğü büsbütün atarak azme, gayrete; birliğe sarılalım. Cenab-ı Allah hak yolunda savaşmak için meydana atılan azim ve iman sahipleri ile beraberdir.

Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*

Kelime Dağarcığı:
ağyar: Düşman. **cihet:** Yön. **mahv:** Yok etme. **tayyare:** Uçak.

1. Metinde geçen *Milletler, topla, tüfekle; zırhlı ile; ordularla; tayyarelerle yıkılmaz. Milletler ancak aralarındaki bağlar çözülerek, herkes kendi başının derdine, kendi havasına, kendi menfaatini temin etmek kaygusuna düştüğü zaman yıkılır…* cümlelerinden hareketle "bir milletin birlik ve beraberliğinin önemi"yle ilgili neler söyleyebilirsiniz?

2. Mehmet Akif'in bu vaazının Anadolu halkı üzerinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?

3. Siz de Milli Mücadele'ye benzer bir savaş vermek zorunda kalsaydınız milletimizin bağımsızlığını korumak için neler yapardınız?

4. *Şimdi beri taraftaki dindaşlarımıza düşen vazife, Anadolu'muzun diğer cihetlerindeki düşmanları denize dökerek o murdar paçavrayı büsbütün parçalamaktır. Zira o parçalanmadıkça Türklük için bu diyarda yaşamak imkânı yoktur.* cümlelerinde geçen *paçavra* kelimesiyle Mehmet Akif Anadolu halkına ne anlatmak istiyor? Açıklayınız.

Hazırlayan: *İbrahim BOZ*

Etkinlik İsmi	Değerler Eğitimi	20 dk.
Amacı	Millî, manevi ve evrensel değerleri belirleyerek bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Şair Mehmet Emin Yurdakul Bey'in Nutku

Kardeşler;

Keşke asırların geceleri ve dünyaların mezarları gözlerine dolarak bir alil olsaydım. Sokak sokak dilense idim ve milletimin kulağını parçalayan bu felâket seslerini işitmeseydim, bu kara günleri görmeseydim. Keşke göğün yıldırımları, yerin canavarları birleşerek beni kanlar içinde topraklara yuvarlasaydı da vatanımın bu musibeti huzurunda bulunmasaydım ve bu azapları çekmeseydim. Zira bugün uğradığı felâket ve musîbetler o kadar acı!..

Evet kardeşler, biz mağlûbiyetten, vatan ve milletin acısından sonra bugün İzmirimizin Yunanlılar tarafından işgal edildiğini görüyoruz. Acaba bu zulüm ve vahşet niçin yapılıyor? İzmir'i Yunanistan ve Türk'ü Yunan yapmak için mi? Hayır kardeşler, İzmir altı asırdan beri kırk ulu camiin beyaz minarelerinden ezan seslerini yedi gökte dalgalandıran bir Müslüman memleketidir. İzmir yine o kadar zamandan beri şehamet ve adaletlerimize şahit olmuş azametli dağların oğuznameler, şehnameler dinlediği bir Türk toprağıdır.

Yıldırım Bayazıtların, İkinci Sultan Muratların altın kılıçlarının şerefli bir yadigârı olan bu Osmanlı diyarı tarihen, medeniyeten ve örfen Türktür ve İslâmdır ve daima Türk ve İslâm kalacaktır. (…) Türk'e gelince: Onun Allah'a secde için eğilen alnı hiçbir vakit esaret önünde eğilemez; onun kılınç ve sapandan başka bir şeyle nasırlanmıyan elleri asla zincirlere uzanamaz. O esir yaratmayan Tanrı kendisini hür olarak dünyaya getirirken bilir ve ister ki beşiğine kanat geren Osman'ın sancağı mezarına da gölge vursun. O halde böyle bir memleket ve milletin tarihini bilmiyorum ki hangi kuvvet değiştirebilecek?

(…)

Kardeşler;

Ben şu iki mukaddes mâbedin arasında, bizi birbirimizi sevmek için yaratan Allahın bu saltanatının eşiğinde bu hale nefret ediyorum. Yüreğim heyecanlar ve gözlerim yaşlar içinde olduğu halde garba doğru dönerek haykırmak ve şunları söylemek istiyorum: Ey Avrupa, ey Amerika, bunun mesuliyeti sizin olacaktır.

(…)

Bununla beraber kardeşler, biz bütün felâket ve musibetlere, her şeye karşı memleket ve milletimizin hayat ve necatından umudumuzu kesmiyelim. Bilelim ki gökler fırtınasız, baharlar hazansız olmadığı gibi, hiçbir vakit insanlar da dertsiz kalmamıştırlar. Istırap beşeriyetin talihidir. Mağlubiyet her milletin hayatında mukadderatın elinden içtiği bir zehirdir. Lâkin fırtınalardan sonra parlak güneşler, hazanlardan sonra şu güzel çiçekler göründüğü gibi dertlerden sonra da saadet günleri gelir. Eğer biz felâketten, mağlubiyetten ders almağı bilirsek şüphe yok ki bizim içtiğimiz zehir bir ilâç olacaktır.

(…)

Kardeşler;

Yunanlıları İzmir'den çıkarmak, eski ve yeni dünyalara hukuk ve hürriyetinizi tanıtmak istiyor musunuz? Öyle ise en önce aramıza girmiş nifakı öldürelim, kardeşliğe doğru bir daha geriye çekilmiyecek

olan ellerimizi uzatalım, hepimizin alınlarında vatan kurtarmak mefkûresi ve kalblerimizde milleti yaşatmak aşkı olduğu halde Halife ve Hakanımızın tahtının etrafında birleşelim. Her birimiz hepimizin ve hepimiz her birimizin olalım ve yalnız iki kuvvete inanalım: Kendimize ve Cenabı-hakka!..

Kemal Arıburnu, *Millî Mücadelede İstanbul Mitingleri*

Kelime Dağarcığı:

alil: Hastalıklı, sakat. **azametli:** Ulu. **mefkûre:** Ülkü. **şehamet:** Kahramanlık.

1. a) Metinde millî ve evrensel değerlere yer verilmiştir. Bu değerleri tespit ederek açıklayınız.

b) Mehmet Emin Yurdakul, konuşmasında bu değerlere niçin yer vermiş olabilir?

c) Millî ve manevi değerlerin sanat eserlerinde işlenmesi konusunda neler düşüyorsunuz? Açıklayınız.

2. Anadolu'nun işgalinden sonra İstanbul'un çeşitli yerlerinde protesto mitingleri düzenlenmiştir. Bu mitinglerde Halide Edip Adıvar, Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Mehmet Emin Yurdakul gibi dönemin edebiyatçıları yaptıkları konuşmalarla Millî Mücadele'ye destek vermişlerdir.

Bu konuşmaların Millî Mücadele'ye ve Kurtuluş Savaşı'na katkıları sizce neler olmuştur? Açıklayınız.

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) | Kazanım A.4.9: Metinde ortaya konulan bilgi ve yorumları ayırt eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Doğruluk ve Geçerlilik	25 dk.
Amacı	Metinde yer alan bilgi, tespit ve yorumların doğruluğunu, geçerliliğini ve tutarlılığını değerlendirebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Türkiye İktisat Kongresini Açış Söylevi İzmir

(…)

Efendiler, tarih, milletlerin yükselme ve düşmesi sebeplerini ararken birçok siyasî, askerî, sosyal nedenler bulmakta ve saymaktadır. Şüphe yok, bütün bu nedenler, sosyal olaylarda etkilidir. Fakat bir milletin doğrudan doğruya hayatıyla, yükselmesiyle, düşmesiyle ilgili ve ilişkili olan milletin ekonomisidir. Tarihin ve tecrübenin belirlediği bu gerçek, bizim millî hayatımızda ve millî tarihimizde de tamamen görülmüştür. Gerçekten Türk tarihi araştırılırsa bütün yükselme ve düşme sebeplerinin bir iktisat meselesinden başka bir şey olmadığı anlaşılır. Efendiler, tarihimizi dolduran bunca başarılar, zaferler veyahut yenilgiler, yok olmalar ve felâketler, bunların, tümü; gerçekleştikleri devirlerdeki iktisadî durumlarımızla ilişkili ve ilgilidir. Yeni Türkiye'mizi hak ettiği yere ulaştırabilmek için, mutlaka ekonomimize birinci derecede önem vermek zorundayız. Çünkü zamanımız tamamen bir iktisat devresinden başka bir şey değildir. Efendiler, bir milletin hayat gereklerini, rahatlık ve mutluluğunu oluşturan ekonomiyle uğraşmaması, uğraşamaması dikkatleri çeken bir durumdur. Fakat biz kabul etmek zorundayız ki, ekonomimize gereği kadar önem vermemiş bulunuyoruz. Bir milletin doğrudan doğruya hayat gerekleri ile uğraşamaması, o milletin yaşadığı devirler ile ve devirleri belirleyen tarih ile çok ilgilidir. Bundan dolayı biz de eğer uğraşamamış isek, gerçek nedenlerini geçirdiğimiz devirlerde ve özellikle tarihimizde arayabiliriz. Fakat böyle bir araştırma yaptığımız zaman, yazık ki itirafa mecburuz ki, biz henüz şimdiye kadar gerçek, ilmî, olumlu anlamı ile millî bir devir yaşayamadık. Bundan dolayı millî bir tarihe sahip olamadık. Bu noktayı biraz açıklamış olmak için hep beraber Osmanlı tarihini hatırlayalım.

(…)

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri

1. *Şüphe yok, bütün bu nedenler, sosyal olaylarda etkilidir. Fakat bir milletin doğrudan doğruya hayatıyla, yükselmesiyle, düşmesiyle ilgili ve ilişkili olan milletin ekonomisidir.* cümlesinde ortaya konan görüşleri geçerlilik ve doğruluk açısından değerlendiriniz.

2. Sizce milletlerin yükselişi veya düşüşünde en önemli etken nedir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle ifade ediniz.

3. *Tarihin ve tecrübenin belirlediği bu gerçek, bizim millî hayatımızda ve millî tarihimizde de tamamen görülmüştür. Gerçekten Türk tarihi araştırılırsa bütün yükselme ve düşme sebeplerinin bir iktisat meselesinden başka bir şey olmadığı anlaşılır.* cümlelerindeki hangi ifadeler ortaya konan görüşlerin doğruluğunu pekiştirmektedir?

Etkinlik İsmi	Söylevin Gücü	25 dk.
Amacı	Metindeki bilgi ve yorumları ayırt ederken bilgiden hareketle yorum yapabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Naim Süleymanoğlu'nun Başarısı

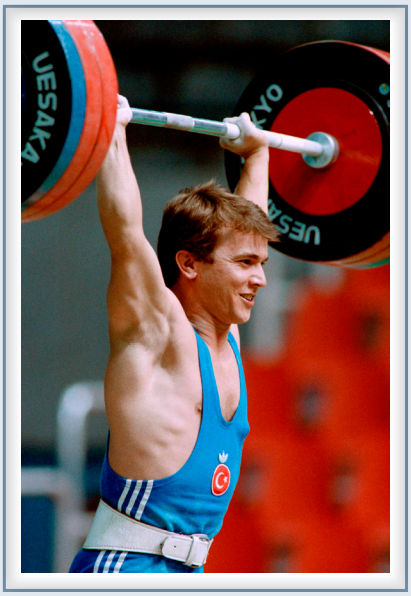

Görsel: Naim Süleymanoğlu

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Altın çocuğumuz Naim Süleymanoğlu'nun, muhteşem gücü ile 6 dünya, 9 olimpiyat rekoru kırmasının gururu hakkında söz almış bulunuyorum; yüce Meclise saygılarımı sunuyorum.

Sayın Milletvekilleri,

Naim, Seul'de inanılmaz dereceleri ile tüm dünyada şaşkınlık ve hayranlıkla izlendi. Yayın organları hep bir ağızdan itiraf ettiler: "Dünyanın En Güçlü Adamı", "En Büyük Türk", "Efsane Sporcu"

Bu durum, Türk milleti olarak bizleri tarif edilemez şereflere, gururlara yükseltti; her vatandaşımızın göğsü kabardı ve büyük önder Atatürk'ün, "Ne mutlu Türk'üm diyene!" sözü, dünya kamuoyu önünde hedefini bulmuş oldu.

Helal olsun Naim sana! Sen o ağırlıkları kaldırırken ağlayan milyonların gözyaşları sana helal olsun! Sen olmazı başardın; sen zoru yaptın; çünkü sen Türk'sün, Türk gibi kuvvetlisin. Bizler senin büyüklüğünden emindik; sen büyüklüğünü, sporun er meydanı olimpiyatta dosta düşmana onları eze eze kabul ettirdin. Eminiz, Türkiye'de televizyon başındaki milyonlar Seul'de seninle beraber olan Türkler gibi, senin üst üste patlayan, rekorları parça parça eden 6 dünya, 9 olimpiyat rekorunu gördükçe sevinçten birbirlerine sarılarak doya doya ağladılar. Altın madalya aldığın, bayrağımızın şeref gönderine çekilmesine vesile olduğun ve İstiklal Marşı'mızın çalınışına özlemleri giderdiğin için Türk halkı seni kalplerindeki en yüksek yere koydu. Sana milyonlarca teşekkürler, sana milyonlarca şükranlar…

Sayın milletvekilleri, Naim, gazetecilerle yaptığı basın toplantısında, "Bulgarlar ismimi değiştirmek istediler ama kabul ettiremediler." dedi. Bir başka gazetecinin sorusuna da Bulgaristan'da yaşayan bütün Türklerin baskı gördüğünü ve isimlerinin değiştirildiğini söyleyerek cevap verdi. Naim'e, bütün dünyaya, Bulgaristan'daki mezalimi duyurduğu için de teşekkür ediyor, en kısa zamanda ailesinin de Naim'e kavuşmasını diliyoruz.

(…)

Ahmet Neidim, *tbmm.gov.tr/tutanaklar*

Kelime Dağarcığı:

mezalim: Zulümler, haksızlıklar, kıyımlar.

1. Naim Süleymanoğlu'nun başarısına dair yabancı basındaki *Dünyanın En Güçlü Adamı, En Büyük Türk, Efsane Sporcu* manşetleri bilgi mi yoksa yorum mu ifade etmektedir? Aynı içerikte bir başlık da siz üretin.

2. Kitleleri etkileme, heyecanlandırma, ikna etme amacı taşıyan yukarıdaki söylevde hatip, sporcunun başarısı hakkında bilgi verdikten sonra bu başarının etkileri üzerine yorumlarda bulunuyor ve metni büyük oranda yorumlar üzerine kuruyor. Konuşmacı, "Milletlerarası İlişkilerde Sporun Rolü" konulu bir konferans verseydi daha çok bilgi mi yoksa yorum mu aktarırdı? Gerekçesiyle açıklayınız.

3. Hatip, Naim Süleymanoğlu'nun başarısına ilişkin bilgilere tespit ve yorumlar ekleyerek dinleyicileri etkilemeye çalışıyor. Siz olsaydınız bu başarıdan duyulan gururu pekiştirmek için metne hangi bilgileri eklerdiniz? Birini yazınız.

4. Sizce hatip, Türk halkının Naim Süleymanoğlu'nun başarısından gurur duymasını yeterince gerekçelendiriyor mu? Yorumlayınız.

5. Metinde hatip, Naim Süleymanoğlu'nun başarısı vesilesiyle kendisiyle yapılan mülakatla bütün dünyaya Bulgaristan mezalimini duyurduğu tespitinde bulunuyor. Spor ya da sanat dalında başarı kazanan kişiler, sizce böyle zeminleri dünyaya mesaj verme fırsatı olarak değerlendirmeli mi? Yorumlayınız.

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) | Kazanım A.4.10: Metinde yazarın bakış açısını belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Senin Söylevin Senin Tavrın	25 dk.
Amacı	Yazarın öznelliği, tavrı ve okuru yönlendirme isteğine ilişkin açıklamalarda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

V. Devlet Resim ve Heykel Sergisini Açarken

31 Ekim 1943

Sayın Misafirlerimiz,

Birincisini İkinci Dünya Harbi'nin ilk yıllarında açmış olduğumuz Devlet Resim ve Heykel Sergisinin beşincisini biraz sonra yüksek huzurunuzla açılmış göreceğiz. Ateşli harp yıllarının yeryüzüne aksettirdiği kanlı manzara ortasında, biz, bu sanat bahçesini her sene biraz daha genişletip güzelleştirebiliyoruz. Bu imkânı buluşumuz, yüreklerimizde insanlık için duyduğumuz derin acı ile yurdumuzun sükun ve aydınlığından gelen büyük şükranın doğurduğu hazin bir bahtiyarlık oluyor. Sert hislerle gözleri dönmüş insanlığın pek yakında gülümsemesini beklerken onun yüksek kudretini, iyilik ve güzellik yolunda daha emniyetli ve adaletli bir dünyada meydana varmasını ve geliştirmesini diliyoruz. (…)

Türk çocukları, sanat istidatlarını, kendilerine engel olmadığı zaman, bir bahar bolluğu ile milletin gözleri önüne seriyorlar.

Dost İngiltere'nin Londra Halkevi'nde teşhir edilmiş olan Yozgat Lisesi'nin orta kısım öğrencileri tarafından yapılmış resimlere İngiliz sanat muhitinin gösterdiği alakada onların Türk milletine ve Türk sanatına sevgilerini bulmaktayız. Her derecedeki kültür ve sanat kurumlarında teşhiri tertiplenen bu mütevazı sergi, harp içinde bulunmasına rağmen İngiliz memleketinin her yanında nezaketten olduğu kadar kıymetten doğma bir ilgi yaratmıştır. Buna candan sevinmekteyiz. Nitekim sergimizin bir köşeciğine koyduğumuz Savaştepe Köy Enstitüsü'nde okuyan köylü evlatlarımızın eserleri, Türk çocuğundaki sanat duygusunun doğuştan gelme olduğunu gösterecektir ümidindeyim.

(…)

Eserlerin yapıcılarını tebrik ederim. Yaratmanın zevki, onların ve arkadaşlarının esasen en büyük mükafatıdır.

Sayın davetliler,

Sergimizin açılışını şereflendirme lütfunda bulunduğunuz için sizlere en derin şükranlarımı sunarım.

Hasan Âli Yücel, *Millî Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçler*

Kelime Dağarcığı:

bahtiyar: Mutlu. **istidat:** Yetenek. **mükâfat:** Ödül. **şeref:** Başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer, onur. **şükran:** İyilik bilme, gönül borcu, minnettarlık. **teşhir:** Gösterme, sergileme.

1. Hasan Âli Yücel, konuşmasında Türk çocuklarının eserlerini, sanata eğilim ve yeteneklerini övmüştür. Sizce yazarın bu tutumu doğru mudur, hatip taraflı mı tarafsız mı olmalıdır? Açıklayınız.

2. Metinde geçen, yaratmanın zevkinin en büyük ödül olduğu yargısına katılıyor musunuz? Siz kaybettiğiniz bir yarışma için bu sözle teselli bulur musunuz? Açıklayınız.

3. a) Öğrenciler tarafından hazırlanan, ünlü portrelerin canlandırıldığı canlı tablo sergisi için bir öğretmen kimliğiyle "gurur, samimiyet ve teşvik" ifadeleri içeren kısa bir açılış konuşması yazınız.

b) Okuduğunuz metinde geçen *Sergimizin açılışını şereflendirme lütfunda bulunduğunuz için sizlere en derin şükranlarımı sunarım.* ifadesindeki "saygılı ve minnettar" tavrı içeren bir teşekkür cümlesi de siz yazınız.

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) | Kazanım A.4.10: Metinde yazarın bakış açısını belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Konuşmacının Dilinden	25 dk.
Amacı	Metinden hareketle yazarın konuya ve okuyucuya yönelik tavrını belirleyebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

III. Selim'in Nutku

Atalarım ve dedelerim savaşçı ve akıncı padişahlar olup kırk elli şahlık yerleri, başta Allah'ın yardımı, sonra da din yolunda düşman silâhlarına kendini siper eden yeniçeri ocakları gazilerinin gösterdiği gayret ve sebatla fethettiler.

O gaziler, o yiğitler padişahlarını baba gibi bilip "Allah'a, Resulüne ve onun Halifelerine itaat" âyetine uyarak düşman karşısında demir duvar gibi dururlar, şiddetlere ve mihnetlere dayanıp katlandılar. Hak din uğrunda, aslanlar gibi çarpışanları Allah da muvaffak kıldı.

Bu yüzdendir ki adları kıyamete kadar rahmetle yâd edilecektir. Esirgeyen ve bağışlayan Allah her birinin yerini Cennet etsin âmin. Allah'a hamd ederiz ki zamanımızdaki askerler de onlardan farksızdır. Belki de içlerinde öyle yiğitler vardır ki gözü peklikte ve fedakârlıkta eskileri de geride bıraksalar yeridir. Bu nasıl oluyor da, Allah ve Muhammed düşmanı bir avuç din düşmanları memleketlerimizi elimizden almaya başlıyor. Kur'an, Müslüman'a zafer vaat etmiştir ama şu şartlarla:

Birincisi; dünyanın bütün hırslarını ve bağlarını unutup bir kenara itmesini, ya gazi ya şehit rütbesine erişilmesini gönlünde duymuş ve aklına koymuş olmak. İkincisi; askerin kumandanına bütün gönlüyle bağlı ve itaatli olması, onun dur dediği yerde durup, yürü dediği yerde yürümesidir. Üçüncüsü; ecel gelmeyince ölmeyeceğini, eceli yetmişse rahat döşeğinde bile gelip kendini bulacağını bilmesidir. Bu şartları yerine getiren orduya Allah'ın zaferi bağışlamadığı görülmemiştir.

(…)

Yazık, çok yazık, din gayreti, yeniçeri yiğitliği ne oldu. Ben şehzade iken böyle kara haberler işitir de kan ağlardım, gözlerime uyku girmez olurdu. Şimdi padişahım, hâlimi bir düşünün. Mert olup, başa gelenleri duyup, dinleyip de gayretlenmeyen, Yüce Allah'tan zafer dileyip de cenge atılmayan, yarın mahşer günü ulu divanda, Allah'a ve Resûlullah'a ne cevap verecek? İslâm olanlara bu hakaretleri reva gören düşmanların isteğini, amacını bilmeyecek ne var? Dünyada herkes gelip geçici, konup göçücüdür. Ne kadar yaşasak eninde sonunda ölecek değil miyiz? Ölümün elinden kurtulan var mı? Düşman elinde esir düşen kızlar, çocuklar, yaşlılar, yarın mahşer günü yakamıza yapışırlarsa ne yapacağız? Ahirette azap çekmek çok zordur. Benim sizlerden bir esirgediğim yok. Elimden geleni, devletin gücü yettiğince size ulaştırıyorum. Padişahların boynuna borç olanı ben de yapıyorum. Kıyamet gününde bana sizlerin yüzünden bir soru yönelirse "Ya Rabbi, ben kulun, senin dinine can baş koyacak gazilere gereken nasihati ettim." derim o zaman elbette Allah beni affeder; "Peki, ya sizler ne cevap vereceksiniz?

Yiğit kullarım, aslan kullarım, hepinizden isterim ki gayret kemerini belinize birkaç yerden bağlayıp düşman üzerine gözlerinizi kırpmadan, korkaklık ve alçaklık edenleri adamdan saymadan Allah'ı yanı başınızda hissederek atılın. Benim duam hep sizinle beraberdir. Büyüğünüz, küçüğünüz berhudar olasınız.

Ahmet Cevdet Paşa, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*

Kelime Dağarcığı:
muvaffak: Başarmış, başarılı (kimse).

1. Metinde III. Selim'in hitap ettiği kitleye karşı yaklaşımı nasıldır? Konuşmacının böyle bir tavır sergilemesinin nedeni sizce ne olabilir?

2. Konuşmacının, söylev türünde bir metin oluştururken tarafsız davranma zorunluluğu var mıdır? Okuduğunuz metinden yola çıkarak açıklayınız.

3. 2020 yılında yaşadığımız küresel salgın ile ilgili kişisel blog sayfanızda yayımlamak için bir farkındalık videosu çekeceğinizi düşününüz. Videonuzda kullanmak üzere kısa bir söylev paragrafı yazınız.

Hazırlayan: *Zeynep Nida SERDAR*

Etkinlik İsmi	Sözlerdeki İşaretler	20 dk.
Amacı	Söylevdeki fikrî, felsefi veya siyasi akım, gelenek veya anlayışların yansımalarına ilişkin çıkarımlarda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Mehmet Akif Ersoy'un Balıkesir Vaazı

(…)

Evet, biz Müslümanlar cihan çalışırken, didinirken, uğraşırken, namütenahi terakkiler, namütenahi inkılaplar geçirirken, uzaktan seyirci sıfatıyla baktık. Bilhassa şu son senelerde, başımıza birçok felâketler yağdı. El'an çilemizi doldurmadık. Sebebi? Hep seyirci kalmamız, din işlerinde olduğu gibi, dünya işlerine karşı da bigâne durmamızdır.

(…)

Çocuk yürümezden evvel bilirsiniz ki emekler. Biz Müslümanlar da tıpkı henüz doğrulamayan, yürüyemeyen sabiler gibi yerlerde emekler dururken, bir de gözümüzü açtık, gördük ki; etrafımızdaki milletler göklerde uçuyorlar. Gelip çöldeki masumların tepesine ateşler yağdırıyorlar. Biz Bandırma'dan İstanbul'a kadar adam akıllı vapur işletemezken, herifler, Bahr-i muhitin altından geçiyorlar. New-York'tan dalıyorlar, Hamburg'dan çıkıyorlar ki; aradaki mesafe bizim vapurların ayağıyla bir aylık yoldur. Berlin'den uçuyorlar, Trabzon'a konuyorlar. Biz ise hâlâ yeryüzünde yürümeyi temin edemedik. Tabiat bin çelik bâzûya sahipken insanın bir cılız kolu nasıl kâinata hâkim oluyor? Nasıl bu kadar tabiî kuvvetleri hükmü altına alıyor? Hayır, yanlışın var. Bu kadar işleri gören bir kol değil, binlerce, milyonlarca koldur. Bunların hepsi bir araya gelmiş, teşrik-i mesai etmişler, geceli gündüzlü çalışıyorlar, uğraşıyorlar. Çünkü anlamışlar ki, birleşmeseler kendilerini her taraftan kuşatan tehlikelere karşı duramayacaklar. Demek birleşmekte zaruret var. Bu ıztırar (zorlama, mecburiyet) olmasaydı, birleşmeleri de mümkün olmazdı.

(…)

Mademki tek başına sarf olunan mesainin kıymeti yoktur, biz de aramızda vahdeti temin ederek topluca çalışmaya koyulmalıyız. Cemaatsiz yaşamaya, cemaatten ayrılmaya gelmez, cemaat-i İslâmiye'nin kesafet peyda etmesi için çalışmalıyız. Ufak sebeplerle birbirine küsmemeli. Biliyorsunuz ki yabancılar, asırlardan beri tefrika tohumlarını aramıza serptiler. Bir hayli de mahsul aldılar. Biz gözümüzü açsaydık bugün altında inim inim inlediğimiz şu felâketleri elbette görmeyecektik. Her ne ise geçmişe esefin faydası yoktur. Maziden yalnız ibret alınır. Eğer Müslümanlar yaşamak istiyorlarsa, cemaat arasında nifaka, şikaka, dargınlığa, küskünlüğe, ayrılığa, gayrılığa meydan açabilecek en ufak sözlerden, en ehemmiyetsiz görünen hareketlerden bile çekinmelidirler.

(…)

Emin olmalıyız ki canla başla çalışarak, aradaki tefrika sebeplerini kaldıracak olursak vatanı kurtarırız.

(…)

Mehmet Âkif Ersoy, *http://www.medeniyetvakfi.org*

Kelime Dağarcığı:

bahr-i muhit: Okyanus. **bâzû:** Kolun omuz ile dirsek arasında kalan kısmı, pazu. **bigâne:** Yabancı, ilgisiz. **el'an:** Şimdi, hâlâ, henüz, daha. **kesafet:** Çokluk, sıklık, yoğunluk. **namütenahi:** Sonsuz, ucu, bucağı olmayan. **nifak:** Geçimsizlik, anlaşmazlık, ara bozuculuk. **şikak:** Nifak, ikilik, ittifaksızlık. **teşrik-i mesai:** Bir gaye uğruna kurulan çalışma ortaklığı.

1. Metnin başlığında söylev ya da nutuk kelimesi yerine *vaaz* kelimesinin kullanılması metnin fikrî özelliklerine dair size ne düşündürüyor?

2. a) Mehmet Âkif Ersoy'la ilgili bir belgeselin "Balıkesir Vaazı" sahnesini yazan bir senarist olduğunuzu hayal edin. Senaryoya yerleştirdiğiniz bu söylev, Osmanlı Devleti'nin yıkılma sürecindeki kurtuluş çarelerinden İslamcılık fikrine dair seyirciye ne söyler? Yorumlayın.

b) Aynı belgeselin afişindeki alt başlık "Cumhuriyet Dönemi'nde Kalkınma Hareketleri" mi, "Batılılaşmanın İçyüzü" mü, "Millî Mücadele Ruhu" mu, "Materyalizm Sancıları" mı olmalıdır? Neden? Metindeki fikrî, felsefi, siyasi unsurları değerlendirerek cevaplayınız.

3.

Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez;
Toplu vurdukça yürekler, onu top sindiremez.

Mehmet Âkif Ersoy, *Süleymâniye Kürsüsünde*

Allah'a dayan, sa'ye sarıl, hikmete râm ol...
Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol.

Mehmet Âkif Ersoy, *Yeis Yok*

Kelime Dağarcığı:
ram olmak: İtaat etmek, boyun eğmek. **sa'y:** Çalışma, emek. **tefrika:** İkilik.

Mehmet Âkif Ersoy'un Müslümanları birliğe ve çalışmaya yönlendiren fikirleri farklı estetik tercihlerle (hem söylev hem şiir) tekrarlamadaki ısrarını nelere bağlarsınız? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) | Kazanım A.4.11: Metinde fikrî, felsefi veya siyasi akım, gelenek veya anlayışların yansımalarını değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Madde mi Ruh mu?	30 dk.
Amacı	Metinden fikrî çıkarımlarda bulunabilme, metni yorumlayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Büyük Zaferin Nutku

Mes'ut ve mesrur kardeşlerim, bahtiyar ve muzaffer milletim!

(…)

Elimizde ne ordu, ne kuvvet, ne para kalmıştı. Topumuz yok, dumanımız yok, hiçbir şeyimiz yok.

(…)

Bize o zaman hariç düşman, dahil düşman, sağ düşman, sol düşman, su düşman, kara düşmandı. Fakat bu millet bütün bunların ortasında, granit bir kaya gibi ilâhî bir tecellüdle ayağa kalktı ve gök gürlemesini andıran bir sada ile haykırdı:

–Hayır efendiler, bu millet yatakta değil ayaktadır!

.... Bu harp Türk'le Yunan'ın cengi değil, elinden her şeyi alınanla elinde her şeyi olanın cengiydi: Onlar askerlerini vagonlarla, biz çarıklarla sevkediyorduk, onlar mühimmatlarını kamyonlarla getiriyor, biz kadınlarımızın sırtında taşıyorduk. Onların otomobillerine karşı bizde kağnılar vardı. Düşman yağmur yerine kurşun, kurşun yerine gülle, gülle yerine zelzele yağdırırken biz, zaman oldu ki, her gülleye bir kurşun, her kurşuna bir süngü, her süngüye bir yumrukla mukabele ettik: Öyleyken yenilmek onlara, yenmek bize düştü.

.... Bu harp yalnız zulüm ile adaletin, haksızlık ile mağduriyetin istila ile müdafaanın bir harbi değil, bu harp maddiyat ile maneviyatın bir harbi idi. Üç buçuk seneden beri yalnız haçla hilâl, müşrik ile vahdaniyet değil madde ile ruh da çarpışıyordu.

Felsefe âleminde madde ve ruh mücadelesi diye bir şey var mı bilmiyorum, eğer varsa, bizim bu zaferimizle sabit oldu ki madde bir kere daha mağlup ve münhezim, ruh bir kere daha galip ve mütealidir.

(…)

İsmail Habib Sevük, *O Zamanlar*

Kelime Dağarcığı:

mağlup: Yenik. **mühimmat:** Cephane, savaş gereçleri. **münhezim:** Bozguna uğramış, bozulmuş, yenilmiş. **müşrik:** Tanrı'ya ortak koşan. **müteali:** Yüksek olan, yükselen. **tecellüd:** Kendini cesaretli ve kahraman gösterme; sertlik, direnme. **vahdaniyet:** Tanrı'nın birliği, bir olması.

1. O zamanlar, Türk milletinin kudsiyetidir. Hepimiz bütün küçük hislerin üzerine çıkarak hepimizin ayakları bu fani dünyanın çatlak maddiyetinden ayrılmış, hepimiz büyük davanın humması içinde etten ve kemikten değilmişiz gibi yaşadık.

İsmail Habib Sevük, *O Zamanlar*

Bu cümleler ve yukarıdaki söylev göz önüne alındığında milletlerin ölüm kalım mücadelesi verdiği savaş dönemlerinde millî duyguların artmasının yazarları genellikle milliyetçilik hareketi etrafında buluşturduğu söylenebilir mi? Düşüncelerinizi yazınız.

2. "Kanaatimce Servet-i Fünun Edebiyatı devrini bitirmişti. (…) dilleri sun'îydi, alafrangaydı ve edebiyatlarının içi de Fransız edebiyatlarından aksetme titrek bir gölge idi. (…) 'Gençliği Serveti Fünun nüfuzundan kurtarıp Türkçemize getirmek için çalışmak boynumun borcu olsun.' dedim ve *Türk Teceddüt Edebiyatı Tarihi*'ni o hınçla yazmaya başladım." cümlelerinin yazarı ile söylevin hatibinin neden aynı kişi olabileceğini, buluştukları ortak sanat anlayışına dikkat ederek açıklayınız.

3. Bir münazarada kullanmak üzere "İnsanlık maddeyi öncelemekten vazgeçmelidir." fikrini savunan bir paragraf yazınız. Savunmanızı güçlendirmek için örneklerle desteklemeyi unutmayınız.

Sav: İnsanlık maddeyi öncelemekten vazgeçmelidir.

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) | Kazanım A.4.12: Metni yorumlar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Dilimiz	25 dk.
Amacı	Bir metinde ortaya konan düşünceleri yorumlayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Dilimiz Kimliğimizdir

(…)

Dil anlaşmanın ve haberleşmenin bir parçası olarak görülse de donanım olarak beynin, tesir ve tezahür olarak milletin alanına girer.

Dili kullanmak için anlamak gerekir. Dilin bir anlaşma-bildirişme aracı olduğunu kabullenmek, içine her türlü işaretleşmenin girebileceği ilkel-göçebe seviyede; bir düşünme-üretme aracı olduğunu kabullenmek ise içine düşünülebilen bir işaretleşmenin girebileceği ileri-yerleşik seviyede bir kabuldür.

Dil olmasaydı anlam denilen yumağı çözemez, anlatım denilen dokumayı öremezdik. Biz dil ile gördüğümüzü düşünüyor, bildiğimizi bildiriyoruz. Bu dil ile gönül sözümüzü söylüyor, dediğimizi dinletiyoruz. Nesnelerin iç yüzünü kavrayamasaydık dış görünüşünü anlatabilir miydik?

Bir ırka mensup kimselerin heyet-i mecmuasına millet denilmesi yenidir. Millet, bir toprak üstünde yaşayan müşterek menşe ve lisana veya öteden beri müşterek menfaatlere malik olan bir insan zümresidir. Millet din, dil ve toprak üçgenindeki kader birliğidir.

Peki, millet gider ulus gelirse ne olur? Dış görünüşüyle bir yabancı kelime gider öbür yabancı kelime gelir. İç görünüşüyle hafıza elden gider. Beyin sarsıntısı yaşarsınız. Ezik şahsiyetli olur ve bükük boyunlu kalırsınız. Hafızanız boşalır. Fetih ruhu ile gittiğiniz yerden işgalci ithamı ile geri çıkarılırsınız. Bu coğrafyada kazandığınız dil ağzınızdan giderse bu coğrafyada kazandığınız toprak da altınızdan kayar. Vatan ve iskân mefhumu kalkar. Adlandırmalarınızı siz yapamaz olursunuz.

(…)

Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALİN, *2017 Türk Dili Yılı Tanıtma Toplantısı'nı Açış Konuşması*

Kelime Dağarcığı:
heyet-i mecmua: Genel, tüm. **menşe:** Köken, kaynak, sebep.

1. Metinde geçen *Dil olmasaydı anlam denilen yumağı çözemez, anlatım denilen dokumayı öremezdik. Biz dil ile gördüğümüzü düşünüyor, bildiğimizi bildiriyoruz. Bu dil ile gönül sözümüzü söylüyor, dediğimizi dinletiyoruz.* cümleleriyle dilin hayatımızdaki önemi anlatılmaktadır. Sizce dil olmasaydı hayatımızda neler eksik olurdu?

2. *Peki, millet gider ulus gelirse ne olur? Dış görünüşüyle bir yabancı kelime gider öbür yabancı kelime gelir. İç görünüşüyle hafıza elden gider. Beyin sarsıntısı yaşarsınız.* cümlelerinde yazar "millet" kelimesi yerine "ulus" kelimesinin kullanılması durumunda hafızanın elden gideceği görüşünü öne sürmektedir. Yazarın görüşlerine katılıyor musunuz? Açıklayınız.

3. *Bu coğrafyada kazandığınız dil ağzınızdan giderse bu coğrafyada kazandığınız toprak da altınızdan kayar.* cümlesinden hareketle dil ve toprak (vatan) ilişkisini açıklayınız.

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) | Kazanım A.4.12: Metni yorumlar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Söylevi Yorumluyoruz	25 dk.
Amacı	Metinle ilgili tespitlerini, gerekçelerini belirterek ifade edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Maarif Kongresi

Saygıdeğer Hanımlar, Efendiler,

Genel Savaş memleketimizi bir yenilgiye götürdü. Düşmanlarımız bunu fırsat kabul ederek milletimizi bütünüyle yok etmek istediler. Buna karşı ortaya çıkan millî coşkuya Ankara çok büyük bir sahne oldu. Bizi yaşatmamak isteyenlere karşı yaşamak hakkımızı savunmak üzere toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi burada, Ankara'da toplandı. Bugün Ankara, Millî Türkiye'nin "Maarif Eğitimi'ni" kuracak olan Türkiye kadın ve erkek Öğretmenler Kongresi'nin burada toplanmasıyla övünmektedir.

(…)

Memleket kültürü için ayrılabilen şey, gelecekteki eğitimimize dayanak olacak bir temel kurmaya yeterli değildir. Ancak yeterli şartlar ve araçlara sahip oluncaya kadar geçecek savaş günlerinde bile dikkatlice hazırlanmış bir millî eğitim programı oluşturmaya ve var olan eğitim teşkîlâtımızı bugünden daha yararlı bir faaliyetle çalıştıracak ilkeleri hazırlamaya zaman ayırmalı ve çalışmalıyız. Şimdiye kadar sürdürülen eğitim yöntemlerinin milletimizin tarihi geriliğinde önemli bir etken olduğu inancındayım. Onun için bir millî terbiye programından söz ederken eski devrin saçma sapan ve yaratılış özelliklerimizle hiç de ilişkisi olmayan yabancı düşüncelerden, doğudan ve batıdan gelebilen etkilerden bütünüyle uzak, millî ve tarihî karakterimize uyan bir kültürden söz ediyorum. Çünkü millî dehamızın tam olarak gelişerek ortaya çıkması ancak böyle bir kültür ile sağlanabilir. Gelişi güzel izlenecek bir yabancı kültür şimdiye kadar izlenen yabancı kültürlerin yıkıcı sonuçlarını tekrar ettirebilir. Kültür (Harâset-i Fikriyye) zeminle uygundur. O zemin (yer) milletin karakteridir. Çocuklarımız ve gençlerimiz yetiştirilirken onlara özellikle varlığı ile, hakkı ile, birliği ile taarruz eden genel olarak yabancı unsurlarla mücadele gereğini ve millî düşünceleri boğmaya çalışan her karşı fikre şiddetle ve özveri ile savunmanın gereği öğretilmelidir. Yeni neslin bütün ruhî güçlerine bu özellikler ve yeteneğin verilmesi önemlidir. Devamlı ve müthiş bir savaş şeklinde beliren milletlerin hayat felsefesi, bağımsız ve mutlu kalmak isteyen her millet için bu olgun özellikler şiddetle istenmektedir. Ayrıntılarını tamamen uzmanlarına bırakmak istediğim bu mesele hakkındaki genel görüşlerimi tamamlamak için yeni neslin donatılacağı manevî özellikler arasında kuvvetli bir erdemlilik ve kuvvetli, düzenli ve sağlam düşünceden de söz etmek zorundayım. İşte biz, bu kongremizden sadece çizilmiş eski yollardan yürümenin şekli hakkında düşünceleri konuşmak değil, belki söylediğim şartları taşıyan yeni bir sanat ve beceri yolu bulup millete göstermek ve o yolda yeni nesli yürütmek için rehber olmak gibi kutsal bir hizmet bekliyoruz.

(…)

Büyük tehlikeler karşısında uyanan milletlerin ne kadar kararlı oldukları tarihçe ispat edilmiştir. Silâhıyla olduğu gibi beyniyle de mücadele etmek zorunda olan milletimizin, birincisinde gösterdiği gücü ikincisinde de göstereceğine asla şüphem yoktur. Milletimizin temiz karakteri yetenek ile doludur. Ancak bu doğal yeteneği ortaya çıkarabilecek yöntemlerle donatılmış vatandaşlar gereklidir. Bu görev de sizlere düşüyor. Millî hükûmetimizin ciddiyet ve içtenlikle istediği derecede Türkiye kadın ve erkek öğretmenlerinin hayat ve refahını henüz sağlayamamakta olduğunu biliyorum; fakat milletimizi yetiştirmek gibi kutsal bir görevi üzerine alan yüce heyetinizin bugünün durumunu dikkate alacağından ve her zorluğu yenerek bu yolda gayet sabırla yürüyeceğinden şüphem yoktur. Göreviniz çok önemli

ve hayatidir. Bunda başarılı olmanızı Yüce Allah'tan dilerim.

Mustafa Kemal Atatürk, *Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinden Seçmeler*

Kelime Dağarcığı:
maarif: Öğretim ve eğitim sistemi.

1. Metinde geçen *Şimdiye kadar sürdürülen eğitim yöntemlerinin milletimizin tarihi geriliğinde önemli bir etken olduğu inancındayım. Onun için bir millî terbiye programından söz ederken eski devrin saçma sapan ve yaratılış özelliklerimizle hiç de ilişkisi olmayan yabancı düşüncelerden, doğudan ve batıdan gelebilen etkilerden bütünüyle uzak, millî ve tarihî karakterimize uyan bir kültürden söz ediyorum.* ifadesiyle Atatürk ne anlatmak istemiş olabilir?

2. Dönemin ağır savaş koşullarına rağmen Atatürk'ün eğitim-öğretim seferberliğini başlatan bir kongre düzenlemesi, Atatürk ile ilgili size neler düşündürmektedir?

3. *Kültür (Harâset-i Fikriyye) zeminle uygundur. O zemin (yer) milletin karakteridir.* cümlelerinden kültür ve eğitim ilişkisi bağlamında hangi çıkarımlarda bulunabilirsiniz?

Hazırlayan: *Zeynep Nida SERDAR*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) Kazanım A.4.13: Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Kürsüde Bir İstanbul Hanımefendisi	20 dk.
Amacı	Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi açıklayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Kubbealtı Akademi Seminerlerinin Açılış Konuşması

Aziz ve değerli misafirlerimiz,

Sözümüze başlamadan evvel, Kubbealtı Akademi Seminerleri'nin açılış merasimine teşrifinizden dolayı arkadaşlarım ve şahsım nâmına teşekkürlerimizle beraber hürmetlerimizi bildirerek hoş geldiniz derim.

(…)

Temennimiz şudur ki: Akl-ı selimine ve millî şuuruna kastedilen, böylece de irfan hayatı ve içtimaî hassasiyeti zâiflemiş olan milletimiz, üstüne serpilen ölü toprağının rehâvetinden silkinip uyansın. Ve derinlerinde gizlenmiş olarak bekleyen millî cevheriyle yüz yüze gelip, bir bâ's-ı-bâ'del-mevt hamlesiyle, yeniden dünya nizamının içinde bir muvazene unsuru olmak imtiyazını elde edebilsin.

Görsel: Sâmiha Ayverdi

(…)

İşte, âdeta bir kaos içinde, yönünü ve gayesini göremeden, el yordamıyla yürümekte olan gençliğe, mimarisi samimiyet, ihlas, ilim gerekçeleri ve sanat değerleri olan mütevazı ve iddiasız bir müesseseye sahip olmayı ve böylece de, bir müşterek hafıza ve ideale ihtiyaç duyan bu genç vatan evlatlarına kasıtsız ve katışıksız sohbet imkânları hazırlamayı, millî ve içtimaî bir icbâr olarak hisseden cemiyetimiz, bize yardımlarını vaad eden muhterem ve değerli profesörlerimizin de müzaheretleri ile (…) çatısını kurmuş bulunuyor.

(…)

Her müessese gibi, bu da içtimaî bünyenin bir talebi ve zorlaması neticesi olarak, memleketin kucağında hayata gözlerini açmıştır. Kubbealtı Seminerleri bu sene Edebiyat, Tarih, İktisat ve İktisat Tarihi mevzularında haftada iki gün faaliyette bulunacaktır. Ancak bir üçüncü serbest günde, Kubbealtı'na davetli olarak uğrayacak zevâtın; gençlerle, musîki, san'at ve san'at tarihi sohbetleri yapacakları keyfiyetidir.

(…)

Siz değerli vatanperver Türk aydınlarının alâka ve desteğini beklediğimizi beyân eylerken cümleyi hürmetle selâmlarım efendim.

Sâmiha Ayverdi, *Millî Kültür Mes'eleleri ve Maârif Dâvâmız*

Kelime Dağarcığı:

aklıselim: Sağduyu. **basübadelmevt:** Diriliş. **beyan:** Bildirme. **icbar:** Zorlama, zorunda bırakma. **irfan:** Kültür. **keyfiyet:** Durum. **muvazene:** Denge. **müessese:** Kurum. **müzaheret:** Yardım etme, arkalama, destekleme, arka çıkma. **zevat:** Kişiler, zatlar.

1. Ayverdi, bütün hayatını cedlerin bıraktığı eserleri anlatmaya, onların yaşama üslûbunu tanıtmaya adamış gibidir. Eserlerinde; şeref ve itibar kazanmayı, asil ve vakur bir millet olmayı bize Anadolu ve Balkanlar Türkiyesi'nde yaşadığımız muhteşem medeniyet asırlarının öğrettiğini anlatır. Yeni nesillere, hatta bilgisi sınırlı yetişkinlere, kendimizi bilmeyi öğretir. "Emanet olan davayı kucaklayan" her mefkûre (ideal) sahibi gibi, o da bu işin millî bir vazîfe olduğunun şuurundadır.

M. Mehdi Ergüzel, *Sâmiha Ayverdi*

Bu paragraf ve açılış konuşmasını göz önünde bulundurduğunuzda Sâmiha Ayverdi'nin eserlerinde anlattıkları ile Kubbealtı Akademisinde yapmak istedikleri arasında hangi benzerliklerden söz edebilirsiniz? Açıklayınız.

2. Metin, Sâmiha Ayverdi'nin topluma karşı sorumluluk duygusu hakkında sizde nasıl bir izlenim uyandırmaktadır?

3. Sâmiha Ayverdi, 1905 yılında, eski İstanbul konaklarının birinde aramıza katıldı. Daha çocuk yaşlarından itibâren konağın harem bölümünden selâmlık bölümüne geçti. Orada babasının dizi dibinde oturarak yapılan sohbetlere kulak verdi. (…) Babasının ve annesinin yakın dostlarından o eski İstanbul efendilerinden ve kadınlarından dinledikleri, daha sonra kaleme aldığı eserlerinde ateşböcekleri gibi parıldamaya başladı.
Kulağı, önce Osmanlı Türkçesi'nin zenginliğiyle, âhengiyle nakışlandı. (…) Böylece hem babasının hem de yakın çevresinin kütüphanelerindeki kıymetli eserlerden bol bol istifâde etmek imkânına kavuştu. Târih, tasavvuf, edebiyat, içtimâiyât (toplum bilimi) üzerine yazılan kitaplarla çok ilgilendi. Çok okudu, çok araştırdı.

Yavuz Bülent Bâkiler, *Sâmiha Ayverdi*

Sizce bu metinde anlatılan şartlar Sâmiha Ayverdi'nin hitabetine ne gibi katkılar sağlamıştır? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) Kazanım A.4.13: Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Tercüme Yolunda	25 dk.
Amacı	Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi açıklayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Birinci Türk Neşriyat Kongresini Açarken

2 Mayıs 1939

Sayın Arkadaşlarım,

İrfan hayatımızda ehemmiyetli ve tesirli bir hareket uyandıracağı muhakkak bir teşebbüs etrafında toplanan iyi isteklerin ve güzel düşüncelerin bizi sardığı bu samimi hava içinde Birinci Türk Neşriyat Kongresinin çalışmalarına başlıyoruz.

(…)

Garp kültür ve tefekkür camiasının seçkin bir uzvu olmak dileğinde ve azminde bulunan cumhuriyetçi Türkiye, medeni dünyanın eski ve yeni fikir mahsullerini kendi diline çevirmek ve bu alemin duyuş ve düşünüşü ile benliğini kuvvetlendirmek mecburiyetindedir. Bu mecburiyet bizi geniş bir tercüme seferberliğine davet ediyor. Bunu nasıl yapacağız? Neleri tercüme etmeliyiz ve hangi sıra ile nasıl bir yoldan bu işleri başarmalıyız?

(…)

Yalnız Türk harfleriyle okuyup yazan nesil, artık yüksek tahsil sınıflarına kadar gelmiş bulunuyor. Onları sadece ders manuellerinin dar kadrosu içinde bırakabilir miyiz?

(…)

Geçmiş asırlardaki ilim ve sanat adamlarımızın büyük kıymet taşıyan eserlerinden ve tarihimizi, kültürümüzü aydınlatan esas kaynaklardan yarınki nesillerin doğrudan doğruya faydalanmalarına artık imkân kalmadığı malûmunuzdur. Onları bu değerli eserlerden müstağni sayabilir miyiz? Ve mahrum etmeye gönlümüz razı olur mu? Bütün bunları nasıl ve ne şekilde bir plan yaparak doğrudan doğruya istifade edilecek hale getirmeliyiz?

Dillerin zenginlik miyarları nasıl lügatleri ise milletlerin ansiklopedileri de kültür seviyelerinin birer timsali sayılırlar. Yirminci asırda bir millet için bir ansiklopediden ve muhtelif ilim şubeleri için hazırlanmış ihtisas lügatlerinden mahrumiyet, lehe yorulabilir bir yoksulluk sayılmaz. Bu eksiğimizi bir an önce tamamlamak ve her münevver Türkün yuvasında bulunduracağı bir bilgi hazinesi olan milli bir ansiklopediye sahip olmak yolunda alınabilecek en müsbet adımları değerli kongrenizin bulacağına ve memlekete göstereceğine kuvvetli bir itimat beslemekteyim.

Memlekette gerek telif ve gerek tercüme suretiyle vücuda getirilen kıymetli eserlerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Fakat henüz lâyıkı veçhile, bir tanıtma ve yayın teşkilatından mahrum bulunuşumuz, neşriyatımızın sürümünü güçleştirmekte ve neşrolunan kitapların maddi neticesi hem yazanı hem basanı memnun etmekten uzak kalmaktadır.

(…)

Kıymetli eserleri vücuda getirenlerin bu durum karşısındaki yılgınlık ve kırgınlıklarını önlemek, muhtelif ilim ve ihtisas şubelerinde orijinal tetkik mahsulü telif eserlerin, doğrudan doğruya yazıldığı lisandan muvaffakiyetle yapılmış tercümelerin ve günün tekniğine göre güzel basılmış kitapların neş-

rini teşvik etmek maksadıyla, telif, tercüme ve neşir mükafatları ihdası kabul edilmiştir. (…) kalem ve fikir adamlarımızın değerli eserleri ve neşriyatımızın güzel basılmış kitapları bu mükâfatlarla taçlandırılacaktır.

(…)

Hasan Âli Yücel, *Millî Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçler*

Kelime Dağarcığı:

ihtisas: Uzmanlık, uzmanlaşma. **itimat:** Güven. **manuel:** Elle işletilebilen. **müstağni:** Elinde olanla yetinen, doygun. **neşriyat:** Yayın. **tefekkür:** Düşünme, düşünüş. **telif:** Kitap yazma. Yazarın kendisinin kaleme aldığı.

1. *Garp kültür ve tefekkür camiasının seçkin bir uzvu olmak dileğinde ve azminde bulunan cumhuriyetçi Türkiye...*, ifadesiyle tercüme faaliyetlerini gerekçelendiren söylevcinin, tercüme hareketini Doğu klasiklerinden mi Batı klasiklerinden mi başlatması beklenir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

2. Söylevcinin kitap ve ansiklopedilere, tercüme ve yayım faaliyetlerine bu derece önem vermesinde sizce yeni bir alfabenin henüz kabul edildiği ve yeterince basılı eser bulunmadığı bir dönemde yaşamış olmasının mı yoksa idealist bir eğitimci olmasının mı etkisi daha çoktur? Yorumlayınız.

3. Hasan Âli Yücel yerine Neşriyat Kongresi'nde konuşan siz olsaydınız dinleyicileri tercüme faaliyeti başlatmanın gerekliliğine ikna etmek için onlara öncelikle ne söylerdiniz? Yazınız.

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) Kazanım A.4.14: Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Hitabetler ve Hatipler	25 dk.
Amacı	Söylev türünün gelişimi ile ilgili yorumda bulunabilme. Türün önde gelen yazar ve eserlerini tanıyabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Spor ve Vücudumuz

(…)

Hareket beşikten mezara kadar her zihayat olan ferdin vasfı farikası. Doğan yavrunun gıdaya, havaya, ziyaya gösterdiği ihtiyaç kadar unutulmuş tabiî ve mübrem bir ihtiyaç... İçinde yaşadığımız asırda o kadar büyük faaliyetlere şahit oluyoruz ki buna doğrudan doğruya hareket asrı demek çok muvafık olur. Hareket vücudumuzun bir nevi devasıdır. Yalnız bünye ve mizaca, iklim ve muhite göre nevi ve miktarı tehalüf eder. Toplumuzu oluşturan tüm bireylerin sağlıklı olabilmesi için sporu hayatlarının bir parçası olarak kabul etmelerini teşvik ve tavsiye ederim. Benim sizlere tavsiye ettiğim şeyler ne hoca ister, ne alet ister, ne salon ister. Hoca kendiniz, alet vücudunuz. Vakit yok demeyiniz, biraz iradenize hâkim olunuz. Önceleri biraz zor gelir. Fakat alıştıktan sonra bırakmak istemeyeceksiniz. Onları yapmadan keyfiniz yerine gelmeyecektir. O halde genç kalmak istiyorsanız hareketi seviniz ve vücudunuzu muntazam her gün işletiniz.

(…)

Size jimnastiği tarif ederken onun bir gıda gibi doğumdan ölüme kadar herkese lazım olduğunu, hayatımızın hareketle kaim olduğunu, yalnız hareket gıdasının nevi ve miktarının bilinmesinin elzem olduğunu söylemiştim. Jimnastik her yaşta kadın ve erkek bütün halkın her gün yapmaya mecbur olduğu millî bir vazifedir.

Her zaferin, galebenin temini için sıhhatin ve bazen ahlâkın feda edilmesi terviç edilemez. Spora heves eden gençler onun mahiyetini iyi anlamaları lazımdır. Spor vücudun kuvvet ve çevikliğini idame ve irade kuvvetini tezyit eden şuurlu bir vasıtadır. Hayat mücadelesine hazırlanacak gençlerde ilk aranacak şey sıhhattir ve bu sıhhatli vücutların mensup oldukları millete faydaları dokunması için vücutları gibi fikirlerinin de ahlâklarının da tekâmülü şarttır. Aksi takdirde spor, mahdut bir zümrenin ihtirasını tatminden ve yalnız seyrinden zevk alan atıl bir cemaatin heyecanlarını teskinden ileri gidemez.

Selim Sırrı Tarcan, *Radyo Konferanslarım*

Kelime Dağarcığı:

farika: Bir şeyi benzerlerinden ayırt etmeye yarayan durum veya öge. **galebe:** Galibiyet. **mahdut:** Dar, basit. **muvafık:** Uygun. **mübrem:** Vazgeçilmez. **tehalüf etmek:** Birbirine aykırı olmak. **tekâmül:** Gelişim. **terviç etmek:** Bir düşünceyi tutmak, desteklemek. **tezyit:** Çoğaltma. **zihayat:** Eskimiş.

1. Selim Sırrı Tarcan, verdiği konferanslarda hatiplik gücünü kullanarak Cumhuriyet neslinin spor bilinci ve kültürünün oluşmasına büyük katkı sağlamıştır. Siz ileride sanat, spor, siyaset, bilim alanlarının hangisinde söylev vererek anılmak isterdiniz? Niçin?

2. Türk edebiyatında söylev asıl gelişimini II. Meşrutiyet'ten sonra göstermiştir. Ömer Naci ve Hamdullah Suphi Tanrıöver II. Meşrutiyet Dönemi'nde yetişmiş önemli hatiplerdendir. Millî Mücadele Döneminde Halide Edip Adıvar ve Mehmet Akif Ersoy önemli söylevcilerdendir. Rıza Tevfik Bölükbaşı, Süleyman Nazif, Selim Sırrı Tarcan, Osman Bölükbaşı gibi siyasi kimliği olan kişiler de başarılı söylevcilerdendir. Fazıl Ahmet Aykaç, Necip Fazıl Kısakürek ve Osman Yüksel Serdengeçti'nin kültürel ve sosyal içerikli söylevleri vardır. Cumhuriyet Dönemi'nin ise en büyük söylevcisi Mustafa Kemal Atatürk'tür.

Verilen açıklamaya göre özellikle Meşrutiyet Dönemi'nden sonra söylev türünde gelişme yaşanmasının sebepleri neler olabilir?

3. Siz bir yazar olsaydınız hikâye, şiir, masal, destan gibi edebî türlerin hangisinde söylev türünden faydalanmak isterdiniz? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *İsmail BEKTAŞOĞLU*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) *Kazanım A.4.14: Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**Tekerlek Dönüyor**	20 dk.
Amacı	Türün devamlılığını, yaygınlığını ifade ederken yazarlarını tanıyabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Ömer Naci'nin Hatipliği

(…)

Bütün Osmanlı milletini temsil eden bu Meclisler hakikati söyleyecek, ölecek ve hakikati ilan etmekten bir dakika geri durmayacaktır (alkışlar).

(…)

Eğer onlarda mertlik, namus varsa, hak varsa, hakikat varsa bizde de ölmeğe hazır bir sîne, bir sîne-i hamiyyet vardır (alkışlar). Ve sonra size hakiki ordudan, bugün kan ağlayan vatanın şarkı, garbı tehlikede iken hakikaten bu vatanı tutmak için azmeylemiş olan Osmanlı Ordusu'ndan bahsedeceğim. O da bizimle beraberdir. Ölünceye kadar ve öldürünceye kadar. (Alkışlar) (Müzâkere kâfi sadâları).

(...)

Fethi Tevetoğlu, *Ömer Naci*

Kelime Dağarcığı:

hamiyet: Bir insanın kendi yurdunu, ulusunu ve ailesini koruma çabası. **müzakere:** Bir konuyla ilgili fikir alışverişinde bulunma.

1. Meşrutiyet Dönemi'nin en coşkulu, en heyecanlı "açık hava hatibi" olarak anılan Ömer Naci'ye ait elimizde birkaç metin dışında söylev bulunmamaktadır. Geçmişteki bazı söylevlerin günümüze ulaşırken bazılarının ulaşamamasını nasıl açıklarsınız?

2. (…) özellikle batı toplumu, söylevi toplumla iletişimin baş aracı saymıştır. Bu nedenle söylevin çeşitli türleri gelişmiştir. (…) İlk söylev örneklerine siyasa alanında rastlıyoruz. Daha sonra batıda bilimsel söylev, hukuksal söylev, dinsel söylev büyük gelişmeler göstermiştir. Bilim adamı, bilimini yaptığı ölçüde toplulukları buna inandırmak zorundadır da. Gerçekten de bilimin var oluş nedeni de budur. Onu topluluklara aktarmak, başka bir deyişle bilimi toplulukların yararına sunmak, yararcı düşüncenin baş amacıdır. Bir bilim adamının, derinleştiği bilim dalında inandırıcı konuşmalar yapmasını söylevle bağdaştırabiliriz ancak.
(…)

Adnan Binyazar, *Türk Dili Söylev Özel Sayısı*

Metne göre *toplumla iletişimin baş aracı* sayılan söylevin, hayatın her alanında kendine yer bulan, bol ürün verilen bir tür olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?

3. Ahmet Kabaklı'nın "Asıl hitabet konuşma hürriyetinin bulunduğu demokrasi iklimi içinde doğar ve gelişir." fikrine katılıyor musunuz? Düşüncelerinizi yazınız.

4. Askerî, siyasi, akademik, dinî, hukuki söylev türlerinden birini kimden dinlemek isterdiniz? Yazınız.

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

7.ÜNİTE> Söylev (Nutuk) Kazanım A.4.15: Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	Bir Romanı Savunmak	25 dk.
Amacı	İmla ve noktalama işaretlerinin işlevlerini fark edebilme. Paragrafta ortaya konan düşünceyi ayırt edebilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Savunma

(…)

Bugün "Natüralizm"in, "Realizm"in fennî sınırları içinde bir hikâye yazmak büyük bir kavrayışı gerektiren derin bir bilimdir.

Önce iklimiyle, güneşiyle, havasıyla, toplumsal ve ahlâksal durumuyla, iyi kötü mizaç ve âdetleriyle, kısacası, bütün kurumlarıyla bir çevre alacaksınız. Sonra her tabakadan seçeceğiniz kahramanlarınızın ruhlarına girerek bu erdemli, fesatçı, bilgin, bilgisiz, iyiliksever, alık, akıllı, câni, suçsuz, namuslu, namussuz, terbiyeli, terbiyesiz, ezilen, ezen, zulüm eden, zulüm gören kişileri bir vaka içinde doğada gördüğünüz gibi yaşatacaksınız. Toplumsal türlü türlü iğrenç yaraları açacaksınız; frengi, delilik gibi acıklı hastalıkların soya bağlı etkileri göstereceksiniz, doktorla birlikte morga gireceksiniz, otopsi masasının başında çürümüş etleri, sinirleri karıştıracaksınız. Fen ve gerçek adına yürüyecek ve insanlardan hiçbir şey gizlemeyeceksiniz.

(…)

Gerçek hikâyecilik, bütün bilimleri, fenleri kapsayan; her kötülüğü, her hastalığı, her gizli bozukluğu, yarayı aydınlığa çıkaran yüksek bir güçtür. Memleketimize girmeğe uğraşan bu benzersiz açıklayıcı, bu aman vermez tasvirciyi tutuklatmak için savcı köşebaşında jandarmalarla karşılamamalıdır.

"Natüralist" romanın toplumsal yararlarını savcılığa anlatmak gereği karşısında utanıyorum. Bir gün toplum içinde öyle bir tipe rastlayacaksınız ki, "İşte Kalender Nuri" diyerek parmağınızı uzatıp onu göstereceksiniz. Kalender'i hikâye sayfalarından çıkarmakla doğadan da çıkaramazsınız.

(…)

Yukarıdan beri belirttiğim üzere, roman ahlâkın aynasıdır. Onun objektifi, gördüğü manzarayı alır. Savcı istiyor mu ki roman gördüğü çirkinlikleri, yaraların kokusunu değiştirsin; ikiyüzlülük, bilgisizlik ve bağnazlığa âlet olarak gerçeği diri diri gömdürmeğe razı olsun?

(…)

Hüseyin Rahmi Gürpınar, *Savunma*

1. *Savcı istiyor mu ki roman gördüğü çirkinlikleri, yaraların kokusunu değiştirsin; ikiyüzlülük, bilgisizlik ve bağnazlığa âlet olarak gerçeği diri diri gömdürmeğe razı olsun?* cümlesindeki virgüller (,) ve noktalı virgül (;) hangi amaçla kullanılmıştır?

2. *Önce iklimiyle, güneşiyle, havasıyla, toplumsal ve ahlâksal durumuyla, iyi kötü mizaç ve âdetleriyle, kısacası, bütün kurumlarıyla bir çevre alacaksınız.* cümlesindeki hangi kelimenin yazımı bugünkü imlaya (Türk Dil Kurumu) uymaz? Bu şekilde imla farklılığın olmasının sebepleri nedir?

3. *Yukarıdan beri belirttiğim üzere, roman ahlâkın aynasıdır. Onun objektifi, gördüğü manzarayı alır. Savcı istiyor mu ki roman gördüğü çirkinlikleri, yaraların kokusunu değiştirsin; ikiyüzlülük, bilgisizlik ve bağnazlığa âlet olarak gerçeği diri diri gömdürmeğe razı olsun?*

Yukarıdaki paragrafta nasıl bir roman anlayışı ortaya konmuştur? Açıklayınız.

Hazırlayan: *İsmail BEKTAŞOĞLU*

Etkinlik İsmi	Anlam ve Noktalama	25 dk.
Amacı	Metinden hareketle paragraf düzeyinde anlam çalışmaları yapabilme. Noktalama işaretlerinin işlevleri ile ilgili çıkarımda bulunabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız. (Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)***

Mezunlara Nutuk

Tahsiliniz bugün sona eriyor, değil mi? Ellerinize tutuşturulan diplomanın en büyük yalanı budur. Tahsiliniz bugün bitmiyor, bilakis bugün başlıyor.

(…)

Gençler! Amelî ve nazarî, serbest ve resmi bütün mesleklerde geri kalmışların hayatına bakınız. Bunlar diplomalarını alır almaz tahsilin bittiğini ve öğrenilecek hiçbir şey kalmadığını sanmışlardır. Hayat, onların gözünde iki mevsimliktir: Biri ekme çağı ki tahsil çağıdır; öteki de biçme devresi ki bütün ömür süren meslek devresidir. Bu devrede ekme yok ve yalnız biçme var sanmışlardır. Hâlbuki asıl ekme devresi tahsil çağından sonra başlar ve biçme ameliyesini de içine alır.

Şu mahalle doktoru niçin mi kazanmıyor? Muayenehanesine girip bakınız; cevap: Diploma! Zavallı hekim, bu diplomayı oraya astıktan sonra hastalara bakmaktan başka yapılacak işi kalmadığına inanmıştır. Kütüphanesi tam takırdır. Orada unutulmuş mektep bilgilerini hatırlatan birkaç tıp lügatinden ve arkadaş tavsiyesiyle alınarak tamamıyla okunmayan birkaç eserden başka bir şey göremezsiniz. Bu kitapların cildini kaplayan bir parmak toz, hekimin bütün muvaffakiyetsizliklerini izah eden ve kendisinden başka herkesin görebileceği işarettir. Bütün bu zavallılar, beşikten mezara kadar süren hayat okulundan başka okul olmadığını ve diplomasını aldıkları mektebin, asıl hayat okulunun küçük ve kötü bir taklidinden başka bir şey olmadığını bilmeyenlerdir. Aranızda bu hakikati anlamayanlar, o zavallılar ordusuna katılacaklardır.

İşte bugün hepiniz, size hiçbir suni okulumuzun veremeyeceği, hiçbir müfredat programının kazandıramayacağı bilgileri ve görgüleri temin edecek olan büyük hayat okulunun eşiğindesiniz. Bu okuldan çıkmak için ölmek lazımdır. Yaşadığınız müddetçe, artık hocalarınıza yaranmak için değil, babanızın gönlünü hoş etmek için değil, iyi not almak için değil, sınıfta kalmamak için değil, yedikçe acıkan tecessüsünüzü doyurmak için, öğrendikçe artan cehlinizin azaltmak için, memleketinizin ve mesleğinizin şerefi için ve nihayet kendi muvaffakiyetiniz için, program ve disiplin zoruyla değil, anlamak ve çalışmak aşkıyla, durup dinlenmeden öğrenecek ve deneyeceksiniz.

Asıl bugün mektebe başlıyorsunuz. Notları ve imtihanları olmayan bu büyük mektepten mezun olmak ve diploma almak yoktur. Çünkü ilim bitmez ve öğrenmek ihtiyacımız, varlığın sırları ve cehlimizin karanlıkları kadar sonsuzdur.

Peyami Safa, *Yeni Mecmua*

Kelime Dağarcığı:

amelî: Uygulamalı. **cehli:** Bilgisizlik. **muvaffakiyetsizlik:** Başarısızlık. **nazarî:** Kurumsal.

1. Metinde geçen *Tahsiliniz bugün sona eriyor, değil mi?*, *Şu mahalle doktoru niçin mi kazanmıyor?* gibi soru cümleleri hangi amaçla kullanılmış olabilir? Sizce böyle bir kullanımın söyleve katkısı ne olmuştur? Açıklayınız.

2. Hatiplerin üslubuna sadık kalınarak konuşmalarının yazıya aktarılmasında noktalama işaretlerini kullanmak bir gereklilik midir? Açıklayınız.

3. *Hayat, onların gözünde iki mevsimliktir: Biri ekme çağı ki tahsil çağıdır; öteki de biçme devresi ki bütün ömür süren meslek devresidir. Bu devrede ekme yok ve yalnız biçme var sanmışlardır. Hâlbuki asıl ekme devresi tahsil çağından sonra başlar ve biçme ameliyesini de içine alır.*

Metinden alınan bu paragrafta vurgulanmak istenen düşünceyi açıklayınız.

Hazırlayan: *Zeynep Nida SERDAR*

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 1

1.

Sözcüğün Farklı Anlamları	Örnek Cümle
Saymak, addetmek.	*Kısmen mi sorumlu hissediyormuş kendini, tümüyle mi?*
Bir şeyden etkilenmek, duymak.	O duygusal atmosferi ben de yüreğimde hissediyordum.
Sezmek, farkına varmak, anlamak.	*Bu yıkılışın ona geldiğini hep hissediyorduk.*
Fiziksel bir uyarıyı duymak.	Elimin üzerinde bir böceğin gezdiğini hissettim.

2. Olası cevap:

a) Konserve, uzun zaman saklanabilecek şekilde kutulanmış yiyecek demektir. Ancak yazar bu metinde konserve sözcüğünü kahkaha ile birlikte kullanarak ona bağlam gereği yeni bir anlam kazandırmıştır. Yazar, bu sözcük öbeğini özellikle komedi filmlerinde sıklıkla, yazara göre olur olmaz her yerde kullanılan kahkaha efektlerini anlatmak için kullanmıştır.

b) Başı göğe ermek, beklenmeyen bir mutluluğa ermeyi alay yollu ifade eden bir deyimdir. Metinde "mi" soru ekiyle kullanılması ise bu deyime olumsuzluk anlamı katmış ve deyimi "Beklediğiniz o mutluluğa ulaşamayacaksınız." anlamını taşır hâle getirmiştir. Ancak metnin bağlamına da dikkat edildiğinde yazarın tariz sanatına başvurduğu yani ifade ettiğinin tam tersini kastettiği anlaşılmaktadır.

3. Olası cevap: Cümleyi *Açıklama yaptıkları kelimelerle akıl ediyor olduklarını farz etmek daha da tutarsız, korkunç neticelere ulaştırır bizi.* şeklinde yazabiliriz. Bir sözcükle eş ya da yakın anlamlısını tek başlarına ele aldığımızda aralarında bir anlam farkı olmadığını düşünsek bile bu her zaman doğru değildir. Çünkü sözcüklerin metinlerde bağlama göre kazandığı pek çok anlam vardır. Bir cümlede, bir konuşmada veya bir metin içinde yer alan herhangi bir sözcüğün anlamının daha iyi belirlenebilmesi ve başka anlamlarından ayırt edilebilmesi için, kendisini çevreleyen ve karşılıklı ilişkide bulunduğu ögelerle oluşturduğu bütüne bağlam denir. Bu nedenle iki cümle tam olarak aynı anlamı vermemektedir.

4. Olası cevap: "Türkçe, evrensel, layklamak, favlamak, bloklamak, takiplemek, stolklamak, trollemek, fenomen, emoji, heşteg, selfi, stori…" gibi sözcükler, sosyal medyanın dili nasıl etkilediği hakkında yazacağım yazının anahtar sözcüklerinden olabilir.

Etkinlik No.: 2

1.

Kelime	Kelimenin Eş Anlamlısı	Eş Anlamlı Kelimenin Cümle İçinde Kullanımı
Absürt	Saçma	Kapıldığı tüm fikirler saçmaydı.
Ekseriya	Genellikle	Akşam genellikle kitap okurum.
Öge	Unsur	Toplumsal farkındalık önemli bir unsurdur.
Vasıta	Araç	Bilgi, insanları güce ulaştıran bir araçtır.

2. Olası cevap: Metinde deyimlerden yararlanılması metnin daha kolay anlaşılmasını ve anlam bakımından zenginleşmesini sağlamıştır. Deyimler, az sözle çok şey ifade ettiği için metinde anlatılmak istenen düşünce birkaç kelimeyle anlatılmıştır. Ayrıca deyimler, mecaz anlam taşıdıklarından metnin anlatımına canlılık katmıştır.

3. Olası cevap: *Bir roman ekseriya bize hem macera, hem derin görüşler takdim eder.* cümlesinde derin kelimesi

a) "özlü, yoğun" anlamında kullanılmıştır.

b) Bahçedeki derin kuyudan su çekiyordu. (Dibi yüzeyinden uzak olan.)

Derin bir nefes aldıktan sonra konuşmaya başladı. (Uzun süren.)

Onu görünce derin bir sevinç duydum. (İçten gelen.)

4.

Kelime	Cümleye Katacakları Anlam	Cümle İçinde Kullanımı
ile	birliktelik	Sinemaya annesiyle gitti.
gibi	benzetme	Bir balık gibi yüzmek isterdim şimdi.
için	amaç	Gün batımını seyretmek için sahile gitti.

Etkinlik No.: 3

1. a) Olası cevap: Bence yazar düşüncelerini daha özgür ve kolay şekilde anlatabileceği için böyle bir tür tercih etmiş olabilir.

b) Olası cevap: Özellikle Endüstri Devrimi ile değişen şartlar İngilizcenin hızla yayılmasını sağlamıştır. Türkçenin söz yapma yolları tabii ki çalışır durumdadır. Dilimizi geliştirme anlamında üzerimize düşenleri bizim de yapmamız gerekir.

2. Olası cevap: Dilimiz geçmişten günümüze gelişim içerisindedir. 732 yılında Türk yazı dilinin ilk güzel örneği Orhun Kitabelerinde yazılanları, 13. yüzyılda yaşamış Yunus Emre'nin ve 17. yüzyılda yaşamış Karacaoğlan'ın dizelerini, Şeyh Edebali'nin 700 yıl önce Osman Gazi'ye söylediği öğütlerini bugün yazılmış gibi rahatlıkla anlayabilmemiz Türkçemizin canlılığını, kendine özgülüğünü, zenginliğini ve gücünü göstermektedir. 1932 yılında kurulan Türk Dil Kurumu bize kalan bu güzel mirası en iyi şekilde korumaktadır. Bence Türkçe gelecekte çok geniş bir coğrafyada bilinecek dillerden birisidir.

3. Olası cevap: Öncelikle Türkçenin özelliklerini iyi öğrenmeli ve dili özenli kullanmaya dikkat etmeliyiz. Okuduğumuz kitap sayısını artırırken olabildiğince dili doğru kullanan yazarları tercih etmeliyiz. Türkçesi varken yabancı dillerden gelen sözcükleri mümkün olduğu kadar az kullanmalıyız. Sosyal medyada herhangi bir paylaşım yaparken Türkçeyi doğru kullanmaya dikkat etmeliyiz.

4. Olası cevap: Bence dil ile düşünce arasında çok kuvvetli bir bağ bulunmaktadır. Bu iki kavramla ilgili olarak birisinin gelişiminin, diğerinin gelişimini doğrudan etkilediğini söyleyebilirim. Geçmişten günümüze her şeyde olduğu gibi düşünce yapımız ve dilimizde de birçok değişim olmuştur. Zaten hem düşünce çok hızlı gelişim kaydeden bir yapıdır hem de dil sürekli kendini yenileyen bir araçtır. Bu bağlamda hem dilimizin hem de düşüncelerimizin geçmişten bugüne kadar çok mesafe kat ettiğini düşünüyorum.

5. Olası cevap: Düşünce yazıları sosyal bir varlık olan insanın fikirlerini başkalarıyla paylaşma isteği sonucu ortaya çıkmış olabilir. Ben, su kaynaklarının korunması konusunda bir düşünce yazısı yazmak isterdim.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 4

1. Olası cevap: Türkçenin çağdaşları olan uygarlıkların bugün yaşamaması dillerinin de yok olmasına neden olmuştur. Türklerin tarih içerisinde farklı bölgelere göç etmesi ve bu bölgelere dilini de taşıması Türkçenin günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır. Türklerin çok sayıda devlet kurmaları ve bu devletlerin uzun yıllar hüküm sürmeleri de Türkçenin yaşamasında etkili olmuştur.
2. Olası cevap: Türklerin tarih boyunca göçleri ve çok sayıda devlet kurmalarıdır.
3. Olası cevap: Mani, Süryani, Brahmi, Çin, Arap, Ermeni, Grek, Kiril ve Latin alfabeleri ile yazılmış Türkçe metinlerin var olması, Türklerin bu uygarlıklarla etkileşim hâlinde olduklarının göstergesidir.
4. Olası cevap: Çok eski uygarlıklarla aynı dönemlerde yaşaması; Göktürk, Uygur, Mani, Süryani, Brahmi, Çin, Arap, Ermeni, Grek, Kiril ve Latin alfabeleri ile yazılmış Türkçe metinlerin var olması, çok eski dillerde Türkçe sözcüklerin bulunması, geçmişten günümüze kadar birçok devletin Türkçeyi ana dil olarak kabul etmesi bu duruma kanıt olarak gösterilebilir.
5. Olası cevap: Türkçe üzerine bir araştırma yapmak isteseydim Türkçenin ortaya çıktığı dönemi araştırmak isterdim. Çünkü Türkçenin ortaya çıkmasında nelerin etkili olduğunu öğrenmek isterdim.
6. Olası cevaplar: Gelişen teknolojiler sayesinde diller arasında sözcük alışverişinin daha yoğun olacağını ve bunun sonucunda Türkçeye yeni sözcüklerin gireceğini düşünüyorum. Türkçe konuşan ülke sayısının artacağını düşünüyorum. Teknolojik, sosyal ve kültürel gelişmeler sonucunda Türkçenin var olan sözcük türetme yöntemleriyle yeni sözcüklerin ortaya çıkacağını öngörmekteyim.

Etkinlik No.: 5

1. Olası cevap: Edebiyat ve felsefe her anlamda birbirini besleyen disiplinlerdir. Her edebî metnin arka planında düşünce vardır. Yeni düşüncelerin doğabilmesi için de felsefe olmazsa olmazdır. Bu sebeple edebiyat ve felsefe bir bütünün ayrılmaz parçaları gibidir.
2. Olası cevap: Felsefi roman felsefenin soyutluğunu romanla somutlaştırmış bir eserdir. Felsefi romanlarda hem biçim hem de içerik oldukça önemlidir. Felsefi romanların sayısı diğer türlerde yazılmış romanlara göre daha azdır. Bu tür romanlarda genelde eserin önemli bir bölümü felsefi sorulara ve tartışmalara ayrılmalıdır ki bu romanların diğer romanlardan farkı olsun. Bu romanlardaki konular toplumun özellikleri, hayatın amacı, sanatın insan yaşamındaki yeri olabilir. Jean Paul Sartre'ın *Bulantı* ve Peyami Safa'nın *Yalnızız* isimli kitapları bu romanlara birer örnektir.
3. Olası cevap: İyi bir filozof olmak için iyi bir edebiyatçı, iyi bir edebiyatçı olmak için de iyi bir filozof olmak şart değildir. Örneğin Aristo iyi bir filozof olduğu hâlde iyi bir edebiyatçı değildir.
4. Olası cevap: Konu olarak düşünsel anlamda gelişim için yalnızlığın gerekliliği üzerinde dururdum. Amacım insanların kalabalıklar içindeki insanın yalnızlığını fark etmesi olurdu. Hedef kitlem ise insanın yaşama gayesini sorgulayan bireyler olurdu.

Etkinlik No.: 6

1. a) Metnin konusu Türk sözlükçülüğüdür. Metnin yazılma amacı ise sergiye katılan kişilere serginin amacı ve içeriği hakkında kısaca bilgi vermek, onları sergiye hazırlamaktır.
   b) Metnin hedef kitlesi sergiye katılan kişilerdir.
   c) Olası cevap: Ben de bu sergiye katılmak isterdim. Çünkü *Divanü Lugati't-Türk*'ten beri yazılan Türkçe sözlükleri daha ayrıntılı bir şekilde öğrenmek isterdim.
2. Olası cevap: *Osmanlıcadan Türkçeye Cep Kılavuzu*'nda "lügat" için "sözlük" karşılığı verilirken "kamus" karşılığının yine "kamus" olarak verilmesinin sebebi, kamusun diğer sözlüklere göre daha ayrıntılı bir yapıya sahip olması olabilir. Çünkü kamus özelliği taşıyan sözlükler, belli konularla ilgili maddeleri alfabe sırasına göre toplayan geniş eserlerdir. Bu genişliklerinden dolayı, aynı zamanda okyanus anlamına gelen kamus sözcüğüyle karşılanıyor olabilirler.

Etkinlik No.: 7

1. Olası cevaplar:
   bibliyoterapi-edebiyat-psikoloji-terapi
   duygusal sorun-bilim dalı-insan-etki
   benlik algısı-birey-okumak-edebî değer
2. Olası cevap: Yazarın metne başlık olarak seçtiği *Edebiyat ve Psikolojinin Buluşma Noktası: Bibliyoterapi* ifadesi, metnin bütününün anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Yazar metnin ana düşüncesini karşılayan ve anlatılmak isteneni özetleyen bir başlık tercih etmiştir. Ben yazarın yerinde olsam *Ortak Yol: Bibliyoterapi* başlığını tercih ederdim.
3. Olası cevaplar: Okuduğum metinde verilmek istenen mesajı desteklemek için 1 numaralı görseli tercih ederdim. Çünkü görselde ellerinin üzerine kitap koyarak yoga yapan birinin terapi anı yer almaktadır.
   Okuduğum metindeki verilmek istenen mesajı desteklemek için 2 numaralı görseli tercih ederdim. Çünkü görselde kitap ve steteskop kullanılarak edebiyat ve sağlık alanına yönelik çağrışımlar yapılmaktadır.
   Okuduğum metinde verilmek istenen mesajı desteklemek için 3 numaralı görseli tercih ederdim. Çünkü görselde başının üzerine kitap koyan kişinin yüzündeki mutluluk edebiyat ve psikolojiye yönelik çağrışımlar içermektedir.
4. Olası cevap: Yazarın savunduğu düşünceyi desteklemek için psikologları, sanatçıları ve bilim insanlarını örnek gösterirdim.

Etkinlik No.: 8

1. Yazar düşünceyi geliştirme yollarından örneklemeyi kullanmıştır.
2. Olası cevap: Yazar, bu şekilde bir anlatım ile okuyucunun ilgisini çekip merak uyandırmaktadır. Sadece bilgi veren düz bir anlatım okuyucunun bazen dikkatinin dağılmasına sebep olabilmektedir. Bununla birlikte yazarın sorular sorup cevaplar araması veya vermesi, okuyucunun dikkatini anlatılanlara çekerek daha akıcı bir anlatım oluşturabilir.
3. Olası cevap: Açıklayıcı anlatım biçimini kullanmıştır. Ben olsam tartışmacı anlatım biçimini kullanırdım. Bilindiği üzere tartışmacı anlatım okuyucuyu ya da dinleyiciyi bir düşünceye inandırmak amacıyla kullanılır. Ben de düşüncelerimi kanıtlamak için bu anlatım biçimini tercih ederdim.
4. Olası cevap: "Su kaynaklarının gittikçe azaldığı günümüzde, herkesin üzerine düşeni yapması gerektiğine inananlardanım. Bunun için en başta kendimiz su tasarrufu yapmalıyız. En genel anlamda su tasarrufu, kişisel temizlikte, ihtiyaçların karşılanmasında suyu verimli kullanmak, israf etmemek demektir. 'Bireysel anlamda ben ne yapabilirim ki? Yalnızca benim bir şeyler yapmam neyi değiştirir ki?' gibi düşünceler yanlıştır. Örneğin binalardaki su kaçaklarının sürekli kontrol edilmesi, diş fırçalarken musluğun kapatılması, araçların sadece tazyikli suyla ve uzun aralıklarla yıkanması gibi birçok önlem su tasarrufuna çok büyük katkı sağlayacaktır." Bu yazıda tanımlama ve örneklendirmeden yararlanılmıştır.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 9

1. Yazarın edebiyat ile felsefe arasındaki ilişki hakkında okuyucuya bilgi vermek amacıyla kaleme aldığı bu yazıda yoğun olarak açıklayıcı anlatıma başvurmuştur.

2. Olası cevap:

   Tanık gösterme ve alıntı yapma: *Derrida'nın ifade ettiği gibi edebiyatı "insanın her şekilde her şeyi söylemesine olanak tanıyan kurgusal bir kurum" olarak düşündüğümüzde…*

   Karşılaştırma: *Her ikisi de anlatısını kurabilmek için ortak dili kullanır, hem felsefe hem de edebiyat metinleri dil yapıtlarıdır.*

3. Olası cevap: "Felsefe ve edebiyat insanın kendi varoluşunu açığa vurduğu iki farklı etkinlik alanıdır. Felsefe; varlık, bilgi ve değerler hakkında bütünlüklü bir bilgi elde etme amacı güder. Dil ile bütünleşmiş bulunan kavramsal örgü, felsefenin bizzat kendisini oluşturur. Felsefe bir kültür bütünlüğünde ve o kültürün diliyle hayat bulur. Diğer taraftan edebiyat ise genellikle sanatsal güzelliğe sahip olduğu iddia edilebilen yazılı eserlerin bir bölümü olarak tanımlanabilir. Edebiyat, yazılı eserlere ilişkin bir sanat türüdür. O, yaşamlarımızın aynasıdır. Yaşamlarımız ve yaşamlarımızla ilgili konuların tümü edebiyatın konu ya da ögeleri olabilir. Özetle kültürün iki ögesi olan edebiyat ve felsefe, insanın tam olarak anlaşılabilmesi açısından birbirini tamamlamaktadır." Yazdığım bu yazıda düşünceyi geliştirme yollarından tanımlama, benzetme ve karşılaştırmayı kullandım.

Etkinlik No.: 10

1. Olası cevap: "Huzur" adlı roman için bir kapak tasarlasam tasarımımda gün batımı, deniz, denizi çevreleyen görkemli bir dağ, kızıl renkte bulutlar ve uçuşan kuşlar gibi doğa unsurlarına yer verirdim.

2. Olası cevap: Okuduğum metin, görselle desteklenmiş olsaydı metindeki soyut kavramlar ve düşünceler somutlaşarak daha anlaşılır hâle gelebilirdi. Metin görseller aracılığıyla zenginleşebilirdi. Ayrıca metnin hafızada kalmasına etkisi olabilirdi. Bu olumlu etkilerinin yanı sıra metnin görsellerle desteklenmesinin çağrışımı kısıtlamasına, hayal gücünün sınırlandırılmasına dair olumsuz bir etkisi de olabilirdi.

3. a) Olası cevap: Görsel 1'in bende oluşturduğu çağrışımlardan hareketle belirlediğim anahtar kelimeler şunlardır:

   Mavi, deniz, gökyüzü, bulutlar, martılar, İstanbul, şehir, vapur, cami, manzara, huzur.

   Görsel 2'nin bende oluşturduğu çağrışımlardan hareketle oluşturduğum anahtar kelimeler şunlardır:

   Bir adam, tek başına, karanlık, endişe, ıssız, kimsesiz, akşam, sis, lamba.

   b) Olası cevap: Semalarında çığlık çığlığa martıların uçuştuğu şehirdir İstanbul. Mavi bir deniz, bulutlarla taçlanmış bir gökyüzü, yolcuları karşıya geçiren bir vapur ve binalar arasından yükselen bir cami… Bu şehrin insana huzur veren bir manzarası var.

   Bir adam, tek başına karanlık, sisli ve ıssız bir sokak başında lambadan yayılan ışığın altında durmuş, ileri bakmakta: Endişeli, kimsesiz ve belki de aylak...

4. Olası cevap: Öğrencinin yaratıcı düşünmesine katkı sağlar. Farklı anlatım tekniklerini kullanabilme olanağı bulan öğrencinin kendine güveni artar. Görmeyi, gördüğünü kâğıt üzerine aktarabilmeyi, nesneleri soyutlayabilmeyi öğrenir. Okuduğu roman, öğrencinin zihninde hayata bürünür ve böylece hayal gücünü geliştirir. Öğrenci kendi yaşamı ile yazarın yaşamını birleştirip özgün anlatımlara ulaşabilir.

5. Olası cevap: Okuduğunu görsele dönüştürmeye dayalı bu projeyle metnin görselle ilişkisini belirleme, edebiyat ile sanat ilişkisi, sanatın felsefesi, sanatta psikolojik yansımalar gibi konuların ele alındığı bir eğitim öğretim sürecinin yaşanması amaçlanmış olabilir.

Etkinlik No.: 11

1. Olası cevap: Metinlerde kullanılan görsel yerine *kitap okurken hayal kuran çocuk* temalı bir görsel tercih ederdim. Çünkü kitapların çocukların psikolojik gelişimine olan etkisini ve onların hayal gücünü geliştirmesini destekleyen görsellerin metnin bütününe daha uygun olacağını düşünüyorum.

2. Olası cevap: Metinlerde kullanılan görsellerin okuyucuya birçok katkısı bulunmaktadır. Metinde kullanılan görsel, metni okumadan önce metin hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlar. Görselde kitap okuyan bir çocuğa yer verilmektedir. Bu görselle metnin içeriğinde kitap ve çocuk arasındaki ilişkiye değinilebileceği seziliyor. Aynı zamanda metinde kullanılan görsel okuyucuda okuma isteği de uyandırmaktadır.

3. Olası cevap: Çocuk Ruhu, Bilişsel, Kitap, Yol

4. Olası cevap: Bu durumu metin ve görsel unsurlar için de söyleyebiliriz. Film afişini inceleyerek filmde neler olabileceği hakkında çıkarımlarda bulunabiliriz. Aynı durumu metinlerde kullanılan görsel unsurlar için de söyleyebiliriz. Metinde kullanılan görsel unsurlar, metnin içeriği hakkında çıkarımlarda bulunmamızı sağlar.

Etkinlik No.: 12

1. Olası cevap: Yazarın uzun cümleleri tercih etmesinin sebebi, düşüncelerini bu şekilde daha ayrıntılı anlatabileceğini düşünmesiyle ilgili olabilir. Yazarın düşüncelerindeki ayrıntılar arttıkça kullanılan kelime sayısının fazla olması da doğaldır. Bu tür cümleler, okuyan kişinin dikkatini biraz dağıtabilir. Okuyucuyu yorabilir. Uzun cümlelerin içinde okuyucu sıkılabilir.

2. Olası cevap: Postmodernizm birçok farklı alanla kendini ifade edebilmektedir. Bu alanlardan birisi de edebiyattır. Postmodernizm kendisini edebiyatla ifade ederken kelime ve cümlelerin anlam derinliği iyice yansıtılmalıdır. Ayrıca sadece biçimce değil öz olarak da ileri bir seviye hedeflenmelidir. Dilin bütün olanakları kullanılırken okurun kendi yorum ve sonucunu oluşturması amaçlanmalıdır. Tek bir konu, tek bir bakış açısıyla verilmeyip çok yönlü ve değişik bakış açılarına yer verilmelidir.

3. Olası cevap: Yazarın diğer eserlerini okumayı düşünmem; çünkü bu metinde terimlere çok yer verilmiş. Bilgilendirme öne çıkmış. Konu ilgimi çekmediği için metin bana sıkıcı geldi. Yazarın diğer eserleri de aynı tarzda yazılmış olabileceğinden o eserlerini okumak istemem.

   Olası cevap: Yazarın diğer eserlerini okumayı isterim çünkü bu tarz yazılar ilgimi çekiyor. Böyle eserleri okurken kendimi birçok konuda bilgi sahibi olmuş gibi hissediyorum.

4. Olası cevap: Bir edebiyatçının anlatacağı konularda edebî bir dil kullanması kaçınılmazdır. Konu, felsefeyle ilgili bir alan bile olsa edebiyatçıların kullanacağı üslup akıcı ve anlaşılır olacaktır. Bence, edebiyatçılar için ne anlatıldığı kadar nasıl anlatıldığı da önemlidir. Bir felsefecinin edebî bir konudaki düşüncelerini daha çok kavramları ve olayın derinliğini hesaba katarak anlatacağını düşünüyorum. Ayrıca felsefeciler sürekli sorgulama içerisinde olduklarından anlatacağı konuda daha çok nedenler üzerinde duracaktır.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 13

1. Olası cevap: Okuduğumuz metin Ahmet Rasim'in ölümü üzerine kaleme alınmış bir yazıdır. Bu sebeple Nurullah Ataç, genel üslup özelliklerinin dışında da olsa yazdığı yazıya uygun bir üslubu tercih etmiş olabilir. Bir diğer sebep de Nurullah Ataç'ın öz Türkçe sözcükler konusundaki hassasiyetini daha sonra geliştirmesi olabilir.

2. Olası cevap: Okuduğumuz metinde Nurullah Ataç; nesnel yargılardan çok öznel yargılara yer vermiş, belgelere dayanmaktan çok kendi mantığı ile sonuca ulaşmış, genel kabul gören hükümleri sorgulamış, "Ben böyle düşünüyorum." tavrını tüm yazı boyunca hissettirmiştir. Bu üslup özellikleri ile deneme türüne daha yakın bir sanatçı olduğunu göstermiştir.

3. Olası cevap: Nurullah Ataç, eleştiri ve deneme yazılarında öz Türkçe tilciklerini (sözcük) sık sık kullanarak bunların hem yazı hem de konuşma dilinde yaygınlaşmasını sağlamıştır. Ayrıca konuşma dilinde zaten kullanılmakta olan devrik cümle yapısını yazı diline kazandırmıştır.

Etkinlik No.: 14

1. a)

Millî Değerler	Tarihî ve Siyasi Ögeler
Dil	Kurtuluş Savaşı
Devlet	Cumhuriyetin kurulması
Vatan	Türk alfabesinin yasalaşması
	II. Dünya Savaşı

b) Metindeki millî değerler ile tarihî ve siyasi olayların edebiyatımıza yansıması edebî eserlerde özellikle romanlarda olmuştur. Örneğin Halide Edip Adıvar'ın "Ateşten Gömlek"i, Kurtuluş Savaşı'nın yansımalarıyla oluşmuştur. Yazar ve şairler, Kurtuluş Savaşı'nın etkisiyle Anadolu'ya yönelmişler, yurtsever ve ulusçu bir anlayışla eser oluşturmuşlardır. Türk alfabesinin yasalaşmasıyla Türk dilinin saf güzelliği öne çıkarılmıştır. Millî değerlerimizden biri olan dil, bu amaçla daha sade ve anlaşılır olmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra edebiyatımızda gerek konu gerekse biçim yönüyle yeni bir dönem başlamıştır. Edebiyatımız bu dönemde toplumcu karakter kazanmış, eserlerde millî değerlerimiz vurgulanmıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında gazete ve dergilerin etkinlikleri artmıştır. Bu durum, edebiyatın canlanmasını sağlamıştır.

2. Olası cevap: II. Dünya Savaşı'ndan sonra tercüme bürosunun kurulması ve dünya klasiklerinin çevrilmesiyle Batı klasikleri Türkçeye kazandırılmıştır. Böylece Türk toplumu, düşünce ve edebiyat alanında Batı'yı tanımıştır. Bu eserler aynı zamanda Türk edebiyatına kaynaklık etmiştir. Gazete ve dergi etkinliklerinin artırılması, insanların daha bilgili ve toplum olarak daha bilinçli hâle gelmesine katkı sağlamıştır.

3. a) COVID-19 salgını nedeniyle uygulanan sokağa çıkma yasağıyla bireyler ev ortamında yalnızlaşmışlardır. Sosyokültürel etkileşimin kısıtlanmasından dolayı kimilerinde depresyona girme ve panikatak gibi psikolojik sorunlar görülmüştür. İnsanların genelinde tedirginlik, korku ve kaygı düzeylerinde artış olmuştur. Yakınlarını kaybedenler için bu durumun çaresizlik, umutsuzluk gibi olumsuz sonuçları olmuştur. Bunun yanı sıra bu salgının aile bağlarının güçlenmesi, toplumsal dayanışma ve yardımlaşma, sınıflar arası empati kurma gibi olumlu sonuçları da olmuştur. Toplumsal yapıdaki bir diğer değişme bazı teknolojik uygulamaların hız kazanması ve toplum hayatında çok önemli bir yer edinmesidir.

b) Teknoloji hayatımıza girdikçe onunla ilgili kelimelerin kullanımı da yaygınlaşmakta, dildeki değişim hızlanmaktadır. Yabancı kökenli terimlerin Türkçe karşılığı olduğu hâlde Türkçesini kullanmamak dilimizi olumsuz yönde etkilemektedir. İnternet ortamında yazı dili özensiz kullanılmaktadır. Bu da dilimizin yapı ve işleyişini bozmakta ve yozlaşmaya sebep olmaktadır. Özellikle sosyal medyada yazılı iletişimde ünlü harflerin yazılmaması (nbr=ne haber), ünsüz harflerin yazılmaması (die=diye), emojilerin kullanılması duygu ve düşüncelerini iyi aktaramayan nesillerin yetişmesine sebep olmaktadır.

Etkinlik No.: 15

1.

Vatan	**Tarihî Ögeler**	Medeniyet
Türkçe	Osmanlı	Sevgi
Millî Değerler	Selçuklu	**Manevi Değerler**

2. Olası cevap: Yazarın metinde kurduğu cümleyi dil bilincinin oluşması ve dil sevgisi ile ilişkilendirebilirim. Yazar; vatan, millet ve dil sevgisi ile millî ve manevi değerlere değinmiştir.

3. Olası cevap: *Selçuk ve bilhassa Osmanlı asırlarında Türkçe başta Arapça ve Acemce ile değil fakat onlar da dâhil başta Yunanca ve Latince olmak üzere Rumca ile Ermenice ile İtalyanca ile ve başta Sırpça olmak üzere bütün Balkan Kafkas ve Suriye dilleriyle çok tabii bir ölüm kalım mücadelesi yapmış ve milletimizin büyük dil sevgisi ile Osmanlı Hükümdar Ailesinin şuurlu Türkçecilik siyaseti bu savaştan muzaffer çıkmıştır* ve *Türkiye'de bir Yahya Kemal Türkçesi bir Reşat Nuri Türkçesi bir Refik Halid Halide Edib Faruk Nafiz Orhan Seyfi hatta Said Faik ve Orhan Veli Türkçesi bugün hala en sevilen Türkçe ise bir Yunus Emre ve bir Karacaoğlan Türkçesi birbirinden farksız güzel Türkçeler halinde hala en çok sevilen dillerse bunu milletimizin büyük ve millî dil şuuruna ve başka dillere mağlup olmamak için asırlarca yürüttüğü dil savaşlarına borçluyuz.* cümleleri yazarın tarihî değerlere verdiği önemin göstergeleridir.

4. Olası cevap: Yazarın metinde tarihî ögelere yer vermedeki amacı savunduğu görüşleri desteklemek olabilir. Metinde tarihî ögelere yer vererek dilin önemini ve değerini okuyucuya anlatmaktadır.

5. Olası cevaplar: Yazarın yerinde olsaydım Atatürk döneminde yapılan dil çalışmalarına örnekler verirdim.
Yazarın yerinde olsaydım Türkçenin gelişmesi için geçmişten günümüze kadar yapılan çalışmalara yer verirdim.

Etkinlik No.: 16

1. Olası cevap:

Bilgi içeren cümle: *Ameliyat olması gerektiğini öğrenen ve bir süre bu durumu ailesinden gizleyen anlatıcı/yazar sonunda tedavi olmak üzere hastaneye başvurur.*

Kanıt: *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* adlı eserin kendisi bu bilginin kaynağı ve kanıtıdır.

Tutarlılık: Mantıksal veya duygusal çelişkiler barındırmadığı için bilgiler kendi içinde tutarlıdır.

Geçerlilik: Kaynakta değişiklik olmadığı ve olamayacağı için bilgi geçerliliğini korumaktadır.

Doğruluk: *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* adlı eserle karşılaştırarak bilgilerin doğru olup olmadığını değerlendirebiliriz.

Yorum içeren cümle: *Peyami Safa da Türk edebiyatında Psikolojik Roman tarzının önemli temsilcilerinden biridir.*

Kanıt: Örneklendirme ve karşılaştırmalarla bu yorum/görüş kanıtlanmaya çalışılmıştır.

Tutarlılık: Mantıksal veya duygusal çelişkiler barındır-

CEVAP ANAHTARLARI

madığı için bu bölüm kendi içinde tutarlıdır.

Geçerlilik: Yorum/görüş geçerliliğini korumaktadır.

Doğruluk: İlgili başka kaynaklardan araştırıp yorumun/görüşün doğru olup olmadığını değerlendirebiliriz.

2. Olası cevap: Peyami Safa'nın roman kahramanları;
   - Hasta bedenleriyle ruhları arasında bir bağ kurarlar.
   - İçe kapanık insanlar oldukları için dış dünyaya duygularını olduğu gibi yansıtamazlar.
   - Çektikleri acılar yüzünden hayata ve dünyaya küserler.
   - Duyularından çok duygularına güvenen kişilerdir.

3. Olası cevap: Yazarların da diğer insanlar gibi duygu, düşünce ve hayalleri vardır. Onlar da her insan gibi üzülür, sevinir, kırılır, kızar, hayal kırıklığına uğrar... Bu nedenle edebî eserler, yazarlarının ruh hâllerinden az ya da çok izler taşır. Otobiyografik roman olarak değerlendirilen *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*'ndaki isimsiz karakterin de Peyami Safa'nın kendisinden önemli izler taşıdığını söylemek hiç de yanlış olmaz. Ayrıca Peyami Safa, dünya edebiyatında önemli bir nitelik olan, roman karakterinin iç dünyasını yansıtma geleneğinin Türk edebiyatındaki temsilcilerinden biridir. Roman karakterlerini mutsuzluk, umutsuzluk ve depresyona sürüklerken yer yer psikolojik çözümlemelere başvurur. Onların durumlarını çözümlerken de psikolojinin imkânlarından faydalanır. Sadece Peyami Safa'ya özgü olmayıp pek çok yazarda gözlemlenebilen bu durum, edebiyat ve psikoloji arasındaki ilişkinin somut örneklerinden sadece biridir.

Etkinlik No.: 17

1. Olası cevap: Yazarın metni yazarken metne kendi duygu ve düşüncelerini katması, yazarın bakış açısı olarak nitelendirilir. Metinde yazar, felsefe ile edebiyat arasındaki etkileşim hakkındaki düşüncesini yazarak bilgi vermiştir. Düşüncesini kanıtlamak için farklı örnekler vererek konuyu farklı yaklaşımlarla ele almıştır. Böylece düşüncesini güçlendirmiştir.

2. Olası cevap: İki alan zaman zaman birbirine yakınlaşsa da ne edebiyat felsefenin ne de felsefe edebiyatın yerine geçebilir. Çünkü her iki alanın amacı ve işlevi birbirinden farklıdır. Her iki alanın kendilerine göre istekleri ve yöntemleri vardır. Edebî bir eserde felsefi bir düşünce olabilir ancak düşünce ile felsefe aynı şey değildir. Felsefi bir eserde de edebî bir yön olabilir. Felsefe bu düşüncenin oluşturulma biçimiyle ilgilenir. Felsefeyi değerli yapan, düşünceyi anlatmasıdır ancak edebî bir eseri değerli kılan, anlattığı düşünceden çok o düşünceyi nasıl anlattığıdır.

   Felsefenin edebiyata, edebiyatın felsefeye dönüşmesi mümkündür. Çünkü felsefenin de edebiyatın da ortak ögesi insandır. Felsefe de edebiyat da kaynak olarak insanı, insan ve evreni esas alır. Her iki alanın ortak bir diğer ögesi dildir. Düşünceler, duygular, olaylar dil aracılığıyla aktarılır.

3. Olası cevap: Atıf yapmak, anlatılan konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Konuyu açıklamaya yardımcı olur. Konu hakkında farklı düşüncelerden yararlanmak çalışmayı güçlendirir. Diğer çalışmalara atıf yapmakla ele alınan konunun farklı kişiler tarafından nasıl değerlendirildiği açıklanarak yeni düşünceler geliştirmek mümkün olur.

4. Olası cevap: Metinde yazarın okuyucuyu yönlendirdiğini söyleyebiliriz. Çünkü yazar, metin boyunca edebiyat ve felsefe arasındaki etkileşimi anlatarak okuyucuyu da aynı düşünceye sevk etmiştir. Yazar, savunduğu düşünceleri kuvvetlendirmek için metinde başka bir yazarın görüşüne yer vermiştir.

5. Olası cevap: Bir filozofun edebî bir metinden alıntı yapmaması, kendi alanında iyi olmadığı anlamına gelmez. Önemli olan, edebiyat ve felsefenin birbirinden yararlanması ve birbirine kaynaklık edebilmesidir.

Etkinlik No.: 18

1. Olası cevap: Metinde yer alan *İyi yazar, dile hakim olduktan sonra, onu unutur. Bizzat varlık, hayat ve insan ile uğraşır.* ve *"Bir yazar, kullandığı her kelimenin dış alemde veya insan hayatında neye tekabül ettiğini bilmelidir.* cümleleri yazarın metinde okuyucuyu yönlendirdiği ifadelerdir.

2. Olası cevap: Metindeki *Dünyayı seyredecek yerde dürbünün kendisine bakan biri, dünyayı değil, dürbünü görür.* cümlesi aslında dilin bir amaç değil araç olduğunu vurgulamaktadır. Önemli olan kelime değil kelimenin insan hayatında neye tekabül ettiğini bilmektir.

3. Olası cevap: Okuduğum metinde yazarın konuya bakış açısını belirleyebilmek için yazara *Sizin için dil araç mı yoksa amaç mıdır?* sorusunu yöneltirdim.

4. Olası cevap: Yazarın konuya bakış açısının aksi yönde bir bakış açısı ile konuyu ele alsaydım dili ön planda tutar ve kelimelerin anlamı üzerinde detaylı olarak durmazdım.

5. Olası cevap: Metnin başlığı yazarın konuya bakış açısı ile uyumludur. Başlık yazarın vermek istediği mesajı özetlemektedir. Çünkü yazar kelimelerin gücüne inanmaktadır. Yazar, okuyucunun kelimelerin ne anlama geldiğini kavramasını ve bu anlamların gücünü fark etmesini istemektedir.

Etkinlik No.: 19

1. Olası cevap: İnsan; duygu, düşünce ve yaşadıklarını önce resimleyerek sonra sözlü gelenekle anlatmış son olarak da yazılı şekilde devam etmiştir. İnsanın kendini geliştirmesiyle anlattığı konular ve anlatım şekli de değişmektedir. Eski dönemlerde insanların tartıştığı konuların günümüzde tartışılan konulardan tamamen farklı olduğunu görmekteyiz. Ayrıca yaşanan dönemin şartlarına göre anlatım şeklinin farklılaştığını görmekteyiz. Günümüzde teknolojinin de ilerlemesiyle bilgisayarlarda kayıtlar yapılmakta ve bilgiler buralarda saklanmaktadır.

2. Olası cevap: Düşünen insanın her konuda ilerlediği varsayımından yola çıkarak medeniyete yaklaşılabilir. Felsefenin, gelişim gösterdiği coğrafyayı ne kadar çok etkilediğini tarihin sayfalarında görmekteyiz. Düşünce sürecinin sürekliliği, medeniyete yaklaşım veya medeni kalma anlamında da olumlu etki gösterecektir. Kısacası medeniyetin oluşumu için en önemli şart insanın düşünme yetisini kullanması ve düşünme sürecini devam ettirmesidir.

3. Olası cevap: Ben edebî söyleyişe sahip olmayan filozofları daha çok destekliyorum. Düşüncelerimi anlatmak için edebî bir dile ihtiyaç olmadığını düşünüyorum. Zaten fikirler sade ve sanatsız aktarılırsa o kadar iyi anlaşılacaklardır. Edebî kaygı güdersem belki fikirlerimi istediğim netlikte aktaramam diye edebî söyleyişe sahip olmayan filozoflardan olurdum.

   Olası cevap: Edebî söyleyişe sahip filozofları daha çok destekliyorum. Düşüncelerin ifade şekli benim için önemlidir. Felsefi bir konunun edebî bir dille anlatılmasını tercih ederim.

4. Olası cevap: İki disiplinin birbirinden yardım alması doğrudur. Bunun sebebi iki disiplinin zaten birçok anlamda birbirine destek olmasıdır. Düşüncenin var olması önemlidir. Fakat bu düşüncenin aktarılması daha da önemlidir. Edebiyat işte bu noktada devreye girer ve felsefenin anlatmak istediklerini aktarmasına yardımcı olur. Edebiyat için de benzer bir durum vardır. Düşünce var olmadan yazı ortaya çıkmaz. Ya da okunan bir yazının düşünme süreci gerçekleşmeden o yazı amacına ulaşmaz. Bu bağlamda iki disiplinin de birbiriyle olan bağı

CEVAP ANAHTARLARI

çok sağlamdır. Bu sebeple iki disiplin arasında yardımlaşma da kaçınılmazdır.
Edebiyatın felsefeden, felsefenin de edebiyattan yardım alması yanlıştır. Çünkü her iki alan biçimsel özellikler ve üslup yönüyle birbirinden farklıdır. Her iki alanın birbirinden yardım alması alansal karışıklığa sebep olabilir.

Etkinlik No.: 20

1. Olası cevaplar:

   Yazarın bu görüşüne katılıyorum çünkü bu sözcükler Türkçenin söz özelliklerine uyacak şekilde değişime uğramış ve Türkçeleşmiştir. Dilin millî musikisine uyacak şekilde değişen sözcükler de artık millî olmuştur.

   Yazarın bu görüşüne katılmıyorum çünkü her ne kadar bu sözcükler ses bakımından değişime uğramış olsa da hâlâ yabancı dillerden dilimize geçmiş sözcüklerdir. Millî olmaları için öz Türkçe olmaları gerekir.

2. Olası cevaplar:

   Devrik cümleye karşı çıkan anlayışı benimserdim çünkü her dilin kendine özgü söz dizimi kuralları vardır. Türkçenin söz diziminde ise yüklem sondadır. Bu kuralı değiştirmeye çalışmak dilin millî yapısını bozmaya yönelik atılmış bir adım olarak kabul edilmelidir. Ayrıca devrik cümlenin konuşma dilinde kullanılıyor olması, istisnai bir durumdur ve bu durum onu dil bilgisi kuralı hâline getirmez. Çünkü konuşma dilinde kural dışı birçok kullanım vardır.

   Devrik cümleyi savunan anlayışı benimserdim çünkü devrik cümle uzun yıllar halkın söyleyişinde kendine yer bulmuş ve böylece millî bir özellik taşıdığını kanıtlamıştır. Dilin asıl amacı anlaşmayı sağlamaktır. Eğer devrik cümle Türkçe söz dizimine aykırı olsaydı bu tür cümleler anlaşılmaz olurdu. Ancak hem konuşma hem de şiir dilinde kullanılan devrik cümleler herkes tarafından anlaşılmaktadır.

3. Olası cevap: Dil, kullanıldığı toplumun millî kimlik özelliklerinden biridir. Bu sebepledir ki toplumda meydana gelebilecek her türlü değişim dili de etkilemektedir. Günümüzde meydana gelen toplumsal ve siyasi değişimler için de bu kural geçerlidir. Örneğin son dönemdeki COVID-19 kaynaklı toplumsal değişim sebebiyle *pandemi, filyasyon, kısıtlama, sosyal hayat, maske, mesafe, uzaktan eğitim, yeni normal* gibi kelimeler sık kullanılır hâle gelmiş ve dilimizdeki yerini sağlamlaştırmıştır. Ayrıca küreselleşme ve kitle iletişim araçlarının yaygın kullanımı da günümüzdeki toplumsal değişimler arasında sayılabilir. Bir kavramı, bir nesneyi veya bir terimi karşılayan yeni sözcük, tabir ve anlamlar televizyon ve genel ağ aracılığıyla kısa sürede yayılmakta; dilimiz dâhil tüm dilleri hızlıca etkilemektedir. *Selfy* ve *drone* sözcüklerinin dillerde yer edinme hızları; *nbr, mrb* gibi ünlü harf kullanmadan yazma anlayışının önce kısa mesajlarda yerleşmesi, sonra sosyal medya kullanıcıları arasında kabul görmesi, bu değişim ve etkileşime örnek olarak gösterilebilir. Ancak örnek olarak verdiğim bu son değişimlerin toplumumuza özgü dil kimliğinin kaybolması anlamına da geldiğini hatırdan çıkarmamak gerekir.

Etkinlik No.: 21

1. Olası cevap:

   Felsefi eserler, bir fikir etrafında oluştukları için estetik amaç gütmezler. Daha çok varoluş, bilgi, gerçek gibi kavramlarla ilgili soru sorup bu sorulara cevap ararlar. Dolayısıyla felsefi metinler açıklamaya, netleştirmeye ve kavram analizlerine dayalıdır. Hâliyle bu metinlerin dili soyuttur ve estetikten uzaktır. İşte bu noktada edebiyat, bir anlatım aracı olarak felsefeye hizmet eder. Felsefenin soyut ve estetik zevkten uzak kavramsal diliyle anlatılamayanlar, edebiyatla anlatılabilir.

2. a) Olası cevap: Cümleyi ben devam ettirecek olsaydım felsefe ile edebiyatın ortak özellikleriyle ilgili olarak her ikisinin konusunun insan olmasından söz ederdim. Çünkü insan, insanı çevreleyen evren, insan-evren, insan-insan ilişkisi felsefe ve edebiyatın da ortak konusudur.

   b) Olası cevaplar : Bir edebî eser; sadece duygulandırma, estetik zevk seviyesinde kalmamalı, sadece birtakım psikolojik analizlerle yetinmemeli, kişiler ve olaylar bazında da olsa eserin anlam bütünlüğünü sağlayacak felsefi bir düşünce ortaya koymalıdır. Sadece estetik seviyesinde kalan bir eser fazlasıyla somut kalacağından eserin anlamsal derinliği de az olacaktır.

   Bir edebî eserin sadece estetik zevkle yazılmış olması o esere sanatsal değer kazandırır. Eser soyutluktan kurtularak somut ve daha anlaşılır bir biçim alır.

3. Olası cevap: Okuduğum her iki metinde edebiyat ile felsefe ilişkisi karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Edebiyat ile felsefenin farklı ve ortak yönlerinden bahsedilmiştir.

Etkinlik No.: 22

1. Olası cevap: Edebî türler içerisinde felsefeye en yakın türün şiir olmasının birçok nedeni vardır. İnsanın kendini tanıması ve tanıtması açısından şiir tercih edilebilir. Varoluşsal durumları diğer türlere göre daha iyi gösterebildiği için şiir, edebî türler içerisinde felsefeye en yakın türdür. Şiirin parçalı yapıda olması da edebî türler içerisinde felsefeye en yakın türün şiir olmasının nedenleri arasında yer alır.

2. Olası cevap: Metne göre edebiyat ve felsefe arasında yakın bir ilişki vardır. Edebiyat ve felsefe birbirinden istifade etmektedir. Edebiyatın metin okumalarda felsefeye, felsefenin de insanlık durumlarını açıklamada edebî dile ihtiyacı vardır. Bu iki alan da birbirinden destek alarak ilerler ve gelişir.

3. Olası cevap: Metinde kullanılan *endişe* sözcüğü bana korku ve kaygıyı çağrıştırmaktadır.

4. Olası cevap: Edebiyatın felsefeye, felsefenin edebiyata üstünlüğü yoktur. Felsefe ve edebiyat arasında ortak yardımlaşma şeklinde ilişki mevcuttur. Edebiyatın felsefeden felsefenin de edebiyattan öğrendiği çok şey vardır.

5. Olası cevap: Varoluş yolumuza ve hayatımıza etki eden birçok duygu ile karşı karşıya kalırız. Bu duyguların başında *endişe* gelmektedir. Önce endişe ile varoluşumuzu sorgularız. Bu sorgulama sonunda diğer insanlık durumlarına geçiş yaparız. Yazarın kullandığı *tezgâhından geçmek* ifadesi ile aslında anlatılmak istenen eğitilmek ve bir şeyleri fark etmektir.

Etkinlik No.: 23

1. Olası cevaplar: Ben Türkçeyi beyaz önlükler içinde bilim yaparken de sevdim, cep telefonu elinde sosyal medyada yorum yazarken de… Sevdiğini son bir kez olsun yakından görmek isteyen Barış Manço'nun *Dağlar Dağlar* şarkısında da vuruldum ona, kimse bilmese de Nefret'ten bile eski olan Ceza'nın *Yerli Plaka*'sında da… Bazen elini göğsüne vurdukça yürekleri yakan bir ananın ağıdında, bazen de ayaklarını vurdukça yerleri titreten bir komandonun marşında duydum onu, her zamanki gibi yine çok sevdim.

2. Olası cevap: Halit Ziya Uşaklıgil, metindeki *…tabiatta her şey tekâmülden, inkılâptan ibaretse, bazan tekâmül, bazan inkılâp devirden devire geçtiği gibi her devrin zevki de birbirinin aynı olmaz.* ifadesiyle siyasi ve toplumsal değişimin yazı dilini etkilediğini belirtmek istemiş olabilir. Çünkü yaşanan siyasi ve toplumsal değişimler okurun da beğeni anlayışını değiştirecektir. Okuyucusuna ulaşmak isteyen yazar da bu beğeni anlayışına

CEVAP ANAHTARLARI

uygun olarak üslubunu yani dilini güncellemek durumunda kalacaktır. Halit Ziya Uşaklıgil de Servetifünun Dönemi'nde yazdığı eserlerinin dilini Cumhuriyet Dönemi'nde sadeleştirmiş ve dönemin okuyucusuna ulaşmayı başarmıştır.

3. Olası cevap: Halit Ziya Uşaklıgil, I. Türk Dili Kurultayı'nda dediği gibi Türkçenin her hâlini çok sevmiş ve onun her hâliyle eserler vermiştir. Özellikle ilk dönem eserlerinde yabancı sözcüklerle yüklü, süslü ve özentili bir dil kullanmıştır. Ancak Dil İnkılabı'na gönülden inanan yazar, okumuş olduğumuz tebliğinden sonra eserlerinden bazılarını sadeleştirerek yeniden yayımlamıştır. Tüm bu süreç içerisinde de Türkçe sevgisi ve Türkçenin süslü ve yalın her hâli Halit Ziya Uşaklıgil'in eserlerine yansımıştır.

Etkinlik No.: 24

1. Olası cevap: Yazar, edebiyatın ortaya çıkış sürecinden itibaren merkezine hep insanı aldığını düşünmektedir. Edebiyatın, insanı insan yapan bütün özelliklerin üzerinde durduğunu ve insana özgü her unsuru anlatmaya çalıştığını anlatmaktadır. Ayrıca sadece insanı anlatmadığını aynı zamanda insanı anlamaya çalıştığını düşünmektedir.

2. Olası cevap: Bu karakterler, olaylara bakış açıları ve duygu dünyaları ile insanı derinden etkiliyor. İnsan psikolojisini iyi değerlendirmeleri ve duyumsatma sanatını başarılı bir şekilde sergilemeleri sebebiyle hafızalarda yer ediyor. Aradan yıllar geçse bile her insanın o karakterlerde kendisinden bir şeyler bulması ile kolayca akılda kalabiliyorlar.

3. Olası cevap: İlk anda ben de sorunsuz bir ilişki olduğunu düşünmüştüm. Sonra yazarın fikirlerini okuyup kendi düşünce süzgecimden geçirdikten sonra bunun böyle olmadığını anladım. Çünkü her iki disiplinin değerlendirmelerinin farklılığı sebebiyle aslında aralarında sorunsuz bir ilişki olması mümkün değildir.

4. Olası cevap: İki disiplinin de olayları ele alış biçimleri sebebiyle böyle bir fark olduğu düşünülebilir. Bu yaklaşım dolasıyla birbirinden uzak durduklarını söyleyebiliriz. Hangi ortak paydalarda buluştukları sorusuna cevap olarak insan merkezinde buluştuklarını ve her ikisinin de düşünsel anlamda derinlik ekseninde bir araya geldiklerini ifade edebiliriz.

Etkinlik No.: 25

1. Olası cevap: Yazar, edebî eserlerde/romanlarda psikolojik tahlillere yer vererek romanda güçlü karakterler yaratabilir. İnsanın ruhu ve bedeniyle bir bütün olarak algılanmasını sağlar. Yazar, eserinde karakterlerinin ruhsal dünyasını, psikolojik durumunu okuyucuya tanıtarak okuyucunun bu kişiyle kendisini özdeşleşmesini sağlayabilir. Böylece eser, daha ilgi çekici hâle gelir.

2. Olası cevap: İnsanların en önemli özelliklerinden biri düşünebilmeleridir. Hemen her edebî metnin arkasında düşünce vardır. Bir yazarın edebî metin ortaya koymasında düşünceleri ön plana çıkar. Ancak bu düşünce, felsefi metinlerde olduğu gibi edebî metnin tamamına yayılmaz. Fikir yazıları da zaman zaman araç olarak edebî metinleri kullanır. Edebiyat ile fikir yazılarının ortak paydası dildir. Fikir yazıları, edebiyattan aldığı birikimi kullanır. Bu anlamda edebiyat ile fikir yazıları arasında güçlü bir bağ vardır.

3. Olası cevaplar: Her edebî eser, felsefi bir görüş barındırır, diyebiliriz çünkü hemen her yazar hayatı, varlığı sorgulamakta ve anlamaya çalışmaktadır. Bundan dolayı edebî eser ile felsefe iç içe geçmiştir. Her edebî eserde ister istemez düşünsel bir yapı, felsefi bir görüş muhakkak vardır.

   Her edebî eser, felsefi bir görüş barındırır, diyemeyiz çünkü edebî bir eserde bu tür bir zorunluluk yoktur. Tamamen kurmaca, felsefi görüşten uzak bir metin, belirli biçim kurallarına uyarak edebî değer ve nitelik kazanabilir.

4. Olası cevaplar: Şair ve yazarlar, eserleriyle toplumun düşünce yapısına yön verebilirler. Örneğin Tevfik Fikret'in Haluk'un Defteri adlı eseriyle Atatürk'ün düşünce yapısını etkilediğinden anı kitaplarında bahsedilir. Fikret, bu eseriyle gençlere seslenmiştir ve onlara çağdaşlaşma, bilim, yurtseverlik, özgürlük, adalet ve barış gibi hedefler göstermiştir. Bu hedefleri ve birçok değerleri, eserlerinde başarıyla işleyerek gençlik için bir rehber olmuştur. Namık Kemal'in vatan, millet, hürriyet konulu şiirleri toplum üzerinde etkili olmuştur. Onun bu tür şiirleri, Kurtuluş Savaşı'nda birliklerin düşünce yapısını geliştirmiş; onlara bağımsızlıktan vazgeçmeme, mücadele etme ruhunu aşılamıştır.

   Şair ve yazarlar, toplumun düşünce yapısına yön veremezler; çünkü insanlar şair ve yazarların eserlerini edebî zevk almak için okurlar. Onlar sadece toplumlarda coşku, heyecan ve zevk uyandırırlar.

Etkinlik No.: 26

1.

Edebiyat, tekil	:	Özneyi belirgin hâle getirmek için kullanılır.
olgularla, tekil yaşantılarla	:	Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.
ilgilenir; insan	:	Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
olarak, soyutlayarak	:	Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.
alır, ayrıntılı	:	Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
açımlar, ortaya	:	Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
koyar; hem	:	Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

2. "Hiçbir" sözcüğü karıştırılabiliyor. Birleşik olan bu sözcük yazımı karıştırılarak ayrı yazılabiliyor. Bağlaç olan "ki" sıfat yapan "ki"nin ile karıştırılabiliyor. Bağlaç olan "ki" ayrı yazılması gerekirken karıştırılıp birleşik yazıldığı oluyor. *Onda* sözcüğündeki "da" ekini karıştıranlar oluyor. Sebebi "da"nın bağlaç da olabilmesidir.

3. Olası cevap: Noktalama işaretlerinin yanlış kullanılması ve imlaya özen gösterilmemesi beni üzüyor. Ayrıca kelimelerin anlamına uygun kullanılmaması hoşuma gitmiyor. Aslında sadece sosyal medyada değil her alanda dilimizi doğru kullanmaya gayret etmeliyiz. Zaten bu tür durumlar, anlatılmak istenenlerin yanlış veya eksik anlatılmasına da yol açıyor. Bu sebeple komik duruma düşen birçok ünlünün olduğunu haberlerde görmüştüm. Hem kendimizi doğru anlatmak hem de dilimizi güzel kullanmak adına bu konuda duyarlı ve dikkatli olmalıyız.

Etkinlik No.: 27

1. Olası cevap:

varoluşçuluk	:	Dilimizde her iki ögesi de asıl anlamını koruduğu hâlde yaygın bir biçimde geleneksel leşmiş olan kelimeler bitişik yazılır.
atfettiğini	:	Özgün biçimleri tek heceli bazı Arapça kökenli kelimeler *etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak* yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine uğradıklarında bitişik yazılır.

CEVAP ANAHTARLARI

okuyabilir : *-a, -e, -ı, -i, -u, -ü* zarf-fiil ekleriyle *bilmek, vermek, kalmak, durmak, gelmek ve yazmak* fiilleriyle yapılan tasvirî fiiller bitişik yazılır.

hissediyoruz : Özgün biçimleri tek heceli bazı Arapça kökenli kelimeler *etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak* yardımcı fiilleriyle birleşirken ses türemesine uğradıklarında bitişik yazılır.

birkaç : Bazı belirsizlik sıfat ve zamirleri gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır.

2. a) (nokta) *Amerikalı Psikiyatr Dr. Irvin Yalom*

b) (noktalı virgül) *Edebiyat ve psikoloji ilişkisi sadece psikolojinin edebiyattan aldığı ilhamlarla sınırlı değildir; psikoloji literatürü genişledikçe, çalışmalar arttıkça elde edilen bilgilerin yansıması edebiyat eserlerine katkı sağlamaya başlamıştır adım adım.*

c) (virgül) *Peki, neden insanlar bu tür kitapları okumayı çok seviyor?*

ç) (kısa çizgi) *Özellikle de toplumun psikologlara alanında uzman olmanın da ötesinde üstün yetenekler atfettiğini düşünürsek -içimi okuyabilir, sorunlara bir çırpıda çözüm getirebilir gibi- bu rağbetin normal olduğunu söyleyebiliriz.*

d) (tırnak işareti) *"Mrs. Dalloway çiçekleri kendi alacaktı." Virginia Woolf'un ünlü romanı bu cümleyle başlar ve bilinç akışı tekniği ile ilerleyip gider.*

3. Olası cevaplar: İmla ve noktalama kurallarına özen göstermeyen bir yazarın okuyucuya ulaşabilmesi, onu etkileyebilmesi bence mümkün değildir. Çünkü imla ve noktalama birbirini tamamlayarak yazıyı anlaşılır kılan iki temel ögedir. İmla ve noktalama kurallarına özen göstermeyen yazar, anlaşılır bir metin oluşturamaz ve vermeyi amaçladığı duyguyu, düşünceyi, izlenimi okuyucuya ulaştıramaz. Bu nedenle de okuyucuyu etkileyemez.

İmla ve noktalama kurallarına özen göstermeyen bir yazarın da okuyucuya ulaşabilmesi ve onu etkileyebilmesi bence mümkündür. Çünkü bazen yazar ve şairler kuralların dışına çıkarak da duygu, düşünce ve izlenimlerini okuyucuya aktarabilir. Hatta bu durum, onların ne kadar usta bir yazar ve şair olduklarının da kanıtı olarak değerlendirilebilir.

Etkinlik No.: 28

1. Hayır, hepsinde farklı anlamlarda kullanılmıştır.
Havanın rengi koyulaşıp caddeyi iş dönüşlerinin kalabalığı sardığında, otobüslerin ve tramvayların aydınlığı bu kıpırtısız kadınların beyaz yüzlerine değip değip geçerdi (Dokunmak, temas etmek anlamında).
Yağmurlar değip değip geçerdi (İstenilen yere düşmek anlamında).
Anlamsız bakışlar değip değip geçerdi (İsabet etmek anlamında).
Yazar anlatımda akıcılık sağlamak, anlamda derinlik oluşturmak için böyle bir kullanıma başvurmuştur.

2. Metinde *baş vermek* deyimi bitkilerin olgunlaşması, başak tutmaya başlaması anlamında kullanılmıştır.
Olgunlaşmak sözcüğünü kullanabiliriz. "Buğdayın olgunlaşma süreci ülkelere göre farklılık göstermektedir." cümlesi örnek verilebilir.

3. *Elceğiz:* Acınası, narin, incecik parmaklar
Demetçik: Küçük demet
Evcik: Küçük, sevimli ev
Dükkâncık: Küçük dükkân
Yazar kimi yerde acıma duygusu uyandırmak, kimi yerde okuyucuda şefkat duygusu uyandırmak için bu tür sözcüklere başvurmuştur.

4. *Yolun ıslak sessizliği* kelime grubuyla tenhalık dile getirilmektedir. Yazar duyular arası aktarıma başvurmuştur. Anlamda derinlik sağlanmıştır.

Etkinlik No.: 29

1. Olası cevap: Otobüs, ağzına kadar insan doluydu.
İnsanlar otobüste tıkış tıkıştı.
Otobüsün içi tıklım tıkıştı.

2. Olası cevap:

Metinden Alınan Cümleler	Sizin Cümleniz
Dönüş otobüsüne bindim.	Bin senedir özlüyorum seni.
Seni bu sözlerimle sıkıyorum.	Kavanozları raflara sık dizmiş.
Yanında bir bay oturuyordu.	Çok üzgünüm, bütün fotoğraflarım yanmış.
Adamın yüzü de öyleydi.	Yüz tuğla taşıdık.
Sanki çocuk yaşlıya dokununca kirlenecekti.	Yaş tahtaya basmam.

3. Olası cevap: Otobüsnen gidelim deyi tutturuveedin. Eyi de bu adamnan akideş olcen mi? Anneşebilcemin bakem? Adama domat tattırıveedin zornan hemencecik. Heç eyi etmedin. Torbayı açıveedin.
(Otobüsle gidelim diye tutturdun. İyi de bu adamla arkadaş olabilecek misin? Anlaşabilecek misin bakalım? Adama domates tattırıverdin zorla hemencecik. Hiç iyi etmedin. Torbayı açıverdin.)

4. Olası cevap: Hiç uçmamış, ilk kez uçacak olan bir kuş gibiydim. Heyecanlı, korkak, şaşkın, istekli. Boynumdaki kolyenin ışıltısını gizleyemiyordum artık. Eğildiğimde kolye yakamdan sıyrıldı ve bütün otobüs koskoca bir ışık hüzmesiyle doldu. Artık hepimiz boşluktaydık, bir otobüste değildik, bir boşlukta uçuyorduk. Yeni dünyamıza yol alıyorduk.

5. Olası cevap: İnsanın alacası içinde, hayvanın alacası dışındadır, bu yaşlı adamın dışardan bir anda yargılanması üzücü.
Çocuğunu yaşlı adamdan uzaklaştıran adama kendimi yakın hissedemiyorum. Ne de olsa bıçağı kestiren kendi suyu, insanı sevdiren kendi huyu.
Neden yaşlı adamla diyalog kurmaktan kaçındı ki? Hayvan koklaşa koklaşa, insan söyleşe söyleşe değil mi?

Etkinlik No.: 30

1. a) Günümüzün en önemli sorunlarından biri iletişimsizlik. Artık dünyanın öbür ucundaki bir insanla bile kolayca iletişim kurma olanağı varken yanımızdaki insanla aramızda uçurumlar olabiliyor. Üstüne nesil farkı da eklenince iletişim kurmak, konuşmak, dertleşmek, birbirini anlamaya çalışmak, birbirine tahammül etmek de zorlaşabiliyor.

Biz küçük bir yerde yaşıyoruz. Burada herkes birbirini tanıyor. Dedeler, amcalar, teyzeler birbirlerini bildikleri gibi gençleri ve çocukları da biliyor, tanıyor. Bizimle yaşlılar arasında iletişimsizlik söz konusu olmuyor. Günlük yaşamla ilgili konularda rahatlıkla konuşabiliyoruz. Ancak sosyal medya ile ilgili konularla, bilgisayar ve teknoloji ile ilgili konularla eski neslin çok bir ilgisi yok. Bu yüzden büyüklerimizle konuşabildiğimiz konular akranımız olan insanlardan farklı oluyor.

b) Olası cevaplar: Bir insan hakkında bilgi sahibi olmak onunla iletişim kurarken gereklidir. Ama bu çoğu zaman iletişimin biçimine bağlıdır. Örneğin bir iş görüşmesine gidilirken görüşülecek kişi doğrudan patronsa onun iş ve görüşmeyle ilgili beklentilerini bilmekte fayda vardır.

Bir insanla ilişki kurabilmek için onun hakkında bilgi sahibi olmak gerekli değildir. Çünkü bilgiyi o kişi ile önceden temas kurmuş bir kişiden alacağım. O kişi bilgiyi kendi bakış açısına, iletişim biçimine göre taraflı biçimde verecektir. Doğal olarak ben de o kişi ile konuşurken ister istemez bir ön yar-

CEVAP ANAHTARLARI

gıya sahip olacağım. Bu ön yargı sağlıklı bir iletişim kurmayı güçleştirebilir.

c) Olası cevap: Okuduğum hikâyeler, bu hikâyelerdeki bir ifade, bir cümle hatta bir kelime bile beni sarsabiliyor. Bende farklı duygular, düşünceler, bakış açıları oluşturabiliyor. Etrafımda gördüğüm ve ileride görebileceğim insanlardan katbekat fazla insanla o hikâyelerin satırları arasında karşılaşabiliyorum. Bence insanı anlama konusunda genel olarak zaten edebiyatın çok önemli bir işlevi var. Bu nedenle hikâye türünün de bu tür işlevleri olduğunu düşünmekteyim.

2. Şükrüye, babaannesinin konuşmasından duyduğu kadarıyla babası ile dedesinin dargın olduğunu biliyor. Bundan dolayı dedesinin kötü biri olduğunu düşünüp ondan uzak durabilirdi. Ama gerçek yaşamda sadece iyi ya da sadece kötü insan yoktur. Şükrüye de tıpkı gerçek yaşamda olduğu gibi dedesine tek boyutlu bakmamış, ön yargılı hareket etmemiş ve onunla konuşarak aralarındaki iletişimi sağlamıştır.

3. "d" maddesindeki gerekçeyle kitabını yayımlar. Çünkü sürekli farklı olanı arayan, bunu yaparken değişik örnekleri araştırmaktan vazgeçmeyen bir yazar olduğunu görüyorum. O zaman bu anlayıştaki bir sanatçı, "Farklıyı yakaladım, şimdiye kadar yaptıklarımdan değişik bir ürün ortaya çıkardım." diyecektir. Ancak kendini aştığına inandığı zaman yeni bir kitap bastırmaya karar verecektir.

Etkinlik No.: 31

1. a) Olası cevaplar: Evet, yer vermişimdir. Çünkü hikâyenin dili çok duru ve akıcı. Aynı zamanda yazar kendi iç dünyasını, yaşadığı başka olayları da ustalıkla birleştirerek vermiştir. Hikâyenin derin ve etkili bir anlatımı olması, duygu aktarımını etkin ve samimi bir dille yapması beni etkilediği için yer vermişimdir.

Hayır, yer vermemişimdir. Çünkü bana göre iyi hikâye bireyin iç dünyasına yönelen, karşılıklı konuşmaların olmadığı bir tür değildir. Köy sorunları, geçimsizlik, kültür çatışması gibi daha toplumsal konuların gerçekçi bir bakış açısıyla ele alındığı, karşılıklı konuşmaların yoğun olduğu hikâyelerden bir seçki yaptığımı düşünüyorum.

b) Olası cevaplar: Soru: Hikâyeler, genellikle dış görünüşün arkasındaki gerçekleri keşfetmemizi sağlar. Siz de bu hikâyenizde anlatıcının dışarıdan göremediğimiz iç dünyasına bir pencere açmışsınız. Bu pencereden bakınca sizi de görmek mümkün mü?

Cevap: Elbette mümkün. Siz de biliyorsunuz hikâyeler yaşanmışlıkların ürünüdür. Ben yaşamadığım, hissetmediğim daha doğrusu benden bir parça taşımayan anlatıcıya hikâyemde görev vermem.

Evet dikkatli bakarsanız görebilirsiniz ama bir yazar asla kendini hikâyesinde açtığı pencereden tamamen göstermez. Pencere hep buğuludur.

c) Olası cevap: Genç hikâyeciden sıradanlıktan, basmakalıp içeriklerden kurtulmasını istemiştir. Çünkü bir hikâyeci günlük yaşamın içinde daha çok nefes almalı, kendini daha çok yenileyip her seferinde gençliğine dönebilmelidir. Bunun için de yeni şeyler söyleyen ve nitelikli yayınları takip etmesini istiyor.

ç) Olası cevaplar: Tabii ki rastlamışlardır. Çünkü hangi anlayışta veya görüşte olursa olsun kalemi güçlü olan ve geleceğe göz kırpan bir yazarın dergimde olması gerekir. Aksi takdirde çok tutulan, tercih edilen ve geniş kitlelere ulaşmayı başaran bir dergi olamazdım.

Rastlamamışlardır. Benim iyi hikâyeci olarak gördüğüm yazarlar, içeriklerini ve dillerini benim tercih ettiğim doğrultuda oluşturan yazarlardır. Benim önceliğim yazarların bağlı oldukları sanat anlayışı olduğu için dergide pek yer vermezdim.

d) Olası cevap: Hep aynı anlayıştaki yazarların hikâyelerine yer vermemden dolayı eleştiri almışımdır. Çünkü hikâyeciler ve okuyucular farklı anlayıştaki hikâyeleri de okumak, onlardan da beslenmek istemiş olabilirler. Özellikle dönemin iki usta hikâyecisi "Farklılıklar zenginliğimizdir." diyerek sert eleştirilerde bulunmuş olabilir.

e) Olası cevap: Derginin sloganı "Farklılıklar zenginliğimizdir." idi. Bu sayıda farklı anlayıştaki hikâyecilere yer verdiğim gibi yeni yetişen genç hikâyecilere de geniş bir yer ayırmışımdır. O yüzden çok sayıda teşekkür mektubu almışımdır.

Etkinlik No.: 32

1. a) Necati Cumalı, hikâyesinde, spor arabasını yaya geçidinde yayaların üzerine umursamazca süren bir kimseyi betimlemiştir. Kent hayatında rastlanabilecek bu kişi bencil, çıkarları için hak ihlali yapabilen kişilerin sembolüdür. Başka bir çehrede, başka durumlarda da olsa bu gibi insanlarla anlatıcı zaman zaman karşılaşmaktadır. Bu nedenle bu kimse anlatıcıya tanıdık gelmiştir.

b) Olası cevap: … kocaman spor bir araba, kırmızı ışıklara falan kulak asmadan, sağ sol şeritlerde duran araçların arasından fırladı, üstümüze yürüdü, topumuzu darmaduman etti. Kaçıştık: "Ayy, gidiyordum!"

Biz kendimize gelmeye çalışırken spor arabadaki delikanlı çok mahçup ve çok telaşlı bir şekilde arabadan inerek hemen yanımıza koştu. Yaşlı hanımefendiye ve bizlere zarar görüp görmediğimizi sordu. Dalgınlıkla kırmızı ışıkta geçtiğini söyleyerek binbir özür diledi. Geçenlerde ben de onun kadar dalgın değil miydim? Kafamın meşguliyetinden demlikte kaynayıp tükenen suyu üç kez yeniden doldurup kaynatmamış mıydım?

2. Yazarın hikâyesine bu ismi vermesinin nedeni kent yaşamında karşısına çıkabilecek acımasız insanları betimlemiş olmasıdır.

3. Olası cevap: Çoğu insanın, zamanla haz dolu değil, anlam dolu bir hayatı benimseyeceğine inanıyorum. İnsanlar, parayla mutluluğu satın alamayacakları gerçeği ile er geç karşılaşıyorlar. Birçok kent sakini şehir yaşamındaki gelir ve fırsat eşitsizliğinin önüne geçecek olan yardımlaşma ve paylaşma kültürünün bir parçası olmak istiyor. İnsanların gösterdiği bu çaba da beni umutlandırıyor. Bir de yaşanılan koşullardan bağımsız olarak iyimserliğin önemine de inanıyorum. Bu sayede yaşadıklarımıza bakış açımızı değiştirirsek dünyamız değişir diye düşünüyorum.

4. Olası cevap: Urfa'dan yeni taşınmıştık. Biz de o göç insanlarındandık. Hiç bilmediğimiz bu yerde tatlı sudan tuzlu suya atılmış balıklar gibiydik. Baba balığımız güçlü durmaya çalışıyor, aylık kira parasını kazanmaya çalışıyordu. Yüzünü zor görüyorduk. Evimizde patates ve bulgurdan başka aş pişmiyordu ama birbirimize sevgimiz kalplerimizi hep sıcak tutuyordu. Koskoca şehirde birbirimizden başka balık bilmiyorduk. Eylül ayı okul açılacağı sıralarda okul harcamalarımız nedeniyle babam açık vermiş ve evin kirasını geciktirmişti. Ev sahibimiz aile geçindiren bir anneydi. Göçmenlerin geçim derdini anlayarak o ay babamdan kirayı almayışını, gösterdiği anlayışı, bu insani tavrını hiçbirimiz unutmadık.

5. Olası cevaplar:
Evet, katılıyorum. İnsanlar duygusal zekâlarını geliştirebilirler. İç dünyasını değiştiremeyen biri dünyayı değiştirme hayalleri de kuramaz. "Böyle gelmiş böyle gidecek." mantığını bir kenara bırakabiliriz. Aksi hâlde değişimin önüne set çekmiş oluruz. Eylemsizlik en kötü eylemdir. Kendi geleceğimiz adına minik de olsa adımlar atabiliriz. Minik adımların, küçük ama süreklilik arz eden değişimlerin alışkanlıklara dönüşmesi kaçınılmazdır.

Hayır, katılmıyorum. İnsanın kendisini değiştirebileceğine de inanmıyorum. Çünkü bana kalırsa insan değişime direnen bir varlıktır, zor değişir.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 33

1. Anlatıcı, güzel bir koyda inşa edilmiş bile olsa büyük bir oteli değil de kayalıkların olduğu bir denizi tercih etmektedir. Bunun sebebi yalnız kalabileceği bu sakin ve kayalık denizde, geçmişin güzel anılarını yâd etme imkânı bulmuş olmasıdır. Kalabalıklar içinde insan, iç sesini dinleme olanağından çoğu zaman yoksundur. Sakinlik ve yalnızlık, duygularını analiz etmesinde ve geçmişin güzelliklerini hatırlamasında anlatıcıya yardımcı olacaktır.

2. Olası cevaplar:
Katılıyorum. Geçmişe duyulan özlem bütün insanların yaşadığı bir durumdur. Genelde geçmişin güzelliğinden bahsedilirken günümüzden şikâyet edilir. Bu da geçmişle günümüz yaşamı arasında olan bir çatışmadır. Bu çatışma elden kaçırılan ve bir daha yaşanmayacak anlara karşı duyulan özlemdir.

Katılmıyorum. Her insan geçmişe özlem duymaz. Geçmişinden hoşnut olmayabilir. Yaşadığı zamanı ve ortamı tercih ediyor olabilir.

3. Olası cevaplar:
Katılıyorum. Metindeki kahraman denizin olmadığı bir şehirde yaşamanın zorluğunu hissettirir bizlere. Her insan yaşadığı ortamı değil de farklı yerleri hayal edebilir. Karlı ortamı hiç yaşamayanlar karlı şehirleri, denizi yaşamayanlar deniz kenarındaki şehirlerle kendi yaşadıkları yeri kıyaslarlar. Bu durum insanların kendi içlerinde yaşamış oldukları çatışmadır.

Katılmıyorum. İnsanın doğduğu, kültürüyle harmanlanıp büyüdüğü, bütün çevresinin yer aldığı şehir, hayatında önemli bir yer tutar. Başka bir şehri düşünmek ya da kendi şehrimle kıyaslamak gereksizdir.

4. Olası cevaplar:
Katılıyorum. Kesinlikle toplumun yaşamış olduğu bir çatışmadır. Sevgi, insanları ve toplumları birleştiren ve bir arada tutan en önemli özelliktir. Buna rağmen insanlar sevgiyi hor kullanır.

Katılmıyorum. Toplumumuzun sevgiye önem verdiğini ve incitmediğini düşünüyorum. Sevgi, insanları ve toplumları bir arada tutan en önemli özellik olduğu için vazgeçilmez bir unsurumuzdur.

5. İnsanlar birçok konuda kendi içlerinde ya da yaşadıkları çevreyle çatışma yaşayabilir. Yaşanılan bu çatışmadan kurtulmak için öncelikle bunu kabullenmek gerekir. Sıkıntı yaşandığında sorunlar kabullenilirse çözüm de başlamış olur.

Etkinlik No.: 34

1. Öncelikle onların sakinleşmesini beklerdim. Kardeşler, sakinleştikten sonra onların birbirlerini sakince dinlemeleri için saygı duydukları bir aile büyüğünün yanında konuşmalarını sağlardım. Kayığı dönüşümlü ya da birlikte kullanmalarını söyler, onlara babalarının hatırası olan bu kayığı kesmemelerini ve empati yapmalarını tavsiye ederdim.

2. Bu cümleden sonra marangoz, çatışmayı bitirmek için istemeyerek de olsa kayığı kesmiştir. Böylelikle hem onların isteğini yerine getirmiş hem de bir çatışma ortamının oluşmasına engel olmuştur.

3. Olası cevaplar:
Evet, yaşanmış olabilir çünkü hikâye yaşanmış olayları da ele alabilir. Ayrıca miras kavgaları günümüzde hâlâ devam etmektedir. Bu kavgalarda insanlar akraba olduklarına bakmaksızın birbirlerinin kalplerini kırmaktadırlar.

Hayır, yaşanmamıştır çünkü hikâye olması muhtemel olayları da anlatmaktadır. Bence yazar duymuş olduğu miras kavgalarından yola çıkarak hayal gücünü kullanmış ve böyle bir olayı tasarlayarak okuyucuya yansıtmıştır.

4. Elimde bir yetki olsaydı öncelikle insani değerlere önem verilmesi için çalışmalar yapardım. İnsanlara yardım etme, saygı duyma ve empati gösterme bilincini kazandırmak için paneller, seminerler verilmesini sağlardım. İnsanlara karşılıksız yardım eden bilim insanlarının hayatlarını anlatan kitaplar yazılmasını ve okunmasını sağlardım.

5. Bir insan öfkelendiği zaman olumsuz duyguların etkisine girer ve düşünmeden sinirle hareket eder. Yaptığı işin nasıl bir sonuca varacağını hesaplayamaz. Sonunda da bu davranış onu pişman olacağı davranışlara götürür. Metinde de bu durum söz konusudur. İki kardeş birbirlerine duyduğu öfke sonucu babalarının kendilerine bıraktığı bir mala zarar vermek istemektedir. Hem birbirlerini kırmaktadırlar hem de kalan miras öfke nedeniyle kullanılmayacak duruma gelecektir.

Etkinlik No.: 35

1. a) Olası cevap: Şeker kutusu da içindekiler de değişirdi. Hasta ziyareti olduğu için önemli olan kutunun beğendirilmesi değil, hastayı hatırlamış olmaktır. O yüzden biraz daha sade bir kutu olabilir. İçindekiler de daha sade, daha az çeşidin olduğu lokum olabilir. Hatta giderken şeker kutusuyla beraber kolonya da almış olabilirdi.

b) Olası cevap: Hasta için aynı çiçeklerin yani karanfilin tercih edilmesi abes olmazdı ama sayısı ve çeşidi büyük ihtimalle azalırdı. Hastanın hatırlanmış olması, onun ziyaret edilmesi ön plandadır.

c) Olası cevap: Ali Yılmaz'ın hasta bir yakınının ziyareti için mekân olarak hastane seçilebilirdi. Üç katlı, beyaz badanalı, boyaların hafif dökülmüş olduğu, her odada iki hastanın kalabileceği büyüklükte, koridorlarının dar ve aydınlatmanın az olduğu, bahçesinde çam ağaçlarının yükseldiği bir hastane.

ç) Olası cevap: Ali Yılmaz'da, nişanlısını görmeye giderken olduğu gibi içinde kaygılı, ürkek, üstünde ağırlık varmış gibi bir his olmazdı. İçinde hasta bir yakınını ziyaret etmenin verdiği bir huzur, bir mutluluk olabilirdi. Hastanın daha iyi olduğunu düşünerek kendini daha iyi hissederdi. Hastayı motive etmek için hastaneye giderken ona neler söyleyebileceği üzerine düşünmüş olabilir.

d) Olası cevaplar: Değiştirirdi. Çünkü hasta bir yakınını ziyaret etmiş olmanın sevinci ve gönül rahatlığı olurdu. O yüzden "İyi ki gitmişim, onu gördüm daha iyi oldum. O da beni görünce çok mutlu oldu." gibi bir ifadeyle değiştirebilirdi.

Değiştirmezdi. Çünkü bayramlarda nişanlı, hasta, hısım, akraba vb. ziyaretleri yapılır. Bu ziyaretler toplumu birbirine bağlayan gelenek ve değerlerdir. O yüzden Ali Yılmaz, bayramda nişanlısının evine gitmezse veya hasta ziyareti yapmazsa görevini, sorumluluğunu yerine getirmediğini hissedip huzursuz olacaktı. O yüzden yazarın her iki durum için aynı ifadeleri kullanması doğal.

e)

1	2	3
Ali Yılmaz'ın bayramda hasta bir yakınını ziyarete gitmesi.	Ziyarete giderken sade bir şeker kutusu ve çiçek götürmesi.	Yakınının sağlık durumunu merak etmesi ve onu görecek olmanın sevincini yaşaması.
4	**5**	
Hasta bir yakınını görmeye gittiği hastanede hastayla bayramlaşması, hastanın buna sevinmesi.	Hastane dönüşünde hastayla olan konuşmalarını düşünmesi, onu görmekten mutlu olması.	

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 36

1. Yazar dükkâna girerek saatinin arıza yaptığını söyler. Saatçi, saati tamir ederken saatçi ile anlatıcı arasında saatin kalitesi hakkında bir diyalog geçer ve saatçi ona saati nasıl koruması gerektiğini söyler. Sonrasında birbirlerinin adlarını öğrenmeleriyle bir arkadaşlık oluşur. Anlatıcı, arada bir saatçinin yanına uğrayarak onunla sohbet eder. Böylelikle hikâyenin olay örgüsü oluşur.

2. a) Olası cevap: Bence anlatıcının bir güven sorunu vardır. Bu güven sorunu nedeniyle gördüğü kişilere karşı bir ön yargı duymaktadır. Bu da insanlarla olan ilişkilerine yansımaktadır. Bu durum aynı zamanda hikâyeyi yazamamasında da etkili olmuştur.

   b) Olası cevap: Ön yargılı olmaması gerektiğini, insanların kişiliğini tanımadan onlar hakkında hüküm vermenin doğru olmadığını söyler ve saatçi ile tanışması için onu ikna ederdim. Saatçiyi tanıdıktan sonra ön yargısının yanlış olduğunu görmüş olurdu.

3. Olası cevap: Önce dükkânda dolaşır, saatleri incelerdim. Beğendiğim saatler hakkında ona sorular sorardım. Zaman geçtikçe sohbeti koyulaştırır, mesleğiyle ilgili sorular sorardım. Vereceği cevaplara kendi yorumumu da ekler, işim bitince de güzel dileklerle dükkândan çıkardım.

4. Olası cevap: Anlatıcı ile saatçi yer değiştirseydi çok farklı bir olay örgüsü meydana gelirdi. Anlatıcı olan saatçi, insanlar hakkında olumlu düşüncelere sahip olur ve yazılarını bu bakış açısı ile yazardı. Saatçi ise gelen her müşteriye şüpheyle bakan bir karakter olurdu. Böylelikle olay örgüsü bu karakterlerin bakış açısına göre şekillenirdi.

5. Olası cevap: İçeri girdim. İçeride gençten bir kadın oturuyordu. Kadının ayağında eski bir terlik vardı. Ayakkabıcı, elindeki ayakkabının tamirini bitirerek onu kadına verdi. Kadın boynu bükük: "Sağ ol amca." dedi. Tam dışarı çıkacaktı ki ayakkabıcı: Dur, kızım! Paranın üstünü unuttun, dedi. Kadın şaşkın gözlerle adama baktı ve parayı alıp almamak konusunda kararsız kaldı. Ayakkabıcı: Hadi, kızım! Daha çok işim var, diyerek parayı kadına uzattı ve o şekilde bana döndü: Buyur beyim, sen ne istemiştin?, dedi. O an ayakkabıcının tamirden para almadığını üstüne üstlük kadına yardım ettiğini anladım. Yaptığı yardımı dile getirmeden ve bana hissettirmeden yapmaya çalışan bu adama karşı saygım fazlasıyla arttı.

Etkinlik No.: 37

1. a) Olası cevap: Okuduğumuz metinde anlatıcı ile arkadaşı Fikret'i bir arada tutan onların yaşamı birlikte paylaşmalarıdır. Aralarındaki altı yaşlık farka rağmen birlikte oyun oynamakta, kitap okumakta, mutlu olup üzülebilmekte ve en önemlisi birbirlerini her bakımdan anlayabilmektedirler.

   b) Olası cevap: Arkadaşlık ilişkilerinde her iki tarafın birbiriyle görünüş, duygu ve düşünce bakımından tamamen aynı olması düşünülemez. Benim en yakın arkadaşlarım aynı mahallede büyüdüğüm, küçüklüğümden beri birlikte zaman geçirdiğim iki kişidir. Üçümüz küçüklüğümüzden beri hep bir aradayız. Bu üç yakın arkadaştan en büyük olan benim. Diğerleri ise aynı yaşta. Aramızda pek çok ortaklık var. Zaten böyle olmasaydı yakın arkadaş olamazdık. Ama bu ortaklıklar fiziksel özellikler değil elbette. Kişilik özelliklerimiz de tamamen aynı değil; farklı takımları tutuyor, farklı şeylerden hoşlanıyoruz. Buna rağmen birbirimizi anlayabiliyor, tamamlayabiliyoruz. Küçükken inatlaşıp birbirimize kızdığımız zamanlar çok olsa da şimdi çok iyi anlaşıyoruz.

2.

Anlatıcı	Savaşa karşıdır. Savaşın herkes için kötü olduğunu düşünmektedir. 1. Dünya Savaşı sırasında dayısını yitirmiştir. Korkmadığını söylese de babasını ve yakınlarını kaybetme korkusu içindedir.
Fikret	Savaşa karşıdır. Savaşın başlama haberini aldığında durgunlaşmış, hiçbir şey söylemeden eve doğru gitmiştir.
Çetin ile Metin	Savaşın başlamasından üzülmüş görünmüyorlar, savaşın başladığı haberini âdeta sevinerek vermişlerdir. Ekonomik durumlarının iyi olması, savaşla ilgili herhangi bir kaygılarının olmamasını sağlamıştır.
Anlatıcının Babası	Savaşa karşıdır ve her bakımdan kaygı duymaktadır. Her ne kadar oğlunu teselli etmek, yakınlarını tedirgin etmemek istese de durgunluğundan, her zaman şarkılar söylerken suskunlaşmasından tedirgin olduğu anlaşılmaktadır.
Anlatıcının Ninesi	Savaşa karşıdır. Savaştan söz edildiğinde 1. Dünya Savaşı'nda kaybettiği oğlunu hatırlamaktadır. Yaşadığı olumsuzluklar sert karakterli bir insan olmasına sebep olmuştur.

3. Okuduğumuz metinde Çetin ile Metin'in kibirli tavırlarında diğer çocukların onları bu davranışında haklı gören, onlardan çekinen tavırlarının etkisi vardır. İnsanlar davranışlarıyla başkalarının tavırlarına da yön verebilirler. Her toplumda bulunan cahil insanlar cehaletlerinin bile farkında olmadıklarından karşıdakilerinin onları yücelten tavırları onların kendilerini daha da üstün görmesine sebep olur. Diğer çocukların onların bu tavırlarını kabullenen bakışları olmasaydı, onları ciddiye almayıp kendi hâllerine bıraksalardı Çetin ile Metin, onlarla arkadaş olabilmek için bu kibirli tavırlarından, tepeden bakan hâllerinden vazgeçebilirlerdi.

Etkinlik No.: 38

1. Elmas Nine, gençliğinde Kuvâyi Milliye'ye katılmış, vatansever, çalışkan, her türlü sıkıntı karşısında sabırlı, güçlü, olgun birisidir. Hayatı boyunca yaşadığı sıkıntılar onu daha da güçlendirmiştir. Kocası Şam Cephesi'ne gidince de yaşadığı zorluklar karşısında aynı şekilde ayakta kalmayı başarmıştır.

2. Anlatıcı olan torun geçmişte yaşanılanları iyi bilen ve bunu da büyük duyarlılıkla anlatan birisidir. Elmas Nine ile torunu arasında ilişki açısından hiçbir şekilde kuşak çatışması ve anlayış farklılığı yoktur.

3. Başımıza gelen sıkıntılar tekrarlarsa bir süre sonra alışma hâli gerçekleşir. Zaman geçtikçe de yaşadığımız sıkıntılar karşısında daha güçlü oluruz. Sıkıntılı olayların sürekliliği kişiyi böyle durumlarda daha sabırlı yapar. İnsan hep sıkıntılı durumlarla karşılaştığı için rahatlıkta bocalayıp ne yapacağını bilemeyebilir.

4. Osman'ın dönüşüyle anlatıcı aslında mutluluğunu dile getirmektedir. Bu durumu "Bebeklerin gül yüzlerinin açılmasıyla ninenin saz gövdesinin dirilmesi" ifadeleriyle karşılamıştır.

5. Olası cevaplar: Elmas Nine'nin yerinde olsaydım zorluklar karşısında aynı sabrı ve olgunluğu gösterirdim. Çünkü yaşadığımız sürece her türlü zorlukla karşı karşıya kalabiliriz. Böyle durumlarda ne kadar güçlü ve olgun olursak bu zorlukları daha rahat atlatabiliriz.
   Elmas Nine'nin yerinde olsaydım zorluklar karşısında aynı sabrı ve olgunluğu gösteremezdim. Sıkıntılı olaylara onun kadar tahammül edemezdim.

Etkinlik No.: 39

1. a) Öncelikle elimden geldiğince beton yerlere çimlendirme ve ağaçlandırma yaptırırdım. Dar olan sokakları genişletir, araçların rahatça seyahat etmeleri için gerekli çalışmaları yapardım. Peyzaj çalışmalarıyla da şehri güzelleştirirdim.

CEVAP ANAHTARLARI

b) Güzel bir şehirde yaşayan insanların ruh hâlleri yapılan değişikliklerle daha sağlıklı olur. Çünkü mutluluğun ilk adımı insanların ruh hâllerinin iyi olmasıdır. Bunda yapılan peyzajların da etkisi büyüktür. Ulaşım sorunu olmayan, her yerin yeşil olduğu bir şehir, herkeste güzel duygular uyandırır.

2. Olası cevap: Elli yıl önceki hâlinde yaşamak isterdim. Çünkü o dönemde insanlar birbirleriyle daha sıcaktı, doğa henüz kirlenmemişti. Çevre kirliliği yok denecek kadar azdı. Betonlaşma günümüzdeki gibi yaygınlaşmamıştı. Her yer yemyeşildi.
Elli yıl sonraki hâlinde yaşamak isterim. Çünkü teknoloji daha fazla gelişecek, böylelikle tedavisi olmayan hastalıklara çözüm bulunacaktır. Bunun dışında bu teknoloji ile kaybolan insanların daha çabuk bulunmaları sağlanacaktır. Kısaca elli yıl sonraki teknoloji insanların hayatını oldukça kolaylaştıracaktır.

3. Düzensiz şehirleşme, göçler, orman yangınları, doğal bitki örtüsünün giderek yok olması, üretim faaliyetlerinde kalitesiz yakıt kullanımı çevre kirliliğinin sebepleri arasındadır.

4. Cemal Süreya'nın *Sevda Sözleri*, Yakup Kadri'nin *Kiralık Konak*, Tolstoy'un *İnsan Ne ile Yaşar* adlı kitaplarının bulunmasını isterdim. Çünkü bu kitapları çok beğendim ve etkileyici buldum. Bu kitaplarla insanların bakış açılarının zenginleşeceğine inanıyorum.

Etkinlik No.: 40

1. Memur olan babamın işi dolayısıyla çocukluğumda büyük şehirde yaşıyor, yaz tatilinde annemle babamın memleketinde en az bir ay kalıyorduk. Dayımın evlendiği yaz benim için bambaşka güzel anıların olduğu yazdır. Düğün nedeniyle bütün kuzenlerim aynı günlerde anneannem ve dedemin yaşadığı geniş bahçeli köy evinde toplanmıştık. Küçüklüğün verdiği heyecanla her şeyden eğlence çıkardığımız, bütün kaygılardan uzak günlerdi. O güzel bahçenin beyaz badanalı duvarlarında sekerek, yemyeşil dut, erik, kayısı ağaçlarının dalları arasında saklanarak, bahçeyi akşama kadar bir uçtan bir uca koşarak hiç yorulmadan bir hafta geçirmiştik.

2. Geçmişten günümüze yaşam şartlarının değişmesi sebebiyle bazı geleneksel uygulamaların da değişikliğe uğraması kaçınılmazdır ama kültürün önemli unsurlarının yaşatılması, toplumdaki bireylerin kendilerini bir bütün olarak kabul etmesi bakımından önemlidir. Örneğin bayramlar yüzyıllar içinde kültürümüzün vazgeçilmez geleneklerinden biri olmuştur. Bayramlar; ailelerin, akrabaların, arkadaşların buluştuğu, yörelere özgü yiyecek ve içeceklerin yapılarak geleneğin yaşatıldığı çok özel zamanlardır. Günümüzde ise iş yaşamının yoğunluğu vb. sebeplerle bayramlar ihmal edilmekte, bu dönemler başka yerlere tatile gidilerek geçirilmektedir. Hâlbuki ebeveynler tarafından aile büyüklerine bayram ziyaretleri yapılmalı, çocuklar bu konuda teşvik edilmeli, onların akrabalarla yakınlığı pekiştirilerek gelecekte de bayram ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

3. Benim için ilkbaharın daha etkileyici bir rengi vardır. Artık kışın kasvetli havasından çıkıp doğayla, sevdiklerimizle buluşma vaktidir. İçimde tarif edilmesi güç bir heyecan uyanır. Doğanın canlanışı bana da yansır. Okul da ikinci dönem daha hızlı ilerler. Evde yaz tatili planları yaparız.

4. Okuduğumuz metinde yazarın asıl amacı ailesinin sıkıntılarını, babasının umutları bir bir sönmüş, kederli yaşamının izlerini sunmaktır. Bunu yaparken çocukluğunda geçirdiği bağbozumu günlerini ve sonbaharı bir araç olarak kullanmıştır. Ailenin yaşamakta olduğu ekonomik sıkıntılar, o yaz üretilen pekmezlerin elde kalmasıyla aileyi ekonomik çöküşe götürdüğünden bu bağbozumu ailenin bağbozumu, o yazdan sonraki sonbahar ise ailenin sonbaharı olarak değerlendirilmiştir. Yazarın yaşadığı kasaba ve bir yazını geçirdiği köy, kimi zaman büyük sorunlar olsa da çoğunlukla birbirine zarar vermeyen insanların yaşadığı, yazarın zihninde mutlu anılar bırakan mekânlar olarak görülürken şehir, babasını kandırdığına inandıkları acımasız tüccarın da yaşadığı bir mekândır.

Etkinlik No.:41

1. a) Bana göre böyle bir insan, doğanın bir parçası olan ormandan birçok ihtiyacını karşılamıştır. Orman onlara yeri geldiğinde yakacak, yeri geldiğinde yiyecek vermiştir. Anne baba, evladı için nasıl her şeyi karşılıksız olarak yapıyorsa orman da aynı şekilde her şeyi karşılıksız olarak vermiştir. Bu yüzden burası güvenilir bir yerdir. İnsanları korumuş kollamış, âdeta ailelerinin bir parçası olmuştur. Dünya, bu şekilde düşünen insanlar için ormandan ibarettir.

b) İnsanların yaşadıkları ortamlarda yer alan olumlu ve olumsuz tüm durumların etkileri bireylerin kişiliklerine ve yaşam görüşlerine yansır. İnsan etkilenen bir varlıktır. Çevresinde gördüğü ne varsa bir ayna gibi onu yaşamına yansıtır. Yaşadığı ortamlar onun bakış açılarının bir parçası hâline gelir. Babası doktor olan bir çocuğun doktor olması, annesi öğretmen olan çocuğun öğretmen olması gibi.

2. Bana göre böyle bir bakış açısı bazı durumlarda doğru, bazı durumlarda yanlıştır. Kimi zaman aile büyüklerinin yaşam konusundaki tecrübelerinden yararlanılır kimi zaman da teknolojik gelişmelerin değişmesiyle aktarılan bilgilerin araştırılması, sorgulanması ve bu yönde kararların alınması gerekir. Bu yüzden kimi zaman aile büyüklerine danışılmalı, kimi zamanda araştırmak, bilimsel verilerden faydalanılmalıdır.

3. Bu düşünceyi benimsetmek için öncelikle bir ormanda bu çocuklarla birlikte ormanın ağaçsız bölgelerine fidan dikerdim. Daha sonra bu fidanın ağaç olduktan sonra insanlara ve doğaya ne tür yararlarının olacağını çocuklarla ormanı gezerek anlatırdım. Bunun dışında ağaçların konuşturulduğu bir tiyatro oyunu yazar, bu tiyatroda çocuklara da ağaç rolü vererek çocukların empati yapmalarını sağlardım.

4. Olası cevaplar: Bence yazar böyle bir olayı yaşamıştır. Çünkü hikâyeler gerçek olaylardan yola çıkılarak da yazılabilmektedir. Ağaçların kesilmesi olayı yaşanmıştır ve yazar bu ihtiyarla karşılaşmıştır. Kahraman bakış açısı da bu durumu göstermektedir. Bu durum yaşanması muhtemel olaylardandır. Dolayısıyla yazar yaşadığı bir olayı anlatmış olabilir.
Bence yazar böyle bir olayı yaşamamıştır. Çünkü yazar doğayı ve ormanı çok seviyordur, bununla ilgili bir hikâyeyi tasarlayıp yazmış olabilir. Yazar hikâyeyi kahraman bakış açısıyla yazmış olabilir ama bu durum onun bu olayı yaşadığı anlamına gelmez. Bunun dışında hikâyeler genellikle yazarların yaratıcılığı ile ortaya çıkarlar. Dolayısıyla bu hikâye de onlardan biridir.

Etkinlik No.: 42

1. Kahraman anlatıcının bakış açısı ile yazılmıştır. Anlatıcı tek bir kişi ile sınırlandırılmıştır. Bu kişinin yaşadıkları ve hissettikleri verilmiştir. Bizzat kahramanın olayı aktarması okuyucu tarafından samimi bulunur.

2. a) Masallarda anlatıcı hâkim anlatıcıdır. Hâkim anlatıcı, yaşanmış ya da yaşanabilecek her şeyi bilir, görür. Hikâye ise kahraman anlatıcı ile yazılmıştır. Bakış açıları farklıdır.

b) Masallar hâkim anlatıcı ile anlatılır. Çünkü sözlü olarak oluşmuşlar ve ağızdan ağıza aktarılarak günümüze kadar gelmişler.

3. Olası cevap:
Kahraman Anlatıcı: Mağaranın içinde beklerken içimde kötü bir his vardı. Diğerleri sakin görünüyordu. Babamın anlattığı masal aklımdan çıkmıyordu. Korktuğumu belli etmemeye çalışıyordum. Onlar hemen işe koyulmuşlar, kazma küreğe sarılmışlar, define aramışlardı.
Hâkim Anlatıcı: Mağarada bir sessizlik oldu. Ahmet korkusunu belli etmemeye çalışıyor ama dinlediği hikâyeyi kafasında canlandırmaya çabalıyordu. Diğerleri Ahmet'in ne düşündüğünü biliyor ama ona müdahale etmiyorlardı. Ahmet içinden geçenleri belli etmeden işe koyuldu.

CEVAP ANAHTARLARI

Gözlemci Bakış Açısı: Akşam saatlerinde mağaraya birkaç genç girdi. Mağaradaki sarkıtlar yere kadar uzanıyordu. Gençler hemen işe koyuldular. Bir taraftan etrafı kolluyorlar diğer yandan kazmaya devam ediyorlardı. İçlerinden biri ışığı mağaranın kapısına çevirdi. Tam orada büyük bir gölge belirdi.

Etkinlik No.: 43

1. Olası cevaplar: Birden sokağın köşesinden yıllardır görmediği arkadaşı çıktı. Onu görmeyeli uzun zaman olmuştu. Arkadaşı onu görür görmez koşarak yanına geldi:

   – Bu ne güzel bir sürpriz! Ne zaman geldin?

   – Şimdi geldim. Seni gördüğüme çok mutlu oldum. Buradayım artık, eski günlerdeki gibi yine beraberiz.

   – İyisin değil mi?

   – Evet, iyiyim. Görüşelim mutlaka.

   Tatlı tatlı, gönülden konuşuyordu. Zihninden sürekli eski günlerde yaptıkları geçiyordu.

2. Bu teknikle metindeki olayın akışı bir süreliğine kesilip kişilerin daha önce yaşadıklarının verilmesi ile şu anki durumlarının daha kolay değerlendirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca bu şekilde kişiler veya olaylar hakkında bilgi sahibi olunur.

3. Olası cevap: Uzun süren yaz ayları bitmişti. Sokağın üzerini puslu, yoğun, tortop bulutlar kaplamıştı. Son derece sakin, sessiz bir sokaktı burası. Büyük, taş evler çoğunluktaydı. Gökyüzü göz önünde uzayıp gidiyor ve donuk, çıplak çam ağaçlarına şarkı söyleten rüzgârın sesi duyuluyordu. Evlerin bacaları henüz dumansızdı ama yavaş yavaş kış hazırlıkları başlamıştı bu sokakta.

4. Olası cevap: Şaşkınlıktan kocaman gözlerle bakan annem olduğu yerde dondu kaldı:

   – İnanamıyorum, sensin!

   – Evet, anne.

   Annem şaşkınlığından olduğu yerde kalmıştı. Büyük bir heyecanla içeri seslendi.

   – Koşun, koşun! Bakın burada kim var? O kadar özledim ki seni! Ama neden haber vermedin geleceğini?

   – Sürpriz yapmak istedim.

   – Artık bitti mi? Tekrar gitmeyeceksin değil mi?

   – Evet, tekrar gitmeyeceğim.

Etkinlik No.: 44

1. Yazar bu teknikle kahramanın iç dünyasının okuyucu tarafından anlaşılmasını sağlamıştır. Dil konuşma dilinin doğallığına sahiptir. Duygu ve düşünceler sesli düşünme şeklinde yansıtılmıştır.
   Olası cevap:
   Çocukların Ağlaması
   Çocuklar ağladı mı hüzün çöker içime. Onlar saflığın simgesi değil midir? Hayatı toz pembe görenler onlar değil midir? Yaşamın gerçek yüzüyle daha karşılaşmamış olanlar onlar değil midir? O zaman onlar hep gülmelidir bence. Gülerek, ağlayanların karanlık dünyasını aydınlatmalıdırlar.

2. a) Yazar, Nuri'nin ruhsal durumunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla geriye dönüş tekniğini kullanmıştır.

   b) Olası cevaplar: Evet. Yazar içinde bulunduğu zamandan geçmişe giderek bilgi vermeyi amaçlamış bu da karakter üzerinde gerçeklik etkisi oluşturmuştur.

   Hayır, bir katkı sağlamamıştır. Bu olay yazarın tasarladığı bir olay olabilir çünkü hikâyelerin gerçeğe yakın özelliklere sahip, tasarlanmış olma ihtimali de vardır. Bu hikâyede de aynı durum söz konusu olabilir.

   c) Daha çok tarih konulu eserlerde görülür.

3. Yazar metne akıcılık kazandırmak ve kahramanları tanıtmak amacıyla böyle bir yöntem kullanmış olabilir. Evet, farklı tekniklerle de bu anlatımı sağlayabilirdi. Kahramanın iç dünyasını yansıtarak da anlatabilirdi.

Etkinlik No.: 45

1. a) Kişileştirme sanatının anlatıma katkısı büyüktür. Hikâye bu sanatla zengin bir anlatıma sahip olur. Aynı zamanda hikâye okuyucunun zihninde somutlaşır ve hayal dünyasını zenginleştirir.

   b) Olası cevap: Ben yazar olsaydım mecazlarla ilgili bütün sanatları kullanmaya çalışırdım. Çünkü mecaz sanatlarının anlatımı zenginleştireceğine ve güzelleştireceğine inanıyorum.

   Ben yazar olsaydım mecazlı sanatları kullanmazdım. Çünkü mecazlar metnin dilini ağırlaştırabilir, bu da metnin akıcılığını engelleyebilir. Okuyucuda istenen etkiyi bırakmaz.

2. Bana göre cümlelerin devrik olması şiirde de görülen bir durumdur. Bundan dolayı yazı şiirsel bir anlatım kazanmıştır. Aynı zamanda eksiltili cümlelerin varlığı da bu durumu pekiştirmiştir. Bunun dışında bu tür cümlelerin kullanımı hikâyeye akıcılık da sağlar.

3. Göl kıyısı her pazar tatilin etkisi ile çok kalabalık olurdu. "İğne atsan yere düşmez." derler ya hani işte o keza. İnsanlar birbirlerine çarparak geçiyorlar ancak birbirlerinden özür dileyerek kibarlıklarını da gösteriyorlardı.

4. Bana göre dış görünüş insanların kişiliği ile doğru orantılıdır. Çünkü bir insanı ilk kez gördüğümüzde onunla ilgili olarak birçok konuda fikre sahip oluruz. Beden dilimiz ne olursa olsun bakışlarımıza ve yüzümüze yansır. İnsanlar, kişinin dış görünüşüne, jest ve mimiklerine bakarak nasıl bir karakterde olduğunu anlayabilirler. İlk izlenim kimi zaman arkadaşlık ilişkilerinde önemli bir etkendir.

Etkinlik No.: 46

1. Her iki tarafında ahşap ve tek katlı evlerin sıralandığı bu sokak oldukça genişti. Çocukluk anılarımı geçirdiğim bu sokağın beni en çok kendine bağlayan tarafı hareketli görüntüsüydü. Bu sokakta günler âdeta akar giderdi. Akşam olunca sokak lambasının zayıf ışığı altında toplanan mahalle çocukları oyun oynarken aileler de bir araya gelip neşeli zamanlar geçirirlerdi. Gecenin ilerlemiş saatlerinde herkes evine çekilirken sokak rahat ve derin bir uykuya dalardı. Geceki o ıssız sokak, eşsiz pırıltılarıyla yeni güne uyanır, sokağın bütün ağaçlarından derinden derine kuşların gülüşmeleri duyulurdu.

2. Bu cümlenin nesnel hâli, "İncilâ Abla annemin gittiği evlerin kızıydı." şeklindedir. Metin estetik bir zevk uyandırmak değil bilgilendirme amacıyla yazılmış olsaydı metinde nesnel cümleler kullanılırdı. Cümlelerde kelimelerin gerçek anlamlarına yer verilir, mecaz anlam kullanılmazdı.

3. Birinci cümlede İncilâ Abla, peri kızına, ikinci cümlede ise evlerin çatıları, dantelalı mendil kenarlarına benzetilerek benzetme sanatı yapılmıştır. Bu iki cümle yalın değildir. Çünkü düşünce sade, gösterişsiz şekilde anlatılmamıştır.

Etkinlik No.: 47

1. Sanatsal metinlerde önemli kişiliklerin yer alması onların ölümsüzlüğüne katkıda bulunabilir. Onların dehasını veya yaşadıklarını daha iyi anlamamızı sağlar. Sanatsal metinlerde bu isimlere yer verilmesi onların başka insanlara ilham olmalarını sağlar. Varsa hatalarından, tecrübelerinden de ilham alırız.
   Bu kişiliklerle sanatsal metinlerde karşılaşmayı çok da önemli görmüyorum. Çünkü bana göre böyle tarihsel kişilikler kurmaca metinlerin satırları arasında sıkışıp kalmamalı. Onlarla ilgili bilimsel araştırmalar yapılarak ciddi eserler ortaya konulmalıdır.

CEVAP ANAHTARLARI

2. a) Tarihe tanıklık eden unsurların, tarihî eserlerin ve kültürel ögelerin edebî metinlerde yer alması, dönem insanlarının bu değerlere sahip çıkmasını kolaylaştıracaktır. Zaman zaman da geçmiş dönemleri zihnimizde canlandırarak bizi âdeta bir zaman yolculuğuna davet edecektir. Geçmişi yaşatacak, geleceğe bu mirası aktarmaya da vesile olacaktır.

b) Pergamon Antik Kenti kalıntılarından büyüleyici güzelliğe ve görkeme sahip Zeus Sunağı ve yine aynı antik kentte bulunan Athena Tapınağı'na ait göz alıcı, devasa parçalar ve daha birçok değerimiz tarihî eser kaçakçıları tarafından yurt dışına kaçırılmıştır. Bu eşsiz değerleri koruyamadık. Şu anda Anadolu topraklarında bulunan değerlerimize sahip çıkmanın ilk adımı bu eserlerin ve izlerin önemini kavramaktır. Bu bilincin uyanması hâlinde eserlerin zarar görmesi önlenecektir. Bu anlamda yöresel ve ulusal bazda eğitim faaliyetleri ve turistik geziler düzenlenmelidir. Restorasyon çalışmaları ise tarihî dokuya zarar vermeden yürütülmelidir.

3. Farklı toplumlar hem ortak hem de farklı kültürel değerlere sahiptir. Farklı kültürlerin etkileşimleri ve ortaklıkları, kültürel zenginliğe ve insanlık adına üretime katkıda bulunacaktır. Anlam arayışında bu farklı kültürel değerler, insani değerleri de besleyecektir. Farklı fikirlere ve inançlara saygı kültürünü de geliştirecektir.

4. İnsan, varlığını sadece biyolojik ihtiyaçlarını karşılamak için sürdürmez. Bu dürtüler güçlü dürtüler olsa da insan dürtülerini kontrol altına alabilen bir canlıdır. Uzun ve mutlu yaşam sürmede anlamak ve hissetmek çok önemlidir. Hayatın hakkını vermek de budur. Everest'in doruklarına tırmanan dağcıların bir kısmı hayatı keşfetmek ve kendi sınırlarını deneyerek bilime katkı sağlamayı amaçlar. Kimisi ise bir fotoğraf çektirebilmek için o çetin yolculuğa katlanır. Bana kalırsa bu gibi insanların çabası hiçbir değer taşımaz. Hatta bu türden hedefler insanı iç huzurdan uzaklaştırır. Akıl ve gönül gözünü açarak, öğrenerek, anlamaya çalışarak ortaya bir değer koyanlar ve merhamet duygusunu ön plana çıkaranlar öz saygıya dolayısıyla iç huzuruna ulaşmaya adım atmıştır.

Etkinlik No.: 48

1. Olası cevaplar: Metinde anlatılanlar gerçek hayatın ta kendisidir. Kahramanların isimleri değişse de metinde yaşananların birebir aynısını birçok insan yaşamıştır. Annenin çiçek ekmesi, çocuğuyla gezmeye gitmesi, giderken yapacakları konusunda çocuğunu tembihlemesi vb. hepimizin yaşamış olduğu anılardır.
Bence yaşanamaz. Hikâyeler kurmaca metinlerdir. Bana göre tasarlanarak ve yazarın hayal gücü ile ortaya çıkarlar. Metinde de böyle bir durum söz konusudur. Metinde çiçek açtı diye bir annenin çocuğunu unutması gerçekçi değildir ve söz konusu durumu örneklemektedir.

2. Olası cevaplar: Söyleyebiliriz. Babaanne ile birlikte yaşamı görüyoruz. Çocuk, ziyarete gittikleri evin hanımının elini öpüyor. Hediyeyle uğurlanıyorlar. Türk aile yapısında büyüklerle birlikte oturmak, anne babaya ve büyüklere saygı, akraba ilişkilerinin yoğunluğu, genel olarak ataerkil bir yapıya sahip olunması, küçükleri korumak, tanıdıkları ziyaret etmek, bayram ziyaretleri, el öpmek, misafiri hediyelerle uğurlamak gibi özellikler vardır. Bu özellikleri metinde de görmekteyiz.
Hayır, söyleyemeyiz. Türk aile yapısında çiçek açtı diye bir anne çocuğunu unutmaz. Bir annenin çocuğuna "Babaannene sakın söyleme!" demesi de Türk aile yapısına uymaz.

3. Geleneklerin devamlılığı çoğunlukla sözlü kaynaklar aracılığıyla gerçekleşir. Sözlü kaynakların devamlılığını sağlayan da büyüklerimizdir. Yazılı olmayan kanunlar diye söz edilir gelenek ve göreneklerimizden. Gelenekleri devam ettiren de büyüklerdir. Onlar, öğrendiklerini kendilerinden sonraki kuşaklara aktarırlar.

4. Anne, aile bağlarının başıdır. Bahçede ya da balkondaki çiçekler, evdeki koku hep annenin eseridir. Bunlar evi aile yapan özellikle-rdir. Anne şefkat simgesidir. Bizi sevgisiyle sarıp sarmalayan, bize vicdanı öğreten, yaşamda tutunmayı gösteren kişidir.

Etkinlik No.: 49

1. a) *'Ben geldim'. İmza yoktu. Tekrar gelir misin acaba bu günlerde? Gene de bir sürü kâğıt, defter ve not kaldı. (Artık bunları da atamazdım.)*

Yüzüm, günden güne hiç değişmediği halde (bunu, her sabah aynada yaptığım gözlemlerle biliyordum), resimler arasında vahim farklar vardı.

b) Metinde anlatılan karakter derin bir yalnızlığın içinde sanki. Bu yalnızlık duygusu alaycı ifadelerle anlatılmış.

c) Karakterin belki karşısındaki bir insana rahatlıkla anlatamayacağı gerçekler vurucu bir biçimde açığa çıkıyor. Karakter kendisiyle ilgili her şeyi alaya başvurarak ifade etmiş oluyor.

2. a) Olası cevaplar: Olumsuzluk sayılabilir. Çünkü yazdıklarına hazır olmayan bir toplumda olumlu ya da olumsuz tepki görmeyen sanatçı, yok sayılma durumuyla karşı karşıya kalabilir.Tepki almak, eserlerinin okunmaya, incelenmeye, üzerinde yorum yapılmaya değer olduğunu görmek sanatçılar için önemlidir.

Bence olumsuzluk söz konusu değil. Çünkü sanatçı toplumun beğenilerine göre eser vermez. Sanatını en yükseğe çıkarmak için çaba gösterir. Yaşadığı dönemdeki edebî eğilime yönelmemesi zamanının ilerisinde olduğunu gösterir. Bunun belki yaşadığı dönemde bir faturası vardır ama uzun vadede düşünüldüğünde kendisini anlayacak ve takdir edecek bir okuyucu kitlesi bulması kaçınılmaz olacaktır.

b) Olası cevap: Sanatçının edebiyat camiası ile temasta olması, saygın edebiyat dergilerinde eserleri ile ilgili eleştiri yazılarının yayımlanması önemli. Günümüzde ne yazık ki medya yatırımları (reklamlar, ulusal gazetelere verilen röportajlar, ulusal kanallarda çeşitli programlara katılımlar vb.) ön planda. Kısacası sanatçının kendisini pazarlamayı bilmesi gerekiyor. Her değerin kısa sürede tüketildiği günümüzde sanatçının keşfedilmeyi beklemek gibi bir lüksü yok artık.

3. Olası cevap: Hikâye uzun olunca yazarın bunu dergilerde yayımlatması, bastırması güç olabilir. Ayrıca yayıncı, okurun bu kadar uzun hikâyeyi okuma sabrı göstermeyeceğini söyleyip yazarı kısa yazmaya teşvik edebilir. Baskı görmekten hoşlanmayan yazar için bu durum sorun olabilir. Kitap olarak bastırmak için de birkaç hikâyenin birikmesini beklemek zorunda kalabilir.

Etkinlik No.: 50

1. Düş unsurları ve mizahi ögeler metnin anlatımına canlılık ve hareketlilik katmıştır. İnsanın hayal gücünü çalıştıran düş gücü yer yer mizahla eğlenceli ve etkili bir anlatıma dönüşmüştür.

2. II. Dünya Savaşı'ndan sonra tüm dünya ülkelerinde bir umutsuzluk, insanların hayata bakışlarında bir karamsarlık, savaşın getirdiği yılgınlık, yorgunluk, umursamazlık gibi hâllerin olması doğaldır. Dolayısıyla savaş sonrasında oluşan bu ruh hâlleri, Türk edebiyatına da aynı şekilde yansımıştır. İşte bu akım, savaş sonrası insanların gerçeklerden bir kaçış olarak gördüğü, düş gücünü ve bilinçaltını harekete geçirdiği edebî bir akımdır.

3. a) Tutunanlar, Kalanlar, Hakikat vb.

b) Yaşa da Gör, Yaşadığın Kadarını Anla vb.

c) Sosyal medyada blog sayfasında, bir dergide, televizyon programında, panelde vb.

ç) COVID-19 salgını, teknolojinin hızlı gelişimi, küreselleşme vb.

d) Edebî akımımı yansıtacak ürün ortaya koymaya çalışırdım, kendimi yenilik ve değişikliklere açık tutmak için gündemi takip ederdim, bir dergide sürekli yazı yazardım, blog sayfamı canlı tutardım, sosyal medyayı aktif kullanmaya çalışırdım.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 51

1. En mutlu toplumlar bireylerinin başkalarına fayda sağlayan davranışlar sergilediği toplumlardır. İyilikler yaparak insanları sevindirmek, sevinç veya acıların paylaşımı, üzüntülerin yerine yürekten gelen gülüşleri getirmek mutlu bir toplum oluşturmak için yeterlidir. Toplumsal mutluluğun artırılması için bu tutumların benimsenip devam ettirilmesi ve "herkes için" düşüncesinin benimsenmesi gerekir. Bu düşünce toplumsaldır.
2. Günlük hayatta bazen güzel anlar yaşarken bazı durumlarda da sıkıntılı günler yaşarız. Bu sıkıntılı günlerde kişi, hüznün her durağını ayrı ayrı geçip sonunda sevinçlere ulaşıp zafer kazanır. İç sesimizi yönetip iç huzuru yakalamalı ve bu dönemlerin geçici olduğunu düşünmeliyiz. Sıkıntılı dönemleri doğru adımlarla sabırla atlatmalı, sevinçlere kucak açmalıyız.
3. "Sessizliğin ağması" demek sessizliğin yükselmesi, artması demektir. Sessizlik, günlük hayatımızdaki rutin koşuşturmalar içinde bizi farklı dünyalara götürür. Bu durumda sessizliğin verdiği huzurla baş başa kalıp zihnimizin duyabileceği, hissedebileceği anlara şahit oluruz.
4. İnsan, sessizlik anında kendi düşünceleriyle baş başadır. Sessizlik esnasında kişi hayalleriyle baş başa kalır, yaratıcılık ruhu gelişir. Kişi, günlük rutinlerden, karmaşalardan çıkıp kendisiyle bağ kurar. Bir zorlukla karşılaştığında sessiz kalarak daha hedefe odaklı, soruya tam ve ihtiyacı gideren cevaplar verir. Bazen sessizlik anı, insanın ani hareket etmesine veya yanlış kararlar almasına engel olur.

Etkinlik No.: 52

1. Suya bırakılmış kuru bir dal parçasında bile yeşeren bir filiz umuttur. Kupkuru bir dalın azıcık bir suyla canlanması, insanı hayata karşı cesaretlendirebilen bir dönüştür. Doğa, her daim döngüsünü sürdürüyor. Bu durum insanda bütün başarısızlıkların, hüzünlerin sonuna bir kıvılcım ekleyebilme umudunu uyandırıyor. Bir tohum emek harcayarak, sabrederek toprağın üstüne çıkar. Doğanın döngüsü bize fırsatların önümüzde olduğunu, onlara ulaşmak için gayret göstermemiz gerektiğini anlatır. Her sabah güneşin doğuşuyla yeni bir güne uyanırız. Engelleri aşmak için hâlâ zamanımızın olduğunu anlarız.
2. a) Eğer Elif farklı bir tutum sergileseydi ömrünün bir bölümünde yerinde saymış olacaktı. Elif için asıl kayıp da bu olurdu. Elif ve diğer bütün insanlar yaşama içgüdüsüne sahiptir. Bu güdü bizleri ayakta tutan, yaşamın devamlılığını sağlayan güçtür. Başımıza ne gelirse gelsin, ne yaşarsak yaşayalım hayatın devam ettiğini deneyimleyeceğiz.

   b) Elif doğadaki işaretleri doğru okumuştur. Tıpkı doğa gibi mücadeleci bir kızdır, yoluna devam eder. Hayal kırıklıkları Elif'i biraz yavaşlatır sadece, hayatını yaşamaktan alıkoymaz. Elif iyimserdir. Geleceğe dair umutludur. İyimserlik, azim ve kararlılık Elif'in acılarını yenmesine yardımcı olacak özellikleridir.
3. Bir ağacın, köklerini yanına dizilen beton parke taşlarının arasına uzattığını görmüştüm. Parke taşları arasında kendine bir yol bulmuştu. Bulunduğu koşula ayak uydurmuş ve yaşamına devam etmişti. İşte bu umuttur. Her canlı çevresindeki koşullara uyum sağlar ve bu sayede varlığını sürdürür. Herkesin kendi koşullarında umudunu var edebileceğine ve bir çıkış yolu bulabileceğine inancım tam.
4. Bedenimiz isteğimiz dışında da çalışan, kasları ve sinirleri barındıran bir sistemdir. Yaşama güdüsü, insan dışındaki canlıların da sahip olduğu itici, motive edici bir etken. Söz gelimi kuşlar hayatta kalabilmek için millerce yol kat eder. İnsan vahşi yaşamda hayatta kalabilmek için bugün sahip olduğu yeteneklerini geliştirmiştir. Dilerim bireyler yaşama güdüsü ile kendi yaşam hakkını korurken başka canlıların yaşam hakkını ihlal etmez. İnsan, yaşamını sürdürürken başka hayatlara zarar vermeyecek bir vicdana da sahiptir. Vicdani duyguların gelişmesine, en az öz güven ve başarı kavramlarına verilen önem kadar değer verilmelidir.

Etkinlik No.: 53

1. a) Olası cevap: Tarık Dursun K.'nin geçmişinden yola çıkarak hikâyelerini oluşturduğu söylenebilir. Çünkü okuduğumuz hikâyesini okul yıllarındaki hatıralarından yola çıkarak kaleme almıştır. Bu hatırasını hikâyeleştirirken sınıf içerisinde yaptıkları bir deneyden hareketle konuyu gökyüzüne, bulutlara, uçurtma uçuran bir çocuğa, oradan da büyüklerin çocuklara bakışı ile çocukların büyüklere bakışına getirerek insan ilişkilerine değinmiştir. Gerçekten de bu kısa hikâyede bile farklı konuları bir bütünlük içerisinde vermeyi bilmiştir.

   b) Olası cevap: Olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum. Çünkü hikâye, bir çırpıda okunup bitmekte; âdeta şiir gibi akıcı bir şekilde okunabilmektedir. Ayrıca kısa oluşu, metni ayrıntılardan uzaklaştırmakta; okuyucunun sıkılmasına fırsat vermemektedir.
2. Olası cevap: Eserin etkileyiciliğini artırdığını düşünüyorum. Çünkü geçmiş, insanda her zaman bir merak uyandırır ve insan bu merakla herhangi bir eseri daha bir zevkle okuyabilir. Ayrıca cümlelerin kısa ve kelimelerin okuyucunun uzak olmadığı günlük konuşma dilinden seçilmesi eserin anlaşılırlığını da artırır. Çünkü her okuyan onda kendinden bir şey bulabilir, eseri daha rahat anlamlandırabilir ve özümser.
3. Olası cevap: Yazar aslında burada hem bir öz eleştiri hem de toplumsal bir eleştiri yapmıştır. Çünkü gerçekten de toplumsal yaşamda kimi zaman çocuklara yukarıdan bakma, onları küçük görme eğilimine rastlanır. Nedense onların da herhangi bir konuyla ilgili düşüncelerini beyan edebilecekleri göz ardı edilir. Çoğu kez herhangi bir durumda onların istekleri ve fikirleri sorulmaz, büyüklere ayak uydurmaları beklenir. İşte böyle bir durumda insan, kendisini o çocuğun yerine koyup da onun gözüyle kendine baktığında yaptığının yanlış olduğunun farkına varabilir. Kısacası yazar, bu cümleleriyle empati kurmanın önemini vurgulamak istemiştir.
4. Olası cevap: Hikâyeci ya da genel anlamıyla sanatçı insanlar, eserlerini üretirken etraflarında akıp giden yaşama, sıradan insanlardan daha dikkatli bakarlar. Küçük ama önemli ayrıntıları yakalamak için dikkatlerini had safhada kullanırlar. Eserlerinde bu ayrıntılardan verimli ve yoğun biçimde faydalanırlar.

Etkinlik No.: 54

1. Zamanı "bir kuş misali" ifadesiyle anlatırız çoğu zaman. Zaman hızlıca geçer gider yanımızdan. O kadar hızlı akar ki insan sadece anılarıyla kalır. Metinde de anılarından bahseden bir kahraman vardır.
2. Olası cevap:
   Evet, yazarın öyküleri için anı-öykü denebilir. Yazar geçmişte yaşadıklarını öykülerine aktarmıştır. Okuduğumuz metin için anı-öykü özelliğine sahip denebilir. Yazar, çocukluğuna ait anıları anlatır gibi yazmış metni. İlk gençlik yıllarındaki arkadaşıyla yaşadıkları ve hayalleri metnin temelini oluşturmaktadır.

   Hayır, böyle bir duruma sebep olmaz. Öykülerin yaşanmış olma ihtimali de vardır. Yaşanan olaylar zaten bu türün özellikleri ile aktarılır. Yazarın öykülerinde de böyle bir durum vardır. Bunlardan dolayı bana göre metin anı-öykü değil, öyküdür.
3. Bir eserin yabancı dillere çevrilmesi, edebiyat dünyasında önem kazanması sonucunda olur. Beğenilen ve önem arz eden eserler yabancı dile çevrilir. Eserlerin filme çekilmesi de yazarın ve eserin tanınması açısından önemlidir. Eserleri yabancı dillere çevriliyor, filme çekiliyorsa bu da yazarın başarılı olarak kabul edilmesinde etkendir.

CEVAP ANAHTARLARI

4. Edebiyatla yaşam daima iç içe olmuştur. Edebiyat toplumun aynasıdır. Toplumun yaşadıkları edebiyatta kendini gösterir. Metinde de hayattan küçük bir kesit vardır. Durumu iyi bir ailenin, babanın hastalanmasıyla işlerinin bozulması ve sıkıntı çekmesi, çocukların arkadaşlıkları, birlikte kurdukları hayaller yaşamın her anında çevremizde karşılaştığımız ya da karşılaşabileceğimiz gerçeklerdir. Bunlar da metnin okurlar tarafından daha fazla sevilmesini ve edebiyat dünyasında uzun süre yer almasını sağlar.

Etkinlik No.: 55

1. Kısa oldukları, az sözle çok şey anlattıkları için bu sözle anılmaktadır. Bu öykü türü; kıpkısa öykü, sımsıkı öykü, mini öykü, minik öykü, minimal öykü gibi adlarla anılmaktadır. Ufak tefek öykü, küçülürken büyüyen öykü adlarını verebiliriz.

2. a) Küçürek öyküler her şeyi uzun uzun anlatmaz. Anlatmaya değer olanın en çarpıcı noktasını anlatır. Okuyucudan düş gücü ile bunu tamamlamasını ister.

   b) Ayrıntıların yerini şiirde karşılaştığımız imgeler alır. Bu imgeler, okuyucunun hayal dünyasında şekillenir.

3. Bu hikâye bende yaşanmamışlık, acı, hüzün duyguları uyandırdı. Dışarıda soğuk. Soğukta titreyen eller. Ellerin içinde çizgiler. Çizgilerde derinlik. Boğuluyorum.

Etkinlik No.: 56

1. Her iki yazar da öyküyü tanımlarken türün, kişinin kendi iç dünyasındakileri anlatma ihtiyacını karşıladığına vurgu yapmıştır. Vüs'at O. Bener de söz konusu öyküsünde görev amacıyla gittiği Siirt'te yaşadıklarını anlatmış, oraya ait duygu ve düşüncelerini yansıtmıştır. Bunu yaparken kendi çocukluğuna ait anısına da yer vermiştir. Bir bakıma öykü; yazarın hatıralarını, hayallerini, tutkularını, herhangi bir konu ile ilgili duygu ve düşüncelerini dile getirdiği bir tür olarak karşımıza çıkmıştır.

2. Evet. Yazar, yaşadığı dönemin tanıklığını yapmıştır. Çünkü Siirt'te nasıl bir yaşam sürdüğünü anlatmış, bunu yaparken de bölgenin coğrafi özelliklerine ve insanların yaşayışına değinmiştir. Mesela kurak bir ikliminin olduğundan, havanın sıcaklığından bahsetmiş; evlerin genellikle toprak damlardan oluştuğunu belirtmiştir. Bölge insanı farklı dilde konuştuğu için iletişim sıkıntısı yaşadığından da bahsetmiştir.

3. Olası cevap: Kısa öykülerin okunurluğunun çok kolay olmasının bunda etkili olduğunu düşünüyorum. Çünkü okur, bu tarzdaki öyküleri bir çırpıda okuyabilmekte ve hemen arkasından, ilgisini kaybetmeden yeni bir esere geçebilmektedir. Ayrıca içinde bulunulan çağın da bunda etkili olduğunu düşünmek mümkündür. Yaşadığımız çağ; şehirleşmenin arttığı, teknolojinin ilerlediği, insanların yaşam koşuşturması içinde kalıp zamanı yetiştiremediği bir çağdır. Bu açıdan bakıldığında minimalize bir yaşam arayışına giren insanların edebiyatın bazı türlerde de küçülmeye gitmesi gayet normal karşılanabilir.

Etkinlik No.: 57

1. a) Bitki, tüy vb.ni çekerek yerinden çıkarmak, çekip koparmak.
   Örnek cümle: *Bebeği halıdaki tüyleri yolarken yakaladım.*
   Dolandırarak hile ile birinin parasını almak.
   Örnek cümle: *Yaşlı adamı bir güzel yoldular.*
   Tırmalamak, yırtmak.
   Örnek cümle: *Küçük çocuk tırnağıyla yüzümü yoldu.*
   b) Ortalık henüz ağarmadan tarlasında buğday yoluyordu.

2. *Boncuk boncuk:* Boncuk gibi yuvarlak taneler hâlinde
   Arada sırada: Seyrek olarak
   Işıl ışıl: Işıklar içinde, ışıklar saçarak
   Yazar sıfat-fiil ya da zarf-fiil gruplarını kullanarak da bu anlamları sağlayabilirdi.
   İkilemeler, cümle içinde verilmek istenen anlamı pekiştirmek ve güçlendirmek için kullanılır. İkilemelerin en önemli görevi, anlatımı daha etkili, daha güçlü hâle getirmektir.

3. a) Günümüzde cümle içinde zarf-fiil eklerinden sonra virgül kullanılmaz.

   b) Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur:
   Ankara'ya, doğup büyüdüğüm şehre, büyük hayranlık duyuyorum.
   Tırnak içinde olmayan cümlelerin sonuna konur:
   Akşama seni de sinemaya götüreceğim, dedi.

Etkinlik No.: 58

1. **Tırnak işareti ("…"):** Başka bir kimseden alınan sözler tırnak içinde verilir.
   Ünlem işareti (!): Sevinç, kıvanç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümlelerin sonuna konur.
   Virgül (,): Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
   Nokta (.): Cümlenin sonuna konur.

2.

Metinde	Günümüzde
ayışığı	ay ışığı
hamamböceği	hamam böceği
Büyükbaba	büyükbaba
halin	hâlin
dışarda	dışarıda

   Dil değişkendir, yaşadığı topluma ve döneme göre değişim gösterir. Dilin sürekliliğini ve sınırsızlığını sağlayan özelliği de canlı olmasıdır. Toplum yaşamındaki değişimler ve farklı kültürlerin dillerinden etkilenmeler de dili zaman içinde değiştirir ve geliştirir.

3. ***içim:*** Gerçek anlam ***boşluk:*** Mecaz anlam
   varlığa dönüşmesi: Mecaz anlam
   İçimde tüm insanlar için büyük bir sevgi besliyorum.
   Kitap okumadığım zamanlarda içimde bir boşluk hissederim.
   Duygularım her geçen gün varlığa bürünüp bana görünüyordu âdeta.

4. *İşte ölümü gömdük.*
   Evdeki huzursuzluk ve iç sıkıntısı ölümle bütünleştirilmiş. Mecazlı bu tarz anlatımlar metne özgün bir hava verir. Bunlar, metnin üslubunu belirleyen ögelerdendir. Bu da metnin akıcı olmasını ve okuyucunun metni daha keyifle okumasını sağlar.

Etkinlik No.: 59

1. Olası cevap:
   Otobüs: Maceraperest bir otobüs içindeki yolcuları kim bilir nereye götürüyordu?
   Evler: Karşı bayırdaki başıboş evler bu masal diyarını terk edecek gibiydi.
   Pencere: Meraklı pencereleri portakal çiçeği kokularına açtım.

2. "Gök" kelimesini umut, mutluluk, yeni bir hayat, adalet, huzur gibi olumlu çağrışımlarla ilişkilendirebiliriz. Çünkü "gök" burada âdeta şairin kavuşmayı arzuladığı bütün güzelliklerin sembolüdür. Şair bulunduğu yerde mutsuzdur. Gönül verdiği kişi ile yeni bir diyara giderek mutluluk bulma ümidini taşımaktadır. Bu nedenle oraya gitmeden önce, bütün diyarları baştan başa kaplayan göğe bakmakla işe başlamaktadır.

3. Yakın anlamı şudur: Sevgilisinin elini tutmak, sevgilinin varlığı şaire güç vermektedir. Zorlukları aşacak gücü hissettirmektedir. Uzak anlamında ise şair yalnızlıklarından kurtulmakta ve belki de kendi içinde yaşayan diğer "ben"leriyle tanışmakta, yeni yönlerini keşfetmektedir.

4. a) Ruhumun bilinmeyen bir yerindeki sızıyı hafifletiyor.

   b) Korkularımı kovmak için açtım kitabı.

CEVAP ANAHTARLARI

c) "Ağaç" kelimesi bana topraktan gökyüzüne uzanan bir varlığı düşündürüyor. Öyle bir varlık ki tek başına, kimseye ihtiyacı olmayan ve dimdik durabilen bir varlık… Sevilen kişinin gözleri böyle bir canlıya benzetilerek o gözlerden yansıyan güçlü bir karakteri ifade etmektedir.

Etkinlik No.: 60

1. Dil, bir millet için çok önemli olup kendine özgü bir ses yapısına sahiptir. Yabancı dillerden Türkçeye geçen kelimeler Türkçenin ses yapısını bozar, onun özgünlüğüne zarar verir. Yabancı kelimeler anlatımı güç hâle getirir ve iletilmek istenen tam olarak anlatılamaz. Bundan dolayı anlaşmazlıklar ortaya çıkar ve tüm toplum bundan etkilenir. Ayrıca her dilde yabancı kelime vardır, bu bilinen bir gerçektir. Önemli olan dilimizin yapısına uygun alınmasıdır.
2. Şiirin bende bıraktığı duyguları göz önünde bulundurduğumda bence şair, kötü anılarının akşamüstü aklına geldiğini ifade etmektedir. Bundan dolayı akşamüstü için kalp kırıcı, üzücü anlamını çağrıştıran hoyrat kelimesini kullanmış olabilir.
3. Bana göre *Gün saltanatıyla gitti mi* derken şair burada güneşi âdeta saltanatı olan bir padişah gibi görmektedir. Bir ülkede padişah olmazsa geride başıboş, ne yapacağını bilmeyen bir halk olur. Bundan dolayı güneş battıktan sonra şair de bir yalnızlık yaşar ve aklına üzüntüleri, kederleri gelir.
4. Bana göre bunun belli bir sebebi yoktur. Ahmet Muhip Dıranas buradaki şiirde öyle tercih ettiği için o kelimeleri kullanmıştır. Şiirin teması ve ana duygusu, bu kelimeleri kullanması için uygundur. Bunun dışında her ikisi de aynı kelimeleri kullanmış olabilirler ancak bu kelimelerin şiirdeki çağrışımları, hissettirdikleri farklıdır. O yüzden belli bir sebebe bağlayamayız.

   Bana göre bunun sebebi şairlerin birbirlerinden etkilenmeleridir. Kimi zaman bir şair, çok beğendiği bir başka şairin izinden gidebilmektedir. Bunun için de bir şairin kullandığı kelimeler, imgeler, cümleler kısaca üslubu başka bir şairin üslubu ile benzerlik gösterebilir. Bir şair, beğendiği şairlerin tarzlarında şiirlerini kaleme alabilir. Bunun dışında bu kelimeler seçtikleri tema ve konuya uygundur.
5. Şiirin teması unutmaktır. Bence şair yaşadığı ve unutmak istediği olayları, zamanla ilgili kelimelere bazı olumsuz sıfatlar ekleyerek anlatmak istemiştir. Ümitsiz kış, olmayacak baharlar, amansız gece vb. Bana göre bu sıfatlarla kullanılan zamanla ilgili bu kelimeler şiire etkileyicilik ve belli bir hassasiyet kazandırmıştır. Böylelikle şiir akılda kalıcı bir özellik ve coşku kazanmıştır.

Etkinlik No.: 61

1. a) Şair, kavun taşıyan kamyonları gördükçe bu kamyonların gittiği şehri hayal etmektedir. Şiirin başlığından anladığımız kadarıyla bu şehir İstanbul'dur. Şair küçük bir ilçe olan Niksar'da yaşayan biri olarak İstanbul'un imkânlarını ve güzelliklerini hayal ederek İstanbul'da yaşamak istiyor olabilir. Küçük ilçelerde yaşayan bazı insanlar için büyükşehirler ve özellikle de İstanbul bir hayal şehridir.

   b) Olası cevaplar: Evet, var. Üniversite yıllarımı ve sonraki yaşamımı İzmir'de sürdürmek isterdim. İzmir'in bir büyükşehir olarak imkânları, burada Türkiye'nin önemli üniversitelerinin bulunması, iş imkânları, tarihî ve doğal güzellikleri, deniz şehri olması, iklimi bende bu şehirde yaşama isteği uyandırıyor.

   Hayır, yok. Ben yaşadığım yerden memnunum. Çünkü bu şehir; imkânları, iklimi, doğal güzellikleri ve sevdiğim insanların burada olması nedeniyle benim isteklerimi karşılıyor.
2. a) Şair, şiirde hayallerini süsleyen İstanbul'a gelmiştir ancak, burada umduğunu bulamamıştır. Şiirdeki, *Sonra âlem değişiverdi/Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak* ve *Anladım bu şehir başkadır/Herkes beni aldattı gitti.* dizeleri şairin İstanbul'un hayalindeki gibi çıkmadığını ifade etmektedir.

   b) Şairin doğup büyüdüğü şehir ile İstanbul'un yaşam koşullarının farklı oluşu, İstanbul'un büyüklüğü, karmaşası, burada zamanın hızlı akışı ve çevresindeki insanların vefasızlığı şairde bir hayal kırıklığı yaratmıştır.
3. Şair, İstanbul'un hayal ettiği gibi bir yer olmadığının, burada hayalini kurduğu hayata kavuşamayacağının farkına vararak çocukluk yıllarına, çocukluğunun geçtiği Niksar'a özlem duymaktadır. Niksar'da çocukluk yıllarında *küçük bir serçe kadar hür* olduğunu söylüyor. Olgunluk çağına gelmiş bir insan hayalini kurduğu koşullara ulaşamayınca çocukluğunun geçtiği yerlere, çocukluk yıllarında yaşadıklarına özlem duyar. İnsan sonradan dâhil olduğu yaşama karışamayınca çocukluğunun o karmaşadan uzak, zamanın yavaş aktığı, tanıdık insanların olduğu yerde ne kadar özgür hissettiğini anımsar.
4. Olası cevap: Şiirde şairin hayal kırıklığını ve çocukluk yıllarına özlemini *Yine kamyonlar kavun taşır/Fakat içimde şarkı bitti.* dizelerinde yoğun olarak hissettim. Şiirin başında, şairin yaşadığı Niksar'da kamyonların kavun taşıdığı o büyülü şehir İstanbul hayallerini süslerken şiirin sonunda hâlâ kamyonlar o şehre kavun taşımaktadır ama şairin duygularından eser kalmamıştır.

Etkinlik No.: 62

1. a) Şair bu dizelerle şiire başlayarak yaşama bağlılığını dile getirmektedir. Hayatta olmanın mutluluğunu belirtir. Yaşamak ister, bu yüzden ölümün gelmesini istemez.

   b) Şiir yaşama sevgisini işlemektedir. Şair, şiirinde dallarında kuşların cıvıldadığı ağaçları görmek; güneşin, yağmurun farkına varmak istiyor. Kısaca yaşamak istediğini dile getiriyor.
2. a) Şair insanlarla birlikte olmaktan mutlu olur, yalnız kalmak istemez. Bir adada tek başına yaşayan Robenson'u yalnız olması yüzünden garip olarak nitelendirir. Şair yaşamak ister, çevresindekilerle birlikte yaşamın farkına varmak ister.

   b) Şair bu şiirinde de Robenson'a değinir. Ama düşünceleri değişmiştir. Bu şiirde Robenson'un yerinde olmak ister, yalnız kalmak ve insanlardan uzaklaşmak istediğini dile getirir.
3. Şiirimde kendimi Polyanna ile özdeşleştirirdim. Ne olursa olsun yaşamı sever, hayata hep olumlu yanından bakardım.

Etkinlik No.: 63

1. Şiirde ahenk; ölçü, ses benzerlikleri, redif ve tekrarlanan kelimeler ile sağlanmıştır. Bunun yanında kelimeler birbirleriyle belli bir uyum içerisinde kullanılmıştır. Yani kelimeler bir düzen hâlinde kulağa hoş bir biçimde seslenmiştir.
2. Şiirlerin bestelenmesinde ahengin büyük etkisi vardır. Çünkü bu ahenk sayesinde şiir belli bir beste ile şarkıya dönüşür. Belli bir ahenge sahip şiirlerin kulağa hoş gelen bir tınısı, ses düzeni ve ritmi vardır. Bu nedenle şiirdeki bu tını, ritim, söyleyiş ve ses güzelliği şiirin şarkı olarak bestelenebileceğini gösterir.
3. a) *Garip, güzel, sonra mahzun* a
   Işıkla yağmur beraber, b
   Bir türkü ki gamlı, uzun, a
   Ve sen gülünce açan güller. b

   Verilen dörtlükte 1. dize (mahzun) ile 3. dize (uzun); 2. dize (beraber) ile de 4. dize (güller) birbiriyle kafiyelidir. Şeması, çapraz kafiyedir.

   b) Bu ses benzerlikleri şiirin ahenk unsurlarından biridir. Şiirdeki ses benzerlikleri ile sözcükler arasında ahenk oluşmuş, böylelikle şiiri dinleyen kişide müziksel bir etki bırakmıştır. Aynı zamanda bu ses benzerliği sonucu oluşan ahenk şiire bir akıcılık kazandırmıştır.

CEVAP ANAHTARLARI

4. Ölçü, ses benzerliği ve nazım birimi şiirdeki ahenk unsurlarıdır. Serbest şiirde bunların kullanılması zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla serbest şiirde ahenk; vurgu, kelime tekrarı, tonlama ya da söz sanatlarıyla verilir. Yukarıdaki şiirde ahenk; ölçü, nazım birimi ve ses benzerliği ile sağlanmıştır. Bu sebeple şiir serbest ölçüyle yazılsaydı aynı ahenge sahip olmazdı.

5. Olası Cevaplar
Evet, vardır. Çünkü bir şiirde yer alan ölçü, ses benzerliği vb. ahenk unsurlarıyla şiir akılda daha kolay kalır ve ezberlenir. Özellikle ses benzerliğinin şiir ezberlemeyi daha kolay hâle getirdiğini söyleyebiliriz.
Hayır, yoktur. Çünkü serbest ölçü ile yazılmış şiirlerde ahenk unsurlarının birçoğunun kullanılmadığını, buna rağmen bu şiirlerin de kolaylıkla ezberlendiğini görmekteyiz. Bunun yanında ezber, insanın hafızasına bağlıdır. Ezber yeteneği olmayan birinin bir şiiri ne olursa olsun ezberlemesi zordur.

Etkinlik No.: 64

1. 14'lü hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiir özgün bir ses ve söyleyiş sanatı olduğu için şiirde ahenk çok önemlidir. Ölçü, ahengi sağlayan önemli bir özelliktir. Şiiri düz yazıdan ayıran, ona akıcılık kazandıran özelliklerin başında gelir.

2. *Saksıda incilendi yapraklar senin için,*
Söylendi gelmez diye uzaklar senin için...
-lar: Ek hâlinde redif
senin için: Kelime hâlinde redif
-ak: Tam kafiye
Nihayet ben ağlarken toprağın yüzü güldü,
Sokaklardan caddeye doğru sesler döküldü...
-dü: Ek hâlinde redif
-ül: Tam kafiye
Şiirin musikisini artıran, şiirde ritim ve ahengi sağlayan bazı unsurlar vardır. Ahengi sağlamada kafiye ve redif önemlidir.

3. Okuduğumuz şiirde ahenk unsurlarından ölçü, kafiye ve redif kullanılmıştır. Belli bir düzen dâhilinde yazılmıştır. "Yalnızlık Şiiri"nde ise bu unsurların hiçbiri kullanılmamıştır. Ölçüsüz ve kafiyesiz yazılmıştır. Sözcüklerin birbiriyle olan bağlantısından yararlanılmış ve nasıl kelimesinin tekrarıyla ahenk oluşturulmuştur. Duygu yoğunluğuyla şiirin anlatımı belirgin hâle getirilmiştir.

4. Her ne kadar şiirin müzikalitesini ahenk ögeleri sağlasa da bunlar olmadan yazılan şiirler de sanatsal açıdan önemlidir. Serbest tarzda yazan büyük şairlerimiz vardır. Sözcüklerin uyumuyla sanat özelliğini ön plana çıkaran serbest şiirler, sanat dünyamızda önemli bir yer edinmiştir.

Etkinlik No.: 65

1. Olası cevaplar:
Evet, nazım biriminin etkisi vardır. Otel odaları şiirinin nazım birimi beyittir. Bu şiirdeki ses benzerlikleri nazım birimine bağlı olarak gelişmiş ve okuyucu buna bağlı duygularla şiiri okumuştur.
Hayır, nazım biriminin etkisi yoktur. Çünkü bu şiirde şairin vermek istediği bir mesaj vardır. Bu mesajlar hangi nazım birimi ile yazılmış olursa olsun değişmez. Dolayısıyla mesajla birlikte oluşan duygular da nazım biriminden bağımsız olarak okuyucuda uyanmış olur.

2. Bu şiir hece ölçüsü ile yazılmıştır. Serbest ölçü ile yazılsaydı bana göre daha etkileyici olurdu. Çünkü serbest ölçüdeki ahenk, bende daha güzel duygular uyandırmaktadır.
Otel Odalarında şiiri 14'lü hece ölçüsü ile yazılmıştır. Bu şiir, serbest ölçü ile yazılsaydı okuyucuda istenilen etkiyi bırakmazdı. Dolayısıyla şairin vermek istediği mesajda farklılıklar meydana gelirdi.

3. a) Bu şiirin teması yalnızlık duygusudur.

Yalnız Kalanlara
Yalnız kaldığını sanıyorsan eğer
Kaldır kafanı etrafına bak
Ağaçlarda cıvıldayan kuşlar
Sana dünyada yalnız olmadığını hatırlatırlar.

b) Yapılan tekrarlarla tema âdeta birkaç dizeyle pekiştirilerek verilmiş, böylece verilmek istenen mesaj okuyucuda daha güçlü bir izlenim bırakmıştır.

4. Şiirdeki ses benzerlikleri şiire söyleyiş güzelliği katar. Ses benzerlikleri, dizeler arasında anlam ilgisi kurarak anlamı güçlendirir. Ses benzerlikleri ile şiirlerin hissettirdiği duygu ve düşünceler akılda daha kolay kalır.

Etkinlik No.:66

1. Bu metinleri şekil özellikleri bakımından karşılaştırdığımızda şu sonuçlara ulaşabiliriz.

I. Metin	*II. Metin*
Nazım birimi: Dörtlük	**Nazım birimi:** Bent
Ölçü: Hece ölçüsü	**Ölçü:** Aruz ölçüsü
Kafiye şeması: abab/cccb/dddb	**Kafiye şeması:** abab/cdcd

2. a) Koşma, halk edebiyatı nazım şeklidir. Okuduğunuz şiir, halk edebiyatı ürünüdür. Şiirin dörtlükle yazılması, 11'li hece ölçüsünün kullanılması, kafiye düzeninin abab/cccb/dddb şeklinde olması bizi koşma türüne götürmektedir.

b) Gurbet teması işlenmiştir. Aşk, ayrılık, özlem gibi konuları işleyen koşmalara güzelleme denir. Bu şiir güzellemedir.

3. a) Bu şiir bentlerle yazıldığı, aruz ölçüsü kullanıldığı ve abab/cdcd şeklinde kafiyelendiği için murabbadır.

b) Divan şiirinde anlam beyitte tamamlanırdı. Yahya Kemal anlamı şiirin bütününe yaymıştır.
Bence anlam beyitte ya da dörtlükte tamamlanmalıdır. Her birimde farklı konuya değinilmesi şiiri zenginleştirir.
Bence anlam şiirin tamamına yayılmalıdır, şiir bir bütündür. Şiirin tamamında aynı konu ele alınmalıdır.

Etkinlik No.: 67

1. Şair bülbülün ötüşünü, güle olan aşkını dile getirmesi; bülbülün güle âşık olmasını ise can evinin yani kalbinin tutuşması olarak ifade etmiştir. Aşkın sebep olduğu yüreğindeki yangını Toroslar'dan düşen çığın dahi söndüremediğini dile getirmiştir. Şair soyut bir kavram olan aşkın âşık üzerindeki etkisini, bülbülün gül için ötmesi ve yüreğinin tutuşması şeklinde somutlamıştır. Ayrıca yine yürekteki bu ateş o kadar büyüktür ki onu kar bile söndüremez. Şair soyut bir kavram olan aşkı somutlamak, söylemek istediğini daha etkili bir hâle getirmek için imgelere başvurmuştur.

2. a) Şair şiirin ilk dizesinde "Var mı beni içinizde tanıyan?" diyerek ve şiir boyunca aşk ifadesini kullanmadan kavramın özelliklerini dile getirerek okuyucuda merak duygusu uyandırmak, böylece okuyucunun ilgisini canlı tutmak istemiş olabilir.

b) Şiir bana sevgi, hasret, ayrılık, kuvvet gibi kavramları da düşündürdü. Şiirde söz edilen yüreklere ateş düşüren kavram ayrılık da olabilir. Şiirdeki sultan, kral, şah, taç ile taht kelimeleri güç, kuvvet, iktidar kavramını hatırlattı. Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin, Leyla ile Mecnun kavuşamayan, hasret çeken âşıkları simgelediği için hasret kavramı da akla gelmektedir.

3.

Somut varlıklar		Soyut kavramlar	
1. Kor	2. Ateş	1. Sır	2. Kuvvet

CEVAP ANAHTARLARI

4. Şair eskiden aşk hastalığı olarak bilinen veremin çaresini Lokman Hekim'in dahi bulamadığını söyler ve Lokman Hekim'i hatırlatır. Anlatılanlara göre o, hikmet ve hekimliğin piri ve sembolü olarak bilinir. Üçüncü dizede Aslı ile Kerem halk hikâyesini ve dördüncü dizede İbrahim peygamber kıssasını hatırlatmaktadır. Bunun nedeni az sözle çok şey anlatmaktır. Anlatılmak isteneni uzun uzadıya anlatmak yerine bir iki sözcükle bir olay, durum, şahıs, inanış ya da atasözüne işaret edilir.

5. Şiirin teması aşktır. Şair bu temayı ele alırken aşkın gücünü ve etkisini göstermek için kimi insanlarda beşerî aşk kimi insanlarda ise ilahi aşk olarak tecelli ettiğini okuyucuya anlatmak istemektedir. Şiirden alınan *Sebep bazı Leyla, bazı Şirin'di./Hat'rım için yüce dağlar delindi.* dizelerinde ilahî aşkın kahramanlarından Leyla ile Mecnun'a ve beşerî aşkın sembollerinden biri olan Ferhat'ın Şirin için dağları delmesine atıfta bulunulmaktadır. *İlahimle Mevlana'yı döndürdüm./Yunus'umla öfkeleri dindirdim.* dizelerinde ise ilahî aşkın temsilcileri Mevlana ve Yunus Emre'ye atıfla aşkın ilahî boyutundan söz edilmektedir.

Etkinlik No.: 68

1. Ahmet Haşim, gündüzü gerçekleri gösterdiği için sevmez. Akşamı ve geceyi, renk zenginliğinden dolayı gerçek dünyadan uzaklaştıran bir duyguya sahip olduğu, çirkinlikleri gizlediği, hayallere yönlendirdiği için sever. Kuşlar yuvalarından çıkarak yeni bir günün başladığını haber verirler. Şair, kuşların her akşam içgüdüsel olarak yuvalarına dönmelerine başka bir âleme sefer eylemek anlamı katmıştır. Ayrıca kuşların ömrün tekrarını her sabah yeniden duyurması, sesle olur. Bu da şairin hayal dünyasından uzaklaşması anlamına gelmektedir. Bu yüzden güneşin doğuşunun ardından hayatın devam ettiğini kanıtlayan seslerin duyulmasından rahatsız olur.

2. Şiirde yorgun gözlerin sahibi, yani şair çok kısa süren fecir kızıllığının, güzelliğinin güneşin doğuşuyla birlikte kaybolmasına karşı duyduğu üzüntü içindedir. Şair burada yorgun gözün halkaları ile gül çiçeğinin birbiri içine halkalanmış yaprakları arasında bir benzetme yapmıştır. Şair güneşin doğmasından, gecenin karanlığının bitişinden rahatsız olan bir insanın ruh hâli içindedir. Güneşin doğmasıyla gecenin güzelliği sona ermiş ve güller de gerçek şekilleriyle ortaya çıkmıştır. Şimdi artık onlarla ilgili hiçbir hayal kurulamaz, her biri sadece herkesin bildiği bir çiçektir.

3. Bu şiirde başka bir âleme geçme özlemi ile akşam vakti birlikte ele alınmıştır. Şair şiirinde gerçekleşmesini istediği bir arzudan bahsetmektedir. Şiirin adı da şairin bu özlemini çağrıştıracak bir anlama sahiptir. "Bir günün sonu" akşam vakti anlamına gelmektedir.

4. Şiir türünde anlatımı etkili kılmak ve çağrışımlara yer vermek önemlidir. Şair bu şiirinde kendi hayal gücünü ifade etmek için kelimelere yeni anlamlar yüklemiş böylece yeni bir anlatım oluşturmuştur. Şair bunu yaparken de imgeleri ve edebî sanatları kullanmıştır. Böylece şiir diline sanatsal bir özellik kazandırmıştır.

5. Şair gibi benim için de akşam vakitleri daha anlamlıdır. Günün bitiminde kişi kendisiyle baş başadır. Akşam vaktinin sessizliği ve verdiği huzur beni mutlu eder.
Benim için sabah saatleri daha anlamlıdır. Çünkü sabah saatlerinde güzel başlangıçlar olacağına inanırım ve güne güzel başlarım. Yeni deneyimler yeni başlangıçları beraberinde getirebilir.

6. Şiirde şairin akşam kelimesini tekrarlamasındaki amaç şiirdeki etkileyiciliği artırmak ve akşam kavramını okuyucuya hissettirmektir.

Etkinlik No.: 69

1. a) Çocukluk saflıktır, masumiyettir. Çocuklar barışçıldır, sevgiyi derinden hisseder ve çevrelerine yayarlar. Sevgiyi dağıtma konusunda cömerttirler. Çocukların duygusal zekâları da çok gelişmiştir. Sezgileri çok kuvvetlidir. Doğruları anlar ve uygulamak isterler. Çocuk hayatın meyvesidir, yaşama tat katar. Hayatın neşesidir. Çocukların baktıkları yerden dünyaya bakmak bir zenginliktir. Bu nedenle de Cahit Irgat savaşa karşı bir tutum sergilerken masumiyetin gerçek sahibi olan çocukların dilinden duygularını, korkularını, isteklerini dile getirmiştir.

   b) Çocuklar en çok korktukları, acı çektikleri anlarda ya annelerine ya da güvendikleri bir kişiye seslenirler. Şairimiz için bu sığınak annesidir. Annesinin evladını koruma içgüdüsü ile hareket edeceğini bilir. Anne şikayetlerini anlatacağı, sorunlarını çözerken arkasında duracağını bildiği kişidir. Savaşın ürkütücülüğü karşısında annenin koruyuculuğu şairi rahatlatır. Güvenli bir liman olarak gördüğü annesine sığınır. Savaşı başlatan ve sürdürenlerin acımasız dünyasından çocukluğuna, anneye koşar.

   c) Söyleyici hem anneye hem de dolaylı olarak tüm okurlarına ve savaşlara onay verenlere seslenerek, oyuncak olsa bile, topları, tankları, tüfekleri istemediğini dile getiriyor. Çocukların içindeki sevgi cevherini yaşatmak istiyor. Çünkü savaşlara son verebilecek olanlar insanlardır. Tüm insanlara barışçıl bir dünya hayal ettiğinin mesajını vermektedir.

2. Dağların arasında bazen çağlayan bazen de usul usul akan bir akarsu olmak isterdim. Çünkü zaman zaman hırs ve bencillik gibi insanı kendisine ve diğer insanlara yabancılaştıran duygulardan kaçarak bir akarsu kadar bilinçsiz, sadece doğasının gereğini yerine getiren bir canlıyı anlamak insanların yolunu bulmasına yardım edecektir diye düşünürüm. Dünyanın akciğerleri olan ağaçları, sularımla beslerdim. Mavi, yeşil renklerimi doğaya cömertçe sunarak ağaçların arasındaki serin sularımda insanların huzur bulmasını isterdim.

3. Bu durumu şairin empati duygusunun gelişmiş olması, dünyaya farklı gözlerle bakabilmesi, bütün dünyayı kucaklayan bir duyarlılığa sahip olması gibi özelliklerine bağlıyorum.

4. Şair yapısı itibariyle duyarlı bir insandır. Bu duyarlılık oranında da saf, ön yargısız, âdeta bir çocuğun şaşkınlığına ve korkusuzluğuna sahip olması doğaldır. Ayrıca şairin böyle bir çocukluğun yaşandığı geçmiş zamanlara özlem duyması da kaçınılmaz olacaktır. Aşağı yukarı her şair, dünyayı anlamaya ve anlamlandırmaya çalışan bir çocuk gibidir. Şairin böyle bir çocukluğa dönmek istemesi de anlaşılabilecek bir durumdur.

Etkinlik No.: 70

1. Olası cevaplar:
Evet, söyleyici şairin ruhsal durumundan etkilenmiş olabilir. Çünkü şair, şiiri yazarken ruhsal durumunu da şiire yansıtır. Söyleyici, bu ruhsal duruma uygun bir şekilde ses tonunu ve kişiliğini de şiirin ortamına dâhil ederek hitap edilen kişiye yansıtır.
Hayır, söyleyici şairin ruhsal durumundan etkilenmez. Çünkü şiirin ayrı bir havası vardır. Kimi zaman şairin mutlu bir anında yazdığı hüzünlü şiirlerde yer alan söyleyici, şiirin içeriğine uygun olarak üzgün bir ses tonuyla hitap edilen kişiye şiiri yansıtabilir. Bu durumda söyleyici, şairin ruhsal durumundan etkilenmemiş olur.

2. a) Şiirde söyleyici yalnızlık korkusu içinde olan bir karakterdir. Sevdiği kişiden "*elimden tut yoksa düşeceğim*" diyerek kendisine yardım etmesini istemektedir. Bu yüzden biraz çaresiz gibidir. Kendine güveni kalmamıştır. Başkalarının yardımıyla ayakta durmaya çalışmaktadır.

   b) Bana göre yalnızlık güzel bir duygudur. Çünkü kimi zaman insanın herkesten uzaklaşarak kendini dinlemesi gerekir. Yalnızlık, insanlarla daha sağlıklı ilişkiler kurulmasını sağlar.
   Bana göre yalnızlık iyi bir duygu değildir. Çünkü yalnızlık insanın yaşamdan uzaklaşmasına neden olur.
   İnsanın hem ruhsal hem de bedensel sağlığını olumsuz etkiler.

CEVAP ANAHTARLARI

3. Şiirde kendini çok güzel ifade ettiğini ve beni etkilediğini söylerdim ama kendisini bu kadar yalnız hissetmemesini, yalnızlığın bazı durumlarda insana mutluluk verdiğini ifade ederdim. Bu kadar üzülmemesini, her şeyin bir gün mutlaka yoluna gireceğini belirtirdim.
4. Böyle bir durumda şiirler hitap edilen kişide istenilen etkiyi bırakmaz ve şiir amacına ulaşamazdı. Böylelikle şiirlerde verilmek istenen duygu aktarılamaz ve bu şiirler, mısralardan oluşmuş kelime grupları olurlardı.

Etkinlik No.: 71

1. Kuş, dünyanın her tarafında aşkı/sevgiyi anlatırken kullanılabilecek bir imgedir. Kuşlar çok heyecanlıdır ve kalpleri çok hızlı atar. Âşığın kalbi de heyecan doludur, her an hızlanmaya hazırdır. Şair, kuş betimlemesiyle sevginin heyecan yönünü anlatmıştır. Heyecan da aşkın/sevginin anlatımında kullanılan evrensel bir duygudur.
2. Sevgi evrensel bir kavram olduğu gibi sevgi temalı bütün anlatımlar da evrenseldir. Sevgiyi anlatırken her şair kendince betimlemeler kullanır. Çiçek, meyve vb. doğanın güzellikleridir ve bu güzellikler genellikle herkes tarafından sevilir. Bunlar şairler tarafından her zaman kullanılır. Sanat ve estetik kavramları ülkelere göre değişiklik gösterse de özde aynıdır çünkü aşk ve sevgi dünyanın her yerinde aynıdır.
3. Aşk/sevgi evrenseldir ve hemen hemen her sanatçı bu konuyu ele almıştır. Sanatçıları birbirinden ayıran nokta üsluptur. Konuyu işleyiş şekilleri, kullandıkları ifadelerin coşkulu söyleyişi sanatçıların bazılarını öne çıkarmıştır. Okuduğumuz şiirdeki ifade tekrarları, benzetmelerin yoğunluğu ve aşkı yücelterek anlatması şairin üslubunu öne çıkarmaktadır.
4. Ben de aşkı/sevgiyi tercih ederdim. Çünkü aşk dünyanın her yerinde ilgi gören, sevilen bir konudur. Her canlının yaşama tutunma yolu sevgidir. Birçok eksikle hayata devam edilebilir ama sevgisiz yaşamak zordur.
5. Elimde kurumuş bir yaprak
Yeşillenir güneşe dokunarak
Ağaçların çiçekleri olursun o an.

Etkinlik No.: 72

1. Olası cevap: Yaşamının tabiatla iç içe olduğunu düşünüyorum. En büyük nimetin toprak olduğu gerçeğini vurgulamakta, toprakla birlikte mahsulün ve ağacın ne büyük bir öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Tarlayı, toprağı işleyen, çalışan insan hem maddi hem manevi bakımdan güç kazanır. Kendisinde toprağa söz geçirecek, onu işleyecek güç bulamamaktadır. Ama onu işleme gücüne sahip olan insanları gayrete getirecek, toprağın, ağacın önemini onlara fark ettirecek söyleyiş gücüne sahip bir insan olduğunu düşünüyorum.
2. a) Olası cevap: Âşık Veysel, toprağın değerli olduğunu, ekilip biçildiği zaman insanın bir işe yarama duygusuyla manevi, aldığı mahsullerle de maddi bir kazanç elde edeceğini belirtmekte. Covid-19 salgınının başladığı zamandan beri ekonomik gücü ne olursa olsun bütün ülkelerin tarımsal ürünlerini en değerli ürünleri olarak önce kendi halkları için kullandıkları görülmekte. İnsanlığın temel ihtiyaçlarından biri olan beslenme ihtiyacının karşılandığı yer topraktır. Toprağına, çiftçisine, ürününe sahip çıkan bir ülke bu gibi beklenmedik olaylar karşısında zor durumda kalmayacaktır. Bundan dolayı âşığın bu varlıklara saygı ve minnetle bakması ve değer vermesi ülkemizin özelliklerinden dolayı sadece millî değil aynı zamanda evrensel bir bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir.

   b) Fidana, ağaca, mahsule yani "üretim"e önem vermesi; yaptığı çalışmaları çevresindeki insanlara örnek olması için anlatarak, insanlara fikir ve ilham vererek "paylaşma"ya değer vermesi; kendi çabalarıyla çevresine "örnek olma"sı; çalışmanın insan onuruna yakıştığını belirtirken hakkı olmayan kazancı istemenin utanç verici olduğunu vurgulayıp "çalışma"nın değerini vurgulaması dikkat çekici yönlerdir.

   c) Olası cevap: Halk şiiri halkın değerleriyle yetişmiş, halkın bağrından çıkmış ozanların ürünleridir. Dolayısıyla halkın gerçeklerini yansıtmaları, onların duygu ve düşüncelerine tercüman olmalarının yanı sıra onlara yol gösterecek, onların dikkatini çekerek üzerinde düşünmelerini sağlayacak bazı değerleri yine onların diliyle aktarması önemlidir. Bu manada halk şiiri, halka ulaşmanın, halkı anlamak için ona yaklaşmanın önemli basamaklarından biridir.
3. Olası cevap: Yüzyıllar boyunca toplumun özellikle aydın kesiminin ortaya koyduğu sanat ürünleri yabancı dillerin etkisinde kalmıştır. Dilinde ulusal bir kimlikten bahsedilemeyen bir toplumun başka kültürlerin etkisinden kurtulması da mümkün değildir. Ancak Türkçe, ulusal kimliğini halk şairlerinin eserlerinde yüzyıllarca korumuştur. Halkın aydınlanma düşüncesiyle beslenen uluslaşma duygusu ve Atatürk'ün Cumhuriyet'i bir kültür aydınlanması sayan ileri görüşlülüğü ozanların dilinde yatan bu hazineyi ortaya çıkarmıştır.

Etkinlik No.: 73

1. Doğan Hızlan "Yaşamın açıklaması vardır." demiştir. Okuduğumuz şiir de bu ifadenin açıklamasını yapıyor âdeta. Şiirde hayatı mutlu yaşayamamış, sıkıntı içindeki bir insanın yaşam evreleri anlatılır.
2. Okuduğumuz şiir, modern şiirin sanat anlayışına uygundur. Modern şiirde sosyal sorunlar ve hayatı zorluklar içinde olan insanların anlatımı vardır. Geleneksel ahenk özellikleri kullanılmamış, söz yinelemeleriyle ahenk sağlanmıştır.
3. Uygundur. Şair, bu şiirinde benzetmelere fazlaca yer vermiştir. Yaşam ve ölüm temalarını benzetmelerle ustaca anlatmıştır. *Geldim, yer açtılar, oturdum/Girip çıkanlar vardı* dizeleriyle dünyaya yeni gelenleri ve vefat edenleri anlatır. Karamsar ruh hâline sahip ve orta hâlli insanlardan bahseder. Bu şiirde yaşamı düğün, lunapark ve konser alanına benzetir. Sıkışık sıralarla zorlu yaşam koşullarını anlatır. Kısacası okuduğunuz şiir benzetmelerle doludur.
4. Şairin görüşleri okuduğumuz şiirde kendini göstermektedir. Şair, döneminin sanat anlayışına uygun davranmış ve o tarzda şiirler yazmıştır. Şiirlerinde ele aldığı insanlar da yine döneminin anlayışına uygun olarak hayatın zorluklarını yaşayan insanlardır. Şair, hayata ve gerçeklere sırtını çevirmemiş, yaşamın içinden bizlere kesitler sunmuştur. Bu açıdan şair, sanatçının üstlenmesi gereken görevi yerine getirmiştir.

Etkinlik No.: 74

1. a) Olası cevap: Bağlı bulunduğu sanat anlayışının etkisi olabilir. Şair; aynı anlayıştaki sanatçılardan ayrı düşmemek, o anlayışın ilkelerini devam ettirebilmek için bu tip sapmalara başvurmuş olabilir. Diğer bir neden, şairin diğer sanatçılardan farklı olma isteği olabilir. Bir başka neden, seçkin bir okur kitlesine hitap etmek olabilir veya kapalı bir anlatımla anlaşılırlığı zorlaştırmak vb.

   b) Olası cevap: Şiir açısından bir zenginlik olduğunu düşünüyorum. Böylesi bir yaklaşım, âdeta şiire yeni bir soluk getirmiştir. Şiirde bilinen anlatımların dışına çıkılmış, böylece bazı kalıplar kırılmış ve ilk okunuşta anlamlandırılamayan kapalı, soyut bir şiir oluşturulmuştur. Söz konusu sapmaların, beraberinde farklı çağrışımları da getirmesi çok anlamlılığı ortaya çıkarmaktadır.

   Şiir ve dil açısından olumlu bulmuyorum. Çünkü kelimelerde biçimsel veya anlamsal açıdan yapılan bozulmaların, dile

CEVAP ANAHTARLARI

zarar verdiğini düşünüyorum. Şiirdeki *Sen ne iydin güzeldiysen de çirkindiysen de/Kocan ne iydi sonra Niyde ilinden gökyüzleri* dizelerinde; "iyiydin" kelimelerinin "iydin", "Niğde" kelimesinin "Niyde" şeklinde kullanılması, dil açısından olumsuz bir durumdur.

2. Evet, düşünüyorum. Bu tip şiirler, içinde derin anlamlar barındıran şiirlerdir. Bu şiirlerin içine girdikçe katman katman farklı anlamlara rastlamak mümkündür. Aynı zamanda şairin başarısının da bir göstergesidir. Tek bir yazımı olan ancak farklı okumalara müsait şiirler oluşturabilmek, her şairin başarabileceği bir iş değildir.

3. Olası cevaplar: Şiiri olumlu yönden etkilediğini düşünüyorum. Çünkü şiirin çok anlamlı okumalara açık oluşu, imgelerin ve çağrışımların çokça kullanılması şiirdeki anlam zenginliğini artırmıştır. Ayrıca divan şiirindeki sanat için sanat anlayışının bu şiirlere de yansıması, şiirin sanat gücünü artırmıştır.

II. Yeni şiirinin kendisine has kapalı anlatımı, divan şiirindeki imge zenginliği ile bir araya gelince şiiri anlamanın, şiir üzerine yorum yapmanın zorlaştığını düşünüyorum.

Etkinlik No.: 75

1. a) Şekil yönüyle farklılaşmış olabileceğini düşünüyorum. Çünkü divan şiiri anlayışında bu tip konuları anlatmak için beyitlerden oluşan ve aruz ölçüsünün kullanıldığı mesneviler tercih edilmiştir. Sezai Karakoç'un şiirinde ise herhangi bir ölçü ya da birim anlayışından bahsetmek mümkün değildir. Dilde bir değişiklik olduğu açıktır. Divan şiiri anlayışıyla yazılan Leyla ve Mecnunlarda Arapça-Farsça kelimeler sıklıkla kullanılırken Sezai Karakoç, Türkçe kelimelerle yazmıştır. divan şiiri anlayışı ile yazılanlarda kalıplaşmış ifadeler (mazmunlar) çokça kullanılırken bu şiirde yok denecek kadar azdır.

   b) Birbirlerini ölümüne sevmiş olmaları, kavuşamamaları, şimdiye kadar pek çok edebî eserde aşklarının konu edilmiş olması gibi nedenler sıralanabilir. Bunlar içerisinde en etkilisi belki de sonuncusudur. Çünkü söz uçar, yazı kalır. Bu düşünceyle hareket edilirse bu aşkın yazıya geçirilmesi, onun ölümsüzlüğünü sağlamıştır.

   c) Ferhat ile Şirin'i seçerdim. Çünkü Ferhat, mücadeleci bir âşıktır. Sevdiğinin uğruna dağları delmeyi göze almıştır.

   Kerem ile Aslı'yı seçerdim. Çünkü bu iki âşık da aşkına sahip çıkmış, ölene kadar aşklarından vazgeçmemişlerdir.
   Gül ile Bülbül'ü seçerdim. Çünkü güle (sevgiliye) duyduğu aşk yüzünden feryat figan eden bir bülbülü (âşığı) tasvir etmek isterdim.

2. Olası cevap: Şiirimizde bahar, aşk mevsimi olarak geçer. Bahar geldiğinde nasıl ki tabiat bir uyanış içerisindeyse âşıklar için de durum böyledir. Leyla doğduğunda mevsimlerden bahardır. Söyleyici bunu sürekli tekrarlayarak bu önemli anı vurgulamak istemiştir. Unutturmamak için âdeta okurun zihnine mıhlar gibidir.

3. Şiirlerde sevgilinin gerçek adı çoğu kez kullanılmaz. Onun yerine hep asırlarca ölümsüz aşkları anlatılan kahramanların adları kullanılır. O hep ya Leyla ya Suna'dır, ya Aslı ya Züleyha'dır ya da Gül'dür. Bu nedenle sevgilinin gerçek adı insanların ağzında duyulmayacak bir fısıltı gibi iken onu temsilen kullanılan isimler âdeta birer çığlık gibidir.

Etkinlik No.: 76

1. a) İnsanoğlu çevresindeki kişilere, doğaya, hayvanlara vb. sevgi duyma ihtiyacı hisseder.

   Sevgi duyma, sevilene karşı kimi zaman gösterilen kimi zaman da gösterilemeyen bir eylemdir. Çoğu zaman insan duygularını ve hislerini yarınlara erteler. Ertelenen her duygunun üzerini kapattıkça karşı tarafa sevgimizi hissettirememiş ve hayatı ertelemiş oluruz.

   b) İnsanların duygularını yansıtmaktan çekindiği ve dışa vuramadığı, sevgisini kalplerine hapsettikleri anlar vardır. İnsan sevgisini ortaya koymak yerine onu hep bir sonraki zamana bırakır belki de hiç dile getiremeyerek yarınlara erteler.

2. Birey olarak sosyal benliğimizi yakınlarımızla kurduğumuz ilişkiler sonucunda oluştururuz. Bireyin, yakınları tarafından yanlış anlaşılmaması için sosyal ortamlarda samimi ilişkiler içinde kendini net olarak ortaya koyması gerekir. Ancak dost ve akrabalarımızın dahi bilmedikleri özelliklerimiz vardır. Kişi duygularını ifade edemiyorsa ifade edemediği duygularını bastırarak bilinçaltına atar. Bilinçaltına atılan duygular kişilerin zamanla yakınları tarafından aslında olduklarından farklı olarak tanınmalarına yol açar.

3. a) Şair bu dizelerde açıklama yapma ihtiyacı duymuştur çünkü insanın, geçici olduğunu bildiği hâlde bu dünyanın koşuşturmasına uymaktan başka yapacak hiçbir şeyi olmadığını belirtmektedir.

   b) Evet, günlük hayatın koşuşturmaları kişinin duygularını yansıtmasına engeldir çünkü insan yaşarken yılların nasıl geçtiğini anlamaz. Bunun nedeni, içinde yaşanılan ana kayıtsız bir şekilde bağlanmaktan kaynaklanmaktadır. Yaşadığı yoğunluk kişinin duygularını yansıtmasına fırsat vermez.
   Hayır, günlük hayatın koşuşturmaları kişinin duygularını yansıtmasına engel değildir. Kişi, bitip tükenmeyen işlerden fırsat bulup çekingenliğini ve tutukluluğunu bir kenara bırakıp durumu değiştirmek için çaba harcamalıdır.

4. Kişi, bütün söyleyemediği veya uygulamaya geçiremediği duygularını, düşüncelerini, sevgilerini, geç kalınmış yaşamların özlemlerini bu gizli bahçede yaşatır. İnsan dışarıdan gelen etkiler sonucunda sevgilerin ortaya çıkarılmasını yarınlara erteler. Geç kalınmış veya ifade edilmemiş sevgiler de insanın pişmanlık duymasına neden olur. Sevgilerini gösteremeyen kişiler kendi iç dünyalarına, kendi gizli bahçelerine çekilirler.

Etkinlik No.: 77

1. Faruk Nafiz'in Anadolu'da yaptığı yolculuklardan çok etkilenerek, izlenimlerini şiirine yansıttığını görüyoruz. Bu yolculukların ve gözlemlerin etkisi ile tema ve konu bazında Anadolu coğrafyası ve bu coğrafyada yer alan unsurları işlemiştir. Mehmet Akif'ten sonra bu unsurlara en çok yönelen şair olmuştur.

2. a) Toroslar'ın yeşil suyu, Göksu!
   Sesin kalbime yürüyor
   İçimdeki şarkıyı onun kulağına fısılda
   Yeşilinden onun yeşiline bir kuş uçur

   b) Göksu deresi kimi zaman yeşili, kimi zaman mavisi ve turkuazıyla, güvenilir bir dost gibi, Toroslar'da yapacağınız yolculukta zaman zaman size eşlik eder. Sonra ansızın bir yağmur yağar da çamursu akarsa size Fuzuli'yi hatırlatır: Gül-i ruhsârına karşı kanlı akar su.

   Şiir, duyguların çarpıcı biçimde dile getirilmesinde etkilidir. Üstelik belki de -hafıza duygularla ilgili olduğundan- duygularımızın dışa vurumu olan şiirleri unutmayız.

3. Faruk Nafiz Çamlıbel Anadolu'yu ve Anadolu gerçeğini şiirlerine yansıtmayı seven ve bunu güçlü bir dille başaran bir şairdir. Ayrıca şiirinde kafiye, ölçü, redif gibi yerli ve millî unsurları kullanmayı tercih etmiştir. Faruk Nafiz, halk şiirimizin koşma, türkü ve mani biçimleri ile de yazmıştır. Memleketçi şiir anlayışını benimseyerek hecenin en güçlü şairi olmuştur. Dili halkın konuştuğu sade Türkçedir.

4. Ahenk unsurları şiirin akılda kalmasını kolaylaştırır. Bu unsurlar sayesinde şiirler asırlar boyu hatırlanagelmiştir. Halkın dimağında bu sayede yer etmiştir. Ahenk unsurlarının fazlaca kullanılmadığı şiirler dahi bünyesinde var olan müzikten dolayı akılda kalıcıdır. Ama hatırlanmaları sağlayan asıl unsurlar ölçü, kafiye, redif gibi temel ahenk unsurlarıdır.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 78

1. Fazıl Hüsnü Dağlarca, açıklamasında *Havaya Çizilen Dünya*'nın, şiire dair yansıtmak istediği yapısal ve anlamsal özellikleri yansıttığı, kendi imzası ve edebî karakterini taşıdığı bir şiir olduğunu vurgulamak istemiştir. Bunu da her insanın kendine özgü olan parmak izi ifadesiyle somutlaştırmıştır.

2. Olası cevaplar:
Evet, düşünüyorum. Çünkü okuduğumuz şiirde yalnızlık, hüzün, sessizlik, sevinç gibi duygular işlenmiş ve neredeyse her dizede farklı bir duygu ele alınmıştır.
Hayır, düşünmüyorum. Her ne kadar bu şiirde farklı duygular yer almış olsa da şair onları derinlemesine işlememiş. Şairin o duyguları tam anlamıyla yansıttığını düşünmediğim için duygulardaki derinliği ve içtenliği hissedemedim. O yüzden şair, bu şiirinde bahsettiği duyguları derinlemesine işlemiştir diyemem.

3. Fazıl Hüsnü Dağlarca, gücünü yerel olmasından, beslendiği kaynakları çok iyi özümsemiş olmasından almış olabilir. Çünkü bir sanatçının, daha doğrusu bir insanın hiçbir gruba dâhil olmaması, kendini o grupların ötesinde görmesiyle ilgilidir. Bunların dışında akıcı dili, kendini sürekli yenilemesi, hayatın içinde devinim hâlinde olması da bir sanatçıyı güçlü yapabilecek unsurlardır. Belki de hiçbir edebî akıma veya topluluğa dâhil olmaması, onun hem söyleyişinde hem içeriğinde daha özgür olmasını, yeniliklere ve değişikliklere daha açık olmasını sağlamıştır.

4. Bence yapılması gereken ilk iş okumaktır. Okumaya da önce Türk edebiyatının seçkin örneklerinden daha sonra Dünya edebiyatındaki önemli ve etkili isimlerde başlanmalıdır. Sadece okumakla yetinilmemelidir. Günlük yaşamın, toplumsal olayların, dünyadaki değişim ve gelişmelerin yakından takip edilmesi de bir toplumun daha öngörülü, daha bilinçli olmasını sağlar. Sözcük sıkıntısı çekmek istemeyen bir nesil önce kendisini donanımlı hâle getirmeli, sonra çevresine sözleriyle, davranışlarıyla ışık tutmalıdır.

5. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın görüntüsünü sahneye hologram ile yansıtmayı düşünürdüm. Şiiri okuyormuş gibi efekt oluşturup seslendirme yapardım. Bu şekilde çok etkili olabileceğini düşünürdüm. Arka bölümü sinema sahnesi şeklinde ayarlardım. Bu sahnede de Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın *Havaya Çizilen Dünya* ile ilgili röportajlarını, söyleşilerini yayımlardım. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın yakın dostları veya ailesiyle daha önceden konuşup onlardan sahneye çıkmalarını isterdim. Böylece Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın daha etraflıca tanınmasını sağlardım. En son "parmak izim" dediği şiirinin her bölümünü yaşayan farklı şairlerin okumasını sağlardım vb.

Etkinlik No.: 79

1. Olası cevap: Şair, Kapalı Çarşı'nın içindeki her eşyanın, olayın, insanın birbirinden değişik hikâyesinin veya orada bulunma nedeninin olduğunu ifade etmiştir. Çarşının bir esnafı olan dükkân sahibi ile konuşurken dükkânın "giyilmemiş çamaşırlar" gibi koktuğunu yani tertemiz, yeni ve değerli olduğunu belirtmiştir. Gösterdiği "teller" ve "duvak"ın da bir hikâyesinin olduğunu ve onların rahmetli ablasına ait olduğunu anlatmıştır. Vitrindeki mankenlerle ilgili küçük bir ayrıntıya dikkat çekerek "pembezar gömlek"in hikâyesini sorarak Kapalı Çarşı içindeki en küçük malzemenin bile kapalı bir gerçeği yani bir sırrı olduğunu dile getirmiştir. Bunları "Kapalı Çarşı" ifadesi ile anlatması, onun yaşanmışlıklardan kaynaklanan hikâyelere karşı bir hayranlık duymasındandır. Kapalı Çarşı'yı her bir insanın yaşamındaki bilinmeyenleri içinde barındıran bir kutu gibi hayal etmiştir.

2. Olası cevap: Okuduğum şiir, insanın bilinmeyen hikâyelerinin olabileceğini anlatıyor. Her insanın bir yaşam mücadelesi içinde kendisine ait sevinçleri, üzüntüleri, pişmanlıkları olabileceğini bilmek o insanı tanımamıza, sevmesek bile onu anlamaya çalışmamıza zemin hazırlar. Bir insanı anladığınızda da artık ona zarar vermek, onu üzmek, kırmak aklımızdan geçmez. Genel itibarıyla da şiirin insan duygularını en yoğun biçimde yansıtan bir tür olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle şiirin böyle bir gücü olduğuna inanıyorum.

3. Olası cevap: Türk edebiyatında yüzyıllar içinde oluşan sağlam bir şiir geleneği bulunmaktadır. Tarihsel dönemler içinde baktığımızda şiir anlayışlarının zaman zaman farklı yollara yöneldiği görülmektedir. Ancak bu farklı yollardan giden şiirin birbirinden beslendiği de yadsınamaz. Garip anlayışının hangi gelenekten olursa olsun her türlü şiir anlayışını yadsıması, Garip şairlerini birkaç koldan eleştirilere cevap vermek zorunda bırakmıştır. Cevap vermeseler bile eleştirilere tahammül etmek zorunda kalmışlardır. Sanatçı kişilikli eleştirmenlerin eleştirilerinin, o dönemdeki okuyucu kitlesini az ya da çok etkilemesi kaçınılmazdır. Ayrıca basın-yayın olanaklarının kısıtlı olması, bu her şeyi yadsıyan yeni şiir anlayışındaki ürünlerin basımı için dergi, gazete vb. bulmak da onları zorlamıştır. Bu şiire alışık olmayan geniş kesimlerin bu ürünleri şaşırıp yok saymaları, bunlardan uzak durmaları da düşünülebilir.

4. Olası cevap: Garip temsilcileri şairanelikten, şairane söyleyişin süsünden, gösterişinden uzaklaşmışlardır. Şairi kısıtlayan o dar alandan kurtulmuşlardır. Bütün hayatı ve günlük hayatın gerçeklerini dile getirme gayreti içinde olmuşlardır, biçiminde şiirleri yorumlanabilir.

Etkinlik No.: 80

1. Olası cevaplar: Evet, katılıyorum. Bence şiirlerin çıkış noktası sevgidir, aşktır. Çünkü bu duygular çok yoğun ve derin yaşanan duygulardır. İnsan, içindeki bu coşkunluğu mutlaka birilerine sözlü anlatarak veya kaleme alarak aktarma ihtiyacı hissetmiştir. Şiirdeki kelime seçimlerinin, ahenkli dilin, uyumun temelinde de aşk duygusunun derinliği yatar.

   Hayır, katılmıyorum. Çünkü insanlara şiir yazdıran tek duygu aşk değildir. Bir o kadar güçlü olan ölüm, vatan sevgisi, gurbet, özlem gibi duygular da insanları şiire yöneltmiş olabilir.

2. Olası cevaplar: 1960 kuşağında gerek roman ve hikâyelerde gerekse şiirlerde köye yönelme, Anadolu insanının sorunlarına odaklanma, dünyadaki fikir hareketlerinin ve toplumsal olayların Türk edebiyatına yansıması söz konusuydu. O yüzden sadece Türk edebiyatında değil o dönemde dünya edebiyatında da toplumsal eğilimlere yönelme söz konusudur.
   1980 sonrasında toplumsal yaşamdaki hareketlilik, ekonomideki değişim ve gelişmeler, modern yaşamın etkileri vb. bu kuşağın edebiyat anlayışını bireyselliğe yöneltmiş olabilir. Özellikle modern yaşamın, insanları toplumsal değerlerinden ve tabiattan uzaklaştırmasıyla beraber şiirlerde kapalı anlatımlar, içe dönme, yalnızlaşma dolayısıyla bireysellik ön plana çıkmıştır.

3. Olası cevaplar: Evet, söz edebilirim. Çünkü şiirdeki dizeleri yan yana sıraladığımızda hikâyeye ait unsurları yakalayabilirim. Şiirde dize, kafiye ve redif bütünlüğünden çok olayın akışındaki bütünlük ön plana çıkmış gibi görünüyor.

   Hayır, söz edemem. Her şiirde bir hikâye saklı olmasına rağmen bu şiiri hikâyeye yaklaştırmaz. Şiirlerin çıkış noktasıyla bir şeyleri anlatma ihtiyacından doğan hikâyenin çıkış noktası aynıdır ama biçimsel yönden özellikle birbirinden ayrılır. Bu şiirde de her şiirde olduğu gibi düz anlatıma dair izler olabilir ama bu durum, şiiri şiir olmaktan çıkarmaz.

4. a) Olası cevap: Şiirdeki kelime seçimleri çok güzel olmuş. Güzel bir duyguyu etkili bir dille anlatmış. En azından benim gönül telime dokunduğunu söyleyebilirim. Özellikle son dize çok akılda kalıcı ve etkili olmuş. Yalnız şiir dizelerindeki anlamın tamamlanmadan başka bir dizeye geçmesi şiire biraz düzyazı havası vermiş. Bence şiir gerek biçim gerek içerik olarak yani her yönüyle şiir olmalı.

CEVAP ANAHTARLARI

b) Olası cevap: 5 yıl içinde şiirle biraz daha ilgili olmam gerekir ki bu metni her yönden incelemiş olayım. Bir şiirin nasıl incelendiği, dönemlerin şiir anlayışlarının neler olduğu, toplumsal hareketliliğin şiire nasıl yansıdığıyla ilgili bilgi edinmiş olabilirim. Daha çok şairin farklı şiirlerini okumuş ve yorumlamış olabilirim. Belki de genel ağdan şiirle ilgili blogları okumaya ağırlık vermiş de olabilirim.

Etkinlik No.: 81

1. Okuduğumuz şiirdeki *fırıl fırıl* "sürekli ve hızlı bir şekilde", *pırıl pırıl* "çok parlak, parıltılı", *şırıl şırıl* "(su) sürekli ses çıkararak", *mırıl mırıl* "mırıltılı ses çıkararak" anlamlarında kullanılarak şiirde anlamı kuvvetlendirme işlevini yerine getirmiştir.

2. Şiirde virgül 2, 3 ve 4 numaralı işlevlerde kullanılmıştır:
   - Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur:
     Yaşadın mı büyük yaşayacaksın ırmaklara, göğe, bütün evrene karışırcasına
   - Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:
     Söndürün lâmbaları uzaklara gideyim,/Nûrdan bir şehir gibi rûhumu seyr edeyim
   - Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur:
     Kedim, ayak ucuma büzülmüş uyumakta,/İplik iplik sarıyor sükûtu bir yumakta
   - Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur:
     Hırıl hırıl,/hırıl hırıl...; Pırıl pırıl,/pırıl pırıl...
   - Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur:
     Bahar bütün güzelliğiyle geldiğinde, güller yüzün gibi açtığında, dalları çiçekler bastığında gelmeni bekliyorum.

3. Şiirden alınan cümlelerdeki gerçek anlamı "Bir sıvıyı, içindeki katı maddelerden ayırmak için bez veya delikli bir kaptan geçirmek." olan *süzmek* kelimesi mecazi olarak "Gözle inceleyerek dikkatle bakmak." anlamında ve gerçek anlamı "Canlıların besinlerdeki uçucu olmayan bileşikleri damak, boğaz ve dil yüzeyindeki mukoza noktaları aracılığıyla algıladığı duyum." olan *tat* kelimesi de mecazi olarak "Hoşa giden durum, lezzet, zevk." anlamında kullanılmıştır. Bu kelimelerin gerçek anlamları ile şu cümle örneklerini verebiliriz:
   - *Annem, her defasında çayı süzerek getirmemi tembihlerdi.*
   - *Yediğim biber ağzımda saatlerce acı bir tat bırakmıştı.*

4. Okuduğumuz şiirde *seyr etmek* ve *bahs etmek* kelime grupları günümüz yazım kurallarından farklı olarak ayrı yazılmıştır. Bu ayrı yazımın nedeni şiirin yazıldığı dönemde bu tür birleşik kelimelerin ayrı olarak yazılmasıdır.

Etkinlik No.: 82

1.

Deyimin Açıklaması	Deyimin Adı	Örnek Cümle
Ayrıntısıyla biliyor olmak.	karış karış bilmek	Ben o şehri karış karış bilirim.
Değerini bilmek.	kadrini bilmek	O olaydan sonra ailesinin kadrini daha iyi bildi.
Çok özlemek.	gözünde tütmek	Çocukluk anılarım gözümde tütüyordu.
Kalabalık hâlde yolda olmak.	yollara dökülmek	İstanbul'a gitmek için yollara döküldüler.
Yolculuğa başlamak.	yola çıkmak	Öğle yemeğinden sonra yola çıktılar.

2. görmek: Anlamak, kavramak, sezmek.
bilmek: Bir bilim veya sanat dalında yeterli olmak.
vermek: Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine eriştirmek, iletmek.
çıkmak: Bir meslek veya bilim kurumunda okuyup yetişmek, mezun olmak.

3. Orhan Veli, Birinci Yeni Şiiri olarak da bilinen Garip akımının temsilcilerindendir. Şaireliğe ve mecazlı söyleyişe, ölçü ve uyak gibi kurallara karşı çıktığı için bu dizelerde de ölçü ve kafiye kullanmadan günlük konuşma dilini kullanmıştır. Bu dizelerde şair kendisine seslenmiş, Orhan Veli ile Garip özdeşliğini dile getirmek istemiş "garip" demekle şiirini kişiselleştirmiştir. Ayrıca bu dizelerde bir maninin değiştirilmiş biçimine yer vererek halk şiirinden faydalanmıştır.

4. yanık: Evdeki halı yanık olduğu için kullanamadı.
delik: Kedi yavrusu yukarıdaki deliğe sıkışmıştı.
kemirmek: Bazı hayvanlar beslenirken besinleri kemirirler.

5. Şairin belli bir duygu ve düşünceyi doğrudan değil de böyle anlatmasıyla anlatım kuvvetlendirilip metne anlam zenginliği kazandırılmış, okuyucunun hayal gücü zenginleştirilmiş, metnin anlatımı güçlendirilmiştir.

Etkinlik No.: 83

1. a) Şair masaldaki Gül Kız'ın perili parmaklarıyla ev işlerini mükemmel şekilde çekip çevirmesiyle karısının evi düzene koyması arasında bağlantı kurmuştur.

   b) Masallar sözlü gelenekte yer alan, ağızdan ağza aktarılarak günümüze kadar gelen sözlü ürünlerdir. Şair şiirini güçlendirmek, masaldan yola çıkarak şiire farklı bir boyut kazandırmak için böyle bir anlatıma başvurmuş olabilir.

   Olası cevap: Şiirde anlatılanlar daha etkileyicidir. Çünkü şiirde az kelime ile çok şey anlatılmıştır.
   Olası cevap: Masal daha etkileyicidir. Çünkü hayali olaylar olağanüstü unsurlarla birleşince daha etkili bir anlatım gerçekleşmiştir.

   c) **Benzer Yönleri:** İkisi de edebî metindir.

   Estetik zevk ve duygu vermek amacıyla yazılır.

   Bu metinlerde gerçeklik değiştirilerek ve yorumlanarak verilir.

   Farklı Yönleri: Masal cümlelerden oluşur. Şiir dizelerden oluşur.

   Şiirde olay yoktur, masalda olay vardır.

   Şiirde ahenk unsurları vardır, masalda yoktur.

   Masallar sözlü ürünlerdir, şiirler yazılı ürünlerdir.

2. Olası cevap: Hansel ve Gratel masalından yararlanarak bir şiir yazmak isterdim.

   Sokakta kayboluyorum,
   Arkama dönüp bakmıyorum,
   Ekmek kırıntılarını bırakıyorum,
   Sessiz sedasız uzaklaşıyorum,
   Korkuyorum, korkuyorum,
   İçimde bir umut
   Ekmeklerden bulacaklar, diyorum.
   Karanlıktan sonra gelecek aydınlığı bekliyorum.

Etkinlik No.: 84

1. a)

	Türk Köylüsü	Onar Mısra
Nazım Birimi	Şiirin belli bir nazım birimi yoktur.	Şiir 10'ar mısralık bentlerden oluşmaktadır.
Ölçü	Ölçü kullanılmamıştır. Bu bakımdan serbest şiirdir.	14'lü hece ölçüsü ile yazılmıştır.

CEVAP ANAHTARLARI

b) Kafiye ve redif önemli ahenk unsurlarıdır. Şiire söyleyiş güzelliği katar ve akılda kalıcılığına önemli ölçüde katkıda bulunur. Bu nedenle her iki şair de bu ahenk unsurunu kullanmıştır.

c) Onar Mısra şiiri 14'lü hece ölçüsü ile yazılmıştır. Her dizenin hece sayısı eşittir. Nâzım Hikmet'in şiiri ise serbest şiirdir. Mısraların hece sayıları eşit değildir. Şiir düzyazıya yaklaştırılmıştır. Bu, Türk şiirindeki önemli bir yeniliktir. Bazı mısralar kırık kırıktır ve birbirinin devamı niteliğindedir.

2. Dil, değişen canlı bir varlıktır. Yeni dönemlerin sosyal, siyasi, ekonomik, bilimsel, toplumsal, dinî, tarihî olayları ve durumları ve bunların getirileri koşulları etkiler, değiştirir. Bu durumda zaman zaman medeniyet daireleri bile değişir. Kültürel etkileşimler süreklidir. Bu durumda dil de değişkenliğe uğrar. Bu şairler de Osmanlı Türkçesi yerine, halkın dilindeki Türkiye Türkçesini kullandıkları bir dil tercihinde bulunmuşlardır.

3. Anadolu kendine özgü sayısız değeri barındırmaktadır. Türk insanı da farklı medeniyetlere beşiklik etmiş olan Anadolu'da farklı kültürlerle yoğrulmuş zengin bir birikime sahiptir. Bu durum Anadolu'nun ve Anadolu insanının gerek maddi, gerekse manevi değerlerinin çok fazla olmasını sağlamıştır. Bu değerlerden bazılarını sıralayalım: Örneğin Hatay'da farklı inançların bir arada uyumlu bir şekilde yaşaması, hoşgörü kültürü açısından önemlidir. Türkiye'nin dört bir yanı sayısız doğal güzelliğe sahiptir. Karadeniz yaylaları, Uzun Göl, Manyas Gölü, Ege-Akdeniz koyları doğa harikalarıdır. Antep'te bulunan Zeugma Antik Kenti, Mersin'de Pompeipolis ve Diocaesarea (Uzuncaburç) kent kalıntıları, dünyanın yedi harikasından biri sayılan Efes Antik Kenti'ndeki Artemis Tapınağı, Titus Tüneli Anadolu'nun tarihi zenginliklerinden bazılarıdır.

4. Anadolu halkı yüzyıllar boyu defalarca bağımsızlık mücadelesine girişmiştir. Son olarak Kurtuluş Savaşı bu mücadelenin destansı bir örneğidir. Nâzım Hikmet 1 Ocak 1921'de Kurtuluş Savaşı'na katılmak için Anadolu'ya geçerek bu destana katılmış ve mücadelenin şahidi olmuştur. Anadolu halkı Kurtuluş Savaşı'nı kazanmıştır. Bu zafere şahitlik eden Nâzım Hikmet'in halkın zor durumların üstesinden başarıyla geldiği inancını taşıması doğaldır.

Etkinlik No.: 85

1. a) Yerli kelimesi "Oturduğu bölgede doğup büyüyen, ataları da orada yaşamış olan." anlamında kullanılmıştır.

b) Olası cevap: Isparta'daki yerli halılar turistlerin dikkatini çekiyordu. (*Yurt içinde yapılan veya bir yurdun kendine özgü niteliklerini taşıyan anlamında.*)

Avustralya'daki yerlilere Aborjin adı verilir. (*Amerika, Avustralya ve Afrika'nın uygarlıktan uzak, ilkel biçimde yaşayan kimi halklarına verilen ad.*)

2. Olası cevap:
Yılan gibi sokmak ve içi titremek deyimleri kullanılmıştır.
Kim bilir nasıl sinsice kötülük ettin oğlana.
İplik ceketim ıslandıkça sert rüzgâr çok üşütüyordu beni.

3. Olası cevap: Deniz hırçınlaşıyordu. Gri sular kabara kabara sert taşlara çarparak büyük bir patırtıyla ufalanıyordu.

4. Olası cevap: Mecaz anlamda: Sınavda başarısız olan çocuğa ailesi çok yüklendi.
Gerçek anlamda: Arabanın arkasında kardeşime yüklenerek yolculuk yapmayı çok seviyorum.

Etkinlik No.: 86

1. a) Olası cevap: Terimler metnin inandırıcılığını artırır. Durumu, koşulları daha net ve doğru kavramamızı sağlar. Metinde kullanılan tüm terimler Fahim Bey'in yaptığı hesapsız alışverişin boyutunu bütünüyle kavramamızı sağlamaktadır.

b) Olası cevap: Tenis terimleri: ace, raket, kort, set, toprak zemin, çizgi hakemi, smaç, servis…

Toprak zeminde defalarca şampiyonluk gören efsanevi raket korta çıktı, servisini attı. Servis ace oldu. Öteden beri ilk serviste başarı oranı çok yüksekti. Bu kusursuz servise çizgi hakemi de şaşkınlıkla baktı.

2. a) Olası cevap: Kimi insanlar ellerine geçen parayı gözlerini kırpmadan çar çur eder, israfa kaçar, parayı har vurup harman savurur, hesap kitap bilmez. Kimi insanın ise eli sıkıdır, dişinden tırnağından artırarak para biriktirir. Belki Fahim Bey de elindekiyle idare etmek isteyen biriydi. Evini çekip çevirmeyi çok istiyordu. Kemerleri sıkmaktan yanaydı. Gırtlağından kesip artırmayı istedi, tutumlu davranmayı kafasına koymuştu. Ne var ki bunu yapmadı. Sefarette kılıksız gezmek zorunda kalacağını düşündü, hesabını bilemedi. Çok açıldı. Borçlandı.

b) Olası cevap: Elif öteden beri ayağını yorganına göre uzatmayı bilir. Babaannesinin sık sık tekrarladığı "Güvenme varlığa, düşersin darlığa; sakla samanı, gelir zamanı; ak akçe kara gün içindir; damlaya damlaya göl olur." sözleri çok küçük yaşlarından itibaren kafasına kazınmıştı. Kendisi de "İşten artmaz, dişten artar." anlayışını benimsemişti. Bu sayede harcamalarına hep dikkat etmişti.

3. Olası cevap: Günümüzde insanların birçoğu elindekilerle yetinen bireyler olmaktan çıkarak çoğunlukla tüketen bireyler olmaya yönelmektedir. Bitmek tükenmek bilmeyen suni ihtiyaç listeleri oluşturarak deste deste parayı doğru dürüst harcamalar yerine ıvır zıvıra yatırmaktadırlar. Harcama limitlerini aşarak iyi kötü kazandıkları üç beş kuruş parayı tüketmektedirler. Aslında harcadığımız şey paramız değil zamanımızdır, hayatımızdır.

4. Olası cevap: Dil canlı, yaşayan bir varlıktır. Zamana, koşullara göre değişkenlik gösterir. Bu değişim gelişmenin yanında yozlaşmayı da getirebilir. Dil, ulusları birbirine bağlayan ve kültür taşıyıcısı görevi gören önemli bir unsurdur. Bizi biz yapan unsurlardan biri olan dilimizi korumalıyız. Öte yandan medeniyetlerin etkileşim içerisinde olması ve değişen dünya koşulları eski kelimeleri de rafa kaldırarak bizi yeni kelimelerle tanıştırmaktadır.

Etkinlik No.: 87

1. Olası cevaplar: Ben her türlü ortamda her zaman kitap okuyabilen bir insanım. Kitap okumayı çok seviyorum. Kitap okuma zamanı diye bir özel zaman ayırmadan bulduğum her fırsatı değerlendiriyorum. Okuduğum romanlar konuları ve teknikleri bakımından çok geniş bir yelpazeye sahip. Yalnız bazı kitaplar emek istediği için, okurun dikkatini ve katkısını beklediği için böyle romanları dikkatimi yoğunlaştırdığım, "mod"umun uygun olduğu zamanlarda okumayı tercih ediyorum. Bu metin de bana okuma sırasında okurunun katkısını bekleyen, emek isteyen bir roman gibi geldiği için eserin içerik ve anlatımı üzerine kafa yorabileceğim, sakin bir zaman dilimini seçerim.
Benim için "roman okuma zamanı" vardır. Çok roman okuduğumdan değil ama o hayal dünyasına girdiğimde kolay kolay çıkmamak için kendime özellikle sakin bir zaman dilimi ayırmayı tercih ederim. Su gibi akıp giden, başlayınca bir solukta biten romanlar için o süreci rahat rahat yaşayacağım bir zaman ayırmaya özen gösteririm. Bu romanı okuyacak olsam birden bitirilecek, su gibi akan bir roman olduğunu düşünmediğim için belirli zamanlarda parça parça okumayı tercih ederim.

2. Olası cevap: Kişinin ölmüş bir insanla konuşma, ona soru sorma olanağı bulunmamaktadır. Ancak karakterin aklından geçenleri bilen anlatıcının anlatımı (ilahi bakış açısı) ya da karakterin duygu, düşünce ve gözlemlerini olduğu gibi bir tiyatro sahnesinde yüksek sesle konuşuyormuş gibi (örneğin bir iç konuşma yöntemiyle) aktarması söz konusudur.

CEVAP ANAHTARLARI

3. Olası cevap: Diyalog olmaması kişilerin iletişim kurmadığını gösterir. Birbirleriyle iletişim kurma olanağını kaybetmiş bu insanlar söylemek istediklerini ancak iç konuşmalarında dile getirebiliyorlar. Bu iletişimsizliğin özellikle bu kadar kalabalık bir insan topluluğunun bir araya geldiği bir düğünde olması dikkat çekicidir. Bu, kalabalıklar içindeki insanın yalnızlığına da vurgu yapan bir durumdur. Ortam çok kalabalık olmasına karşın kişilerin kendi içlerinde kendi düşündükleri insanlarla konuşmaları tezat oluşturmaktadır.

4. a) Olası cevap: Romanın belirli bir dönemi yansıtması, içinde bazı tarihsel olayların yer aldığını gösterir. Bence bu gerçeklerin ne olduğundan çok nasıl anlatıldığı önemli olduğundan bir eserin "dönem romanı" olması, kalıcılığı için tek başına yeterli bir özellik değildir. Eserin bilinen gerçekleri anlatmasından çok bunu yeni bir sesle farklı bir üslupla anlatmasının daha önemli olduğu düşüncesindeyim.

b) Olası cevaplar: Bence bir kitabı okumadan önce kitapta anlatılan dönemle ilgili bilgi sahibi olmak gerekmez. Çünkü dönemin tarihsel gerçekliğinden haberdar olsam da yazarın bu gerçekliğe sadık kalıp kalmayacağı şüphelidir. Ben bir roman okuyucusu olarak bir dönem romanı okuyor olsam bile bunun kurmaca olduğunu bildiğim için bazı gerçekliklerin değiştirilebileceğinin, en azından olayların yazarın bakış açısıyla verilmesinden dolayı yoruma açık olduğunun bilincindeyim.

Bence bir kitabı okumadan önce kitapta anlatılan dönemle ilgili bilgi sahibi olmak gereklidir. Çünkü dönem romanları bir tarihsel gerçekliğin etrafında oluşturulur. Ne kadar kurmaca olursa olsun gerçekler üzerinde değişiklik yapılıp yapılmadığı, yazarın bakış açısının anlatımda nasıl bir rol oynadığını anlayabilmek için ön bilgiye sahip olmayı tercih ederim.

5. Olası cevap: Ödüller daha çok sanat ortamının zenginleşmesi, sanatçıların verimliliğinin artması, teşvik edilmesi için verilmektedir. Ödüllerin yetkin seçici kurullar tarafından verilmesi eserin niteliği konusunda okuru/seyirciyi yönlendirici olmaktadır. Elbette bir eserin ödüllü olması okunması ya da izlenmesi için tek başına yeterli değildir. Eserin derinliği, kolaycılığı benimseyip okuru/seyirciyi avlamaya çalışmaması, üslup ve teknik endişesi olması da önemlidir. Ama ödüllerin yazarın ve eserin adını duyurma, okurun/izleyicinin dikkatini eserin üzerine çekme, farklı ortamlarda dillendirilmesini sağlama gibi açılardan önemli bir katkısı olduğunu düşünüyorum.

Etkinlik No.: 88

1. Olası cevaplar: Bir yüzme şampiyonunun hayatını sembolize ederek anlatırdım. Covid-19 salgınından etkilenen bir yüzme şampiyonunun sporcu özelliğini kaybettiğinden, hastalığın toplum üzerindeki etkilerinden bahsederdim.
Bir pandomim oyuncusunun hayatını sembolize ederek anlatırdım. Kendisini dünyaya tanıtmak için yıllardır hazırlandığı pandomim gösterisini Covid-19 salgını nedeniyle gerçekleştiremediğini ve bunun sonrasında oyuncunun yaşamının nasıl etkilendiğini anlatırdım.

2. Olası cevap: Yazar böyle bir anlatımla, bir satranç ustası olabilecek özelliğe sahip olmayan bir çocuğun nasıl olup da böylesine dünyaca tanınan bir satranç ustası olduğuna ilişkin okuyucuda bir merak uyandırıyor. Bu merak duygusu da romanın sürükleyiciliğine katkıda bulunuyor.

3. Olası cevap: Yazar, içinde bulunduğu toplumu ve yaşanan toplumsal gelişmeleri iyi takip etmiş, gözlemlemiş hatta bu konuyla ilgili araştırmalar yapıp not almış olabilir. Roman, satranç oyuncusunun üzerinden geliştiği için satranç oyunu ile ilgili detaylı bilgiler toplayıp satranç oyuncularının oyun esnasındaki davranışlarını gözlemlemiş ve bunları romanında kullanmak üzere not etmiş olabilir.

4. a) Olası cevap: Yaşadığı çağın olaylarına tanıklık eden her romancı elbette başarılı olamaz. Bunun yanında kendini geliştirip yenilik ve değişikliklere açık olmalı, farklı anlatım tekniklerini de romanlarına yansıtmalıdır. Ayrıca romanın içeriğiyle beraber romanındaki anlatım özellikleriyle de okuyucunun nabzını tutabilmelidir.

b) Olası cevap: Bütün sanatsal ürünlerde toplumsal değişimleri görmek mümkün. Çünkü toplumsal değişimler, teknolojik gelişmeler insanı da değiştirip dönüştürüyor. Sanatsal ürünler de insanı ilgilendiren her şeyle ilgilendiği için bu değişim ve dönüşümlerin bu ürünlerde görülmesi çok doğal. Zaten tüm sanatsal ürünler, toplumun bir aynasıdır.

Etkinlik No.: 89

1. Yaşlı kralın anlattığı hikâyenin teması mutluluktur.
Konusu ise bir gencin bir bilgeden mutluluğun sırrını öğrenmeye çalışmasıdır.

2. Olası cevaplar: Evet, gerçekleştirebileceklerini düşünüyorum. İnsanlar yetenek ve ilgi alanlarını keşfederek bunu başarabilirler. Yaşadığımız şeyler hayatımızda bir değişimin gerekli olduğuna dair ipuçları verir. Yeni bir kitap bile bize ilham verebilir. Edindiğimiz yeni bir hobi yeni bir yönümüzle tanışmamızı sağlayabilir. Herhangi bir yönüyle insanlığa faydası olmuş bir kimsenin yaşam hikâyesi ile tanışmak da kendi yaşamımız hakkında ipuçları verebilir. Bu durumda henüz gerçekleşmemiş ama olmasını çok istediğimiz hayaller kurmaya, planlar yapmaya başlarız. Bu hayaller hayatımıza yeni bir yön verecektir. Paulo Coelho'ya göre hayallerinin peşinden koşan yürek yorulmaz. Ben de iç sesini dinleyenlerin hayallerine kavuşabileceğine inanıyorum.
Hayır, bence hayaller genelde sadece bir hayal olarak kalır. İşaret sandığımız şeyler sadece algı yanılgısıdır. Hayallerin peşinden koşmak vakit kaybıdır.

3. a) Olası cevap: Hem mutlu hem de anlamlı bir hayat sürmek mümkün olduğu hâlde günümüzde insanların anlık zevkler peşinde koşabildiğine tanık oluyoruz. Kimi zaman insanlar "sahip olarak" mutlu olmaya çalışıyor. Kişi bunlara ulaşınca seviniyor, ulaşamayınca üzüntü ve utanç hissediyor. Başarı, mevki, statü ve para gibi dışsal faktörler, mutluluk kaynağı olarak görülüyor. Başarı adı altında, hırsların peşinde koşarak ve sadece kariyer ya da para ile elde edilen mutluluklar ise yarım kalmış mutluluklardır bana göre.

b) Olası cevap: Günümüzde kimileri sosyal medyadaki görsellerinin tıklanma sayısı oranında mutlu olunacağı algısıyla günlük yaşamını bir fotoğraf üzerine bile kurgulayabilmektedir. Bana kalırsa bu, insanı mutluluğa yaklaştıran değil mutluluktan uzaklaştıran bir durumdur. İnsanın kendisini reklamı yapılacak bir ürün gibi düşünmesi bana kalırsa ruhu ve aklı yoracaktır. Bu nedenle sosyal medya ile arama bir mesafe koymayı tercih ediyorum. Bir de bana göre kayıtsız şartsız kendimizi olduğumuz gibi kabul ederek ve gelişime açık olarak gerçek mutluluğa sahip olabiliriz. Kendimizi dünyayla, diğer insanlarla bir bütün hâlde hissedebilirsek daha az incinir ve incitiriz.

4. Olası cevap: Bireyler olarak zaman zaman kaygılı olabiliyoruz. Geçim derdi, başkalarının gözünden nasıl göründüğümüz gibi kaygılar bizi her türden sevgiyi, mutluluğu yaşamaktan alıkoyabiliyor. Dikkatimizi taptaze yeni bir güne, yeni bir nefesle vermekten bizi alıkoyan korkular, endişeler üretebiliyoruz. Bu endişelerimiz, olanca canlılığı ve dinamizmi ile kapımızı çalan yeni bir günün getireceği sürprizlere kapılarımızı kapatmamıza neden olabiliyor. Bu nedenle güzellikleri ıskalayabiliyoruz.

Etkinlik No.: 90

1. Olası cevap: Çünkü metinde doğayla iç içe yaşayan hayvanlar konu edilmiş. Doğadaki ayrıntılı anlatımlar ve güçlü betimlemeler hayvanların da tasvirleriyle iç içe geçmiş, âdeta doğa ve metnin kahramanı olan hayvanlar bu canlı anlatımla bütünleşmiştir.

CEVAP ANAHTARLARI

2. Olası cevaplar: Yazarın başladığı şekilde başlardım. Romana, hikâyeye vb. konunun ayrıntılarını vermeden önce tasvirlerle başlamak, özellikle mevsim tasvirleri veya mekân tasviri yapmak beni romanın içine çeker.
Önce yılkılık atları tasvir ederek doğaya nasıl bırakıldıklarını konu ederek başlardım. Doğa tasvirlerini aralarda vermeye çalışırdım. Çünkü okuduğum metinlerde veya izlediğim filmlerde öncelikle karakterlerin tanıtılması veya anlatılması bana daha etkileyici geliyor.

3. Olası cevap: İnsanların birbirlerini anlamaları ve birbirlerine yardımcı olmaları konusunda faydalı olacağını düşünüyorum. Örneğin bir kapkaç olayına şahit olduğumda polise ya da zabıtaya kapkaçı yapan kişinin ayırt edici özelliklerini anlatmam, o kişinin yakalanmasına yardımcı olacaktır. Bir şoför yol tarifi yapmamı istediğinde gideceği güzergâhı ayrıntılı biçimde anlatmam hem kişinin zaman tasarrufu yapmasını hem de yolda karşılaşabileceği risklerin azalmasını sağlayacaktır vb.

4. a) Olası cevap: Okuduğumuz metinde konunun hayvanlar ve başkahramanın bir at olmasından dolayı gözlemci bakış açısı tercih edilmiştir. Hayvanların konu alındığı bu tarz romanlarda doğa betimlemeleri canlı ve hareketli anlatılarak hayvanların dünyasının okur tarafından daha kolay anlaşılmasına çalışılır.

b) Aslında amaç, hayvanların doğayla ve birbirleriyle olan mücadelelerini anlatıp aynayı insana çevirmektir. Yazar konu olarak neyi seçerse seçsin insana insanı anlatmayı amaçlar. Çünkü roman, hikâye gibi türlerin çıkış noktasında insan ihtiyaçlarını, duygu ve düşüncelerini farklı bakış açılarıyla seslendirmek vardır.

5. Olası cevap:
Aygır:
Tüm mücadeleme rağmen ona yetişemedim ve onu kurtaramadım. Çok üzgünüm.
Atlardan biri:
Sen yapabileceğinden fazlasını yaptın, senin gayretlerin ve direnmelerin olmasa şu anda sadece Çılkır değil aramızdan birkaç arkadaşımız daha ölmüş olacaktı.

Etkinlik No.: 91

1. Olası cevap: Hâki Bey elindeki kitaba kayıtsızca baktı. "Elbette ki çok okuyan değil, çok gezen bilecek!" deyiverdi. Ziya Bey, en son okuduğu kitabın duygu ve düşünce dünyasındaki izleri arasında "Dostum, balon balığı ile karşılaştığında onun sana zarar verebileceğini önceden bilmen gerekir." diye ekledi.

2. a) Olası cevaplar:

Evet, Hâki Bey gerçek yaşamda karşılaşabileceğimiz türde biridir. Her iddianın aksini ortaya koyma çabası kimi insanlara özgü bir davranış modelidir.

Hayır, Hâki Bey karakterinde insanlarla karşılaşacağımızı sanmıyorum. İnsanlar bu tür mantıksızlıklar sergilemezler.

b) Olası cevap: Kimileri bazen yanlış kararlar alır ve uygular. Öz değer ihtiyacını karşılamak ve egosunu beslemek adına anlamsız tartışmalara girmeye kalkışır. Bu durumda ona kazanma dürtüsü yön verir.

c) Olası cevap: Bey'in ortaya attığı her fikri desteklersem veya fikirlerine karşı çıkmazsam, karşısındakini alt ederek kendini değerli hissetme dürtüsünü harekete geçirmemiş olurum. Bu durumda Hâki Bey benimle çatışmaya girmeyi düşünmeyecektir.

3. Olası cevaplar: Elbette ki fikir tartışmalarının kazanımı olacaktır. Fikir tartışmaları, bireylere bir şeyi öğrenirken aktif olma imkânı tanır. Bu gibi tartışmalar insanların doğruya ulaşırken öğrenme motivasyonlarını artırır ve süreci daha ilgi çekici kılar. Fikir tartışmaları sırasında bireyler birbirlerine sorular sorar, yorumlar ve düzeltmeler yapar, açıklamalarda bulunurlar. Bu etkileşimler tartışmacının karşıdaki düşünceyi ve kendi fikirlerini analiz etmesini sağlar. Bu sayede gerçeklere ulaşma imkânı doğar.
Fikir tartışmalarının kazanımları olabileceğine inanmıyorum. Genellikle insanlar kendi fikirlerine inanma ve bunu besleme ihtiyacındadır. Onların tartışmadan anladığı şey, kendi fikirlerinin doğruluğunu ispatlamaktır sadece.

4. Olası cevap: (Hâki Bey yüz yüze kurulan sosyal ilişkilerin yerini dijital dünyanın almasının sakıncalı bir durum olmayacağını savunmaktadır.)
Hâki Bey: "Bu çağ, teknoloji çağı azizim! Yaşamı boyunca en çok ve hatta sadece dijital dünyayla etkileşim hâlinde bulunmak insan için yeterlidir. İnsanların hayatlarını sürdürmek için sosyal etkileşimler içinde olması şart mı? Küçük bir odada bir tablet veya telefonla da insan kendisine kocaman bir dünya yaratabilir, sorumluluklarını yerine getirebilir; oturduğu yerden bir tıkla bütün dünyayı gezebilir bile!"

Etkinlik No.: 92

1. Olası cevap: Metinde görülen insan-doğa çatışması olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkisini doğrudan etkilemiştir. Buna bağlı olarak olay örgüsünün oluşmasına katkı sağlamıştır. Savrunun üzerine yapılan bent, yöredeki toprağın özelliğini değiştirmiştir. Toprağa bağlı yaşayan insanların yerleşim yerlerinin bile değişmesine neden olmuştur. Ardı ardına birçok olayın oluşmasına zemin hazırlamıştır.

2. Olası cevap: Çeltik bataklıkları yaparlar ama o kadar çok çeltik ekerler ki su, bu kadar fazla ekime yetmez. Doğal olarak da arkasından sorunlar başlar. Bu durum günümüzde de devam etmektedir. İnsanoğlu yetecek olanla yetinmeyip hep daha fazlasını istediği için elindekinden de olmaktadır. Bu duruma kendi hayatımızda ya da çevremizde sıkça rastlarız. Buna engel olmak için yapılacak şey eldeki imkân ne kadarsa ona göre davranmaktır. Su ne kadarsa ona göre ekin, para ne kadarsa ona göre harcama diye devam edip gider bu liste.

3. Olası cevap: İnsan, işi bitince devamında ne olacağını umursamaz. O, sadece kendini düşünür ve kenara çekilir. Bendi bırakması doğal bir afete ama aslında tahmin edilebilir bir afete sebep olur. Oysa insanlar sadece o anı düşünmese çevreyi ve devamında gelişebilecek olayları düşünüp ona göre sorumluluk alsa sonuçlar bu şekilde olmazdı. Suyun yolu açılır ve su yolunu bulurdu, kimseye de zarar vermezdi. Bunun örnekleri ne yazık günümüzde de var. Nehir yataklarına yerleşim yerleri yapılır, her kış oraları su basar ve insanlar perişan olur.

4. Olası cevap: Evet kapatır. Bireysel bir sorun yaşadığımızda dahi tamamen soruna odaklı yaşar ve etrafı görmeyiz. Yanlış da olsa sorun bizi hapseder. Metinde iki kişi arasında bir sorun yaşandığı ve etraftan habersiz sadece kendilerine odaklandıkları görülür. Bizim için de böyle olur. Biriyle sorun yaşadığımızda sadece aramızdaki sorun önemli olur. Etrafta başka bir sorun ya da güzellik olsa yine de görmeyiz. Sadece kendimize ve karşımızdakine odaklanırız. Tabii ki doğru bir davranış değildir bu ama genel olarak çatışmanın sonuçları böyle olmaktadır.

Etkinlik No.: 93

1. a) Olası cevap: Osman, burada Mihail adındaki birini kurtarmıştır. Ona yardım etmiştir. Osman'ın yardımseverliği diğer olayların ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur. Olay örgüsü, Osman'ın Mihail ve pazar halkına yardım etmesi ile şekillenmiştir.

b) Olası cevaplar: Bana göre yaşanmış olabilir çünkü Ertuğrul Bey, Osman Bey, Ede Balı gibi karakterler gerçektir. Dolayısıyla yaşanan olayların da gerçek olma ihtimali vardır. Yazar tarihî belgeleri temel alarak böyle bir roman yazmış olabilir.

Bana göre yaşanmamıştır. Karakterler gerçek olabilir ama onların çevresinde gelişen olayların kurgu olma ihtimali de vardır. Bunun yanında yazar, karakterlerin hayatları için yeterli belge bulamayabilir. Bundan dolayı karakterler arasında

CEVAP ANAHTARLARI

geçen olayları bana göre kendi tasarlamıştır. Eğer tasarlamamış olsaydı kitap roman olmaktan çıkardı.

2. Olası cevaplar: Ben olsaydım karakterlerin gerçek hayat hikâyelerinden faydalanırdım. Çünkü yazacağım romanın karakterleri gerçek olduğu için onların yaşadığı olayları da olay örgüsüne yansıtırdım. Böylelikle okuyucunun gözünde romanın inandırıcılığı artar ve okuyucular bu roman aracılığıyla kullanmış olduğum karakterlerin hayat hikâyelerini de öğrenmiş olurlar.
Yazacağım romanda gerçek karakterleri kullansam dahi olayları tasarlardım çünkü bir romanda okuyucu yazarın hayal dünyasını öğrenmek ister. Onun zihnindeki olay örgüsünün kendisinde bırakacağı etkiyi merak eder. Bu yüzden romanı okur. Bunun dışında karakterlerin gerçek hayatta yaşadığı olayların esere olduğu gibi alınması eseri roman olmaktan çıkarır.

3. Olası cevap: Eğer Gündüz Bey, obanın beyi olsaydı olay örgüsü büyük değişiklikler gösterirdi. Çünkü onun olaylar karşısında göstereceği davranışlar ile Osman Bey'in olaylar karşısındaki davranışları büyük farklılıklar arz eder. Örneğin Gündüz Bey pazar halkı için farklı bir davranış sergileyebilirdi. Dolayısı ile bu durumdan tüm roman etkilenirdi.

4. Olası cevap: Bana göre Osman Bey'in yaptığı bu iyiliğe karşılık pazar halkı Osman Bey ve obası ile yakın ilişkiler kurmuşlardır. Osman Bey'e karşı sevgi ve saygı artmıştır. Güven ortamı pekişmiş, ticaret Osman Bey'in güvencesiyle gelişmeye başlamıştır.

Etkinlik No.: 94

1. Olası cevaplar: Evet, yüklenmiştir. Çünkü o sorudan sonra okuyucu olarak bende bir merak duygusu oluştu. Ayrıca o sorudan sonra bir çatışmanın ortaya çıktığını, olaylar arasındaki ilişkiyi de bu çatışmanın şekillendirdiğini söylemek mümkün.
Hayır, yüklenmemiştir. Çünkü bu metinde olaylar merak unsurundan çok sebep-sonuç ilişkisiyle birbirine bağlanmıştır. Anlatıcıya sorulan soru da benim merak duygumu çok harekete geçirmemiştir.

2. a) Olası cevap:
   1. Arabacı, Misal ve anlatıcının dolunayın olduğu bir zamanda sıtma ağaçlarının altında arabayı durdurması ve arabacının onlara unutamayacakları bir gece olduğunu söyleyip göle doğru yürümesi
   3. Anlatıcının, arabacının sorusu karşısında şaşırması ve kaybettiği dakikaları nasıl kazanabileceğini arabacıya sorması
   5. Anlatıcının arabacıyla arasında geçen diyaloğu yanına gelen Misal'e anlatması ve Misal'in de bu durumu pek ciddiye almamasını anlatıcıya ifade etmesi

   b) Olası cevap: Arabacı, anlatıcı ve Misal'in böylece göle ulaşmaları ve arabacının daha önce söylediği gibi dolunay zamanında göle inmeleri

   c) Olası cevap:
   2. Anlatıcının arkadaşıyla görüşmesi gerektiğini hatırlayıp Misal'le oturdukları kafeden alelacele çıkıp yağmurda koşturması
   4. Misal'in öğleyin bindiği trende tanıştığı anlatıcıya Avusturya'ya gidiş hikâyesini anlatırken anlatıcının ona sorduğu sorulara kayıtsız kalması

   ç) Olası cevap: Olayların akışını bozan cümleleri kurgularken metindeki olayların sıralanmasında ana unsur olan sebep-sonuç ilişkisini göz ardı ettim. Cümlelerdeki mekânı ve zamanı değiştirmeye çalıştım ki diğer numaralanmış cümlelerle aralarındaki kopukluk fark edilsin. Örneğin ikinci cümlede mekân olarak kafeyi, zaman olarak yağmurlu bir zamanı, 4 numaralı cümlede ise araç olarak treni ve zaman olarak öğle saatini seçerek zaten diğer cümlelerle aralarındaki ilişkiyi kesmiş oldum.

Etkinlik No.: 95

1. Olası cevaplar: Evet, zorluklar insanı güçlendirir. Bazı zamanlar hiçbir şey istediğimiz gibi gerçekleşmez. Böyle zamanlarda sorumluluk sahibi olup zorluklar karşısında mücadele etmemiz gerekir. Durmadan, sabırlı hareket edip kararlı bir şekilde yolumuza devam etmeliyiz. Yaşanan zorluklar, yaşayanların dayanıklılığını artırır. Kişi böylece zihinsel olarak güçlenir. İyi, mutlu günler kolaydır; asıl olan zor zamanlarda göstereceğimiz dayanıklılıktır.
Hayır, zorluklar insanı güçlendirmez. İnsanın güçlenebilmesi için rahat bir yaşantısının olması gerekir. Zorluklar insanı daha çok çıkmaza sokar.

2. Olası cevap: Mahir Bey, zor dönemlerinde yaşadığı büyük sıkıntılar karşısında çaba gösterip sıkıntılarının üstesinden gelmiş, güçlü, çalışkan birisidir.
Derviş Bey, Mahir Bey'e son derece destek olan, çalışkan birisidir.

3. Olası cevap: Bu sözü benimseyen bir kişi, toplumda huzurun gerçekleşmesi için birlik ve beraberlik içinde yaşanması gerektiğine inanır. Böyle bir kişi kederde ve sevinçte çevresindeki kişiler arasında dayanışma ve iş birliğini sağlar. Ona göre bir işe girişilirken toplum birlikte hareket ederse o işte daha başarılı olunur.

4. Olası cevap: Metne ekleyeceğim üçüncü kişi Mahir Bey ile Derviş Bey'e karşı çıkan, onlar gibi düşünmeyen biri olurdu. Metnin sonunda da Mahir Bey ile Derviş Bey'in o kişiye ders verip o kişiyle uzlaştığı bir akış oluştururdum.

5. Olası cevap: Mahir Bey ile Derviş Bey'in hayatlarının geri kalanında yaşadıkları köyde daha mutlu ve huzurlu bir şekilde yaşamalarını kurgulardım. Birlik ve beraberlikle işe başlanması gerektiğine inanan kişiler her zaman daha doğru bir hayat yaşarlar. Bu iki kahramanın heyecanla ve büyük mücadelelerle oluşturdukları düzeni devam ettirip metni ona göre sonlandırırdım.

Etkinlik No.: 96

1. a) Olası cevap: Anlatıcı ruhundaki yaraları beyaz renklerden oluşan kelimeler seçerek sarmaya, içinde bulunduğu durumdan sıyrılmaya çalışıyor. Olumlu cümleler kullanarak olumlu düşünmeyi ve bu cümlelerin yüreğine dokunmasını amaçlıyor aslında. Anlatıcı beyaz rengi de temizlik, güzellik, saflık gibi olumlu duyguları çağrıştırdığı için seçiyor.

   b) Olası cevaplar: Ben maviyle ilgili renkleri seçerdim. Çünkü mavi her zaman özgür, dingin ve mücadeleci ruhumu yansıtır. Denizlerin o dalgalı mavi rengini düşünerek o renkle güçlü bir bağ kurardım.

   Ben kırmızıyla ilgili renkleri seçerdim. Çünkü yaptığım işlerde özellikle ekip çalışmalarında ön planda olmayı seviyorum. Kırmızı da dikkat çekici bir renktir.

   c) Olası cevaplar:

MAVİ	KIRMIZI
Gökyüzü	Kızıl hava
Deniz	Ateş
Mavi göz	Kırmızı gül
Özgürlük	Kiraz
Mavi kelebek	Kızgın güneş

   ç) **MAVİ KELEBEK**

   Mavi, her zaman gökyüzü ve denizle vardı benim için. Ta ki papatyanın ucundaki mavi kelebeği görene kadar. Havalar son bir haftadır çok sert ve soğuktu. Bu soğuklara tırtıl olarak dayanıp güçlü bir mavi olarak çıktı karşıma ve yüreğime kondu. İçimdeki sevinci o narin mavisine boyadı. Bugün baharın ve kelebeğin birinci günü. Beni hayata bağlayan amaçlarım, yüreği güzel dostlarım ve hiçbir zaman sönmeyecek güçlü yaşam enerjim var az önce yüreğime misafir olan bu kelebek mavisi gibi.

CEVAP ANAHTARLARI

d) Olası cevaplar: Evet eleştirir. Çünkü paragrafta ruh hâli yansıtılan genç; yaşama sevinciyle dolu olduğundan anlatıcının, beyaz rengi yaralarını sarmak için araç olarak kullanmasını eleştirebilir. Anlatıcının migrenini acımasız bir arkadaşa benzetmesinden, yaylı bir çalgı çalarkenki hüznünden onun olumsuz bir duygu içinde olduğunu anlayıp onun bu duygularından kelimelerin arkasına saklanarak kurtulamayacağından söz edebilir. Duygularını açıkça anlatıp onlardan kaçmaması gerektiği ile ilgili fikir verebilir. Anlatıcının hem beyaz rengi kullanıp hem de bu kadar karamsar, olumsuz ve kendi içinde karşıt olmasıyla ilgili anlatıcıya eleştiri getirebilir.

Hayır eleştirmez. Çünkü paragrafta ruh hâli yansıtılan genç; kendisiyle barışık, tutarlı ve yaşam sevinciyle dolu bir gençtir. Dolayısıyla anlatıcının beyaz rengin arkasına saklanarak yaralarını sarmak istemesiyle ilgili onu yargılamaz. Onu olduğu gibi kabul eder. Ancak kendi yaşam enerjisini nereden aldığını, sorunların üstesinden nasıl geldiğini anlatıcıya söyleyip onun da olumlu düşünmesini sağlayabilir.

Etkinlik No.: 97

1. Olası cevap: Yeni iş alanlarının açılması için çaba harcardım. Böylelikle köyden göç eden insanlar yeni iş alanlarının açılmasıyla tekrar köye dönecektir ve köydeki insanların sayısı artacaktır. Aynı zamanda köyün tanınması için o yöreye özgü yiyeceklerle ilgili olarak bir panayır yapılması için uğraşırdım. Böylelikle köye gelen insan sayısı artar, köy yeniden kalabalık bir yer hâline gelir. Bu vesileyle insanların gelmesiyle zamanın modern araçları köyde kullanılacak ve köy daha modern bir hâle gelecektir.
2. Olası cevap: Öncelikle TEMA gibi çevreci kuruluşlardan fidan ister, köylülerin bu fidanları dikmelerine vesile olurdum. Bunun yanında dikilen fidanların korunması için köylülere okulumda küçük seminerler verirdim.
3. Olası cevap: Öncelikle sondaj çalışmalarının yapılması için ilgili yerlere başvururdum. Kuyu açmak için çalışmalar yapılmasını sağlardım. Çevredeki su yataklarını araştırır, bu yataklardan köye su gelmesi için ilgili yerlerden yardım alırdım.
4. Olası cevap: Kadınların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda halıcılık, çömlekçilik, ahşap boyama gibi yaşayan el sanatlarını öğrenmeleri için gerekli yerlere başvurur, bu el sanatlarıyla ilgili kurslara katılmalarını sağlardım. Çünkü bu el sanatları köy ortamına daha uygundur.
5. Olası cevap: Köylerimizde zeki insanların kendi yeteneklerini geliştirebilecekleri eğitim ortamları ve çalışma alanları azdır. Bu gibi insanların eğitimleri yarım kaldığı için yetenekleri yavaş yavaş körelebilmektedir. Bunun yanında bu insanlar bildiklerinin yeterli olduğunu düşünüp kendilerini geliştirme çabasına girmezler. Bu sebeple yetenekleri olsa da bunları kullanmadıklarının farkına varamazlar.

Etkinlik No.: 98

1. a) Olası cevap: Lambanın büyük ve güzel olmasının bodrumla ilgisinin olmadığının belirtilmesi, bodrumun görünüm olarak ne kadar kötü ve perişan durumda olduğunu vurgulamaktadır.

   b) Olası cevaplar: Yansıtılabilirdi. Çünkü cümle, bodrumla lamba arasındaki tezadı çok kuvvetli ve etkileyici biçimde ifade etmektedir. Bodrumun perişan durumu, lambanın özellikleriyle karşılaştırılarak verilmiştir.

   Yansıtmazdı. Çünkü bu cümlede ifade edilen karşıtlık ancak önceki paragraflarda ayrıntılı biçimde dile getirilen bodrum tasviri ile anlam kazanmaktadır.

   c) Olası cevap: Karanlıkta eşyanın ve mekânın pek çok özelliği çirkin de olsa güzel de olsa gözden kaybolur. Ayrıntılar silinir. Ali Rıza, sabah erkenden çıkıp işe giden bir insansa bodruma akşamları geliyordur. Bu nedenle gündüz ışığında gördüğü ayrıntılar, kafasındaki mekândan farklı bir görünümü ortaya çıkarmış ve bodrumun perişanlığını bütün çıplaklığıyla göstermiş olabilir.

2. a) Olası cevap: Yaşadığı bodrum berbat durumdaydı. Mekânın çirkinliği ve pisliği onu huzursuz etmiş olabilir. Oradan kurtulup deniz kenarında, aydınlık, tertemiz, açık bir mekâna gelmek ruhunu da olumlu yönde etkilemiştir.

   b) Olası cevaplar: Vardır. Çünkü mekânın geniş anlamıyla çevrenin insanın duygu ve düşüncelerinde, kurduğu hayallerde bile olumlu ya da olumsuz yaratacağı etkilerin doğrudan ruhuyla ilgili olduğunu düşünüyorum.

   Yoktur. İnsan gibi mükemmel bir varlığın, mekânın yaratacağı hiçbir duygudan etkilenmeyeceğini düşünüyorum. İnsan ruhunun çevresel etkenlerden etkilenmeyecek bir bütünlüğe sahip olduğuna inanıyorum.

3. Olası cevaplar: Evet, yaşadım. Bazen ayın kaçı olduğunu, haftanın hangi gününde bulunduğumu bile biraz düşündükten sonra bulabiliyorum. Eve çekildiğimden beri hep rutinleri yapmak, mekânın sınırlı ve dar olması zaman algımı da olumsuz yönde etkiledi.
   Hayır, yaşamadım. Çünkü mümkün olduğu kadar günlük rutinlerimi devam ettiriyorum. Eve bu kadar çekilmediğim zamanlarda okul dışında evde uğraşacağım bazı hobilerim vardı (saz/gitar çalıyorum, örgü örüyorum, mangala boyuyorum, İngilizcemi ilerletmek için yabancı dizi izliyorum vb.). Onlara devam etmek beni bu zor dönemde bedenen ve ruhen ayakta tuttu. Eskisi gibi arkadaşlarla dışarıda görüşemiyoruz ancak mümkün olduğu kadar telefonla birbirimizi arıyoruz. Zamanı değerlendirme konusunda daha verimli davrandığımı bile söyleyebilirim.

Etkinlik No.: 99

1. a) Kahramanın duygu ve düşüncelerini anlamamızı sağlamıştır. Kahramanın iç dünyası verilerek metinde anlatılan olaylara hâkim olmamız sağlanmıştır.

   b) Olası cevap:

   Kahraman Bakış Açısı: Kapıyı çalıp çalmamakta uzun süre tereddüt ettim. Gülizar çıkarsa ne yapacaktım? Çeşmenin yanına vardım. Su içtim. Yüzümü yıkadım.

   Gözlemci Bakış Açısı: Kapıda uzun süre bekledi. Elini zile götürdü ama basmadı. Koşarak oradan uzaklaştı. Çeşmenin yanına vardı, su içti. Elini yüzünü yıkadı. Oracıktaki ağacın altına oturarak yüzünü kuruladı. Tekrar eve doğru yöneldi.

2. Olası cevap: Bir işe niyetlendiysek o iş bitinceye kadar mücadelemize devam etmeliyiz. Amacımızdan şaşmamalıyız. Okuduğunuz metinde Ali, çarşıdan hevesle aldığı yemeniyi vermeli, duygularını ifade etmekten çekinmemeliydi. Ama Ali bunu yapamamış, Zeynep'in karşısında önce susmuş, daha sonra farklı bir soru sorarak amacından uzaklaşmıştır.

3. a) Olası cevaplar:

   Katılıyorum. Bazen susmak, duygu ve düşüncelerimizi ifade edememek yanlış anlaşılmalara neden olabilir.

   Katılmıyorum. Çünkü susmak bazen kendimizi en iyi şekilde ifade etmenin yoludur.

   b) Olası cevap: Susmak zorunda olduğumuz anlar oldu. Bu anlardan birini kahraman bakış açısıyla şu şekilde anlatabilirim:

   Öğrencimin babasının şehit olduğu haberini aldığımda büyük bir üzüntüye boğuldum. Öğrencimi öğretmenler odasına çağırdım. Ne konuşacağımı planlamıştım. Ama onun ışıl ışıl, her şeyden habersiz bakışlarını görünce sustum. Dilimden dökülecekler yüreğimin derinliklerine doğru acı bırakarak yol almaya başladı. Sustum, sustum… İçim yanmaya, gözlerim yaşarmaya başladı. Yüzüne baktım. Yine sustum.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 100

1. a) Olası cevaplar: Romanları değerlendirmek için nesnel bir bakış açısına sahip olmak gerekir. Romanlarda karakterlerle böyle bir ilişki kurulması okuyucuyu nesnellikten uzaklaştırır. Okuyucu, olayları sadece tek yönlü olarak görür ve romanın anlatmak istediğini tam olarak kavrayamaz. Bu yüzden romana tarafsız bakmak ve romanı bu gözle değerlendirmek gerekir.

   Roman, oluşumu itibarıyla kurmaca bir metindir. Bu gerçeğin farkında olan okurun duygu, düşünce ve hayal dünyasına hitap eder. Romanın kendine özgü atmosferinin içine giren okurun, karakterle arkadaş olması, kimi zaman kendisini karakterlerden biri ya da birkaçı ile özdeşleştirmesi mümkündür. Bu, romanın etkileyiciliğinin, akılda kalıcılığının da bir yansımasıdır. Dolayısıyla bu durum okurun romana bakışının, onunla ilgili üreteceği düşünce ve yargıların olumlu olmasında etkili olacaktır.

   b) Olası cevap: Bana göre yazar, düşüncesini karakter üzerinden yansıtmıştır. Okuyucunun romanı içselleştirmesini istemiştir. Bu sebeple de okuyucu ile romandaki karakterlerin arkadaş olması gerektiğini romanında belirtmiştir.

2. Olası cevap: Bu tür yazılar yaşam tecrübeleri ile doludur. İnsanlar bu hayat öykülerini okudukları zaman kişisel olarak belli bir bakış açısına sahip olurlar. Yazarlar yaşadıklarından edindikleri izlenimleri insanlar ile paylaşırlar. Böylelikle bunları okuyan herkes daha az hata yapar, olgu ve olaylara farklı açılardan bakar.

3. Olası cevap: Yazarın üçüncü bir şahıs gibi düşüncelerini ifade etmesi romana ayrı bir tat, zenginlik ve farklılık kazandırmıştır. Aynı zamanda böyle bir anlatım olayların okuyucuya sunumunu inandırıcı hâle getirecektir. Okuyucu böylelikle romanda yaşananları daha iyi kavrayacaktır. Bu durum bana göre okuyucunun ilgisini çeker ve okuyucuyu romana daha çok yaklaştırır.

4. Olası cevap: İnsanlar kararsız kaldıklarında zihnen yıpranırlar. Karar verme süreçleri uzadığı takdirde bundan hem kendileri hem de çevreleri etkilenir. Kararsız kalan insanlar çevrelerine de faydalı olamazlar. Karar verme aşamasında zaman kaybı yaşarlar ve bu durum yaşam kalitelerini düşürür. Kararsızlığın metindeki kullanımıyla tereddütün kişide yarattığı olumsuz ve yıpratıcı duygular anlatıcının ifadelerinde de hissedilmektedir.

Etkinlik No.: 101

1. Olası cevap: Kendi kendimize konuşmak garip karşılansa da araştırmalar kendi kendimize konuşmanın hafızayı güçlendirdiğini ve dikkatin yoğunlaşmasını sağladığını belirtiyor. İnsan kimi zaman yalnız kalmak, düşüncelerini yalnızca kendisiyle paylaşmak ihtiyacı duyar. Bu yüzden kendi kendiyle konuşur.

2. Olası cevap: Karakterin duygu ve düşünceleri kendi ağzından verilmiştir. Bu teknik karakterin iç dünyasının okuyucu tarafından anlaşılmasında önemli yer tutar. Biz bu teknikle kahramanın iç dünyasına girebilmekteyiz.

3. Olası cevap: Anlatıcı kendi kendine soru sorarak sohbet havası oluşturmaktadır. Bu durum kahraman-anlatıcının duygu ve düşüncelerini öğrenmemizi sağlamaktadır.

4. Olası cevap: Türkü metne hem bir hareket hem de derinlik kazandırmıştır. Kahraman, türküyü kendi duygu ve düşüncelerine göre şekillendirmiştir. Bu türküden kahramanın duygu ve düşüncelerine ulaşabiliyoruz.

5. Olası cevap:
   Barbaros: – Hoş geldiniz ağalar.
   Grup – Hoş bulduk, sana söyleyeceklerimiz var.
   Barboros: – Buraya kadar yorulma nedeniniz nedir?
   Grup – Ganimetten ve Hayrettin Paşa'nın verdiği altınlardan almak istiyoruz.
   Barbaros – Onların ganimet olduğunu mu düşünüyorsunuz? Bunu da nereden çıkardınız?
   Grup – Değiller mi?
   Barbaros – Onların hepsi Gırnata Emirliği için kullanılacak.

Etkinlik No.: 102

1. Olası cevap: Gökyüzünün gri renge boyandığı bir sonbahar günüydü. Burası sarının değişik tonlarıyla donanmıştı âdeta. Kalın gövdeli, asırlık çınar ağaçlarının içinden kuşların tatlı nağmeleri duyuluyordu. Zaman zaman atlarımızın dinlenebilmesi için kırmızı, turuncu ve sarı yapraklar arasından sessiz adımlarla yürüyorduk. İleride akan derenin sesini duyuyorduk. Adanın içine doğru uzayıp giden üzeri sarı yapraklarla donanmış toprak yol, sonsuza kadar devam ediyordu sanki. Rüzgârın savurduğu kurumuş yapraklar eşsiz bir güzellik sunuyordu bize.

2. Olası cevap: Uzun ve yorucu yolculuktan sonra etrafı ağaçlarla çevrili konağa gelmiştik. Amcamın konağı bütün sessizliğiyle ve ihtişamıyla ayaktaydı. Arabacı yavaşlayınca inmeye hazırlandım. Heyecanla kapıya yöneldim. Kapıyı açan amcamdı. Yıllar amcamı çok değiştirmişti. Birbirimizi hasretle sarıldık. Amcam gözlerindeki heyecan ve sevinç ışıltılarıyla beni içeri davet etti. İçeri girdiğimde mutlu yüzlerle karşılanmıştım. Konağın içine yayılan yemek kokuları beni benden almıştı. Samimiyet dolu bir sohbet eşliğinde yemeklerimizi yedik. Bu ortam, bu samimiyet, bu huzur beni çok daha mutlu etmişti.

3. a) Olası cevap:

   Amcam ve Şükran onlar için yaptıklarımdan dolayı çok mutlulardı. Amcam:

   – Bizim için yaptıklarından dolayı sana ne kadar teşekkür etsek azdır. Sağ ol evladım.

   Hemen ardından Şükran yorgun ama minnettar gözlerle bana bakarak:

   – Bu iyiliğini hiçbir zaman unutmayacağız, dedi.

   – Ziyanı yok, ben yardımcı oldukça kendimi daha mutlu ve huzurlu hissediyorum, dedim.

   b) Olası cevap:

   Metinde yer alan diyaloglarla olayın akışı kahramanlara bırakılır ve anlatım ilgi çekici hâle gelmiş olur. Böylece okuyucu metindeki olayın içine girer.

4. Olası cevap: Fiziksel betimleme: Babam uzun boylu, yeşil gözlü, geniş omuzlu bir insandır. Elleri büyük, yüzü geniştir. İşlerini yaparken kendinden emin tavırlar sergiler. İşlerini hâlledince yüzünde sevinç ifadesi belirir. Konuşurken gözlerini heyecanla açar.
   Ruhsal betimleme: Babam cesur ve iyimserdir. Çevresindekilere yardım etmekten, onların sorunlarını çözmekten büyük zevk alır. Olaylara yaklaşımı soğukkanlıdır. Zaman zaman karamsar bir ruh hâline bürünmesine karşın çoğunlukla iyimser ve ne istediğini bilen biridir.

Etkinlik No.: 103

1. Olası cevap: Su çok sakin ve berraktı. Karıncalar bile gelip bu durgun sudan rahatlıkla su içebilirdi. Güneş ışınları suyun dibine inerek oradaki çakıl taşlarını bile parlatıyordu. Güneş âdeta gökyüzü tavanına asılı bir lamba gibi tüm dünyayı aydınlatıyordu.

2. a) Olası cevap: Metinde sıralı cümleler fazlasıyla kullanılmıştır. Bana göre bu cümleler metnin akıcı bir hâlde ifade edilmesini sağlamıştır. Aynı zamanda düzyazıda şiirsel bir anlatım kısa cümlelerle ifade edilmiştir.

   b) Olası cevap: Bana göre kullanılan deyimler, kelime grupları ve kısa cümleler okuyucunun romana olan ilgisini artırmıştır. Bu tür cümleler ile okuyucu sıkılmadan romanı okumuştur. Akıcı ve şiirsel olması okuyucuda olumlu izlenimler bırakmıştır.

CEVAP ANAHTARLARI

3. Olası cevap: Öncelikle içimden geldiği gibi yazar ve doğal bir üslup kullanırdım. Yöresel deyim ve atasözlerine yer verir, çok fazla sanat kullanmazdım. Estetik kaygı gözetmez, ağız özelliklerine yer verirdim.

4. Olası cevap: Gerçekte var olan olayların veya durumların romanda kullanılması bence romanın inandırıcılığını artırır. Romanı daha etkileyici kılar. İnsanda merak unsuru uyandırarak kişinin o olayı veya durumu yaşama isteğini cezbeder.

Etkinlik No.: 104

1. a) Olası cevap: 14 Temmuz 1921 günü, Eskişehir'den kalkan asker yüklü tren, çok ağır, çok yavaş yol alıyordu.

   Ortalıkta ses seda çıkmıyordu.

   b) Olası cevap: Metnin anlatımı daha canlı olurdu. Deyimler metni daha etkili hâle getirirdi.

2. Olası cevap: Karşılık bulduğunu düşünüyorum. Her sanatçının duygu, düşünce ve hayallerini sözlü veya yazılı olarak ifade ediş tarzı diğerlerinden farklıdır. Sanatçı olmanın en belirgin özelliklerinden biri özgün bir ifade tarzına, yani üsluba sahip olmaktır. Her yazar kaleme aldığı sanat eserinde dile getirdiği duygu, düşünce ve hayallerine karakterini koyarak şekil verir. Bir yazar yazdığı esere kendi damgasını vurarak ruhunu yansıtır. Metinde de yazar duygu, düşünce ve hayallerine karakterini koyarak şekil vermiş, metne ruhunu yansıtmıştır.

3. Olası cevap:

Tasvir cümlesi	*Yusuf'un bölüğü, uzun, geniş bir yük vagonuna düşmüştü.*
Öznel cümle	*Zaman zaman canından bezmiş gibi uzun uzun düdüğü ile bağırıyor, insanın içini sızlatan sesler çıkarıyordu.*
Nesnel cümle	*Neferlerin arasından geçti; ayaklarının üstünden atladı; zabitlere yaklaştı.*
Kişileştirme cümlesi	*Yakıcı temmuz sıcağının altında canını dişine takan lokomotifin ahlaması, oflaması, kesik kesik soluk alması duyuluyordu.*

Yazar, metinde anlaşılır bir dil kullanmıştır. Yazar, kullandığı cümlelerle anlatımını kuvvetlendirip metnine anlam zenginliği kazandıran, okuyucunun hayal gücünü zenginleştiren biridir. Ayrıca oluşturduğu tasvirlerle okuyucunun gözünde ortamın canlanmasını sağlayarak inandırıcılık ve etkileyiciliği arttıran, anlatımda tekdüzeliği kırıp anlatıma hareket katan bir yazardır.

Etkinlik No.: 105

1. Olası cevap: Orman-Göğsü adı bende yemyeşil, sulak alanları çok olan, yağmur ormanlarıyla kaplı bir gezegeni çağrıştırıyor. Bu öyle bir gezegen ki kurak, renksiz hiçbir alanı yok. Orman-Göğsü'nde herkesin yaşamsal ihtiyaçları karşılanıyor. İnsanlar barışçıl bir hayat sürüyor. Çok büyük bir gezegen olduğu hâlde çok hızlı döndüğünden, dünyada olduğu gibi sık sık güneşin doğuşu ve batışı izlenebiliyor. Birkaç tane uydusu var ve hepsi gezegenin yörüngesini süslüyor. Orada biyolojik çeşitlilik çok fazla. Türlerin neslinin tükenme tehlikesi yok. Bu gezegende betonarme kent oluşumları yok. O gezegenin insanları sadece ahşap yapılarda yaşıyor.

2. Olası cevaplar: Hayır, katılmıyorum. Çünkü dünyamız güç peşinde, otorite meraklısı insanlarla doludur. Bu insanlar ortak çıkarlarında bile sağlıklı değerlendirme yapamaz ve barışın önünü tıkayacak hırslarını ön plana çıkarır. Küresel bir tehdit durumunda bile otorite kurmaya kalkışırlar.
   Evet, katılıyorum. Eğer dünya dışı varlıklar tehdit unsuru olarak görülürse bütün dünya devletleri kendi çıkarlarını bir yana bırakarak, ortak çıkarları uğruna, birlik olacaktır. Ve insanlar dünyadaki canlılığın ne kadar eşsiz ve dünya hayatının ne kadar nefes kesici güzelliklerle dolu olduğunu anlayarak bunları koruma çabasına girecektir.

3. Olası cevap: Sevgili Dünyalı Dostlarımız, Yerkürenin gerçek sahipleri,İnsanoğlunun, İnsanoğlunun kafasını kurcalayan bir sorunun cevabını aldık, dünya dışında da bir hayatın var olduğu gerçeğini yaşadık. Bu gerçek bizi şaşırttığı gibi, kendimizi bu yabancı gezegene gitmekten alıkoyamadık. Uzak bir gezegenin peşinde bir bilinmeze doğru yola çıktık. Bu yolculukta edindiğimiz tecrübe, kendi gezegenimizin ne kadar kıymetli olduğunu bir kez daha anlamamızı sağladı. Türümüzün iyiliğe eğilimli tabiatını öne çıkarması durumunda, dünyadaki hayatın ne denli yaşanır olabileceğini bir kez daha gördük. Uzak bir gezegende insanların kendi gezegenlerine ve o gezegenin canlılarına sahip çıkabildiğini gözlemledik. Benzer bir tabiatımız olduğu için bizlerin de dünyamızda bunu başarabileceğimizi, başka bir gezegende deneyimleyerek çok daha iyi anlamış olduk. Gelin, insanın gerçek gücünü, sevme kabiliyetini bütün diğer melekelerinden de ön plana çıkaralım! Birbirimizi her zamankinden çok daha fazla sevelim. Dünya varlıkları hepimize yeter, paylaşmayı hatırlayalım ve birbirimize hatırlatalım. Dünya hepimizin. Sizleri, tüm savaşları sonlandırarak güzel gezegenimizde barış içinde yaşamaya davet ediyoruz.

4. a) Olası cevaplar: Dünya, tıpkı gökkuşağının renkleri gibi çeşitli kültürlere ev sahipliği yapan bir gezegen. Bu farklı renklerin kaynaşması yeni ve heyecan verici tonları açığa çıkaracaktır. Bu nedenle farklı uluslardan bireylerin bir arada çalışmasının çok verimli olacağına inanıyorum.

   Farklı kültürlerin kaynaşabileceğine ve ortaya bir ürün çıkarabileceğine inanmıyorum. Farklı kültürler birbirini anlayamaz, bu nedenle ortak bir değer ortaya koyamaz. Herkesin kendi ülkesinde, kendi insanıyla çalışması daha verimli olacaktır.

   b) Olası cevap: Farklı ülkelerin topraklarında bulunan tarihî kalıntılar, izler çok ilgimi çekiyor. Kendi ülkemde bulunan izlerle onların ülkelerinde tarihe şahitlik etmiş unsurları değerlendirmeyi ve koruma çalışmaları geliştirmeyi çok isterim. Bu tarihî kalıntılar arasında, eski edebî metinleri farklı kültürden kimselerle okumak ve incelemek de keyifli bir deneyim olacaktır.

   c) Olası cevap: Kara delikler, uzay boşluğunda serbest dolaşan dev göktaşları, uzaydaki yaşam, başka gezegenlerdeki madenlerden faydalanma, kuyruklu yıldızlar ve bunların yörüngeleri, galaksiler, Güneş Sistemi'nin gizemleri ve uzay çalışmalarının neden olduğu uzay çöplüğünün Dünya'nın çevresinden temizlenmesi üzerine çalışmalar yürütülmesini isterim.

Etkinlik No.: 106

1. Dönemin göçmen gerçeği yansıtılmıştır. Göçmenlerle iç içe olma ve bu sırada ekonomik bazı sıkıntıların yaşanması söz konusudur. Emeğe bağlı bir işin başında iki nesilden aile bireyleri vardır. Köy ve çiftlik yaşamından büyük şehre gelince buranın şartlarının ağır olması gerçeği ile karşılaşan bir eskici vardır. Metinde anlatılan bir eskici olabilir ancak köyden kente göçün yarattığı psikolojik, ekonomik, toplumsal sorunlar her kesimden insanın yaşadığı bir sorundur. Eskicinin çocukluk ve gençliği farklı uluslardan insanların bir arada yaşadığı bir dönem olarak yansıtılmıştır.

2. Olası cevap: Kültürümüzde büyüğe özellikle de anne babaya karşılık vermeme vardır. Bazen kardeşlerden biri daha farklı tavırlar sergilemeye kalkışsa bile onu durduracak ve yönlendirecek biri mutlaka vardır. Burada da ağabey bu konuda hassastır ve kardeşini hemen uyarır. Bu özellikler toplumda hâlâ yaşamaktadır. Bunlar Türk kültürüne özgü durumlardır.

3. a) Olası cevap: Edebî metinler kurmaca metinlerdir ama konusunu genelde gerçeklerden alır. Savaş, toplumların en büyük acısıdır. Bu yüzden de konu olarak sıkça karşımıza çıkar. Sa-

CEVAP ANAHTARLARI

vaşı edebiyatla tanımak çok daha etkilidir çünkü edebiyat, kurmaca özelliği sayesinde duygulara hitap eder. Bu yüzden de edebiyatın insanları etkileme gücü daha fazladır.

b) Olası cevap: Göçmenlerin ülkemize gelmesi tarihî bir olaydır. Bu konu edebî metinlerimizde sıkça işlenir ve birçok olayı yaşamış gibi oluruz. Yine de edebî metinlerin kurmaca olma özelliğinden dolayı tarihî gerçekliği tam anlamıyla karşıladığını söyleyemeyiz. Bu yüzden araştırmak için birincil kaynak olamaz.

4. Olası cevap: Gelenek ve görenekler toplumu ayakta tutan, birbirine bağlayan kültür ögeleridir. Her yörede farklı gelenekler olabilir. Aynı geleneklerin farklı işleyişleriyle de karşılaşabiliriz. Saçı uzatma, ilk saçı adakla kesme Samandağ'da da vardır. Özellikle adak adama hemen her yöremizde devam eden bir gelenektir. Bunlardan başka hâlen devam eden kız isteme, kına gecesi, diş buğdayı vb. birçok kültür ögemiz vardır.

Etkinlik No.: 107

1. Olası cevap: Metinde otobüse binip yola çıkacak olan iki gencin bazı olaylardan sonra bir araya geldikleri, birbirlerine kavuştukları anlaşılmaktadır. Mücadele etmek önemli bir değerdir. Ellerinde bir küçük bohçayla yola çıkmaktadırlar. Sanki bohça sembol olarak kullanılmış. Maddiyatın değil de sevginin, birlikte olmanın önemli olduğu vurgulanıyor. İzmir'e çalışmaya gidiyorlar. İnsanın elindeki en önemli güç emeğiyle çalışmak, alın teri dökmektir. Engellere karşı mücadele etmek, alın teri dökerek çalışmak ve sevgi evrensel nitelikte öneme sahiptir.

2. Olası cevap: Sanatçının iyi bildiği insanları, olayları, çevreyi anlatması "bizden" duygusunun oluşmasında önemli bir unsurdur. Bu da eserin toplum tarafından benimsenmesini sağlar. Sevilen bir eserin değişik formlarda okurun, seyircinin beğenisine sunulması da buna bağlı olarak doğal bir durumdur. Eserin içinden çıktığı toplumun anlayabileceği, üzerinde konuşabileceği, kendisine pay çıkarabileceği tema ve olaylar çevresinde oluşması değer görmesinde önemli olan özelliklerdir. Sanatın farklı formlarında kendini göstermesi, eserin başka alanlara çevrilebilecek bir niteliğe sahip olmasını gerektirir. Bu da bize eserde diyalogların fazla olduğunu düşündürmektedir. Çünkü eser, ancak bu şekilde sinemaya ve radyo tiyatrosu gibi alanlara aktarılabilir.

3. Olası cevaplar: Edebiyat, genel olarak da sanat etkileşimlerin, farklı kaynaklardan beslenmenin doğal hatta şart olduğu bir alandır. Bir sanatçının taklit etmek için değil kendisini geliştirmek, dünyasını zenginleştirmek, bakış açısını genişletmek amacıyla çaba göstermesi gerekir. Sanatçının hem önceki dönemlerde yaşamış sanatçıları hem de çağdaşlarını okuması, onlardan yararlanması, onlarla mümkün olduğu kadar etkileşimde bulunması kendisi ve sanatı için faydalı olacaktır.
Etkilenmelerin olması doğaldır. Bu sanatçının beslenmesini, zenginleşmesini, çoğalmasını sağlar. Ancak etkilenme "sanatçının özgünlüğü"ne gölge düşürmemelidir. "taklit" boyutunda bir etkilenme sanatçının basit bir tekrarcıdan başka bir varlık gösteremediği izlenimini oluşturur ve adının unutulması için yeterli olan gerekçeyi hazırlar.

4. Olası cevaplar: *Zeliş*'ten alınan metinde diyaloglar yoğun kullanılmış. Dolayısıyla anlatıcı araya fazla girmiyor, okur ile metni baş başa bırakıyor. Ayrıca diyaloglar metni canlı hâle getirdiği gibi kolay okumayı da sağlıyor. Cümleler kısa ve akıcı. Diğer metinde karakterin iç dünyası, iç konuşma yöntemiyle ve ayrıntılı bir biçimde anlatılmış. Öyküleme yöntemi kahraman anlatıcının bakışı ile kullanılmış. Kahramanın huzursuzluğu tekdüze bir anlatımla aktarılmış.
Ben bireyin iç dünyasına yönelen, karamsar bir bakış açısıyla yazılan, uzun uzun iç konuşma yöntemiyle analiz yapılan eserlerden hoşlanmıyorum. Olayların ön planda olduğu, diyalog bakımından zengin, kolay okunan romanları seviyorum. O nedenle *Zeliş*'i kendime daha yakın buldum. Onu rahatlıkla okuyabilirim. Ben psikolojik tahlillere giren bir insanı bütün derinliğiyle, çıkmazları, çaresizlikleri, yalnızlığı ile uzun uzun anlatan romanlardan hoşlandığım için yukarıdaki kısa metni kendime daha yakın buldum. Bu metnin olduğu romanı okumayı isterim.

Etkinlik No.: 108

1. Olası cevap: Âşıklar toplumun parçasıdır. Doğa, insan ve yaşamın kendisiyle iç içe olmaları; iyi gözlem yapmaları önemli özelliklerindendir. Bunun sonucu olarak da şiirlerinde insanı, insana ait değerleri, içine doğduğu kültür ve yaşadığı yere ait özellikleri bulmak kaçınılmazdır.

2. Olası cevap: Âşık Yaşar'ın diğer âşıkları şiire yer vermesi; onların deyişleri, duygu ve düşüncelerini onayladığını, onların sesiyle halka seslenmek istediğini ve onları yürekten benimsediğini bana düşündürdü. Aynı zamanda güçlü âşıkları şiirlerinde işleyip onları bize hatırlatmakla halk kültürüne ait söylemini daha etkili kılmak istemiş olabilir.

3. Olası cevap: Yaşar Kemal, halk kültürünün kaynaklarıyla beslenmiş ve halkın dili olmuştur. Halk kültürüyle beslenmiş olmasına rağmen içinde bulunduğu çağın gerçeklerini de gözlemlediği, okuduğu ve bu anlamda kendini yetiştirdiği muhtemeldir. Birikimleri halk kültürü anlatıcılığının yanında daha farklı ve uzun soluklu ürünler yazmaya da yetebilir duruma gelmiş ve bu alanlarda da başarılı olabileceğini göstermek istemiş olabilir.

4. a) Olası cevap:

Edebî anlayış: Onun halk kültürüyle iç içe olması dolayısıyla yaşamla, gerçeklerle sıkı sıkıya bağlı olmasını gerektirir. Bu da onun toplum sorunlarına duyarlı, toplumsal değerleri de içine alan, halk kültüründen izler taşıyan ve gerçekçi bir edebî anlayışın içinde olabileceğini bize düşündürür.

Kahramanların özellikleri: Toplumdan kopuk değildir. Halkın sevdiği, benimsediği, halk kültürünün taşıyıcısı olan kimseler olabileceğini düşünüyorum.

Üslup: Cümleler büyük bir ihtimalle halkın anlayabileceği açıklıktadır. Deyimlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, halk ağzının çokça kullanıldığı bir üslup olması gerekir. İç konuşmadan çok karşılıklı konuşmaları içeren bir üslubu olabilir.

b) Olası cevap: Öncelikle eserlerini okurum. Onun hakkında yazılmış biyografileri, onunla yapılmış mülakatları araştırıp incelerim. Yakın arkadaşları ile görüşmeye ve onun hakkında bilgi almaya çalışırım. Edebiyat ve edebiyat tarihi içerikli kaynakları tararım. En önemlisi de kaynakların güvenilirliğini, doğruluğunu kontrol ederim.

Etkinlik No.: 109

1. a) Olası cevaplar: Hem evet hem de hayır. Şöyle ki insan kuvvetle istediği bir şey için çabalamazsa isteklerinin gerçekleşmesi hayalden öteye geçmeyecektir. İstekler, akıllıca sarf edilmiş yoğun bir çaba sayesinde büyük oranda gerçekleşecektir. Ama olmayacak istekler peşinde koşmak tuzağına da düşülmemelidir. İnsan hayatı değerlidir; hayat, zaman kaybetmeye tahammülün olmadığı bir yolculuktur.

Hayır, katılmıyorum. Çünkü içinde bulunduğumuz koşulları değiştirmenin mümkün olacağına inanmıyorum. Bu durumda isteklerimiz de hayalden öteye gitmeyecektir.

Evet, katılıyorum. Çünkü bir olayı veya durumu gerçekleştirmenin ilk koşulu istemektir. Bu durumda âdeta tüm hücrelerimiz hazırlık yapar. Bana kalırsa bu gibi durumlarda yaşam bize sık sık çeşitli olanaklar sunar. Bu olanakları değerlendirmek için biraz inanç yeterli olabilir.

b) Olası cevap: Topraksız tarım uygulamaları besin kaynaklarının temini bakımından oldukça önemli bir buluş. Beyin gücü

CEVAP ANAHTARLARI

ile araba yarışları düzenlenmesinin veya bilgisayara yazılar yazdırılabilmesinin de oldukça önemli bir keşif olduğunu düşünüyorum. Bir de zihin gücü ile insanın, hayatına yön verebileceği üzerine yapılan çalışmalar oldukça ilgimi çekiyor. Bu çalışmalar, insanın beynine hükmederek algılarını geliştirmesini sağlayabilir. Bu sayede insanların iç dünyalarında hem mutluluğa hem de başarı kavramlarına yeni tanımlamalar getirebileceğini umuyorum. Ayrıca beyne hükmedebilmek, hastalıkları yenmede de etkili olabilir.

2. Olası cevap: Vücudun herhangi bir noktasında nükseden kanser oluşumlarını bir taramada, erkenden tespit edebilecek bir cihaz hayal ediyorum. Bu sayede erken teşhis imkânı bulan hastaların iyileşmeleri mümkün olabilir.

3. Olası cevap:
Türkiye'deki tüm okulların hafta ortasında -çarşamba günü- okula gitmek yerine kendilerine tanımlanan bir alanda ekim dikim faaliyetlerinde bulunarak Türkiye'nin güzelleşmesine katkıda bulunacak ve tabiat varlıklarının devamlılığını sağlayacak bir çalışmayı organize etmek isterdim. Çünkü bana kalırsa bu, yaşadığımız dünyaya olan borcumuzdur. Ve toprağa dokundukça kendi tabiatımızı da terbiye edebiliriz.

4. Olası cevap:
Yine mor yağmurlar başlamıştı. O sabah korku içinde uyandım. Yoksa o gün geldi mi, diye düşündüm. O gün bugün mü? Minik kızım önceki gün yedi yaşına basmıştı. Dünya yönetiminin son yasalarına göre yedi yaşındaki her çocuk, o renksiz binalara gitmeye, artık o ruhsuz binalarda yaşamaya ve yeni bir isimlehayır bir numarayla hayatını sürdürmeye mecburdu. Bunu nasıl yapabilecektim? Güvenlik görevlileri kapıya geldiğinde kızımı alıp götürmelerine nasıl göz yumacaktım?

Etkinlik No.: 110

1. Olası cevap:
Osman Bey'in görüşlerinden bir işe girişildiğinde duraklama göstermeden sonuna kadar çabalamak, herkesin inancına saygı göstermek, insanlar arasında din, soy bakımından hiçbir üstünlük tanımamak, baş olayım diyenlerin çevresindekilerin hepsinden daha akıllı, daha bilgili, daha cesur olması gerektiği hususlarına katılıyorum. Çünkü bunlar bir yöneticide bulunması gereken özelliklerdir. Baş olayım diyenlerin daha korkak olması, batmış köylerin kısa zamanda kalkınamayacağı ifadelerine katılmıyorum. Çünkü baş olan ya da baş olmaya aday bir insan korkak davranmamalı, gerektiğinde risk alabilmelidir. Bir yöneticinin sorumlu olduğu insanlarla ilgili umutsuz davranması, onları kaybedilmiş sayması, onlar için mücadele etmesi ise düşünülemez.

2. Olası cevap:
Bu söz ile anlatılmak istenen şudur: Bir işte başarılı olmanın yolu o iş için çaba harcamaktır. Zahmetsiz kazanılmış bir başarı söz konusu değildir. Kişi bir amaca ulaşmak istediğinde o iş için emek verirse başaramayacağı, üstesinden gelemeyeceği hiçbir şey yoktur. Azim, başarma isteğidir. Azimden önce inanmak gelir.

3. Olası cevap:
Bir insanın belli bir amaca ulaşmak için gerek beden gerekse zihin gücüne dayanan emeğinde yorucu bir mücadele bulunur. İnsanlar aslında görünenin arka planında verilen çabayı düşünmezler. Bazı insanlara dışarıdan görülen kolay gelir. O hâlde emeğe saygı göstermek, kazanılan başarıları takdir edip ortaya konulan çabaları desteklemek gerekir.

4. Olası cevap:
Elini attığı bir işte çaba göstererek başarıyı elde eden ve barışın sağlanması için huzurun devam etmesi için mücadele veren insanlar, kendisine ve içinde bulunduğu topluma faydalı olur. Böyle kişiler olduğu sürece toplumda birlik, beraberlik, saygı ve hoşgörü artar. Toplum mutlu, huzurlu ve üretken olur.

Etkinlik No.: 111

1. Olası cevap: Yazarın Türk tarihine ilgili biri olduğu söylenebilir. Eserlerinde Türk hâkimiyetini konu edinmesi ve bunu bir roman dizisi şeklinde gerçekleştirmesi yazarın tarihe duyduğu merakın da göstergesidir. Ayrıca yazarın milliyetçilik akımından etkilendiği ve tarih bilgisinin de gayet iyi olduğu bilgisine ulaşılabilir. Araştırmacı bir kişiliğe sahip olduğu söylenebilir. Çünkü tarihî romanlar her ne kadar tarihin bir kurgu içinde verilmesi şeklinde düşünülse de tarihî bilgilerin de romana serpiştirilmesi gerekir. Bunun için de tarihin araştırılması, doğru kaynakların taranması gerekir.

2. Olası cevap: Tarihî olayların edebî eserlerde işlenmesi, konunun farklı kitleler tarafından da okunmasını sağlayacak ve olay, daha geniş bir çevre tarafından bilinecektir. Elbette tarihî gerçekliği konu edinen edebî eserlerde bu olaya kurmaca unsurlar katılacaktır. Bu da ona farklı bir boyut kazandıracaktır. Dolayısıyla tarihî olayların olduğu gibi anlatıldığı öğretici metinleri okumaktan zevk almayan okuyucular için bu tip edebî metinlerin varlığı bir zenginlik olarak görülebilir.

3. Olası cevap:
- *Sesi, dağ yamaçlarından dökülen suları andırıyordu: temiz ve yaramazdı.*
- *Sav-Tekin, Alpaslan için uçsuz bucaksız bir ovaydı; dağdı, tepeydi, ormandı, suyu serin derelerdi.*
- *Sarı Hoca Alpaslan için hep bir çadır içiydi, ama onsuz daracık, karanlık, bunaltıcı bir çadır içi, içinde Sarı Hoca olunca hele de konuşunca bir büyürdü, bir genişlerdi bir yükselirdi ki Alpaslan da şaşardı; Sav-Tekin amcasının kırlarından başka büyük olduğunu, başka güzel güzelleştiğini hissederdi.*

4. Olası cevaplar:
Evet, katılıyorum. Sanatta millî bir yön olması gerektiğine inanıyorum. Çünkü sanatçı, içinde yaşadığı toplumun aynasıdır. Bu nedenle içinde bulunduğu toplumu tüm gerçekliği ile yansıtabilmelidir. Onda gördüğü bir çirkinliği bile güzelleştirebilmeli, kalemini halkının refahı için kullanmalıdır.

Hayır, katılmıyorum. Sanat evrenseldir. Dolayısıyla sadece millî duygularla yazılmamalı; tüm insanlığı ilgilendiren konular, tüm insanlığa hitap eden bir dille yazılmalıdır. Bu şekilde mutluluk ve huzur gibi evrensel duygular bütün insanlığa hitap edecek biçimde yansıtılır.

Etkinlik No.: 112

1. Olası cevap: Yazarın, kahramanı tanıyor olmasının birçok olumlu yönü vardır. Yazar, bir halk çocuğunun uluslararası ün sahibi bir bilim insanına dönüşmesinin zorlu mücadelesini vermelidir. Kahramanı tanıması yeterli olmayacağı için eserinin kahramanını araştırmak için onu tanıyan insanlara sorular sorması gerekir. Bu kişilerin de ortak tanıdıklar olması işini kolaylaştırır. Öğrenci-öğretmen ilişkisi böylece yazar-eser kahramanı ilişkisine dönüşür.

2. Olası cevap: Yazar, eserin kahramanı olan Mustafa İnan'ın öğrencisidir. Metinde eserin başlangıcı bir profesörün öğrencisiyle kahramanın hayatını yazmaya başlaması şeklinde verilmektedir. Kısacası bir profesörün ağzından kahramanın hayatı anlatılmaktadır.

3. Biyografik tarzda yazıldığı için Mustafa İnan'ın hayatı hakkında birçok bilgiye ulaşılır. Yine de edebî bir metin olmasından dolayı eserin kurmaca özelliği ön plana çıkar. Kişiler gerçektir ancak yazım tekniği bakımından bilimsel bir biyografiden farklılık gösterir. Bu yüzden biyografi demek doğru olmaz.

4. Olası cevap: Romanın tiyatrolaştırılması ve sahneye taşınması eserin çok beğenildiğini gösterir. Yaşamı canlı bir şekilde karşımızda izlememizden dolayı tiyatronun etkileyicilik özelliği daha fazladır. Bu yüzden yazarın, eserin ve eserin kahramanının tanınması açısından çok önemlidir.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 113

1. Olası cevap: Köy yaşayışını, köyün toplumsal sorunlarını işleyen romanlara köy romanı denir. Köy romanı sadece roman-mekân kavramını yansıtmaz. Yani köy burada mekân unsuru olmaktan çok sorunların anlatıldığı yer olarak karşımıza çıkar. Konusu köyde geçen romanlarda köy sadece mekân unsuru olarak geçmektedir. Çoğunlukla tema farklıdır.

2. Olası cevap: Köylünün yoksulluğundan, tarlayı sürmek için elindeki hayvanların yetersizliğinden, zavallı köylüye yapılan haksızlıklardan, köydeki ezen-ezilen çatışmasından bahsediyor. Tarım ülkemizde bitmek üzeredir. Bu nedenle genç nüfusu tarıma özendirmeyi konu alan bir roman yazardım.

3. a) Olası cevaplar:

   Yazamaz. Köyü hiç bilmeyen sanatçı, köyü ele alsa da gerçekleri yansıtamaz. Köy yaşantısını iyi bilen, köylünün sorunlarını ele alan yazarlar köy konulu romanlarda daha başarılı olurlar.

   Yazabilir. Mesela Jules Verne Ay'a gidilmeden önce *Ay'a Yolculuk* adlı bir roman yazmıştır. Kurgusal olarak verebilir.

   b) Olası cevap:

   Fakir Baykurt, Köy Enstitüsü çıkışlı bir yazardır. Okuduğunuz metinde yazar; köylünün yoksulluğunu, çektiği sıkıntıları, umutlarını köylünün ağız özelliklerini de kullanarak inandırıcı bir şekilde dile getirmiştir. Köyü hiç bilmeyen, köy yaşamını gözlemlemeyen biri köylünün sorunlarını bu kadar etkili bir şekilde dile getiremezdi. Fakir Baykurt Anadolu halkının toplumsal hayatını, insan ilişkilerini yakından biliyordu. Yazar bu romanla Kara Bayram'ın yani yoksul köylünün durumunu gün ışığına çıkarmıştır.

Etkinlik No.: 114

1. Olası cevap: Her edebî metin, yazıldığı dönemin gerçekliğini az ya da çok yansıtır. *Hanımın Çiftliği* adlı romanda da dönemin gerçekliğine dair yansımalar görülmektedir. Toplumcu-gerçekçi tarzda yazılmış bu romanda dönemin gerçekliğine dair köydeki yaşam tarzı; köy ve köylü sorunları; zengin-fakir, güçlü-güçsüz çatışmaları; geçim mücadelesi; uzun yıllar fabrikalarda ya da bereketli Çukurova topraklarının güneşi, yağmuru, ayazında çalışmış insanlar ele alınmıştır. Ayrıca eserde konuşma dili kullanılmış, kahramanlar yöresel ağızlara göre konuşturulmuştur.

2. Olası cevap: Yapıcı, olumlu bir etkisi olduğunu düşünüyorum. Bu tip eserlerde toplumun içinden, günlük hayatta rastlayabileceğimiz insanlara ve olaylara yer verildiği için eseri okuyan kişi, kendi hayatı ile eserde anlatılanlar ve kişiler arasında rahatlıkla ilişki kurabilir. Dolayısıyla insanlar okuduklarından bir ders çıkarıp ona göre hayatlarına bir yön verebilirler. Çevrelerinde yanlış giden bir şeyler varsa onun farkına varabilirler veya benzer bir sorun yaşadıklarında o sorunu çözmekte sıkıntı yaşamazlar.

3. Olası cevap: Mahmut Yesari burada romanın gerçekçi olması gerektiğinden, istense de hayattan kopuk olamayacağından, roman ne kadar kurmaca olursa olsun romanda anlatılan hayatın bizim yaşadığımız, bildiğimiz hayat olduğundan bahsetmiştir. Okuduğumuz metinde de bu gerçeklik canlı ve inandırıcı tasvirler yapılarak, hâkim bakış açısı aracılığıyla kahramanın duygu-düşüncelerine yer verilerek ve kahramanlar ağız özellikleri ile konuşturularak sağlanmıştır.

Etkinlik No.: 115

1. **Virgül (,):** Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

   Nokta (.): Cümlenin sonuna konur.

   İki Nokta (:): Kendisinden sonra açıklama yapılacak cümlenin sonuna konur.

2.

Metinde	Günümüz
rüyâ	rüya
lâkırdı	lakırtı
hâdise	hadise
tâze	taze
hattâ	hatta
ahâli	ahali
rastgelmeli	rast gelmeli
mevkiin	mevkinin
mevkie	mevkiye

   Dil değişkendir, yaşadığı topluma ve döneme göre değişim gösterir. Dilin sürekliliğini ve sınırsızlığını sağlayan özelliği de canlı olmasıdır. Toplum yaşamındaki değişimler ve farklı kültürlerin dillerinden etkilenmeler de dili zaman içinde değiştirir ve geliştirir.

3. meselede, elinde: -de eki, adın bulunma durumu ekidir, önündeki kelimeye bitişik yazılır.

   başkaları da : Bağlaçtır, ayrı yazılır.
   kapıyordu ki : Bağlaçtır, ayrı yazılır.

4. Olası cevap: Günler birbiri ardına geçip gidiyor. Her sabah mutlulukla güne başlayıp koşturmacayla günü bitiriyorum. Ilık bir rüzgâr, serin bir yağmur yüzümü yalayıp geçiyor. Sıcacık bir kahve güne güzel ve enerjik başlamanın en güzel yöntemi. Kahveyi nasıl mı severim, kesinlikle sade. Sade kahvenin psikopatlıkla bağlantısını kursalar da bence kahvenin en özel hâli sadedir. Güne kahveyle başlamışsam günümün kötü devam etmesine imkân yoktur zaten.

Etkinlik No.: 116

1. a) Görme, dokunma, işitme duyularına yer verilmiştir. Duyulara yönelik ayrıntılar, metinde aktarılmak istenen duygu ve düşüncelerin daha etkili bir şekilde verilmesini sağlar.

   b) Olası cevap: Rüzgârın uğultusu hepimizi korkutuyordu. Zifiri karanlık evlerin çatısını karartıyordu. Uzaktan gelen duman kokusu karanlığı bastırmıştı. Pencereyi kapatıp sıcak ve şekerli çayımı içmeye koyuldum.

2. a) Cümle içinde geçen gün ve ay isimleri kesin bir tarihe bağlanmışsa büyük yazılır. Bu cümlede tarih bellidir, ay adı da doğru olarak büyük yazılmıştır. Özel bir yerin adı olduğu için Çanakkale Milli Parkı'nı oluşturan bütün sözcükler de büyük harfle başlamıştır.

   b) Günlerden salıydı, sen yine yoktun. (Yazım yanlışı vardır. Tarih kesin olarak belli olmadığı için gün adı küçük yazılmalıydı.)

   Bu yıl okullar haziranda kapanacak. (Yazımı doğrudur. Tarih kesin belli olmadığı için ay adı küçük yazılmıştır.)
   Sana verdiğim süre 15 Ocak'ta sona erecek. (Yazım yanlışı vardır. Ay ismi büyük harfle başlamalıdır.)

3. *Rüzgârın anlattığı hikâye, bunu daha önce hiç duymamış, hiç bilmemiş olanları bile etkiler, hüzünlü bir iz bırakır ziyaretçilerde.* cümlesinde ilk virgül, *Genç bir turist rehberi, yabancı bir turisti Arıburnu Anzak Koyu'na doğru götürmekteydi.* cümlesinde virgül yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için kullanılmıştır.

Etkinlik No.: 117

1. a) Olası Cevaplar: "Mağara kelimesi zihnimde kovuk, oyuk, dağ, sığınak kelimelerini çağrıştırmaktadır.", "Mağara kelimesi bana Platon'un mağara imgesini anımsatmaktadır.", "Mağara kelimesi zihnimde karanlık, soğuk, ilkel kelimelerini çağrıştırmaktadır."

   b) Coğrafi bir terim olarak da kullanılan mağara sözcüğünün anlamı TDK'nin *Güncel Türkçe Sözlük*'ünde "Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu, in." olarak verilmektedir. Öğrenci bu tanım ile kendi çağrışımlarını karşılaştıracaktır.

CEVAP ANAHTARLARI

Bu karşılaştırma sonucunda bir kelimenin sözlük anlamı ile o kelimenin zihindeki çağrışımlarının aynı olmayabileceği ortaya çıkar. Somut anlamlı kelimelerde tasarımlar çoğu kez aynı dili konuşan tüm bireylerde ortak iken çağrışımlar kişiden kişiye değişebilmektedir.

2. a) Hangi yel attı?
   b) Buyur etmek
   c) Düşünüp taşınmak
   ç) Gözü arkada kalmak
   d) Baş üstünde yeri var.
   e) Göz kulak olmak

3. a) *nice*: Nasıl.

   ısmarlamak: Bir şeyin yapılmasını veya getirilmesini, bu işlerle uğraşan birine söylemek, sipariş etmek.

   us: Akıl.

   b) *nice*: Hâlin nicedir evladım? Hele bir söyle anacığına!

   ısmarlamak: Bugün alışveriş yapacağını söyleyen babasına neler ısmarladı acaba?

   us: Akıllı uslu bir delikanlı gibi işe gidip gelmeye başladı her gün.

4. Metinde birini yolcu ederken kullanılan deyim *uğurlar ola*dır. Birini yolcu ederken kullanılabilecek ifadeler şunlar olabilir: "Allah'a emanet ol, sağlıcakla, yolun açık olsun, güle güle, su gibi git su gibi gel, selametle, iyi yolculuklar..."

Etkinlik No.: 118

1. a) Hayvanlar âleminde her zaman güçlü olan kazanır.
   b) Âlemlerden âleme her gün yorulmadan, bıkmadan gidiyordu.
   c) Yaşadığımız âlemde insanlar sevgiyi bulurlarsa mutluluğun ilacını da bulmuş olurlar.
   ç) Kendini beğenmiş insanların âleminde benim yerim yok.
   d) Âlem adamdır, girdiği her ortamda dikkatleri üstüne çeker.

2. a) gaflet: Aymazlık.
   b) serpilmek: Gelişmek, büyümek.
   c) ihmal edilmek: Gereken ilgiden yoksun bırakılmak.
   ç) yaman: Kötü, korkulan.

3.

Metinde Kullanılan Kelimeler	Kelimelerin Eş Anlamları
kudret	güç
noksan	eksik
tedbir	önlem
harap	viran, yıkık
sefalet	yoksulluk
zinde	dinç
hâl	durum

4. Türkçenin zenginliği düşünülecek olursa bu soruya verilen muhtemel cevaplar şöyle olabilir:
   - "O yıllarda Batı bizden bu amansız hastalığa bulacağımız bir ilaç bekliyordu." cümlesinde Batı sözcüğü ile kastedilen Avrupa'da yaşayan insanlardır.
   - "İzmir kendisine tanınan bu hak ile havalara uçmuştu." cümlesinde İzmir sözcüğü ile kastedilen İzmir'de yaşayan halktır.

Etkinlik No.:119

1. Oyun yazarının, tarihsel olaylara bakışı, onları kullanma ve sunma biçimi bir tarihçi ile aynı değildir. Yazar bu metinde tarihsel bir olayla ilgili duygu ve düşüncelerini dile getirmiş, nesnel bir tavır sergilememiştir. Tarihçinin aksine oyun yazarının nesnel davranma zorunluluğu yoktur. Ayrıca yazarın söz konusu olaydan yararlanırken amacı okuyucuda estetik zevk ve heyecan uyandırmaktır. Tarihçi ise, metinlerinde estetik kaygı gütmez. Oyun yazarı tarihi, düşüncelerini yaymada bir araç olarak görür.

2. Olası Cevaplar: Tiyatro metinlerinde önemli tarihî figürlere yer verilmesi okuyucuya yarar sağlar. Çünkü geçmişle ilgili merak uyandırır, tarih gözler önüne serildiği için öğrenmeyi kalıcı hâle getirir. Geçmişteki olaylara yönelik farklı bakış açıları kazandırabilir. Tarihsel olaylar hakkında bilgi sahibi olunmasını sağlar.

3. Olası Cevaplar: Tiyatroda sunulan tarihin okuyucu ya da izleyiciyi tarihsel metinlere göre daha fazla etkilediği kanısındayım. Bana kalırsa tiyatronun başat amacı da budur. Ancak tiyatroda olayları olduğu gibi anlatma zorunluluğunun olmaması tarihsel gerçekliğe gölge düşürebilir. Böyle bir durumda izleyici ya da okuyucu tarihsel bilgiyi yanlış yorumlayabilir. Tarih bilimine karşı okuyucuda olumsuz bir bakış açısı ortaya çıkabilir. Bunun yanı sıra tarihin tiyatroya kaynaklık etmesinin okuyucu, izleyici üzerinde olumlu etkileri de vardır. Tarih bilimi ilgi çekici hâle gelebilir. Herhangi bir tarihsel olayı araştırma konusunda istek uyandırır.

Etkinlik No.:120

1. *Kanlı Nigâr* adlı eserin ortaya çıktığı dönemde Türkiye'deki tiyatrolarda drama, komedi, trajedi, epik tiyatro gibi türlerde oyunların sergilendiği metinde belirtilmektedir. Ayrıca bu türlerin başlıca temsilcileri olan Şekspir, Molyer, Pirandello, Breht gibi yazarların eserlerinin hep oynandığından ve oynanmakta olduğundan söz edilmektedir. Bu durum, modern Türk tiyatrosunun Batılı kaynaklardan etkilendiğini ortaya koymaktadır. Metinde geleneksel tiyatronun usta isimlerinden saygıyla söz ediliyor olması, modern Türk tiyatrosunun geleneksel tiyatro ile bağını koparmadığını göstermektedir. Fakat geleneksel tiyatro eserlerinin "yüklüğe kaldırılmış samur bir kürke" benzetildiği ifadelerden bu bağın iyice zayıflamış olduğu anlaşılmaktadır.

2. *Kanlı Nigâr* oyunu, geleneksel Türk tiyatrosunun modern bir teknikle yeniden kurgulanmasıyla ortaya çıkmıştır. Geleneksel Türk tiyatrosundan Karagöz, orta oyunu ve meddah gösterilerinden izler taşımaktadır. Eserin başında Abdi karakteri âdeta bir meddah gibi konuşarak seyirciye oyunu takdim etmektedir.

   Oyundaki karakterlerden Agâh ve Abdi, kişilik özellikleri ve konuşmalarıyla hem Karagöz oyunundaki Hacivat ile Karagöz'ü hem de orta oyunundaki Kavuklu ile Pişekâr'ı hatırlatmaktadır.

3. Olası Cevap: *Kanlı Nigâr* oyunu, tiyatro seyircisinin beğeni ve ilgisi dikkate alınarak güncellenmiş olabilir. Çünkü Cumhuriyet Dönemi'nde Türk toplumunun yaşam biçiminde ve dünyaya bakışında meydana gelen değişimlerden dolayı modern tiyatroya olan ilgi artmıştır. Öte yandan yazarın geleneksel Türk tiyatrosuna karşı gösterdiği önem, sevgi ve saygı metinde geçen ifadelerden anlaşılabilmektedir. Bu nedenle Karagöz, meddah, orta oyunu gibi geleneksel tiyatro türlerini yaşatmak ve onlara hak ettiği değeri gösterebilmek için *Kanlı Nigâr* oyunu modern tekniklerle yeniden kurgulanmış; ses ve ışık sistemleri gibi teknolojilerden de faydalanılarak seyircinin hoşuna gidecek modern bir hâle getirilmek istenmiş olabilir. Böylelikle geleneksel Türk Tiyatrosu eserlerinin daha kalabalık izleyiciye hitap edebilecek şekilde tiyatro sahnelerine taşınması amaçlanmış olabilir.

4. Olası Cevap: *Kanlı Nigâr* oyunu yazılırken geleneksel Türk tiyatrosunun kültür mirası olduğu bilinciyle hareket edilmiştir. Modern teknikler kullanılmış olsa da oyunun özünü korumaya dikkat edilmiştir. Oyunda eski ustalar saygıyla anılmış, usta çırak ilişkisi gibi Türk tiyatrosunun sözlü geleneğine ve değerlerine vurgu yapılmıştır. Ben olsaydım oyundaki kişileri değiştirmezdim. Çünkü isimleri değişmiş olsa da Agâh ve Abdi karakterleri, Karagöz oyunundaki Hacivat ile Karagöz'ü ya da orta oyunundaki Kavuklu ile Pişekâr'ı

CEVAP ANAHTARLARI

temsil etmektedir. Geleneksel Türk tiyatrosunun bu karakterlerini kendi isimleriyle modern tiyatroda yaşatmak isterdim.

Etkinlik No.: 121

1. Büyük Hanım, yaşadığı çevrenin zaman içinde uğradığı değişime ayak uyduramamıştır. Günlük hayatta eskiden kullanılan ifadelerin yerini alan yeni sözcükler ona tuhaf ve anlamsız gelmektedir. Bir zamanlar insanların zevk ve beğenisine hitap eden fakat artık bu özelliklerini yitiren bazı özel eşyalarına değer gösterilmemesi ise onu üzmektedir. Yaşadıklarına ve içinde bulunduğu duruma anlam vermekte güçlük çekmekte; etrafındaki insanların tutum, davranış ve konuşmalarını yadırgamaktadır.
2. Olası Cevap: Bence insanlar mutlu olmadıkları zamanlarda geçmişlerine, yaşadıkları güzel günlere özlem duyar. Okuduğum metindeki Büyük Hanım karakterinin mutsuz olmasının başlıca sebebi, yaşlandığından dolayı çevresinde iletişim kurup anlaşabileceği kimselerin bulunmayışıdır. Aynı zamanda Büyük Hanım, değişen hayat koşullarına uyum göstermekte zorluk çekmektedir. Böyle bir durumla karşı karşıya kalan herkes geçmişte yaşadığı güzel günlere özlem duyabilir. Çünkü insan sosyal bir varlıktır ve çevresiyle etkileşim hâlinde bulunmak, uyum içinde yaşamak ister.
3. Olası Cevap: Büyük Hanım, yaşı ilerlediği ve anlaşabileceği kimseler artık hayatta olmadığı için kendisini yalnız hissetmektedir. Büyük Hanım'ın yakınlarından biri olsaydım ona çok saygılı davranır, kendisine değer verdiğimi gösterirdim. Günlük hayatındaki işlerde ona yardım ederdim. Sevdiği, ilgi duyduğu uğraşlarda onunla birlikte olmaya özen gösterirdim. Bir yandan da onun değişen zamana ve toplum hayatına ayak uydurabilmesi için çaba sarf ederdim. Onun gençleri daha yakından tanımasına yardımcı olmak maksadıyla onunla birlikte çeşitli sosyal etkinliklere katılırdım. Onu arkadaşlarımla buluşmalarıma davet ederdim. Böylelikle onun yalnızlık duygusundan uzaklaşıp mutlu ve huzurlu bir yaşam sürmesi için uğraşırdım.
4. Olası Cevap: Metinde kişinin içinde bulunduğu ortama yabancılaşması teması işlenmiştir. Yaşanan toplumsal değişimler ve geçen zaman ile birlikte Büyük Hanım için çevresinde konuşulan dil, giyilen kıyafetler ve kullanılan eşyalar başta olmak üzere birçok şey değişmiştir. Bu duruma ayak uydurmakta güçlük çeken Büyük Hanım mutlu değildir. Mutsuzluğunun bir sonucu olarak da geçmişte yaşadığı güzel günlere özlem duymaktadır. Metinde Büyük Hanım'ın geçmiş günlerine özlem duymasına neden olan olaylar ve durumlar konu edilmektedir. Yaşlı bir insanın çevresinde hızla yaşanan değişime ayak uyduramaması olağan karşılanabilecek, gerçekçi bir durumdur. Bu sebeple Büyük Hanım karakteri, oyunda işlenen tema ve konu ile uyumludur.

Etkinlik No.: 122

1. Olası Cevaplar:
   a) Hamdi Bey'in düşüncelerine katılıyorum. Benim kanaatimce de kent yaşamı insanın kendine yabancılaşmasına, aidiyet duygusunu kaybetmesine, kalabalıklar içinde kendini yalnız hissetmesine, doğadan kopmasına ve âdeta makineleşmesine neden olabilir.
   b) Hamdi Bey'in düşüncelerine katılmıyorum. Bence kent yaşamının oldukça iyi, güzel tarafları vardır. Kişiye geniş iş imkânları ve eğitim fırsatları sunabilir. Kent yaşamında her konuda çeşitlilik söz konusudur. İnsanın kendini geliştirmesi konusunda sınırsız olanakları bünyesinde barındırır. Tiyatro, sinema, üniversite bu olanaklardan sadece birkaçıdır.
2. Olası Cevaplar: Şefika Hanım'ın dünyayı bir merdiven olarak düşünmesi onun yaşam tecrübesiyle ilişkilidir. Merdivenleri çıkmak yaşamda başarıyı yakalamak, buna bağlı olarak da mutluluğu elde etmektir; inmek ise istediklerini elde edememek, mutsuz olmaktır.
3. Olası Cevaplar: Şefika Hanım, Hamdi Bey'in ruh hâli ile ilgili kaygılanıyor, üzüntü duyuyor olabilir. Çünkü Hamdi Bey'in yaşamı planladığı gibi gitmemiş, istediklerini gerçekleştirememiştir.
4. Olası Cevaplar: Ben her insanın biricik olduğu ve olaylara verdiği tepkilerin birbirinden farklı olabileceği düşüncesindeyim. Örneğin yaşadığı hayal kırıklığı karşısında kimi insan isyan eder, bağırır, yaşama küser, çevresindekileri suçlamayı tercih eder; kimi ise bunların aksine yaşadıklarını ders niteliğinde görür. Hatalarını analiz eder. Aynı duruma düşmemek için yeni yollar dener. Ben günlük yaşam içerisinde herhangi bir olumsuz durumla karşılaştığımda genellikle sakin kalmayı, olayları serinkanlılıkla değerlendirmeyi tercih ederim. Çevremdeki insanları kırmamaya özen gösteririm ve bu tavrımın doğru olduğunu düşünüyorum.

Etkinlik No.: 123

1. a) Köroğlu, zulüm görenlerin umudu olarak zalimler karşısında yer almaktadır. Kendisinden yardım bekleyen, ona sığınan Oğuz obalarına derman olup korumak ile baba olup yüzünü göremediği oğluna kavuşmak arasında bir iç çatışma yaşamaktadır.
   b) Metinden hareketle Köroğlu'nun yaşadığı diğer çatışmalar şunlardır: Köroğlu üstlendiği vazife dolayısıyla annesinden ayrı düşmüştür. Gönlünü sazcının kızına kaptırdıktan sonra dağa dönmek ile sevgisi arasında çatışma yaşamıştır. Evlendikten sonra da babasının öcünü almak isteği ile karısını bırakmak arasında çatışma yaşamıştır. Ayrıca zulüm görenleri Bolu Beyi'ne karşı koruma isteğiyle zulmün bitmeyeceği konusundaki umutsuzluğu arasında Köroğlu'nun bir çatışma yaşadığı da anlaşılmaktadır.
2. Olası Cevaplar: "Köroğlu, her şeyi geride bırakarak oğlunu bulmaya gitmiştir.", "Köroğlu, oğlunu bulma isteğini gönlünün derinliklerine saklamış ve üstlendiği bu vazifeyi yapmaya devam etmiştir."
3. Olası Cevaplar: "Ben kitap okumak isterken annem kardeşimle oyun oynamam için ısrar eder. Bu çatışmayı çözmek için kardeşimle oyun oynarken aynı zamanda kitap okuyabileceğim bir oyun düzenlerim.", "Müzik açıp özgürce dans ederken içeriden abim gelir ve müziği kapatır. Bu çatışmayı çözmek için kulaklığımı takar ve yine müziği son ses açarak dans etmeye devam ederim."
4. Tiyatro metninde çatışma kavramı önemlidir. Çatışma oyunun temel ögesidir, olay bu çatışma üzerine kurulmuştur, kişiler de bu çatışma noktasının etrafında oyunlarını gerçekleştirirler. Çatışma; izleyiciyi oyunun içinde tutmak, inandırıcılığı ve etkileyiciliği artırmak, gerilimi yükseltmek için önemli bir unsurdur. Bu nedenle tiyatroda çatışma oyunun okunma/izlenme oranına etki eder.

Etkinlik No.: 124

1. Olası Cevaplar: Metinde eşi ile aralarındaki diyaloğa bakarak öncelikle eşi ile çatışma yaşadığını söylemek mümkündür. Ayrıca severek yaptığı meslek ile eşinin yapmasını istediği başka meslekler arasında çatışma yaşadığı düşünülebilir.
2. Olası Cevaplar:
   a) Murtaza: "Toplumdaki en saygın mesleklerden birini yapıyorum ve bununla da gurur duyuyorum. Öğrencilerimin meslek sahibi olmuş bireyler olarak toplumda yer almaları beni ziyadesiyle mutlu ediyor. Onların hayatlarında ufak bir dokunuşa vesile olduysam ne mutlu bana. Haksız yorumlamaların beni üzüyor."
   b) Hatice: "Ben de seninle iftihar ediyorum. Ne kadar güzel bir duygudur öğrencilerinin hayatta başarılı olduklarının haberini almak. Öğrencilerin de senin gibi topluma faydalı bireyler olarak hayattaki yerlerini alıyor bir bir. Tebrik ediyorum seni."

CEVAP ANAHTARLARI

3. Olası Cevaplar:

a) Kendimi üzgün/değersiz/mutsuz/umutsuz/öfkeli hissederdim.

b) Çatışma kelimesinin çağrışımı kulağa hoş gelmemektedir. Bu nedenle de olumsuz bir algı oluşmaktadır ancak çatışma insana kendisini her zaman kötü hissettirmeyebilir. Çatışma sonunda çözüm gerçekleşmişse içimiz daha huzurlu olabilir. Çatışma farklı bir bakış açısı ile olaylara bakmamızı sağlayabilir. Yeni ve değişik fikirlerle karşılaşabiliriz. Çatışma anında konu ile ilgili daha detaylı düşünmek zorunda olduğumuz için çözüm üretmek de daha kolay olabilir.

4. Olası Cevaplar:

Paydos "işi veya çalışmayı geçici olarak bırakma, herhangi bir işi bıraktırma" anlamlarına gelmektedir. Buradan hareketle Murtaza mesleğini değiştirmiş olabilir. Belki de eşinin olumsuz söylemlerine dayanamayıp "paydos" diyerek ondan bu sözlere son vermesini istemiş olabilir.

Etkinlik No.: 125

1. Metindeki temel çatışma; kadın ve erkek arasındaki uyumsuzluğa dayanmaktadır. İkisinin de evlilikten beklentileri farklıdır. Kadın-erkeğe göre- absürt isteklerde bulunmaktadır; her şeyin umduğu, beklediği gibi olması için erkeğe baskı yapmaktadır. Sonuç olarak aralarındaki ilişki çıkmaza girmiştir.

2. Olası Cevaplar:

Tiyatro metinlerinde kişilerin sözleri, diyalogları olay örgüsünün şekillenmesinde önemli bir unsurdur, parçadır. Erkeğin metinde geçen *Annenizle babanızı anlıyorum. Ama öbürleri? Evet desem, diyemem ya, kendimi küçük bir hastane açmış sayacağım.* sözleri de olay örgüsünün anlaşılmasında önemli bir ipucudur. Olayların nasıl seyredeceğinin işaretidir. Okuyucuda merak uyanmasını sağlamıştır. Çünkü metnin çatışma ögelerinden olan kadının beklentilerinin karşılanıp karşılanmayacağının ifadesidir.

3. Olası Cevaplar:

Görselde bir düğün resmedilmiştir. Bu, kadın ve erkeğin uzlaşmaya vardığını göstermektedir. Bu durumda ya kadın birtakım isteklerinden vazgeçmiştir ya da erkeğe bunları kabul ettirmeyi başarmıştır.

Etkinlik No.: 126

1. Olası Cevap:

(…)

KOCASI: Acelen ne? Saat daha on bile olmadı; son tren gitsin hele.

KADIN: Acele etmiyorum, sadece ortalığa biraz çekidüzen vermek istedim. Hem fena mı olur, haydi, kalk! Bana yardımcı ol biraz.

KOCASI: Bırak lütfen, sonra toparlarız ortalığı birlikte.

KADlN: Ayol, kalk haydi kalk, durma öyle! (lambayı yakarken) Camı aç biraz, temiz hava girsin içeri.

KOCASI: İllaki dediğim olacak diyorsun. (İsteksizce yerinden kalkar.)

KADIN: Ben tabakları, bardakları toparlayıp mutfağa götürüyorum. (Masadakileri bir tepsiye koyarken) Sen de masa örtüsünü kaldır, bak lekelenmiş, kirli sepetine atmayı unutma.

KOCASI: (Söylenerek örtüyü toplar.) Sabah toplasak bunları olmaz mıydı? Acelemiz mi var?

(Karısının peşinden sahneden ayrılır.)

2.

DURUM	KADIN	KOCASI
Radyodan hafif bir müzik sesi gelmesi	Kocasını kederlendirdiği için bu müzikten hoşlanmaz. Onun efkârını dağıtmak ve ruh hâlini düzeltmek maksadıyla yeni konulardan söz açıp ortamı değiştirmeye çalışır.	Radyodaki hafif müzik sesi, düşüncelere dalmasına ve keyfinin kaçmasına sebep olur. Bu yüzden karısıyla yaptığı sohbeti bırakıp sessizliğe bürünür.
Mumun bitmek üzere olması	Mumun biteceğini görünce tasalanmaya başlar. Bu durumun kocasını hüzünlendirdiğini bildiği için endişe duyar. Ortamın havasını değiştirebilmek için lambayı yakmak ve perdeyi açmak ister.	Bitmek üzere olan mum, kederlenmesine ve düşüncelere dalmasına yol açar. Mum alevini kendine benzetir. Alevin sönecek olmasını ümitsizliğin ve boşluğun başlangıcı olarak görür.

3. Olası Cevap: Kadın ve kocası, mum ışığında baş başa romantik bir akşam yemeği yerler. Yemek esnasında günü nasıl geçirdikleri, ortak bir arkadaşlarıyla gerçekleştirecekleri buluşma ve eve almayı düşündükleri yeni mobilyalar hakkında hoş bir sohbet gerçekleştirirler. Keyifle yenen yemek, radyoda çalmaya başlayan eski bir şarkıyla birlikte yerini sessizliğe bırakır. Çünkü radyoda çalan müzik, Hilmi'yi (Kocası) aklından çıkaramadığı kederli günlerine götürmüştür. Bunun farkına varan Karısı, Hilmi'nin efkârını dağıtmak için duruma müdahale eder.

4. Olası Cevap:

Evet, trenin hareket saatinin yaklaşıyor olması olay örgüsünün gelişiminde etkilidir. Çünkü Hilmi'nin efkârlı hâlinin metinde bahsi geçen son trenle gidecek bir yolcudan kaynaklandığını düşünüyorum. Hilmi, mum alevinin sönüp bitivermesi gibi trenle gidecek olan kişiyle ilişkisinin de sona ereceğini düşünmekte ve endişelenmektedir. Trenin hareket saati yaklaştıkça hüznü ve gerginliği artmaktadır. Hilmi'nin trenle gidecek olan kişiyle ilişkisini yansıtabilmek adına olay örgüsünde mum alevinin bitmek üzere olması, radyodan hafif bir müzik gelmesi gibi durumlar kurgulanmıştır. Böylelikle trenle gidecek kişinin Hilmi için ne kadar önemli biri olduğu ortaya konmak istenmiştir.

Hayır, trenin hareket saatinin yaklaşıyor olması olay örgüsünün gelişiminde etkili değildir. Hilmi, içinde bulunduğu ruh hâlinden kurtulmak için biraz zamana ihtiyacı olduğunu karısına anlatabilmek için "Acelen ne? Saat daha on bile olmadı; son tren gitsin hele." ifadesini kullanmıştır. Son trenin gidişi gibi zihnindeki düşüncelerin de yok olacağını ve kısa bir süre sonra kendini toparlayacağını belirtmek istemiştir. Bu nedenle trenin gidecek olması, metnin kurgusunda zamana ve kişinin içinde bulunduğu duruma yönelik bir benzetme işlevi taşımaktadır. Metindeki olay örgüsünün gelişiminde etkisi yoktur.

Etkinlik No.: 127

1. a) Olası Cevaplar: Tiyatro karşımızda canlı olarak gerçekleşen bir sanat dalıdır. Tarihî kişiliklerin canlandırıldığı oyunlarda tarihi yaşıyormuş hissine kapılırız. Karşımızda belki de ilgi duyduğumuz, merak ettiğimiz tarihî bir kişiliği gerçekten görüyormuş gibi olmak çok heyecan verici bir durum olabilir. İşte bu, karakterlerin sanki tarihin içerisinden çıkıp gelmiş olduğu hissi, izleyicileri derinden etkiler.

CEVAP ANAHTARLARI

b) Tiyatroda her şey izleyicinin gözü önünde canlı gerçekleştiği için hataya yer yoktur. *Ben Mimar Sinan* adlı tiyatro eserinde tek bir kişi oyunu sahneleyecektir, tüm gözler onun üzerindedir. Bu nedenle de oyuncu çok dikkatli olmak, sözleri unutmamak zorundadır. Tüm ilgi yalnız bir kişi üzerinde olduğu için beden dilini de iyi kullanmalıdır. Üstelik tarihî bir kişilik canlandırılıyorsa gerçeklik algısını oluşturmak büyük bir ustalık istemektedir. Bütün bu unsurlar da oyuncunun kabiliyeti ile alakalıdır.

2. Okunan metinden hareketle Mimar Sinan'ın kişilik özellikleri ile ilgili söylenebilecekler şunlardır: İlk cümleden itibaren Mimar Sinan'ın birtakım yüksek hedefleri olduğu anlaşılmaktadır. Sinan, kendisini sürekli geliştirmek için bulunduğu her ortamı, her an'ı bir ders gibi değerlendiren iyi bir gözlemcidir. Çalışkan ve azimlidir. Başarılı olmak için çok çaba göstermiştir, özverili ve sabırlı bir kişiliği vardır. Belirlediği yüksek hedeflere ulaşma gayretinden hiçbir zaman vazgeçmemiş başarılı bir mimardır.

3. Olası Cevaplar: Kişilik özelliklerimizle başarı doğrudan doğruya bağlantılıdır. Bir işi gerçekleştirmek, onu gerçekleştirme isteği ve gayreti ile alakalıdır. Mimar Sinan'ın bu sözünde de anlatıldığı üzere bir işi başaracağına inanmak ve emek vermek o işi gerçekleştirmenin olumlu sonuçlanacağı anlamına gelmektedir. Sorumluluk bilincine sahip, kendini tanıyan, iyi dinleyen, başaramadığı zaman pes etmeyen bir kişiliğimiz varsa hedeflerimize yaklaşırız. Aksine çabuk pes eden bir kişiliğimiz varsa hedeflerimizden uzaklaşırız.

Etkinlik No.: 128

1. Nezihe Araz'ın *Ballar Balını Buldum* adlı oyununda yer alan şahıslar 1. Erkek, 2. Erkek, 1. Kadın, 2. Kadın, Rejisör ve Suflör'dür.

   Olası Cevaplar: "Metindeki şahısların adlandırması dikkatimi çekti. Çünkü yazar oyunda yer alan şahıslara özel bir isim vermemiş. Bu tutumuyla yazar, izleyicilerin isimlere odaklanmak yerine karakterlerin söylediklerine odaklanmalarını sağlamak istemiş olabilir. Bu durum bana yazarın biçimden ziyade içeriğe önem veren bir tavır içinde olduğunu düşündürüyor."

   "Metindeki şahısların adlandırması dikkatimi çekmedi çünkü isimlerin önemli olmadığını, oyunda söyledikleri sözlerin önemli olduğunu düşünüyorum."

2. a) Olası Cevaplar: "Oyun içinde oyun olmasının bence bu metne katkısı olmuştur. Bu durum kurguda inandırıcılığı arttırmakta ve oyunu daha da ilgi çekici hâle getirmektedir.", "Oyun içinde oyun olmasını ilk okuyuşta anlamlandırmak okuyucuyu zorlayabilir. Ancak metin karşısında zorlanan ve tiyatroyu seven bir okuyucu için bu tür eserler merak uyandırıcıdır."

   b) Bir oyunun provasında oyuncuların metindeki karakterleri anlaması, yorumlaması gerekir. Oyunculuk sanatında bir role hazırlanma ve yapılan hazırlığı sahneye taşıyabilme çok önemlidir. Oyuncu, en iyi şekilde sunumunu yapabilmenin yolunu buluncaya dek provalara devam etmelidir. Karakter analizi yaparken oyuncu kendine "Bu karakterin göze ilk çarpan gücü ve zayıflığı nelerdir? Karakterin oyunun başlarındaki psikolojik, fiziksel ve ahlaki durumu nedir ve bu durum oyunun sonuna kadar neden ve nasıl değişmiştir?" gibi bazı sorular sormalıdır. Ulaşacağı cevaplar, oynayacağı karakteri daha iyi anlamasına, yorumlamasına ve sahnelemesine yardımcı olacaktır.

   c) Olası Cevaplar: "Metindeki Suflör adlı karakter ben olsaydım repliklerini unutan karakterlere çok sinirlenirdim.", "Metindeki Suflör adlı karakter ben olsaydım görevimin repliğini unutanlara hatırlatmak olduğunu düşünerek sakinliğimi korurdum. Sonuçta ben görevimi yapıyorum."

Etkinlik No.: 129

1. Olası Cevaplar:

   Metnin içinde bulunduğumuz çağda yazıldığını düşünmüyorum. Çünkü metinde *Mahmut. Niye hiç mektup yazmıyor?* ifadesi geçiyor. Günümüzde insanların mektupla iletişim kurma yolunu bıraktığı kanısındayım.

   Metnin içinde bulunduğumuz çağda yazıldığını düşünüyorum. Çünkü metinde yaşlı bir çiftin tombala oynama alışkanlığı ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Günümüzde bu tür oyunları oynama alışkanlıklarının devam ettiğini görüyorum.

2. a) Metinde yalnızlık duygusunu izleyiciye yaşatmak için mekân olarak ev; dekor olarak da *eski, yıpranmış eşyalar; yeşili solmuş, sararmış, yer yer dökülmüş dantel perde* ifadeleri kullanılmıştır.

   b) Olası Cevaplar:

   Yalnızlık, farklı mekân ve dekor yoluyla da anlatılabilir: denizde tek başına kalmış, köhne bir gemi; parktaki kırık bir bank vb.

3. Olası Cevaplar: *(İki tarafında kireçle boyanmış, beyaz, tek katlı evlerin sıralandığı bir sokak… Sabahın daha ilk ışıklarıyla küme küme toplanan, tek gayeleri gece geç saatlere kadar oyun oynamak olan çoğu yalınayak çocuklar…)*

   OSMAN : Türkü söyleriz biz,
   Bil bakalım biz kimiz, göster bizi körebe
   Göster bizi körebe

   AYŞE : Neden hep ben ebe oluyorum? Haksızlık bu!

   OSMAN : Sen de hemen yakalanma o zaman.

   AYŞE : Sen de hile yapıyorsun her defasında. Gördüm mendilin altından baktın. Gördüm.

   OSMAN : Sen de ne zaman yakalansan aynı şeyi söylüyorsun. Bu yaptığına mızıkçılık derler.

   AYŞE : Mızıkçı sensin. Oynamıyorum ben.

   OSMAN : Oynamazsan oynama. Ben de Tahsinlerle maç yaparım.

Etkinlik No.: 130

1. Olası Cevap:

   Okuduğum metinde bir helikopter kazası yaşanmıştır. Bu kazanın hemen sonrasında kazazedelerin aralarında geçen konuşmalara yer verilmektedir. Bu konuşmalardan kazazedelerin ıssız bir dağ başında oldukları anlaşılmaktadır. Bu nedenle seyirciye olayın ıssız bir dağda geçtiğini çağrıştıracak ve kazayı gösterecek bir dekor tasarlardım. Sahneye kazaya uğramış bir helikopter maketi yerleştirip kazadan dolayı etrafa saçılmış çeşitli malzemeler kullanırdım. Ağaç dalları, kayalar, bitkiler ve çalılarla bir dekor hazırlardım.

2. Olası Cevap:

   Ses sistemlerini kullanarak helikopterin elektronik cihazlarından gelen cızırtıları seyirciye duyururdum. Aynı zamanda mekânın ıssızlığını ve ürkütücülüğünü seyirciye aktarabilmek için bilgisayar efektlerinden faydalanıp uzaklardan gelen çeşitli hayvan sesleri ile sert esen rüzgârın uğultusunu yansıtırdım. Hazırlamış olduğum dekoru gerçekçi kılmak için sis makinesi kullanarak kazaya uğramış helikopterden yükselen dumanları seyircinin görmesini sağlardım. Projektör aracılığıyla izleyicilerin dikkatini kaza yapan helikopterin üzerine çekerdim.

CEVAP ANAHTARLARI

3.

Yönetmen (Rejisör)	Tiyatro eserinin nasıl sergileneceğine, bunun için neler yapılması gerektiğine karar verir. Yazarın mekânla ilgili notlarından faydalanır, ekibiyle iş birliği içinde oyuna uygun dekoru belirler.
Yazar	Tiyatro metnini yazarken sahne başlarında dekorun nasıl olması gerektiğine dair genel bilgiler verir. Bu bilgiler, yazarın kurguladığı mekânın sahneye nasıl uyarlanacağına dair yönetmene yardımcı olur.
Yapımcı	Yönetmenin belirlediği dekorun hazırlanabilmesi için gerek duyulan malzemeleri, insan kaynaklarını ve maddi desteği sağlar.
Oyuncu	Yönetmenin direktifleri doğrultusunda oyun öncesinde veya oyun esnasında dekorun düzenlenmesine yardımcı olur.
Tasarımcı	Yönetmenin isteklerine ve oyunun sergileneceği tiyatronun koşullarına göre en uygun dekoru tasarlar.
Teknik Ekip	Yönetmenin kendilerinden istediği şekilde dekorun yapımını gerçekleştirir.

4. Olası Cevap: Okuduğum metinde geçen olay, helikopter kazaya uğradıktan sonra gerçekleşmektedir. Bu nedenle verilen metinde geçen olayın zamanını dikkate alarak tasarlamış olduğum dekorda kazaya uğramış bir helikopter maketine yer verdim. Aynı zamanda dekorumu tasarlarken ses ve görüntü yansıtıcı teknik malzemeler kullandım. Bunu yaparken de helikopter kazasından sonra olayın geçtiği mekânın benim tasarladığım özelliklerini yansıtacak efektler kullanmaya çalıştım.

5. Olası Cevap: Tasarlamış olduğum dekorda kazaya uğramış bir helikopter maketi bulunmaktadır. Hem helikopter maketi hem de bu maketten yükselen duman ve cızırtı sesleri, oyundaki kişilerin ne kadar büyük ve tehlikeli bir kazadan kurtulduklarını yansıtmaktadır. Bu nedenle hazırladığım dekorun oyun kişilerinin korkularını, heyecanlarını ve çaresizliklerini seyirciye göstermekte yardımcı olacağını düşünüyorum. Aynı zamanda hazırladığım dekorda ıssız bir bölgede mahsur kalan insanların yaşadığı korku, endişe ve merak duygularını seyirciye aktarmakta yardımcı olacağına inandığım yırtıcı hayvan sesleri ve sert esen rüzgârın uğultusu yer almaktadır.

Etkinlik No.: 131

1. a) Nesip'in *Elimizde vesaik var. Biz susuyoruz, vesaik kelam ediyor.* cümlesi eski kelimeleri kullandığını göstermektedir. Konuşma dilinde artık yer almayan Osmanlıca sözcükler kullanan Nesip yaşlı kuşağı simgelemektedir.

   Ekmel'in *Anlaşıldı, siz tarihçilerin objektivitesine de güvenemiyorsunuz?* cümlesi Batı kökenli kelimeleri kullandığını göstermektedir. Ekmel düşüncelerini ana dilinde tam anlamıyla ifade edememekte ya da bu yabancı sözcükleri Türkçelerine tercih ettiği için kullanmaktadır. Dili Nesip'in diline oranla daha kolay anlaşılabilir gibi görünen Ekmel, orta kuşağı temsil etmektedir.

   Oktay'ın *Baltacı şu anda mezarından kalkıp gelse, üçümüzün de çizdiği portresine bakıp bu ben miyim, diye şaşardı.* cümlesi oyunda genç kuşağın aynı olaya bakış açısını dile getirmektedir. Oktay'ın kullandığı dil oyunun yazıldığı dönemin seyircisine, Nesip ve Ekmel'in diline oranla, çok daha doğal ve akıcı gelmektedir. Bu durum Oktay'ın olaya getirdiği yorumun okuyucu/seyirci tarafından paylaşılmasında da önemli bir etken olmaktadır.

   b) Metinde yer alan kişilerin konuşma tarzları bir üslup özelliği olarak değerlendirilebilir. Haldun Taner oyundaki karakterlerin diline, seçtiği sözcüklere dikkat etmekle oyundaki tartışma karşısında oyunun yazarı olarak kendi tutumunu da ortaya koymaktadır. Baltacı Mehmet Paşa ile ilgili olarak genç kuşağın insancıl yorumunu savunmakta ve Türk dilinin yabancı sözcüklerden olabildiğince arınmış biçimini benimsemektedir. Yazar olarak kurguladığı kişilerin görüşleri aynı zamanda onların konuşma biçimlerine de yansımakta ve yazarın üslubunu belirleyen bir öge olmaktadır.

2. Metinde yer alan sahne bilgilerinin geniş zaman kipinde cümlelerle veya zarf-fiillerle ifade edildikleri görülmektedir. Metnin dışında kalan bu bilgiler konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır. Konuşmanın kime, neye yöneltildiğini belirtir. Dolayısıyla bu kalıplaşmış ifadeler ortak bir üslup özelliği olarak düşünülebilir. Ayrıca kuşaklar arasındaki değer çatışmalarını konu edinirken Türkçenin değişim aşamalarındaki çeşitli biçimlerini kullanan Taner'in yazdığı oyuna uygun dili seçme ve uygulama açısından bir usta olduğu da söylenebilir.

Etkinlik No.: 132

1. a) *Çıra yaktım yere yolun gösterem, Bugün de bırak, nola, yar yüzün görem, Kırağında sevda gülleri dürem, Nola, şimdi benim yüzümü göversin, Geçen gün de bir tospa aklım aldı.* ifadeleri metindeki yöresel söyleyişlere örnektir.

   b) Edebî metinlerde sosyal çevrenin ve geleneğin özellikleri belli oranda dile getirilir. Edebî metinlerde yer alan yöresel söyleyişler metindeki toplumsal ortamın anlaşılmasına olanak sağlar. Bir metinde yöresel söyleyişlerin kullanılması inandırıcılığı arttırır, okurda gerçeklik duygusu uyandırır. Metnin mesajının daha iyi anlaşılmasını sağlar. Bu ifadeler yazarın bilinçli bir tercihidir. Metnin içeriğinin okura daha iyi nüfuz edebilmesini sağlamak amacıyla üslubunu bu doğrultuda belirlemiştir.

2. Üç perdeden oluşan *Çıldır Gölü Efsanesi* halk hikâyeleri ile yer yer benzerlikler gösteren manzum bir oyundur. Manzum yazılan bu bölüm şiirselliğiyle okuyucuyu daha ziyade etkilemektedir. Aynı sözler mensur yazılsaydı bölümün okuru sarsması, okurun Bağdat Hatun'un sesini duyar gibi olması ve onun duygularıyla özdeşim kurması daha zor olurdu.

3. Olası Cevaplar: "Bu edebî eserde beni en çok etkileyen nokta Bağdat Hatun'un Çıldır Gölü'nü somutlaştırması, bir insan gibi onunla konuşmasıdır. Bağdat'ın içinde bulunduğu yalnızlık onu bu konuşmaya sevk etmiştir. Mehmet'i beklerken yalnızlığını Çıldır Gölü'yle paylaşması eserde etkileyiciliği arttırmıştır.", "Eserde yer alan yöresel ifadeleri çok beğendim, bu konuşmaları okuduğumda kendimi Akçakale ve Beğerşen'e gitmiş gibi hissettim."

4. Spikerin konuşmaları İstanbul ağzı ile yazılmıştır. Oyunda radyodan yurda seslenmekte olan spikerin tüm Türkiye'ye hitap ettiği düşünüldüğünde yazarın bu seçiminde haklı olduğu görülmektedir. Öte yandan Bağdat Hatun'un Çıldır'a yalvardığı bölümde okuyucuyu Kars yöresine götürüp oradaki olaylara tanık etmek adına yöresel ifadeler kullanılmıştır. İki farklı ağız özelliğinin aynı metinde bu şekilde kullanılması yazarın üslubundaki başarıyı beraberinde getirmiştir.

Etkinlik No.: 133

1. Tarihî tiyatrolar kurgu esasına dayandığı için bütünüyle gerçekleri anlattığı iddia edilemez. Bu doğrultuda tarihî tiyatro için "konusunu tarihten alan eser" demek daha doğru olur. Bu tür eserlerde tarihî olaylar yazarın hayal gücüyle yeniden şekillenir. Yazarın tarihî olayları yorumlaması ön plana çıkar. Bir tiyatro yazarı tarihçi değildir ve tarihî gerçeklere uyma gibi bir zorunluluğu da yoktur.

CEVAP ANAHTARLARI

2. Olası Cevaplar: "Kitap okuma zevkimi ve heyecanımı arttırmaktadır.", "Tarihî olayların anlatıldığı edebî eserlere karşı merak duymamı ve tarihî olaylar hakkında araştırmalar yapmamı sağlamaktadır.", "Dramatizasyon sırasında, oyunda anlatılan kahramanlarla duygudaşlık kurabildiğim için tarihimize daha farklı bir bakış açısıyla yaklaşmamı sağlamaktadır."

3. Göktürk Kağanı Bilge Kağan, Orhun Abideleri'nde Türk ulusuna *Üstten gök çökmedikçe alttan yer delinmedikçe ülkenizi törenizi kim bozabilir sizin?* diyerek seslenmiş ve Orta Asya Türk birliğini sağlamıştır. Metinde bu ifadelerin yanı sıra Türk tarihi ile ilgili aşağıdaki özelliklere değinilmiştir:

- Türklerin Asya'dan yola çıkarak dünyanın dört bir yanına dağıldığı,
- Hunların atı ehlileştirip uzakları yakın kıldığı,
- Osman Gazi'nin rüyasında gördüğü bir çınardan hareketle ulusları bünyesinde topladığını ve dünya tarihine yön veren köklü bir medeniyetin kurucusu olduğu,
- Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'ni gençliğe emanet ettiğini ve kurtuluş arayan uluslara ışık tuttuğu.

Etkinlik No.: 134

1. Yazarı bu kadar eskiye götüren temel faktör insanın zaman ve mekân değişse de değişmeyecek birçok özelliğinin olduğunu göstermektir. Gılgameş destanı gibi antik ve çetin bir konuyu ele alan yazar günümüz anlayışına uygun beşerî bir sentez ortaya koymuştur. Orhan Asena için önemli olan "insan" kavramıdır çünkü onun için her şeyin merkezinde insan vardır. Yazar insandan yola çıkarak topluma varmaktadır.

2. a)
   - Pencereden annesi tarafından atılan Gılgameş'in boz bir kartal tarafından tutulması
   - Dişi bir kurdun tuzakta ölmesinden Gılgameş'in duyduğu acı
   - Kendisini görmeye gelen halkın, Gılgameş'in göklere ait olduğunu söylemesi
   - Annesi Nin-Sun'un, Gılgameş'in alınyazısını görebilmesi

   b) Türk destanlarında dişi kurt etnografik karakterde bir semboldür, hayat ve savaş gücünü ifade eder. Bunun yanı sıra kartal motifi de Türk kültür dairesinde çokça kullanılan ve yine gücü temsil eden bir motiftir. Göktanrı inancına göre kağan ve ailesi kutsal olduğuna inanılan gök ile ilintilidir. Ayrıca Türk destan geleneğinde kadınların da aktif bir şekilde mücadelenin içinde yer aldığı ve tıpkı erkek kahramanlar gibi hüner sergiledikleri söylenebilir. Bu anlamda oyunda görülen destansı ögeler ile Türk destanlarında görülen motiflerin benzerliğinden söz edilebilir.

Etkinlik No.: 135

1. Olası Cevaplar: Necip Fazıl ile Sezai Karakoç'un metinlerini, içerik ve üslubu dikkate alarak incelediğimde her iki yazarın da sanata bakış açılarında ve etkilendikleri edebî gelenekte benzerlikler olduğunu gördüm. Çünkü her iki yazar da metinlerinde Allah, nefs, hakikat, şeytan vb. İslamî unsurlara yer vermiş ve bu kavramları didaktik bir üslupla kaleme almış.

2. Olası Cevaplar:

   Metinde geçen *Ne gezer!.. Ruhun karşılığı, ters tarafı… Allah, gecenin karşısına gündüzü diktiği gibi, kalbimize nefs ile ruhu işlemiş… Kalbin toplayıcı hakikati doğmuş… O da, "ben" dediğin şeye ayna olmuş…* ifadesi bende nefs ve ruh arasındaki ilişkiyi, iki kavram arasındaki zıtlığı, insanı insan yapan şeyin sadece ruh olmadığını; insanın, ruh ve nefsin bütünü olduğunu düşündürdü. Bu sözler daha önce üzerinde düşünmediğim kavramlar hakkında merak duymamı, bilgilenmemi sağladı. Bakış açımı değiştirdi.

   Metinde geçen *Ne gezer!.. Ruhun karşılığı, ters tarafı… Allah, gecenin karşısına gündüzü diktiği gibi, kalbimize nefs ile ruhu işlemiş… Kalbin toplayıcı hakikati doğmuş… O da, "ben" dediğin şeye ayna olmuş…* ifadesi bakış açımda bir farklılık yaratmadı. Çünkü anlatımın kapalı, mecaz yüklü olması iletiyi anlamamı zorlaştırdı.

3. Olası Cevaplar: Tiyatro, yazarların fikirlerini geniş kitlelere ulaştırması bakımından elverişli bir türdür. Necip Fazıl'ın metinde nefs, ruh, hakikat gibi kavramlara yer vermesi Anladım işi, sanat, Allahı aramakmış; / Marifet bu gerisi yalnız çelik - çomakmış… sözü ile paralellik göstermektedir. Necip Fazıl'ın sanattaki amacı İslamiyet'in güzelliklerini genç nesillere öğretmek, geniş kitlelere yaymaktır. Bunu da *İbrahim Ethem* isimli eserinde dinî kavramları didaktik bir üslupla anlatarak göstermiştir.

Etkinlik No.: 136

1. Olası Cevap: Toplumcu gerçekçi sanat anlayışını benimseyen yazarlar, sanatın toplum için faydalı ve işlevsel olması gerektiğini savunur. Eserlerinde ele aldıkları konular aracılığıyla insanları bilgilendirmek, inandıkları değerler doğrultusunda insanlara mesajlar vermek ister. Toplumun aksayan ya da bozulan yönlerini düzeltmek için insanları harekete geçirmeyi amaçlar. Okuduğum metinde toplumda yaygınlaşan yalan, riya, bencillik, kendi çıkarını gözetme, hırsızlık, cimrilik gibi kötü davranış ve tutumların büyük bir ahlaki çöküntüye sebep olacağı, sadece o toplumu değil bütün insanlığı yok edebileceği mesajı verilmektedir. Böylelikle insanları bilgilendirmek, toplumun kötü gidişatına engel olmak için onları harekete geçirmek amaçlanmaktadır.

2. Olası Cevap: Yazar, toplumun yapısını bozan olumsuz davranışların neler olduğunu oyundaki cadı karakterleri aracılığıyla seyirciye aktarmaktadır. Cadılar, insanları birbirine nasıl düşürdüklerini ve toplumun düzenini bozarken hangi yollara başvurduklarını anlatmaktadır. Bu sürecin oyunda açıkça anlatılması, toplum yaşamındaki bozulmuşlukların nasıl düzeltilebileceğine dair bazı ipuçları sunmaktadır. Bu doğrultuda benim çözüm önerim dürüstlük, güven, paylaşmak, yardımlaşmak, sevgi, saygı gibi değerlerin yüceltilmesi ve yaygınlaştırılması gerektiğidir.

3. Olası Cevap: Küçük Oğul, insanlar arasında sevgi, saygı, paylaşım, huzur ve güvenin bulunmadığı bir toplumla karşılaşmıştır. Toplumu bu duruma düşüren sorunların kaynağını öğrenmeye çalışmaktadır. Cadıların insanları birbirine nasıl düşürdüğünü anladıktan sonra bu konuda onlarla mücadeleye girişecektir.

   İnsanlara yitirdikleri değerleri hatırlatarak toplumsal düzenin yeniden sağlanabilmesi için çaba sarf edecektir. Söylemleri, tavır ve davranışlarıyla insanlara örnek olacaktır.

4. Olası Cevap: Masallar öğretici ve akılda kalıcı metinlerdir. Yazar, toplumsal düzenin korunması ve devamlılığı açısından evrensel insanlık değerlerinin önemini anlatmak istemiştir. Bu nedenle masal türünün kolay anlaşılır ve akılda kalabilen özelliğinden faydalanmak istemiş olabilir. Aynı zamanda yazar, eserini yazdığı dönemin şartları gereği politik söylemlerden kaçınmak veya eleştirdiği konulardan dolayı kimseyi zan altında bırakmak istememiş olabilir. Bu nedenle yazmış olduğu tiyatroda düşüncelerini rahatça aktarabilmek için masal türünü bir araç olarak kullanmış olabilir.

Etkinlik No.: 137

1. Olası Cevaplar: Mutlu olmak insanlara güç verir. Çünkü insanlar, mutlu oldukları zaman yaşama sıkı sıkıya bağlanırlar ve her türlü zorluğu aşacak cesareti kendilerinde bulurlar. Karşılarına bir engel çıktığında bu engelin çıkmasıyla ilgili mutsuz olup pes edeceklerine, bu engeli nasıl kaldıracakları ile ilgili çözüm üreterek yaşadıklarını fırsata dönüştürürler.

   Mutlu olmak insanlara her zaman güç vermez. Olumsuz bir durumla karşı karşıya kaldığımızda, hasta olduğumuzda sadece mutlu olarak güç bulamayız. Bu gibi durumlarda başka birtakım etkenler gereklidir.

CEVAP ANAHTARLARI

2. Olası Cevaplar: Metnin başında Helen ve Erin bir yerlere gitmekten bahsetmektedirler. Buradan hareketle Erin, deniz kırlangıcı olmak istemektedir. Çünkü deniz kırlangıçları kuzey kutbundan güney kutbuna kadar süren bir göç gerçekleştirmektedir. Bu uzun göç Erin'in ilgisini çeker. O da arkadaşı ile beraber uzaklara gitme isteği duyar. Bu uzun yolculuk sırasında deniz kırlangıçları gibi çok yer görme şansına sahip olacaklardır. Erin kuşlar gibi özgürce, istediği gibi hareket edebilmeyi düşler.

3. Olası Cevaplar: Rüyalarda her şey olabilmektedir. Gündüz yoğunlaştığımız, gün boyunca uğraştığımız şeyler çoğu zaman gece olduğunda rüyamıza girer. İstediğimiz rüyaları gördüğümüzde uyanmak istemeyiz. Rüyamızda mutlu oluruz. Erin de deniz kırlangıcı olmayı istemiş ve rüyasında olmuştur. Artık rüya görmediğini ya da rüyasında istediği şeyleri göremediğini ifade etmek için de rüyalarının kendisine küs olduğunu söylemektedir.

4. Olası Cevaplar: Hayır, bence özleyişler, insanı her zaman hüzünlendirmez. Özlemek olmasaydı sevdiklerimize kavuştuğumuzdaki mutluluğu yaşayamazdık. Bazen de özlediğimiz şey sadece bir kişi değildir, yaşamak istediğimiz ama gerçekleştiremediğimiz bir durumdur. Kitap okumayı özlemek, sinemaya gitmeyi özlemek gibi.

   Evet, bence özleyişler her zaman hüzünlüdür. Çünkü özlem, gerçekleştiremediğimiz şeyleri ya da uzakta olduğumuz kişileri ifade eder.

5. Olası Cevaplar: Çocukken her şey güzeldir. Çocukların yetişkinler gibi sorumlulukları yoktur. Bazı şeyleri düşünmeleri gerekmez. Mutludur, mutlu olmak için de çok fazla şeye ihtiyaç duymazlar. Oyunlarında kendi hayal gücü oranında istediği her şeyi yapar. Bu nedenle de çocukluk dönemi erişkinlikte özlenen bir dönemdir.

Etkinlik No.: 138

1. Olası Cevaplar: Serap, ağaçlara bakarken onları kişileştirerek insanlarda gördüğü özellikleri ağaçlara yüklemektedir. İnsanlar için kullanmak istediği, onlara söylemek istediği unsurları ağaçlar üzerinden ifade etmeye çalışmaktadır. Serap'ın bu söylemlerine katılıyorum, insanlar değişik değişik özelliklere sahiptirler. Tıpkı Serap'ın bu söylemlerinde olduğu gibi bazı insanlar hakkında olumlu bazı insanlar hakkında da olumsuzdüşüncelerimiz olur.

   Serap'a katılmıyorum çünkü ağaçlar her hâlükârda güzel ve iyi varlıklardır.

2. Olası Cevaplar: "Ben de akşam saatlerini daha çok severim. Çünkü yalnız kalabildiğim, kendimi dinleyebildiğim bana özel zaman dilimi akşam saatleridir.", "Ben sabah saatlerini daha çok severim. Gün yeni başlamış olur, kendimi sabahları daha dinamik hissederim.", "Ben gündüz vaktini daha çok severim. Çünkü istediğim gibi dışarı çıkıp, gezip dolaşabilirim."

3. Olası Cevaplar: Gece karanlık çöktüğünde her şey karanlığa bürünür, hiçbir şey görünmez, tıpkı bir fon gibi. Bu nedenle geceyi tuvale benzetmiş olabilir. ... *elinde hayalin zengin paleti*. ifadesi ile anlatmak istediği, resim çizerken istediğimiz her şeyin bizim elimizde olmasıdır. Bu nedenle de hayal gücümüz büyüklüğünde tuval üzerinde her şeyi çizebiliriz.

4. Olası Cevaplar: Değirmen sesi bir semboldür, herhangi bir unsur yaşam içinde insanlara ümit verebilir. Bu metinde de değirmenin işleyen sesi, çalışması, aktif olması ümit verici olarak düşünülmüş olabilir. Serap ve Küşat uyurken çeşitli düşler içerisindedirler. Onlar uyurken büyük şeylerin gerçekleşerek beğenmedikleri ne varsa -eski şekiller, düzenler, simetriler- değirmenin önüne katıp götürmesini, sabah kalktıklarında ise yepyeni bir ortamla karşılaşmayı isterler. Sabah uyandıklarında yine aynı ortamda bulurlar kendilerini: tarhlar yine cetvelle çizilmiş gibidir, serviler yine tek sıra hâlindedir ve her şey hâlâ yeşildir, maviliklerden eser yoktur.

5. Olası Cevaplar: Değirmen, oyundan alınan bu bölümde de anlatıldığı gibi dönüşüm ve değişimi ifade etmesi sebebiyle oyun kahramanlarında bir şeyleri değiştirebileceği inancı oluşturmaktadır. Ertesi sabaha uyandıklarında ise her şey kaldığı yerden devam etmektedir. Bu yönüyle de var olan düzen gibi sürekli aynı döngü gerçekleşmektedir hayatta. Bu açıdan bakıldığında da yine değirmen gibi dünya da hayatlarımız da aynı çerçevede ilerlemektedir. Bu sebeplerden dolayı eserin adını ...*Ve Değirmen Dönerdi* koymuş olabilir.

Etkinlik No.: 139

1. Olası Cevaplar: Metinde insan ilişkilerinin şekillenmesinde belirleyici bir etken olan ve zıtlık içeren güçlü-zayıf kavramları ele alınmıştır. Aslan güçlüyü eşek ise zayıfı temsil etmektedir. Toplumsal yaşamda olduğu gibi metinde de güçlü olan yani aslan ilişkiyi şekillendirmekte ve kendini sürekli haklı görmektedir, kibirlidir. Bu da düzenin güçlü üzerine kurulduğunun açık bir göstergesidir. Güçlü olan zayıfı ezmek istemekte, zayıf olan da güçlüye imrenmektedir.

2. Olası Cevaplar: Çocuklar için soyut bazı kavramların algılanması güçtür. Bu kavramlar hayvanlar, bitkiler gibi somut kavramlarla anlatılırsa hem daha ilgi çekici hem de daha anlaşılır olur. Düş ile gerçeği iç içe yaşayan çocuklar için metin eğlenceli bir nitelik kazanır.

3. Olası Cevaplar: Eğer bir metinde güçlü ve zayıf kavramları anlatılacaksa genellikle bu iki hayvan kullanılır. Güçlünün aslanla, zayıfın eşekle sembolize edilmesi çok sık başvurulan bir yöntemdir. Çünkü aslan güç kavramıyla artık özdeşleşmiştir. Aslan büyük, korku uyandıran, zeki, etkileyici bir hayvandır. Eşek ise fiziksel olarak kuvvetsiz, çevresinde etkisi olmayan bir hayvandır. Bu nedenle zayıfı temsil eden hayvandır.

4. Olası Cevaplar:

   İlişkilerimi göz önüne getirdiğimde sıklıkla aslanın temsil ettiği davranışlara benzer bir davranış sergilediğimi söyleyebilirim. Çünkü çevremdekiler tarafından saygı duyulan ve güçlü biri olarak görülmek hoşuma gidebiliyor. Kendimden zayıf olana karşı hoşgörüsüz olabiliyorum. Yakınımdakilerin benim gücüme erişmesini istemeyebiliyorum.

   Karakterim üzerine düşündüğümde eşeğin temsil ettiği davranışları sergilediğimi söyleyebilirim. Çünkü çevremdeki kişiler üzerinde çok fazla etki bırakmadığımı , zayıf yönlerimin güçlü yönlerime göre daha fazla olduğunu düşünüyorum.

Etkinlik No.: 140

1. Olası Cevap: Uluslararası bir festivalde eserinin temsil edilmesi yazarın tanınmasına katkı sağlar. Yazar, eseriyle daha çok kişiye ulaşma olanağına kavuşabilir. Eserleri başka dillere çevrilebilir. Böylelikle sadece kendi ülkesinde değil, başka ülkelerde de izleyici ve okur sayısını artırma şansı bulur.

2. Verilen tiyatro metninde şiirsel bir söylem bulunmaktadır. Metinde "konuşuyorsun güzel çok!" ifadesinde olduğu gibi devrik cümleler yer almaktadır. Oyun kişileri arasındaki diyaloglarda ses tekrarları, uyaklı sözcükler ve söyleyişle ahenk sağlanmış; söz sanatları ve benzetmeler aracılığıyla şiir diline yakın bir anlatım kullanılmıştır. Bu bakımdan Sabahattin Kudret Aksal'ın şairliği, *Sonsuzluk Kitabevi*'nde açıkça görülebilmektedir.

3. Olası Cevap: Bütün insanlar gibi yazarlar da ortaya koyduğu eserlerin insanlar tarafından beğenilmesini ve kalıcı olmasını ister. Her metin, kendisini kaleme alan yazarın yaşamından izler taşır. Yazar dünya görüşünü, hayallerini, tutkularını ve isteklerini yazdığı eser aracılığıyla yansıtabilir. Bu bakımdan *Sonsuzluk Kitabevi*'nin yazarının da ölümsüz eserler bırakmak arzusunda olduğu ileri sürülebilir ama bu bilginin gerçekliği tam olarak kanıtlanamaz. Çünkü tiyatro eserleri kurmaca metinlerdir. Bu yüzden yazarın gerçek hayatındaki duygu veya düşüncelerine dair tiyatro metinleri aracılığıyla kesin bir çıkarımda bulunabilmek mümkün değildir.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 141

1. a) Olası Cevap: Metinleri içerik açısından ele aldığımda bende en çok merak uyandıran *Mevlâna* isimli metin oldu. Çünkü Mevlâna insan sevgisinin yayılmasına, dayanışmaya, tasavvufa katkıda bulunmuş büyük bir zattır. Onun yaşamı ile ilgili menkıbeler benim için çok ilgi çekicidir.

   b) Olası Cevap: *Göç* metnindeki HÜSEYİN rolünü oynamak isterdim. Çünkü hem metindeki rolü önemli görünüyor hem de gülünç bir karakter. Ayrıca karakterlerimizin de birbirine yakın olduğunu düşünüyorum.

   c) Olası Cevap: *Emekli* metnindeki MÜDÜR rolünü eleştirirdim. Çünkü metinde hoşgörünün uzağında, ön yargılı, öfkeli, emrindekilere nazik davranmayan biri gibi görünüyor.

2. Olası Cevaplar: Metinlerden kısa alıntılar olmasına rağmen yazarlarının sanat anlayışları hakkında ipuçları içerdiğini düşünüyorum. *Mevlâna* isimli metinde yazar tarihteki önemli şahsiyetlere yer vermiş, yaşamlarıyla ilgili bir kesit sunmuştur. Bu, yazarın biyografik ürünler verdiğinin bir ipucudur. *Emekli* isimli metinde ise yazar oldukça yalın bir anlatımla günlük yaşamımızda sıkça karşılaşabileceğimiz ast-üst ilişkisine dayalı bir diyaloğu, *Göç* isimli metinde de yazar güncel olaylardan çıkardığı bir konuyu güldürü hâlinde işlemiştir. Tüm bunlar yazarların sanat anlayışları hakkında bilgi edinmemizi sağlamıştır. Bu metinler Cumhuriyet Dönemi'nde farklı gelenek, bakış açısı, amaç, akım, üslup doğrultusunda ürünler verildiğinin göstergesidir.

Etkinlik No.: 142

1. *Aşkımız Aksarayın En Büyük Yangını* adlı eser, manzum tiyatro örnekleri arasında gösterilebilir. Çünkü metnin dili, rahatlıkla anlaşılabilecek sadeliktedir. Sahneler, şiir diliyle yazılmıştır ve serbest şiirin biçimsel özelliklerini yansıtmaktadır. Konuşmalarda serbest nazımda sıkça başvurulan ses tekrarlarına dayalı bir ritim ve iç ahenk bulunmaktadır. Birbirini çağrışım yoluyla tamamlayan "ateş ve yangın" ile "ev, konak ve sokak" gibi sözcükler bir arada kullanılmıştır. Metinde bahsi geçen ve mekân işlevi gören konak "ıssız, içine kapanık bir zaman artığı" olarak betimlenmekte; şiirsel ifadeler, kişileştirme ve istiare gibi söz sanatlarıyla anlatılmaktadır.

2. Refik Erduran'ın *Büyük Jüstinyen*'i, Güngör Dilmen'in *Canlı Maymun Lokantası, Avcı Karkap, Midas'ın Kulakları, Midas'ın Altınları, Kurban* ve başkaları, Turan Oflazoğlu'nun *Keziban, Deli İbrahim* ve başkaca eserleri manzum olarak sahne şiirini yakalayabilmiş başarılı örneklerdir. Sahnenin şiire dönüştüğü eserlerin manzum olmalarına gerek yoktur, önemli olan şiirsel ya da ritmik bir dille yazılmış olmalarıdır.

3. Özellikle genç kuşak yazarlar arasında manzum tiyatroya yöneliş görülmektedir. Bu yazarlar, tiyatro dilini yetkin bir biçimde kullanarak katıksız Türkçeyle eserler yazmıştır. Aynı zamanda yöresel ağızları da sahnelerde başarıyla kullanmıştır. Halit Fahri Ozansoy, Faruk Nafiz Çamlıbel, Cahit Uçuk'un manzum eserler ortaya koymakla birlikte sahne şiirine ulaştıkları söylenemez. Oysa Refik Erduran, Güngör Dilmen, Turan Oflazoğlu gibi dönemin önde gelen yazarları, manzum olarak sahne şiirini yakalayabilmiş başarılı örnekler ortaya koymuştur. Şairlerden Behçet Necatigil, Gülten Akın ve Necati Cumalı ise çeşitli eserlerinde sahne şiiri diline ulaşabilmiştir. Düzyazıda da şiir dramı yapılabileceğini gösteren başarılı manzum tiyatro eserleri ortaya çıkmıştır.

Etkinlik No.: 143

1. a) *Uzağa gidince onu çok sevdiğimi anlıyorum. Onsuz olamam. O benim her şeyim. Feride, enişteni çok özledim. Neden onunla birlikte gitmedim sanki?*

   "Gidince" sözcüğü zarf-fiil olduğu için ardından virgül gelmemelidir. 3. Tekil kişi zamiri cümle içinde büyük harfle yazılmaz ve bu sözcüğe gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz. "Şey" zamiri ayrı yazılır. "Enişte" sözcüğü cins isimdir ve bu nedenle cümle içinde büyük harfle başlamaz.

   b) *TRT İzmir muhabirinin bildirdiğine göre bugün saat on beşte Yeşilköy Havalimanı'ndan kalkan İzmir uçağı, Manisa yakınlarında bilinmeyen nedenlerle dağa çarparak parçalanmıştır.*

   "Bugün" sözcüğü cümle içinde kullanıldığında büyük harfle başlamaz, özel isim değildir. Birden fazla kelimeden oluşan sayılar ayrı yazılır, bu sebeple "on beş" ifadesi ayrı yazılmalıdır.

2. Olası Cevaplar: Bu metinde üç nokta yerine yan yana iki nokta kullanılmıştır. Bu kullanım günümüzde uygulanmamaktadır.. Üç nokta yerine iki veya daha çok nokta kullanılmaz. Üç noktanın kullanım yerleri şunlardır:
   - Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur.
   - Kaba sayıldığı için veya bir başka sebepten dolayı açık yazılmak istenmeyen kelime ve bölümlerin yerine konur.
   - Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine konur.
   - Sözün bir yerde kesilerek geri kalan bölümün okuyucunun hayal dünyasına bırakıldığını göstermek veya ifadeye güç katmak için konur.
   - Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için konur.
   - Karşılıklı konuşmalarda, yeterli olmayan, eksik bırakılan cevaplarda kullanılır.

3. Olası Cevaplar: "Çok üzücü bir haber alan kişinin o an yanında olan tek kişi olmak zor bir görevdir. Hele aldığınız haber sizi de şaşırtan ve üzen bir haberse… O an insan sükûnetini muhafaza etmeli ve yanındaki kişiyle birlikte feryat etmek yerine ona destek olmalıdır. Feride'nin yerinde ben olsaydım o an sakinliğimi korumaya çalışır, haberin doğruluğunu öğrenmeye çabalardım. Münevver'in çok şaşırdığını ve üzüldüğünü görüp onu teskin ederdim. Böylece sevdiğim bir insana yardım etmiş olurdum."

Etkinlik No.: 144

1. a) ……*herhalde*…….

   …… herhâlde ….....

   b) Kelimede eksik olan noktalama işareti düzeltme işaretidir. Düzeltme işaretinin kullanıldığı yerler şunlardır:
   - Yazılışları bir, anlamları ve söylenişleri ayrı olan kelimeleri ayırt etmek için okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine konur.
   - Arapça ve Farsçadan dilimize giren birtakım kelimelerle özel adlarda bulunan ince g, k ünsüzlerinden sonra gelen a ve u ünlüleri üzerine konur.
   - Kişi ve yer adlarında ince l ünsüzünden sonra gelen a ve u ünlüleri de düzeltme işareti ile yazılır.
   - Nispet ekinin, belirtme durumu ve iyelik ekiyle karışmasını önlemek için kullanılır.

2. Olası Cevaplar:
   - Edebiyat eserlerini okumayı mı, dinlemeyi mi daha çok seversiniz?
   - Okulda teneffüse çıkmayı mı, kütüphanedeki kitap kokusunu içimize çekmeyi mi özledik?

3. Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna soru işareti konur. Aşağıdaki konuşma bu duruma bir örnektir:
   "Öğretmen masanın yanına gelen çocuğun ayak seslerini duyup başını kitaptan kaldırdı:
   - Defterin?
   - Getiremedim öğretmenim."

CEVAP ANAHTARLARI

4. Olası Cevaplar:

"Mete: Biliyor musun? Bugünlerde her şeyi oluruna bırakmak istiyorum.

Selvi: Bilmem mi! Yüzündeki renkten anlıyorum gökyüzünde rüzgârla savrulan bulutlar gibi hissettiğini. İçinde… (Duraksayıp düzeltir.) Yahut içimizde saklı bir hazine var da arıyoruz sanki durmadan.

Mete: Arıyoruz da bulamıyoruz! Buluyoruz da aradığımızın ne olduğunu anlamıyoruz öte yandan. Bitmemiş cümlelerin sonuna konan üç noktalar gibiyiz belki de…

Selvi: Ne güzel de söyledin… Bir noktalama işaretine hiç bu kadar özenmişliğim olmamıştı. Hayale daldıran ne güzel bir işarettir o öyle. Sözün bitmediğini, hayatın onca zorluğa rağmen devam ettiğini, güzel günlerin geleceğine dair umudu ne de güzel anlatır!..

Mete: Üstelik, bireyin içini kuşatan o kapkara yalnızlık duygusuna karşın üç nokta yalnız da değildir; üç tanedir, yan yanadır, art ardadır ama asla karşı karşıya değildir. Sırtını, güvenebileceği bir diğer eşine yaslamaktadır.

Selvi: (Bu konuşmadan sıkıldığını belli ederek) Öyle ya! Haydi, biz de Göknil'i arayalım! Üçümüz bir gidelim Saat Kulesi'ne kuşları izlemeye. Çokça kuş arasında hayallerimize kanat olacak birine denk geliriz belki…"

Etkinlik No.: 145

1.

Kelimeler	Tahmin Ettiğim Anlamı
rağbet	İstek, arzu, ilgi.
porsiyon	Herhangi bir yemekten bir kimseye verilen belirli miktar.
iktisatçı	Ekonomi alanında uzman olan kimse, ekonomist.
cümbür cemaat	Toplu olarak, hepsi birden, cumhur cemaat.
piyaz	Haşlanmış kuru fasulyenin üzerine ince doğranmış, tuzla ovulmuş soğan ve maydanoz katıldıktan sonra zeytinyağı, sirke dökülerek yapılan salata.
molla	Büyük kadı.

2.

Metinde Geçen Cümleler	Benim Kurduğum Cümleler
İstanbul'un kalbini dinliyorum yani. Dinlemek iyi de, son zamanlarda tuzluya oturuyor.	İstanbul'un en hareketli ve işlek bölgesinde yaşıyorum ancak burada yaşamak son zamanlarda bütçemi zorluyor.
Turizm orada da önümüzü kesti.	Turizm orada da bize engel oldu, önümüze set kurdu.

3. "Terlemek" sözcüğü bu cümleye "Bir iş yaparken yorulmak veya o işi çok emek harcayarak güçlükle başarmak." anlamında mecaz olarak kullanılmıştır. Bu sözcüğü "Tüm gün tarlada çalışan ırgatlar çok terlemişlerdi." veya "Soğuk havadan dolayı arabanın camları terledi." şeklinde gerçek anlamları ile cümle içerisinde kullanabiliriz.

4. a) Bu metindeki "Kartpostala döner." ifadesi şehrin ruhunu yitirdiğini anlatmaktadır. Nasıl ki bir kartpostaldaki resim çok güzeldir ancak canlı değildir sadece bakar ve iç geçiririz. Kartpostala dönen şehirler de güzeldir ama bir yaşam ve canlılık ifade etmez.

b) "Keyif çatmak" deyiminin anlamı keyiflenmek, neşelenmek, hoş ve eğlenceli zaman geçirmektir. "Gülüp oynamak" deyimi de neşelenmek, eğlenmek, mutlu olmak anlamına gelen bir deyimdir. Bu deyimi "Çocuklar, yaz tatilinde gönlünüzce gülüp oynamak hepinizin hakkıdır." şeklinde cümle içerisinde kullanabiliriz.

Etkinlik No.: 146

1.

Kelime	Anlamı
dimağ	Zihin
maarif	Bilgi ve kültür
menba	Bir şeyin ilk olarak ortaya çıktığı yer
nişâne	Eser, iz, belirti
iştiha	İştah

2. Muhtemel cevaplar şu şekilde olabilir.

* Anlamını bilmediğim kelimeler metni anlamamı zorlaştırdı. Bilmediğim kelimelerin olması beni biraz tedirgin etti. Kelimelerin anlamlarını öğrendikten sonra metni daha iyi anladım. Metni anlamam, bahsedilen konu üzerine düşünmeme ve yazarın düşüncelerini yorumlamama olanak sağladı.
* Metni genel olarak anlamama rağmen bilmediğim kelimelerin olması beni tedirgin etti. Ben de bu kelimelerin anlamlarını bağlamlarına bakarak tahmin etmeye çalıştım. Daha sonra sözlükten bu kelimeleri kontrol edip anlamlarını doğru şekilde öğrendim. Yeni kelimeler öğrenmek beni mutlu etti.

3. Herbirinin yüzünde ilâhi bakıştan belirti olan haya kaynağında kaynaşan bin sevimli anlamı seyredin.

4. Olası Cevap: *"Mektebin hayatına girin, koridorlarında dolaşın, sıralarının üstünü yoklayın, ..."* diye devam ettiği için cümledeki hayat sözcüğü "avlu" anlamında kullanılmış olabilir. Çünkü devamındaki ifadelerde de "koridor", "sıra" gibi mekân belirten kelimeler kullanılmıştır.

5. **bilgi ve kültür:** Bakalım ne türlü maariften bahsedebileceksin? Okullarda kazanılan maarif pratik hayatta da işe yaramalıdır.

öğretim ve eğitim sistemi: En büyük emelim, maarif vekili olarak yurdumun irfanını yükseltmektir.
Milli Eğitim Bakanlığının eski adı Maarif Vekâletidir.

Etkinlik No.: 147

1. Olası Cevap: Bir insanda, insanlığın bütün özelliklerini bulmak mümkündür. Deneme, merkezine insanı alan bir türdür. Yazarının kendine özgü dünyasını keşfe açan bu yazı türünde aslında bütün insanlığın özü, aslı yansımaktadır. Bu bakımdan okudukça kendimizden bir şeyler bulmamız olasıdır.

Deneme türünün belirleyici özelliklerinden biri de "serbest düşünme"dir. Montaigne, düşüncelerine engel koymadan kendini ifade etmiş ve böylelikle aklını kullanarak duygu ve düşüncelerini dile getirebilen evrensel insanı yakalamıştır.

2. Olası Cevap: Günümüz insanının ihtiyaç duyduğu değerleri anlatan denemeler yazardım: İyilik, gerçek sevgi, insan insana şifadır, aradığımız arkadaşlık, sanatçılar neyi arar, sinema insanlığımızın aynası olabilir mi, aile olmak…

3. Olası Cevap: Deneme türünde yazar, seçtiği konuda ortaya koyduğu düşüncelerini kanıtlama gereği duymadan özgürce yazar. Bu türün ortaya çıkmasının, düşünce özgürlüğünün insanın temel ihtiyaçlarından biri olduğunun kabul edildiği Rönesans Dönemi'ne denk gelmesi de rastlantı değildir. Sanatçılara düşünce özgürlüğü fırsatı doğmuştur. Ayrıca yazarlar çağlarının büyüttüğü çocukları gibidir.

4. Olası Cevap: İnsanın diğer varlıklardan en önemli farkı düşünmesidir. Denemenin özünü de bu özellik oluşturur. Düşünceler insanlarla paylaşılır, yazıya aktarılır. Dijital yayınlarda da bu türdeki yazılara yer verilecektir. Diğer yazı türlerinden ve farklı disiplinlerden etkilenerek varlığını sürdürecektir.

CEVAP ANAHTARLARI

5. Muhtemel cevap şu şekilde olabilir: Montaigne, yazı denemesi yapıyorum, dercesine kitabına *Denemeler* adını vermiştir. Bu tür yazılara "öz anlatı", "düşün" gibi adlar verilebilir.

Etkinlik No.: 148

1. Olası Cevap: Denemelerde konu sınırlaması yoktur. Genellikle sanat, kültür ve felsefe konularında yazılsa da yazarın özgür iradesiyle konu belirlenir. Bu türde, yazarın herhangi bir konudaki kişisel düşüncelerine yer verilir. Şiir konusundaki düşünceler ve tartışmalar, tarihin her döneminde ve neredeyse her toplulukta görülmüştür. Dolayısıyla şiir, mekânsal ve zamansal anlamda evrensel bir konudur. Farklı dönemlerde ve topluluklarda şiir üzerine düşünceler içeren denemelerin yazılması öne sürdüğüm düşüncelerden dolayı doğal ve olası bir durumdur.

2. Olası Cevap: Soruya iki türlü cevap verilebilir.

   a) Deneme türünde yazarın içeriksel ve üslupsal olarak özgün olması ön koşullardan biridir. Dolayısıyla yazdığım metinlerde, kendi yazınsal kimliğimi ve düşüncelerimi ortaya koymak için üzerinde uzlaşılmış toplumsal estetik değerlerden çok kendi ölçütlerimi ön plana çıkarmayı tercih ederdim.

   b) Toplumun kültürel ve düşünsel yapısından bağımsız bir içerik ve üslup yaratmak ürettiğim metinlerin okuyucuyla buluşmasını engelleyebilir, dolayısıyla yazdığım denemelerde toplumsal duyarlılıkları önemsemek zorunluluğu hissederdim.

3. Olası Cevap: 1. metinde geçen "Şiirin orta hallicesi beylik ölçülerle, sanat bilgisiyle yargılanabilir; ama şiirin iyisi, olağanı aşan, tanrısal olan kuralların ve aklın üstündedir." ifadesinde şiirin alışılmışın dışında yani orijinal olması gerektiği vurgulanmıştır. Yine metinde geçen *Tiyatrolarda daha açıkça görülür ki, şairi öfkeye, yasa, kine kaptıran, dilediği yerde kendinden geçiren o kutsal esin gücü şairin aracılığıyla oyuncuya, oyuncudan da bütün bir halka geçer, birbirine asılan mıknatıslı iğneler dizisi gibi.* ifadesinde şiirin toplumsal hayattaki olumlu değiştirici yönü üzerinde durulmuştur. Sorunun öncülündeki Rönesans sanatını ve şiirinin özelliklerini tanıtan metinde geçen "Şairler eserlerinde alışılmış olanın dışında ifadeler ve dilsel kullanımlara yer verdiler. Orijinal bir üslup ve anlam arayışı peşinde oldular." ifadesinde şiirin özgünlüğüne vurgu yapılmıştır. Yine sorunun öncülündeki metinde geçen "Rönesans hümanistlerinin aradığı insan hayatına en yüksek anlamını ve saygınlığını vermekti." ifadesinde sanatın toplumsal hayattaki olumlu katkısı üzerinde durulmuştur. Dolayısıyla 1. metin ve sorunun öncülündeki parça arasında düşünsel benzerlikler ve paralellikler bulunmaktadır.

Etkinlik No.: 149

1. Olası Cevap: Eski güzelliğini artık sadece rüyalarımda gördüğüm zaman ve mekânları anlatan bir eser kaleme alsaydım eserimi hikâye türünde yazardım. Çünkü olayları zaman, mekân ve şahıs kadrosu üzerinden anlatmanın metnin etkileyiciliğini ve inandırıcılığını artıracağını düşünüyorum. Hikâyemin konusu "geçmişe özlem" olurdu. Hikâyemi insanlara yaşadıkları anın ve mekânın kıymetini bilmeleri amacıyla bu ana fikir çerçevesinde yazardım. Çünkü insan bazı güzellikleri elinin altındayken, yanındayken ya da an içerisinde yaşarken fark edemeyebiliyor. Zaman geçip gittiğinde, mekânlar yitip eski hâllerinden eser kalmadığında insan geçmişe ve kaybettiklerine dair büyük bir özlem duyabiliyor.

2. Olası Cevap: Okuduğum denemenin hedef kitlesi yaşadığı zamanın ve mekânın kıymetini bilmeyen, doğaya zarar veren bunun yanında duyarsız davranışlara nasıl tepki göstereceğini bilemeyen, çoğunlukla çaresiz kalan sorumluluk sahibi genel okuyucu kitlesidir. Denemelerin yazılış amacı herhangi bir konu hakkında hayatın gerçeklerini ortaya koyarak okuyucuyu düşünmeye yöneltmektir. Denemede hedef kitle dikkate alınmalıdır çünkü yazar olayları kendi penceresinden bakarak yorumlasa bile asıl amaç okuyucuda bir farkındalık oluşturmaktır.

3. Olası Cevap: Yazar gördüğü rüyanın etkisiyle karamsar bir ruh hâline sahiptir, korkmuştur. Rüyasında doğadan uzak kaldığını ve binaların çıkmaz labirentlere dönüştürdüğü şehrini görmesi onu çok korkutmuştur. Kendisini çıkmazda ve sıkışmış hissetmekte, mutlu olacağı ve rahatlayacağı doğaya bir an önce kavuşmak istemektedir. Bu ifadeler bende korku ve çaresizlik duyguları uyandırdı. Ben de yazar gibi bir an önce doğanın kollarına atmak istedim kendimi.

4. Olası Cevap: Yazara katılıyorum çünkü son yıllarda teknolojinin hızla gelişmesi, dünya ve ülke nüfusunun hızla artması sebebiyle her geçen gün betonarme yapılar çoğalmakta, bunun için bazen yeşil alanlar ve tarım alanları kullanılmaktadır. Şehirler, biçimsiz yapıların oluşturduğu beton yığınlarına dönüşmektedir. Doğadan uzak kalmak insanı da olumsuz etkilemekte, strese ve ruhsal bunalımlara sürüklemekte, hatta insanda fiziki birtakım rahatsızlıklara sebep olmaktadır.

   Yazara bu konuda katılmıyorum çünkü insanların en büyük ihtiyaçlarından birisi barınma ihtiyacıdır. Bu sebeple yeni binaların ve iş yerlerinin inşa edilmesi gereklidir. Bu yapıların inşası, bir ülkenin gelişmişlik seviyesini gösterir. Gelişen bir ülkenin insanı da mutlu ve rahat bir hayat sürer.

Etkinlik No.: 150

1. Olası Cevap: Metnin konusunu "Derin bir düşünceyi anlamak, o düşünceyi kavradığımız anda derin bir düşünceye sahip olmaktır." cümlesi en iyi şekilde ifade etmektedir.

2. Olası Cevap: "Zekâ ve bilgi" bir düşünceyi kavramak için araçtır diyor yazar. Yani yaş grubu değil, zekâ ve bilgisi yeten herkese yönelik bir yazıdır.

3. Olası Cevap: Kütüphaneye girmiş kitaplar derken dil ve üslup özellikleri ile kalıcılığı hak etmiş kitapları kastediyor. Evet, katılıyorum. Altın zamana direnir, teneke paslanır.

   Hayır yazarın düşüncesine katılmıyorum çünkü sadece konusu itibariyle ilgi çeken bazı kitaplar vardır ki herhangi bir yüksek düşünceyi seslendirmemiş olsalar bile okurun birkaç mutlu, eğlenceli saatinin kaynağı olduklarından kütüphanelerde yer bulurlar. Sahibinin bir özelliği ya da tarihsel öneminden dolayı zamanın elinde hırpalanmayan birçok eser de bulunmaktadır.

4. Olası Cevap: Süsleyip püslemek, ilgi çekici hâle getireyim derken sanatlarla asıl düşünceyi boğmayı kastediyor. Sadeliğin, temizliğin güzelliğini övüyor.

5. Olası Cevap: Kitaplarla Konuşmak

6. Olası Cevap: Güzel düşünceler, güzel kokular gibidir. Güzel kokuları bir şişede muhafaza etmezsek uçup gider. Güzel düşünceleri de kitaplarda muhafaza etmek akıl kârıdır. Kitaplar olmasaydı, biz Raskolnikov'un vicdan azabını; Tolganay Ana'nın toprakla dertleşmesini, Mehmet Reşit Efendi'nin Küçük Ağa'ya dönüşme macerasını hiç bilemeyecektik. Belki de kendi düşüncelerimizin alacakaranlığında silinip gidecektik. Okunmayan her kitap, masallardaki kilitli odadır. Odada da belki gerçek dünyaya açılan geçitler gizlidir. Bütün mesele o odayı açacak anahtarı bulabilmekten geçer.

Etkinlik No.: 151

1. a) Olası Cevap: Metinde yazarın bahsettiği kişiler; sahip oldukları yeteneklerin, becerilerin ya da durumların farkında olmadıkları için başarıyı diğer insanlara göre daha zor yakalarlar. Başarabilmek için insanın öncelikle kendisine güvenmesi lazımdır.

   b) Olası Cevap: İçinde bulunduğu durumun farkında olmayan bir arkadaşım olsaydı ona şu tavsiyelerde bulunurdum: "Bir insanın başarısızlığının ve mutsuzluğunun en büyük nedenlerinden biri, içinde bulunduğu durumun ve sahip olduğu özelliklerin farkında olmamasıdır. Hayatta başarılı ve mutlu olmak istiyorsan sahip

CEVAP ANAHTARLARI

olduğun özelliklerin farkında ol, kendine güven ve olumsuzluklar karşısında asla pes etme. "Ben yapamam Ben başaramam." gibi olumsuz düşüncelerle bir arpa boyu yol katedemez, yerinde sayar dursun. Başarı merdivenlerini kendisine inanan ve pes etmeden çalışan insanlar daha kolay tırmanır."

2. Olası Cevap: Bu metinde verilmek istenen mesaj; bulunduğu durumun farkında olmayan, sahip olduğu özellikleri bilmeyen insanın öz güveninin eksik olduğu, öz güveni olmayan insanların mutsuz ve korkak bir yaşam sürdüğüdür. Aslında ellerinde her kapıyı açacak bir anahtar vardır ancak bu insanlar burnunun ucundaki kapıyı bile göremezler. Sahip olduğu özelliklerin farkında olan ve kendine inanıp güvenen insanın aşamayacağı engel, açamayacağı kapı yokken sahip olduğu özellikleri bilmeyen insan ise rüzgârın önüne kattığı bir yaprak misali oradan oraya sürüklenir durur.

3. Olası Cevap: Bulunduğu durumun farkında olmamak öyle bir durumdur ki insan; rotasını kaybetmiş bir gemi gibi uçsuz bucaksız bir okyanusta oradan oraya sürüklenir, bir türlü karaya ulaşamaz, çok verimli topraklara sahiptir ama ekip biçemez, oksijenin bol olduğu bir ortamda nefes alamaz, sudan çıkmış bir balık misali çırpınır durur.

4. Olası Cevap: Bu söz ana düşünceyi destekleyebilir çünkü metinde kendi özelliklerinin farkında olmayan insanın; başarılı olamayacağı, ürkek ve korkak bir hayat yaşayacağı ve kendinden başka kimsenin de ona yardımının dokunamayacağından bahsedilmektedir. İnsan önce korkusunu yenmelidir ki başka sorunları yönetecek ve alt edecek gücü kendinde bulabilsin. Kendine güvenmeyen kişiye başkaları da güvenmez çünkü.

Etkinlik No.: 152

1. Olası Cevap: Ana düşünce metnin içine yardımcı düşünceler aracılığı ile verilmiştir. Örneğin; bir paragrafta normal insanın iki temel özelliğini vermiş: Birincisi, her şeye rağmen neşesini kaybetmemesi; ikincisi ise hoşgörülü olmasıdır. Bu yardımcı düşüncelerden biridir. Yani paragrafları ayrı ayrı değerlendirip ana düşünceyi yardımcı düşüncelerle desteklemiştir.

2. Olası Cevap: *Umumiyetle memnun olan, her şey istediği gibi gitmese bile neşesini kaybetmeyendir.* cümlesi ana fikir olamaz. Çünkü memnun olan (kişi) "normal insan" tanımı ile eşdeğer gibi görünse de hayatından her memnun olan insan "normal" kavramına dâhil midir? Bunu sorgulamamız gerekir.

3. Olası Cevap: Yazarın verdiği örnekten yola çıkarak normal insanın çevresi ile bağlarını canlı tutması gerekir diyebiliriz. Bir görüşe göre zekâ, insanın çevresine uyum yeteneğidir. Bu görüşe göre insanın zekâsını uyum yeteneğinden kavrayabiliriz. Yani uyumsuz ise Allah vergisi zekâyı kullanmıyor ise normal değildir. Evet, belirlemiş oluruz.

4. Olası Cevap: Normal insan hayatın kendisine verdiği un, şeker ve yağı helva yapabilen kişidir.Yani, bunların pişebilmesi için ateş lazımdır. Ateşi yakacak beceriye sahip olmak da "normal" insanın yapması gerekendir. Yani şartları uygun hâle getirmektir. Bir haberde görmüştüm . Çocuk LGS de 1. olmuş ancak çalışma masası olmadığı için annesinin ütü masasında çalışmış. İşte bu çocuk "normal" insandır, yani helva yapmak için ateşi yakabilen insandır.

5. Olası Cevap: Metnin inandırıcılığını arttırarak, kolay anlaşılmasını ve somutlaşmasını sağlamıştır.

6. Olası Cevap: Aksini düşünmek kendini mutsuzluğa mahkûm etmektir. Yazarın tarif ettiği gibi bir insan olduğumuz zaman çevremizle ve kendimizle daha barışık , daha mutlu bir yaşam süreriz. Mutlu bir yaşam da kolay bir yaşam olur.

   Yazarın tarif ettiği gibi bir insan olmanın hayatı kolaylaştıracağını söyleyemeyiz. Böyle bir insan olmak benim mutsuz olmama sebep olur. Sakin ve insanlardan uzakta bir hayatı, insanların arzu ve isteklerine göre şekillenmiş bir hayata tercih ederim.

Etkinlik No.: 153

1. a) Olası Cevap: Anlatım biçimi olarak metnin genelinde *Halbuki bin bir sahaya dağılmış çalışan insan faaliyetinin eserleri, ister istemez eksik ve geçicidir.* cümlesinde de görüldüğü gibi tartışmacı anlatım biçimi kullanılmıştır.
   Düşünceyi geliştirme yollarından *Halbuki her fikir otlağından, topal ve yaralı bir hayvan gibi, sopa ile, taşla, tekme ile uzaklaştırılan münekkit…* ifadesinde görüldüğü gibi benzetme, *Hayvan, gayesine varmış duruyor, insan gayesini hâlâ aramakla meşguldür. Münekkit ise…* ifadelerinde görüldüğü gibi karşılaştırma, 4. paragrafta Gourmont'un sözü aktarılarak tanık göstermeden yararlanılmıştır.

   b) Olası Cevap: Yazarın soyut düşünceleri somutlaşmış, çok daha anlaşılır olmuş ve metin zenginleşmiştir.

2. Olası Cevap: Ahmet Haşim, metnin başında ifade ettiği başkasına ait görüşleri tartışmacı anlatımla adım adım işleyerek çürütmüştür. İnsanlığın gelişimi için münekkitlere (eleştirmenlere) neden büyük ihtiyaç olduğunu bu tartışmacı havada metnin bütününde ortaya koymayı bilmiştir. Bu metin, usta bir fikir adamı olduğunu gösteren metinlerinden biridir.

3. Olası Cevap: Yazarlar; bir düşünceyi ileri sürmek, düşüncelerine destek almak amacıyla aynı görüşü paylaşan bir kişinin yazılarından veya konuşmalarından alıntı yapabilir. Yazar, "büyük üstadım" dediği Gourmont'un görüşlerine yer vererek okuruna insanların eleştirmenlere neden ihtiyaç duyduğunu daha somut anlatabilmiştir.

4. Olası Cevap: Tanımlama, örnekleme, hayattan bir kesitle ilişkilendirme, öykülemeye başvurulabilir. Böylece ele alınan düşünce daha çarpıcı bir şekilde okura sunulmuş olur.

Etkinlik No.: 154

1. Olası Cevap: Deneme metninin yazarı "çağından tiksinmek" düşüncesinin yanlış ya da eksik bir düşünce olduğunu kanıtlamak istemektedir. Bu düşüncenin geçersizliğini kanıtlamak için karşıt düşünceler öne sürmek gerekir. Bir düşünceyi çürütmek ya da yeni bir düşünceye okuyucuyu ikna etmek için kullanılacak anlatım biçimi genellikte tartışmacı anlatım biçimidir.

2. a) Tez: Çağımız birçok savaşı, soykırımı ve ahlaki çöküntüyü içeren bir dönemdir, bu olumsuzluklardan dolayı çağımızdan tiksinmemiz doğal bir davranıştır.
   b) Antitez: Çağımızda birçok olumsuz olay ya da durum yaşanmasına rağmen bu olumsuzluklara karşı çıkan ve direnenlerin olması çağımızdan tiksinmeyi geçersiz kılmıştır.

3. Tartışmacı anlatım biçiminin kullanıldığı metinlerde yazar, düşüncelerinin doğruluğuna okuyucuyu inandırmak için konusunda uzman kişilerin ve düşüncelerine saygı duyulan başka yazar ve düşünürlerin görüşlerine yer verir. Bu, düşünceyi geliştirme yöntemine tanık gösterme denir. Yazar bu yönteme başvurarak düşüncelerini inandırıcı kılmaya ve somut bir biçimde anlatmaya çalışmıştır.

Etkinlik No.: 155

1. Olası Cevap: Görselin kullanılması metnin daha kolay anlaşılmasını sağlamaktadır. *Görüldüğü gibi, en olanaksız dünyanın bile, olanaksız olabilmesi için, gerçek dünyada olanaklı olan şeylerin oluşturduğu zemine dayanması gerekir.* görüşünü yazar bu şekil üzerinden anlatmıştır.

2. Olası Cevap: Metinlerin görsellerle desteklenmesinin okuyucu açısından birçok faydası olur: Hayal ederek düşünmeyi kolaylaştırır, bu düşüncenin zihinde somutlaşmasını sağlar. Metnin içeriğinin doğ-

CEVAP ANAHTARLARI

ru, dolaysız ve kalıcı algılanmasına yardımcı olur. Yani öğrenmeye olumlu katkıları vardır. Okuduğumuz metinde anlatılanların felsefi boyutunu şekle bakarak daha kolay ve hızlıca anlamlandırabiliyoruz. Yazarın bize anlatmak istediğini daha doğru anladığımızı hissedebiliyoruz. Bir görsel, bazen kelimelerden daha açık ve anlaşılır bir etkiye sahiptir.

3. a) Olası Cevap: Kitabın kapağında yazma eylemindeki yazarı temsilen figürler kullanılmıştır. Büyüklü küçüklü ve göze hareket halindeymiş izlenimi veren bu figürler adeta eser yazmanın gerçek dünyadan farklı bir atmosferi olduğunu sembolize etmektedir. Okuduğumuz metinden hareketle de kitap kapağındaki bu görselin uygun olduğu düşünülebilir.

b) Olası Cevap: Bu kitabın kapağında kullanılmak üzere sürrealist ya da dışavurumcu resimler, semboller seçilebilir. Mesela Edvard Munch'un "Çığlık" adlı tablosu, gerçek dünya ile kurgu dünyası arasında kalan yazarı temsil edebilir.

Etkinlik No.: 156

1. Cevap yoruma açıktır. Görsel 1'de kıyıya vuran denizin dalgalarındaki köpükler göze çarpmaktadır. Metinden alıntılanan bölümde şiir ve dalgaların köpüğü arasında benzetmeye dayalı bir ilişki kurulmuştur. Bu görsel kullanılarak şiir ve köpük arasında kurulan ilişki, okuyucunun zihninde daha da somutlaştırılmıştır.

2. Cevap yoruma açıktır. Guernica tablosu incelendiğinde gerçekçi bir resim anlayışıyla çizilmediği görülmektedir. İnsanlar, hayvanlar, çeşitli nesneler gerçek hayattaki hâllerinden farklı bir üslupla çizilmiştir. Fakat resimde, yaşanan savaşın yarattığı trajedi belirgin biçimde görülmektedir. Metinde Picasso, sanatın yaşananları doğrudan değil de kendi yöntemiyle yeniden yaratarak anlattığını vurgulamıştır. Dolayısıyla Guernica tablosunda yaşanan gerçek, ressamın gerçekçi olmayan yöntemiyle yeniden yaratılarak anlatılmıştır.

Etkinlik No.: 157

1. Olası Cevap: Metindeki devrik cümleler, çeşitli söz sanatları, ses uyumları vb. ifadeler metnin şiirsel bir dille yazıldığını göstermektedir. Bu ifadeler de dili alışılmış kullanımının dışına çıkarmış ve ifade gücünü artırarak metni daha etkili hâle getirmiştir.

2. a)

Üslup Özelliği	Metindeki Örnek	Sizin Verdiğiniz Örnek
Deyim kullanma	*… akıntıya karşı kürek çeker.*	…bütün zorluklara göğüs gerer.
Benzetmelere başvurma	*Keskin anlayış isteyen bir seyretme sınavıdır deneme…*	Karanlık bir gecede yolumu bulmama yardım eden ay ışığıdır deneme.
Kişileştirmeye başvurma	*Ben denemeler dokurum. Denemeler de beni dokur…*	Kendimi yalnız hissettiğim zamanlarda koşar denemelere sarılırım, kucaklaşırız denemelerle.
Tezata başvurma	*Kimi kuştan hafif, kimi taştan ağır böylesi akışlara kaptırmış gidiyorum denemelerimde…*	Bazen bir çocuk kadar bahtiyar olurum, bazen gözyaşlarım durmaz akar denemelerimi kaleme alırken.
Aynı sözü tekrarlama	*Ya ötesi: -ötelerden öte öylesine öteler ki deneme…*	Kendimi ararken kendimi kendimde buluşumdur deneme.
Kendinden söz etme	*Bayılırım kendi kendime böylesi sınav olanakları hazırlamaya…*	Çok severim eskilerden beri deneme okumayı.

b) Yazarın denemeyi tanımlarken benzetmelerden ve kişileştirmelerden yararlanması bir üslup özelliğidir. Tanım, genelde nesnel olarak algılanır ancak kullanılan öznel tanımlar bir öğretici metin türü olmasına karşın bu denemeyi anlam bakımından zenginleştirmiştir. Deneme, duygu ve düşüncelerin anlatıldığı bir türdür ve yazarlara dili kullanma açısından özgürlük sunar. Deneme yazarı da kullandığı üslup sayesinde özgünlüğünü ortaya koyabilir. Yaptığı sanatlarla da metni daha akıcı, anlaşılır ve dikkat çekici hâle getirebilir yazar.

3. a) Olası Cevap: Okuduğumuz metin genellikle öznel cümlelerden oluşmuştur. Öznel cümlelerin kullanıldığı eserler, sanatlı anlatımın daha yoğun olduğu eserlerdir. Yazar, düşüncelerini kanıtlama amacı taşımadığı için daha samimi bir üslupla, içinden geldiği gibi paylaşır duygu ve düşüncelerini okuyucuyla. Okuduğumuz metinde nesnel cümleler yoğunlukta olsaydı metindeki şiirsel anlatım da olmayacaktı, daha bilimsel bir dil kullanılacaktı. Bütün bunların yanında metin; bir düşünceyi açıklamak, kanıtlamak ya da bizim düşüncelerimizi değiştirmek amacı taşıyacaktı. Bu sebeple de samimi bir üslup yerine daha resmî bir dil kullanılması gerekecekti.

b) Okuduğumuz metnin türü denemedir. Denemelerde konu sınırlaması yoktur. Yazar, istediği herhangi bir konu seçerek bu konu ile ilgili duygu ve düşüncelerini kanıtlama amacı taşımadan samimi bir üslupla okuyucu ile paylaşır. Eğer bu metin makale türünde yazılmış olsaydı samimiliği ve etkileyiciliği deneme kadar kuvvetli olmazdı, öğreticilik ve bilgilendiricilik yönü daha ağır basardı.

Etkinlik No.: 158

1. Olası Cevap: Vedat Günyol ödül kelimesini irdelerken hem öznel hem nesnel ifadelere yer veriyor. Daha çok da öznel ifadelere. Kelimenin sözlüklerdeki anlamını ve genel anlamda neyi kapsadığını ifade ettiği cümlelerde nesnel olduğu söylenebilir. Kendi düşüncelerine, hayata dair izlenimlerine, başka ressamların görüşlerine de yer vererek metnin genelinde öznel bir tutum sergilemiştir.
Genel olarak metin türleri göz önünde bulundurulduğunda deneme, şiir gibi kişinin özünü en iyi ifade edecek yazı türlerinden biridir. Deneme bizi yazarın zihnine, kalbine götürür. Onun gözüyle görmeye, onun gibi hissetmeye başlarız. Bu açıdan bakıldığında yazarın öznel tutumu, yazının türüyle örtüşmektedir.

2. Olası Cevap: Kurgusal bir metin değildir. Öğretici metinlerdendir ve okuyanın bakış açısına zenginlik katar. Anlatıcı da yazar da aynı kişidir. Samimi üslubu, şiirsel bir anlatımı vardır. Yazar kendini ifade etmek için yer yer mecazlara başvurur. Kelimelerin zengin anlam dünyasından faydalanır. "İnsanların içine mavilikler salmanın başka yolu yoktur." cümlesinde olduğu gibi… Öğretici diğer metin türlerinden ayrılan en önemli özelliği de yazarının bakış açısını öncelemesidir. Bu da metinde öznel cümlelerin çokça kullanılmasına yol açar.

3. Olası Cevap: Vedat Günyol; ödül üzerine çok yönlü, zengin düşüncelere sahip. Kültürel birikimi, kullandığı atasözü, ressamlara ait bilgileri, hayatı derinlemesine tahlil edişi; bir kelimeden bir metin ortaya çıkarmasında etkili olmuş. Bütün bunları kendi bakış açısının süzgecinden geçirdiğinde de kendine has bir anlatıma sahip olmuştur. Türkçenin zenginliklerini iyi bildiğini gösteren kelime seçimi ve cümle yapılarıyla bütün bunlar harmanlanınca onun yazma tarzı diyebileceğimiz üslubunu oluşmuştur.

4. Olası Cevap: Ödül, duruma göre değişebilen bir kavramdır. Yerine göre yorgunluk kahvesi yerine göre bir yarışmada kazandığın para ödülüdür. Ödülü illaki maddi bir karşılık olarak düşünmemek lazım. Manevi olarak değeri olan ödüller bazen hiçbir maddi karşılık ile eş değer değildir. İnsanlığa faydalı olan bir buluşun, bir sürü insana faydalı olmanın verdiği mutluluğu hiçbir maddi ödül vermez mesala. Ama bu mutluğun yanında kazanılan maddi ödüller de kahvenin yanındaki kurabiye gibi gelir insana.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 159

1. Olası Cevap: İnsanın içi değiştikçe çevresi de değişir. İnsanın karakter ve ruhsal olarak olgunluğu, çevresindekilerle etkileşime girmede belirleyicidir. Kişi, kendi karakterine göre çevre edinir. Kendi gibileri etrafına çeker. İç dünyamız güzelleştikçe güzel olanı kendimize çekebiliriz. Bu sebeple dıştaki değişim içteki değişime bağlıdır. Kendimdeki iyi özellikler sayesinde çevremdeki insanları çok kolay tanıyabiliyorum. Huyları hemen belli oluyor. Onlara nasıl davranmam gerektiğini de böylece çözüyorum. En güzeli de kalbime benzeyen bir kalp ile karşılaşmak. İşte o kişi, bu dünya yolculuğumda bana iyi bir yoldaştır.
2. Olası Cevap: Ahmet Murat'ın tespit ettiği görüş insanoğluna ait evrensel bir değerdir. İnsanların ait olduğu millet, ülke; yaşadığı zaman farklı olabilir. Bu farklılık insanın kalbinin, ruhunun güzelliğinin çevresini de etkileyeceği gerçeğini değiştirmeyecektir. Kalp güzelliği, insanı insan yapan değerlerden biridir. Bu değer unutulmadıkça dünya yaşanılası bir yer olmaya devam edecektir.
3. Olası Cevap: Bir terbiye vasıtası olan "inziva"ya çekilen insanların her şeyden önce iç, ruh, kalp olgunluğunu önemsedikleri söylenebilir. Bütün varlıklara karşı hassaslaşan kalpleri doğruyu bulmada en önemli yardımcılarıdır. Bu kişiler çevresindeki varlıklara karşı da hassastırlar. Her varlık değerlidir, insan olma ve Allah'a yakınlaşma yolunda bir vesiledir. Diğer insanlar da inandıkları bu insanların sohbetlerinden, söylediklerinden faydalanmak isterler. Ne yazık ki günümüzde art niyetli bazı insanlar sebebiyle güven duygusu yitirilmiş, böyle şeyler geçmişte ve hikâyelerde kalmıştır.
4. Olası Cevap: Yaşadığımız şartların bize unutturduğu değerleri, okuduğumuz herhangi eserde hâlâ bulabiliyoruz. Kalbimiz, ruhumuz o anda aydınlanabiliyor. Ufkumuz açılabiliyor. Kendimize, yaşadıklarımıza uzaktan bakmamızı sağlayabiliyor. İyi yönde bir şeyleri değiştirmemizde vesile olabiliyor. Bu anlamda masal, fabl, şiir, menkıbe, roman gibi anlatılar; bazen izlediğimiz bir film insanlığımıza ait bir güzelliği gösterebiliyor. Önemli olan insan olmanın erdemini anlamak, görebilmektir.

   Olası diğer cevap şu şekilde olabilir: Geçmişe ait anlatıların farklılaşan dünyamızda anlamlı bir yeri olduğunu söylemek çok zor. Mesela Şeyh Galib'in Hüsn ü Aşk mesnevisi artık bize gizli hazinelerini açmıyor. O eserlerden hareketle yeni anlatılar yazmak gerekir belki.

Etkinlik No.: 160

1. Olası Cevap: Toplumsal tarihimizde doğaya dair bazı kavramlar edebiyatımızda sıkça kullanılmıştır. Özelikle hayvanlara dair bazı özellikler benzetme sanatı yoluyla insanlara aktarılmış ve daha edebî ve estetik bir kullanım sağlanmıştır. Fakat toplumsal hayatımızda modernleşme ve küreselleşme olgularıyla birlikte edebî dil, yerini gündelik sıradan dile bırakmış böylece estetik yanını kaybetmeye başlamıştır. Aynı zamanda yabancı dilllerin etkisiyle tarihsel kültürümüzü yansıtan dilimizde değişimler yaşanmış, yabancı kültürlere ait kavram ve kullanımlar yoğunlaşmıştır. Bu durum, kültürel kopuşu daha da hızlandırmıştır.
2. Olası Cevap: Türk tarihinde destan geleneğinden başlayarak hayvanlar ve doğanın diğer türleri, edebî ürünlerde sık sık karşımıza çıkmaktadır. Ergenekon Destanı, Türeyiş Destanı, Bozkurt Destanı, Nasrettin Hoca Fıkraları, Dede Korkut Hikayeleri, Köroğlu Destanı gibi birçok edebî ve tarihsel üründe hayvanların mitolojik ve toplumsal yönü ön plana çıkarılmıştır.
3. Olası Cevap: Özellikle köyden kente göç olgusuyla beraber, insanların doğayla olan doğrudan ilişkisi kopmuştur. Büyük kentlerde doğayla ilişkisi en aza inen toplumsal grupların hayvanlara dair gözlemleri de oldukça azalmıştır. Dolayısıyla bilgi veya gözlemlerdeki hatalar kaçınılmazdır.

Etkinlik No.: 161

1. Olası Cevap: Yazarın yorumlarından bağımsız salt bilgi vermeyi amaçlayan ifadeler kullanması metnin güvenirliğini artırır. Aynı zamanda okuyucunun metin aracılığıyla bazı bilgilere ulaşmasını sağlayabilir.
2. Cümlede eşya ve bitkilerin sakin, hayvanların davranışlarının rutin, insanoğlunun deliliğe yakın olarak değerlendirilmesi yazarın kişisel değerlendirmelerini içermektedir. Dolayısıyla yazarın kişisel değerlendirmelerine yer vermesi öznel anlatıma başvurduğunu gösterir.
3. Denemeler, yazarın özgürce seçtiği bir konu üzerine daha çok kendi kişisel görüşlerini ön plana alarak samimi bir üslupla yazdığı yazılardır. Deneme metinlerinde özgünlüğü sağlayan, yazarın üslubu ve bir konudaki kişisel görüş ve düşüncelerdir. Dolayısıyla bu metinde yazarın kişisel düşüncelerini ön plana çıkarması denemenin bu niteliğinden kaynaklanmaktadır.

Etkinlik No.: 162

1. Olası Cevap: Şiir türünde anlatılmak ya da hissettirilmek istenenler genellikle günlük kullanılan nesnel dilin ve anlatımın dışında öznel bir anlatımla ortaya konur. Bu durumun temel nedeni okuyucuyuda estetik bir haz uyandırmak aynı zamanda farklı ve özgün anlamlar ortaya koyabilmektir. Şiirde anlamın ve anlatımın yorumlamaya açık olmasının temel nedeni de bu öznel dil ve anlatımdır.
2. Olası Cevap şu şekilde olabilir:
   a) Ahmet Haşim şiirinde kapalı bir anlatıma yer verir ve bu durum şiirlerinde duygu yönünün çok ön planda olmasına zemin hazırlar.
   b) Avrupalılar bir durumla karşılaştığında mantığını ve düşünsel yönlerini ön plana çıkarırken biz daha çok durumun duygusal boyutuyla ilgileniriz.
3. Olası Cevap: Yazar metinde yorumlarıyla edebî bir dil kullanarak kelimelere yeni anlamlar yükler. Böylece okuyucuya bir anlam zenginliği sunar. Metinde geçen bu yorumlar, gerçeği süsleyerek okuyucunun zihninde anlatılanların canlanmasını sağlar, ayrıca hayal ve düşünce dünyasını geliştirir.

Etkinlik No.: 163

1. Olası Cevap: Gerçek hayata yönelik bu tür metinler kurgusal metinlerden daha nettir. Yazar, anlatmak istediklerini kendi bakış açısıyla olduğu gibi anlatmayı tercih eder. Yazarın anlattıkları öznel olsa da kendi gerçekleridir ve bu, metni inandırıcı ve gerçekçi yapar. Kurgunun kurallarına uymak zorunda değildir, anlatmak istediklerini şekillendirme gereği duymaz. Roman gibi kurgusal metinlerde her zaman görecelilik vardır. Olay, kişi, zaman ve mekân unsurları gerçeklerin yeni bir boyutta şekillendirilmesiyle yeniden oluşturulur.
2. Olası Cevap: Yazar hayatını "yazma eylemi" üzerine kurmuş gibidir. Adeta okuyucuya kendini açıklama gereği duymuştur. Sanatının daha iyi anlaşılmasını ve neden böyle bir hayat seçtiğinin anlaşılmasını istemiş olabilir.
3. Olası Cevap: Metin bütünüyle öznel bakış açısıyla yazılmıştır. Metnin okuyana ilham veren özgün bir havası vardır. İlgi çekici açıklamaları okuyan okur yine de kendini bunlara katılmak zorunda hissetmez.

   Olası Cevap: Dünya görüşü, hayat tecrübesi, kültür, yaş, cinsiyet, ruh hâli, sanat anlayışı gibi farklılıklar yazarlardaki bakış açısı zenginliğini oluşturur.

   Olası Cevap: İnsanları rahatça görebileceğim, her türlü sesi işitebileceğim, kalabalık bir meydana bakan bir kafeye oturup hikâye taslağı yazabilirim. Etrafın hareketli karmaşası kurgumun hatlarını oluşturur. Işıltılı bir gecede,

CEVAP ANAHTARLARI

günün en dingin zamanında göğü gören bir pencere bulur; içimi dinleyebilir ve bunları mısralara dökebilirim.

Etkinlik No.: 164

1. Olası Cevap: Soruda verilen metin parçasında yazar kendi düşüncelerini tartışmacı bir üslubu kullanarak okuyucuya aktarmaya çalışmıştır. Düşüncelerini kendi bakış açısıyla doğrudan aktarmaktadır. Deneme metinlerde amaç, yazarın kişisel görüşlerini okuyucuya doğrudan aktarması olduğu için anlatıcı gerçek kişidir. Yani yazar ve anlatıcı aynıdır. Kurgusal edebî metinler gerçeği kurguladığı için yazarın kendisi anlatıcı değildir. Anlatıcı kurgulanan bir kişidir.
2. Olası Cevap: Deneme türünde yazarlar, bir konu ya da olayla ilgili olarak kişisel düşünce ve izlenimlerini okuyucuya aktarmayı amaçlar. Dolayısıyla kişiselliğin bu kadar ön planda olduğu deneme metinlerinde yazardan tam anlamıyla nesnel olmasını beklemek türün özellikleriyle çelişmektedir.
3. Olası Cevap: Denemelerde esas olan konu değil, o konuyu kişisel düşüncelerle ve etkileyici özgün bir üslupla okuyucuya sunmaktır. Dolayısıyla yazarlar özgün bir üslup ve etkileyici bir anlatım ortaya koymak için çeşitli yöntemler kullanabilmektedir. Benzetmeler doğru ve güçlü biçimde yapıldığında yazının anlaşılırlığını ve etkileyiciliğini artırabilir. Bundan dolayı yazarlar benzetme gibi yöntemleri sıkça kullanabilir.

Etkinlik No.: 165

1. Olası Cevap:
Yazar özgürlük, irade, zorunluluk kavramlarının Batı'nın düşünce dünyasında ilk çağlardan beri değerlendirildiğini söyler. Voluntarizm, mekanizm, diyalektik materyalizm ve dini bütün Hristiyan düşünürlerin bu kavramlar üzerine yaptığı açıklamalarda eksikler bulmaktadır. İslam ise bu konuyu farklı bir boyutta ele almaktadır. İnsan için belirlenmiş değerlere göre kavramların içeriği belirlenir. Diğerlerinden en önemli farkı da budur belki. İnsan Allah'ın kulu olma bilincini taşıyorsa Allah'tan başka her şeyden özgürdür. Özgürlük, kavramın anlam üzerindeki kısıtlamalarına bakarak değerini belirlemez. Özgür irade anlayışı da farklıdır, Allah'ın iradesinden bağımsız değildir, irade ile zorunluluk birleşmiştir. İşte yazara göre tam bu noktada kul özgürleşir. Yazarın anlamını açtığı bu farklı ve derin özgürlük anlayışını sanırım ancak yaşayanlar bilecektir.

   Olası başka bir cevap şu şekilde olabilir: Bence özgürlük, insanın diğer kişilerin haklarına saygı duyduğu müddetçe dilediği şekilde davranmasını, kimse tarafından zorla engellenmemesini ifade eder. Özgürlük ve özgürlüğün düşündürdüğü irade kavramı, bireyin sahiplendiği ve toplumun kabul ettiği ahlakî değerlerle çatışmadıkça aklın denetiminde yaşanmalıdır.
2. Olası Cevap: Okuyup araştıran insanlık için her zaman alternatif yaşam rotaları belirlemek mümkündür. Mesela 2021 yılı, Yunus Emre'nin vefatının 700. yıl dönümü olması münasebetiyle UNESCO tarafından anma ve kutlama yıl dönümleri arasına alındı. İnsanların onu hatırlaması ve tanımasının çok önemli farklar oluşturacağını düşünüyorum.
3. Olası Cevap: Yazar bu parçada adeta ele aldığı konuları neden seçtiğini de açıklamıştır. Okuduğumuz metinde özgürlük kavramının, ait olduğumuz uygarlığın (İslâm ve biraz da Batı) içinde farklı algılarla anlamlandırıldığı vurgulanmıştır. Bu kavram hiç düşünmediğimiz bir açıdan ele alınmıştır. Metin, bizi alışılagelmiş mantık dışında düşünmeye yönlendirmiştir.
4. Olası Cevap: İnanıyorum, öyleyse var olacağım. Varlık sahnesindeyim çünkü var olmamın bir anlamı var. Özgürsem, varım.

Etkinlik No.: 166

1. Olası Cevap: Metnin yazarı sanatı genel anlamda kural dışı olarak tanımlamaktadır. Sanatçının belirli bir eğitim sonrasında kendi yolunu çizmesi gerektiğine inanmaktadır. Sanatçıların belirli sanat akımlarına bağlı olsalar da o akımın kuralları dışında hareket edip güçlü eserler meydana getirebileceklerini savunmaktadır. Aynı zamanda sanatta yeteneğin toplum ve dünyayla kurulan ilişki sonrasında ortaya çıktığını belirterek doğuştan yetenek fikrine karşı çıkmaktadır.

   Olası cevap iki şekilde olabilir:

   a) Yazarın düşüncelerine katılıyorum. Yeteneğin doğuştan geldiğini düşündüğümüzde sanat okullarının olmaması gerekirdi. Aynı zamanda bu yeteneğin toplumsal ilişkiler olmadan kendiliğinden ortaya çıkması gerekirdi.

   b) Yazarın düşüncelerine katılmıyorum. Hiçbir eğitim almadan yeteneklerini ortaya koyan sanatçılar vardır. Dolayısıyla yetenek doğuştan gelebilmektedir. Yetenek yaşantı sonucunda kazanılsaydı sanat okullarında okuyan bütün öğrencilerin sanatçı olmaları gerekirdi.
3. Olası cevap üç şekilde olabilir:

   a) Sanat, yenilik ve orijinalliktir. Önceden belirlenmiş sanatsal kuramlara uymak sanatçının özgünlüğünü olumsuz etkiler. Dolayısıyla kural dışı bir sanat anlayışı ortaya koymak gerekir.

   b) Sanatçının kendinden önceki sanatsal kuralları tanıması ve bunları uygulaması onun gelişimini hızlandırır. Sanatsal gelişimin belirli aşamalarını ve kurallarını uygulamak sanatçının kendini diğer sanatçılarla karşılaştırması bakımından ona olanak sunar.

   c) Sanatçı gelişimini sağlamak için önceden belirlenmiş kuralları tanımalı, bu kurallarla kendini sınamalı fakat son aşamada kendi özgün anlayışını ortaya koymalıdır.

Etkinlik No.: 167

1. Olası Cevap: Somut dünyanın dışında ele avuca gelmeyen, uçucu, sırf kendinde anlamını bulan varlık alanları vardır. Şair, imgelerin özgür yapısı sayesinde her okuyucuya özel karşılığını bulacak şekilde bunları mısralara döker. Düşünce, şairin dışavurmak istediklerine set çeker, kalıplar koyar, baskı yapar. Çünkü akıl ve mantığın emrindedir. Akıl ve mantık ise hayali, soyut oluşumları ifade etmekte yetersiz kalır. Bu bakımdan düşünceden, akıl ve mantıktan uzak tutmak şiiri özgürleştirecek ve aslına döndürecektir.
2. Olası Cevap: Görüntüler dünyasına ait olmayan ama yine de insana özgü olanın imgelerle ifadesi şiirdir. Şiirin tarif edilemez bir yapısı vardır. Orhan Veli'nin "Bir yer var, biliyorum; / Her şeyi söylemek mümkün: / Epeyce yaklaşmışım, duyuyorum; / Anlatamıyorum." mısralarındaki çaresizliği gibidir. Şiir, kelimelere dökülse de aslında yazılamayanlardır.
3. Olası Cevap: Metin, şair İsmet Özel'in şiiri nasıl ortaya çıkardığına dair bize ipuçları veriyor. Şiir, imgelerin ustaca kullanılmasıyla oluşur, diyor. Şiirinde de imgelere başvuruyor. Neden? Kendinde var olan uçucu şeyleri sanki imge balonuna üfleyerek görünür hâle getirmeye çalışıyor çünkü. Okuruna teslim ediyor, artık bu mısralar okurundur, onun dünyasındaki karşılığıyla anlamlanır. İşte imge bunu sağlayan şiirin en temel unsurudur. Şiirdeki deniz, kapılar, korku, denize açılan eller birer imgedir. Bu imgeleri okuyan kendi kalbinde çözer ve anlamlandırır. İsmet Özel'in anlatmak istediği ve şiirinde de yaptığı tam anlamıyla bu.
4. Olası Cevap: Havada asılı kalacağı bir yer ifadesi şiire yakışan bir ifade. İnsanoğlunun varoluşundaki sırlara da yakışıyor. Şiir zaten buradan doğduğu için mekânsız, zamansız bir boyut oluşturuyor kendine.

CEVAP ANAHTARLARI

Olası başka bir cevap şu şekilde olabilir: Yazar, metinde öznel yargılarını yansıtmıştır. Şiirin sanatçının anlayışına bağlı olarak bireysel ya da toplumsal hangi konu olursa olsun bunu imgelere yaslanmadan da verebileceği ve verdiği söylenebilir. Edebiyatımızdaki farklı şiir tarzlarında bunun örneklerini görmek mümkündür.

Etkinlik No.: 168

1. Olası Cevap: Güzellik ruhları şenlendiren çok değerli bir nimet. Gözlere şenlik, ruha gıda, sanata ilham. Hayatı renklendiren, insan olduğumuzu hatırlatan bir hediye. Kendimizde, çevremizde onu ararız. Güzel yerlerde yaşamak, güzel arkadaşlar edinmek, güzel eşyaları almak isteriz. Ne var ki her şey çürümeye evrilir, yaratılan her şeyin bir vadesi vardır. Güzellik de buna direnemez. Belki de geçici olması onun değerini daha da artırıyor.

2. Olası Cevap: Yüce ruhlu kişiler davranışlarında ince ve ağırbaşlı olurlar ve bu onların güzelliğini artırır. Bir insan nasıl olursa olsun onun bu özelliği insanlar üzerinde güzellik algısı oluşturabilir. Davranışlarımızın güzel olması, işte asıl güzellik budur.

   Olası başka bir cevap şu şekilde olabilir: Güzellik, gençlikte kusursuzdur. Gençliğin tazeliği ve enerjisi onu görünür yapar. Yaşlılıkta ise iyi huyluluk ve asalet insanı güzel gösterir.

3. Apelles, gördüğü güzellikleri tek bir yüzde bir araya getirerek en güzel yüzü yapmaya çalışmış. Dürer ise geometrik oranları uygulayarak güzelliği yakalamaya çalışıyormuş. Oysaki kurallara bağlı kalmamalıydılar. İnsanı mutlu eden bir ilham, güzelliği bulmak için yeterli olabilir. Parçaya değil bütüne odaklanmak da gereklidir. Ruhsal güzelliği resmetmek zordur. Kusursuz bir güzellik de yoktur.

4. Olası Cevap: Bacon, güzelliği etraflıca düşünerek ele almıştır. İnsanoğlunun değişmeyen gerçeklerini dile getirmiştir. Evrensel olanı yakalamıştır. Bu da onun görüşlerini zamansız yapmıştır.

   Olası Cevap: Beni gerçekten seven, sevdiğini gösteren insanlar dünyanın en güzel insanları. Onların bana karşı hissettikleri yani kaplerinin güzelliği benim güzellik anlayışımı oluşturdu. Yüzü, gözü güzel olmak gerçek güzelliği tarif etmek için yeterli değildir. İnsana ait değerler bir insanda anlamını buluyorsa güzellik de orada ortaya çıkar.

Etkinlik No.: 169

1. Olası Cevap: Türkçe eğer işlenirse düşüncenin inceliklerini ifade etmede zengin ve yeterlidir. Yazar, dilimizdeki yabancı kelimelerin özellikle Arapça ve Farsça kelimelerin yerine Türkçe kök ve gövdelerinden türetilen yeni kelimelerin kullanılması gerektiğini söylemektedir. Kendisi de bu kullanımlara metinde örnekler vermektedir: eğinimlerine (temayüllerine). Öz-Türkçe denilen bu dil anlayışında arı, yalın bir dil söz konusudur. Dil ihtiyaca göre değişime açıktır.

2. Olası Cevap: Öz-Türkçeyi savunma tarzı, açıklayışı, yazdığı metindeki uygulamalarıyla Nurullah Ataç bu konuda ciddi olduğunu ortaya koyuyor. Okuyan üzerinde haklı olduğu izlenimini oluşturuyor. Böylece söyledikleri âdeta sloganlaşarak akılda kalıyor. Bu yönüyle diğer denemecilerden farklı bir yer ediniyor. Türkçenin özleşmesi deyince onun adının akla gelmesi muhtemeldir.

3. Olası Cevap: Deneme yazarı tecrübelerini, düşüncelerini aktarır. Bunu yaparken öznel anlatımı tercih eder. Ataç'ın ifadesi türün en önemli özelliğini özetlemektedir. Okuduğumuz metinde yazar dil ile ilgili görüşlerini kendini nesnel olma zorunda hissetmeden rahatça ifade etmiştir. Konunun onun zihnindeki yansımalarını görmemizi sağlamıştır.

4. Olası Cevap: Salgın bize en çok neyi getirdi? Özlemi. Araya mesafe koyma gerekliliği bizi alışkanlıklarımızı değiştirmeye zorluyor. Arkadaşlar, eş, dost, konu komşu… Temkinli yaklaşmalar, tedirgin sohbetler, ertelenen buluşmalar, evde fazla zaman geçirmeler… Çocuklara sarılmayı, büyüklerin elini öpmeyi, kafa kafaya verip tartışmayı, düğün dernekleri, kalabalık tiyatro salonlarını… Özledik. En çok da eski özgürlüğümüzü…

Etkinlik No.: 170

1. Olası Cevap: Şiir dilsel, üslupsal bir kaygıyla yaratıldığı ve insanı veya toplumu derinlikli yönleriyle ortaya koyduğu için farkındalığı yüksek toplumlar yaratabilir. Farkındalığı yüksek toplum veya insanlar olayları ve durumları değerlendirirken derinlikli bir bakış açısına sahip olabilir. Şiirin toplumsal mutluluğa sağlayacağı katkı geliştirdiği bu bakış açısından gelir. Dolayısıyla şiiri güçlü toplumlar, daha mutlu olabilir ve daha kalıcı faydalar sağlayabilir.

2. Olası Cevap: Metinde geçen "*Ozan şiirlerini 'yol göstersin' diye yazmaz elbet, ama o şiirleri okuyan yığın*
   lar o dizelerdeki anlamı çözerek, duyarak daha iyi bir insan, daha iyi bir yurttaş, daha daha yararlı, daha güçlü olmanın gizlerini bulurlar." , *"Şuna inanıyorum ki, bu dünyanın daha güzel olması, daha güzel şiirler yazılmasına bağlıdır... Daha daha güçlü, daha daha etkileyici, insanları 'gerçek insan edici' şiirler.", "Gerçek insanı şiir yaratacak, şiirle yaratılacak, derim ben de. Geleceğin mutlu toplumunun kurulmasında şiirin katkısı büyük olacak. Bu yüzden şiir dili tüm insanlığın dilidir. Şiir ne denli güçlüyse, ölümsüzse, insanlık da öyle olacaktır.*" cümlelerinden de anlaşılacağı üzere yazar, şiirin insanlığı toplumsal bakımdan geliştirdiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla metinde şiirin bireysel değil toplumsal fayda yanı daha çok ön plana çıkarılmıştır.

3. Olası Cevap: Sorunun öncülünde verilen cümlede yazar, farklı uluslardan şairlerin isimlerini saymış fakat bunların tek ulusun şairleri gibi olduğunu vurgulamıştır. Dolayısıyla yazar bu cümlede şiirin evrensel bir içerik ve üsluba sahip olduğunu vurgulamak istemiştir. Bu bakış açısından yola çıktığımızda yazarın evrensel nitelikli bir sanat anlayışının hakim olmasını istediğini düşünebiliriz.

Etkinlik No.: 171

1. Olası Cevap: Folklorun ifade şekli günümüz şairine yetmemektedir. Geçmişte yüklendiği anlamı koruyan bir yapısı vardır çünkü. Onu alıp bugünkü şiire koymak şiiri köşeye sıkıştırmak olacaktır. Farklı yorumlara, anlamlara açık olmayan boyutu şiirin çok yönlülüğüne, entellektüelliğine uygun değildir. Günümüz şiirinde bireysellik (kişilik) ön plandadır ve bu şiirin özgün yönünü ortaya çıkarır. Folklorda bunu göremeyiz. Mesela bir türkü artık anonimdir, zamandan ve kişilerden kopuktur. Folklorun anonim kalıpları ve klişeleri modern şiire düşmandır. Çünkü modern şiirin temelinde kelimeler yeni bağlamlarda kullanıma açıktır.

   Olası Cevap: A. Ali Ural halk şairlerinde bulunan söz söyleme kudretinin yüzyıllarca devam edeceğine inanmaktadır. Hüsn ü Aşk'ı da anarak "söze hayat verenler" ifadesiyle bütün şairleri kapsayıcı bir tutum sergilemiştir. Cemal Süreya ise geçmiş edebî kalıpları reddeden bir tutum içindedir.

3. Olası Cevap: Okuduğumuz metin şiir üzerine yazılmış bir denemedir. Bu, yazarın şairliğinin konu seçiminde etkili olduğunu göstermektedir. Döneminde güncel bir mevzuya değindiği açıktır. İçeriği zengin, dili sade, eleştirel bir tutumla yazılmıştır. Kelimeleri farklı çağrışımlarla kullanmıştır.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 172

1. Olası Cevap: Toplumların evrensel bir nitelik kazanmış düşünceleri olmasına rağmen hâlen ulusal nitelikte düşünceleri de vardır. Deneme türünde daha çok yazarın kişisel düşünceleri ön plandadır. Dolayısıyla farklı ulusların herhangi bir konudaki düşüncelerini öğrenmenin bir yolu da o toplumun deneme yazarlarını okumaktan geçer. Bu metinleri okuyarak herhangi bir konuda başka bir ulusun neler düşündüğünü gözlemleyebiliriz. Bu durum bize başka bir bakış açısı kazandırdığı gibi düşünme yöntemimizi geliştirmemizi de sağlayabilir.
2. Olası Cevap: Melih Cevdet Anday deneme türü dışında asıl ününü şiirleriyle kazanmıştır. Yeni bir şiir akımı (Garip Akımı) geliştirmiş ve kendinden sonra gelen nesilleri etkilemiştir. Dolayısıyla Melih Cevdet Anday'ın denemelerinde şiir ve sanat konusunu işlemesi olabildiğince doğaldır.
3. Olası Cevap: 1940'lı yıllara kadar denemenin yeterince gelişmemesinin nedeni olarak bireyselleşme olgusunun toplumda yeteri kadar gelişmemesi gösterilebilir. Deneme türü yazarın kişisel ve orijinal görüşleri üzerine kurulan edebî bir türdür. Dolayısıyla bireysel derinliğin ve kişisel üslubun oluşmadığı bir toplumda deneme türünün gelişmesi de
pek kolay değildir. Kırklı yıllardan sonra modernleşmenin de etkisiyle bireyselleşmenin artması bu türdeki gelişimi de hızlandırmıştır.

Etkinlik No.: 173

1. Metinde vurgulanmak istenen düşünce: İnsanın bulunduğu durumun ve mekânın bunaltıcılığından, yoğunluğundan, gürültüsünden ve keşmekeşinden dolayı sürekli bir arayış içerisinde olduğudur. İnsan böyle durumlarda sığınacak bir liman, çalacak bir kapı arar. Bazen bir kitaba sığınır bazen kitaptaki bir kahraman olur ancak insan gerçek mutluluğu doğaya sığınarak elde edebilir. Çünkü bizi her şeye rağmen kucaklayan en iyi dostumuz doğadır.
2. a) Olası Cevap: İnsan hep başka'nın peşindedir. Elindekinin değerini, yanındakinin kıymetini bilmez bazen. Elinde varken, yanında bulunurken, bir şeye sahipken, kıymet bilmek yerine değer vermemek gafletine düşer. Var olanları hiçbir zaman kaybetmeyeceğine inanır. Oysaki zaman geçer, gençlik biter, sağlık yiter. Hayat yolunda koşar adım ilerleyen insan, bu değerler hep onunla kalacakmış gibi başkanın peşinden gider. Yetinmez, mutlu olmaz elindeki ile. Arar durur gerçek mutluluk neresidir, diye. Gerçek mutluluk ciğerlerine dolu dolu aldığı nefestedir, başını huzurla koyduğu yastıktadır, saçlarını okşadığı çocuğun gözlerindedir, dostun uzattığı eldedir oysa. Bu sebeple bize ait olan ne varsa geç olmadan kıymetini bilmek çok önemlidir.

   b) Olası Cevap: Paragrafa verilebilecek en uygun başlık "Başkayı Arayan İnsan" olabilir.
3. a)

Noktalama İşareti	Cümledeki Görevi
Niçin böyledir, niçin başka olmasın?	Soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur.
Romanlarda, öykülerde yer almış denizleri hep bir ferahlık duygusuyla okudum.	Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.
Dilin başkası, sesin başkası, toprağın başkası...	Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur.

b) Muhtemel cevap şu şekilde olabilir

Noktalama İşareti	Cümleniz	Noktalama İşaretini Kullanım Gerekçeniz
Soru işareti	Ankara'dan Antalya'ya arabayla üç saatte (?) gitmiş.	Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır.
Virgül	Efendiler, bilirsiniz ki hayat demek, mücadele, müsademe demektir.	Hitap için kullanılan kelimelerden sonra konur.
Üç nokta	… derken şehrin öte başından boğuk boğuk sesler gelmeye başladı…	Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine konur.

Etkinlik No.: 174

1. a) Kelimeler arasında "-den…-a, ve, ile, ila, arasında" anlamlarını vermek için kullanılır:

   Türkçe-İngilizce sözlüklerin tamamını yutsa bu kadar bilgi edinemezdi.

   b) Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur:

   Âşık Veysel -tıpkı Karacaoğlan gibi- ayrılık, yoksulluk ve ölümü şiirleriyle ölümsüzleştirmiştir.
2. a) Olası Cevap: Sabır isteyen şeyler genellikle güzel sonuçlanır. Atalarımız "Sabır ile koruk helva olur." demişler. Sınava hazırlanan bir öğrenciyi düşünelim. O süreç; yorucu, zor bir süreçtir. Eğlenmek, gezmek, müzik dinlemek, televizyon izlemek gibi şeylere ayırdığı vakti sınırlaması gerekir. Ama sınavın sonucunda bütün bu sıkıntıları unutur. Emek vermeden sahip olsa kıymetini bilecek miydi? Ne kadar emek verdiyse sonucu o kadar değerli olmaz mı?

   b) Olası Cevap: Kıymet Bilmek
3. Olası Cevap: Daha çok bir fincan kahve elde edebilmek adına sarf edilen emek üzerinde durulmuş. Önümüze gelen bir tas çorba veya bir çayda bile ne kadar emek olduğunu düşündüm.
4. Olası Cevap: İyi bir girişimci herkesi dinler, herkesin fikirlerine değer verir; en sonunda kendi düşünceleri ile hayatına yön verir. "Rüyaları gerçekleştirmek için önce uyanmak gerekir." sözünü duymuştum. Bence de önce gerçekleşebilecek rüyalar görmek gerekir.
5. Olası Cevap: Örneğin toplu iğne. Kendisi küçük ama birçok yerde hayat kurtarır. Bir toplu iğne meydana getirebilmek de teknolojik bir alt yapı ve insan gücü olmadan olmaz. Aynı şekilde hiçbir meslek ve en önemlisi kişi asla küçük görülmemelidir ve görülemez de. Herkesin ve her şeyin hayatın içinde zannettiğimizden daha büyük ve önemli yerleri vardır.

Etkinlik No.: 175

1. Olası cevap: Öğrenme konusundaki yorulmayan açlığımı karşılayan bir okuldaydım. (Bu cümlede "açlık" kelimesi "aşırı istek içinde bulunma" anlamında kullanılmıştır.)
2. a)

Kelimeler	Güncel Kullanımları
mükâfat	ödül
teyyare	uçak
harp	savaş
cihan	dünya
bahtiyar	mutlu

CEVAP ANAHTARLARI

b) Kelimeler tıpkı insanlar gibi bir kültürün, ulusun parçalarıdır. Toplum nasıl ki zaman içinde değişip farklılaşırsa dildeki kelimelerin kullanımı da zaman içerisinde değişebilir. Bazı kelimeler hiç kullanılmayıp unutulurken bazı kelimeler daha az kullanılır. Yerlerine aynı anlamı karşılayacak o döneme ait yeni kelimeler kullanılabilir. Bu durum dilin canlı bir varlık olması ile ilgilidir.

3. Olası cevap: Siz hiçbir yerden destek almadığınız hâlde savaştan kaçmadınız.

4.

Kelime	Kelimenin Zihinde Çağrıştırdığı Kelimeler veya Kelime Grupları	Kelimenin Kullanıldığı Yeni Cümle
yurt	vatan, memleket, çadır, sahip olunan arazi, öğrencilerin barındığı yer…	Öğrencilerin bir bölümü, ilk yılı yurtta geçirse bile ikinci yıldan başlayarak eve çıkmayı yeğler.

Etkinlik No.: 176

1. Metinde anlamını bilmediğimiz kelimelerle karşılaşabiliriz. Bu, okuduğumuz metnin türüne göre değişebilir. Belirli bir alana ait bir eserde kullanılan terim anlamlı kelimeler de bize yabancı gelebilir. Fakat bu metinde anlamını bilmediğimiz kelimelerin çokluğunu metnin yazıldığı dönem ile açıklayabiliriz.

2. "Beşik" kelimesi burada bir şeyin (insanın) doğup geliştiği yer anlamında kullanılmıştır. Bu anlama gelecek örnek cümle: "Uygarlıkların beşiği Anadolu, gez gez bitmez ne güzelliklerin yegâne sahibidir."

3. Her toprak parçası vatan değildir. Fakat vatanı oluşturan unsurlardan birisi de topraktır. Anlatıcı her ikisini de söyleyerek burada parça bütün ilişkisi kurmuştur.

4. Olası cevap: "O zaman senin kalbinde mutlu bir şekilde ömür boyu uzanarak bütün parçalarım sana karışırken beni hiç kimse senden ayıramayacak." şeklinde bir cümle kurulabilir. Bu cümle öncelikle kullanılan kelimeler itibarıyla diğerinden farklıdır. Kurulan bu cümle söylevdeki kadar etkileyici değildir.

Etkinlik No.: 177

1. Metinden, o dönem yöneticiliği Bilge Kağan'ın yaptığını; Hakan'ın ülke sınırlarını genişleterek birtakım politikalarla halkının birliğini ve güçlenmesini sağladığını, halkına hesap verdiğini ve yer yer onları eleştirdiğini; Türklerin Çinlilerle sık sık mücadeleye girdiklerini; oldukça etkileyici bir anlatıma, işlenmiş ve güçlü bir dile sahip olduklarını; metinleri taşlara aktardıklarını öğreniyoruz.

2. Çünkü Bilge Kağan, halkına çeşitli mesajlar vermek isteyen bir liderdir. Kitleleri yönlendirme, uyarma, etkileme ihtiyacı hisseden her kişi/yönetici için söylev türü onu amaca en kolay taşıyacak türdür, diyebiliriz.

3. Olası cevaplar:
Evet, bence söylevi yazdırmadan önce halkına sözle iletmiştir. Hedefine önce en kısa yoldan yani sözlü anlatıma başvurarak ulaşmak istemesi daha beklenen bir durum. Ardından anlatımını yazıya aktarmıştır.
Hayır, Bilge Kağan bu gösterdiği çabayla çok daha uzak zamanlara seslenmeyi hedeflemiş gözükmekte. Zaman zaman halkıyla zaten diyaloğa girmiştir ama bu eserle başta kalıcılığı hedeflendiğini, tarih önünde bir duruş sergilemek istediğini düşünüyorum. Dolayısıyla ilk paylaşım yazılıdır.

4. a) Diyebiliriz. Yönetici, milleti için çaba gösteren kişidir; milletinin birliği, bütünlüğü, refahı için uğraşır. Onlarla güçlü ve sağlıklı bir ilişki kurabilmek için hem yolunda gitmeyen durumları, uygulamaları hem de olumlu adımları halkına elbette anlatmak zorundadır.

b) Geniş kitleleri ikna etmek, etkilemek, uyarmak gibi eylemler hem siyasetin hem söylevin merkezindedir. O hâlde siyaset var oldukça siyasi söylev de varlığını koruyacaktır, diyebiliriz.

5. Dil ve edebiyatımız ilk dönemlerden beri çok yol aldı. Ancak bu eserin çok eski bir zamandaki varlığı; tarihî, siyasi, edebî değeri bizim için bir hazine hükmündedir. Bu nedenle eser, sonrasında üretilmiş pek çok nitelikli eserin üstünde bir değere, öneme sahiptir, diyebiliriz.

Etkinlik No.: 178

1. Bu sözler, söylev metinlerinin yazılış amaçlarıyla ilişkilendirilebilir. Söylev tam da eserde belirtildiği gibi kitleleri yönlendirme, uyarma, etkileme ihtiyacından doğar.

2. Büyük ölçüde yararlanırdım çünkü Nutuk, yaşananları birinci ağızdan anlatmaktadır. Öğretici metin türündeki bu eser, gerçeklere dayandığından, belge niteliği taşır; olaylar, insanlar, duygular, düşünceler hakkında döneme ilişkin pek çok veriye ulaşmamı sağlar.

3. Olası cevaplar: Yine bir bağımsızlık mücadelesi anlatırdı ancak mücadele bu kez Orta Asya'da Çinlilere karşı verilirdi. Bütün olaylar, durumlar, kişiler o dönemi yansıtırdı.

4. Evet ancak söylev türündeki değişim sözü edilen sanatsal metinlerdeki kadar bariz değildir. En eski söylevlerin de toplumu etkilemek, yönlendirmek, bir düşünceyi, inancı savunmak gibi sosyal hayatın bir ihtiyacını karşıladığını görürüz. İlk ve son örnekleri arasında çok belirgin farklar sıralamak mümkün gözükmemekle birlikte, dilin değişmesi; konuların çeşitlenmesi; iletişimin bir bilim dalı olarak insanlığa katkıda bulunması; felsefe, sosyoloji, psikoloji gibi bilim dallarına yaslanma, söylevlerin niteliğini ve amacına ulaşma gücünü artırmıştır.

Etkinlik No.: 179

1. Olası cevap: Bilge Kağan; Türk milletinin birliğini nasıl sağladığını, düşmanlarıyla yaptığı çetin savaşları, milletin gayreti ve cesaretini, töreye bağlı olduklarını anlatmak için Türk milletine hitap etmek istemiştir. Ayrıca Bilge Kağan Türk milletinin yaşananlardan ders çıkarmasını beklemektedir.

2. Olası cevaplar: Ben okul başkanlık seçimi için aday olsaydım öğrencilere okul bahçesine daha fazla bank koymak, bahçede bulunan toprak zemini düzenlemek, kantini daha rahat oturulacak şekilde büyütmek ve tarihî-doğal güzelliklerin bulunduğu yerlere geziler düzenlemek gibi vaatlerde bulunurdum.

3. Türk milletinin binlerce yıllık bir tarihe sahip olduğu bilim insanları tarafından ifade edilmektedir. Tarih boyunca birçok devlet ve imparatorluk kurulmuş, devletin ve milletin bağımsızlığı için sayısız cesaret ve fadakârlıklar gösterilmiştir. Özellikle savaş dönemlerinde milletin bağımsızlığa olan inancını yükseltmek için söylev türünde eserler ortaya konmuştur. Yine savaşlarda kahramanlıklar gösteren kişilere duyulan minnet duyguları da söylev türüyle ifade edilmeye çalışılmıştır.

4. Her iki metin arasında konu, amaç ve hedef kitlesi bakımından benzerlik kurulabilir. Metinlerde Türk milletine verilen öğütler yer almaktadır. Bu metinler Türk milletine cesaret vermeyi ve onu harekete geçirmeyi amaçlayan metinlerdir. Ayrıca bu metinler hedef kitlesi olarak Türk milletini seçmiştir ve ona hitap etmektedir.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 180

1. Olası cevap: Konuşmacı, Türk devletinin ilelebet bağımsız yaşayacağına olan inancını Türk tarihinden verdiği örneklerle dile getirmek istemiştir. Amacı, Türk milletine umut aşılamak, milletimizin inancını taze tutmak, bağımsızlığın Türk milleti için taşıdığı anlamları hatırlatmak olabilir.
2. Olası cevap: Metinde konuşmacı, savunduğu düşünceleri Osmanlı'dan ve Dünya Savaşı'ndan verdiği kahramanlık örnekleri ile desteklemiştir. Günümüzde böyle bir konuşma yapılmış olsaydı, muhtemeldir ki Türk milletinin yakın tarihte gösterdiği kahramanlıklara, vatan topraklarının müdafaası ve millî birliğin korunması için verdiği mücadelelere değinilirdi.
3. Olası cevap: Metinde konuşmacı, Türkiye'nin bağımsız bir devlet olarak yaşayacağına olan inancını ve Türk milletinin geçmişten günümüze dek bu uğurda verdiği mücadeleleri okuyucuya aktarmak, onları bu fikre, bu gerçeğe inandırmak istemiştir. Okuyucuyu/dinleyiciyi ikna etmek için kendi tarihimizden örnekler seçmiş, coşkulu bir dil kullanmıştır. Nutuk (söylev) türünün yazılış amacı da bir topluluğa belli bir fikri ya da ülküyü coşkulu bir dille anlatmak, bu fikri dinleyenlere kabul ettirmek olabilir.

Etkinlik No.: 181

1. Olası cevaplar: Bağımsızlığımız millî ve güçlü bir üretim gerçekleştirmemize bağlıdır.
2. Pekiştiriyor. Millî ve güçlü bir üretim peşinde koşan Türk genci birlik, beraberlik ve bağımsızlık için de uğraşmalı çünkü bağımsız olamadan millî üretimden bahsedilemez.
3. Olası cevaplar:

   Bu özen, istek ve gayretinizle ulaşamayacağınız hedef yoktur.

   İnancınız sizi dilediğiniz noktalara mutlaka taşıyacaktır.

Etkinlik No.: 182

1. Olası cevap: Evet, söylenebilir. Toplumun bir adım önünde olan insanlar; söylevlerini, mesaj iletmek, kitleleri sürüklemek, onlara idealler, hedefler, görevler sunmak hatta onları uyarmak gayesi etrafında şekillendirmişlerdir.
2. Komutanlara ilişkilerinde sıcak, insani ve motive edici bir iletişim önerisinde bulunuyor. Komutanın emrindeki askeri etkilemesi ve hedefe taşıması onunla duygusal bir bağ kurduğunda çok daha kolay olacaktır.
3. Olası cevap: Fatih Sultan Mehmet, komutanlarına fetih süreciyle ilgili talimatlar vermiştir. Zorlu bir mücadele öncesi komuta kademesindeki birimlerin iş dağılımında netlik, sağlam bir yönlendirme, planlama gerekir. Alıntılanmayan kısımlar komutanların neler yapacağına dair detaylar içeriyor olabilir.
4. Yazma etkinliği, öğrencinin birikimine ve hayal gücüne göre şekillenecektir. Örnek: "Mazinize layık bir şeklide cömert olunuz." Bizler bu topraklarda asırlarca cömertliğin binbir örneğini verdik. Evini, sofrasını, fikrini, ilmini, sohbetini -her nesi varsa- paylaşan ecdadın torunlarıyız. Komşusu açken tok yatmayı ayıp sayan bir kültürde yetiştik. Onlar nasıl cömertliği baş tacı ettiyse biz de…

Etkinlik No.: 183

1. Metinde konuşmacının "Osmanlı'da bilim var mıdır?" sorusuna cevap niteliğinde açıklamalar yaptığını görüyoruz. Konuşmacının konusu Osmanlı'da bilim üzerinedir. Dolayısı ile Osmanlı Dönemi'nde bilimsel kurumlar, âlimlerin yetiştiği merkezler, eğitim kurumlarında verilen ilimler ile ilgili örnekler vermiştir. Bu sayede konuşma konusu ile ilgili gerekli bilgileri de vermiş olur. Dinleyici kitleyi de bu örnekler ile ikna eder.
2. Olası cevap: İnsan doğası gereği sosyal bir varlıktır. Bir toplumun içinde yaşar, o toplumun değerleri ile büyür, gelişir. Farklı sosyal çevrelere girer, öğrenir, keşfeder. İnsanlarla etkileşimde bulunur. Örneğin, bir arkadaşım ile kitapçıya gitmek için sözleştim. Fakat vaktinde buluşma yerine gidemedim. Bu durum için arkadaşıma bir açıklama yaparım. Eğer bu açıklamayı yapmazsam arkadaşlığımızdaki güven duygusunu zedelemiş olurum.
3. Olası cevap: Bir konuşma yapacak olsam konuşmamın içeriğini önce açıklarım. Neden böyle bir konuşma yapma ihtiyacı hissettiğimi açıklarım. Daha sonra yeri geldikçe konu ile ilgili örneklere başvururum. Bu bağlamda gerek açıklama gerekse örnek vermeyi belli bir sayısal kıyas ile yapmam.
4. Olası cevap: İnsanın bir durumu, bir düşünceyi açıklarken başka birinin varlığına ihtiyaç duyması doğal bir şeydir. Çünkü düşüncelerinde, eylemlerinde yalnız olmadığını bilmek psikolojik olarak da insana kendini iyi hissettirecektir. Bazı durumlarda karşımızdaki kişi ya da kişiler bize inanmakta güçlük çekebilirler. Anlattıklarımız onlara hayatın olağan akışının dışında ya da anlamsız, yetersiz gelebilir. Bu durumda bizi destekleyen birilerine ihtiyaç duyarız. Örneğin, arkadaşıma kış mevsiminde bağışıklığı artırmak için bal yemenin faydalı olduğunu söylediğimde, bunun gerçek olmadığını, annelerin çocukları bal yesin diye uydurdukları bir söz olduğunu söyledi. Arkadaşıma ünlü bir doktorun bu konuyla ilgili bir konuşmasını izlettim ve ikna oldu.

Etkinlik No.: 184

1. Söylevlerde genellikle dinleyicileri heyecanlandırmak, bir fikri, bir kanaati onlara benimsetmek; onları istenen yönde harekete geçirmek amaçlandığı için açıklayıcı anlatım tercih edilir.
2. Olası cevap: Bu metin bir olay yazısı değil bir düşünce ürünü olduğu için betimleyici veya öyküleyici bir anlatım tarzıyla yazılamaz. Bu metin bir şekilde bu anlatım türleriyle yazılsa bile söylev etkisini kaybeder.
3. Cümlelerin soru şeklinde sıralanması anlatıma akıcılık ve vurgu katmaktadır. Aslında konuşmacı sorduğu soruların cevaplarını bilmektedir. Bu sorularla kendi düşüncesinin haklılığını ispat etmek düşüncesindedir.
4. a) Cümlede örneklerin çoğaltılması anlatımı güçlendirdiği gibi konuşmacı arkadaşlarının çokluğunu ve mesleklerini anlatmak suretiyle güçlü olduğunu da belirtmek istemiştir.

   b) Bu cümle örneklendime yapılmadan kurulduğunda anlam etkisini yitirmekte, bir söylevin coşkulu dilinden çok sıradan bir konuşma diline dönmektedir.

Etkinlik No.: 185

1. Olası cevap: Mikrofon, sesini geniş kitlelere duyurmak isteyen, onları etkilemek, yönlendirmek isteyen insanlar için önemli bir araç. Söylev türü ise yazarın/konuşmacının mesajı üzerine kurulan bir tür. Söylevci ister yazsın ister konuşsun mutlaka sesini geniş kitlelere duyurma, onları etkileme dürtüsü içindedir. Bu da akla mikrofonu getirir.
2. Olası cevap: Hata yapma korkusu, öz güven eksikliği, tecrübe eksikliği, söyleyecek sözü olmamak ya da söyleyeceklerinden emin olmamak gibi sebepler sayılabilir.
3. Dinleyicinin konuşmaya ilgisini artırır; fikirlerin, mesajın daha belirgin bir şekilde iletilmesine yardımcı olur, anlatıma renk katar vb.

Etkinlik No.: 186

1. Olası cevap: Metni okumak yerine dinleseydim söylevden çok daha fazla etkilenirdim. O atmosferi, çevremdeki insanların enerjisini, o anki üzüntü, endişe ve kararlılıklarını çok daha fazla hisseder; tümüyle o tarihî anı yaşardım. Dolayısıyla konuşmadaki duygular da mesaj da bana daha net bir biçimde geçerdi.

CEVAP ANAHTARLARI

2. Olası cevaplar:

Avantajları: İnternet ortamında uzaktan eğitim sürecindeki gibi iletişim devam eder, gönderici mesajları alıcıya ulaştırır. Meydana gitmek yerinde konuşmayı evde masanın başında dinlemek zahmetsizdir; aynı anda başka işlerle de ilgilenebiliriz. Daha kolay, konforlu ve zaman kaybı yaşamadan olması bu iletişimin avantajlarıdır.
Dezavantajları: Konuşmacı, sözlü yolla kitlelere ulaşırken insanların bir bütün olarak aynı atmosfer içinde güçlü bir duygusal paylaşımı söz konusudur. Dinleyenler çok yönlü bir ilişkiler ağı ortasında mesajı aldıklarında duygusal etki çok daha yoğun olur, mesaj daha güçlü şekilde yerine ulaşır. Evde bu etkiden mahrum kalınır.

3. Olası Cevaplar: Evet, her ikisi de hem faydaya hem estetiğe önem veriyor. Bu yönüyle ikisi arasında benzerlikten söz edilebilir.

Hayır, söylev estetiği ihmal edip mesaja odaklanabilir.

Etkinlik No.: 187

1. Olası Cevap: Yol arkadaşlarım, değerli dinleyiciler, aziz milletim vb.

2. a) Hatip, bu tür ifadelerle dinleyiciyi/okuyucuyu daha kolay yönlendirir, ikna eder, ona birtakım fikirleri aşılar. Diyalog tarzında, etkileşimli ifadeler, iletişime hedef kitleyi dahil ederek daha sağlıklı, güçlü ve ikna edici bir konuşmaya katkıda bulunur.

b) Konuşmacının kendisiyle iletişime geçtiğini duymak; dinleyicinin konuyu, fikri, yorumu daha iyi anlamasını, aktarılmak istenen duyguya daha hızlı katılmasını sağlar. İletişime muhatabı dahil etmek tekdüzeliği kırarak dinleyicinin konuşmayı takibini de kolaylaştırır.

3. Olası Cevap: Evet, sayabiliriz. Üslup, yazarın dili kendine özgü kullanımıdır; ona özgü kelime ve söz sanatı tercihleri de üslubun yansıdığı noktalardır.

4. Olası cevaplar:

Yorumlanabilir. İfadeler yoğun bir kırgınlık ve üzüntü hâlini yansıtıyor. Yazar, derin bir keder içinde. Ancak hassas bir insan böyle duygular yaşayabilir. Dolayısıyla yazarın duygusal olduğu düşünülebilir.
Yorumlanamaz. Vatanını seven, o kötü günleri yaşayan herkes böyle cümleler sarf eder. Duygusallık değil gerçekçilik olarak yorumlanmalı.

Etkinlik No.: 188

1. Her ikisine de aittir. Alıcıyı harekete geçiren ifadeler söylev üslubunda gördüğümüz bir özelliktir. Ancak Osman Gazi de hiyerarşinin en üstünde yer aldığı için yöneticilik konumu gereği çevresindekilere seslenişlerinde böyle bir üslubu benimsemiş olmalıdır. Yani bu özellik hem söylev hem Osman Gazi üslubunun yansımasıdır.

2. a) Hedef kitleyi/muhatabı devreye sokan ifadeler, coşkunluk, açıklık, akıcılık vb.

b) Olası cevap: Söylev de şarkı gibidir. Bizi bir heyecana, bir duyguya taşır. Şarkıda nakarat nasıl coşkuyu, akıcılığı arttırıyor, duyguyu pekiştirmeye yardım ediyorsa söylevdeki anlamlı tekrarlar da aynı amaçlara hizmet eder.

3. Olası cevap: Üslup kişiye özgü anlatımdır. O hâlde söylevi görüp metnin kime ait olduğunu tahmin etmek mümkündür. Gereken, o hatibin üslup özelliklerini tanıyacak kadar metinleriyle karşılaşmış olmaktır. Eğer eserin sahibini tanımıyorsak elbette kime ait olduğunu da belirleyemeyiz. Bir başka gereken nokta da hatibin kendine has anlatım tavrı olup olmamasıdır. Eğer diğer hatipler gibi sesleniyor, kişisel bir tavır sergilemiyorsa herkes gibi konuşuyor/yazıyorsa metin ayırıcı özellik göstermez dolayısıyla bir üsluptan bahsedilemez.

Etkinlik No.: 189

1. Özellikle savaş dönemlerinde bir milletin birlik ve beraberliği önemli bir hususturu. Millet düşmana karşı birlik olursa onun azim ve kararlılığını yıkacak bir güç yoktur. Ancak millet ayrılığa düşerse düşmanları karşısında yenilmeye mahkûm olur. Zira Türk milleti Millî Mücadele yıllarında düşmana karşı tek yürek olmuş ve vatan toprağının parçalanmasına hatta yok olmasına izin vermemiştir.

2. Olası cevaplar: Bu vaazın Anadolu halkı üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. Çünkü bu metin seçilmiş kelimelerden oluşması, halkın millî ve dinî duygularına hitap etmesi bakımından etkileyici bir metindir. Yine bu metin birçok cephede bulunan askerlere gönderilmiştir. Halkın bilinçlenmesi, işgal kuvvetlerine karşı birlikte olunması ve dolayısıyla düşmanların yurttan atılmasında etkili olmuştur.

3. Olası cevaplar: Böyle durumlarda milletimizin bağımsızlığını korumak için hemen öne atılmamız ve bu uğurda gazi ya da şehit olmayı göze almamız gerekir. Böylelikle ecdadımıza layık insanlar olmaya çalışırız. Aksi takdirde düşmanlar tarafından vatanımızın işgal edilmesini önleyemeyiz. Bu yüzden vatanın her ferdi mücadeleye atılmak için kimseden emir beklememeli, istiklal için canı pahasına vatanını korumalıdır.

4. Bu cümlelerde geçen *paçavra* kelimesiyle Mehmet Akif, Sevr Antlaşması'nı anlatmaya çalışmaktadır. Bu antlaşma ülkemizi parçalamayı hatta Türk ülkesini ve milletini yok etmeyi amaçlayan bir antlaşmadır. Bu bakımdan Akif, bu antlaşmayı paçavra olarak isimlendirmekte ve milletimize düşmanları ülkemizden kovarak bu paçavrayı parçalamaları gerektiğini ifade etmektedir.

Etkinlik No.: 190

1. a) Değer; bir milletin sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi ögelerinin bütünüdür. Metindeki konuşmada vatan sevgisi, vatan toprağının kutsallığı, fedakârlık, dayanışma, iş birliği, kahramanlık, yiğitlik, Allah inancı, sorumluluk alma, yardımseverlik gibi millî ve manevi değerlere yer verilmiştir.

b) Mehmet Emin Yurdakul, konuşmasında bu değerlere bilinçli olarak yer vermiştir. Bu değerler aracılığı ile dinleyicilerde millî bilinci uyandırmak, halkı işgallere karşı koymaya ve Millî Mücadele'ye destek olmaya teşvik etmek istemiş olabilir. Dinleyicileri heyecanlandırmayı ve etkilemeyi de amaçlamış olabilir. Sorunun cevabı yoruma açıktır.

c) Olası cevap: Millî ve manevi değerlerimiz sanat eserlerinde işlenmelidir. Çünkü sanat, ahlaki değerleri ve tarihî olayları insan merkezli olarak ele alır. Ayrıca, millî ve evrensel değerlerin öğretilmesinde, aktarılmasında sanat eserleri etkili bir araçtır.

2. Olası cevap: Millî Mücadele yılları Türk milletinin varoluş mücadelesi verdiği yıllardır. Bu dönemde yapılan mitingler ve konuşmaların Kurtuluş Savaşı'nın hazırlık aşaması olduğu söylenebilir. Bu konuşmalar, millî birliğin sağlanmasına ve direniş için kamuoyu oluşturulmasına aracı olmuştur. Halkın, devletin içinde bulunduğu durumu fark etmesini ve Millî Mücadele'yi desteklemesini sağlamıştır.

Etkinlik No.: 191

1. İlgili cümlede milletlerin yükselmesi ve düşmesine gerekçe olarak milletin ekonomisi olduğu görüşü ortaya konmuştur. Başka bir kişi bu yükseliş ve düşüşü başka bir olguya (din, bilim ve teknik vs.) bağlayabilir. Dolayısıyla bu cümlelerde ortaya konan görüşlerin geçerliliği ve doğruluğu kişiden kişiye değişebilir niteliktedir.

2. Olası cevap: Bir milletin yükselişinde bilimsel düşünce ve buna bağlı olarak bilim ve teknik en önemli etkendir. Bir ülkenin kalkınması ve refaha kavuşması bilime verdiği değer ölçüsünde ger-

CEVAP ANAHTARLARI

çekleşir. Bir millet ekonomik olarak güçlü olmak istiyorsa bilime yatırım yapmalıdır. Bilimden uzaklaştıkça milletlerin düşüşü başlar.

3. "tarihin ve tecrübenin belirlediği bu gerçek", "tarih araştırılırsa" gibi ifadelerle tarih biliminin verilerine başvurularak cümlelerde ortaya konan görüşlerin doğruluğu pekiştirilmektedir. Bir cümlede ifade edilen görüşlerin doğruluğu çeşitli bilim alanlarındaki verilere başvurularak güçlendirilebilir.

Etkinlik No.: 192

1. Yorum ifade etmektedir.

   Olası cevap: Muhteşem Halterci

2. Bilgi aktarırdı. Çünkü konferans türünde heyecandan çok derinlikli bilgi verme, merak ve öğrenme isteğine seslenme söz konusudur.

3. Olası cevap: Müsabakadaki detayları daha fazla anlatırdım. Kaç kg ağırlık kaldırdığını söylerdim. Rakipler karşısındaki gücünü, yarışma sürecindeki detayları aktararak daha da vurgulardım.

4. Gerekçelendiriyor. Sporcunun müsabakayı büyük bir farkla kazanması; Türk bayrağının göndere çekilmesine, İstiklal Marşımızın okunmasına vesile olması; dünyanın hayranlığını kazanması gibi gerekçeler yeterlidir.

5. Olası cevaplar: Evet değerlendirmeli. Kamuoyu oluşturmak, geniş kitlelere seslenmek için bu tür ortamlar elbette değerlendirilmelidir.

   Hayır, bu tutumu yanlış buluyorum. O zeminlerde sadece yapılan işe odaklanılmalı ve ona uygun mesajlar verilmelidir.

Etkinlik No.: 193

1. Doğrudur. Hatip tarafsız olmak zorunda değildir. Öznel bakış açısını, kişisel tavırlarını söylevinde sergileyebilir, kitleleri kendi görüşleri doğrultusunda etkileyebilir, ikna edebilir. Taraflı ya da tarafsız olmak hatibin kendi seçimidir.

2. Olası cevaplar: Katılıyorum. Amaç üretmenin zevkini yaşamaktır. Ben yarışmayı kaybetsem de eseri ortaya çıkarmış olmam ve üretim sürecinde edindiğim tecrübe benim için teselli edicidir hatta gerçek ödüldür.
   Katılmıyorum. Eserin üretim sürecinde ödül kazanma arzusu beni güdüler. Bu amaç için gayret ediyorsam bunun dışındaki süreç mutluluk verse de benim için esas ödül olamaz.

3. a) Olası cevap:

   Değerli Misafirlerimiz,

   Sergimize hepiniz hoş geldiniz!

   Öğrencilerim bana planlarını anlattıkları gün, bu sıra dışı sergiyi gözümde tam canlandıramamıştım ama onlara güvendim ve zamanla gördüm ki onlar ne yapmak istediklerini gerçekten çok iyi biliyorlar. Ben onlara sadece ihtiyaç duyduklarında destek oldum. Bıkmadan usanmadan aylarca bu özel etkinlik için hazırlandılar. Önce sanat akımlarını araştırdılar ardından sanat tarihinin en özel portrelerini seçtiler. Çeşitli malzemelerle o tabloları yeniden yorumladılar; tasarılarını kâğıtlar, mukavvalar, yağlı boylarla görünür kıldılar. Ama bitmedi elbette. Bu kez de canlandırma için rol dağılımı yaptıktan sonra kostüm arayışına girdiler. Bu noktada ne kadar girişimci öğrencilere sahip olduğumuza bir defa daha şahit oldum. Gördüğünüz gibi makyajla, peruk ve diğer aksesuarlarla tabloların canlı birer parçası olmayı başardılar. Karşınızda İnci Küpeli Kız, Mona Lisa, Köylü Kadın, Frida Kahlo… Sanata karşı ilgi ve yeteneklerinden gurur duyduğum öğrencilerime emeklerinden dolayı tek tek teşekkür ediyorum.

   b) Olası cevap: Bizimle heyecanımızı paylaştığınız, yanımızda olduğunuz için hepinize çok teşekkür ediyorum.

Etkinlik No.: 194

1. Olası cevap: III. Selim coşkulu ifadeleriyle askerlerine karşı yol gösterici ve cesaretlendirici bir yaklaşım sergilemiştir. Geçmişte yaşananları ve ayetleri örnek göstererek yurt savunmasının yüce bir görev olduğunu kendi bakış açısıyla kişisel görüş ve yorumlarını katarak askerlerine aktarmıştır. Askerlerinin moralini yüksek tutmak ve onları yüreklendirmek için ifadelerini dinî temellere dayandırmıştır. Askerleri; birlik ve beraberliğe davet etmede dinin etkili bir yol olması, aynı düşünce ve hedef etrafında toplama arzusu konuşmacının, böyle bir tavır sergilemesine neden olmuş olabilir.

2. Olası cevap: Konuşmacının toplum içinde ya da meslek hayatlarında insanlara yol gösterme, onları bilinçlendirme gibi rolleri olabilir. Konuşmacı yaşadığı zamanı gerçekçi ve nesnel bir biçimde aktarmayı amaçlar. Ancak söylev metinleri yer yer duygu ve coşku uyandıran ifadeleri barındırdığı için konuşmacının, tamamen tarafsız davranması mümkün değildir. Metinde de III. Selim askerlerinin güven duygusunu artırmak ve morallerini yükseltmek için öznel ifadelere yer vererek bunu göstermiştir.

3. Yazma etkinliği öğrencinin hayal gücüne ve birikimine göre şekillenecektir. Bakış açısı, içten, coşkulu ve yönlendirici ifadelere yer verilmesi paragrafta belirleyici ölçütler olacaktır.

   Olası cevap: Arkadaşlar hepinize merhaba! Salgından dolayı evlere kapandığımız bu dönemde yeniden gezip görüp eğlenebileceğimiz günleri iple çekiyorum. Evet, hepimiz korkunç bir bilimkurgu filminin içinde gibiyiz. Görülmeyen bir düşmanla savaşıyoruz âdeta. Yaşadıklarımızın gerçek olup olmadığını eminim ki hepimiz sorguluyor ve kötü bir rüyadan uyanmayı bekliyoruz. Arkadaşlar! Bu süreçteki birlikteliğimiz, kurallara uymamız, duyarlı olmamız çok önemli. Biz gençler olarak üzerimize düşeni yapmalı, bir araya gelmemeye özen göstermeli ve maske kullanımıyla ilgili herkese örnek olmalıyız.

Etkinlik No.: 195

1. Söylevin İslam dinine ait unsurlar içerdiğini, Müslümanların toplandığı bir camide verildiğini ve metnin din ağırlıklı bir söylev olduğunu düşünüyorum.

2. a) Seyirci, Osmanlı'nın yıkılma sürecinde İslamcılık anlayışı ile Müslümanların birlik ve beraberliğinin istendiğini, vatanın bölünmezliğinin de bu kaynaşmaya bağlandığını anlar. Ayrıca Müslümanların küslükten, geçimsizlikten, bölünmelerden uzak, hep birlikte çalışmaları gerektiği vurgusunu da fark eder.

   b) Millî Mücadele Ruhu. Anlatılan dönem, vatanın tehlikede olduğu Millî Mücadele Dönemi. Birtakım fikrî bölünmelerle farklı kurtuluş çarelerinin arandığı; Müslümanların Batı karşısında bilim ve teknolojide geride kaldığı; dünya ve din işlerinde istenilen düzeyi yakalayamadığı ancak birlik içinde kurtuluş mücadelesine yönlendirildikleri bir dönem.

3. Olası cevaplar: Yaşadığı dönemin şartlarına bağlarım. Millî Mücadele Dönemi'nin en zor günleri. Vatan tehlikede. Yazar, hem milletin gücünü birleştirmesini engelleyen birtakım fikirlerin hem tembelliğin varlığından mustarip. Ona göre Müslümanların birliği ve azmi, içinde bulunulan zor şartlardan çıkmak için akla gelebilecek temel çarelerdir.

   Yazarın inanmışlığına, idealizmine ve tutarlılığına bağlarım. Âkif, İslamiyet'in değerlerine sıkı sıkı bağlı bir şair. Dolayısıyla inancından hareketle ısrarla önerilerde bulunuyor.

Etkinlik No.: 196

1. Olası cevap: Söylenebilir. Milliyetçilik, bağımsızlık fikri üzerine temellendirilen, bir milletin devamlılığını, çıkarlarını, kendine has üstün değerlerini savunan bir hareket. Milletlerin varoluş mücadelesi verdiği savaş dönemlerinde yazarlar da mitinglerle,

CEVAP ANAHTARLARI

köşe yazılarıyla, romanlarıyla, şiirleriyle genellikle bu mücadelede yerlerini alır ve milletin tarafında olurlar. Bizim edebiyatımızda da Osmanlı'nın zor ve son dönemlerinde milliyetçilik akımına ilgi artmış; Millî Edebiyat Dönemi'nde hem verilen mücadeleyi destekleyen hem Türk'ün Türk'ten başka dostunun olmadığı vurgusunu dile getiren, milliyetçilik düşüncesi ağır basan eserler verilmiştir.

2. Yüzü halka dönük, halkın zor zamanlardaki mücadelesine şahit olmuş bir yazarın; yapma bir dille oluşturulmuş alafranga, yerlilikten uzak bir edebiyata yönelmesi değil, millî bir edebiyattan yana olması beklenir.

3. Olası cevap: İnsanoğlu, ilk çağlardan beri maddeyi kendi isteği, ihtiyacı doğrultusunda, konfor arayışının yönlendirdiği düzeyde işlemiş, kullanmıştır. Madde, hayatın gerekli parçası, insan mutluluğunun anahtarlarından biridir. Ancak zamanla madde insan hayatında ihtiyaçları karşılamanın çok ötesinde bir tahta kurulmuş, araç olmaktan çıkıp amaca dönüşmüştür. Hem de öyle bir amaç ki uğruna savaşların verildiği, her yolun mübah sayıldığı, mutluluğun anahtarı, hayatın yegâne anlamı... Peki, insan yaşam standartlarını yükselttikçe, daha çok imkân, daha çok konfor, daha çok refah elde ettikçe daha mı mutlu olur? Daha çok tüketebilme imkânı bizi daha mı mutlu kılıyor? Kendini gelişmiş, ekonomik gücü yetersiz ülkeleri gelişmemiş ülke, diye sınıflandıran birtakım ülkeler, gayrisafi millî hasılası yüz güldüren ülkeler gerçekte mutlu insanların yaşadığı ülkeler mi? Evet, cevabını veremiyorsunuz. İnsanların yalnızlıkları içine gömüldüğü, psikolog ve psikiyatrlara en yüksek düzeyde ihtiyaç duyulan ülkeler; maddeyi önceleyen, bütün enerjisini maddi kazanca ve seviyelerini yükseltmeye ayırırken onun yanı sıra manayı geri plana iten, insanın manevi gelişimine kulak asmayan ve nihayetinde maddeyi öncelemenin sonuçlarını bütün dezavantajlarıyla gören insanların yaşadığı ülkeler…

Etkinlik No.: 197

1. Hayatımızda dil olmasaydı duygu ve düşüncelerimizi bu kadar rahat ve açık bir şekilde ortaya koyamazdık, insanlarla iletişimimiz çok sorunlu hâle gelirdi. Dil olmasaydı insanlığın gelişimi bu boyutta olmazdı. Çünkü dil ile insanın zihnî gelişimi arasında sıkı bir ilişki vardır. İnsan dille düşünür, kendini dille ortaya koyar. Çoğu zaman dille sorunlarını çözer. Dilin olmaması durumunda düşünmemiz, gelişimimiz, kendimizi ifade etmemizin bu düzeyde gerçekleşmesi mümkün olmazdı.

2. Olası cevap: Bir dilde yüzyıllardır kullanılan kelimelerin atılıp yerlerine yeni kelimelerin kullanılması kültürel düzeyde sorunların yaşanmasına neden olur. Kelimelerin de bir hafızası vardır. Yüzyıllardır kullanılan bu kelimeler atılırsa hafızamız da yiter. Ayrıca her kelimenin zaman içinde kullanımından doğan bir çağrışım alanı da vardır. Değişim olayı bu çağrışımların yok olmasına da neden olur. Bu nedenle yazarın görüşlerine katılıyorum. Cevap yoruma açıktır.

3. Dilin kaybedilmesi vatanın kaybedilmesine eş değerdedir. Binlerce yılın birikimi, kültürün taşıyıcısı ve koruyucusu dilin kaybı aynı zamanda vatanın kaybına da yol açar. Dil ile yaşadığımız dünyayı anlamlandırırız. Millet olarak dil ile kendimize bir dünya kurarız. Dili kaybedersek kurduğumuz, anlamlandırdığımız dünyayı kaybederiz. Bu nedenle vatana sahip çıkmak dile sahip çıkmakla başlar.

Etkinlik No.: 198

1. Olası cevap: Sağlam nesiller ancak geçmişin üzerine geleceği koyarak yetişebilir. Bu nedenle gençlerin ilerleyebilmeleri adına kendi gelenek, görenek ve kültürlerini öğrenmesi gerekir. Ancak yetişmelerini olumsuz yönde etkileyecek eski alışkanlıklardan da yeri geldiğinde vazgeçilmelidir. Atatürk de yeni millî eğitim sisteminin geçmişten gelen yanlış uygulamalardan uzak, özenilen ancak kendi kültürümüzde uyuşmayan yabancı değerlerden arınmış, ulusal ve tarihsel doğamıza uygun olması gerektiğini belirtmiştir.

2. Olası cevap: Atatürk, toplumun yeniden biçimlenmesinde eğitimi en önemli itici kuvvet olarak gören, Türkiye'nin çağdaş bir devlet hâline gelmesinde akıl ve bilimi ön planda tutan bir liderdir. Atatürk, öğretmenlere ve gençlere seslenerek millî bir eğitimin bağımsızlık savaşı kadar önemli olduğunu belirtmiştir. Savaş sırasında ve zor şartlar altında eğitim-öğretim kongresinin düzenlemesi; Atatürk'ün eğitime, öğretmenlere ve gençlere duyduğu güvenin göstergesidir. Böyle bir dönemde yapılan bu konuşma ve kongre dünya tarihinde belki de hiç bir ülkenin yapmadığı, hiçbir devlet adamının düşünmeye cesaret edemediği bir harekettir.

3. Olası cevap: Milletin yapısı kültürlerini oluşturur. Bir millet ne kadar özgün ve millî bir karaktere sahipse oluşacak kültür o denli güçlü olacaktır. Eğitim, bu sağlam kültürel değerlerin izlerini taşır ve toplumun bir ürünüdür. Kültür de toplum bireylerine eğitim yoluyla aktarılır. Bu nedenle kültür ve eğitim arasında karşılıklı bir ilişki vardır.

Etkinlik No.: 199

1. Ayverdi'nin her iki zeminde de millî miras ve şuuru önemsediğini; millî ve manevi değerleri koruma, gençlere ortak hafıza ve idealler kazandırmaya yönelik büyük bir çaba içinde olduğunu görüyoruz.

2. Metin, bende yazarın topluma karşı sorumluluk bilinci yüksek bir birey olduğu izlenimi uyandırmıştır. Toplumda gördüğü olumsuzlukları dile getiren, hatalara sessiz kalmayan hatta sorunları elinden geldiğince gidermeye çalışan, bu yolda girişimlerde bulunan bir yazarla karşı karşıyayız.

3. Söylevci, toplumunu ve tarihini yakından tanımalıdır. Hayat şartları Ayverdi'ye bu imkânı tanımıştır. Çok zengin, renkli bir sosyal/kültürel çevrede yetişmiş, pek çok edebiyatçı ve devlet adımının sohbetini dinleme imkânı bulmuştur. Okumaya, araştırmaya, insanlara ilgisi onu fikrî ve kültürel anlamda derinleştirmiş bu hayatta söyleyecek sözü olan biri olarak yer edinmesini sağlamıştır. Yazarın zengin bir Türkçenin konuşulduğu çevrede yetişmesi dilini biçimlendirmiş, insanları etkileyecek düzeyde söz söyleyebilen bir söylevci olmasına katkıda bulunmuştur.

Etkinlik No.: 200

1. Batı kültür ve düşünce camiasının bir parçası olmak isteğinden dolayı söylevcinin, çeviri hareketini Batı klasiklerinden başlatması beklenir.

2. Olası cevaplar:

Bütün bu gayret, söylevcinin yeni bir alfabenin henüz kabul edildiği ve yeterince basılı eser bulunmadığı bir dönemde yaşamış olmasından kaynaklanmaktadır. Metinde de ifade ettiği gibi yeni harflerle yazılmış eser sayısı çok azdır. Eski harflerle okuyup yazmak yeni nesil için artık mümkün değildir. Dolayısıyla yeni nesiller yeterli eserden mahrumdur. Hem telif hem tercüme yoluyla yoğun bir biçimde yayın sayısını arttırmaya girişmek zorunludur.

Bütün bu gayret, söylevcinin idealist bir eğitimci olmasından kaynaklanmaktadır. Konuşmacı edebiyat ve felsefe öğretmenliği yapmış, çeşitli seviyelerde okulların açılmasına, köy enstitülerinin kurulmasına öncülük etmiş, özellikle kırsal kesimlerdeki gençlerin eğitim öğretimine önem vermiş, doğru bildiği yolda ülkesine hizmet etme çabası içinde öncelikle idealist bir eğitimcidir.

3. Olası cevap:

Gerçek bağımsızlığın ilimde düzeyi yükseltmekle mümkün olacağını söyler, bu yolda dünyanın neresinden olursa olsun ayırt etmeden kültürel ve ilmî eserlerden faydalanmanın önemini anlatırdım.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 201

1. Olası cevap: En çok ilgi duyduğum alan sanat olduğu için bu alanda söylev vererek anılmak isterdim. Sanat konusunda söylev vermek beni çok mutlu eder. Duygu ve düşüncelerimi söylev yoluyla karşımdaki kitleye aktarmak diğer alanlara göre daha çok ilgimi çekmektedir.
2. Meşrutiyet Dönemi'nde önceki dönemlere göre daha özgür bir ortam olduğu için söylev türündeki eserlerin sayısında bir artış olmuş, pek çok sanatçı bu türde eserler vermiştir. Meşrutiyet'in yarattığı bu özgürlükle sanatçılar toplumsal, kültürel ve sanatsal konularda söylev türünde pek çok eser verebilmiştir.
3. Olası cevap: Ben yazar olsaydım destan türünde söylev türünün sağlamış olduğu kolaylıklardan ve imkânlardan yararlanmak isterdim. Çünkü destan türü söylev türünü içinde barındırmaya uygun bir türdür. Kahramanlık duygusuyla seslenmeyi, tarihî ve sosyal olayları diğer türlere daha fazla içerdiği için destan türü içinde söylev türünü kullanmayı düşünür ve bunu yazacağım eserde uygulardım.

Etkinlik No.: 202

1. Olası cevap: Geçmişteki kimi söylevler, kaydedilme noktasında titizlik gösterilmediği için, teknoloji kayıt imkânı tanımadığı için günümüze gelememiştir. Türk edebiyatında da söyleve mutlaka çok başvurulmuştur ama insanların sadece dinlemekle yetinmeleri, sözleri kalıcı kılmaya çaba sarf etmemeleri, teknolojinin bu noktada yardıma yetişememesi, bugünkü gibi hayatın her anını kaydeden iletişim imkânlarından mahrum oluş, çoğu söylevin ömrünün insan ömrüyle sınırlı kalmasına yol açmıştır. Bugüne ulaşanlar ise çok önemli şahsiyetlerin kimi söylevleridir. Ortamdaki dinleyicilerden birinin kayıt konusunda görevli olması ya da özel ilgisiyle/tercihiyle dinlediklerini notlara, anılara dökme hassasiyeti taşıması bazı söylevleri günümüze ulaştırmıştır. Bu durum hem imkânlarla hem zihniyetle açıklanabilir.
2. Olası Cevap: Evet, düşünüyorum. Toplumla iletişimin olduğu her zeminde söylev türüne ihtiyaç duyulabilir. Sözlü ya da yazılı, kendini topluma anlatmak, onları etkilemek, fikirleri değiştirmek isteyen herkes söyleve yönelebilir. Özellikle sosyal bilimlerin her kolu, bir noktada söylev türüyle alışveriş durumundadır.
3. Olası cevap: Katlıyorum. İnsanların konuşma hürriyeti, düşüncelerini topluma aktarma özgürlüğü olduğu zaman hitabet de vardır. Gelişmesi de yine özgürlük ortamında mümkün olacaktır. Özgürlük yoksa içeriği boşalmış cümlelerle sadece hâkim fikirleri tekrarlayan bireyler, iyi söylevler veremez ve türün gelişmesine de gerçek anlamda katkı sağlayamazlar.
4. Olası cevap: Yazar Nazan Bekiroğlu'ndan bir akademik söylev dinlemek isterdim.

Etkinlik No.: 203

1. Noktalı virgül, ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak, virgüller ise birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının ayırmak için kullanılmıştır.
2. Birinci cümledeki "ahlâk" kelimesi bugünkü imlada "ahlak" şeklinde yazılır. Yazarların önerilen kurallara uymayarak kendi imla anlayışını yazısında uygulamak istemesi, çeşitli dil kurumlarının imla ilgili farklı önerilerde bulunması ve Türk Dil Kurumunun (TDK) zaman içinde kurallarda değişikliğe gitmesi imladaki farklı tutumlara sebep olarak gösterilebilir.
3. Paragrafta; yaşananların, gözlemlerin olduğu gibi, ayrıntısıyla, güzel ve çirkin yönleri ayırt edilmeden romanda anlatılmasının esas alındığı roman anlayışı dile getirilmektedir.

Etkinlik No.: 204

1. Metinde soru işareti yanıt gerektirmeyen, herhangi bir konuda bilgi almaktan çok onaylama ve bir duyguyu verme amacıyla kullanılmıştır. Bu kullanım, anlatıma akıcılık sağlarken konuşmacının da kendi fikrinin doğruluğunu onaylatmasına ve dinleyenleri yönlendirmesine katkı sağlamıştır.
2. Olası cevap: Noktalama işaretleri olmaksızın bir yazının anlaşılması mümkün değildir. Cümlenin ne zaman bittiği, duygunun nerede verilmesi gerektiği, hatibin jest, mimik, hareket ve tutumlarının nasıl olduğu noktalama işaretleri ile anlaşılır. Hatibin konuşmasında belirttiği anlam, noktalama işaretleri kullanılarak ortaya konulmaktadır.
3. Olası cevap: Eğitim hayatının tamamlanmasıyla öğrenmenin sona erdiğini düşünülür. Oysa diploma, sadece bir anahtardır. Bu anahtarı kullanarak meslek hayatında araştıran, keşfeden, hep ileriye yönelik hedefler koyan bireyler için aslında her şey daha yeni başlamaktadır. Eğitim çağı boyunca kazanılan değer ve bilgilerin geliştirilmesiyle bir gelecek oluşturulur.

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 1

Hepçilingirler, F. (1998). *Türkçe "Off"*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Etkinlik No.: 2

Tekin, M. (2001). *Roman Sanatı I.* İstanbul: Ötüken.

Etkinlik No.: 3

Develi, H. (2008). *Dil Doktoru*. İstanbul: Kesit.

Etkinlik No.: 4

Sertkaya, O. F. (2010). *Türkçenin Tarihi Gelişimi ve Bugünkü Durumu.* Ankara: T.C. Genelkurmay Başkanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü.

Etkinlik No.: 5

Aytaç, G. (2011). *Felsefi Roman.* Ankara: Phoenix.

Etkinlik No.: 6

Akalın, Ş. H. (2017). *Geçmişten Geleceğe Türk Sözlükçülüğü.* Ankara: Önka Matbaacılık.

Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük.* Ankara: Türk Dil Kurumu.

Etkinlik No.: 7

Altunbay, M. (2018). *Prof. Dr. Alemdar Yalçın Armağanı.* Ankara: Akçağ.

Etkinlik No.: 8

Moran, B. (2010). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*. İstanbul: İletişim.

Etkinlik No.: 9

Ateş, S. (2016, Kasım). Felsefenin Aklı, Kurmacanın Hayali. *Sabit Fikir*, *69*, 22-26.

Koç, E. (2015). Felsefe ve Edebiyat. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *5* (1), 105-118.

Etkinlik No.: 10

Emre, İ. (2012). *Edebiyat Bilimi.* Ankara: Anı.

P. Bingöl, M. (2015). Desen Eğitiminde Edebiyatın Rolü: Kafka ve Wells Örneği. *Sanat ve Tasarım Dergisi. 16, 27-45.*

Etkinlik No.: 11

Çakır, F. (2014). *Çocuk Edebiyatına Psikopedagojik ve Sosyopedagojik Yaklaşım*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yabancı Diller Anabilim Dalı.

Etkinlik No.: 12

Emre, İ. (2004). *Postmodernizm ve Edebiyat.* Ankara: Anı.

Etkinlik No.: 13

Ataç, N. (1932, 27 Ekim). Ahmet Haşim. *Milliyet*, 2.

Celâl, (1987, 17 Mayıs). Nurullah Ataç'tan Ne Kaldı. *Güneş*, 8.

Torun, Y. (2014, Eylül). Nurullah Ataç ve Türk Diline Etkisi. *Türk Dili*, 102-105.

Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü*. Ankara: Arkadaş.

Etkinlik No.: 14

Ünlü, M. (1992). *Örneklerle Edebiyat Bilgileri.* İstanbul: Cem.

Etkinlik No.: 15

Banarlı, N. S. (2004). *Türkçenin Sırları.* İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.

Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük.* Ankara: Türk Dil Kurumu.

Etkinlik No.: 16

Ulutaş, N. (2010). Peyami Safa'nın Roman Karakterlerinin Psikolojik Çıkmazları. *Humanities Sciences,* 5 (3), 416-424.

Devellioğlu, F. (1999). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat.* Ankara: Aydın Kitabevi.

Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük.* Ankara: Türk Dil Kurumu.

Etkinlik No.: 17

Kara, M. (2019). Varoluşçuluk Bağlamında Edebiyat ve Felsefe, Şiir ve Endişe. *BEÜ SBE Dergisi,* 8 (1), 43-66.

Etkinlik No.: 18

Kaplan, M. (1982). *Kültür ve Dil.* İstanbul: Dergâh.

Etkinlik No.: 19

Sarı, A. (2016). *Felsefe Edebiyata Kendini Nasıl Eklemler?* Konya: Çizgi.

https://sozluk.gov.tr/

Etkinlik No.: 20

Banarlı, N. S. (2012). *Türkçenin Sırları.* İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.

Ataç, N. (1980). *Dergilerde.* Ankara: Türk Dil Kurumu.

Torun, Y. (2014, Eylül). Nurullah Ataç ve Türk Diline Etkisi. *Türk Dili*, 102-105.

Etkinlik No.: 21

Gündoğan, A. O. (1999). Edebiyat ile Felsefe İlişkisi Üzerine. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 40 (1).

Murdoch, I. (2013, Aralık). Felsefe Tek Bir Şey Yapar Edebiyat Pek Çok Şey. *Notos Dergisi*. 43, s. 58-95.

Etkinlik No.: 22

Kara, M . (2019). Varoluşçuluk Bağlamında Edebiyat ve Felsefe, Şiir ve Endişe. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 8 (1), 43-66 .

Etkinlik No.: 23

Uşaklıgil, H. Z. (1980). Türkçeyi Sevdim (I. Türk Dili Kurultayı'ndan). *Yaşayan Türkçemiz 1.* İstanbul: Tercüman Gazetesi.

Kaya, M. (2002, Ocak). Tatminsizlikten Yasak Aşka: Aşk-ı Memnû. *Turnalar,* (5), 26-30.

Kerman, Z. (2012). Halit Ziya Uşaklıgil. *İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 42, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı. 227-229.

Özer, E. E. (2004). Halit Ziya Uşaklıgil. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (16), 54-64.

Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Etkinlik No.: 24

Korkut Naykı, N. (2016). Edebiyat Çalışmaları ve Psikoloji. *Koridor Kültür Sanat Edebiyat Dergisi,* 23 (18), s. 18-25.

Etkinlik No.: 25

Türk Dil Kurumu. (2013). *Güzel Yazılar, Röportajlar.* Ankara: Türk Dil Kurumu.

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 26

Taşdelen, V. (2015). Edebiyat ve Psikoloji. *Bizim Külliye*, 66, (29), s. 25-30.

Etkinlik No.: 27

Budak, B. (2021, Mart). Psikolojide Edebiyatın Ayak İzleri. *Sabit Fikir*, 121, 30-33.

Türk Dil Kurumu. (2012). *Yazım Kılavuzu.* Ankara: Türk Dil Kurumu.

Etkinlik No.: 28

Güzel Yazılar Hikâyeler 2. (2000). (Haz. İsmail Parlatır ve diğerleri). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Etkinlik No.: 29

Kabaağaçlı, C. Ş. (2010). *Gençlik Denizlerinde.* İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Etkinlik No.: 30

Uyar, T. (1982). *Dizboyu Papatyalar.* İstanbul: Adam Yayıncılık.

Önertoy, O. (1984). *Türk Roman ve Öyküsü.* Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Kabaklı A. (2006). *Türk Edebiyatı V.* İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

Etkinlik No.: 31

İlkgençlik Çağına Öyküler "İkinci Cilt". (2018). (Haz. Selim İleri, Ayşe Ersayın). İstanbul: Everest Yayınları.

Enginün, İ. (2020). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı.* İstanbul: Dergâh Yayınları.

Tosun, N. (2020). *Edebiyat Atlası.* İstanbul: Dedalus Kitap.

Etkinlik No.: 32

Cumalı, N. (1976). *Kente İnen Kaplanlar.* İstanbul: Sander Yayınları.

Etkinlik No.: 33

Meriç, N. (1996). *Türk Yazınından Seçme Hikâyeler,* Gül Yaprağının Pembe Sesi. İstanbul: Adam Yayınları.

Etkinlik No.: 34

Güzel Yazılar Hikâyeler 2. (2000). (Haz. İsmail Parlatır ve diğerleri). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Etkinlik No.: 35

50 Muhteşem Kısa Hikâye TÜRK EDEBİYATI. (2019). (Derleyen: Mustafa Baran). İstanbul: Tefrika Yayınları.
Çetişli, İ. (2016). *Metin Tahlillerine Giriş/2.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Etkinlik No.: 36

İlkgençlik Çağına Öyküler "İkinci Cilt". (2017). (Haz. Selim İleri). İstanbul: Everest Yayınları.

Etkinlik No.: 37

Genç Olmak 80 Yazardan 80 Öykü. (2018). (Haz. Nursel Duruel). 1. Cilt. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 38

Çokum, S. (2019). *Rozalya Ana.* İstanbul: Kapı Yayınları.

Etkinlik No.: 39

İlkgençlik Çağına Öyküler "İkinci Cilt". (2017). (Haz. Selim İleri). İstanbul: Everest Yayınları.

Etkinlik No.: 40

İlkgençlik Çağına Öyküler "İkinci Cilt". (2020). (Haz. Selim İleri). İstanbul: Everest Yayınları.

Etkinlik No.: 41

Yazarlarımızdan Öyküler. (2010). (Haz. Türkiye İş Bankası). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Etkinlik No.: 42

Güzel Yazılar Hikâyeler 2. (2000). (Haz. İsmail Parlatır ve diğerleri). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Etkinlik No.: 43

İlkgençlik Çağına Öyküler "İkinci Cilt". (2020). (Haz. Selim İleri). İstanbul: Everest Yayınları.

Etkinlik No.: 44

Güzel Yazılar Hikâyeler 2. (2000). (Haz. İsmail Parlatır ve diğerleri). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Etkinlik No.: 45

İlkgençlik Çağına Öyküler "İkinci Cilt". (2017). (Haz. Selim İleri). İstanbul: Everest Yayınları.

Etkinlik No.: 46

İleri, S. (2015). *Dostlukların Son Günü.* İstanbul: Everest Yayınları.

Etkinlik No.: 47

Genç Olmak 80 Yazardan 80 Öykü. (2017). (Haz. Nursel Duruel). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
https:/dergipark.org.tr/download/article-file/450991
http://adudspace.adu.edu.tr:8080/jspui/bitstream/11607/1377/1/Ece%20Y%C3%9CKSEL.pdf

Etkinlik No.: 48

Türk Yazınından Seçilmiş Kısa Öyküler. (1996). (Derleyen: Semih Gümüş). İstanbul: Adam Yayınları.

Etkinlik No.: 49

Atay, O. (1991). *Korkuyu Beklerken.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Orhan, S. (2018). *100 Soruda Oğuz Atay.* İstanbul: Karakarga.

Etkinlik No.: 50

İlkgençlik Çağına Öyküler "Üçüncü Cilt" (2018). (Haz. Selim İleri, Ayşe Ersayın). İstanbul: Everest Yayınları.

Tosun, N. (2020). *Edebiyat Atlası.* İstanbul: Dedalus Kitap.

Etkinlik No.: 51

Ağaoğlu, A. (2015). *Sessizliğin İlk Sesi.* İstanbul: Everest Yayınları.

Etkinlik No.: 52

Lekesiz, Ö. (2001). *Yeni Türk Edebiyatında Öykü 4.* İstanbul: Kaknüs Yayınları.
https://van.ktb.gov.tr/TR-88262/van-baligi-inci-kefali.html

Etkinlik No.: 53

K., T. D. (2018). *Sevmek Diye Bir Şey.* (Haz. Raşit Çavaş). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

K., T. D. (2020). *Elde Var Hikâye.* İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayıncılık.

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 54

Türk Yazınından Seçilmiş Kısa Öyküler. (1996). (Derleyen: Semih Gümüş). İstanbul: Adam Yayınları.

Ünlü, M. Özcan, Ö. (1991). 20. *Yüzyıl Türk Edebiyatı.* İstanbul: İnkılâp Yayınevi.

Etkinlik No.: 55

Edgü, F. (2001). *Doğu Öyküleri.* İstanbul: Yapı-Kredi Yayınları.

252 Yazardan Minimal Öyküler. (2014). (Haz. R. Karabulut). İstanbul: Aylak Adam Yayınları.

Etkinlik No.: 56

Bener, V. O. (2020). *Havva.* (Haz. Murat Yalçın). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Türk Dili Dergisi (2018). *Türk Öykücülüğü Özel Sayısı.* 286, s. 123-154. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Etkinlik No.: 57

Güzel Yazılar Hikâyeler 2. (2000). (Haz. İ. Parlatır ve diğerleri). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Etkinlik No.: 58

Türk Yazınından Seçilmiş Kısa Öyküler. (1996). (Derleyen: Semih Gümüş). İstanbul: Adam Yayınları.

Etkinlik No.: 59

Göğe Bakma Durağı. (2021). (Haz. Bedirhan Toprak). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Cansever, E. (2018). *Sonrası Kalır, Bütün Şiirleri I.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Etkinlik No.: 60

Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi 1. (2016). (Haz. Memet Fuat). İstanbul: Adam Yayınları.

İspanyolca-Türkçe/Türkçe-İspanyolca. (2018). (Haz. İnci Kut-Güngör Kut). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi. (2010). (Haz. Kenan Akyüz). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Etkinlik No.: 61

Külebi, C. (2015). *Bütün Şiirleri. 6. Baskı.* İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Etkinlik No.: 62

Tarancı, C. S. (1998). *Otuz Beş Yaş.* İstanbul: Can Yayınları.

Etkinlik No.: 63

Fuat, Memet. (1998). *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi.* İstanbul: Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.

Etkinlik No.: 64

Çağdaş Türk Edebiyatında Unutulmayan Şiirler. (1997). (Haz. Abdullah Şanal). İstanbul: Akdeniz Sanatevi Yayınları.

Etkinlik No.: 65

Güzel Yazılar Şiirler. (2000). (Haz. İ. Parlatır ve diğerleri). Ankara: TDK Yayınları.

Etkinlik No.: 66

Aktaş, Ş. (1998). *Yenileşme Dönemi Türk Şiiri ve Antolojisi.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Beyatlı, Y. K. (1997). *Kendi Gök Kubbemiz.* İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.

Dilçin, C. (1997). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi.* Ankara: TDK.

Etkinlik No.: 67

Sâfi, C. (2010). *Ya Evde Yoksan.* Ankara: Büyük Harf Yayınları.

Aksan, D. (2006). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili.* Ankara: Engin Yayınevi.

İsen, M. vd. (2012). *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı.* Ankara: Grafiker Yayınları.

Etkinlik No.: 68

Güzel Yazılar Şiirler. (2000). (Haz. Prof. Dr. İsmail Parlatır ve diğerleri). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Etkinlik No.: 69

Ünlü, M., Özcan, Ö. (1991). *20. Yüzyıl Türk Edebiyatı 4.* Cilt. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Ünlü, M., Özcan, Ö. (1991). *20. Yüzyıl Türk Edebiyatı 2.* Cilt. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Etkinlik No.: 70

Karaalioğlu, S. K. (1993). *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi.* İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Etkinlik No.: 71

Çağdaş Türk Edebiyatı 3, Cumhuriyet Dönemi I, Şiir. (1994). (Haz. Şükran Kurdakul). Ankara: Bilgi Yayınevi.

Etkinlik No.: 72

Alptekin, A. B. (2009). *Âşık Veysel.* Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
Binyazar, A. (2018). *Uzun İnce Yolda Âşık Veysel.* İstanbul: Doğan Egmont.

Etkinlik No.: 73

Çağdaş Türk Edebiyatında Unutulmayan Şiirler. (1997). (Haz. Abdullah Şanal). İstanbul: Akdeniz Sanatevi Yayınları.

Çağdaş Türk Edebiyatı 3, Cumhuriyet Dönemi I, Şiir (1994). (Haz. Şükran Kurdakul). Ankara: Bilgi Yayınevi.

Etkinlik No.: 74

Süreya, C. (2018). *Sevda Sözleri.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Taşpınar, O. (2017). *Sapmalar Açısından İkinci Yeni Şiiri Üzerine Bir İnceleme.* Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Etkinlik No.: 75

Kırlangıç, H. (2018). *Leyla Kim Mecnun Nereli, Türk Dili Dergisi, Sezai Karakoç'un Şiiri Özel Sayısı.* S. 744. 21. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Etkinlik No.: 76

Çağdaş Türk Edebiyatında Unutulmayan Şiirler. (1997). (Haz. Abdullah Şanal). İstanbul: Akdeniz Sanatevi Yayınları.

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 77

Kaplan, M. (2009). *Şiir Tahlilleri 2.* İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kabaklı, A. (1997). *Türk Edebiyatı 3.* Cilt İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

Etkinlik No.: 78

Dağlarca, F. H. (2008). *Bütün Şiirleri 1.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
Altınkaynak, H. (2020). *Edebiyatımızdan Portreler.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Enginün, İ. (2020). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı.* İstanbul: Dergâh Yayınları.

Etkinlik No.: 79

Orhan Veli (1993). *Bütün Şiirleri.* İstanbul: Adam Yayınları.

Abasıyanık, S. F. (2005). *Hikâyecinin Kaderi.* İstanbul: YKY.

Günyol, V. (1982). *Daldan Dala.* İstanbul: Adam Yayınları.

Melih Cevdet Anday Bütün Şiirleri. (2019). (Haz. Sevengül Sönmez). İstanbul: Everest Yayınları.

Ünlü, M., Özcan Ö. (1990). *20. Yüzyıl Türk Edebiyatı 3.* İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Orhan Veli Kanık. (2015). (Editör: Semih Gümüş). Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Etkinlik No.: 80

Ergülen, H. (2020). *40 Şiir ve Bir….* İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.

Enginün, İ. (2020). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı.* İstanbul: Dergâh Yayınları.

Etkinlik No.: 81

Akyüz, K. (1986). *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi.* 5. baskı. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Etkinlik No.: 82

Güzel Yazılar Şiirler. (2000). (Haz. Prof. Dr. İsmail Parlatır ve diğerleri). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Etkinlik No.: 83

Çetin, N. (1988). *Behçet Necatigil Hayatı Sanatı ve Eserleri.* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Etkinlik No.: 84

Ran, N. H. (1994). *Kuvâyi Milliye.* İstanbul: Adam Yayınları.

Ünlü, M., Özcan, Ö. (1991). *20. Yüzyıl Türk Edebiyatı 2.* Cilt. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Etkinlik No.: 85

Orhan Kemal. (2016). *Baba Evi.* Everest Yayınları: İstanbul.

Etkinlik No.: 86

Kudret, C. (2015). *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman.* İstanbul: Kapı Yayınları.
https://www.academia.edu/43111137/Refik_Halid_Karay_%C3%9C%C3%A7_Nesil_%C3%9C%C3%A7_Hayat

Etkinlik No.: 87

Ağaoğlu, A. (1992). *Bir Düğün Gecesi.* İstanbul: YKY.

Moran, B. (1994). *Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış 3.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Etkinlik No.: 88

Zweig, S. (2018). *Satranç.* İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık.

Tosun, N. (2020). *Edebiyat Atlası.* İstanbul: Dedalus Kitap.

Etkinlik No.: 89

Coelho, P. (2016). *Simyacı.* İstanbul: Can Yayınları.

Etkinlik No.: 90

Güzel Yazılar Romanlar. (2009). (Haz. İsmail Parlatır ve diğerleri). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Etkinlik No.: 91

Tuncer, H. (1996). *Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı II.* İzmir: Kanyılmaz Matbaası.

Etkinlik No.: 92

Yaşar Kemal. (1994). *Demirciler Çarşısı Cinayeti.* İstanbul: Görsel Yayınlar.

Çetin, N. (2008). *Roman Çözümleme Yöntemi.* Ankara: Öncü Kitap Yayınları.

Etkinlik No.: 93

Buğra, T. (2016). *Osmancık.* İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.

Etkinlik No.: 94

Tekin, L. (2018). *Sürüklenme.* İstanbul: Can Sanat Yayınları.

Etkinlik No.: 95

Yaşar Kemal. (2014). *Yusufçuk Yusuf.* İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 96

Kang, H. (2021). *Beyaz Kitap.* (Çeviren: G. Türközü). İstanbul: A. P. R. I. L Yayıncılık.
TDK Güncel Türkçe Sözlük. Erişim: https://sozluk.gov.tr

Etkinlik No.: 97

Baykurt, F. (1980). *Kaplumbağalar.* İstanbul: Adam Yayınları.

Cenap Şahabettin. (2006). *Tiryaki Sözleri.* İstanbul: Bilge Sanat Yapım Yay.

Etkinlik No.: 98

Abasıyanık, S. F. (2020). *Medarı Maişet Motoru.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Etkinlik No.: 99

K.,T. D. *İnsan Kurdu.* Ankara: Bilgi Yayınevi.

Hayata Yön Veren Sözler. (2004). (Derl. A. Alıcı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. San. Ltd. Şti.

Etkinlik No.: 100

Safa, P. (1995). *Bir Tereddüdün Romanı.* İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.
Hayata Yön Veren Sözler. (2004). (Derl. A. Alıcı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. San. Ltd. Şti.

Etkinlik No.: 101

Pala, İ. (2013). *Efsane.* İstanbul: Kapı Yayınları.

Etkinlik No.: 102

Güntekin, R.N. (1926). *Akşam Güneşi.* İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 103

Yaşar Kemal. (2002). *Karıncanın Su İçtiği Bir Ada Hikayesi 2.* İstanbul: Adam Yayınları.

https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/205014
https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/205130

Etkinlik No.: 104

Güzel Yazılar Romanlar. (2000). (Haz. İsmail Parlatır ve diğerleri). Ankara: TDK Yayınları.

Karaalioğlu, S. K. (1979). *Kompozisyon Sanatı.* İstanbul: İnkılâp ve Aka Basımevi.

Etkinlik No.: 105

Aytmatov, C. (1991). *Gün Olur Asra Bedel.* İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Etkinlik No.: 106

Orhan Kemal. (2005). *Eskici ve Oğulları.* İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Etkinlik No.: 107

Cumalı, N. (2012). *Tütün Zamanı 1 Zeliş.* İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

Önertoy, O. (1984). *Türk Roman ve Öyküsü.* Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Akbal, O. (1988). *İnsan Bir Ormandır.* İstanbul: Can Yayınları.

Taş, S. (2001). *Necati Cumalı ve Oyunları.* Ankara: T. C. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri.

Türk Edebiyatı Tarihi 4. (2007). Genel editör Tâlat Sait Halman. İstanbul: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Etkinlik No.: 108

Memleket Şiirleri Antolojisi. (2010). (Derleyen: Bilge Ekinci). Ankara: Elips Kitap.

Kudret, C. (1990). *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman III.* İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Etkinlik No.: 109

Tanpınar, A. H. (2016). *Saatleri Ayarlama Enstitüsü.* İstanbul: Dergâh Yayınları.

Etkinlik No.: 110

Güzel Yazılar Romanlar. (2000). (Haz. İsmail Parlatır ve diğerleri). Ankara: TDK Yayınları.

Etkinlik No.: 111

Güzel Yazılar Romanlar. (2019). (Haz. İsmail Parlatır ve diğerleri). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. (1990). 7. Cilt. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Etkinlik No.: 112

Atay, O. (2015). *Bir Bilim Adamının Romanı Mustafa İnan.* İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Etkinlik No.: 113

Baykurt, F. (1997). *Irazca'nın Dirliği.* İstanbul: Adam Yayınları.
Aydın Türklük Bilgisi Dergisi. 6. 12. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi.

Etkinlik No.: 114

Orhan Kemal. (1990). *Hanımın Çiftliği.* Ankara: Tekin Yayınevi.
Türk Edebiyatı Tarihi 4. (2007). Genel editör Tâlat Sait Halman. İstanbul: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Etkinlik No.: 115

Safa, P. (2000). *Canan.* İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Etkinlik No.: 116

Uzuner, B. (2001). *Gelibolu.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Etkinlik No.: 117

Dilmen, G. (1998). *Toplu Oyunları 4.* İstanbul: MitosBoyut.
TDK Güncel Türkçe Sözlük. Erişim: https://sozluk.gov.tr

Etkinlik No.: 118

Oflazoğlu, A. T. (1979). *Genç Osman*. Milliyet Yayınları.
TDK Güncel Türkçe Sözlük. Erişim: https://sozluk.gov.tr

Etkinlik No.: 119

Özakman, T. (2008). *Bütün Oyunları 2/Üç Destan Çanakkale, Sakarya, Büyük Taarruz Delioğlan Bir Türk Masalı* Ankara: Bilgi.

Etkinlik No.: 120

Şendil, S. (2011). *Kanlı Nigâr*. İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.

Etkinlik No.: 121

Horozcu, O. R. (1988). *Yağmur Sıkıntısı*. İstanbul: Adam Yayınları.
Özdemir, N. (1997). *Dram Sanatı*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
TDK Güncel Türkçe Sözlük. Erişim: https://sozluk.gov.tr

Etkinlik No.: 122

Kurşunlu, N. (1997). *Merdiven*. İstanbul: M. E. B.

Etkinlik No.: 123

Tecer, A. K. (1989). *Koçyiğit Köroğlu*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

Etkinlik No.: 124

Başkut, C. F. (1976). *Paydos*. İstanbul: İnkılap ve Aka.

Etkinlik No.: 125

Aksal, S. K. (1982). *Kahvede Şenlik Var*. Ankara: Devlet Tiyatroları.

Etkinlik No.: 126

Necatigil, B. (1967). *Gece Aşevi (Beş Kısa Oyun)*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
Nutku, Ö. (1997). *Dram Sanatı*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Etkinlik No.: 127

Özakman, T. (2008). *Bütün Oyunları* 3. Ankara: Bilgi.
TDK Güncel Türkçe Sözlük. Erişim: https://sozluk.gov.tr

Etkinlik No.: 128

Araz, N. (1991). *Ballar Balını Buldum*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
TDK Güncel Türkçe Sözlük. Erişim: https://sozluk.gov.tr

Etkinlik No.: 129

Ağaoğlu, A. (1996). *Toplu Oyunlar II*. İstanbul: Yapı Kredi.

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 130

Cücenoğlu, T. (1993). *Helikopter. Toplu Oyunları-2 Helikopter / Yıldırım Kemal / Kadıncıklar*. İstanbul: Mitos Boyut Yayınları.

Çetişli, İ. (2004). *Metin Tahlillerine Giriş 2*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Çamurdan, E. (2013). *Çağdaş Tiyatroda Eşzamanlılık, Eşdeğerlilik, Çokboyutluluk. Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü Dergisi,* S. 23.

Tekin, M. (2003). *Roman Sanatı: Romanın Unsurları*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Etkinlik No.: 131

Taner, H. (1991). *...Ve Değirmen Dönerdi-Lütfen Dokunmayın*. Ankara: Bilgi.

Etkinlik No.: 132

Türk Dili Aylık Dil ve Edebiyat Dergisi, Sayı: 214 / Türk Kısa Oyunları Özel Sayısı.

TDK Güncel Türkçe Sözlük. Erişim: https://sozluk.gov.tr

Etkinlik No.: 133

Oflazoğlu, A. T. (1987). *Atatürk*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

Etkinlik No.: 134

Asena, O. (1959). *Tanrılar ve İnsanlar (Gılgameş)*. Ankara: Maarif Basımevi.

Etkinlik No.: 135

Necip Fazıl (1978). *İbrahim Ethem*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.

Karakoç, S. (1982). *Piyesler I*. İstanbul: Diriliş Yayınları.

http://dergi.fsm.edu.tr/index.php/ia/article/viewFile/824/817

Etkinlik No.: 136

Nazım Hikmet. (1987). *Kadınların İsyanı, Oyunlar: 5*. İstanbul: Adam Yayınları.

Nazım Hikmet. (1987). *Yazılar: 2*. İstanbul: Adam Yayınları.

Özdemir, E. (1981). *Gerçekçilik Üzerine Yargılar*. Türk Dili Dergisi, Yazın Akımları Özel Sayısı 349.

Etkinlik No.: 137

Buğra, T. (1988). *Ayakta Durmak İstiyorum*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Etkinlik No.: 138

Taner, H. (1991). *...Ve Değirmen Dönerdi-Lütfen Dokunmayın*. Ankara: Bilgi.

Etkinlik No.: 139

Zarifoğlu, C. (2013). *Radyo Oyunları*. İstanbul: Beyan Yayınları.

Etkinlik No.: 140

Aksal, S. K. (1991). *Bay Hiç, Sonsuzluk Kitabevi*. İstanbul: Cem Yayınları.

Aksal, S. K. (t.y.). *Şair, Öykü, Deneme, Tiyatro Yazarı Sabahattin Kudret Aksal: Şiirin Sesi İlk Rüzgârdı*. Nemika Tuğcu tarafından gerçekleştirilen röportaj.[Gazete kupürü, Milliyet Gazetesi, Kültür Sanat Eki]. Taha Toros Arşivi (Envanter no. 77518502). Erişim: https://www.neokuyorum.org/arsiv-odasi-sabahattin-kudret-aksal-siirin-sesi-ilk-ruzgardi/ (03.03.2021).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü (2020).'Sonsuzluk Kitabevi' Arnavutluk'ta Perde Açacak, *Haberler* içinde. Erişim: http://www.devtiyatro.gov.tr/DevletTiyatro/tr/medyadetay/124?a=-sonsuzluk-kitabevi--arnavutluk-ta-perde-acacak (03.03.2021).

Etkinlik No.:141

Bilginer, R. (1992). *Mevlâna âşık ve mâşuk*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Necatigil, B. (1967). *Gece Aşevi Son Tren Emekli Artırma Salonunda Kutularda Sinek*. Ankara: Bilgi.

Büyük Türk Klasikleri. (2002). C. 14. İstanbul: Ötüken-Söğüt Yayıncılık.

Etkinlik No.: 142

And, M. (1970). *100 Soruda Türk Tiyatrosu Tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

Dilmen, G. (1989). *Aşkımız Aksarayın En Büyük Yangını*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Dilmen, G. (2005). Güngör Dilmen'le Söyleşi, Mukadder Yaycıoğlu tarafından gerçekleştirilen söyleşi. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, ISSN 1300-1523. Erişim: http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/13/192/1517.pdf (05.03.2021).

Etkinlik No.: 143

Bilginer, R. (1988). *Oyun Bitti*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

TDK Güncel Türkçe Sözlük. Erişim: https://sozluk.gov.tr

Etkinlik No.: 144

Parlatır, İ. vd. (haz.). (2017). *Güzel Yazılar KISA OYUNLAR*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

TDK Güncel Türkçe Sözlük. Erişim: https://sozluk.gov.tr

Etkinlik No.: 145

Kutlu, M. (2014). *Dem Bu Demdir*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Etkinlik No.: 146

Topçu, N. (1997). *Türkiye'nin Maarif Davası*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

TDK *Türkçe Sözlük*.

Etkinlik No.: 147

Montaigne. (2011). *Denemeler*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Etkinlik No.: 148

Montaigne. (2011). *Denemeler*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Karakoç, S. (1982). *Edebiyat Yazıları I*. İstanbul: Diriliş Yayınları.

https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=79856

Etkinlik No.: 149

Gönenç, T. (1998). *Beni Irmak Boylarına Götür Anne*. İstanbul: Can Yayınları.

Etkinlik No.: 150

Meriç, C. (2005). *Bu Ülke*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Etkinlik No.: 151

Ural, A. A. (2019). *Posta Kutusundaki Mızıka*. İstanbul: Şule Yayınları.

Etkinlik No.: 152

Rado, Ş. (2008). *Eşref Saat*. Ankara: Elips Kitap.

Etkinlik No.: 153

Hâşim, A. (2016). *Bize Göre*. İstanbul: Okur Yazar Derneği Yayınları.

TDK *Güncel Türkçe Sözlük*.

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 154

Yavuz, H. (1996). *Denemeler.* İstanbul: Boyut Kitapları.

Etkinlik No.: 155

Eco, U. (1995). *Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti.* İstanbul: Can Yayınları.

Etkinlik No.: 156

Özel, İ. (1982). *Şiir Kitabı.* İstanbul: Adam Yayınları.

Etkinlik No.: 157

Uygur, N. (1999). *Denemeli Denemesiz.* İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 158

Günyol, V. (1982). *Daldan Dala.* İstanbul: Adam Yayınları.

Etkinlik No.: 159

Murat, A. (2018). *Kuşlarla Sohbetin Şartları.* İstanbul: Ketebe Yayınları.
TDK *Güncel Türkçe Sözlük.*

Etkinlik No.: 160

Duman, F. (2010). *Adasız Deniz ve Aperitifler / Defterden Notlar.* İstanbul: Can Yayınları.

Etkinlik No.: 161

Kaplan, M. (1978). *Edebiyatımızın İçinden.* İstanbul: Dergâh Yayınları.
TDK *Türkçe Sözlük.*

Etkinlik No.: 162

Eyuboğlu, S. (1974). *Sanat Üzerine Denemeler.* İstanbul: Cem Yayınevi.

Etkinlik No.: 163

Duras, M. (1997). *Yazmak.* İstanbul: Can Yayınları.

Etkinlik No.: 164

Akatlı, F. (1994). *Zamansız Yazılar.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Etkinlik No.: 165

Özdenören, R. (1990). *Kafa Karıştıran Kelimeler.* İstanbul: İz Yayıncılık.
Özdenören, R. (2013). *Ruhun Malzemeleri.* İstanbul: İz Yayıncılık. (3. soru için yararlanılmıştır.)
TDK *Güncel Türkçe Sözlük.*
Sevinçgül, Ö. (2004). *Özel Lûgat.* İstanbul: Zafer Yayınları.

Etkinlik No.: 166

Timuçin, A. (2005). *Estetik Bakış.* İstanbul: Bulut Yayınları.

Etkinlik No.: 167

Özel, İ. (1982). *Şiir Kitabı.* İstanbul: Adam Yayınları. (Bu kaynaktan hem metin için hem de 3. soru için yararlanılmıştır.)
TDK *Güncel Türkçe Sözlük.*

Etkinlik No.: 168

Bacon, F. (2013). *Denemeler.* İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 169

Ataç, N. (1989). *Günlerin Getirdiği.* İstanbul: Can Yayınları.
https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/388434 (3. soru için yararlanılmıştır.)

Etkinlik No.: 170

Akbal, O. (1982). *Önce Şiir Vardı.* İstanbul: Adam Yayınları.

Etkinlik No.: 171

Süreya, C. (1992). *Folklor Şiire Düşman.* İstanbul: Can Yayınları.
Ural, A. Ali. (2017). *Bisiklet Dersleri.* İstanbul: Şule Yayınları. (2. soru için yararlanılmıştır.)
Haşim, A. (2006). *Bize Göre İstanbul:* Alkım Yayınevi. (3. soru için yararlanılmıştır.)
Büyük Türk Klâsikleri. (1992). C. 12. İstanbul: Ötüken-Söğüt Yayıncılık. (3. soru için yararlanılmıştır.)

Etkinlik No.: 172

Anday, M.C. (1994). *Geleceği Yaşamak.* İstanbul: Adam Yayınları.

Etkinlik No.: 173

Duman, F. (2010). *Adasız Deniz.* İstanbul: Can Yayınları.

Etkinlik No.: 174

Birsel, S. (2014). *Kahveler Kitabı.* İstanbul: Sel Yayıncılık.

Etkinlik No.: 175

Lohânizâde Mustafa Nurettin. (1989). *Gaziantep Savunması.* (Çev: Mehmet Ali Akidil). İstanbul: Kastaş A.Ş. Yayınları.

Etkinlik No.: 176

Arıburnu, K. (1975). *Millî Mücadelede İstanbul Mitingleri.* Ankara: Yeni Desen Matbaası.

Etkinlik No.: 177

Ergin, M. (1992). *Orhun Abideleri.* İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
Meriç, C. (1993). *Jurnal* Cilt 1. İstanbul: İletişim Yayınları.

Etkinlik No.: 178

Atatürk, M. K. (1984). *Nutuk*. Ankara: Başbakanlık Basımevi.

Etkinlik No.: 179

Ergin, M. (2017). *Orhun Abideleri.* İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
Kabaklı, A. (1994). *Türk Edebiyatı*. Cilt 1. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

Etkinlik No.: 180

Tanrıöver, H. S. (1971). *Dağyolu ve Günebakan'dan Seçmeler*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
Türkçe Sözlük: https://sozluk.gov.tr/

Etkinlik No.: 181

Tanrıöver, H. S. (1971). *Dağyolu ve Günebakan'dan Seçmeler*. İstanbul: MEB Yayınları.

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 182

Tekinoğlu, H. (2005). *Fatih Sultan Mehmed Han'ın Yönetim ve Liderlik Sırları*. İstanbul: Kum Saati Yayıncılık.

Etkinlik No.: 183

İhsanoğlu, E. (2004). *Tarihimiz Konuşuyor*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

Etkinlik No.: 184

Tanrıöver, H. S. (1971). *Dağyolu ve Günebakan'dan Seçmeler.* (Haz. M. Necati Sepetçioğlu). İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

Etkinlik No.: 185

Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni Açış Konuşmaları. (Tarihsiz). TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu.

Etkinlik No.: 186

Komisyon. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.* Cilt 1. (1977). İstanbul: Dergâh Yayınları.

Etkinlik No.: 187

Arıburnu, K. (1975). *Millî Mücadelede İstanbul Mitingleri.* Ankara: Yeni Desen Matbaası.

Etkinlik No.: 188

https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/207360

Buğra, T. (2007). *Osmancık*. İstanbul: Ötüken.

Etkinlik No.: 189

Kabaklı, A. (1994). *Türk Edebiyatı.* Cilt 1. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

Etkinlik No.: 190

Arıburnu, K. (1975). *Millî Mücadelede İstanbul Mitingleri*. Ankara: Yeni Desen Matbaası.

Türkçe Sözlük: https://sozluk.gov.tr/

Etkinlik No.: 191

https://www.atam.gov.tr/ataturkun-soylev-ve-demecleri/turkiye-iktisat-kongresini-acis-soylevi-izmir

Etkinlik No.: 192

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c014/b004/tbmm180140040088.pdf

Etkinlik No.: 193

Yücel, H. Â. (1993). *Millî Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçler.* Ankara: Kültür Bakanlığı.

Etkinlik No.: 194

Ahmet Cevdet Paşa. (2008). *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi 1*. İstanbul: İlgi Kültür Sanat Yayıncılık.

Türkçe Sözlük: https://sozluk.gov.tr/

Etkinlik No.: 195

http://www.medeniyetvakfi.org/vakif/ana-sayfa/guencel-haberler/mehmet-akif-ersoy-un-balikesir-zaganos-pasa-camii-ndeki-vaazi

Ersoy, M. Â. (1991). *Safahat*. İstanbul: İz Yayıncılık.

Etkinlik No.: 196

Sevük, İ. H. (2001). *O Zamanlar.* Ankara: Kültür Bakanlığı.

http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevuk-ismail-habip

Etkinlik No.: 197

https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2017/04/_Mustafa%20S.%20KA%c3%87AL%c4%b0N_.pdf

Türkçe Sözlük: https://sozluk.gov.tr/

Etkinlik No.: 198

Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinden Seçmeler. (1997). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

Türkçe Sözlük: https://sozluk.gov.tr/

Etkinlik No.: 199

Ayverdi, S. (1976). *Millî Kültür Mes'eleleri ve Maarif Dâvâmız. İstanbul:* Millî Eğitim Basımevi.

Ergüzel, M. M. (2005). *Sâmiha Ayverdi'nin "Maarif Dâvâmız"a Bakışları.* A. Yüksel, Z. Uluant (Haz.). *Sâmiha Ayverdi.* İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Bâkiler, Y. B. (2005). Kültür Ordumuzun Başbuğlarından Sâmiha Ayverdi. A. Yüksel, Z. Uluant (Haz.). *Sâmiha Ayverdi*. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Etkinlik No.: 200

https://www.iskultur.com.tr/kitap/hasan-ali-yucel-klasikleri/hay#group=group1&page=2-24

Yücel, H. Â. (1993). *Millî Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçler.* Ankara: Kültür Bakanlığı.

Etkinlik No.: 201

Tarcan, S. S. (1935). *Radyo Konferanslarım,* İstanbul: Devlet Matbaası.

Sarıca, S. ve Gündüz, M. (1994). *Güzel Konuşma ve Yazma*. İstanbul: Fil Yayınevi.

Türkçe Sözlük: https://sozluk.gov.tr/

Etkinlik No.: 202

Tevetoğlu, F. (1987). *Ömer Naci.* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Binyazar, A. (1977). Söylev Türü ve Atatürk'ün Söylev'i. *Türk Dili Söylev Özel Sayısı.*

Kabaklı, A. (2004). *Türk Edebiyatı I*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

Etkinlik No.: 203

Kudret, C. (1980). *Örneklerle Edebiyat Bilgileri 2*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Basımevi.

TDK Yazım Kılavuzu: https://www.tdk.gov.tr/tdk/kurumsal/yazim-kilavuzu/

Etkinlik No.: 204

Safa, P. (1942). Mezunlara Nutuk. *Yeni Mecmua*, 130. Türkçe Sözlük: https://sozluk.gov.tr/

GÖRSEL KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 7

Görsel 1: 123rf, ID: 105870193

Görsel 2: 123rf, ID: 129191364

Görsel 3: 123rf, ID: 154062536

Etkinlik No.: 10

Görsel 1: 123rf, ID: 42099055

Görsel 2: 123rf, ID: 99895054

Etkinlik No.: 11

Görsel 1: 123rf, ID: 54007523

Görsel 2: 123rf, ID: 81604263

Etkinlik No.: 125

Görsel 1: https://aydin.ktb.gov.tr/TR-233597/tiyatro---kahvede-senlik-var--van-dt.html

Etkinlik No.: 140

Görsel 2: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü (2020). 'Sonsuzluk Kitabevi' 40 yıl sonra Devlet Tiyatroları sahnesinde prömiyer yaptı, *Haberler* içinde. Erişim: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/118261 (05.03.2021).

Etkinlik No.: 155

(Şekil 11) Eco, U. (1995). *Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti*. İstanbul: Can Yayınları.

Eco, U. (1995). *Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti*. İstanbul: Can Yayınları. (3. soru için yararlanılmıştır.)

Etkinlik No.: 156

Görsel 1: Ali Kaya'nın arşivinden alınmıştır.
Görsel 2: https://www.ankara.edu.tr/s=guernica&submit=#gsc.tab=0&gsc.q=guernica&gsc.page=1

Etkinlik No.: 185

Görsel: 123rf.com ID: 53135982

Etkinlik No.: 186

Görsel 1: https://www.tarihistan.org/images/haberler/halide-edip-a-divarin-sultanahmet-mitingi-konusmasi.jpg

Görsel 2: https://istanbul.ktb.gov.tr/Resim/320341,istanbul-suleymaniye-kulliyesi-gulcan-acar-6-kwjpg.png?0

Etkinlik No.: 192

Görsel: https://img.fanatik.com.tr/img/78/700x0/5b0be9b366a97c4350d24874.jpg

Etkinlik No.: 199

Görsel: Yüksel, A., Uluant, Z. (Haz.). Sâmiha Ayverdi. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Etkinlik No.: 200

Görsel: https://www.iskultur.com.tr/kitap/hasan-ali-yucel-klasikleri/hay#group=group1&page=2-24